Krøniker fra kong Kristian den Andens tid

Carl Bernhard

Carl Bernhard
(Andreas Nicolai de Saint-Aubain)

Krøniker fra kong Kristian den Andens tid

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Carl Bernhard: *Krøniker fra kong Kristian den Andens tid* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Carl Bernhard: *Krøniker fra kong Kristian den Andens tid* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

1. Det gamle København

I Norgesgaden, eller, som den også kaldes, Bredgaden i København, straks foran på højre hånd, når man kommer fra Kongens Nytorv, ligger en uregelmæssig bygning inden for en lav mur, som et gammelt træ hælder sine grene ud over [Note 1)]. Man behøver ikke engang at kaste et blik inden for porten, der næsten altid står åben, for at overbevise sig om, at dette undselige hus med sine mange hjørner, sin svalegang og sin hele uregelmæssige sammensætning tilhører en længst forsvunden tid. Det vender med bagsiden ud til Strandstræde, hvor endnu ses et gammelt våbenskjold indmuret under den øverste etages vinduer, som sidder tæt sammen mellem bindingsværks stolper. Denne bygning er den ældste ikke alene i hele Bredgaden, men i hele denne del af staden. I vore dage har den i en lang række af år været beboet af en højtstående embedsmand, der her har tilbragt den største del af et langt og virksomt liv. Inden for disse mure har statsmænd søgt erfaring, videnskabsmænd og kunstnere råd, enker og faderløse trøst og hjælp, og hvad de søgte, det har de fundet, så at vist nok denne mands navn endnu vil være knyttet til dette uanselige hus, når beboerne af mangt palæ for længst er glemt.

Man har det sagn om denne bygning, at den en gang, i kong Kristian den Fjerdes tid, har været en fremmed gesandts landsted udenfor Østerport, da denne endnu stod for enden af Østergade, som den gang ikke gik længere end til midt i den nuværende Østergade, og at våbnet i muren skulle skrive sig derfra. Formodentlig har det været omtrent på samme tid, da

Rosenborg var kongens sommerresidens udenfor Nørreport; thi da Kristian den Fjerde senere udvidede staden, blev volden ført uden om Rosenborg og en ny Østerport lagt der, hvor den endnu er, så at både kongens og gesandtens sommerresidenser blev indlemmet i København.

Men allerede langt tidligere stod på dette sted en bygning, der omtrent havde samme beliggenhed som den nuværende, når man tænker sig hjørnehuset borttaget ud til Kongens Nytorv. Den gang så København langt anderledes ud, end nu. For at gøre det tydeligt, hvorledes staden den gang var og hvorledes den var blevet således som den var, tillader jeg mig at forudskikke en kortfattet beskrivelse af det gamle København, og om end nogle af mine læsere heri vil finde en gentagelse af, hvad de tidligere har læst, mener jeg dog, at den måske kan bidrage, ligesom ouverturen foran et syngespil, til at stemme læserne ind i den tid, da det drama foregik, som dækket snart vil rulle op for.

Men – mens andre hovedstæder kan fremvise nøjagtige optegnelser fra deres allerførste oprindelse, ejer København ingen sådanne, og de enkelte, der har samlet materialier til Danmarks hovedstads historie, har alle måttet begynde med den kummerfulde tilståelse: Om byens *allerældste* oprindelse vides aldeles intet. Derfor bliver Københavns historie heller aldrig fuldstændigere end den mands levnedsløb, som begynder med hans bryllupsdag i stedet for med hans fødselsdag. Man skulle tro, at København havde været til, før bogstaver blev opfundet; men det er ingenlunde tilfældet, og København er ingen gammel stad – desværre, thi derfor besidder den heller ikke den ærværdighed, som tilhører

alderdommen, den har ingen *ældgamle* erindringer at hælde sit hoved til, den besidder intet mindesmærke om en fjern fortid. Alt er nyt, regelmæssigt, ensformigt. Det takker den til dels sine mange ildebrande og lignende benedidede ulykker for, der næsten altid medfører materiel gevinst på historiens og poesiens bekostning. København, i dens nuværende form, er en regelmæssig by, som fremmede let kan finde rede i, en by, ret som en politimester og en brandmajor må ønske den, thi det er ikke vanskeligt at holde orden og slukke ildebrande, – men den har ingen historie og ingen poesi. Alt bærer den nyere tids prosaiske spor og vidner om dens materielle interessers overvægt. Og dog har der været en tid, da alt dette var anderledes, da København så ud som alle daværende stæder. De krumme gader, de gotiske bygninger, de takkede gavle, de uregelmæssige huse, hele middelalderens præg har også en gang hvilet over København. Hvad der ikke kan bestå, må forgå; men hvor søger vi *levningerne* fra denne tid? De er sporløst forsvundet, man har ikke engang holdt det umagen værd at *aftegne*, hvorledes de så ud, inden de ganske blev tilintetgjort, thi man har ingen sans haft for den historie og den poesi, der indeholdtes i disse foragtede stene. Derfor er de fleste efterretninger, man er i stand til at tilvejebringe om Københavns fortid, uddraget af ubestemte udtryk i gamle, halvt tilintetgjorte dokumenter, sammensat af gisninger eller bygget på mundtlige traditioner, der ofte kun har forplantet sig fra slægt til slægt på grund af deres usandsynlighed. Og at dette er tilfældet, kan man sige med bestemthed; thi til en tid, da en eneste skribent var mange procent grundigere og flittigere end alle vi overfladiske tilsammen, som nu skriver, har sådanne

mænd samlet alle de materialier, der var for hånden; de har gennemvåget nætterne under møjsommeligt arbejde, for at bøde på forfædrenes mangel på historisk interesse, de har ingen umage sparet ved at forfølge selv de svageste spor, der viste sig for deres efterforsken; derom bærer deres arbejder vidnesbyrdet. Men al denne hæderlige flid har kun ledet til et nyt bevis på, hvor sandt det er, at forfædrenes synder går ud over efterslægten, den har ikkun ledet til det resultat, at om byens ældste oprindelse vides aldeles *intet*, og om dens senere historie kun såre *lidet*.

København har haft samme skæbne som de fleste danske familier, – den ene generation er sorgløst fulgt efter den anden, uden at bekymre sig om mere end sin egen daglige tilværelse. Hvorledes oldefaderen har virket, hvorledes hans tidsalders fysiognomi har været, det bryder sønnesønnen sig ikke om, når det ikke bringer ham nogen reel indtægt; og hvorfor skulle han vel optegne noget om sin tid for sine børnebørnsbørn, det har jo ingen gjort for ham, har han ikke plage nok i hver dags sorg? Den uvidenhed, *København* lever i med hensyn til sin historie, viser tydeligt, hvor liden interesse *danske* til alle tider har haft for fortiden. Men den har ikke desto mindre sin betydning, den danner et vigtigt patriotisk element, og er en grundvold i en nations bevidsthed.

København bliver første gang nævnet i den danske historie i året 1043, men den var den gang et så ubetydeligt fiskerleje, at den straks forsvinder igen og ikke bliver omtalt før over et helt århundrede derefter, da Valdemar den Første gjorde sin yndling, ærkebiskop Absalon, en foræring med det halve af det herred, hvori dette fiskerleje lå. Det hed den gang slet og ret

Havn, fordi her var en sikker naturlig havn; først senere tilføjedes ordet *Købing*, det vil sige: købstad, og deraf dannedes navnet. Det var omtrent midt under korstogene, i riddertidens guldalder. Hvor København nu ligger, var den gang marker og skove til de to landsbyer Solbjerg og Serritsløv; den første lå omtrent ved enden af Vesterbro, hen imod Frederiksberg, den anden ved enden af Nørregade, hvor nu fæstningsværkerne er. Disse to byer bestod endnu længe, indtil de omsider blev opslugt af den bestandigt voksende stad. Tre hundrede år efter at Absalon ejede Købinghavn, var der endog i Serritsløv en kongsgård, som et kongeligt slot den gang blev kaldet. Erik af Pommern har resideret her – thi Københavns slot tilhørte den gang bisperne af Roskilde –, og man har endnu dokumenter fra hans tid, som i 1431 og 34 er dateret fra kongsgården i den stad Serritsløv – "*Curia Erici Regis in villa Seritzlaf*". Man ved lige så lidt når denne kongsgård er rejst, som når den er faldet. – Solbjærg har spillet en rolle i den danske historie endnu fire århundreder efter Absalons tid; det var en tragisk rolle, som vi vil få at se i det følgende. Det var i Kristian den Andens tid, og hører således først til Københavns senere historie.

Absalon valgte en lille holm i havnen og byggede sig der et fast slot, som en tid kaldtes Stejleborg, og som senere fik navn af Axelhus. Holmen hed den gang Tyvsnæs, fordi den var et rettersted, hvor tyve og røvere blev straffet med galger og stejler, hvorefter slottet først blev benævnt. Også kaldtes den Skarnholmen, men ingen ved at angive oprindelsen til dette navn. Det var først i året 1650, at den blev nobiliteret og kaldet Slotsholmen, hvilket navn den endnu bærer. Hvor utroligt det end er, påstår mange gamle folk, at den stump mur, som

danner krogen mellem Kancellibygningen og Kristiansborg slot, er en rest af det gamle Stejleborg. Andre mener, at denne omtalte levning endnu i Kristian den Sjettes tid eksisterede i et stykke mur ud til Ridebanen, ved siden af den daværende slotskirke. Begge angivelser er sandsynligvis fabel, thi hvad skulle have bevæget til denne skånsel mod det gamle Stejleborgs minde, da Kristian den Sjette endog lod nye og stærke bygninger nedrive, for at omstøbe Kristiansborg i en mere regelmæssig form.

På denne holm stod allerede tidligt et temmelig højt, stærkt, rundt tårn, oventil fladt og uden spir, som må have haft en del lighed med det nuværende Rundetårn. Når det er bygget, ved man ikke; det var stærkt befæstet og beskyttede havnen og slottet, og har fra umindelig tid været stadens toldbod, endog indtil for halvtredje år hundrede siden. Dette tårn og slottet var de eneste bygninger på den lille holm, som den gang havde et langt mindre omfang end den nuværende slotsholm, der er betydelig forstørret ved opfyldning.

Staden var i *gamle* dage omgivet mere med vand, end den nu er. Kallebodstrand gik helt ind over de nuværende tømmerpladser på Vesterbro, omtrent til Gamle Kongevej; de tre store søer, Peblingesøen, Sorte Sø og Sankt Jørgens sø var den gang både større og dybere, og på den østlige side var alt, fra Peblingesøen til Kastelsvejen, en sø, der strakte sig fra højden af Blegdamsvejen til hen imod staden, omtrent der, hvor nu Østerport er. Omegnen af København var således ikkun tilgængelig over smalle jordtunger, som naturen havde dannet. Var København blevet anlagt sildigere på dette terræn, ville søerne sandsynligvis være blevet dens grænser, København var

da blevet en stad af betydeligt omfang, forsvaret ved skanser foran alle overgangene, og søerne ville være blevet vedligeholdt i deres oprindelige størrelse, som stadens bedste værn. Men København blev til i en tid, da mure og tårne skulle indhegne snævre gader, søerne blev efterhånden til dels udtørrede og opfyldte, og stadens naturlige grænser blev tidligt standset af de unaturlige. Enhver udvidelse er forbundet med uhyre bekostninger og vanskeligheder, og derfor er Københavns grænser ikkun tre gange blevet forandret, hver gang med lange mellemrum; – når skal den fjerde udvidelse ske, som vil danne smukke spadseregange og haver af levningerne af vore volde, og sejlbare kanaler af vore stadsgrave? Som vil udvide gaderne til de tre søer? – Det øje er endnu ikke åbent, der skal skue denne forandring, som tiden dog sikkerlig en gang vil medføre. Men da den *første* udvidelse af København ikke foregik for mange år efter de begivenheder, vi i det følgende vil berette, har vi kun med det *gamle* København at gøre, og kunne have sparet os alle disse udvidelsesbetragtninger.

I den alderældste tid har København ikke været befæstet, hvilket man kan slutte af navnet på en af stadens gader, nemlig *Landemærket*, som sandsynligvis har udgjort en slet og ret adskillelseslinje mod landsiden. Først senere er der tale om faste grænser, og disse bestod i mure og rindende vand. Men disse grænser var langt mindre af omfang end stadens nuværende, hvorom vi bedst kan overbevise os ved at gøre en vandring på den lave vold – knap så bred at to mennesker kunne gå forbi hinanden –, der løb inden for murene og hvorpå vore forfædre kæmpede med bue og sværd til stadens forsvar. Vi vil begynde i vest, ved Vesterport, som den gang lå for enden af

Vestergade. Herfra gik en bæk, der kom fra Sankt Jørgens Sø, mod syd uden om staden til hjørnet af Farvergade og volden, hvor den faldt i Kallebodstrand, en bugt af havet, som satte Østersøen i forbindelse med staden, og hvorfra en dyb, sejlbar flod på dette sted skar ind i byen. Denne fjord hed Kattesundet, og gik der, hvor nu en gade står af samme navn, hvilket den havde fra den skik, eller rettere uskik, at døde katte og andre ådsler blev kastet i fjorden der. Rigtig nok beretter et gammelt manuskript på Universitetsbiblioteket således: "*Katte-Sund* er kaldet så af *de hesser*, hvilke af Suetonio kaldes *catti*. Fordi dette tyske folk drev her deres købmandskab, blev sundet kaldet Katte-Sund henved år 696." Man ser heraf, hvilken anciennitet de germaniserende tendenser har. Igennem Kattesundet sejlede købmandsskibene den gang fra Østersøen ind i staden for at losse og lade. Fjorden gik så højt op, at man senere, ved at grave på Vestergade, har fundet levninger af både og skibsankere i jordens skød. Fra udløbet af Kattesundet ved Farvegaden gik stadens grænse ned til Rådhusstræde, som den gang var en del af søen Kallebodstrand, forbi Vandkunsten, der ligeledes var den åbne, flade strand, til Gammel Strands Kanal, som skilte Slotsholmen fra staden. Fortsættelsen af grænsen, hvor denne kanal endte, var Holmens Kanal, men den var den gang en bred strøm, der adskilte staden og Slotsholmen fra Bremerholm – det nuværende Gammelholm – som var beboet af fiskere, og hvor enkelte bremiske købmænd havde deres "pakboder"; men Bremerholm var langt mindre end den nuværende Gammelholm, som tilligemed alt, hvad der hører til Nyholm senere er inddæmmet fra havet og opfyldt. Denne strøm løb uden om Sankt Nikolai kirke og derpå skrås over

Hallandsås (nu Kongens Nytorv), hvor hallandsfarerne og skåningerne havde deres torv på den side mark, og løb til Østerport, som lå for enden af Østergade (der den gang hørte op ved Kristenbernikovstræde) og altså svarede bedre til sit navn end nu, da den ligger imod nord. På højre side af Østerport, der hvor vandet fra Bremerholm endte, faldt en bæk i dette vand; ved at gå imod strømmen, som løb uden om Grønnegade, Pilestræde og Vognmagergade, kommer vi til dens udløb fra Pustervig, et stort, dybt, trekantet vand, der igen havde tilløb fra Peblingesøen udenfor Nørreport. Hauserpladsen ligger nu der, hvor Pustervig fordum var. Derfra gik grænsen – som også her var en lille bæk med en mur udenfor – langs med Landemærket og Krystalgade, som kun i den sidste snes år har haft et så fornemt navn, da den lige til den tid havde beholdt sit gamle navn: Skidenstræde, fordi den oprindelig var en bred afløbsrende for al uhumskhed fra den vestlige del af staden. Ved enden af Krystalgade, midt på den nuværende Nørregade, lå Nørreport; derfra fortsattes vandløbet, og med det grænsen, uden om Sankt Petri kirke og Sankt Pederstræde, indtil det forenede sig med bækken fra Sankt Jørgens Sø, som atter leder os tilbage til vort udgangspunkt, Vesterport. Staden var således omgivet med rindende vand; hvor dette ansås for at være bredt nok, ophørte murværk og vold, og i stedet derfor trådte et nedrammet pæleværk. Men disse befæstninger var stærke nok på en tid, da angrebsvåbnene var så ufuldkomne, de kunne modstå pileskud og stenkast, og ydede et tilstrækkeligt skjold imod de stormendes angreb med sværd og lanser. At de imidlertid ikke var uoverstigelige, viser Kristoffer af Bayerns birkeret, som

siger, at: "Hvo som stiger over stadsmurene, eller over stadens fæstning, eller afbryder plankerne, han skal give kongen fyrretyve mark og staden fyrretyve mark", en betydelig sum på den tid.

Efter at vi nu har set, hvad Københavns mure indesluttede, vil vi, for større tydeligheds skyld, nævne, hvad der, af den *nuværende* stad, endnu i Kristian den Andens tid *ikke* eksisterede. Det var nemlig alle de gader, som ligger uden for Farvegade og Rådhusstræde hen til Gammel Strands Kanal, hvilket senere er blevet inddiget og opfyldt af den lave strand, lige ud til Langebro. Amager var aldeles skilt fra staden, det var først Kristian den Fjerde, der byggede Knippelsbro og Kristianshavn. Slotsholmen var meget mindre den gang end nu; der, hvor Børsen og alle regeringsbygningerne nu står, var sejlbart vand. Alle husene ved Holmens Kanal lige til Vingårdstræde og hele Kongens Nytorv eksisterede ikke, samt alt hvad der ligger på den anden side af torvet; Gothersgade og alt, hvad der ligger uden for den, lige så lidt, og heller ikke den hele nordlige del af staden uden for Slippen, Landemærket, Krystalgaden og Sankt Pederstræde.

København havde- allerede i det tolvte århundrede fire sognekirter, Sankt Nikolai Kirke, Sankt Clemens Kirke, Sankt Petri Kirke og Vor Frue Kirke, foruden en del munke- og nonneklostre. Den ene af disse er sporløst forsvundet, de tre andre har bevaret deres gamle plads, men ingen af dem eksisterer i deres oprindelige skikkelse.

Sankt Nikolai kirke var først et ganske lidet kapel, bygget på pæle, der var nedrammet i strømmen, som skar ind mellem Bremerholm og staden, med et alter, der var indviet til

søfartens fornemste helgen Sankt Nikolaus. Således stod den i lang tid, indtil Kristoffer af Bayern byggede en kirke omtrent på samme sted, et pragtfuldt tempel med den hellige Nikolaus' lueforgyldte statue over koret og profeternes og apostlenes billede omkring taget. Denne kirke, hvor den lutherske tro *allerførst* blev prædiket under Kristian den Anden, brændte i 1795. Det nuværende vagttårn er den eneste levning af al denne pragt, og den uhyggelige tomt rundt om tårnet bar i fulde halvhundrede år efter branden spor af ødelæggelsens vederstyggelighed og var et traurigt bevis på københavnsk ligegyldighed. Nu har slagterboder indtaget kirkens gamle plads.

Sankt Clemens Kirke stod ved Kattesundet, ved de to stræder Store og Lille Sankt Klemensstræde (hvoraf nu Frederiksberggade er dannet), og var indviet til en af søfartens mirakuløse helgener, biskop Klemens, som de vantro bandt til et skibsanker for at sænke ham i havet, men som sejlede til land på jernet, der ikke kunne synke under ham. Miraklernes tid var længst forbi, man lod Sankt Klemens skøtte sig selv, og det blev efterhånden sparsomt med offer og accidentier, så at kirken forfaldt; den blev omsider nedbrudt under reformationen, "seks år før pavedømmets afskaffelse". Men på den tid, vi vil få med at gøre i de følgende blade, stod Sankt Clemens kirke endnu og hævede sit spir stolt imod skyerne.

Sankt Petri kirke har sandsynligvis fra først af været en landsbykirke til den en gang rige bondeby Serritsløv, inden den blev sognekirke i København; thi Nørregade står for en del på Serritsløvs ruiner, og denne landsby aftog efterhånden så meget, at der i Kristian den Andens tid ikke var mere end seks

gårde tilbage af det gamle Serritsløv. Men den nuværende Sankt Petri kirke er ikke den gamle, som for resten stod på samme sted lige uden for Nørreport; thi den gamle kirke afbrændte i den store ildebrand 1728, og blev derefter opbygget i sin nuværende skikkelse.

Vor Frue Kirke omtales allerede i gamle dokumenter fra Absalons formands, biskop Eskilds tid. Den blev senere en domkirke med store rettigheder og rigdomme. Kirkens kannikker havde deres boliger i Kannikestræde. Denne ærværdige, gamle, gotiske kirke, som ikke havde mindre end seksten forskellige altre, havde trodset den ødelæggende tid og var efterhånden blevet forøget med en mængde mindesmærker fra forskellige tider ved de begravelser, der havde fundet plads. Da en stor del af staden brændte, i året 1728, anvendte man længe al flid på at frelse Vor Frue Kirke, hvilket også lykkedes, indtil den daværende brandmajor fik den ulykkelige idé at sprænge med krudt et hus for at standse ilden, og dertil valgte et, som allerede *var i brand*, og hvorved ilden altså måtte udbredes end mere. Det var et hus, som lå på hjørnet af Nørregade og kaldtes Blasen. Kirken blev et offer for denne autoritetshandling, og Blasens ild antændte tårnet og tilintetgjorde kirken. Den blev derefter opført igen i en temmelig gotisk stil og nogenlunde lignende den gamle kirke, og stod således, indtil den 1807 atter blev ødelagt af de engelske bomber, og derefter for tredje gang rejste sig i en hel forskellig stil. Hvad *Thorvaldsen* har gjort denne kirke til, ved vi alle. Sådanne forandringer er foregået siden den tid, da biskop Absalon læste messen for højalteret, omgivet af en talrig gejstlighed og understøttet af middelalderens katolske pragt,

da Roskilde biskop drog gennem gaderne til sit slot Axelhus, fulgt af munke og bevæbnede svende, mens det andægtige folk bøjede sig i støvet for den ærværdige prælat og hans ædelstensmykkede krumstav.

Uagtet der er mange spor, som tyder på, at København allerede i Absalons tid må have været betydeligere, end historieskriverne indrømmer – og et af disse spor er de *fire* sognekirker, thi munkene var kun der, hvor det er godt at være –, må vi dog ingenlunde tænke os gaderne efter senere tiders målestok. Gaderne var smalle, krumme og skæve, husene var små og opført af bindingsværk med stråtag og klinede lervægge, de stod enkelte mellem uregelmæssige haver og gårdsrum, der var omgivet med plankeværker, for det meste kun med stengærder og rishegn. Københavns gader må have lignet gaderne i mange af vore nuværende landsbyer, når man tænker sig disse endnu skævere og meget smallere. Kirker og klostre var i lang tid de eneste stenbygninger, gejstligheden var den tids rette aristokrati og mursten var en luksus. Efterhånden som staden tiltog i rigdom, opstod enkelte stenhuse. Og denne rigdom samledes ved handel; kreaturer, huder og fedevarer, men især fiskeri var fra Arilds tid vore forfædres velstand. Fiskene fandtes fordum i så stor overflødighed ved de danske kyster, at Saxo Grammaticus fortæller, hvorlunde man knap kunne tvinge åren i vandet eller med en båd bryde gennem fiskenes mængde. Vi kan heraf forstå, hvad der har givet en dansk konges gesandt ret til de stolte ord, da man priste andre lande på Danmarks bekostning: "Lad den rigeste konge i Europa købe lutter trækar for sin rigdom, kongen, min herre kan på kysterne af sine lande lade

fange fisk nok til at fylde alle disse kar med." – Lykkelige, gyldne tid! – Danmark har nu rigtig nok færre fisk, men så har det derimod flere gesandter end den gang.

Da fo'r de danske skibe så vide om på alle have, og deres fiskehandel var så betydelig, at paven endog selv dømte i en proces mellem to af stadens kirker angående fisketienden. De danske skibe var de mest ansete, og England betalte danegæld, for at dets kyster skulle være fri for vold og overlast. Men historien beretter, at "de danske efterhånden blev et lige så fredeligt og sagtmodigt slags folk, som de tilforn har været krigerske", og nu plyndrede deres fjender lybækkerne, pommeranerne og nordmændene den slet forsvarede stad. Adskillige historieskrivere antager, at munkevæsenets i fem århundreder bestandig tiltagende flor er skyld i nationens bestandig tiltagende sagtmodighed. Hvorom alting er, sagtmodige var de danske blevet, og derfor kom mangehånde trængsler over dem. I en sådan trængselstid forsvarede en *kvinde* København mod det første og navnkundigste angreb, det var Erik af Pommerns højhjertede dronning *Philippa*, som blev i staden, da kongen rejste til Sorø for at bede andægtigt om Himmelens beskyttelse imod lybækkernes flåde. Da lød for første gang kanontorden uden for Københavns mure, og de nyligt opfundne ildvåben gjorde snart en ny befæstningsmåde nødvendig. Og nu blev staden efterhånden omgivet med en "mantelmur", der blev forsynet med flade, runde tårne, som fremtrædende bastioner. Disse tårne blev beplantet med kanoner og kaldtes "runddele".

I Københavns nærmeste omegn lå allerede tidligt *Sankt Jørgens Hospital* for spedalske, mellem Vester og Nørreport,

Teglgården – på hvis grund Teglgårdsstrædet nu ligger –, et brænderi, som forsynede staden med mursten, og *Avlsgården*, der var Københavns Slots ladegård, og som den gang lå inden for Nørreport, måske omtrent der, hvor navnet endnu har vedligeholdt sig på en gæstgivergård i Suhmsgaden ved Pustervig. Udenfor Østerport lå *Sankt Anna Kapel*, omtrent hvor Strandstræde nu er. Den gang var Nyhavn udløbet af den før omtalte bæk, der kom fra Pustervig og løb omtrent hvor Gothersgaden nu er, uden om Hallandsås forbi kapellet, og var meget anset for sit vands helbredende kraft, trods sit simple udspring, hvorfor kapellet også var rigt på tavler og krykker, som tegn på vidunderlige helbredelser. Denne kirke var meget gammel, det var en af de ældste i denne del af Sjælland, og det er ikke usandsynligt, at Absalon har bygget den til ære for sin helgen, den hellige Anna. Ved siden af kapellet var en bro over åen, som efter kirken hed Sankt Anna bro.

Uagtet staden fra først af tilhørte Roskilde bispestol, har kongerne dog til forskellige tider gjort krumstaven herredømmet stridig. Dronning Margrethe fik endog en befalingsmand ansat på Københavns Slot, og nu var det så godt som tabt for bispestolen, uagtet staden endnu vedblev at være den skatskyldig. Roskilde var den gang de danske kongers residensstad, men den var den gang også stor og prægtig, havde et befæstet slot, atten kirker og ti klostre. Af al denne herlighed er endnu kun Sankt Lucii gamle domkirke og Sortebrødre-klostret tilbage. Men de store fløjdøre, hvor biskop Vilhelm vovede at standse kong svend og forbød ham at træde ind, før han havde ydmyget sig for Gud og for den stolte prælat, de åbner sig nu kun, når Danmarks hensovede konger føres til

hvile blandt deres fædre. Og det gamle munkekloster er nu et tilflugtssted for damer; men cølibatet hersker endnu inden for de samme mure, hvor det har hersket siden året 1231, den eneste forandring i disse seks århundreder er, at det har skiftet køn, og at "adelige jomfruer" nu indtager dominikanermunkenes plads.

Kristoffer af Bayern forflyttede residensen til København i året 1443, staden fik store privilegier, og nu voksede den hurtigt og tiltog i størrelse og rigdom, i samme forhold som Roskilde aftog.

Men mange, mange år før eksisterede allerede flere af de gader, hvori vi nu dagligt færdes. Den østlige del, hvor de fattige fiskere boede, var den gang den mindst fornemme, Kattesundet, hvor købmandsskibene løber ind, viste vejen til stadens bebyggelse, og her blev de første ordentlige gader anlagt. Men man kunne dog ikke undvære fiskerne, og derfor dannede byen sig fra først af som en lang, smal strimmel fra vest til øst. Snaregade, hvor Absalons broder Esbern Snare skal have boet, begge Sankt Clemens stræderne, Vimmelskaftet, Hyskenstræde eller Tyskernes Gade, Kødmangergade (nu Købmagergade), Østergade og Grønnegade forekommer allerede meget tidligt. Af disse kaldtes Vimmelskaftet, Kødmangergade og Østergade stadens algader eller hovedgader. Vimmelskaftet er den eneste, hvis bane ikke er blevet forandret; måske navnet, som den har fået af sin skævhed og lighed med skaftet på snedkerens vimmelbor, har bidraget det meste hertil. Den nederste ende af Vimmelskaftet hed Fiskergade, og torvet hed Fiskertorv, hvilket imidlertid allerede var forandret til Amagertorv, og det endnu inden

Kristian den Anden indkaldte den hollandske koloni, som blev bosat på Amager. I Kødmangergade boede slagterne, i Grønnegade nederlænderne fra Grønningen. Vi har allerede før omtalt, at de bremiske købmænd havde deres pakboder på Bremerholm, hvor de også senere fik en kirke. I Hyskenstræde, hvis tyske navn (*Häuschenstraat*) endnu klinger i vore øren igennem daniseringen, boede fordum de tyske handlende, som her havde deres småhuse, fjælleboder og hytter, hvori de falholdt klæde, specerier og tysk øl, længe forinden denne handel blev så fornem, at de hanseatiske købmænd fik dem et eget stort grundmuret Kompagnistræde. Disse usalige tyske handelssvende i Hyskenstrædets fjælleboder måtte ikke gifte sig, Merkur ville ikke udsætte sig for det afbræk i handel og vandel, som de blide følelser og familielivet fører med sig, og den hårdhjertede guds dyrkere var fordømt til cølibatet. Men til gengæld ringeagtede Amor dem, og jeg ved ikke noget eksempel på, at han har spenderet så meget som en eneste pil til fordel for det mørke, snævre, uvenlige Hyskenstræde, hvor sol og måne formodentlig har skinnet endnu sparsommere end nu. At disse stakkels handelssvende må have ført et surt liv, har vi bevis for i et øgenavn, der endnu har bevaret sig i sin fulde styrke. Man kaldte dem nemlig *pebersvende*, og endnu dagligt gentages denne benævnelse, uden at nogen tænker på de første ejere af dette navn – og al den spot og hårdhed, som den gang forfulgte de tyske pebersvende, ligger endnu i dette ord, hvormed halv- og helgamle ugifte mandfolk bliver stemplede som en afart, der står uden for medlidenhedens almindelige love.

Fra Vimmelskaftet gik Klosterstræde op til en mægtig bygning, som lå på hjørnet af det daværende og nuværende Klosterstræde og Skindergade, og hvis territorium, haver og gårde havde en betydelig udstrækning og på den ene side nåede lige til Købmagergade, (hvor det næsten stødte sammen med Sankt Klaras nonnekloster, hvorefter gaden Klareboderne senere har fået sit navn) og på den anden til Helligånds- eller Duebrødre-klosteret, som stod der, hvor nu Helliggejstes Kirke står. Denne mægtige bygning var franciskaner- eller gråbrødreklosteret. Ikke langt herfra, der, hvor nu bispegården er, stod stadens rådhus, en skummel gammel bygning uden anseelse, som afgav en påfaldende modsætning til alle de pragtfulde bygninger, der tilhørte gejstligheden, og iblandt hvilke rigernes primas, ærkebispen af Lunds residens tæt ved Nikolai Kirke, var en af de prægtigste.

En anden mærkelig bygning på den tid var arkelihuset eller stadens tøjhus, hvor magistraten holdt alt til forsvarsvæsenet forvaret; det lå i Vimmelskaftet, der, hvor nu Løve-apoteket er. Kongen havde sit eget arkelihus på Slotsholmen. Lige over for slottet, hvor Vingårdstrædet og omliggende gader nu er, lå en stor have, som hørte til slottet og kaldtes Vingården; i denne have var en karusselbane til turneringer eller, som de den gang kaldtes, dystløb. Strømmen ved Bremerholm, som på den østlige side var stadens grænse, løb tæt uden om haven og adskilte Vingården fra Hallandsås.

Karmeliterklosteret, som Kristian den Anden skænkede denne orden, blev netop på den tid opført i Sankt Pederstræde, der, hvor nu Walkendorffs Kollegium for studerende er.

Til større fuldstændighed – måske til overflødighed – vil vi endnu nævne samtlige gader i København på denne tid, nemlig i *Sankt Klements sogn*: Vestergade, Reebinderboderne, Sankt Klemensstræderne, Kattesundet –, som til dels nu allerede var forvandlet til en gade – Smedjegade og Vandmøllestræde; i *Sankt Petri Sogn*: Nørregade, Saltboderne, Sankt Pederstræde, Rådhusstræde (nu en del af Studiestræde) og Lars Bjørns Stræde; i *Vor Frue Sogn*: Tyskemannegade eller Suderboderne, også kaldet Skovboderne (Skovbogade), Klædeboderne, Gråbrødrestræde, Klosterstræde, Kannikestræde, Kantorstræde, Kødmangergade, Ved Stranden, Lasse Vinders Stræde, Snaregade, Hyskenstræde, Kompagnistræde, Vommestræde (Badstuestræde), Vimmelskaftet og Knagbrostræde; i *Sankt Nikolai Sogn*: Kongensgade (ved Nikolai Kirke), Pilegårdsstræde, Ponelstræde, Østergade, Færgestræde, Højbrostræde, Ved Stranden, Fiskerstræde med Fisketorvet, Læderstræde, Grønnegade og Vognmandsgade (Vognmagergade).

Stadens porte var: Vesterport, Nørreport og Østerport. Rødeport, en overgang over graven mellem Øster- og Nørreport, var allerede den gang ikke mere til.

Stadens broer var: Højbro eller Hovbroen, og Knagbroen eller Letbroen, der begge gik fra staden til slottet.

Således var København i året 1516, da vor fortælling begynder.

2. Herberget

I det ene hjørne af den store og temmelig side mark, der strakte sig fra stadens Østerport og ned til havet, lå et lavt, stråtækt hus, ikke langt fra Sankt Anna Kapel, på samme sted, hvor senere en fremmed gesandts landsted skal have ligget, og hvor i vore dage den gamle bygning ligger, som vi har omtalt på den første side af denne bog. Nogle gamle kastanjetræer hældede deres grene ud over taget, der næsten var tildækket af deres grønne blade, hvilket gav huset udseende af et skovhus. Bag huset lå en lille have med ret smukke blomster, som den gang var en sjældenhed, og derfra så man ud over en frodig eng, som strakte sig lige ned til de store ferskvandssøer, der på den nordlige side omgav København. Imod øst rullede Øresunds bølger forbi vinduerne i en ikke lang afstand, og fra den stenbænk, som stod ved den sydlige ende af huset under et af de største træer, der dækkede den for middagssolens stråler, havde man en vid udsigt til alle sider. Lod man øjet glide til venstre, så man ud over Bremerholmen med dens pakhuse, hvor der var idelig travlhed af de handlende, til højre lå Østerport med sit firkantede tårn og sine takkede gavle, vingårdens grønne træer så herfra ud som en lille skov, ethvert af kirkernes og klostrenes tårne kunne tælles herfra, og i baggrunden så man det ældgamle runde tårn, der var stadens toldbod, og tæt ved siden af det Københavns slot, der endte dette smukke perspektiv, som grønne marker og rindende vande gav en livlig afveksling.

Dette hus var et herberg, hvilket man kunne se af skiltet over døren. Men værten havde i året 1516 ikke kunnet vælge noget af de kongelige eksempler, som nævnes i den 106. artikel af Kristian den Andens ordinans af 1521, hvori der siges om værtshusskilte: "Somme skulle have en løve malet, somme en morian, en giraf, en måne, en stjerne, eller sligt andet, og så hvert herberg sit tegn, derefter herberget skal hedde og kaldes." Dette skilt var en femvinkel af en mystisk, kabbalistisk figur, som i gamle tage havde haft meget at betyde og ikke kaldtes ringere end "den pythagoræiske fem-angel", og som ifølge tidligere tiders overtro skal have været meget nyttig til at afværge og dæmpe ildebrand, i det hele taget som et lykkes- og helbredelsestegn, men som nu ikkun blev hængt ud til skilt over ølhusene. Overtroen var derfor ikke mindre end i ældre dage, den havde blot skiftet genstande. De simpleste bønderkroer nu til dags er bedre, end dette herberg var den gang, som for sin beliggenhed var en af de mest besøgte i nærheden af hovedstaden. Væggene bestod af sammenæltet ler og strå imellem bindingsværks stolper, taget var af strå, vinduerne var lave og bestod dels kun af trælemme, der måtte åbnes for at lade lyset ind, dels af vinduer med ruder af horn og tyndt skind. For glas var på den tid endnu kostbart, og i hele huset var kun én stue, for de fornemme gæster, forsynet med små bitte grønne glasruder, samt et lille kvistkammer, hvis eneste vindue vendte ud imod søsiden. For at blæsten ikke skulle føre grenene af kastanjetræerne imod vinduet på dette lille kvistkammer og ødelægge glasruderne, som måske udgjorde værelsets største prydelse, var de omhyggeligt flettet i hverandre, så at de dannede en tæt skærm over vinduet. Dette saltag af grønt løv

gav vinduet et anstrøg af hemmelighedsfuldhed og hyggelighed, hvilket på den eftermiddag i foråret 1516, da vor fortælling begynder, blev forøget endnu mere ved en lille pyntelig fruentimmerkappe, efter datidens mode, for borgerdøtre, der hang på en krog i det åbne vindue og bevægedes sagte frem og tilbage af den milde luftning, som fra sundet strømmede igennem grenene, hvis friske grønne efter al sandsynlighed hvælvede sig over en ung piges værelse. Og de var så friske og så lysegrønne som nogensinde, disse grene, for foråret, som i år var kommet tidligere, end det plejede, havde ikkun i otte dage smykket træerne med grønt. Det var netop i dag den første maj, som hed Voldermisse efter den tids almanak.

Allerede fra den tidlige morgen havde Københavns indvånere forladt deres mørke huse og skidne gader for på denne smukke vårdag, da solen skinnede i al sin glans og lærkerne sang på marken, at være vidne til de lystigheder, hvormed sommerens komme blev hilset på landet. Mennesket har til alle tider forlangt modsætningen til det, det har, derfor drager købstadsfolk på landet for at nyde hviledagen, mens landets beboere drager til stæderne. Der var næsten trængsel i Østerport på denne dag, for efter gammel skik skulle der rides sommer-i-by på Hallandsås af omegnens bønder. Midt på marken var der oprejst et majtræ, omkring hvilket der blev danset under anførsel af en ungkarl og en pige, som var udvalgt til at være majkonge og majdronning, efter at først et tog af bønderkarle havde redet sommer-i-by, festligt udpyntede med grønne grene og bånd af alle farver, og nogle med underlige masker for ansigterne, som om det var fastelavnstid. Derefter

blev spillet bold, løbet om kap og anstillet alle hånde andre lystigheder, som først var til ende sent på eftermiddagen.

De fleste af tilskuerne havde fjernet sig, enhver med en majgren i hånden, hvormed hjemmet i byen skulle smykkes; men uden for herberget havde den snilde vært opstillet borde og bænke under de grønne kastanjetræer, og dette syn var alt for tillokkende for de nydelseslystne københavnere, til at ikke mange skulle beslutte sig til at fortære deres aftensmad i det grønne, da det netop var spisetid, for klokken var nemlig hen imod fem. Den gang stod man tidligere op end nu til dags, og hele levemåden var derfor ganske anderledes; om morgenen spiste man sin davre-øllebrød, og derefter holdt man kun to måltider i dagens løb, den første gang om formiddagen klokken ti, da man spiste til middag, og den anden gang om eftermiddagen klokken fem, da man spiste til aften, og begge gange spistes varm mad. Disse spisetider var de samme for kongen som for bonden, for fornemme folk var endnu ikke blevet så smålige, at de satte noget i at spise på en anden tid end de ringeste. Klokken ni begyndte natten, og den, som da ikke var i seng, blev regnet for en sviregast og måtte stå vægterne til rede for: "hvi han færdes så silde på gaden?"

Værten i herberget, som kaldtes "Hans Knaps Have", hed selv Hans Knap; det hed hans farfader og fader før ham, og det lader til, at navnet og værtskabet have været et arvegods i familien, for vi finder antegnet i en gammel jord-bog for året 1676, som endnu eksisterer, at en Hans Knap har betalt halvårlig tolv og en halv sletdaler i jordskyld af sin have uden for Østerport. Efter hans første kones død havde han giftet sig anden gang med et hollandsk fruentimmer, som var kommet

ind i landet med madam Sigbrit og i hendes tjeneste havde lagt sig noget til bedste.

Dette fordelagtige giftermål satte Hans Knap i stand til at udvide sin bedrift og forskrive bedre varer, end man fik i andre værtshuse, ligesom han nu også kunne anvende noget på at forskønne sit hus. Glasruderne i den fornemme gæstestue daterede sig fra denne tid, og de smukke ølkander og bægre af sølv, som stod omkring på bordene og vinkede gæsterne med en forførisk glans, ligesom også de smukke blomster i haven, hvoraf mange var kunstigt drevne af hollandske zwibler, som var en gave af madam Sigbrit, "der kun sjældent gav noget bort", og altså måtte have særdeles godhed for det Knapske hus. Ja, man vidste at fortælle, at Sigbrit undertiden endog beærede Hans Knaps Have med sit besøg, og da ikke forsmåede at smage på værtens gode rhinskvin, "som han vel næppe fortoldede så højt som andre", for det var især efter at kongen havde sat Sigbrit over tolden, at Hans Knap kunne undersælge de andre kroværter med gammel rhinskvin. Der var endog dem, der ville give at forstå, at madam Sigbrit måske selv var kompagnon i huset, om ikke af anden grund så af kærlighed til sin gamle håndtering, da hun havde drevet værtskab i Bergen, før kongen forelskede sig i hendes datter Dyveke. Men om alt dette talte man kun ganske sagte, ligesom man i det hele taget ytrede sig med forsigtighed der ude; for man var ikke ganske vis på, om ikke den ærlige Hans Knap berettede, hvad der blev talt i hans hus, til den mægtige madam Sigbrit, for hvis vrede man frygtede lige så meget som for kongens.

Hvorom alting er, så var Hans Knaps have, både for sin beliggenhed og for sin billighed, det mest søgte herberg uden

for København, og at beværtningen svarede til gæsternes fordringer, kunne man se af den appetit, hvormed det dampende flæsk og oksekød forsvandt af fadene tilligemed det tyske brød, som kaldtes kavringer og strømper; for den gang forsynede udlandet Danmark næsten med alt, hvad det behøvede, takket være gejstlighedens og adelens handelsprivilegier, og de tyske hansestæder havde næsten hele handelen i sine hænder. Efter at hungeren var tilfredsstillet, blev gæsterne endnu siddende en stund om bordene og lod øl- og vinkanderne gå rundt, for denne dag var nu en gang ofret til glæden.

Ved det bord, der var sat foran stenbænken ved husets sydlige gavl, på den smukkeste plads, hvorfra man havde den bedste udsigt, var et selskab forsamlet, som allerede gentagne gange havde klappet med låget af den tømte ølkande, der straks igen var blevet fyldt af den geskæftige Hans Knap, som ingenlunde følte sig for god til i egen person at opvarte sine gæster, uden hensyn til rang eller stand, hvor meget mere dette selskab, der bestod af agtbare mænd af den højere borgerklasse.

Idet Hans Knap satte kanden på bordet, mumlede han halvhøjt den sædvanlige formular: "Med hilsen og glæde!" og det med det venligste smil, der var lige så mekanisk som disse ord, hvormed han utallige gange om dagen stillede de fyldte krus foran sine gæster. Det var den gang skik at anvende en mængde formularer og ordsprog; og da de for det meste indeholdt en eller anden nyttig erfaringssætning, tog man det ikke så nøje, om de passede til anledningen eller ej.

"Det var et godt ønske," sagde en mand med et rødt ansigt, idet han med den ene hånd løftede på huen og med den anden

greb kanden og drak et dygtigt drag. Denne mand var klædt som alle borgere på den tid, med en ulden skjorte – for linned blev endnu ikke almindelig brugt –, en snæver trøje af brunt stof og lange, snævre benklæder af samme tøj, der gik ned i skoene og erstattede strømperne, for man havde endnu ikke opfundet strikning, mandfolkene brugte ikke strømper, og fruentimmerne bar strømper, der var syet af klæde. Om livet havde han et læderbælte, hvori en foldekniv og en ske var anbragt i en skjult skede, og en længere kniv i en synlig, der hang på den ene side, for det var skik den gang, at alle mænd gik bevæbnet. Over skuldrene bar han en kort kappe af sort nederlandsk klæde, og på hovedet en klædeshue med en lille kant af pelsværk. Af håndtering var han garver og ejede sit eget hus i Vommestræde, ved siden af badstuen, som i almindelighed besøgtes for mavesygdomme, hvorfor gaden erholdt dette besynderlige navn, der egentlig var en forkortelse af Vommebadstuestræde, og senere er blevet forandret til Badstuestræde. Manden hed Johan Spegelberg.

"Det er et godt ønske," gentog han, "men jeg må dog sige, at øllet og maden smagte mig bedre i gamle dage, da Guds gaver ordentligt blev indviet af en skænkedegn. Det var mig altid et opbyggeligt skue, når skænkedegnen tog sin vievandskost og slog den ud over maden, ikke at tale om, at han mangen gang var en lystig selskabsbroder, som kunne sige den bedste spas, der faldt ved hele bordet."

"Og jeg må sige, at det mangen gang har ærgret mig at have sådan en skinhellig øjenskalk med ved bordet, ikke at tale om, at man ved gæstebud ofte måtte vente, fordi skænkedegnen havde flere steder at løbe rundt på en dag, og over alt skulle

smage på varerne. Jeg ynder ikke de sorte kutter noget steds, men ved spisebordet er de mig rent utålelige."

Disse ord blev udtalt med en noget fremmed betoning af en fø'r mand med et åbent, jovialsk ansigt. På hans linnedskjorte, der faldt ud over vesten, og på den lille spidse filthat kunne man se, at han fulgte moden og gik frem med tiden. For resten var han klædt ligesom hans nabo. Det var skaberen af den danske presse, den formuende bogtrykker Gotfred af Ghemen, som havde nedsat sig i København og udgav de første trykte danske bøger. I løbet af en halv snes år havde han trykket en del skrifter, hvoraf "*Den danske Rimkrønike*", af broder Niels i Sorø, "*Historien om Kejser Karl og hans tolv Jævninge*", af den danske litteraturs fader, kongens trofaste ven, Kristen Pedersen, og "*Tyrkens Tog mod Rhodus*" havde gjort lykke og givet folk smag for læsning.

"Hvermand sin tro," sagde manden med uldskjorten, "omendskønt ordsproget siger: en mameluk, hvo som nægter troen. Kirkens tjener er mig altid velkommen ved enhver gerning, det er en tro, jeg er opdraget i og har fundet mig vel ved mit hele liv. Gud lade det gå mig så vel fremdeles."

Og nu tog han atter et dybt drag af kruset, korsede sig, så andægtigt imod himlen og sagde derpå: "Havde skænkedegnen nu været her, så kunne han have sagt mig, hvilken af de hellige man skal påkalde for tandværk; det murrer mig stemt i den ene kindtand, jeg kom før til at bide på skinkebenet. Der er bestemt en helgen for tandpine, men jeg mindes ikke navnet i dette øjeblik. Ak ja!"

Og for at trøste sig over denne ulykkelige forglemmelse tog garveren atter sin tilflugt til ølkanden.

"Det er der vist nok," sagde Gotfred af Ghemen med et polisk smil. "Der er helgener for alting, så er der vel også en for tandværk. Smager øllet jer ellers ikke, som det er, så kan I vist nok ganske hemmeligt få det stænket af den Guds mand, som sidder alene henne på bænken med hænderne over kors og ser sig så andægtigt om, i forventning af, at en eller anden skulle få lyst til at bruge ham tvært imod kongens forordning. Det kaster dog altid et krus øl af sig."

"Det er Paulus Eliæ, som skal være *pater regens* ved det nye karmeliterkloster, som kongen lader bygge til munkene oppe i Sankt Pederstræde," sagde garveren. "Nej, så vil jeg dog hellere drikke uindviet øl, end dele det med Poul. Hver har sin bekendelse i denne verden."

Iblandt de ortodokse var Paulus Eliæ slet anset, uagtet hans lærdom, der havde skaffet ham ansættelse ved det af kongens bedstefader, Kristian den Første, stiftede universitet i København. Han var derimod vel lidt af kongen, som også brugte ham, da han senere søgte at skaffe Luthers nye lære indgang i det katolske Danmark. Men da biskop Lauge Urne fristede Paulus Eliæ med et godt kanonikat i Roskilde, vendte han om, og talte lige så ivrigt *imod* lutherdommen, som han før havde talt *for* den. Derfor kaldte almuen ham Poul Vendekåbe, et navn, som man endnu i vore dage benævner mere end én bekendt mand med.

"Er det Paulus Eliæ," sagde Gotfred af Ghemen, "så er det en mand, som jeg har al ære og respekt for, han er en lærd mand af universitetet, og ikke sådan et dummerhoved som mange af hans kolleger. Jeg har kendt mere end en kannik, som ikke kunne skrive sit eget navn; men spille og drikke og svire, det

kunne de alle sammen. Det undrer mig ellers, at kongen, som dog er sådan en oplyst mand, har villet skænke en ny tiggerorden tilhold her i byen. Hidtil har vi dog ingen karmeliter haft. De gælder rigtig nok for at befatte sig mere med videnskaberne end andre munke, men de har sagtens måttet punge ganske artigt ud for den nåde, hvad mener I, mester Jokum Guldsmed?" spurgte han med dæmpet stemme, idet han hældede sig over til en mand, som hidtil ikke havde taget del i deres samtale, men derimod talt sagte og ivrigt med sin nabo, en mand i en krigersk dragt med et stort slagsværd ved siden. Ved denne opfordring til at udtale sin mening vendte guldsmeden sig hurtigt om til bogtrykkeren og nikkede gentagne gange med hovedet, idet han skottede hen til værten, som var beskæftiget ikke langt fra dem. Og da Hans Knap havde fjernet sig nogle skridt, sagde han: "Det er ikke godt at tale om slige ting for alle øren, og man skal se til, hvem man lægger brød i pose med. Men vist er det, at kan kongen komme til, så ved han, hvad han vil have at gøre for en handel. Kors! Kors! Han holder meget af det rene væsen, gør kongen. Men pengene er også rare nu om stunder. Jeg har arbejdet til slottet og ser, hvordan det går. Nu er der gjort nye drikkekar til skænken, det trængte Hans Nåde kongen hårdt til, de gamle var så bulede, at det var en skam. Er det ikke forfærdeligt at tænke sig, at en herre som kongen skal have nødig at betænke sig på at lade gøre nogle nye drikkekar, når hans hofsinder har trumfet så længe i bordet med de gamle, at de ikke vil holde mere. Og ridderne og bisperne, de kan drikke af bægre, hvoraf et eneste er mere værd undertiden, end alle kongens til sammen! Men så kom pavens legat til al Guds lykke hertil og skulle sælge aflad, og så måtte

han købe forlov dertil af kongen med gode rhinske gylden. De siger, at han har måttet give kongen et tusinde gylden for passet. Der er gået mere end en af dem igennem min digel. Hvad han ellers har for sølvtøj med sig, den kardinal eller hvad han er! Hellige Nepomuk, hvad han har for sølvtøj! Ja, det går i det uendelige. Fade og tallerkener og skeer og potter og gryder og pander og kommenter, alting af det fineste sølv og gjort i Lybæk lige før han kom hertil, så at det er ganske splinter, flunkende nyt."

"Det er mine gode landsmænds penge, som han har narret dem for," sagde Gotfred af Ghemen med et suk. "Mig skal forlange at vide, om de danske er lige så enfoldige, som tyskerne har været. I så fald vil Angelus Arcemboldus tjene gode penge her ved sin afladshandel."

"Ja, *han* har tjent!" vedblev den snaksomme guldsmed. "Men hvad han også holdt for et indtog, da han kom her til staden. I så det måske ikke? Han skinnede af guldbrokade og ædelstene fra øverst til nederst. Ingen fyrste kan føre en større pragt, end han gjorde ved sit indtog. Hans folk er nu rundt om i landet for at sælge aflad, og dog har han hen imod fyrretyve mennesker, som varter ham op. Ja, han vil tjene, for nu strømmer folk til kirkerne, når han giver aflad, ja, så tæt som sildestimerne i gamle dage her ved kysten. Det må være en glæde at holde bod, når kunderne kommer sådan løbende fra alle hjørner og kanter. Forleden måtte de tømme laden, som de havde fæstet uden på kirkedøren og som vi puttede pengene i, mere end ti gange, fordi den ikke var stor nok; men nu har de fået en, som er større."

"Har I også købt aflad, mester Jokum?" udbrød Gotfred af Ghemen med forundret mine. "Eller har jeg ikke forstået eder ret? Mig synes I sagde, at I selv havde været med."

"Nå, ja, for det første bliver pengene jo samlet til Sankt Peders Kirkes opbyggelse i Rom, og dernæst kan man vel sige, at gavner det ikke, så kan det heller ikke skade," svarede guldsmeden, som i sin snaksomhed havde røbet, hvad han ellers ville have fortiet for bogtrykkeren, der gjaldt for at være en fritænker. "I ved måske ikke, at både Hans Nåde kongen og den unge dronning har været nogle af de allerførste, som købte afladsbreve af legaten?"

"Hans Nåde kongen? Mand, tal med respekt om kongen," sagde bogtrykkeren fortørnet. "Kongen er en god kristen, som det sømmer sig en ret konge at være, og på pavens begæring har han givet legaten forlov at rejse i disse lande, men selv ved han, hvad han skal tænke om sligt."

"I må forlade mig, herr Gotfred," sagde guldsmeden, inderligt glad over at kunne gendrive bogtrykkerens alvorlige påmindelse, "jeg ved, hvad jeg siger, og kan stå hver mand til rede for min tale. Hans Nåde kongen og hans nådige frue har begge købt aflad, så vist jeg sidder her. I kan spørge Hans Metzenheim, hvis I tvivler. Og hvorfor skulle de ikke gøre det? Man gemmer på så meget, så kan man sagtens gemme på den smule afladsbrev. Men I kender måske ikke til de dele. Jeg kender lidt til det, for jeg har smeltet meget gammelt sølvtøj for legatens kansler; for folk giver ikke altid penge eller nyt sølv, de giver også gammelt sølv eller smør og fede varer, hvad de nu har. Men det var ikke det, jeg ville sige. Så talte jeg med buddet om det, som bragte mig sølvet, og han sagde mig, at paven

havde givet hans herre lov til at sælge aflad for alting i denne verden. Noget af det dyreste er aflad for elskov til en nonne, der er mange penge og mange messer nødvendige, og pengene skal betales i rosenobler. Vorherre bevar os, det er der en forfærdelig pris på. Men det er alligevel ikke mere end billigt. Og sådan en aflad kan være for lang tid, den længste er for fyrretyve tusinde år og seks og fyrretyve dage, det række dog ikke så ganske kort, må I tilstå mig."

"Ak ja, ak ja!" sagde garveren, som imidlertid i stilhed havde tømt kruset. "Ja, den aflad, den er en god ting for betrængte sjæle, og syndere er vi alle, som prioren i Gråbrødre siger."

"I kommer til at tage et afladsbrev for eders øldrikken, mester Johan Spegelberg," sagde bogtrykkeren leende. "Men en ny kande vil måske i dette øjeblik være eder kærere end et afladsbrev. Mester Hans, en kande af ... ja, lad det være af eders bedste pryssingøl, til en forandring, og en kande rhinsk til herren der henne. Mig synes ikke, at I gør os rigtig besked på øllet, herr rodemester."

Den gang var en rodemester ikke det samme som nu, nemlig en skatteopkræver; han var høvedsmand for en af stadens otte roder eller kompagnier, hvoraf ethvert bestod af omtrent hundrede mand, der udgjorde byens bevæbning. Magistraten lod nemlig vagten ved portene og på voldene udføre af stadens egne svende, der ikke stod under kongens befaling, men under øvrighedens. Da disse otte hundrede mand kan antages at have udgjort antallet af stadens våbendygtige svende, kan man derfra omtrent slutte sig til, hvor stort Københavns borgerskab på den tid har været.

Den tiltalte løftede forbindtligt på hatten og sagde: "Jeg vil ikke nægte, at jeg foretrækker vinen, især når den bliver buden mig med så megen artighed. I fremmede lande, hvor jeg sidst har tjent, inden den velvise magistrat gav mig befaling over en af dens roder, er jeg blevet forvænnet med at drikke vin. Her hjemme drikker man endnu bestandig mest øl."

"I alle gildelagene er bøderne endnu bestandig fastsatte til øl," sagde guldsmeden, som var medlem af et af disse selskaber. "Både i Guds-Legems-lav, og i Sankt-Karinæ-gilde og i Kalente-laget. To mark til voks er den mindste bøde, nogen broder kan falde i, efter gildeskrået, og en halv læst øl er den største. Men det er vist lige sådan i Tyskland, for de tyske købmænd i deres Hellig-Trefoldigheds-gilde her i staden, de bøder også til øl."

"Ja, her indføres en forfærdelig mængde tysk øl i landet," sagde garveren. "Der er nu rostokkerøl, stralsundestøl, pryssingerøl, hamborgerøl, israelsøl, barstøl, kackebilleøl, emsterøl, brunsvigermumme, holstenerøl, det er en forskrækkelig mængde øl, og alt sammen tysk."

Og heri havde garveren ret, for det tyske øl var en af de indførselsartikler, hvorpå adelen og gejstligheden, som drev al handelen i det store, tjente mest. Man regnede seks potter øl til hver mands daglige fortæring, og af klosterreglementerne ser vi, at kvindekønnet også må have delt denne tilbøjelighed, da der var fastsat ikke mindre end *fjorten tønder øl* til hver klosterjomfru om året. Intet under, om de gode nonner blev noget trivelige ved denne diæt.

Men officeren havde ingen lyst til at indlade sig på denne merkantile genstand. Efter at have tømt et drag af vinkruset på Gotfred af Ghemens velgående, og et andet på den almindelige

skål: "Dydens skål og frydens skål og alle gode venners skål", førte han talen på politiske genstande og derved også på madam Sigbrit, om hvem rygtet gik, at kongen ville betro hende tilsynet med flådens anliggender, i fald han, som nok var muligt, rejste ud af landet for at bekæmpe oprørerne i Sverige.

"Det er ikke så ganske utroligt," sagde bogtrykkeren, "kongen har jo allerede sat hende over al tolden og over finanserne. Han må vel synes, at han er bedre tjent med hendes forvaltning end med mangen af herrernes, da han for hendes skyld har flyttet tolden fra Helsingør, hvor den før var, til København, og indrettet det gamle tårn til stadens toldbod."

"Hekseri er det, og intet andet," udbrød garveren med harme. "Og det er jo bekendt nok, at mester Povel af Ribe går hende til hånde med hendes sortekunster. Tvi for kannik han er, at ville gå i skole hos sådan en heks! Men den ene trold kivs ikke den anden."

Officeren betragtede garveren med et smil og sagde, idet han rystede med hovedet: "Er en af de to Djævelen, så er det vel snarere kannikken end mutter Sigbrit. De sorte har mere at bestille med Fanden, end nogen skulle tro, og det er ikke omsonst. At ordsproget siger: Der Djævelen blev gammel, da blev han munk."

"Da var det såmænd førend mester Povel af Ribe kom til hende, at en fornem mand en dag tog fat på en lille flaske, som stod i heksens vindue, for at se, hvad der var i den. Dg ligesom han tager fat på den, så glider den ham ud af fingrene og falder på gulvet. Og ligesom den falder på gulvet, så går den i tusinde stykker, og så springer Djævelen, som havde været i flasken, omkring på gulvet og virrer og snurrer om, og så hørtes der et

bulder og en torden med storm og blæst over hele staden, og borte var så Djævelen. Men den fornemme mand, som havde set den Onde, han gik hjem og blev meget syg."

Efter at Johan Spegelberg havde fortalt denne frygtelige historie, korsede han sig andægtigt tre gange og satte ølkruset til munden, for at skylle eftersmagen af Djævelen ned.

Officeren satte et alvorligt ansigt op, da en yngling af et blegt og sygeligt udseende, som var trådt hen til bordet, da garveren løftede stemmen og beskyldte madam Sigbrit for trolddom, sagde med sagte røst: "Det er sandhed, hvad mester Spegelberg siger. Den Onde var i flasken."

De andre borgere betragtede den, som havde givet denne dristige stadfæstelse, og garveren korsede sig endnu en gang, da han hørte sin fortælling bekræftet.

Det unge menneske så ud til at være slet klædt inden for en lang, grå, luvslidt klædes kappe uden ærmer, som han holdt sammen omkring sig med den højre hånd, der stak ud igennem det på den ene side anbragte ærmegab. På hovedet havde han en sort hue med en lang hale, som hang ned ad ryggen og var kløftet i to dele. Ynglingen var altså mesterlexianer i de grå brødres klosterskole. Ærmegabet var gjort til derigennem at udstrække hånden for at bede om almisse, for Minervas sønner levede den gang af tiggeri, hele deres lange skoletid igennem, som ofte varede hen imod en snes år. Om efteråret drog de for det meste på fiskeri; men det havde kongen nylig forbudt dem, hvorover de var meget opbragte. Den tvedelte hale på huen havde en dyb betydning, den skulle minde disse drenge om, at de danske tvende gange var faldet fra den kristne tro, og formane dem til bestandighed.

"Hvoraf ved I, hvad I vidner for?" sagde officeren. "Det er vel dristigt at tale om sligt."

"Jeg bør vide sådant, for jeg har gjort historien til mit studium," sagde den unge mand med en beskeden rødmen og et øjekast til kanderne på bordet. "Min morbroder, som nu er kansler hos den højærværdige bisp i Odense, som folk kalder Jens Beldenakke, fortalt mig en og anden ting, som ikke mange kunne vide foruden ham, for han har omgåedes med de store og han var håndskriver hos ærkebispen Erik Walkendorff, da kongen var i Bergen, hvor han først blev kendt med Dyveke."

"Og hvad har eders morbroder, bispens kansler, da fortalt eder herom?" spurgte den nysgerrige guldsmed, idet han rykkede sig til side på bænken og gav mesterlexianeren plads hos sig. Officeren skød vinkanden hen til ham, uden at sige et ord. Ynglingen – som hed Johannes Svaningius og siden skrev kong Kristian den Andens historie, hvori han ikke har glemt at anføre hændelsen med Djævelen i flasken, som han i dette øjeblik havde vidnet for – nippede til kanden med et ungt menneskes glædesrødme over at have fundet tilhørere blandt agtbare mænd, og begyndte derpå sin fortælling med en ensformig stemme, ligesom han læste den op af en bog.

"Det er vel ikke nødvendigt at sige så oplyste mænd, som I er, at vor herre, kongen, er født på Nyborg slot for fireogtredive år siden, året før hans far fader kong Kristian den Første gik til sine fædre. Samme fødsel skete under sære jærtegn, for man havde hørt ham græde overlydt i moders liv, før han kom til verden; da han blev født, havde han den højre hånd knyttet, og da de vristede den op med magt, var den fuld af blod, så at man

straks kunne vide, hvad man havde at vente af den herre. Så var der på slottet en abe ..."

"Når I tager os for oplyste mænd, så må I vide, at vi nok har hørt alle disse historier," sagde krigeren utålmodigt. "Den ammestuesnak kender jo hvert barn. Herre Gud, I behøver dog ikke at begynde med kongens fødsel for at berette os, hvad I ved om Dyveke, han forliebede sig dog ikke i hende så snart han kom til verden."

"Jeg tror nok, at I er vel underrettet," sagde Gotfred af Ghemen, for at hjælpe på den unge mand, som var forbløffet over at se sit foredrag så pludseligt afbrudt. "Spring kun alt det over om den tamme abe, som tog den unge fyrste ud af vuggen og løb op med ham på slotstaget, og bragte ham uskadt ned igen. I behøver heller ikke at opholde eder ved kongens barndom, for vi ved nok, at det faldt salig kong Hans, Gud glæde ham i Himmerig, surt nok at styre den unge fyrste og holde ham fra at krybe på tagene og fra andre sådanne gale streger, og at salig kongen omsider satte ham i huset til den velagtede mand Hans Metzenheim Buchbinder, som ikke just er bogbinder af profession, fordi han hedder Buchbinder. Her gik kannikken Jørgen Lynge og læste med prinsen i det lille hus i Højbrostræde, hvor Hans Metzenheim endnu bor. At fyrsten blev taget meget hårdt, ved vi alle, salig kongen tænkte vel, at hårdt skal hårdt fordrive; men det førte kun til at han siden stjal penge til slotsvagten for at den skulle lukke ham ud om natten, når han ville sværme omkring med de unge adelsmænd. At de på de tog tit krydsedes med de kronragede, som gik på forbudte veje og at det måske så gik ud over disse, det er heller ikke værd at omtale. Det er hævnet mange gange ved alt det onde de

derfor har udspredt iblandt folk om kongen. Sandt nok er det, at de unge herrer løb om fra det ene borgerhus til det andet, og vidste på en prik, hvor de smukkeste piger og den bedste vin var. Men han var den tid kun atten år gammel, og ungdom og visdom følges sjældent sammen. Da han var snesen fyldt, blev han også stadigere og da var han jo også efterhånden blevet hyldet i alle tre riger til at følge sin herr fader i regeringen, så der måtte nok komme nogle alvorlige tanker over ham. Da var det, at kongen sendte ham til Norge for at bringe orden i urolighederne. Her var det, at han blev kendt med Dyveke. Resten vil I måske fortælle os?"

"Så var den unge fyrste da kommet til Norge, som I siger meget rigtigt," vedblev Svaningius sin fortælling på samme måde som før. "Men her gjorde han de meget broget. Først lod han den renlivede mand, biskop Karl af Hammer, mishandle på det fyrgterligste, så at den højærværdige herre endelig døde af sorg og sygdom. Det var en gruelig dåd, thi ..."

"Stop, min ven, det har jeg hørt et og andet om af folk, som gjorde det felttog med," sagde officeren. "Det hænger ikke så ganske rent sammen med den renlivede mand; han og bispen i Odense, Jens Andersen Beldenakke, den helvedesbrand," – her korsede garveren sig gentagne gange under bordet – "de har nok haft deres smukke planer, i forening med Herluf Hyttefad, som gjorde oprøret i Norge, fordi Sten Sture i Sverige fik ham narret dertil. At Sten Sture har mere lyst til at være konge i Sverige end rigsforstander, uagtet han ikke engang er så meget med kongens gode vilje, det kan man nok begribe. Man må sige om Herluf Hyttefad i hans grav, at han lå på pinebænken som en mand; de fik ikke noget ud af ham om hans medskyldige,

uagtet de pinte ham på alle de måder, som de kunne finde på, før end de huggede hovedet af ham. Men den unge fyrste vidste alligevel, hvad han skulle tænke om de to bisper, den salig sjæl på Hammer og ham i Odense, som kongen endnu har at trættes med. Men så var det endelig om Dyveke, vi skulle høre. Hende så kongen jo på en rejse i Bergen. Ikke sandt?"

Den unge lærde havde næsten tabt alt sit mod til at vedblive sin beretning, der så ofte var blevet afbrudt. Men da officeren atter skød vinkanden hen til ham, for at forsone ham med den indvending, han nylig havde gjort, drak han nogle mundfulde og vedblev således:

"Da den unge fyrste så langt om længe var kommet til Bergen, så skulle der gøres stads af ham på rådstuen, og det skulle være med dans og lystighed. Nu var der i Bergen en ung pige, som der gik meget ry af, fordi hun var så dejlig. Hun hed Dyveke, som på hollandsk betyder en lille due. Og den unge fyrste havde nok hørt tale om hende, forinden han kom til byen, kan jeg tænke; derfor blev hun og hendes moder indbudte til dansen, uagtet Sigbrit kun var en simpel gæstgiverske, ligesom Hans Knaps kone, og ikke burde komme blandt fornemme folk. Min morbroder så dem deroppe i Bergen og vidste godt, at de var nogle forløbne kvinder, som var kommet til landet for at søge eventyr. Sigbrit havde ikke været andet end simpel høkerske og havde siddet på offentlig gade i Amsterdam i Holland, og falbudt æbler og nødder."

"Det kalder man at gøre lykke," sagde guldsmeden. "Nu har hun sig et prægtigt stenhus inde på Fiskertorv, og de fornemme herrer må stå uden for hendes dør i frost og kulde, og vente, til

hun vil lukke dem op. Ja, hvad siger ordsproget: der kan også komme kul af kroget træ."

"Ja, den, som ikke vil tro, at Djævelen har været i pagt med *hende*, han må have en underlig tro," sagde garveren. "En simpel høkerske, som sidder på gaden og ikke engang har en bod at handle i! Nej, der hører min tro mere til dans end korksko."

"I må forlade mig, mester Spegelberg," sagde Gotfred af Ghemen, "og I, min unge mand, denne efterretning om madam Sigbrits herkomst er heller ikke ganske rigtig. Når hun er blevet kaldet en høkerske, før hun kom til Bergen, så vil det sige så meget som, at hendes familie har hørt til et af de adelige partier i Holland, der sloges om, hvem de ville have til regeringen. Det ene parti blev kaldet Kabeljauerne og det andet Høeckerne. Da Kabeljauerne fik overmagten, og krigen bestandig var blevet ført med megen grusomhed, så slog de alle de Høecker ihjel, som de kunne få fat på. En af mine handelsvenner i Tyskland har godt kendt Sigbrits mand, så vidt jeg husker, hed han Johan van Naaldwvck, en af anførerne for Høeckerne. De måtte flygte hver til sin side, manden døde i Paris, hvor han var sluppet hen, og konen flygtede med et skib, som just gik fra Holland til Bergen. Når man tåger hensyn til, hvad familie hun var af, kunne hun godt komme til rådstuedansen i Bergen, omendskønt hun nu var gæstgiverske for livets ophold. Havde hun ikke været i sådanne politiske begivenheder før, som simple folk aldrig kommer ret ind i, så havde hun nu heller ikke vidst at sno sig så godt i de bestillinger, som vor herre kongen har betroet hende, og så ville heller ikke fornemme folk udenrigs skrive til hende, som de gør, thi de kalder hende i breve: "Ewre Liebden", og det siges kun til meget fornemme

personer. Nå, og der ved dansen i Bergen så prinsen allerførst Dyveke?"

"Ja, men han dansede ikke straks med hende," greb Svaningius atter tråden med bestemthed, som for at lade mærke, at han ikke oftere ville lade sig den fratage. "Han tog først en anden jomfru op, som stod nær hos hende. Siden dansede han med Dyveke, og al verden kunne nok se, at hun havde fundet stor nåde for hans øjne. Den næste aften kom hun igen til dans hos den unge fyrste med nogle flere unge piger, det havde han nu sådan fået aftalt med hende og med sine hofsinder under dansen, og der holdt de dem meget lystige til langt ud på natten, og da alle de andre piger gik hjem, så blev Dyveke tilbage på slottet, thi så var han blevet enig med mutter Sigbrit om, hvordan det skulle være. Og da fyrsten siden drog til Opslo, bestilte han begge kvinderne til sig der og indrettede dem meget prægtigt i et stenhus, som han lod bygge til dem, og så vedblev han at leve til forargelse og slet eksempel for alle folk. Da siden kong Hans blev svagelig, lod han den unge fyrste komme her ned fra Norge; den gang blev det strengelig pålagt min morbroder og alle, som havde været hos fyrsten, at ingen måtte tale det ringeste om Sigbrit eller om Dyveke, fordi kong Hans skulle tro, at den unge fyrste havde levet som en helgen. Ja, Gud bedre det!"

"Amen!" hviskede garveren og korsede sig.

"Men så snart kongen var død i Ålborg, fordi han havde fået feber af at falde med hesten i vandet ved at ride over et sund, og da prinsen var blevet konge, sendte han straks bud efter disse kvinder, som han ikke kunne leve foruden. Ja, er det ikke forfærdeligt. Når man betænker, at han nu har sådan en dejlig

og dydig dronning, som er en sønnedatter af det hellige romerske riges kejser Maximilian og en søster til kong Karl af Kastilien, og endda kan foretrække sådanne simple kvinder, så kan man nok vide, at de har al deres magt og indflydelse ved stygge trolddomskunster, og at de åbenbart har forgjort kongen ved hekseri. De burde straffes med bål og brand, som rette hekse og troldkvinder måtte lide i forrige tider. Den gang fik de, hvad der tilkom dem, i stedet for at de nu kun skal piskes ud af staden, efter den nye forordning, så at de frit kan gå hen og anrette ulykke og ugudelighed på et andet sted. Men straffen kommer nok over den, som ser igennem fingre med ugudeligheden, siger min morbroder, og krukken går så længe til kilde, at hun får knæk."

Under denne fordømmelsesdom, som mesterlexianeren udtalte med stigende heftighed og med en rødme på kinderne, der noksom viste, hvor forhadte både kongen og Sigbrit og Dyveke måtte være i klosteret, havde Johan Spegelberg slået det ene kors for sig efter det andet, først skjult, siden åbenbare og til sidst med en så ivrig armbevægelse, at han stødte ølkruset om og spildte dets hele tilbageværende indhold, der kunne have trøstet ham endnu i nogen tid over al den ugudelighed, han måtte høre. Da der ingen grund mere var for ham til at opholde sig længere i dette selskab, bemærkede han, at klokken fra Sankt Nikolai allerede for noget siden havde ringet seks. På den tid, da natten regnedes at begynde klokken ni, var dette en opfordring til at skilles ad. Mesterlexianeren ville imidlertid gerne fortsætte sin forelæsning, men da garveren havde rejst sig, stod også officeren op, som var blevet skuffet i sine forventninger om at høre ganske ubekendte hemmeligheder,

med den bemærkning, at alt, hvad den unge mand havde fortalt dem, havde de lige så godt vidst i forvejen. Nu rejste også Gotfred af Ghemen og guldsmeden sig og tog afsted med de andre, og efter at den første havde betalt fortæringen for sine gæster, vendte han sig om til den unge mand og sagde: "Dersom I virkelig gør profession af historiens studium, så vil jeg råde eder til at være mere nøjeregnende med eders kilder og mere retfærdig i eders dom. Og skulle I tage disse mine ord til hjerte og en gang kunne producere noget dygtigt i fædrelandets historie, så vil jeg lade eder vide, at I i dag har gjort bekendtskab med Gotfred af Ghemen, og at han er den mand, som ikke ønsker noget hellere, end at trykke gode bøger. Men før end dette sker, må der løbe en del vand i stranden, og I må slå en del vand i blodet. I er for ung en mand til at dømme om en konge, som vor nådige herre, og en god historiebog skal ikke skrives med galde."

Derpå vendte han sig om fra den unge mand, og gik over marken hen imod Østerport, idet han og guldsmeden talte sammen om de mange nyttige foranstaltninger, kongen havde indført til menigmands bedste, om de nye forordninger til ordens overholdelse og rettens tilbørlige pleje, om den ensformige vægt og mål, som man før ikke havde kendt, og om mange andre ting, som staden og landet skyldte Kristian den Anden, og som måtte interessere de to borgere.

Mesterlexianeren bukkede dybt ved at høre Gotfred af Ghemens navn, men da bogtrykkeren havde vendt ham ryggen, så han efter ham med et vredt blik og mumlede: "Det var nok værd at tale for sådanne tilhørere. Havde de ikke selv bedet mig om at sige dem besked? Bag efter lader de, som om de vidste

det i forvejen." – Derpå slentrede han hen imod huset, hvorfra der lød en vældig latter i det samme. – Da han mange år efter skrev kong Kristian den Andens historie, havde han glemt bogtrykkerens formaning eller ikke *villet* følge den, for han skildrede kongen ligesom på denne aften. –

Imens man ved dette bord havde ført en alvorlig samtale om statsbegivenheder, havde man ved de andre borde ført alskøns skæmtsom tale, og de unge mennesker havde gjort styrkeprøver og andre løjer, til ære og moro for fruentimmerne, hvorved munterheden bestandig var tiltaget. Der var især en leg, som voldte tilskuerne stor fornøjelse, det var en fastelavnsleg, som hed "æde-brød og åbne-døre". Den bestod i at én, i to vidners påsyn, skulle fortære en kavring, en slags rundebrød, og drikke dertil en kande øl, imens en anden, ligeledes i to vidners påsyn, løb rundt og åbnede alle dørene i hele huset. Efter at en hel del lege var gennemgået denne glade aften, foreslog én denne leg, med tilføjende, at henne ved fattigbordet at næppe nogen kunne åbne døre med ham. Der var straks nogle, der havde lyst til at prøve det.

Det var den gang skik, at et bord for fattige og krøblinger blev dækket under åben himmel, over alt hvor der var gilde og lystighed. Værten havde ikke forsømt at sætte et sådant bord på en afsides plads ved huset, han vidste nok, at de godmodige gæster ville holde ham skadesløs, ved at fortære alle deres medbragte tærepenge hos en så uegennyttig mand. Ved dette bord indtog på denne aften et lille sluttet selskab af tre mennesker medlidenhedsmåltidet, som, til ære for Hans Knap være det sagt, i alle måder bestod af gode sager, kød, flæsk, kavringer og godt øl. Alle tre lod sig maden smage fortræffeligt.

Den ene var et fruentimmer med en sort hætte over hovedet, hun sad med ryggen til de tilstedeværende, så at hun så godt som var usynlig for dem. Den anden var en mand af et pjaltet og sygeligt udseende, som også havde sin hætte over hovedet; ved siden af ham stod en krykke. Han sad for den nederste ende af bordet, i nogen afstand fra de andre. Den tredje havde gjort sig et spisebord af sine egne knæ. Men de var også som skabt dertil, thi de nåede højere op end det lave bord, og det var sandsynligvis derfor, at manden havde foretrukket at sætte trætallerkenen på dette bevægelige spisebord. Den store længde, hans ben havde, stod for resten ganske i forhold til hans øvrige legeme, og derfor kunne man ikke kalde manden slet proportioneret; men velskabt kunne man ingenlunde kalde ham. Han var et godt stykke højere end andre mennesker plejer at være, hans arme var meget lange, og når han gik, nåede spidserne af hans store, altid lige nedhængende hænder ned til hans knæ. Hans fødder var meget store og ikke fuldkommen bevægelige i anklerne, denne platfodede gang gav hans hele holdning et ubeskriveligt sving. Hovedet var bredt og stort, selv i forhold til hele resten, øjnene sad vidt fra hinanden og havde slet ingen glans, undtagen når han en enkelt gang smilede, da der kom et særegent lys i dem, som gav den grimasse, man måtte kalde hans smil, noget forfærdeligt. Næsen var meget lang og gik lige ned, som en snabel. Da ethvert menneske efter retfærdighed besidder en eller anden skønhed, havde han også sin, som bestod i en veldannet mund og den smukkeste rad tænder, så lige og så hvide som nogen ung dame kunne ønske sig dem. Men denne skønhed stod i misforhold til hele resten, og udhævede således end mere hans styghed. Håret var blondt

og så langt, at det hang ned på skuldrene; allerede derved måtte han tildrage sig opmærksomhed på en tid, da langt hår kun blev båret af adelige personer, og simple folk skulle have kort afskåret hår. Udtrykket i hans ansigt var sløv godmodighed. Hans klædedragt bestod i lange, grå benklæder, en snæver kofte, som næsten gik ham til knæene, og oven på den en lille, ligeledes mellemgrå kappe, som næppe gik ham til hofterne, med en hætte bag i, til at slå op over hovedet, hvilket simple folk på den tid ofte brugte i stedet for hat. Men kæmpen bar ikke denne hætte af sparsommelighed, thi han havde en lammeskinds hue på hovedet. Formedelst hans snabelagtige næse, sløve udseende, kluntede gang og store lemmer, havde skoledrengene kaldet ham *Elefanten*, og med dette navn blev han i almindelighed benævnet. Han lød også villigt dette navn, men kunne ikke lide, at skoledrengene oversatte det på latin, det antog han for spot. Det gjorde de heller ikke, undtagen på så lang afstand, at han ikke kunne nå dem med sine lange arme; thi mere end en gang havde hans vældige lab slået en dreng til jorden, som havde råbt efter ham. Af andre folk blev han som oftest kaldt *den norske kæmpe*. Elefanten var i ordets egentligste forstand sin egen mand, ingen havde det mindste over ham at sige, han skyldte ingen regnskab for, hvorfra han kom eller hvorhen han gik. Over alt fandt han et dækket bord hos gæstgiverne, som han gerne hjalp med at bære en dragt vand eller brænde fra gården til stegerset, eller gav en anden lille håndsrækning, og uden at han bad derom, trykkede tit en eller anden medlidende sjæl nogle skillinger i hans hånd, i taknemmelig erkendelse af sin egen skabnings yndighed i sammenligning med Elefantens, måske også for at se den uhyre

næve nærved, som lukkede sig over denne almisse med en beundringsværdig hurtighed, og lod den forsvinde i lommen på den grå kofte. Sigbrit, som var blevet opmærksom på ham, og som var en afsagt fjende af lediggang, og straks fattede den praktiske nytte ved enhver ting, madam Sigbrit havde villet ansætte ham under toldvæsenet, for at han skulle være embedsmændene på Toldboden behjælpelig med sine usædvanlige kræfter; men Elefanten var doven og kunne om vinteren ikke finde sig i at være under åben himmel, og da det netop var vinter, den gang man anstillede det forsøg at skabe en embedsmand af en elefant, forlod han Toldboden dagen efter at han første gang havde betrådt den, og havde siden aldrig sat sin fod på det sted, hvor han, en norsk kæmpe, som så ud til at kunne udholde alt med en stoisk ligegyldighed, havde frosset i fire timer. Efter den tid drev han omkring i staden og skøttede sig selv; på det sidste års tid holdt man ham for ikke at være ganske rigtig i hovedet, og denne tro havde skaffet ham et nyt navn, man kaldte ham også: Tossefanten. Men det havde endnu aldrig nogen vovet at lade ham selv høre.

Der er to ting, som udjævner ulighederne i denne verdens kår, og det er spil og jagt; dertil er næsten enhver god nok for en ægte liebhaver af disse to nydelser. Det var derfor ikke til hinder for de unge mennesker, som havde lyst til at lege "æde-brød og åbne-døre", at der blev budt dem en væddekamp med en mand fra fattigbordet, og da de hørte, at talen var om den norske kæmpe, blev forslaget endog modtaget med jubel. En ung mand trådte straks hen foran Elefanten, som netop lagde et stort kødben fra sig, og sagde til ham, at han nok ville prøve på at æde brød og åbne døre med ham, om han havde lyst. Elefanten

løftede hovedet, betragtede den unge mand, et flygtigt træk af velbehag spillede om hans mund, han rejste sig op og stillede tallerkenen med kødbenet på bordet. Man havde imidlertid skaffet de nødvendige rekvisitter til veje, en kande øl og en dygtig kavring. Elefanten, som så, at det var alvor, nærmede sig bordet, tog kavringen i hånden og betragtede den.

"Ja vel, lad det være din bestilling, så vil jeg løbe," sagde den unge mand, som havde indbudt ham. Vidnerne blev udvalgt, en halvkreds af tilskuere stillede sig om bordet, det aftalte tegn blev givet, modparten, som var en rask ung mand, løb med begge sine vidner ind i Hans Knaps hus; men han havde næppe åbnet det halve antal af husets døre, da et jublende udbrud af den forsamlede mængde forkyndte, at Elefanten allerede havde overvundet sin modstander, kavringen var forsvundet under hans smukke tænder, og øllet udtørredes i kruset, som vandet i det røde hav for Moses. I kortere tid end en anden behøver til at fortære en enkelt bid, var Elefanten færdig med hele sit væddemål. Modstanderen vendte slukøret tilbage for at blive lét ud. På Elefantens ansigt forandredes ikke en mine. Flere andre unge mænd trådte i kampen, men de havde alle den samme skæbne. Man valgte det stærkeste øl og de største kavringer, men nordmanden blev lige så lidt besejret af øllets magt som af brødets vægt.

"Det er Lokes trolddom," råbte en skoledreng, "ilden er inden i ham, snart fortærer han bordet med."

"Det er fanden til slughals!" sagde en tyk borger, som ikke forstod den skolastiske hentydning til den nordiske mytologi. "Jeg tror snarere, at der er en tom brønd inden i ham."

"Elefas, elefantis! Hurra!" råbte en anden skoledreng. Thi den gang spillede de lærde drenge vore nuværende gadedrenges rolle, og "vare altid tilrede med alskøns skalkhed", hedder det i en gammel krønike.

Elefanten gjorde pludselig et skridt til siden for at nå sin fjende, og slog ud efter ham; men det skete med den ligegyldigste mine af verden. Den uhyre næve beskrev en bue i luften, og var drengen ikke hurtigt smuttet bort, havde han erholdt en ørefigen, som kunne have slået hovedet af ham; nu traf den kun den yderste flig af den tvedelte hale på hans hue, men slaget var så stærkt, at det rev huen af drengens hoved og førte den højt op i luften, hvorpå den, til forsamlingens store glæde, faldt ned i åen, som løb forbi Sankt Annas kapel, der lå et godt stykke bag ved huset. Tilskuernes latter bragte også en grimasse på Elefantens ansigt, det var en ny sejr; men kredsen om ham blev videre, enhver frygtede for at være ham inden for håndsrækning, og da frygt måler med en rundelig alen, havde man beregnet en temmelig stor rundkreds til hans armbevægelser. Det smigrede øjensynlig Elefanten at være en genstand for den almindelige beundring; han gjorde igen en grimasse, som bragte lystigheden til at stige.

"Elefanten skal løbe!"

"Lad Elefanten åbne døre!"

"Nu skal vi få at se, om Hans Knaps hus duer noget!"

"Elefanten render det omkuld!"

"Han river karmene ud tillige med dørene!"

"Han går igennem væggene!"

"Han går ud igennem taget!"

"Elefanten skal løbe!"

"Elefanten skal åbne døre!"

Således råbte mange stemmer i munden på hverandre. Den ene æggede den anden til at råbe højere, drengene peb i fingrene, fruentimmerne lo, en halv snes unge mennesker trængte sig frem for at æde brød imod ham. Under al denne larm stod Elefanten ganske rolig, som om det slet ikke vedkom ham, efter at han ved at nikke med hovedet havde tilkendegivet vidnerne, at han modtog udfordringen. Endelig sagtnedes larmen.

Kæmpen betragtede sin modstander med sejrherrens smil og sagde: "Løbe? Om hvad?"

"Han har ret! Elefanten har ret!" råbte flere. "Sæt en gevinst ud."

"For Elefanten, for sejrherren ved Hans Knaps have," råbte en lystig ungersvend og holdt et tomt bæger frem, hvori flere kastede sølvpenge. Elefanten så i dette øjeblik så glad ud, at de nærmest stående pludselig veg tilbage. Endelig var alle aftaler og forberedelser bragt i orden, tegnet blev givet, brødæderen puttede et stort stykke af kavringen i munden og var nær blevet kvalt i det anfald af latter, som han imod sin vilje måtte istemme tillige med alle de forsamlede tilskuere, ved at se Elefanten sætte sig i bevægelse hen imod Hans Knaps hus. Det var den besynderligste blanding af rokken, løben og hoppen. De to uhyre hænder slog i luften som to vinger, den lille kappe flagrede om ham, de lange, mørkegrå ben spjættede til siderne, han så mere ud som en uhyre flagermus i dette øjeblik, eller som en diabolisk græshoppe, end som et menneske. Imidlertid bragte disse bevægelser ham i tre spring hen til huset, vidnerne var langt bagude, da han allerede havde nået dørtærsklen og

forsvandt igennem den lave dør; det så ud, som om han pludselig krøb sammen i sig selv for at komme igennem en åbning, der ellers kun gik ham til midt på brystet. Og alligevel stødte Elefanten ikke imod dørkarmen, som måske alle havde ventet. En uhyre skoggerlatter ledsagede hans forsvinden. Hans modstander bed løs på kavringen det bedste han kunne, det var fortvivlelsens bid, thi af denne begyndelse kunne han slutte sig til, at Elefanten var lige så stærk i at åbne døre, som i at æde brød – han var en frygtelig modstander.

Det var denne skoggerlatter, som nåede Gotfred af Ghemen og guldsmeden på deres vandring til Østerport, og bragte dem til at vende om, for at se, hvad anledningen kunne være til den umådelige glæde.

Men for en uindviet var det vanskeligt at fatte, ved at se en hoben mennesker, hvoraf mange var satte og værdige mænd, der alle lo af fuld hals, med øjnene vendt imod Hans Knaps hus, som ikke frembød det mindste usædvanlige. Midt i kredsen stod en ung mand, som med en triumferende mine holdt et tomt ølkrus i hånden med bunden i vejret, så at enhver kunne se, at der ikke var levnet mindste dråbe. Kavringen var også lykkeligt for tæret. Et jubelråb havde antydet sejren; men Elefanten var endnu ikke vendt tilbage.

"Der er han!" udbrød mange stemmer på en gang. Men det var ikke ham, det var de to vidner.

"Hvor er kæmpen?" råbte en.

"Hvor er Elefanten?" skreg en anden.

"Jeg har vundet, jeg har vundet!" råbte brødæderen.

"Ja, hvor er han? Fjantet er han," svarede det ene vidne fortrædeligt. "Han var allerede færdig med alle dørene, og det

inden I havde råbt, så han havde vundet; men så plager den onde ham, lige med et fo'r han op ad loftstrappen og gemte sig på loftet! Vi har kaldt på ham, men nu har han fået nykker og har ikke lyst til at komme ned. Lad ham så sidde og kukkelure til kyndelmisse, om han vil, den tossefant!"

I det samme lød et skrig, ledsaget af et bulder, som næsten overdøvede det.

"Så! nu river han huset ned?"

"Elefanten vrinsker!"

"Nu går Elefanten ned ad loftstrappen!"

"Af vejen for huset, nu falder det!"

"Han kommer ud igennem taget!"

Døren blev revet op. – "Der er han!" råbte alle med en mund, "Elefanten! Holla!"

"Tossefanten!" skreg drengen, hvis hue flød i bækken. Og alle opslog igen en høj latter. Men det var ikke Elefanten.

En ung mand af et stadseligt udvortes trådte ud af huset. Ved at se sig således modtaget af den forsamlede mængde, lagde han hånden på kårdefæstet og så på de nærmest stående med et truende blik, imens hans kinder var blege. I denne stilling gik han hurtigt fremad, og under en pludselig tavshed veg de forreste til side og gav ham plads; men snart standsede hoben igen tæt foran ham, og stod som en uigennemtrængelig mur.

Den unge mand var pynteligt klædt, efter den nyeste flanderske mode, som var blevet indført i landet efter den unge dronnings ankomst, hvis følge medbragte det pragtfulde burgundiske hofs moder, som den gang allerede var almindeligt antagne over hele det øvrige Europa. Han var klædt i silke og fint engelsk tøj, og hans kappe var kantet med

pelsværk; men omendskønt hans rødlige hår var temmelig langt, havde det dog ikke nået skulderen, og omendskønt han var meget pyntet, blev han dog ikke taget for en adelsmand. Folket har som oftest et sundt blik for at kende sine egne igen. Overraskelsen var derfor snart forbi, og det kunne måske have faldet herren, som lod til at foretrække en hurtig gennemgang for alt andet, vanskeligt nok at bane sig vejen med trusler, hvis ikke opmærksomheden snart var blevet afledet fra ham.

"Plads! Ser I ikke, at han har hastværk!" råbte en af mængden, uden at røre sig af stedet.

"Hvem er det? Kors, hvad det er en fin fyr!"

"Han har næsten lige så lange hår som Elefanten!"

"Han er også lige så god en adelsmand, som Elefanten!"

"Men heller ikke bedre!"

"Det er slotsherrens rødhårede skriver!"

"Af vejen for Hans Faaborg!"

"Af vejen for den fornemme mand!"

"Af vejen, ellers trækker han fra læderet!"

Alle lo. De vidste godt, at det blev taget meget strengt, når nogen ved gilde eller lystighed drog værget, uden at være angrebet med våben; de vovede intet ved at spotte ham.

"Plads for Torben Oxes tjener!"

"Oksen kommer vel selv bag efter!"

"Tag eder i vare for hornene!"

Da døren i dette øjeblik atter gik op, forstummede skrålerne. Dersom adelsmanden havde hørt denne dristige spøg med hans navn! – Og dersom han havde hørt, at man spottede hans skriver! –

Man veg tilbage og åbnede vejen for Hans Faaborg, som ilede gennem mængden, uden at nogen lagde mærke til hans trodsige mine og forbitrede øjekast. Som en bølge lukker sig efter at være gennemskåret af skibets køl, bølgede mængden atter sammen og lukkede åbningen. Alle øjne var med et sky blik fæstede på døren; men det var ikke ridder Torben Oxe, som man frygtede for at se.

Elefanten stod på tærsklen og så sig om. Han var ligbleg i ansigtet, pelshuen trykkede han sammen i den knyttede næve, de lange, gule hår stod som børster om hans hoved. Den pludselige overgang hos tilskuerne fra frygt til glæde var lige ved at bryde ud i et skingrende jubelråb, og nu ville det måske have været betænkeligt for Hans Faaborg at trodse mængden; men de øjne, hvormed Elefanten betragtede de nærmest stående, betog dem mælet, han stod dem for nær, og det begyndte råb døde hen som en svag mumlen, hvoraf man netop kunne høre de ord: "Se Elefanten! Hvad er der med Elefanten?"

Men denne gang lod det ikke til, at den almindelige opmærksomhed var kæmpen behagelig. Han gjorde en bevægelse, som om han var tvivlrådig, til hvilken side han skulle gøre det spring, der måtte knuse alt, hvad der just stod ham i vejen. Kredsen om ham blev større.

"Han ser efter sin gevinst!" sagde omsider en af de bageste temmelig højt. – "Han mener, at det er slet købmandskab uden vinding."

"Han ser, om kruset er tomt og kavringen ædt," sagde en af de midterste, kun halvt så højt. Modet var størst længst fra faren.

De forreste sagde ikke et eneste ord.

Elefanten hverken hørte eller så, hans øjne rullede hen over marken, som om de søgte en fjern genstand. Derpå udstødte han en stønnende lyd, som et såret dyr, det var en ubeskrivelig slags suk, satte pelshuen på hovedet og trykkede den fast ned over øjnene med en grimasse, som uvilkårligt bragte latteren til at bryde frem. Man havde ikke set udtrykket i øjnene, som pelsværket skjulte. Munterheden var atter vendt tilbage, thi man troede, at Elefanten lo selv med – han vrængede ad de andre, men det vidste de ikke.

"Nå, han kan skære ansigter!" sagde en kone. "Værre end en ordentlig bavian."

"Ja, værre end Djævelen selv, da han faldt i vievandskarret," tilføjede en soldat.

"Det fjæs har han fortjent gevinsten for," råbte en dreng. "Hellige kors, hvilket gesicht!"

"Han skal have gevinsten!"

"Han skal have den, fordi han løb så smukt!"

"Han bør i det mindste have det halve!"

"Nej, lad ham få det hele!"

"Siden han er så stor!"

"Og siden han er så smuk!"

"Og siden han er så grim!"

"Og siden han er en elefant!"

Man havde atter fået mod i brystet til at forhåne godmodigheden. Sejrherren tog bægeret og ville ryste de indsamlede skillinger ud i kæmpens hånd; for ham var æren nok. Men Elefanten standsede pludselig sit grin, hævede sig i sin fulde højde og slog bægeret ud af hans hånd. Det fløj langt

hen på jorden og sloges ganske fladt, mens den indsamlede gevinst spredtes som avner for vinden.

Ved at følge bægeret i dets flugt førtes mængdens øjne hen imod haven bagved huset, og man var måske brudt ud i et nyt jubelråb, hvis ikke lågen i det samme var blevet åbnet, og Hans Knap var kommet ud med huen i hånden, ledsaget af tre fruentimmer, som de nærmest stående straks ved første øjekast blottede hovederne for.

Det ene fruentimmer var Hans Knaps kone. Det andet var en tjenestepige i disses almindelige vadmels dragt, med en sort kåbe over hovedet. Det tredje var en gammelagtig kone, klædt som de velhavende borgerkoner; på hovedet havde hun en lille hue af et aparte snit med smukke kniplinger om, i hånden bar hun en lille taske og et tørklæde, som brugtes til at tage over hovedet imod regn eller solskin. Hun var af almindelig højde, men meget rank, hvilket gav hende et anseligt udvortes. Hendes hår, som stak frem under kappen, begyndte at blive gråt, hendes små livlige øjne var også grå, hendes blik var gennemtrængende, man kunne næsten kalde det stikkende. Næsen var skarp og kroget, læberne tynde og sammenpressede, med et par træk omkring munden, der så ud som levninger af et gammelt smil; hagen var lang og kløftet, den endte ansigtets regelmæssige oval som et fast støttepunkt for det hele udtryk af klogskab, bestemthed – måske nogen godhed. En meget stor og stift opstående halskrave bar det hele hoved, som på et fad af broderede lin.

Det var Sigbrit, eller som hun skrev sig selv: Sejbert, efter den hollandske udtale af Sybrecht. Almuen kaldte hende mutter Sibrit, hendes fjender: heksen Sigbrit Willums, kongen kaldte

hende madam Sigbrit, og stundum moder Sigbrit, og fremmede fyrster skrev: "Ewre liebden wyse und vrome vrouv Sybrech." Det var Sigbrit, Dyvekes moder, kongens toldintendant og finansminister, og, hvis rygtet talte sandt – og det gjorde det –, snart flådens øverstbefalende.

Sigbrit havde aflagt et besøg i dag i Knaps have, hos hendes forhenværende terne, for uset at kunne være vidne til lystighederne; men ved folkets sammenstimlen omkring huset blev hun hindret i at komme uset bort. Tummelen ville ikke ophøre, og det var nær ved portlukning.

Efter at hun nogle øjeblikke havde betragtet hoben med et strengt blik, sagde hun med en hård og tør stemme i hendes besynderlige sprog, der var en blanding af dansk, norsk og enkelte hollandske ord, men som alligevel var fuldkommen forståeligt for almuen: "Hvad er dette for en larm på denne tid af aftenen? Har Københavns borgere ikke andet at tage vare, end narrestreger og fastelavnsløben fra den tidlige morgen til den sildige nat?"

"Man skulle ikke tro, at man var i et kristent land, men blandt tyrker og hedninger," vedblev hun. "Portvægterne har for længe siden tudet, men I har ingen øren. Gak hjem, folk, og skam eder. Er det for så mange gamle mennesker at stå og gabe på den dovne landstryger, som intet gider bestille."

Alles øjne fulgte retningen af Sigbrits blik. Elefanten stod endnu i samme stilling, han var den eneste, som ikke ænsede hendes nærværelse. Ved atter at se sig som genstand for den almindelige betragtning, blev han vakt af den sløvhed, hvormed han havde hængt ved sine egne tanker. Han gjorde en grimasse, men som denne gang ikke fremkaldte nogen latter, trykkede

huen fastere over øjnene, vendte sig om og gik langsomt hen imod Sankt Annas kapel.

Sigbrit så efter ham med et vredt blik, og da hun atter tog øjnene til sig, faldt de på jorden foran hende, hvor sølvkruset endnu lå.

"Det er smukke gæster, I har, mester Hans, de holder godt hus med, hvad der ikke er deres eget. Og I er en dåre, at I vil have sølvkander til sådanne folk, da tin gør den samme nytte. Men de vil nok erstatte det, thi det lader ikke til, at her er mangel på sølv i landet, siden de sår det omkring på jorden."

Og nu bukkede hun sig ned, sankede nogle af sølvskillingerne op og lagde dem på bordet. Da hun rejste sig op igen, faldt hendes øje på mester Jokum, som bukkede gentagne gange med den dybeste ærbødighed.

"Det var vel bedre, at I passede eders digel og eders hammer, at det kunne fortne med kongens arbejde, end at I står her som en abe mellem alle disse dårer. Lad os en gang se, hvad det er for smukke folk, I holder til med."

Sigbrits skarpe øje havde lagt mærke til, at de to personer ved fattigbordet, som hidtil havde fortæret deres aftensmad med stor rolighed midt i al denne larm, uden at bekymre sig om de andre, søgte at unddrage sig hendes blik så meget som muligt. Det var manden med krykken og fruentimmeret med hætten over hovedet. Hun trådte hen imod dem og betragtede dem nøje.

"Ej! Er det ikke dig, som går omkring og forkynder Sankt Birgittes spådomme om den sjette konge, som skal times alle ulykker og ende med forskrækkelse? Hør, kone! Jeg vil forkynde dig, hvad Sigbrit spår uden sold og kunster, og det skal gå i

opfyldelse for den, som vil agere heksekvinde for enfoldige mennesker, og det før du tænker. Kommer du mig endnu en gang for øje, så skal du blive pisket af byen, som du har fortjent. Gak hen til dem, som sendte dig, og sig dem, at vi behøver ikke spådomme og løgn og bedrag, om der er stænket nok så meget vievand derpå."

Konen nejede dybt og skyndte sig bort i samme retning som Elefanten.

"Og I, hvad håndtering driver I? Se op, mand, og tag hætten fra hovedet. Dersom I er syg og vanfør, da må I jo have tegn af øvrigheden til at begære almisse. Se op! Jeg tænkte det nok. Det er Sodoma og Gomorra uden Østerport, enhver gør hvad han vil. I hører til Sankt Jørgens hus, og dog går I uden kæp og klappe! Det er intet under, at de andre er galne, når man ikke engang kan holde styr på de spedalske. Vil I smitte staden med sot, at I ikke varer ad, hvor I er? Har I hånd til at tigge, har I også hånd til at klappe. I skulle, sandt for helgene, selv klappes, så ussel I er, var det ikke synd at smitte kæppen med spedalskhed. Det er, som der hverken var konge eller øvrighed i landet, mester Gotfred," vedblev Sigbrit, idet hun vendte sig imod bogtrykkeren, den eneste, som ikke havde vist hende den samme slaviske ydmyghed som de andre. Tiggeren benyttede øjeblikket til at fjerne sig. Alle veg forfærdede til side for ham. Med den ene hånd holdt han krykken, i den anden havde han en lille stok, hvormed han bankede på et fladt stykke træ, som var bundet fast til krykken. Denne klaprende lyd kunne høres i lang afstand.

"Lystigheden kan let overdrives lidt, når mange mennesker er samlet til glæde," sagde Gotfred af Ghemen undskyldende. "Jeg

er selv kommet ud i dag for at se sommeren blive modtaget. For os inde i gaderne bliver det sommer og vinter, uden at man mærker, hvor smukt naturen skifter. Man må ud i det frie, for at glæde sig over, hvor kønt Gud skabte verden."

"Det er vist og sandt, mester Gotfred, at I altid har en undskyldning til rede for galskaben; derfor er eders søn også altid til rede til at gøre galskaber, som jeg hører. I skulle holde ham lidt strammere i tøjlen."

"Min søn er ung," svarede bogtrykkeren stødt, "og ungdom og visdom følges ikke altid ad. Imidlertid har han denne gang været visere end hans fader og mangen anden, som er endnu klogere, thi jeg ser ham ikke her ude."

Sigbrit blev ved disse ord erindret om, at hun selv havde bivånet lystigheden. Hun svarede ikke bogtrykkeren, men sagde med en vis værdighed: "Man skal ikke glemme, at arbejde er vigtigere end hvilen, og at vor herre har sat øvrigheden i verden, for at den skal adlydes til god orden. Vi har to borgmestre og fire rådmænd her i byen, men folk gør dog, hvad de vil. Det var ikke sådan i den tid Hans Metzenheim Buchbinder var borgmester; men Mogens Saxesøn og hans kollega, de sover en god søvn. Og bysvendene, dem ser man aldrig, hvor de skulle være. Men i morgen skal byfogeden stå mig til regnskab, så sandt han hedder Kristoffer Diriksøn. De skal dog ikke alle have lov at sove!"

Slukøret fjernede mængden sig efterhånden, ingen havde vovet at løfte stemmen imod den mægtige Sigbrit.

Først da de var kommet langt bort, mumlede de sagte mellem hverandre og kaldte hende den hollandske heks. Det var et underligt tog at se. Først kom en tæt skare, borgere og

fruentimmer, derpå var en lang strækning af vejen ganske tom, som tiggeren havde til sin rådighed, og hvor han humpede af sted med sin krykke, under idelig klappen på træet. Derpå kom atter en skare borgere, som sluttedes af mester Jokum Guldsmed og Johannes Svaningius, der fortalte sin ledsager vidunderlige historier om mutter Sigbrits heksekunster; så igen en lang, tom strækning, og allersidst madam Sigbrit og Gotfred af Ghemen, fulgt af Sigbrits tjenestepige.

I dette optog drog de ind igennem Østerport, og det var på den høje tid, for et øjeblik efter blev faldgitteret sænket ned, vindebroen over graven blev trukket op, og nu lå Hans Knaps have så øde som i en ørken.

Lidt efter råbte vægteren ni, natten bredte allerede sit slør over København, al støj og travlhed var ophørt, ethvert lys var slukket, og drømmenes rige begyndte. –

Nogle historieskrivere har udhævet det som et bevis på *tidens tarvelighed*, at en så anset og mægtig dame som Sigbrit gik alene uden for stadens porte med en pige. Jeg antager det snarere for et bevis på *hendes sparsommelighed*. Måske følte hun sig også tryg nok ved den værdighed, hun forstod at lægge i sin fremtræden. Uagtet hun meget vel vidste, at hun ikke var afholdt, og at man tilskrev hendes indflydelse mange af kongens voldsomme forandringer, havde hun den gang endnu ikke haft nogen grund til frygt for sin personlige sikkerhed. Det var først flere år efter, at hun uden for Nørreport, hvor hun ville se kongen mønstre sine tropper, og hvor hun heller ikke havde andet følgeskab end sin pige, blev overfaldet af nogle bønder fra Solbjerg, som sagde: "Nu skal hun få skam, der regerer kongen," og kastede hende i Peblingesøen. Kongen kom ridende til og lod hende

tage op og age til staden, imens han satte efter bønderne. Men da hun kom ved Nørreport, skød soldaterne efter hende. De traf hende dog ikke, og hun nåede uskadt sit hjem. At hun tilskrev adelsmændene denne sammensværgelse, der kostede bønderne livet, kunne hun måske have ret i. Men den gang var hadet mod Sigbrit også langt stærkere end på Voldermissedag i året 1516, da hun drev københavnerne foran sig som en flok gæs.

3. Den norske kæmpe

Mange år før boede et par ægtefolk i en lille by i nærheden af Bergen i Norge. De havde længe været gift og var allerede til års, men de havde ingen børn, og det var dem en stor sorg. "Havde de hellige dog blot været så nådige at give os et barn," sagde konen. "Det kunne have været os en trøst og en støtte i vor alderdom."

"Børn er tit mere til sorg end til trøst," svarede manden. "Ser vi dem ikke rankeridende, så ser vi dem heller ikke usle skridende. Søskende kan tit ikke forliges, og brødrekiv går på sjæl og liv, ved man nok. Vi sidder jo kun i små omstændigheder, og havde vi fået mange børn, så havde vi nu været fattige og ikke kunnet sørge for dem, og det havde været os en større sorg at se dem mangle. Det er, som ordsproget siger: Børn uden brød, det er en stor nød."

"Men et barn har vi nok råd til, blot et ganske lille bitte et. – Der skal være en helgen, som har sådant et vanskeligt navn, jeg tror han hedder Sankt Babianus, han skal være så god til at skaffe børn, når man anråber ham."

"Det er underlige navne, de helgener har," sagde manden.

Og da han lige så meget ønskede et barn som hans kone, havde han mangen nat i stilhed bedet de hellige derom. Og den næste nat mødtes begge ægtefolks tavse ønsker i en samtidig bøn til Sankt Babianus.

Der var stor glæde – inden året var omme fødte konen en søn.

"Sankt Babianus skal være hans skytspatron," sagde den jublende fader.

"Om vi opkaldte ham efter den kære helgen?" sagde moderen; "men det tør vi måske ikke. Men så skal han bestemt hedde Aslak efter dig. Hellige kors, hvad han er sød, den lille unge!"

"Ja, han er rigtig nok lille."

"Hvor stor vil du, at et nyfødt barn skal være? Lad nu det være godt, mand, han vokser nok, der bliver nok en gang noget stort af ham, med hans helgens bistand."

Moderen havde ret – af det *lille barn* blev den *store* norske *kæmpe*.

"Hans arme er da lange nok, ved jeg," vedblev moderen, "de er der da ikke at klage på, og hans hænder er heller ikke for små."

"Det er godt," sagde faderen, "han skal være en dygtig handelsmand, så har han noget til at skrabe grunkerne sammen med."

"Synes du ikke, at han skulle være munk?" sagde konen, "der er dog intet steds de har det så godt, som i klostrene. Han ser allerede ud som en lille skaldemunk."

Manden rystede med hovedet, den plan behagede ham ikke nær så meget som hans egen.

"Et skikkeligt, godt menneske skal han blive, så må det gå, som Vorherre bestemmer det," sagde moderen. "Amen!" sagde faderen. Dg forældrenes velsignelse gik i opfyldelse. – Der var ingen ende på den betragten. "Nej, hænderne er ikke for store," sagde faderen, "da er næsen snarere en smule vel lang."

"Næsen? Hvor vil du hen? Skulle han da være braknæset? Min velsignede dreng! Alle helgener beskærme hans næse!"

Og de kærlige forældre kyssede og klappede ham. Faderen slog kors over hans hænder og moderen over hans ansigt. Aslak var et tålmodigt barn, han fandt sig i alt. –

Da han var syv år gammel, havde han ingen forældre mere, de var døde af en pestagtig sygdom, der bortrev næsten alle beboere i den lille by. Aslak var en af de få tilbageblevne levende skabninger, man fandt ham og bragte ham til Bergen, hvor en vidtløftig slægtning af moderen blev nødt til at tage sig af ham. Her blev han opdraget tillige med mandens egne børn, det vil sige, han fik lov til at deltage i de daglige måltider, og skænd, når han spiste for meget, fik de andre børns aflagte klæder, og prygl, fordi han så hurtigt voksede ud af dem. Thi det eneste anlæg, drengen røbede, var anlæg til at blive kæmpe. Han var stor og stærk, voksede med hver dag, så ganske anderledes ud end andre mennesker, blev spottet over alt, og undertiden slået, for han var meget godmodig. Derved blev han tavs og indesluttet, gav sig ikke af med andre og drev for det meste omkring på ensomme steder, og man fandt ham ofte sovende dybt inde mellem fjeldene. Han var således blevet et voksent menneske. Da kom en fremmed købmand til Bergen, som den gang havde en udbredt handel med udenlandske steder. Han så kæmpen og købte ham af hans plejefader, tog ham med på sit skib og førte ham til udlandet, for atter at sælge ham med fordel til en eller anden fornem herre, som ville have en kæmpe i sit følge; for kæmper og dværge var på den tid meget søgt af de fornemme herrer, og der var den gang ikke noget særdeles ved hans gang og lader, som kunne skade en kæmpes værdighed. Aslak fandt også snart en køber, men denne blev lige så snart ked af ham, fordi han var trodsig og sørgmodig, og ikke i stand

til at lære landets sprog. Og nu skænkede hans herre ham bort til den danske adelsmand, herr Hans Bilde, som netop var på hjemrejsen til Danmark.

Aslak kom med sin nye herre til København; her fandt han vel ikke sine kære fjelde igen, men han fandt et sprog, som lignede hans eget. Dog var hans skæbne ikke meget blidere; for da han ved enhver lejlighed hævede sit fødeland på andre landes bekostning, og idelig talte om det store norske Dovrefjeld, det eneste af Norge, han vidste at navngive, blev de andre tjenestefolk kede af ham og drillede ham bestandig. Og da han undertiden brugte sine store kræfter til at håndhæve den norske overvægt med, udartede det til åbenbart had imod ham. Dette brød løs om aftenen, før hans herre skulle drage til Norge i kongens ærinde, da tjenerne var samlet til et gilde, hvormed de ville fejre den sidste aften, de tilbragte i København.

Aslak var jublende glad, han var ordentlig snaksom, han kunne have trykket den hele verden til sit hjerte. "I er alle mine venner!" sagde han og rakte den store næve rundt iblandt dem, "jeg holder af eder, som I var mine brødre, ja, som I var nordmænd." Han indbød den ene efter den anden til at drikke med sig, han ville beværte dem alle og gjorde det til dels også, indtil hans eget hoved begyndte at blive tungt, og de andre var drukne. Den gamle splid om Norges fortrinlighed blev fornyet, og Aslak priste atter Dovrefjeld og det gamle Norge som det eneste i verden, og derpå tømte han et uhyre krus med gammel mjød lige til bunden.

Mjøden havde været for stærk, Aslak lå under bordet. Det var nu den værgeløse i hans fjenders vold.

"Lad os svinebinde det norske dyr!"

"Og sværte ham i ansigtet."

"Lad os skære håret af ham."

"Lad os gøre afregning med ham for alle de bank, han har givet os."

"Og for dem, han vil give os, når han bliver ædru."

"Lad os give ham Dovrefjeld på hovedet, så at han glemmer at præke derom."

Og nu fulgte en strøm af skældsord, hvormed de bragte blodet end mere i kog hos dem.

Aslak blev bundet, så at han ikke kunne røre sig, han gjorde kun svag modstand. De surrede hans fødder med en fin strikke så stærkt, at blodet sprang ud og ankelsenerne blev overskåret. Den ene gav ham et stød, den anden gav ham et spark; alle ville de være med, og med hvert stød og spark blev de vildere og mere grusomme. Den mishandlede forsøgte at rejse sig, og hævede sig op på de bundne hænder, men da greb en af svendene som en kølle bænken, hvorpå han havde siddet, og slog ham på hovedet; det lød, som når to sten slås imod hinanden.

"Det er Dovrefjeld," brølede de, og efterabede hans norske mål.

Aslak åbnede øjnene ved dette forfærdelige slag, stirrede et øjeblik på dem med et bristende blik, og lukkede dem atter.

"Hellige sved! Slå ham ikke ihjel!"

"Der kommer intet blod. Han har ikke fået mere, end han godt kan tåle. Men rejsen i morgen til Dovrefjeld skal der ikke blive noget af; får vi ham først derop, så bliver det slet ikke til at udholde."

Og nu tog de Aslak og bar ham i nattens stilhed hen i en anden gade, løste hans bånd og lagde ham uden for et hus, hvor den pythagoræiske fem-angel hang over døren; de mente, at det skulle se ud, som om han var blevet såret i slagsmål i værtshuset.

Den næste morgen ved solens opgang drog ridder Hans Bilde til Norge i kongens ærinde. Tjenerne sagde, at kæmpen var løbet bort om natten. –

De havde lagt Aslak i Knagbrostræde, en af de mindre søgte gader, hvor enkelte huse, omtrent af samme bygning som Hans Knaps hus, lå ved siden af kålhaver, der var indhegnede med risgærder, som gik ud og ind, uden nogen regelmæssig figur. Her lå han i ly af et af små, fremspringende skure, der dannede indgangen til de fleste huse og stod så langt frem i gaden, at denne ofte blev så smal, når der stod et lignende bislag lige overfor, at der ikke var mere plads, end at en vogn netop kunne køre forbi. Den første, der næste dag så Aslak, var et svin – for den gang gik svinene løse om på gaderne, til trods for kongens forordning, hvor de altid fandt næring i de dynger af urenlighed, hvormed de tildels ubrolagte gader var fyldt op. Dyret satte sin fugtige tryne i hans ansigt, snusede til ham, stødte til ham, og lod ham derpå ligge, for at beskæftige sig med ådslet af en hund, som Aslaks hoved var kommet til at hvile på. Omsider kom en gammel kone til, så endnu en, man åbnede vinduer og døre og så ud i den friske morgen, og snart var en hel kreds samlet om den døende kæmpe, mænd og kvinder, som gik igennem den ellers stille gade, enhver til sin daglige dont.

"Han er så død som en sild," sagde den gamle kone, som først havde jaget svinet bort.

"Han er ude som et lys," sagde en anden, "hvad hjælper styrke og førlighed, når timen er kommet. Døden er den vejle, som aldrig vil fejle."

"Men det lader til, at den er kommet noget brat," sagde en mand, "han er jo slået ihjel. Se, hele hovedet er sort af underløbet blod. Ja, døden vil have en årsag."

"Det har de gjort i den fordømte kro, og så har de kastet ham udenfor som et andet ådsel. Der er altid støj og kiv. Men sådan går det til sidst: Skørlevned får ond trevned. Ja, det er mangen gang jeg ikke kan få et øje lukket hele natten. For jeg bor her i gaden, skal jeg sige os. Det er da en lykke, at en ærlig kone endelig en gang kan få ro, Gud og hans helgener være lovet, thi nu går det dem nok galt."

"Og så har de givet ham en død hund til hovedpude. Jesu kors! Han må være gået bort uden at få skrifte og forladelse!"

"De har ordentlig skåret ham i fødderne først, at han ikke skulle løbe fra dem, de skarns mennesker!"

"Han er ellers pænt klædt. Det ser ud til, at han hører fornemme folk til. Men hvad han dog er stor og lang! Se, mor Lene, se hans ben."

"Det er vist en kæmpe eller sådan en. Om der ikke skulle være trolddom ved ham? Kæmper og dværge, dem kan man tro til allehånde."

"Han er måske ikke død, men lader kun så. *Ave, Maria Sanctissima*."

"Føl på ham, om han er kold."

"Ja. I skal have tak, moer Sire, det kan I så vist selv gøre. Den, ilden er næst, han brænder sig størst."

"Fy skarn! Hvor lugter den hund! Det er dog ikke mere end billigt, at kongen har gjort forbud på, at de må kaste sådanne kroppe ud på gaden."

"Ja, lad ham holde rent på gaden. Men når han vil befale i husene og tvinge os til at skure borde og bænke hver lørdag, så er det vel nærgående, lad være at han er konge."

"Kunne I ikke skaffe lidt vand til at stænke på ham, så kom han sig måske," sagde en lastdrager.

"Hillemænd, der er lang vej ned til Knagbroen efter vand, og frem og tilbage er lige så langt for den ene, som det er for den anden."

Manden kastede øjnene ned ad Knagbrostræde – som kaldtes således, fordi der for enden af gaden gik en smal vindebro for fodgængere over til slottet, og denne bro var spærret for ridende med en knage. – Men vejen ned til Knagbroen var ham for lang, han blev stående og så på Aslak, ligesom alle de andre. En tyk gråbrodermunk gik langsomt igennem gaden; hans fede ansigt udgjorde et eneste velbehageligt smil. Ved at se denne forsamling standsede han et øjeblik, idet han skottede til de lukkede vinduesskodder på et lille hus, som lå lige overfor værtshuset, og som havde været målet for hans tidlige vandring.

"Hvad er her på færde, folk?" spurgte han og tilføjede med salvelse: "*Dominus vobiscum*, mine børn."

"Det er en mand, som nok er død; de har vel slået ham ihjel der inde i værtshuset i nat."

"*Requiescat in pace,*" sagde munken andægtigt og foldede hænderne. "Der står skrevet, at den, som drager sværdet, ved sværdet skal han omkomme. *Oremus!* Vi vil bede for hans sjæl som gode kristne, og derpå begynde vort dagværk i Herrens navn."

De gamle koner nejede sig for munken, som gik videre efter at have slået et kors over Aslak.

"Munke-nåde er til liden både! Jo, der skal I søge hjælpen – når I kan betale for den," sagde en soldat og spyttede ud efter munken. "Se, om den skinhellige gråtigger tog sig af ham! Her kan manden jo ligge, til han rådner ligesom hunden og bliver ædt af svinene."

Og nu løftede han ham i vejret og satte ham imod muren. Den forandrede stilling bragte liv i Aslak, som rørte den ene hånd.

"Der er liv i ham endnu," sagde soldaten. "Bank på i værtshuset, og lad dem sørge for deres gæster. Bank på, imens jeg holder hans hoved i vejret. Kan I da ikke banke på, for djævelen!"

"Ja, for at de andre mordere skal komme ud," sagde en. "Nej, så dum er jeg heller ikke."

"Kommer der først liv i ham, bliver den lange drabant ikke god at styre," sagde en anden.

"Kom, moer Diriks. Det er ikke værd at stå så længe, til bysvendene gør spørgsmål om, hvordan han er kommet af dage. Hvo sag søger, skal navn nævne, siger ordsproget."

"I har ret, moer Lene. Lad den klage vold, som vold er gjort. Enhver har nok med at passe sit eget. Gjorde folk det, så blev de ikke slået ihjel ved nattetider."

Det var, som om denne opfordring havde været udtalt til dem alle; skaren spredtes ad, soldaten lagde ham igen ned på jorden, også hans øjeblikkeligt vakte medlidenhed var allerede forbi. Svinet, som havde kastet sig i en søle i nogen frastand, ligesom om det havde kendt sine folk, rejste sig langsomt og dovent for atter at gæste hunden og kæmpen. –

Inden for vinduesskodden på det lille hus lige overfor det, som Aslak lå uden for med hovedet på den døde hund, havde en gammel kone nylig udåndet sit sidste suk. Efter længere tids svaghed havde et slagflod ramt hende dagen før. En lægekyndig broder fra Gråbrødreklosteret var hurtigt blevet kaldet, han havde givet den syge noget ind, men lægemidlet havde ikke kunnet modstå dødens magt. Efter med from iver at have trøstet og omfavnet en ung, smuk pige, som var alene med den syge, som han lovede bedring og helbredelse, forlod han endelig huset, med løfte om øjeblikkelig at underrette den syges slægtninge om hendes tilstand; selv ville han komme igen næste morgen tidlig for at se til hendes befindende. Havde den unge pige haft opmærksomhed for andet end for den syge, ville det have været hende tydeligt, at besøget mere gjaldt hende end nogen anden. Munken glemte slægtningene for at tænke på pigen, de fik ingen underretning, og efter en lang nat tilbragt i venten og længsel drog den gamle kone sit sidste suk.

Den skarpe næse og spidse hage kastede sælsomme skygger over ligets ansigt, når natlampen, som stod på ovnen i en krog af den lille stue, hævede og atter sænkede sin flamme, der var nær ved at gå ud. Den unge pige sad ved vinduet med hånden under kinden og betragtede den døde. Hendes ansigt bar spor af mere end én gennemvåget nat, ligets lukkede øjne og fromt

foldede hænder, og bønnebogen, som var lagt under dets hage, vidnede for hendes omhyggelige pleje. Foruden hende var en gammel kat det eneste levende væsen i hele det lille hus. Katten sad på bordet i baggrunden af værelset, med poterne trukket sammen under sig, dens gulgrønne øjne var stift fæstede på dens afdøde herskab, som om den havde bevidsthed om det tab, den nylig havde lidt.

De mumlende stemmer udenfor og de bortgåendes skridt vækkede den unge pige af hendes sørgmodige betragtninger. Hun rejste sig, lagde sin hånd velsignende på den gamle kones pande, strøg den gamle kat venligt ned ad ryggen, som om hun ville trøste den, pustede lampen ud og åbnede vinduesskodden.

Den klare dag trængte ind i værelset, og dens lys faldt på den afsjæledes ansigt. Det svage skin af liv, som lampens rødlige lys af og til havde givet det, var forbi, dødens gustne farve blev dobbelt tydelig, og som om dagen først ret åbenbarede hende, hvad natten havde røvet, brast hun i en strøm af tårer. Katten forlod sit sæde og strøg sig sagte op imod hendes kjole, den ville gengælde hendes venlighed.

Denne berørelse bragte hende til sig selv, hun tørrede øjnene, åbnede vinduet og så op i den klare blå luft. Med foldede hænder stod hun nogle øjeblikke og forrettede sandsynligvis sin morgenbøn, for hun bevægede læberne. Det smukke brune hår, som lå i to fletninger over panden under en simpel, men sirlig hue, og de sorte øjenhår, som lå langt ud på kinden, da hun lukkede øjnene for ikke at blive forstyrret i sin andagt, fremhævede end mere ansigtets bleghed. Man kunne fristes til at misunde den, der var indesluttet i hendes bøn, så fromt og kærligt var udtrykket i hendes ansigt.

Da hun havde endt sin bøn, så hun op og fik øje på Aslak. Hun forfærdedes, slog hænderne sammen og trådte tilbage fra vinduet – hun stod imellem to livløse, den ene gammel, svag og langsomt hentæret, den anden ung, kraftfuld og voldsomt bragt af dage. Men denne mørke nat havde lært hende, hvad døden var, skulle hun da frygte den ved solens klare lys? Og det var måske ikke en død, hun kunne ikke tænke sig døden uden bønnebogen og de foldede hænder. Hun så atter ud af vinduet, ængstet, næsten fortvivlet over, at ingen antog sig den ulykkelige. I dette øjeblik gjorde Aslak en bevægelse, den ene hånd greb krampagtigt til hjertet og sank derpå mat ned. Han udstødte et dybt og stønnende suk – det var måske det sidste … Gaden var endnu tom, langt borte gik de ubarmhjertige, som nylig havde forladt ham; de skottede af og til om, for at se, om nogen skulle være så uforsigtig at give sig af med en sag, der kunne drage ham i ulejlighed. Da hun ingen hjælp så i nærheden, lukkede hun vinduet, åbnede døren og trådte frygtsomt ud på gaden.

Den opgående sol steg i sin fulde glans, og som om den ville opmuntre hende til at vedblive i sit kristelige forsæt, udgød i dette øjeblik dens første stråle sit milde lys over Aslaks blege ansigt.

Der lå han, mishandlet og livløs, vist nok en genstand for medlidenhed, men tillige for afsky; thi hans forrevne klæder, sorteblå, ophovnede hoved og blodige fødder, sølet i dynd og urenlighed, og i en næsten uundgåelig berørelse med et dyrs stinkende ådsel, alt dette var nok til at skræmme selv en modig.

Men den unge pige hørte kun medlidenhedens stemme. Hun løb ind i huset, og kom straks efter tilbage med en skål vand og

et klæde; hun knælede ned ved siden af ham, løftede hans hoved i vejret, ikke uden gysen over de kolossale forhold i hans ansigt, vaskede ham i tindingerne og trykkede ham i næsen med det gennemvædede klæde. Da han endnu intet livstegn gav fra sig, løb hun atter tilbage, hentede et kar med eddike eller en anden stærk ingrediens, som hun anvendte med en sådan utrættelighed, at det endelig lykkedes hende at kalde ham til live. Men det stirrende blik i disse to store, fremspringende øjne var så forfærdeligt, at det næsten fortrød hende at have fået ham til at slå øjnene op; hun råbte uvilkårligt: "Jesus! forbarme dig!" – og havde hans hoved ikke hvilet i kendes skød, var hun vist nok flygtet og havde anbefalet ham til alle gode ånders omsorg. Dog, denne følelse var kun øjeblikkelig. På en tid, da slagsmål ved gilder og lystigheder hørte så meget til dagens orden, at sjældent nogen fest løb af uden blod, var det kvindernes hverv at forbinde og pleje de sårede, og det smukke køn erholdt derved tidligt noget kendskab til, hvad man skulle gøre under slige ulykkelige omstændigheder.

Aslak lukkede atter øjnene, og under hjertebanken fortsatte hun sin kærlighedsgerning. Med stor besværlighed gav hun ham et andet leje, lidt længere borte fra det stinkende ådsel; men ved denne bevægelse forværredes synligt den syges tilstand, og han sank atter hen i en lang besvimelse, som hun netop troede at have fået til at ophøre, da der lød skridt i gaden. De kom nærmere. Tre mænd med spydstager i hænderne standsede foran denne besynderlige gruppe: en livløs mand, hvis hoved lå i en ung, dødbleg, knælende piges skød, og et mæsket svin, der under en veltilfreds grynten fortærede en død hund.

Den unge pige så forfærdet op og kastede et angstens blik til sit hus. Ak, derfra kunne hun jo ikke vente nogen hjælp! Det så tomt og fremmed ud, i skyndsomheden havde hun slået døren i og selv lukket sig ude. – Hun brast i gråd. –

"Helgene bevare os," udbrød den ene af bysvendene. "Holder I sådan kongens fred i denne gade!"

"Ved du ikke, at der er straf for, når *sådanne* piger går uden for deres egen gade, som øvrigheden har anvist til eders uvæsen?" sagde en anden. "Mig synes, at din hals er lovlig spæd til allerede at prøve gabejernet. Det er en køn pige, på min sjæl, men det er en dårlig håndtering. De ser alle den hvide arm, men ingen den slunkne tarm. Det er næsten synd at tale hårdt til hende, stakkels tøs."

"Det er vel hendes kæreste," sagde den tredje. "Det er da en allerhelvedes lang knægt, hun har søgt sig ud. Mig synes, at du måtte kunne hjælpe dig med en, der var et par alen mindre."

Den unge pige svarede ikke, hun holdt hænderne for øjnene og græd. De gamle koner, lastdragerne og soldaten vendte atter tilbage, og nu begyndte en snakken for og imod, som lod til aldrig at skulle få ende. Ingen kunne give den mindste oplysning, men enhver ville meddele sine formodninger. Under denne forvirring kom Aslak til live igen, og det var denne gang måske den unge piges varme tårer, der vækkede ham. Han slog øjnene op, løftede hånden mat til hovedet, udstødte et dybt suk, så sig forundret om og hævede hovedet i vejret. I dette øjeblik stødte hans pande mod den unge piges hånd, hun tog hænderne fra ansigtet, og kæmpen så ind i et par øjne, som nok kunne få ham til at tro, at en Himmelens engel bar ham i sit skød til Paradis. Og da hun, næsten forglemmende sin stilling, i

det samme udbrød: "Helgene være lovet for at han lever!" var der en sådan inderlighed i hendes klangfulde stemme, at den ikke alene gennembævede Aslak, men endog rørte bysvendene og for et øjeblik bragte de snaksomme gamle koner til tavshed.

Kæmpen foldede hænderne, stirrede på hendes ansigt og bevægede læberne – han bad til hende som til en helgen.

Men den pludselige bevægelse var snart forbi. Bysvendene påstod, at den unge pige måtte følge med dem til byfogeden. Det hjalp ikke, at hun forsikrede, at hun intet vidste om anledningen til den såredes tilstand, at hun var skikkelige folks barn, at hun jamrede og bad. En ung pige, som intet steds hører til – det er alt for mistænkeligt; for at hun påstod at høre hjemme i huset lige overfor, hvor ingen ville lukke op, trods al banken, det kunne de ikke tro, så lidt som hendes forsikring, at der ingen var i hele huset, der *kunne* lukke op. Hun måtte følge med bysvendene, som dog var så medlidende, at de ikke lagde hånd på hende. Understøttede af lastdragerne og soldaten, løftede de Aslak, som atter besvimede for denne ublide berørelse, op på skuldrene under eder og forbandelser over hans størrelse og vægt, de gamle koner fulgte efter, og således satte toget sig i bevægelse skridt for skridt.

I den bugtede algade, som endnu den dag i dag hedder Vimmelskaftet, kom et andet tog retfærdighedens håndlangere i møde. Fire stadselige herrer red på stolte heste i spidsen af toget, de lo og spøgte og var så højrøstede, at de kunne have vakt de hellige syv sovere selv. Nen klokken var allerede hen imod fem, og på den tid sov ingen. Vag efter herrerne red deres svende, nogle havde armbøsser og jagtspyd i hænderne, andre

holdt falke på dertil indrettede handsker, eller hunde i kobbelsnore. Toget spærrede næsten hele Vimmelskaftet.

På et snævert sted i gaden mødtes de to tog. Ridderne vedblev at ride imod den forsamlede mængde, som rykkede sig tæt op til husene for at give dem plads; men da bysvendene kom med Aslaks store legeme, måtte begge tog standse, for nu var gaden for snæver.

"Holla! Folk! Giv plads! Jeg tror, de dumme djævle har ikke øjne i hovedet!" sagde den ene ridder, idet han svingede sin pisk for at give sin tale mere eftertryk.

Det var den stolte ridder, herr Ivar Lunge, som nylig var vendt hjem, efter at have tjent længe i krigene i Tyskland, Spanien og Burgundien. Han var blevet navnkundig for sin tapperhed, som havde skaffet ham en mængde guldkæder af konger og fyrster, og for sin pragt, der gik så vidt, at hans hest endog bar guldkæder med store skuepenge om halsen ved festlige lejligheder.

"Vil du forøge din hæder og hente dig en ny kæde, ved en glorværdig sejr over kvinder, så er her lejligheden," sagde hans nabo, idet han udstrakte hånden for at hindre ham fra at bruge pisken.

Det var hans broder, den kloge Vincentius Lunge, som var i stort ry formedelst sin lærdom, og som har det mindesmærke i historien, at han "regnes for en af de første, som lagde grundvold til de boglige kunsters opkomst i Danmark."

Ridder Ivar lod pisken synke og sporede tavs sin hest midt ind i klyngen. Ham fulgte straks en anden herre med en sådan hurtighed, at man skulle tro, han misundte Ivar Lunge at have været den første til at gennembryde sværmen. Det var en

nederlandsk adelsmand, herr Jørgen Tengnagel, som var kommet til landet for at tilbyde kongen sin tjeneste ved det forestående krigstog mod det oprørske Sverige.

Den fjerde ridder standsede og betragtede det besynderligt sammensatte tog. På hans prægtige klæder og stolte holdning kunne man se, at han ikke stod tilbage for nogen af de andre i rang. Det var en smuk mand, hen imod tredive år, høj og velvoksen, der sad på hesten som en kentaur og så rundt om sig med et venligt smil, der imidlertid ikke var frit for det hovmod, som det på den tid næsten var en adelsmands pligt at bære til skue.

"Ved Jupiter," sagde han leende – for det var den gang mode blandt de unge herrer at sværge ved de hedenske guder, – "ved Jupiter, dersom dette ikke er herr Hans Bildes søvnige kæmpe, så er jeg ikke Torben Oxe. Det havde været bedre for ham, at han havde fulgt sin herre i ærinde til Norge, end at han ligger på disse mænds skuldre. Hvor have I fanget denne store hvalfisk?"

Bysvendene bukkede med ydmyghed for slotsherren på Københavns slot og berettede, hvad de vidste om sagen, og da det ikke var stort, fattede de gamle koner mod, en efter en anden, og meddelte deres formodninger. Det lod til at more ridderne, og omsider talte de alle i munden på hinanden.

"Og dette barn har slået kæmpen ihjel, kan jeg tænke?" sagde slotsherren.

Den unge pige så forskrækket op på ham; hun troede at skulle læse en anklage, og mødte et smilende ansigt.

Rødmende slog hun øjnene ned, – det havde måske dog været hende kærere at have mødt et strengt åsyn, end at være

genstand for riddernes spøg.

"Jeg kunne misunde ham at falde for så smuk en hånd," vedblev slotsherren. "På tro, jeg ønsker mig ingen bedre bane. Nej, er han også Holofernes, så kan man se med et halvt øje, at hun ikke er Judith." – Og nu drejede han sin hest for at ride videre. – Men da bysvendene i det samme stødte til den unge pige for at betyde hende, at toget atter skulle sættes i gang, vendte slotsherren sin hest om. Dette næsten umærkelige stød afgjorde hendes skæbne.

"Holdt," sagde han, "vil I begrave pigen og kæmpen sammen? Ved Saturn, det er for godt til ham. Hvor vil I hen med hende?"

"Til byfogeden, strenge herr slotsherre. Hun har forbrudt sig mod kongens anordninger. Byfogeden må dømme hendes brøde."

"Nej," sagde Torben Oxe, "byfogeden får nøje sig med kæmpen. Se en gang på dette smukke ansigt, ridder Lunge, og sig mig, om I ikke finder, at det endog kunne bringe en konges hjerte til at banke. Jeg ved ikke, hvor jeg før havde mine øjne, men jo mere jeg betragter hende, jo skønnere forekommer hun mig."

Ridderne fulgte slotsherrens opfordring, og nu vendtes alle blikke fra rytterskaren på den unge pige. Der var ikke en af de gamle kællinger, som ikke anstrengte sig for at se hende.

Hun havde ikke vovet at se op, men hun følte, at ethvert øje vogtede på hende, og hendes kinder blussede af skamfuldhed.

Torben Oxe havde medlidenhed med hendes forvirring, og sagde til bysvendene: "Bring hende hjem til hendes frænder, I dumme djævle. Kan I ikke se, at den pige er for god til at

trækkes om på gaden, tillige med en død mand og en flok gamle kællinger?"

Et taknemmeligt blik fra den unge pige lønnede den mægtige beskytter, som besvarede det med et venligt smil.

"Hvad? Tøver I? Er I døve!"

"Strenge herr slotsherre, byfogeden ..." stammede en af svendene og kløede sig bag øret.

"Hvad byfoged! Jeg bryder mig ikke mere om eders byfoged og alle eders rådmænd tilsammen end om en flok krager. Jeg kan selv være byfoged og forhøre hende, og det nok så godt som den forædte Kristoffer Diriksøn. I skal være mine bisiddere, ædle herrer, retten er allerede sat her på min Bucefalus. Hvad hedder du, og hvem hører du til, mit barn?" spurgte han pigen, halvt i spøg og halv i alvor. Og da hun tav, tilføjede han med et udtryk af trohjertighed, som ganske forjog al spøg fra hans spørgsmål: "Fat du kun mod, dig skal såvist intet ondt vederfares, som det er Torben Oxe, du har mødt i rette stund. Sig mig, hvad du ved om denne mand, og hvem dine forældre er."

Tårerne kom den unge pige i øjnene. Det forladte i hendes stilling påtrængte sig hende med en styrke, som næsten overvældede hende, idet hun fremstammede: "Ak, herr ridder, jeg har ingen forældre. Jeg er alene i hele den vide verden ... Min plejefader er Hans Knap, som ejer haven uden for Østerport. Det var hans søster, den gamle enke Sara Mogens i Knagbrostræde. Der har jeg været inde og plejet hende i hendes sygdom, da hun var ganske alene; men i nat døde hun som en god kristen, for pater Eliæ, som er vor skriftefader, har været hos hende forleden og givet hende sakramentet. Og da jeg så

var så ængstelig ved at være alene om natten, lukkede jeg vinduet op, og så så jeg, at det var morgen, og at der lå en mand lige overfor, og der var ingen, der hjalp ham."

Og nu fortalte hun videre, med afbrudt stemme, hvorledes hun var grebet af bysvendene og ført bort.

Ridderne betragtede hende med større eller mindre deltagelse, men Torben Oxe sagde bevæget: "Stakkels pige! Det er at prøve meget i en ung alder. Fra dødssengen til fængslet på en nat. Og alt det til løn for kristenkærlighed!"

Men som om sådanne bevægelser ikkun var flygtige hos ham, tilføjede han: "Ved Jupiter, her er et bevis på medlidenhedens skadelighed, som jeg skal mindes, når mit gode hjerte vil løbe af med mig." – Og da han nogle øjeblikke havde betragtet den unge pige, som ængsteligt så op til ham, sagde han til bysvendene: "Bring byfogeden den døde mand, men den levende jomfru skal I lade gå, så sandt jeg er en ridder. Kom," vedblev han med godhed, "denne gamle mand skal bringe dig med min hilsen til din fader uden for Østreport. Og byfogeden og rådet skal nok lade dig med fred. Det var bedre, at de tog røvere og mordere i forvaring, end unge piger."

"Ædle herr ridder ..."

Den unge pige var ikke i stand til at fuldføre sin tak, stemmen svigtede hende.

"Gå, mit barn," sagde Torben Oxe, "jeg vil regne det for en god stund, da jeg har mødt dig." – Derpå gav han sin falkemester et vink til at stige af hesten og tog selv handsken med falken fra ham. Den gamle svend tog pigen ved hånden, og riddernes følge, som spærrede hele gaden, gav plads og lukkede sig atter efter den befriede, som en beskyttende mur.

Bysvendene så den ene til den anden, de vidste ikke hvad de skulle anføre mod et sådant indgreb i magistratens magt. Men slotsherren vendte sig imod dem og sagde med lynende øjne, idet han truende hævede hånden, som bar den stolte fugl: "Jeg vil se på den, der turde vove at angribe en af Torben Oxes svende, om jeg så var hundrede mile borte."

Derpå drejede han hesten om, og ridderne red langsomt igennem mængden, indtil de atter havde åben gade foran sig, da jog de af sted i fuld galop, så at ilden stod af stenene.

Folk havde slået en kreds om bysvendene og lastdragerne, som var nær ved at segne under deres svære byrde. I nogle øjeblikke herskede den dybeste tavshed, der omsider afbrødes af en gammel kælling, som udstødte et dybt suk og sagde: "Det er, som ordsproget siger, jo ædlere blod, jo vildere mod."

"Bukken ved, at den har horn," sagde en anden. – "Det er nogle helvedesbrande at møde på en vej, disse riddere," sagde den ene bysvend. "I vort lovlige embede! Og byens magistrat, som slotsherren ikke har det mindste at sige over!"

"Nej, ikke det allerbitterste!"

"Ja, næppe kongen selv!"

"Ja, og ikke mutter Sigbrit en gang!"

"Kongen står på menig mands bedste! Han havde ikke handlet således."

"Ja, kongen ville ikke have tålt det, havde han set det. Kongen vil, at lov og ret skal være for alle folk."

"Der går han henne med pigen."

"De er endnu ikke kommet over Amagertorv. Man kunne snart indhente dem."

"Han er kun én mand. Og mange hunde er harens død."

"Og han er gammel. Det er kun en jagtkniv, han har ved siden."

"Og I har eders lange spyd."

"Så kan byfogeden dømme, hvad ret er. Jeg tør dø på, at det var lutter løgn, hun bildte slotsherren ind."

"Ja, og jeg vil slå til væds om min smukke nye samarie, at hun ikke hører til huse, hvor hun sagde."

"Ordentlige folks børn holder ikke til med tyve og mordere."

"Hun kan såmænd gerne have været med at slå ham ihjel – eller i det mindste være medvider."

"Nu er de næsten ved Østregade. Man kunne godt nå dem endnu."

"Slotsherren er vist for længe siden ude af Vestre port; og ude af øje, ude af sind."

"Han er vel heller ikke så streng, som han lader. Mangen hund gør hardt, bider ikke endda i fart."

Men ikke en fod rørte sig af stedet. Den ene ville hellere end den anden have sin nabo til at være den, der, som man siger, ragede kastanjerne af ilden.

Omsider sagde en: "Så! Nu er de ved porten. Nu kan man skyde en hvid pind efter dem."

"Har Fanden taget fårene, kunne han lige så gerne have taget bukken med," sagde den betænksomme bysvend. "En død mand er ikke noget at bringe til byfogden. Og så er han så tung som ti andre, det lange spøgelse."

"Men han er måske levende."

"Så meget mere, hvad skulle byfogeden så med ham? Nej, her er ingen fred og orden i byen. Man får ikke lov til at passe sine embedspligter. Kommer den Torben Oxe mig en gang endnu på

tværs, så lad ham tage sig i agt. Jeg er ikke den mand, der lader mig sådan handle to gange."

"Det er ikke godt at æde bær med de store, så får man stenene i øjnene," sagde hans kollega. "Mand skal magten fire, den sad i hunds rumpe. Lad du Oxen løbe, han får vel en gang hornene løbet af sig, så kan vi tales ved."

Denne spas morede folk, de lo alle ret hjerteligt, og bysvendenes anseelse var frelst. De blev nu enige om at fortie sagen for byfogeden og bringe kæmpen til gråbrødrenes kloster, der var det nærmeste sted, hvor han kunne finde hjælp og pleje. Toget drejede om ad Klosterstræde, Aslak blev ledsaget til Gråbrødreporten af hele skaren og afleveret til munkene. Derefter gik hver til sit.

Og ikke en gang den "ærlige og velfornumftige magistrat" selv kunne have fattet en bedre beslutning. Munkene fik atter liv i Aslak, som tilbragte en lang tid i deres sygehus og endelig forlod klosteret helbredet. Men han påstod halsstarrigt, at ikke munkene, men en engel havde badet og plejet ham og reddet hans liv. Og fra denne stund sagde man om ham, at han ikke var rigtig i hovedet. –

Iblandt de gæster, som jævnligt besøgte Hans Knaps have, var også slotsherrens skriver, Hans Faaborg. Han svirede og doblede sin meste tid, og var ilde lidt af de simple for hans hastighed og trodsighed, og af de fornemme for hans sleske påtrængenhed. Men i værtshuset var han en velkommen gæst, for han fortærede mangen blank daler, drog de rige borgersønner til huset og spillede højt spil. Man snakkede meget om, hvor han fik penge fra til dette ødsle liv, nogle mente, at han måtte bedrage slotsherren derfor, andre troede,

at han fik dem af kongen, i hvis gunst han havde vidst at indsnige sig. Også hos madam Sigbrit havde han fået adgang, og hun brugte ham undertiden til hjælp i hendes forretninger, da han var vel oplært og snu til at sætte sig ind i alle forhold.

Men om også Hans Knap som krovært gerne så Hans Faaborg, som en af sine bedste kunder, så han ham dog ikke med samme øjne som plejefader til den smukke Anna, et hittebarn, som han havde taget til sig, hed det, fordi hans ægteskab var barnløst, og det var ham derfor ingenlunde kært, at Faaborg benyttede enhver lejlighed til at tale til den unge pige og overhænge hende med forsikringer om sin kærlighed. Han vidste nok, at slotsherrens indbildske skriver måtte have ganske andre planer for sin fremtid, end at ægte hans plejebarn, og det slette rygte, Hans Faaborg stod i, gav ham anledning til at være påpassende.

Anna, således hed den unge pige, ligesom helgenen, hvis kapel lå tæt ved hendes plejefaders hus, Anna så ikke Hans Faaborg uden uvilje. Havde ikke allerede hans matte, grå øjne, hans blegfede kinder og hans rødlige hår været hende imod, så måtte hans forsvirede udseende og hans letsindige tale støde enhver ærbar ung pige tilbage. Hun skjulte sig så meget som muligt, men dette gjorde hendes huslige stilling ubehagelig. Hendes plejefader var nu anden gang gift. Sigbrits forhenværende tyende havde gået en alt for god skole igennem, til at hun ikke skulle sætte det nyttige over alt i verden, og at have Anna, som hun sagde, "til at sidde på stads, når huset var fuldt af folk og der var nok at tage hænder i, fordi den tosse var bange så for den ene og så for den anden", det kunne hun ikke finde sig i. Da Hans Knap ikke var så meget mand i huset, at

han kunne sætte sin vilje igennem, havde han med glæde grebet den lejlighed, som tilbød sig til at fjerne hende på en anden måde, ved at tillade hende at pleje hans søster, den gamle enke Sara Mogens, som boede ganske alene i et lille hus i Knagbrostræde og nok kunne trænge til at have hende om sig, da hun led af et tærende onde. Men her havde hun kun været en ganske kort tid, da fasterens sygdom pludselig tog en hurtigere gang, og i få dage var hendes livslys udslukket. Da Hans Knap måtte indrømme rigtigheden af hans kones bemærkning, at de måske kunne riskere at få en sag for retten med byfogeden, hvis den syge mand døde i Gråbrødrekloster, og at det derfor var bedst at fjerne Anna for en tid, da lejligheden just tilbød sig, gav han sit samtykke, og dagen efter, at slotsherrens falkemester havde ledsaget Anna hjem, sejlede hun over Sundet med en slægtning af Hans Knap, som efter et besøg i Sjælland vendte tilbage til sin ejendom højt oppe i Skåne. Her levede hun stille og indgetogent; men da hendes nye plejefader var godt oplært til boglige kunster, opnåede hun i kort tid en dannelse, som på den tid ikke var almindelig, ofte ikke engang iblandt fornemme damer. Men det lå i hendes beskedne karakter, at hun ikke stillede sine kundskaber til skue, og det var kun på den måde, hun føjede sine ord, at man kunne mærke, hun vidste mere, end man skulle vente efter hendes stilling.

Således forløb næsten to år. Da blev hendes anden plejefader og lærer dræbt af et vådeskud på jagten. Døden fordrev hende atter fra et stille hjem, og kastede hende ind i verdens tummel. Men i disse to år var der foregået en forandring med hende. Den blandede læsning af legender og ridderhistorier, hendes plejefaders fortællinger og det afsondrede liv, som hendrog

hende til i skov og dal at følge alle fantastiske drømme, havde givet hendes karakter en blanding af fasthed og sværmeri, af moden klogskab i nogle stykker og barnlig uvidenhed i andre, som klædte hende usigelig yndigt.

Hans Knaps kone var nu meget mere end før imod at have en fuldvoksen, smuk pige til sammenligning i sit eget hus; og hun havde gerne sendt hende til Bloksbjerg, hvis hun havde kunnet. Da Hans Knap denne gang var usædvanlig halsstarrig og ingenlunde ville lade sig overtale til at slå hånden af pigen, men absolut ville have hende hjem, blev freden sluttet på de vilkår, at man snarest muligt skulle se at få hende til fruerpige hos en eller anden fornem dame, måske ved Sigbrits hjælp hos jomfru Dyveke, eller til den unge dronning; imidlertid skulle hun bo ovenpå i det lille kvistkammer, som skulle sættes i stand til hende, og slet ikke komme iblandt gæsterne. Og for at tiden ikke skulle falde hende lang – sagde Hans Knap, – og for at hun skulle bestille noget for den føde, hun fik, – sagde hans kone – skulle hun forsynes med håndarbejder til husets tarv, fuldt op i alle måder. Men havde den sidste vidst, at den smukke pige, der drog bort halvt som et barn, nu vendte tilbage som en fuldkommen udviklet skønhed, havde hun næppe undladt at vove det yderste for at besejre sin mands halsstarrighed.

Da det således var blevet indrettet, kom Anna tilbage fra Skåne og tog sit lille tarvelige kvistkammer i besiddelse, med vinduet ud til stranden og en grøn hvælving af løv over taget. Hun havde ikke set noget nydeligere end dette lille kvistkammer, og da hun, nogle dage for den første maj, havde stillet sine få medbragte legende-bøger op på en lille hylde under et helgenbillede, som var en gave fra en ærværdig gejstlig

i Skåne, kastede hun sig på knæ og takkede Gud i en varm bøn, som havde beskærmet hende under så mange tilskikkelser, og ladet hende, den forældreløse, finde gode mennesker, der havde antaget hende som en af deres egne. Og da hun rejste sig op og så ud af det lille vindue ud over Sundet, hvis bølger glimrede i den klare sol, mens fuglene kvidrede i løvet over hendes hoved og hoppede fra gren til gren og gjorde lange halse, som om de ville gøre bekendtskab med deres nye husfælle – da kunne man ikke let tænke sig et gladere og lykkeligere ansigt end Annas. Al nød og sorg var glemt, verden var skøn rundt om hende, og alt lovede hende en lykkelig fremtid. Hun havde endog glemt slotsherrens forhadte skriver, Hans Faaborg – som indtil dette øjeblik også kun sjældent havde tænkt på hende, men som uheldigvis nu vendte tilbage fra en sejltur med nogle af sine venner og genkendte Anna i vinduet. Men hun så ikke de unge mennesker, hun så op i den livlige, grønne verden imellem grenene over hendes hoved og tænkte på de små fugle.

Mens borgerne var tilskuere til lystighederne uden for Hans Knaps hus den følgende dag, sad Hans Faaborg i den fornemmere gæstestue med nogle af sine venner, unge, rige borgersønner, iblandt hvilke også den unge Frants Ghemen, bogtrykkerens søn, befandt sig. Af den overlegne mine, Faaborg antog imod dem, og den underkastelse, hvormed de tålte hans anmasselse, var det tydeligt, at de troede, han havde talt sandhed, da han fortalte dem, hvor meget han gjaldt hos kongen, som ikke kunne undvære ham og snart ville skænke ham indkomsterne af et af de bedste kanonikater i Roskilde, eller måske endog ville give sit minde til, at han giftede sig med "en vis mægtig dame", som ville bringe ham i en endnu mere

glimrende stilling. Hans Faaborgs venner fandt sig end også i, at han lod dem forstå, at det nu efter endt svir ville være ham kærest, at de forlod ham, da han havde lyst til at sove i ro på den eneste løjbænk, der var i stuen, og for at vise dem, at det var hans alvor, kastede han sig på løjbænken, lagde hånden under hovedet og lukkede øjnene. Et øjeblik efter var han alene.

Så snart døren havde lukket sig efter den sidste, stod han op, lyttede endnu et øjeblik, og gik derpå med sagte skridt hen til vinduet. Herfra kunne han overse en del af blomsterhaven bag ved huset. I det lille lysthus sad Hans Knaps hustru i samtale med en fremmed kone; Hans Knap opvartede dem, med huen i hånden, og viste sig som en opmærksom vært imod sin kones gæst, idet han idelig gik frem og tilbage mellem dette lille selskab og den støjende forsamling uden for haven. Noget fra dem sad den fremmedes tjenestepige og hjalp en af husets egne piger med huslig gerning. Da han havde set alt dette, trak han sig tilbage, ordnede sin kappe med et selvtilfreds smil, lod fingrene glide igennem de røde hår, for at give dem det fald, som den gang var i moden, og åbnede forsigtigt døren. I to spring nåede han ubemærket trappen op til loftet og standsede først uden for kvistkammeret. –

Anna var snart blevet træt af at se ud på den sværm, som denne riden-sommer-i-by havde forsamlet uden for hendes faders hus. Hendes egne stille tanker indeholdt langt mere tiltrækkende for hende, end hele denne brogede vrimmel, der var hende så ligegyldig. Hun forlod den lille loftsluge, som hun havde tittet ud af bag et ophængt solklæde, og tyede til sit eget lille kammer, hvor hun kunne drømme sig hen i en anden verden, langt fra den, der omgav hende.

Man kan ikke let tænke sig noget tarveligere end Annas lille kammer, som næppe indeholdt otte fod i firkant, og hvis største rigdom var et vindue med seks grønne glasruder. Men den poesi, der omgiver enhver ung, uskyldig pige, havde også trykket sit stempel på hendes lille seng, på hendes boghylde med legende-bøgerne og den friske majgren, som hældede sine grønne blade over det gamle helgenbillede, på træstolen ved vinduet og det lille bord, hvor hendes arbejde lå. Og denne poesi måtte i dag være iøjnefaldende, endog for den mest prosaiske, thi det fredelige, halvdunkle lys, som faldt ind i kammeret fra den grønne løvskærm uden for det åbentstående vindue, og den vide udsigt ud over Sundets rullende bølger og himmelens store hvælving, tryllede tanken uvilkårligt i en ensomhed, der ikke var uden en vis højtidelighed.

Anna sad på stolen foran vinduet og sømmede et linklæde, som lå foran hende på bordet. Hendes lille hue hang på vindueskrogen, og de smukke, brune lokker havde deres frihed til at bølge rundt om hendes kinder og dække hendes hals. Det var ikke det spinkle, blege, grædende barn, som slotsherren havde udfriet af bysvendenes magt, det var en fyldig, rødmosset pige, hvis klare, dybe, brune øjne vidnede om, at her boede en sund sjæl i et sundt legeme.

Imens hånden flittigt trak nålen ud og ind, sværmede den unge piges tanker vidt om, og det varme smil, som af og til gik over hendes ansigt, ligesom det strejfende sollys over marken på en skyfuld dag, røbede, at hendes tanker ikke var af en sørgmodig natur. Jeg kan intet tænke mig mere fint og yndigt, end dette kostelige net af dunkle anelser og halvt bevidste følelser, som danner en ung piges tanker i hendes lønkammer.

Inden for disse usynlige tråde, som dog har en guddommelig styrke, flagrer den barnlige sjæl i en evig æther og blomsterduft – indtil omsider en tanke opsluger alle de andre og sprænger nettet, for at nå bevidsthedens region. Lykkelig *den*, som skønner på det, *han* har vundet, ved det, *hun* har tabt!

Og mens hendes sjæl flagrede imod nettet, antog hendes tanker efterhånden legemlige former og udtalte sig i en stille nynnen af en gammel kæmpevise, hvoraf det dog kun var muligt at opfange enkelte brudstykker. Hun nynnede så sagte, at hun næppe kunne høres af en lille fugl, der flagrede fra gren til gren og endelig hoppede ind i hendes vindue for at sanke de brødkrummer, som hun havde strøet i karmen til sine små fjedrede venner.

> – – "hun havde kåret prins Rerik i løn,
> ham måtte hun ikke eje,
> hans fader var Alkor, den stolkonge gram,
> af hjertet kong Volmer hadede ham.
>
> – Så sømmede hun med røden guld,
> og når hendes finger var vund,
> så legte hun med sin liden hund,
> små Issegrim var både væn og huld." –

"Og det var en kongedatter," tænkte Anna, og med et suk sank hånden i skødet, imens hun overvejede, at kongedøtre også kunne være ulykkelige. Men et øjeblik efter nynnede hun igen:

"Da kvad hun: Prins Rerik, hvor est du, min ven,
hvor sejler du nu på bølgen blå?
Sju lange vintre er rundne hen,
siden sidst mit øje dig så."

Den lille fugl hoppede hen til kanten af vindueskarmen, lagde hovedet på siden og kvidrede. Anna så op, og idet hendes læber bevægedes sagte, hviskede hendes hjerte: "Du lille, søde fugl! du er lykkelig, du har vinger. Sig mig, hvor kommer du fra? Har du set ham?" – Men i samme øjeblik rødmede hun over sine egne tanker, med blussende kinder sænkede hun atter hovedet over sytøjet, og de brune lokker styrtede som et vandfald ud over hendes hånd.

"Pip!" sagde fuglen og fløj bort, forskrækket over denne pludselige bevægelse. Anna så op efter den, men den var smuttet mellem grenene, hvor den kvidrede højt og lystigt. Hun smilede og sagde halvhøjt: "Pip? Den tossede fugl! Er det Ja, eller er det Nej? – Ak, når fuglene og skyerne blot kunne tale, så brød jeg mig slet ikke om at tale med andre. – Men jeg glemmer jo rent at sy."

Og nu syede hun atter, så at man skulle tro, at det måtte gå hende som skøn Hilda i kæmpevisen, der sømmede sin finger vund. Men hendes tanker var desuagtet bestandig ved kong Volmers datter og Alkors søn; for lidt efter nynnede hun atter:

– – "Den pilegrim ydmygt til gruen mon gå,
i krogen ved asken han monne stå." – –

Nu hørte man ikke anden lyd end den sagte hvislen af den væksede tråd, hver gang den blev trukket igennem linklædet. –

– "Fra grenen rejste den pilegrim sig,
de krykker han kasted så skyndelig.
Han kasted den kåbe og hætte grå:
da stod han så fager i brynje blå." –

Trappen udenfor knirkede under sagte trin, men Anna var alt for beskæftiget med sine egne tanker til at høre denne svage, pibende lyd.

– "Her ser du prins Rerik, som du siger død,
skøn Hilda blev både bleg og rød.
Han greb ..."

Da døren i dette øjeblik blev åbnet, og fligen af en kostbar kappe viste sig for hendes forfærdede blik, troede Anna næsten, at eventyret gik i opfyldelse. Hun blev både bleg og rød, ligesom skøn Hilda. Men da hun så, at den indtrædende ikke var nogen anden end Hans Faaborg, vendte besindigheden øjeblikkelig tilbage; frygten var forsvunden tillige med poesien. Og da Anna stod oprejst foran ham og sagde med al den hårdhed, hun kunne lægge i sin stemme: "Min Gud! Hans Faaborg! Hvad vil I her?" var dette spørgsmål ledsaget af et træk om munden, der vidnede om en stor afsky, og blev udtalt så uforbeholdent, at Hans Faaborg næsten blev forvirret. Han lod øjnene løbe rundt i det lille kammer, og for et øjeblik greb dets poesi også den fordærvede. Han søgte stammende efter ord.

Anna gentog sit spørgsmål.

"Hvad jeg vil, lille Anna? Ih nu – det er et spørgsmål, som man ikke plejer at gøre, når man ser en gammel ven, som man ikke har set i henved to år. Jeg vil naturligvis hilse på dig, Anna,

og byde dig velkommen på sjællandsk grund. – Hvor du er blevet stor og smuk."

Anna slog øjnene ned for hans smigrende ord og dristige blik.

"Guds dross, som kongen siger, hvor du er blevet smuk. Jeg vil være fordømt, om jeg har set nogen smukkere pige. Nu kan kongen rigtig nok gå og lure sig død på, om jeg gifter mig efter andet hoved, end mit eget. Der er en dame, som nok har tanker til mig; men så måtte jeg ikke have set Anna. Jeg har al tid kunnet føle på mig, at du var den pige, som endelig skulle lære mig at være stadig, Anna. Guds dross, pige, hvor det er nogle smukke, lange øjenhår, du har. Men jeg har jo endnu ikke sagt dig ordentligt goddag."

Annas rolighed gjorde skriveren dristigere, han troede, at hans smiger var hende velkommen. Hun blussede af undseelse og harme. Men da han trådte hende nærmere og ville omfavne hende, var det forbi med hendes rolighed, og hun trådte tilbage med et udtryk af vrede og foragt, som for et øjeblik beherskede den dristige.

"Hans Faaborg," sagde hun med rystende stemme, "imellem eder og mig har der aldrig været noget venskab, og alle helgene må forlade mig, hvis der nogensinde skulle blive. Før var jeg et barn, og den gang var jeg bange for eder, men nu er jeg ikke et barn længer, og jeg har ingen frygt for eder, thi jeg ved, at I ikke kan gøre mig noget, og kongen sørger for, at der er ret for os alle. Men jeg har afsky for eder, som for et forgiftigt kryb," – og ethvert træk i hendes ansigt beviste sandheden af hendes ord, – "og jeg vil bede eder, at I ikke nogensinde prøver på at komme i mit kammer, hvis ikke, så ... så ..."

Modet forlod efterhånden Anna, eftersom afskyen for ham blev hende tydeligere; hun stammede, for hun vidste ikke, hvad hun skulle true ham med, hun følte, hvor hjælpeløs hun, en ung pige, var imod en frækhed, som hun ingensinde havde tænkt sig mulig.

"Nå, hvad så?" spurgte Faaborg, der fik sin dristighed igen, i samme grad som hendes aftog. "Hvad skal der så ske mig, hvis jeg kommer på dit kammer igen? – Jo, komme gør jeg, hvad der så skal hændes mig, thi nu ved jeg vejen. Du er en lille nar. Du mener det ikke så slemt, som du siger det. Pigerne skal altid gøre stort skrål over ingen ting, det er nu en gang deres natur, det skal man ikke lade sig skræmme af. Nå, vær nu god igen. Hvad er du bange for? Enhver passer sit dernede, og de brøler og støjer, så at man ikke kan høre ørenlyd. Vi er så alene som to turtelduer i skoven, mit lam! Giv mig nu et ordentligt kys, ret et trykkekys."

Og nu troede han, at han atter turde vove et angreb; han lagde sin arm om hendes liv og ville kysse hende. Anna stred imod og udstødte et svagt skrig, hun vidste kun alt for vel, at ingen kunne høre hende. Faaborgs røde hår og Annas brune lokker blandedes imellem hverandre i denne kamp. Hans afskyelige mund var flere gange tæt ved hendes, og hun havde næsten ikke flere kræfter til at stød ham tilbage. Da fæstede hun, med et rørende udtryk af fromhed, øjet på helgenbilledet. Og hendes helgen sendte hende en frelser.

Elefanten var i færd med at åbne døre. Han fo'r fra stegerset til stalden, fra den ene stue til den anden, over alt rev han dørene op på vid væg. Vidnerne måtte holde sig i siderne, af latter over hans anstrengelser, der spåede en glimrende sejr. Nu

var han færdig. Men Elefanten havde nogle dage før hjulpet Hans Knap med at bære en løjbænk op på loftskammeret; han vidste, at dér oppe endnu var en dør at åbne, og han var alt for samvittighedsfuld til at ville vinde ved kneb. I to spring var han oppe af trappen og rev denne dør op med samme voldsomhed som alle de andre.

Hans Faaborgs forhadte mund var lige ved Annas mund. Han kunne allerede have kysset hende, men det morede ham at forlænge denne kamp, han var jo vis på at vinde. –

Da døren blev revet op, drejede Faaborg hovedet om og slap Anna, som næppe følte sig fri, før hun i et spring var så langt fra ham, som det lille kammer tillod. Der stod hun med foldede hænder, bleg som en død, og stirrede på den åbne dør; alt svømmede i en tåge for hendes øjne, hun vidste ikke, hvem eller hvor mange der var i værelset.

Elefanten vaklede tilbage, han blegnede også, det var, som om al hans uhyre kraft var lammet i dette øjeblik. Faaborg ordnede sin kappe, som hang ham ned ad ryggen, og så forlegen til døren, der var spærret af Elefantens store legeme. Men Aslak rørte sig ikke af stedet, læberne bevægedes med den besynderligste grimasse, øjnene var vidt opspilede. Omsider ud stønnede han med en klangløs stemme det eneste ord: "Engelen!" –

Blodet var vendt tilbage i Annas kinder. "O, hjælp mig, hjælp mig!" udbrød hun.

Lyden af hendes stemme farvede også Elefantens blege ansigt. Hans bryst bevægedes stærkt, han knyttede hænderne, årerne blev tykke i hans tindinger, de ellers matte øjne flammede som et vildt dyrs rovgerrige blik. Han så fra Anna til

Faaborg, og fra Faaborg til Anna, det begyndte at blive ham klart, at han havde set ham omslynge hende med sine arme og hans røde hår blandede med hendes lokker – hans mund tæt ved hendes mund.

Faaborg havde efterhånden fået sin fatning tilbage; han så, at her var intet mere for ham at gøre. Med en trodsig mine vendte han sig imod døren, og for at sætte mod i sig selv, strøg han med hånden over sin knebelsbart.

Denne gebærde gjorde Elefanten rasende. Han udstrakte sine lange arme, greb slotsherrens skriver om livet, løftede ham i vejret, og kastede ham i et tag ud af døren og ned ad trappen med stort bulder. Anna udstødte et skrig og sank på knæ foran helgenbilledet.

Det var dette skrig og dette bulder, som bragte mængden udenfor, der med længsel ventede på fortsættelsen af legen, til at råbe: "Så, nu river han huset ned!"

"Elefanten vrinsker!"

"Nu går Elefanten ned ad loftstrappen!"

Efter dette bulder var alt stille. Anna troede, hun var alene. Hun knælede endnu foran billedet og takkede den hellige, som havde sendt hende en frelser på hendes inderlige bøn. Dette synlige tegn på en højere beskyttelse gav hende mod igen. Efter en kort bøn tørrede hun øjnene, og strøg af et kvindeligt instinkt, som aldrig fornægter sig, lokkerne tilbage fra ansigtet, endnu inden hun havde rejst sig fra bønnen. Da fik hun øje på Aslak, som lå på knæ i dørkarmen, med hænderne foldede om pelshuen. Hun havde bedet til helgenen, mens Aslak bad til hende.

Ingen af dem havde set hinanden siden hin uhyggelige nat for to år siden. Virkningen af gensynet var lige stærk hos dem begge. Aslak stirrede ufravendt på Anna, og hvis man kunne fortolke den ensformige bevægelse af hans læber, gentog hans tanker kun det eneste ord: "Engelen!" – For Annas tanker stod pludselig hin nats rædsler i fuld klarhed, hun så atter kæmpen ligge udstrakt over den døde hund, bysvendene med spydstagerne i hænderne, de gamle kællinger og lastdragerne, som omringede hende i følelsesløs ligegyldighed. Men videre bevægede hendes fantasi sig ikke, dissonansen blev ikke, som på hin nat, opløst i en blidere akkord: det var bestandig rædselsscenen, der stod for hende og skrækkede hende. Hun havde derfor næppe set ham, før hun med afsky holdt den ene hånd for øjnene og vinkede med den anden, som for at bortfjerne synet.

Da hun atter tog hånden fra øjnene, var hun alene; døren stod åben, trappen knagede under Elefantens tunge skridt, da han langsomt gik ned med huen i hånden. Og da han åbnede døren og trådte ud af huset, bragte det sælsomme udtryk i hans ansigt hoben til tavshed, og rundt om mumledes der: "Se Elefanten! – Hvad er der med Elefanten!"

4. Extra muros

På en smuk midsommeraften, kort før solens nedgang, red to unge mænd, ledsaget af to svende, ud af det smukke Gurre slot, som lå i det nordlige Sjælland, ikke langt fra Helsingør. Slottets tårne knejsede stolt mod skyerne, og spejlede deres tinder i den smukke Gurresøs klare vand ved siden af de mægtige bøgetræer, der omgav søen som en mørk ramme. Dets yndige beliggenhed retfærdiggjorde den store forkærlighed, kong Valdemar Atterdag havde for dette lille slot, som han selv havde bygget, og som han holdt så meget af, at han efter sagnet endog foretrak det for Himmerige selv. Nu er kun så meget af ruinerne tilbage, at man kan se det indskrænkede omfang, slottet har haft; men selv i den nuværende skikkelse fortjener dette oldtidsminde og dets omegn, at man valfarter dertil. *Hvornår* dette slot er sunket i grus, ved man ikke, det nævnes for sidste gang i historien få år efter denne begivenhed, nemlig i året 1526, da herr Johan Rantzau til Breitenburg blev udnævnt til lensmand på Gurre og Ørekrog, det nuværende Kronborg. Efter dette tidspunkt tier historien om det – men fra ruinerne taler endnu sagnene til os.

På denne smukke juniaften i året 1516 var den gamle mandhaftige ridder Oluf Daa til Ravnstrup høvedsmand på Gurre. Han var sin konge en tro lensmand, der vogtede slottet med samme omhu i fred som i krigstid, og næppe var svendene, som fulgte de to ryttere, kommet over vindebroen, før den blev trukket op efter dem.

"Man skulle hartad tro, at her var samme ufred i landet, som ovre hos os," sagde den yngste af de to herrer, da vindebroens kæder raslede bag ved dem. Hans mål røbede straks, at han var en svensker.

"Min fader er en mand af den gamle slags," svarede den anden, "han hører til den forbigangne tid, han er bedre til mode i stål og plade, end hans søn i silke og klæde."

"For at være en mand fra den gamle tid, som I siger, har han ladet eder slippe vel derfra, og ikke mange fædre ville spilde færre ord på deres forlorne sønner, end han gjorde. Kongen har gjort eder til sin hofsinde og kaldet eder til København, og i stedet for at indfinde eder ved hove, drager I til Skåne og bliver der uden orlov og forlov, indtil man trækker eder hjem ved hårene; den gamle ridder Daa sender bud på bud efter eder, og hans ulydige søn bryder sig intet derom, men går på vildgåsejagt for at forslå tiden. Dersom I ikke havde truffet mig i Skåne på vejen til København, havde I måske ikke tænkt på at rejse hjem endnu, så I må takke mig for, at I er vendt tilbage til eders pligt. Sandelig, det må have kostet eders moder, fru Hylleborg, mangen bøn, at få den gamle så tam."

"Jeg nægter ikke, at det var med et beklemt hjerte, jeg i går red over Gurrebro, thi jeg havde vist nok fornærmet min fader ved ikke at adlyde hans befalinger. Men jeg kunne dog ikke føre det over min samvittighed at gå til København og fremstille mig for kongen, uden at have forsonet mig med min fader og kysset min moders hånd. Nu er den storm overstået; godt og vel, om jeg slipper lige så nemt fra kongens vrede. Min fader har for resten dygtig læst mig teksten, kan I tro, da vi var ene sammen. Mest smertede det mig, at jeg ikke kunne åbne mit hjerte for

min moder og betro hende grunden til min ulydighed. Men om visse sager tænker hun lige så gammeldags som min fader."

"Mig huer de gammeldags folk mere end menneskene nu om stunder," sagde den unge svensker. "Og jeg kan ikke noksom takke for, at I har taget mig med til Gurre og skaffet mig en plads ved eders forældres arne, hvor det er mig, som var jeg i mit eget hjem i Roslagen. Det har knyttet os nærmere og fastere sammen, at jeg har hvilet under eders faders tag; jeg har set i ham, hvad I en gang vil vorde, når eders skæg er blevet gråt, en gæv ridder, som I nu er en trofast ven."

Med disse ord rakte han sin stålklædte hånd ud imod sin nabo, som lagde sin hjorteskinds handske i sin vens og gengældte hans håndtag.

De to unge mænd havde gjort rejsen sammen fra det nordlige Skåne, som den gang, og mange år efter, var en dansk provins. Den unge svensker kom fra Stockholm, den danske havde ikke været uden for sit lands grænser og var nu vendt tilbage til Sjælland, efter i nogen tid at have opholdt sig hos en frænde i Skåne. De var begge i dette øjeblik på rejsen til København, men i forskellige anledninger; begge har de fået en plads i historien, men deres skæbner var meget forskellige, thi mens den ene kun bliver omtalt i nogle korte linjer, fylder den andens bedrifter mange sider.

Den unge svensker, som red en lille stærk, lysegul hest af den ægte ølandske race, var omtrent tyve år gammel; han var ualmindelig høj og målte fulde tre alen, hans hoved var mere rundt end aflangt, hans krøllede, hvidgule hår hang ned på de panserplader, som dækkede hans krigerske dragt, om hagen havde han allerede et temmelig stort og smukt kruset skæg,

øjnene var alvorlige, men dog tillige venlige, næsen var liden og ganske lige, munden var meget smuk, med friske røde læber. Uagtet hans hudfarve var usædvanlig brun for en nordbo, bar hans kinder alligevel sundhedens rødme. Hans hænder og fødder var temmelig små, men hans arme stærke og fyldige. Således som han her er beskreven, ser vi ham endnu på det billede, der er opbevaret fra hans manddomsdage. Man så ved det første øjekast, at hans karakter var åben og ærlig, og få mennesker kom i nærheden af ham uden at smittes af en livlighed og lystighed, der dog ofte gik over til heftighed og vrede, men uden at være af lang varighed. Han var dertil en øvet lutspiller, dansede smukt og fægtede tappert. Historien har siden vidnet om ham, at denne yngling blev en gudfrygtig, skarpsindig og retfærdig mand.

Den anden rytter, som red på en krumhalset dansk hest, hvis hale næsten fejede jorden, var to år ældre end hans ven. Han var næsten lige så høj og lige så smuk, med brune hår og brune øjne, et sirligt tilspidset hageskæg og en knebelsbart, som hævede begge sine yderste spidser op imod kinderne. Udtrykket i hans ansigt var ungdommelig lystighed og dristighed, men hans træk havde endnu ikke antaget nogen bestemt karakters fasthed. Hans dragt var en blanding af en jægers og en hofmands, hans klæder var af brabantsk stof og silke, som moden blandt unge herrer var i de dage, på hænderne havde han store hjorteskinds falkehandsker, hans kårde var smal og lang, og mere skikket til fægtekunster end til slag, og han var således i et og alt en smuk modsætning til hans ven, som red ved siden af ham i en bøffelskinds køllert med stålkyras, stålhandsker og et stort, bredt slagsværd ved siden.

Svendene var klædte og beredne i samme forhold som deres herrer, den yngste som soldat, den anden, der var en gammelagtig mand, som en fredelig, men dog vel bevæbnet følgesvend.

Den unge svensker, ved hvis beskrivelse vi har dvælet længst, og som nu kun var et ringe sendebud fra rigsforstanderen i Sverige, Sten Sture, til kongen over de tre forenede nordiske riger, var Gustav Eriksøn Wasa, der som mand løsrev Sverige fra Kalmarunionen, satte sit fødelands krone på sit hoved og blev stamfader til en navnkundig kongeslægt. Han var en søn af rigsråd og ridder Erik Johansøn til Wasagård og hans hustru, fru Cecilie til Eka. Hans ledsager, der, som vi ved, var en søn af den djærve lensmand Oluf Daa på Gurre, var den unge Klavs Daa, en af kong Kristian den Andens hofsinder.

Rytterne havde for længst tabt slottet, den smukke bondeby med sin kirke og Gurresø af syne, og red igennem den store Gribskov, som endnu er en af de største skove i Danmark, men som den gang var langt større og tættere end nu til dags. De store bøgetræer, hvis kroner havde et omfang, som man nu kun ser undtagelsesvis, kastede mægtige skygger mod den nedgående sol, over den smalle skovvej, og dannede store, skumle haller, hvori vildtet trivedes i en mængde, som man nu intet begreb har om.

"Frisk mod, Klavs Daa, og mindes vel, at lykken hjælper mand over bækken, om han gider sprunget. Hvor kan man være tavs og forstemt i en slig natur," udbrød Gustav Eriksøn. "Eders frodige bøgeskove har ganske vundet mit hjerte, og dersom man havde mindste anlæg dertil, måtte man blive digter ved et sådant syn. Naturen har begunstiget eder på denne side af

Øresund, da den uddelte sine gaver, men derfor må I ikke tro, at jeg har glemt mit fødelands graner og fyrretræer. Nej, nej, jeg mindes vel, hvad en af vore skjalde har digtet om mit lands natur, som dog vist nok er den stolteste i hele verden, om den end er mindre smilende."

Og for at bevise, hvad han havde sagt, og for tillige at opmuntre sin ven, greb han en lille lut, der hang ved hans oppakning bag på sadlen, og som måtte opvække billig forundring ved at findes i så nær berørelse med krigens værktøj, og nynnede dertil en lille svensk folkesang om de granbevoksede fjelde med den lykkelige hukommelse, der aldrig forlod ham. Da han havde endt sangen, greb han endnu nogle gange i strengene, betragtede lutten opmærksomt, for at overbevise sig om, at den ikke havde taget skade på rejsen, og hængte den atter bag på sadlen, idet han sagde med et smil: "Jeg rejser her landet rundt som en omvandrende sanger, og forarger måske de djærve riddere, thi det stemmer kun lidet med min håndtering og mit ærinde; men jeg skilles nødig fra denne ven, og den er mig et kærere selskab end den meste omgang, jeg endnu har fundet."

Og denne tilbøjelighed for lutspillet bevarede Gustav Wasa bestandig, og hans historieskrivere har berettet os, at han, endogså som en kronet olding, hver aften udhvilede fra regeringens byrder med lutten i hånden, "som han daglig øvede sig på."

"Jeg misunder eder hartad det lystige sind, som lader eder tage al ting let," sagde Klavs Daa med en mine, der skulle være tungsindig. "Kærligheden når vel også en gang eders hjerte og bringer alvorlige tanker i det."

"Kærligheden, siger I, og alvorlige tanker? Så I tror, at de er mig fremmede? Nej, mit hjerte har længe elsket, men ikke nogen ungmø med glatte kinder og silkebløde hår; Sverige er min elskede, kampen er mit kærlighedsbrev, og dette gode sværd skriver de runer, som min elskede bedst forstår at tyde. Og hvad de alvorlige tanker angår, da har min herre, rigsforstanderen, sendt mig til kongen, for at bringe brev med hans forslag om en sammenkomst ad åre til Halmstad, for at forliges mindelig om disse rigers skæbne, som nu står i kamp mod hinanden, og et sådant ærinde udrettes ikke uden alvorlige tanker. I sagde før: godt og vel, om I slipper så nemt fra kongens vrede, som fra eders faders; jeg siger: godt og vel, om jeg slipper fra kongen, uden at han har gjort mig et hoved kortere. Kongen kender vel, lige så godt som jeg, det gamle ordsprog: Dens brød jeg æder, dens vise jeg kvæder; og efter hvad jeg hører her ovre, skal der vel næppe mangle meget i, at han kalder rigsforstanderen en oprører, ihvorvel vi har andre tanker om den ting ovre hos os i Sverige."

"Vist nok kalder han Sten Sture en oprører mod sin retmæssige konge; men derfor vil han, som en kristelig konge, ikke handle ilde med et sendebud, der kommer til ham på tro og love."

"I skal ikke sige god for kongen, min ven, I kunne blive en skuffet borgen. Men jeg er ved godt mod, jeg stoler på den lykke, hans herr fader har spået mig. Skal der blive noget af, må jeg vist nok ikke gøres et hoved kortere i mit tyvende år."

"Kong Hans? Hvad har han spået eder?"

"Han var en venlig gammel herre, Gud glæde hans sjæl i Himmerige. Det var en af de sidste gange kongen var i Sverige,

der så han mig iblandt en flok andre drenge; jeg legede kong Cyrus og regerede med dem, som jeg kunne bedst. Så betragtede den gamle konge os i nogen tid, og derpå gik han hen til mig og lagde sin hånd på mit hoved og sagde: "End bliver du en mærkelig mand i dine dage, hvis du får leve." De ord, dem glemmer jeg aldrig, om jeg bliver nok så gammel; det var som en velsignelse, der blev lyst over mig. Salig kongen ville have beholdt mig hos sig og taget mig med til Danmark, men det ville Sture den Ældre ikke tillade – da levede han –, og han sendte mig til min fader, som den gang var lensmand på Åland. Men kongens spådom stod mig bestandig for hovedet og gjorde mig kæk, og da jeg siden blev sat i skolen i Uppsala, og min gamle danske skolemester ville tugte mig, truede jeg ham med dalkarlene, som jeg ville drage op til, og som nok skulle hjælpe mig. Men mester Ivar lod sig ikke skræmme og gav mig et godt livfuld hug. Da blev jeg bister og drog min kniv, og jog den igennem Alexander Curtius, som vi just læste i, og naglede bogen fast til bordet; og da jeg havde gjort den heltegerning, gik jeg bort fra skolen og kom der siden aldrig mere. Det var med alt det en god gammel pedant, den mester Ivar, han mente mig det vist nok ikke så ilde og havde gerne gjort en bogorm af mig; men det havde jeg ikke anlæg til, og prygl kunne jeg nu en gang ikke fordrage. Nu har jeg været i to år ved rigsforstanderens hof, for at lære gode sæder og hofskik; men godt og vel er det, at jeg endnu bedre har lært at føre mine våben i min herres fejder mod ærkebispen Gustav Trolle, som er kongens ven. Og nu må I dog tilstå mig, at det ville være hårdt, om der skulle vederfares mig noget ondt på denne ambassade, efter at jeg så godt ved hove har lært at snakke, i krigen at bruge min klinge, og ved

lutten at le ad verdens dårlighed. Frisk mod! Kong Hans har spået mig lykken, kong Kristian får vel lade mig den ubeskåren, om hans herr faders ord ellers skulle have nogen gyldighed."

Gustavs muntre lune forjog efterhånden grillerne hos hans ven, som i sit hjerte måtte tilstå, at alle hans sorger – om de end hidrørte fra en ulykkelig kærlighed og fra mismodigheden over, at han måske i ungdommelig letsindighed havde forspildt kongens nåde og forskertset sin stilling ved hove – ikke kunne sammenlignes med de bekymringer, som Gustavs mislige sendelse til en forbitret konge fra en genstridig undersåt kunne give anledning til. Samtalen fortsattes med livlighed fra begge sider, og når Gustav viste sig som en god fortæller og meddelte sin rejsefælle mangen oplysning om forholdene i Sverige, hvor det svenske og det danske parti stredes om overmagten, og om det svenske folks sæder og skikke, vidste også Klavs Daa at fortælle om livet i Danmark, og om kongens hof og den unge dronning og madam Sigbrit og hendes datter Dyveke, så at tiden forløb hurtigt for dem, og de nærmede sig til hovedstaden uden at lægge mærke til, hvor få timer der var forløbet siden deres afrejse fra Gurre slot.

Thi lige så livlig som deres samtale havde været, lige så hurtigt havde deres ridt også været; de havde ikke givet hestene tid til at bede, og nærmede sig derfor staden med forpustede og dampende heste, flere timer tidligere, end de havde haft i sinde, da de forlod Gurre med det forsæt at ride i al mag, så at de kunne nå København om morgenen ved daggry, når portene blev åbnet. De mærkede først, hvor hurtigt de havde redet, da Klavs Daa standsede sin svedige hest og sagde: "Herfra må I

kunne se spirene af Københavns slot og af stadens mange kirker og klostre dukke op igennem nattetågen."

"Jeg tror ikke, at min ølænder har noget imod, at jeg holder stille for at beundre det smukke syn af eders hovedstad," svarede Gustav. "Kors, hvor vi har redet stift. Hestene er næsten ganske hvide af skum."

"Og dog når vi ikke målet før. Der må endnu være nogle timer til portene bliver åbnet, man ser ikke det mindste rødt i østen ud over Sundet, som kan bebude solens opgang."

"Stjernerne er oppe endnu; jeg tror ikke, at det kan være stort mere end midnat," svarede Gustav, efter at have betragtet himmelhvælvingen.

"Det er også fordømt!" udbrød Klavs Daa utålmodigt. "Om dagen kan man jo rette sig efter solen; men om natten er man rent vild i tiden. Jeg ville ønske, at en eller anden af de mange kloge folk, som vor tid er så fuld af, ville lægge hovedet i blød for at skaffe os et sejerværk, som man kunne føre med sig, når man var så langt borte fra kirker og klostre, at man ikke kan høre klokkerne ringe."

"Ja, hvorfor ikke?" sagde Gustav og lo. "Men det måtte da være, at trolden Merlin kunne få et af tårnurene til at krybe sammen, for at Klavs Daa kunne putte det i sin buksefikke, eller bukserne til at række sig så vidt, at de kunne gå uden om tårnet. Men det er tegn til, at I er ved godt lune, at I finder på sådanne ønsker, som der ikke engang står en tøddel om i eventyrene, der ellers nok forstår, hvad man skal ønske sig af urimeligheder."

Lommeurene, som i ældre tider kaldtes timeæg, af den ovale form, som de første ure havde og i mange år beholdt, blev først

opfundet næsten et helt århundrede efter, og en ting, som nu næsten er i enhver simpel arbejdsmands eje, var den gang en genstand for en adelsmands frugtesløse ønske, og blev anset for en fantastisk umulighed.

Klavs Daa lo selv af sit dristige ønske, og måtte tilstå, at det var ubetimeligt, for i det samme slog tårnurene tolv i staden, og en sagte søndenvind førte lyden igennem den stille sommernat til de rejsendes øren. Den gamle tjener red tæt hen til sin herre og sagde nogle ord sagte til ham, idet han pegede på Gustav og hans bevæbnede svend.

"Han har ret. Nærmere til staden vil vi ikke ride," sagde Klavs Daa. "Ser vægterne på volden fire sådanne drabelige kæmper komme anstigende ved nattetid, kunne de få i sinde at gøre alarm, eller i det mindste at sende os et skud af en armbrøst eller en af de af store nye kærrebøsser, som de kunne få lyst til at prøve på os, om ikke af anden grund, så fordi de har nemt ved at rulle den om på volden, da den ligger på en kærre eller skytlade med hjul under. Jeg vil hellere, at I skal gøre bekendtskab med en af disse nye opfindelser i arkelihuset, end her uden for voldene, alt med stadigt hensyn til salig kong Hans' spådom om den store lykke, der er eder beskæret."

Gustav lo, men billigede dog sin vens forsigtighed. De blev enige om at blive holdende bag nogle buske i tilbørlig afstand fra staden og lade hestene hvile, mens de ventede på, at tidens fylde skulle komme til stadsportens åbning. Svendene bandt hestene ved træerne og samlede hø på en nærliggende mark, som de strøede for dem. Derpå gjorde det hele lille selskab sig det mageligt, herrerne spændte sværdene fra og hængte dem på

saddelknappen, og tjenerne strakte sig bekvemt i græsset ved siden af hestene.

Men de to unge venner blev snart kede af den ørkesløse venten og af tjenernes selskab; de rejste sig og gik op og ned i nærheden af bedestedet; men snart faldt dette dem også for ensformigt, og arm i arm slentrede de nu ud imod havet og gik langs med strandkanten i fortrolig samtale, for at se efter solens opgang over Sundet og lytte til de rullende bølger, som skvulpede mod kysten. Således havde de efterhånden fjernet sig fra deres følge og var nær ved det lille krat, som lå bag Sankt Annas kapel og dækkede det imod søsiden. En bænk, som stod i krattet til trætte vandreres hvile, lokkede dem til at gå endnu videre; derfra kunne de holde øje med det første dagskær, som forkyndte solens opgang, og krattet beskyttede dem desuden for den kolde havtåge, der efterhånden udbredte sig over egnen, som den første forløber for dagens frembrud.

Modsætningerne ligger som oftest nær ved hinanden. I denne kolde time følte Klavs Daa en uimodståelig trang til at åbne sit varme hjerte for sin ledsager. Han betroede ham, at genstanden for alle hans ømme tanker i denne verden var en pige, som besad alle dyder og fuldkommenheder.

Og da han virkelig var forelsket, som man er det, når man er to og tyve år gammel, talte han med varme om sin kærlighed, og skildrede den elskede, som hans hjerte tilsagde ham det.

"Er hun ved hoffet i København?" spurgte Gustav. "En datter af en af rigsråderne? Da undrer det mig, at I har dvælet så længe i Skåne."

"Så I er også af den tro, at kærligheden kun findes for en adelsmand i borge og ved hoffer? Jeg havde troet, at I var fri for

gammeldags meninger, og at I vidste så meget af krønikerne, at mangen konge eller ridder har gjort en pige af ringe stand til sin elskede, uden at hans ridderære derved har fået nogen plet."

"Jeg forstår mig ikke stort på kærligheden, og endnu mindre på ægteskab," sagde Gustav, "men jeg antager, at I taler om at gøre denne pige til eders hustru, og ikke alene til eders elskede. Jeg ved, hvad man fordrer af vor stand, og har ofte hørt, at der var liden lykke at vente for en pige af ringe vilkår ved at føres til hove. Men det føler jeg hos mig selv, at når jeg havde prøvet mit eget hjerte og vidste, at jeg elskede en pige, som var det værd, da skulle intet i verden formå det over mig, at jeg skulle spørge om forlov til at være lykkelig. Jeg ville med mit gode sværd udføre så mange bedrifter og vinde så megen ære, at der skulle være fuldt nok til to, og så ville jeg se den, der turde vove at se skævt til den hustru, jeg førte ind i min borg."

"Således mener jeg også," svarede Klavs Daa. "Kærligheden binder sig ikke til nogen stand; men den lader sig heller ikke beherske af nogen fordom. Det er imidlertid ikke ulighed i stand, der er mig i vejen, thi den pige, jeg elsker, er af min egen stand; men hendes fader og min fader har været fjender i mange år, og disse gammeldags folk, de er faste i fjendskab som i venskab. Hvorom al ting er, så ved jeg med mig selv, at jeg elsker pigen så højt, som nogen kan elske, og det er for hendes skyld, jeg har trodset min faders vrede og kongens unåde og er blevet ovre i Skåne, og jeg var blevet længere borte endnu, hvis hun ikke havde forladt landet og var rejst herover med sin moder, mens faderen er i fremmede lande i kongens ærinde."

"Jeg ville ønske eder, at eders kærlighed ikke havde stået i strid med eders faders had, thi to hårde stene maler ikke godt

tilsammen," sagde Gustav efter nogle øjeblikkes tavshed. "Men der står jo i visen, at Amor råder for hjertet og ingen gør selv sit valg. Dersom det er tilfældet, som jeg næsten tror, siden man ser så meget underligt i denne verden, da må man følge gudens vilje. Og skulle I nogensinde behøve en vens arm til at kæmpe for eders sag, eller hans råd eller formue til at rede eder igennem de forhold, som I kunne møde, da ved I, håber jeg, at ingen er mere beredt til at vove alt for sine venner, end Gustav Erikson, hvis navn vel ikke vejer stort, men som endnu aldrig har svigtet noget løfte, og, vil Gud, heller ikke nogensinde *skal* svigte den tro, man sætter til ham, så længe det er et ordsprog i hans fødeland, at æren er det fejreste træ i skoven."

Klavs Daa trykkede tavs sin vens hånd; begge blev siddende i dybe tanker og så ud over havet, hvor en svag rødmen i østen antydede det første dagskær. –

Den samme aften, kort før midnat, åbnedes en lille dør på en af de mange til forskellige tidsaldre hørende bygninger, som Københavns Slot bestod af, og en mand trådte sagte ud på den smalle jordstrimmel, der på denne side omgav slottet, som over alt var omflydt af vand og hvis vindebroer var optrukne. Efter at han havde forvisset sig om, at alt på slottet var stille, og at han ikke kunne bemærkes af vægterne i tårnet, forsvandt han et øjeblik og kom atter ud med en ledsager, som var indsvøbt i en kappe.

Få skridt fra denne dør lå en lille båd, lænket til en stor jernring i slotsmuren. Mens manden i kappen blev stående i døren, gjorde hans ledsager båden løs med så lidt støj, at man kun en eneste gang hørte en sagte, klirrende lyd af jernkæden, derpå greb han en åre, fæstede den bag i båden, og vinkede til

manden i kappen, som hurtigt og forsigtigt smuttede ned i båden, der straks blev stødt fra land. Lige så lydløst bevægede færgemanden sin åre frem og tilbage i vandet, og båden skød igennem bølgerne som en fisk, der svømmer ved blot at bevæge halen.

I dyb tavshed roede de uden om den sydlige pynt af den holm, slottet var anlagt på, og først da de var kommet forbi dette sted, hvor de ikke mere kunne bemærkes af tårnvægterne, bøjede de atter imod land for at gå ind i den brede strøm mellem staden og Bremerholmen.

"Skal vi gå langt op ad strømmen?" spurgte nu færgemanden, som af hans dragt at slutte var en af svendene på slottet. I hans tone sporedes intet af den store ydmyghed, som efter den tids skik en undergiven måtte vise mod en fornemmere, og udtrykket i hans ansigt var rå uforskammethed.

"Vi vil lægge an ved pynten af Hallandsås. Det begynder allerede at blive lyst, det er en hel time for sent. Jeg sagde dig jo, at jeg ville sættes over klokken elleve, men du kan aldrig passe tiden; kommer vi ikke i dag, så kommer vi i morgen, tænker du. Men således tænker ikke den, som ved, at han bliver ventet."

Det lod ikke til, at færgemanden brød sig synderligt om disse bebrejdelser, thi han svarede meget frejdigt: "I må dog sige, at det er et held for eder, at jeg er blevet pligtsvend ved slottet. Hvor skulle I finde nogen anden, som ville udsætte sig for halsjernet og pisken og alt, hvad slotsherren og pligtfogden og profossen har at opvarte med, for at føje eders forlibte griller, dersom ikke eders gamle ven Ole Skåning havde fulgt eder i eders ophøjelse og bevaret sin hengivenhed fra gamle dage."

Det lod til, at denne fortrolige tone mishagede herren i kappen; han svarede ikke og slog hætten over hovedet, som en mand, der er bestemt på at vedligeholde tavsheden.

"Ja, jeg kan da egentlig ikke sige med rette, at jeg har *fulgt* eder i eders ophøjelse," vedblev færgemanden med en betoning, som ikke var fri for spot; "jeg kunne måske med mere sandhed sige, at jeg har *forfulgt* eder. Thi af jer selv havde I vist næppe husket på en gammel staldbroder, hvis jeg ikke selv havde bragt mig i erindring, så at jeg egentlig kan takke mig selv for, at jeg er kommet i slottets tjeneste."

Manden i kappen tav endnu bestandig.

"Ja, en gammel staldbroder kan jeg nok kalde mig, ihvorvel I nu går i fine klæder og kan have kårde ved siden, når I er til stads, mens jeg sidder med åren i hånden og slider, den ene dag som den anden, og er pligtsvend på slottet for en ringe løn. Men jeg siger: lige for lige, når venskab skal holdes."

"Mangen anden ville anse det for en stor lykke," sagde herren i en gnaven tone. "Og du kan heller ikke nægte, at jeg ved enhver lejlighed har øget på lønnen og skaffet dig alt det tillæg, jeg har kunnet. Og har jeg nogen tid begæret villighed af dig uden at give dig et så rigeligt vederlag, som ingen anden ville give?" vedblev han, idet han lagde en sølvpenge på toften ved siden af færgemanden.

Denne stak pengene i lommen, uden at værdige gaven et øjekast, og sagde: "Det ville også være dumt andet. Vi er skabt til at stå last og brast med hinanden, fra den tid jeg var eders faders bodkarl og hjalp eder med at tømme pakboden ved nattetide. Ja, jeg tror ikke, at Lange Peter Fribytter, som der går så meget ry af, kan bestå dristigere vovestykker, end vi gjorde,

da vi hængte den store hund uden på døren, og på en nat flyttede alle de kostbare sager bort, som den lybækker skipper havde bragt dagen i forvejen. Men skam få den gamle, han holdt eder også for knap for en sådan mands søn, han måtte jo vide, at penge er hver dags tarv. Den streg havde ellers nær bragt os i klemmen; men I må tilstå, at jeg stod som en mand, da sagen kom for byfogeden og jeg skulle sværge mig fri. Ed er værgemål, siger ordsproget; men nødtvungen ed er Gud led, og ingen skal sige andet, end at jeg ikke svor frivilligt. Man sagde ellers, at den begivenhed var en pind til eders faders ligkiste; men det tror jeg ikke, thi gamle svin har hårde tryner, de kan holde meget ud. Grå hår er dødsens blomster, og han var gammel nok til at dø uden vor hjælp."

"Å, så hold mund med disse fordømte gamle løgne," udbrød manden i kappen.

"Det er sært, at I ikke kan huske bedre fra gamle dage, end at I kalder løgn, hvad der er sandt," sagde færgemanden. "Ordsproget siger ellers, at store herrer har en lang hukommelse. Men hos eder slår det ikke til. Siden I blev skriver hos slotsherren, har I ikke alene glemt de gamle begivenheder, men også de gamle venner. Det er ikke ret, Hans Faaborg."

Skriveren tav et øjeblik, derpå sagde han: "Nej, Ole Skåning, jeg har ikke glemt mine gamle bekendte. Men utak er verdens løn. Forleden talte jeg med slotsherren om, hvem der skulle have posten på slottet efter den gamle fangefoged, som går på sine sidste ben, og så sagde jeg udtrykkeligt, at det kunne ingen skikke sig bedre til end Ole Skåning, som var en dygtig karl."

"Det sagde I som en klog karl, om det ellers er sandt, hvad I siger," svarede Ole, uden at lade sig bedåre af skriverens fagre

ord. "Men derfor er jeg endnu ikke fangefoged. Håbe og vente er gække-rente. Men I skal have tak for eders gode tanker, og bliver jeg en gang fangefoged, og I skulle komme i buret, Hans Faaborg, så kan I stole på mig, jeg skal så vist ikke lægge skarpere jern på eder, end jeg hårdt er nødt til. Da skal I få at sande, at venner kendes i nød, og ikke i springdans."

Båden lagde til ved den sydligste pynt af Hallandsås, og Ole bandt den fast. Hans Faaborg sprang hurtigt i land. "Skal jeg følge jer? Jeg kunne måske være eder til nytte," sagde pligtsvenden, som gerne havde fortsat sine slikkerier endnu i nogen tid, for at lokke flere penge af skriveren.

"Nej, bliv her, til jeg kommer tilbage, jeg behøver dig ikke. Det er alt sammen aftalt med list og forstand," tilføjede han med et betydningsfuldt smil.

"Hvad fruentimmerne ser skønt på den rødhårede gæk, kan jeg ikke fatte," sagde Ole, idet han så hånligt efter den bortilende skriver. "Var jeg pige, jeg lod ikke mit sovekammervindue stå åbent for den pluskæftede karl, så længe der var andre mandfolk i staden. Men kærlighed er blindere end muldvarpen, siger ordsproget, den har hverken lov eller styrsel."

"Gid han lå i den dybeste slotskælder, den påtrængende skurk," sagde Hans Faaborg ved sig selv, mens han gik over marken hen imod Hans Knaps hus. "Jeg er kommet for dybt i med ham i gamle dage til at kunne blive ham kvit med det onde, og må fire for ham. Tro er han med alt det, og stole på ham, det kan jeg. Men jeg skulle ikke anse den for min uven, som satte ham sin dolk i livet lige til hæftet."

Jo nærmere han kom til Hans Knaps hus, jo mere sagtnedes hans gang, omsider stod han stille og så sig om. Alt lå indhyllet i en kold morgentåge, dyb stilhed herskede rundt om ham; denne ensomhed, som han netop havde stolet på, gjorde ham nu ængstelig til mode.

"Jeg er dog en dåre, at jeg vil vove mit skind for denne pige. Gives der ikke hundrede piger, der er mindre knibske," sagde han ved sig selv. – "Men der gives ikke mange piger i verden, der er så smukke ... Hun ligner Dyveke, men hun er smukkere, hun er yngre og friskere. Det er det samme, dersom Dyveke vil give mig sin hånd, ønsker jeg mig ikke bedre, det skal gøre mig til en stor mand, derved er både kongen og jeg hjulpne, thi nu bliver hun ham dog til besvær, da han har en ung dronning ... Men Anna er dejlig, så smukke øjne, som hun har, kan man ikke modstå ... Vove? Hvad vover jeg? Jeg var den sidste af gæsterne, der forlod Hans Knaps hus i aftes, og inden jeg gik, listede jeg mig til at sætte krogen på loftsdøren, så at hun ikke kan komme ud af sit kammer ... En lykke var det, at jeg ikke stødte på det norske dyr, den fordømte Elefant, som altid går og driver i køkkenet; havde jeg tænkt på ham den gang, havde jeg dog måske ikke gjort det ... Når jeg blot kan komme ind igennem vinduet uden støj, så at hun ikke vågner, før jeg er derinde, vil jeg nok kunne bringe hende til fornuft ... Og gør hun spektakel, så kan jeg jo komme samme vej tilbage igen, inden nogen kan komme på benene ... Her ikke et menneske i nærheden, og fra staden kommer ingen, før tid er til portens åbning, om de så myrdede hverandre her ude ... Hun må nok tie, hvis hun har mindste forstand, thi enhver vil tro, at det er et stævnemøde, hun har givet mig ... Ole Skåning tror det, han vil gøre sin

saligheds ed derpå ... Her er jo i grunden intet at vove ... Men her er meget at vinde, thi så smuk en pige gives der ikke mage til ... Subprioren i Gråbrødre talte om hende forleden og smiskede ved det ... får han først øje på en pige, så mener han det alvorligt ... Hm! Ridderne lader hende dog ikke længe have ro inden for det lave vindue, når de først får snu på, at hun er i huset ... Lige så godt kragen som ravnen, vi er jo alle Vorherres fugle." –

Under disse betragtninger var Hans Faaborg kommet lige til huset. Han standsede atter og fuldendte i tavshed den sidste svage kamp mellem frygt og tilbøjelighed; og han havde mindre at bekæmpe end den, der i vore dage ville vove et sådant eventyr, thi på den tid var slige overfald langt fra noget usædvanligt, til trods for alle kongens foranstaltninger til fredens og god ordens overholdelse.

Faaborg havde i nogen tid gået om med det forsæt, at bane sig vej til Annas kammer; han havde derfor overvejet midlerne dertil, og vidste, hvor en lille stige var henlagt, som kunne bringe ham til kvistkammeret. Aftenen før havde han forvisset sig om, at den endnu lå på sin plads; han drog den nu frem, og den var snart rejst imod træet, som overskyggede Annas vindue. Med et glad og bankende hjerte steg den forlibte skriver op på stigen, og med sin dolk begyndte han sagtelig at løsne blyindfatningen om en af ruderne for at tage den ud og på denne måde åbne vinduet – en fremgangsmåde, som nu om stunder anvendes mere af tyve end af elskere.

Næppe havde Hans Faaborg fået foden på stigen, førend en skikkelse rejste sig op fra bænken i lysthuset i haven, hvor den havde søgt sit natteleje, og sneg sig med mere behændighed,

end man skulle tiltro dens størrelse, langs med muren af huset, hvor den standsede for at betragte sin modstander. Det var Aslak, der siden Annas tilbagekomst næsten var uadskillelig fra Hans Knaps hus, hvor han altid gav sig noget at skaffe og gik fruentimmerne til hånde, for at være nær ved "Engelen", der havde frelst hans liv, og som han helligede en religiøs tilbedelse. Og Hans Knaps kone var ingenlunde utilfreds over at have en så kraftfuld medhjælper i huslig gerning uden at give ham nogen løn. Men om natten ville hun ikke huse ham, fordi det store menneske ville ligge alt for tungt på sengeklæderne. I stedet for at gå til staden inden portlukningen, sneg han sig hver aften tilbage og tilbragte de milde sommernætter på en bænk i lysthuset, hvorfra han kunne se Annas vindue, så snart han åbnede øjnene.

Da Faaborg lagde hånd på ruden, havde Aslak allerede lagt sin hånd på stigen, uden at han mærkede det, og inden blyet havde givet efter for den spidse dolk, var skriveren med et kraftigt ryk fjernet langt fra vinduet og svævede i luften på det næstøverste trin af stigen, som Aslak med fast hånd holdt i oprejst stilling. Faaborg gjorde uvilkårligt et udråb, han tabte ligevægten og kunne kun frelse sig fra at styrte ned ved at lade dolken falde på jorden og gribe med begge hænder om det øverste trin. I denne vanskelige og latterlige stilling havde han ondt ved at holde sig fast; men Aslaks glubende blik betog ham modet til at gå et eneste skridt nedad, om det endogså havde været ham muligt uden at falde.

Da Aslak så sin fjende i denne ynkelige og forsvarsløse stilling, fortrak hans ansigt sig til et forfærdeligt grin, og han udstødte en klukkende latter, som bevægede stigen, så at

Faaborg dinglede som en frugt, der er i færd med at blive rystet ned af træet. Aslak fandt en ondskabsfuld glæde i at forlænge denne rysten. Faaborgs hjerte bankede af frygt, han forbandede sin forladte stilling og havde gerne råbt Ole Skåning til hjælp, hvis han ikke måtte frygte for at blive knust af kæmpen, inden hans gamle staldbroder kunne komme ham til undsætning. "O, havde jeg blot dolken," sagde han ved sig selv i den dødeligste skræk, "havde jeg blot min dolk, så ville jeg prøve springet og jage ham den i livet, men nu er jeg ganske i hans magt."

Og i erkendelse heraf begyndte han med indsmigrende stemme at underhandle med Elefanten om sin frihed; han gav ham de venligste ord og lovede ham guld og grønne skove, men Aslak svarede ham kun ved at række tunge ad ham; og da han omsider tilbød at ville skaffe ham i slottets tjeneste og gøre ham til en af kongens mænd, så at han skulle have gode dage, spyttede Elefanten ham i ansigtet med et sådant udtryk af hadefuld forbitrelse, at Faaborg pludselig gjorde et dristigt skridt nedad, thi han måtte jo opgive alt mindeligt forlig og kunne kun stole på sin behændighed. Han ville blot så langt ned på stigen, at han, uden at styrte hovedkulds, kunne hæve sig i vejret, for ved et dristigt spring at nå jorden og søge sin frelse i flugten, inden Elefanten kunne gøre sig fri for stigen, som han havde slynget sin arm ind i. Men i samme øjeblik løftede Aslak den hurtigt så højt i vejret, at den elendige var hævet op over husets tag, og springet måtte forekomme ham som at styrte sig i en afgrund. Kæmpen opslog igen sin hæslige latter ved at se sin fjende så højt oppe i luften i denne ynkelige stilling, og havde han hidtil været tvivlrådig om, hvad han ville gøre med sin fange, fattede han i dette øjeblik sin beslutning, som en

mindre stærk mand ikke havde kunnet udføre, om han end havde kunnet fatte den.

Ikke langt fru huset løb Sankt Anna Å, som efter at have snoet sig under broen forbi kapellet, faldt i en lille fjord af sundet, der skar ind i Hallandsås, omtrent der, hvor Nyhavns kanal nu er. Uagtet skibene ikke kunne gå så højt op, at de kunne lægge til her, var vandet dog temmelig dybt, og del var her, at ridder Ivar Lunge nogle år efter, da havnen om vinteren var tilfrossen, slap igennem isen, da han ville gå i land tilligemed en skipper, ved hjælp af nogle brædder, som de skød foran sig, hvorved de begge ynkeligt omkom. Hen imod dette sted mere løb end gik Aslak med sit offer.

Da Faaborg så, hvilken fortvivlet skæbne hans bøddel havde bestemt ham, ville han endnu frelse sig ved at springe, udfaldet måtte blive som det kunne, men det var for sent, hans fod gled, han blev hængende mellem trinene, og i samme øjeblik styrtede Aslak stigen og skriveren i vandet, som slog sammen over den sunkne med en plasken, der næsten overdøvede kæmpens latter og den ulykkeliges angstråb. Da Aslak havde begravet skriveren i bølgerne, vendte han ham triumferende ryggen og gik tilbage til huset, idet han dunkelt var sig den stolte tanke bevidst, at han igen havde betalt en del af sin gæld til Engelen.

Klavs Daa og Gustav Erikson sad tavse på bænken ved hinandens side og ventede på solens opgang, da den latter, kæmpen opslog, fordi han havde fanget skriveren på stigen, nåede deres øren, uden at de kunne gøre sig rede for, hvad det var. Klavs Daa rejste sig hurtigt for at undersøge årsagen til denne besynderlige lyd, og Gustav fulgte ham. Deres første

bevægelse havde været at lægge hånden på sværdene – men dem havde de ladet hænge på hestene. Da imidlertid ingen på den tid nogensinde lagde sin dolk fra sig, var de ikke ubevæbnede, omendskønt en riddersmand den gang mest brugte dolken til at afbøde modstandernes hug med den venstre hånd, når sværdene krydsede hverandre, og dolken kun anvendtes som våben, når kampen var gået over til håndgemæng, eller til at give en falden fjende nådestødet med, hvorfor den også undertiden kaldtes *Nåden*.

De nåede hurtigt gærdet om haven ved Hans Knaps hus, hvorfra de kunne se en besynderlig sammenbøjet, dværgagtig skikkelse bevæge sig i luften over træerne, som om den svævede over jorden; thi de tynde trin af stigen var ikke synlige i den svage morgenbelysning, og kæmpen var skjult af havens buske. Overtroen var den gang almindelig blandt alle klasser, og vore unge adelsmænd var vist nok ikke mindre tapre end nogen ung kavaler i vore dage, fordi de standsede og slog et kors for sig ved dette syn. I samme øjeblik hævede skikkelsen sig som ved et trylleri endnu højere op i luften og bevægede sig som et svævende meteor med hurtighed ned imod vandet. Her gjorde den pludselig en bevægelse, udbredte armene som vinger, der kunne hæve den endnu højere, og forsvandt. I det samme lød en blandet lyd af latter, skrig og plasken i vandet, der måske ville have bragt en af *vore* kavalerer til at standse og betænke sig, men netop lød i de to unge mænds øren som en opfordring til et ridderligt eventyr, der ikke burde lade vente på sig. De sprang hurtigt over gærdet og ilede igennem haven, hver til sin side, og pludselig stod Gustav foran kæmpen, som triumferende vendte tilbage og, så snart han så ham, løb imod ham med begge

hænder knyttede, i den tanke at han havde en ny kamp at bestå. Den unge mand betragtede ham et øjeblik med forbavselse, dværgen i luften var forsvundet, og en kæmpe åbenbarede sig i hans sted. Men et eventyr havde han jo søgt, og uden at gøre sig rede for anledningen og hensigten, modtog Gustav kampen, som den blev ham budt. De brødes en stund, og det lykkedes den unge svensker at få sin modstander kastet omkuld; men her omsluttede kæmpens senefulde arme ham med en sådan kraft, at han ikke var i stand til at røre sig under det store legeme, og det var kun langsomheden i Elefantens bevægelser, der frelste ham fra at blive gennemboret af Hans Faaborgs dolk, som Aslak havde bemægtiget sig. Under denne kamp, som ikke gik af uden råb og støj, kom Klavs Daa til, der forgæves på den anden side af haven havde søgt det forsvindende fantom. Da han så sin ven i en så overnaturlig modstanders magt, nævnede han sin helgens navn og drog dolken, for at befri Gustav. Men Aslak, som havde set denne bevægelse, slap hurtigt Gustav, og rullede sig til side hen ad jorden, så at han undgik stødet. Med et lydeligt skrig sprang Aslak op og fo'r imod Klavs Daa, der imidlertid var beskæftiget med at rejse Gustav, som han troede såret, og inden han kunne afværge stødet, havde Faaborgs dolk ridset hans venstre arm. Aslak svingede atter dolken med et udfordrende råb, han følte sin hele kraft i dette øjeblik, det var første gang i hans liv, at han havde haft et værge i sin hånd. Men da der intet nyt angreb påfulgte, gik han heller ikke angrebsvis til værks, men stillede sig foran husets indgang og vedblev blot at brumme og vise tænder som et vildt dyr, der vil forsvare indgangen til sin hule.

Uagtet alarmen og disse gentagne råb måtte have vækket husets beboere, mærkedes dog ikke mindste deltagelse for, hvad der foregik uden for. Man var på den tid alt for vant til voldsomme optrin, til at enhver borger ikke skulle anse det for klogest at blive inden for sine lukkede døre, uden at blande sig i andres strid. I Hans Knaps hus forblev derfor alt roligt. Og da de to unge mænd ikke så nogen fare for husets beboere, men meget mere måtte antage kæmpen for en bevogter, der ville forsvare beboernes ro, forlod de stedet og vendte tilbage til deres heste, kun lidet tilfredse med det eventyr, de havde bestået.

Ikke langt fra huset mødte de svendene med hestene; de havde hørt denne alarm og frygtede for, at deres herrer kunne være faldet i et baghold af den berygtede frisiske sørøver, Lange Peter Fribytters bande, som undertiden gik i land på de danske kyster og var en stadig genstand for simple folks frygt, der langt overtraf de heltegerninger, disse vilde mennesker udøvede, hvis hele fremtræden var beregnet på at indgyde en overtroisk skræk, idet de var sort klædte og havde stejler, hjul og galger, syet med hvidt, til felttegn på deres klæder. Uagtet denne røver, som havde "henved fem hundrede arrige skalke af bådsmænd, bueskytter og knægte" – som krøniken siger – i sin tjeneste, og underskrev sig med den stolte titel: "De danskes bestormer, de bremers straf, de hamborgers fjende og de hollænders marter", uagtet han mest drev sit uvæsen i Vesterhavet, var der dog intet sted på de danske kyster, hvor man ikke frygtede for hans overfald. Så snart svendene havde hørt uråd, gjorde de straks hestene i stand og ilede til undsætning ad den vej de havde set deres herrer tage. Men i stedet for Lange Peter Fribytters

frygtede bande, fandt de ridderne alene; de var forstemte og ordknappe, Klavs Daa havde et klæde bundet om den venstre arm; men foruden dette tegn på en overstået kamp var der intetsteds spor af menneskers nærværelse. –

Kæmpens latter var også blevet hørt af Ole Skåning; men da alt derpå blev stille, lagde han sig atter i græsset ved strandbredden og beregnede, hvor meget han vel på hjemvejen kunne pine ud af Hans Faaborg ved stiklerier og trusler. Da lød på en gang latter og skrig og plasken i vandet. Ole sprang op. "Her går det aldrig rigtigt til," sagde han ved sig selv, "de overmander ham. Men hvad ville han der, den rødhårede gæk. Ved ikke ethvert menneske, at kærlighed har en sod begyndelse, men en besværlig ende. Men gåsen går så længe i køkkenet, til hun omsider fæstner ved spiddet. Det var aftalt, sagde han, med list og forstand. Ja, mands list er vel behænde, men kvindelist er uden ende, og det lader til, at han er kommet mellem hammeren og ambolten. Men ingen skal sige, at Ole Skåning har svigtet en kammerat, eller at han har været bange for at gå i slagsmål; smedebørn ræddes ikke for funkerne, og Ole har før været med, hvor knivene var skarpe."

Under denne enetale havde Ole Skåning draget sin kniv og ilede hen over marken til det sted, hvorfra skriget var kommet. Han hørte en forvirret larm og flere stemmer, men ikke skriverens velbekendte røst. "Skulle de have gjort det af med ham?" tænkte han. "Man skulle næsten tro det, thi den gås kækker ikke, som hovedet er af. Døden er en snel jæger, som ingen kan undløbe; er han død, nytter det ham ikke, om jeg også kom i klemmen. Det er bedre at lade sig bære af fire til

graven, end selv at gå der til, og det er en dum ræv, som løber i saksen ved solskin."

Mens Ole anstillede disse betragtninger, havde Hans Faaborg fået foden udfriet af stigen, som nu blev hans redningsmiddel. Vandets dybde var hans frelse; det lykkedes ham at komme op på stigen, og uden stor anstrengelse nåede han strandkanten bag nogle buske, ikke langt fra det sted, hvor Aslak havde styrtet ham ud. Men han var så fortumlet, at han ville være gået lige tilbage til sin fjende, i stedet for at undfly ham, hvis ikke den forvirrede larm af de kæmpende havde advaret ham. Skælvende af frygt og harme, og rystende af kulde sneg han sig tilbage langs med strandkanten i den retning, hvor han havde efterladt båden, og stødte således på Ole Skåning, som overvældede ham med spørgsmål om hvad, og hvorfor, og hvorledes. Men nu var både hans ånds og legemes kræfter udtømte, og han segnede uden bevidsthed om på marken.

"De har dog givet ham hans rest," udbrød Ole, "og i vandet har han også været. Slagen mand gør ingen modstand, nu rører han sig ikke af stedet. Død hund bider ingen; ellers var han min tro bidsk nok, og det var vanskeligt at gøre ham tilpas. Det var et dårligt gilde, han kom til, han ventede sig dog alt godt; men mand bliver snarest svegen af den, han tror bedst. Her skal han ikke blive liggende til krageføde, så længe Ole Skåning kan slæbe ham herfra." –

Og under en strøm af ordsprog, som vi ikke gentager her, tog Ole skriveren på nakken og gik hen imod båden med ham.

Han havde endnu ikke nået den, da han hørte hestetrav bag ved sig. Han så tilbage, fire ryttere kom travende, de to var i våben og plade.

Klavs Daas forsigtige gamle tjener havde haft øjnene med sig over alt, mens de red hen ad vejen til Østerport; han opdagede en mand, som bar en død, eller måske en såret, ned til strandbredden, sandsynligvis for at styrte ham i vandet. Han meddelte sin herre denne mistanke, og rytterne besluttede straks at undersøge denne sag. Klangen af våbnene og hestetrampen på den side mark gjorde den flygtende opmærksom på faren og påskyndede hans flugt. Men han ville alligevel næppe med den tunge byrde på skuldrene have undgået at blive indhentet af de ridende, hvis ikke Hans Faaborg i rette tid var kommet til sig selv igen.

"Er I mand for eders egne ben?" spurgte Ole, såre glad ved at erfare, at han ikke bar en død kammerat. "Da sid ned og lov eders fødder et par nye sko, hvis de kan frelse eder fra disse hestfolk. Kom, Hans Faaborg, døden lader ikke bie på sig, det er bedre, at smutte i busken, end at dingle i bøjen, det er bedre, at de andre siger: der løber han, end at de skal sige: der ligger han," og med disse opmuntrende ord grev han skriveren om håndleddet og trak ham med sig over stok og sten.

De nåede båden; Ole Skåning mere kastede end hjalp sin herre om bord, derpå sprang han selv efter ham og stødte fra land. Det var den yderste tid, i samme øjeblik holdt de fire ryttere ved strandbredden, men der var allerede nogle favne vand imellem dem og de forfulgte. Denne afstand gav Ole hans gamle fripostighed tilbage.

"Hvad vil I og hvem er I, som forfølger vejfarende folk?" råbte han til dem.

"Jeg er kongens hofsinde Klavs Daa," svarede den unge mand, med mere oprigtighed end klogskab, "og jeg kræver dig til

regnskab, hvad du har at skaffe her på denne tid og hvi du flygter? Havde du intet bedrevet imod kongens bud, da behøvede du ikke at løbe; hvo der flyr, gør sig selv sagfældig."

"Det er let at jage den, som selv gerne løber," svarede Ole spottende. "Jeg og min fætter, vi er to alen af et stykke, om vi ikke ser ud dertil i klæder; vi rejser altid på den måde, en stund rider han på mig, og en stund rider jeg på ham. Men jeg ser ikke, at det kommer eder ved, om vi ville ride uden at det koster os havren."

"Uforskammede slyngel!" udbrød Gustav og sporede sin hest ud i vandet; men den sank straks i, der var for dybt, han måtte vende om igen.

"Hvo sig selv retter i tide, han farer ikke vild," sagde Ole. "Hejren laster vandet, for hun kan ikke svømme. Somme til land og somme til vand. Men rid I kun ud til os, måske I flyder bedre oven på, end I tror, for den drukner ej, som hænges skal, uden vandet går over galgen."

I sin forbitrelse rev Klavs Daa sin dolk fra bæltet, tog den i hånden som et kastespyd, sigtede og slyngede den imod den mundkåde spotter. Ole bukkede sig, dolken fo'r ham over hovedet og sank i vandet.

"Nær skyder ingen hare," sagde Ole med koldblodighed, idet han dog lagde åren i vandet og fjernede båden længere fra strandbredden. "Nu skal I have tak for godt selskab. Men I må ikke fortryde på, at vi har holdt os i afstand, thi hvo der går i seng med hunde, ved I nok, står op med lopper."

De forbitrede adelsmænd, som indså umuligheden af at tage hævn over disse forhånelser, drog sig tilbage fra strandbredden. Da råbte endnu en stemme fra båden efter dem: "Herr Klavs

Daa gør bedre i at skøtte sin egen dont og se at slippe vel fra, hvordan han gør kongen rede for sin adfærd, end overfalde sagesløse folk som en stimand og skaffe sig et slettere rygte."

Klavs Daa standsede sin hest og sagde til sine staldbrødre: "Det var ikke den grove færgemand, der gav mig dette råd, men en, som kender, hvad der går for sig ved hove. Et godt råd skal man lyde, om man end får det fra en fjende. Sandelig, den havde ikke været vor uven, som havde rådet os ikke at prøve eventyr i denne nat."

Portvægterne tudede i hornene, og et øjeblik efter blev faldgitteret trukket op og vindebroen hisset ned. I det samme steg solen i sin fulde pragt op over havet, og dens stråler forgyldte spir og tårne i hovedstaden. Alle klokker i kirker og klostre hilste dagens frembrud, og da de fire ryttere red igennem gaderne, lød højtidelige *metter* eller morgensange af munkenes dybe stemmer ud fra kapellerne, som de drog forbi, og folk begyndte allerede at færdes i deres daglige dont. –

Da rytterne først havde vendt ryggen til vandet, brugte Ole sin åre så tappert, at båden snart havde nået ud igennem den brede strøm mellem Bremerholm og staden.

"Det var en hård dyst, den tog både på ben og på tunge," sagde han, imens han roede af alle kræfter. "Men en arbejder er sin løn værd, og hvis I ikke skønner på, at jeg i denne nat har frelst både eders liv og eders rygte, måtte I være en utaknemmelig gøg. Velgerning er anden værd. Havde Ole Skåning ikke været, da havde I nu ligget med næsen i vejret, og havde kun været god til at skyde ræve på. Prøv guld i glød og ven i nød. Bedre få venner og trygge, end mange, som vender rygge. Men det er jo ikke mere end billigt mellem kammerater, og vi er

nu en gang skabt til at stå last og brast sammen, siden vor ungdoms bedrifter. Men hellige mænd! Nu tuder de allerede i porttårnet. Det bliver for sent at ro til slottet, med mindre man har en ryg, som ikke kan føle, og en hals, som ikke er kilden. Jeg vil ikke falde profossen i kløerne for et halvt års løn, og slotsherren kunne måske få lyst til at spørge mere, end I kunne besvare, Hans Faaborg, hvis han så eder komme sejlende til slottet på denne tid. En klog mand skal ikke lade sig fritte af en nar. Det er bedst at krybe i læ, thi ryster de først sækken, ser de også nok, hvad der er i den, og den, der lader sig se i kortet, han taber spillet. Men det skal være en fin næse, som kan lugte sporet igennem vandet. Og da blodet aldrig er så tyndt, at det dog er tykkere end vand, så vil min hæderlige gamle moster nok skjule båden under sit hus til i morgen nat."

Fra vandet ved Bremerholm gik i ældre dage en lille, smal kanal ind til Sankt Nikolai kirke; denne kanal var efterhånden blevet dækket med huse, som var bygget på hvælvingen oven over kanalen, der endnu var tilgængelig for småbåde, som kunne ro hen under husene. Disse huse var fra begyndelsen mest beboet af kongens søfolk, hvorfor de kaldtes Skipperboderne. Senere erholdt flere omliggende gader dette navn. Det var først i kong Frederik den Andens tid – efter en gammel registrant i Kancelli-arkivet –, at denne kanal blev tilkastet. I denne mørke hvælving drejede Ole båden ind, idet han ikke forsømte at lette på huen, i det øjeblik de fra lyset sejlede ind i mørket, ligesom søfolk plejede at gøre, når de fra måneskinnet sejlede ind i skyggen, for at afvende de onde magters vrede, som kunne opholde sig i mørket.

En kold gravluft slog dem i møde og rystede den gennemvåde Faaborg, som måtte bukke sig for ikke at støde mod hvælvingens ujævne sten; men Ole kendte dette smuthul, og uden at stød imod bragte han båden til en lille, stejl trappe, som fra kanalen førte op til hans mosters hus, hvor han bandt den fast. Og ligeså hurtigt som Klavs Daa og Gustav Erikson fandt hvile i den bolig, der ventede dem efter denne nats anstrengelser, blev den gennemfrosne Hans Faaborg bragt i seng hos Ole Skånings "hæderlige gamle moster", som levede kristeligt og nærede sig af vrag, som var søgt af mange for sine heksekunster og yndet af nogle for de hemmelige tjenester, hun gjorde dem, men særdeles hadet af madam Sigbrit for de spådomme, hun vidste at udsprede iblandt folk, når hun vandrede omkring i forskellige skikkelser, snart som en betlerske, snart som en bissekræmmerske, der solgte helgenbilleder og paternosterbånd. Og iblandt disse forudsigelser var den, som almuen kaldte Sankta Birgittes spådom om den sjette konge, der skulle ende med forfærdelse, den mest forhadte i Sigbrits øjne. – Mens skriveren sov, havde Ole Skåning en lang samtale med sin moster, hvori han fortalte hende så meget om den fremmede gæst, som han anså fornødent at hun skulle vide. Da Hans Faaborg højt op ad dagen forlod Elsebet Bagers hus, var han styrket både på sjæl og legeme, og hertil bidrog ikke mindre den kostelige likør "hippokras", som "den kloge kone" i smug solgte til sine kunder, end de heldige spådomme, hun havde forudsagt ham, dels af linjerne i hans hånd, dels af andre prognostica, så at slotsherrens skriver i sit hjerte glædede sig over det bekendtskab, han havde stiftet med Ole Skånings moster.

5. Besøget

Det tilsyneladende ubetydelige sår, Klavs Daa havde fået i armen hin nat, var otte dage efter endnu ikke lægt, enten det nu kom af, at Faaborgs dolk havde været dyppet i en eller anden skadelig materie, eller af den skødesløshed, hvormed han havde behandlet denne vunde. Han måtte gå med armen i et bind og kunne ikke få noget ærme på, altså var det ham heller ikke muligt at fremstille sig ved hove, lige så lidt som han kunne tænke på at opsøge genstanden for sin kærlighed, den smukke Adelgunde, en datter af ridder Jokum Griis til Holme. Efter Klavs Daas beregning måtte denne unge dame være kommet til staden nogle dage før tillige med sin moder.

Den tvungne rolighed, på en tid da han havde så megen anledning til at være på færde, gjorde ham yderst mismodig. I denne stemning fandt Gotfred af Ghemen ham, og den aftog ikke, da borgeren trådte uanmeldt ind til ham og den unge mand måtte bebrejde sig selv, at den ubillighed, han havde vist imod sin faders gamle tro tjener, idet han havde jaget ham fra den ene ende af staden til den anden for at skaffe ham et par nye sporer, som han dog for øjeblikket intet brug havde for, var skyld i denne overrumpling, der var ham så ubelejlig. Bogtrykkeren forestillede sig selv, under mange buk og ceremonier, som en taknemmelig klient af den værdige gamle herr Oluf Daa; han havde for mange år siden, da han kom her til staden for at nedsætte sig, medbragt en anbefalingsskrivelse til ridder Oluf Daa fra udlandet, og den gamle ridder havde været ham en huld beskytter. Da han nu havde erfaret, at hans herr

søn var kommet til hovedstaden, havde han intet øjeblik villet opsætte at bevidne ham sin højagtelse, anbefale sig til hans bevågenhed og tilbyde ham sin ringe tjeneste, dersom han i noget kunne være ham til behag.

Den unge adelsmand modtog borgeren med en stiv, tilbageholden høflighed, som vist nok ikke var skikket til at give ham lyst til at forlænge sit besøg. Ikke desto mindre var Gotfred af Ghemen meget snaksom over den forbigangne tid og lod ikke til at have nogen anelse om, hvor ubelejligt hans komme var. Klavs Daa, som hidtil ikkun havde sagt et enkelt ord nu og da, tav til sidst ganske. Bogtrykkeren havde fortalt hele sin rejse fra Tyskland hertil, han havde gjort rede og rigtighed for hver samtale, han i sin tid havde haft med herr Oluf Daa, og ordene faldt nu mere sparsomme. "Helgene være lovet, nu går han da omsider," tænkte den unge adelsmand. Men hans gæst så sig om i den tarvelige stue, som Klavs Daa beboede, og sagde: "Min beskytters søn har ikke truffet en sådan bolig, som jeg ønsker ham den. For en herre ved kongens hof, har man sørget slet for eder. Her er til eksempel kun nogle få stole, man har ikke engang givet eder så meget som en løjbænk efter nutidens brug. Dersom I gunstigst vil tillade ..."

"Jeg takker eder, jeg bor ret godt."

"Dersom jeg ydmygst turde tilbyde eder nogle værelser i mit ringe hus ... Alt, hvad jeg har og ejer skylder jeg kongens nåde og eders faders beskyttelse, det ville være mig kært, om I ville tillade mig at vise min beskytters søn gæstfrihed."

"Jeg takker eder, jeg er nu en gang indrettet her. Tilmed ligger det mig bekvemt, da det ikke er alt for langt fra slottet."

"I må gunstigst tillade mig, at Fiskertorvet, hvor mit hus er, ligger nærmere ved Københavns slot, end Vommestræde, som desuden er et mere passende ophold for badstuemænd og garvere og fiskeblødere end for en adelsmand."

"Sandt at sige har jeg ikke selv valgt mit opholdssted, men ladet det besørge forud ved en af min faders svende, og han har ikke haft bedre forstand; formodentlig har han kendt garveren."

"Desuden hører Johan Spegelberg til de hellige, og de folks tro og love har jeg ikke stor fidus til," sagde den hårdnakkede bogtrykker.

"Om manden, hvad han nu hedder, end var en muhamedaner, så er det mig en ligegyldig sag, allerhelst da *jeg* intet kan få med *ham* at skaffe," svarede den unge mand med en hovmodig mine.

"Dersom jeg ikke kan være så lykkelig at have eder under mit eget tag, tør jeg måske tilbyde min tjeneste til at skaffe eder bedre anbragt andetsteds," vedblev den velvillige bogtrykker.

"Jeg ønsker ikke at gøre nogen ulejlighed."

"I vil dog være bedst betjent i mit hus, ædle herre. I er syg, jeg har en gammel søster, som ret forstår sig på at pleje syge. Mit hus er stort og vidtløftigt, takket være kongen og eders her fader, og I vil kunne være ganske uforstyrret."

Klavs Daa gjorde en afslående men tog forbindtlig gebærde og tav. Bogtrykkeren tav også forlegen; men alligevel ville han ikke til at gå. Omsider sagde han: "I tænker vel snart på at gå til hove, ædle herre?" – men disse ord blev udtalt mere som en sag, der faldt af sig selv, end som et spørgsmål.

"For tiden er jeg syg, som I selv nylig bemærkede."

"Men ikke betydeligt, håber jeg? Måske er eders arm forvreden?"

"Nej, det er den dog ikke."

"Måske en lille mindelse fra fægteskolen?"

"Nej."

"Ikke? – Måske en lille byld, der er kommet af sig selv. Ja, lille byld stor pine, det kan ofte være værre, end en ordentlig vunde."

"Nej, for Djævelen. Jeg indser ikke, at det kommer eder ved, mester Ghemen, hvad der fattes min arm."

"Jeg vil kun tillade mig at ytre det håb, at denne skade ikke længe må afholde eder fra at deltage i hoffets glæder," sagde bogtrykkeren forlegent.

"Jeg ser heller ikke, hvad det kan fornøje eder, mester bogtrykker, om jeg deltager i hoffets glæder eller ej," sagde Klavs Daa med en skødesløs bevægelse med hånden, der nok kunne ligne en afskedshilsen af en overmand til sin undergivne. "Vi mødes dog vist ikke ved hove?"

"Nej, vist nok ikke, ædle herre," svarede Gotfred af Ghemen; "jeg kommer ikke oftere til slottet, end når Hans Nåde kongen befaler det, og med dets glæder har en borger intet at skaffe; thi hofglæder er for adelsmænd, og det er kun, når modgangen kommer over dem, at kongerne kendes ved borgerne. Men alligevel kommer jeg dog ofte nok til hove for at vide, at det var bedst for eder om eders arm var lægt, thi som ordsproget lyder: den nærværende kødet, den fraværende benene, og der er ikke altid sagt, at den er ude af sind, som er ude af øje."

Der lå så megen både værdighed og velvilje i den måde, bogtrykkeren talte på, at det uvilkårligt indvirkede på den unge adelsmand. Han satte sig i en mindre skødesløs stilling, end

han hidtil havde indtaget, og sagde: "Jeg forstår i sandhed ikke, hvad I mener." Men som om han øjeblikkelig fortrød at have indrømmet borgeren så meget hensyn, kastede han sig atter tilbage i stolen og sagde: "I holder af de gammeldags ordsprog; så vil jeg også tjene eder med et par sådanne: Der er intet så ringe fogderi, siger man, at det ikke gavner en skæppe havre, – men hver skøtter bedst sit øl og sine viser, – og nykommen er ikke altid velkommen."

Bogtrykkeren rejste sig og sagde: "Ædle herre, det gør mig ondt, at I har mistillid til mig, og at jeg ikke er velkommen hos eder, – men det gør mig mere ondt, at man taler ilde om eder ved hove, – og det skulle gøre mig en stor sorg, om ... om en søn af min beskytter fortjente at omtales således."

"Mester Ghemen!" sagde Klavs Daa truende, og sprang forbitret op, "hvad drister I eder til at sige mig ...?"

Men Gotfred af Ghemen lod ham ikke tale ud. "Ædle herre! Hør mig i rolighed, det er den eneste ting, jeg har at bede eder om. I kan nok vide, at en gammel borger ikke kommer til en ung adelsmand for at fornærme ham. Jeg er heller ikke kommet for at søge nogen vinding ved at få eder i mit hus, lige så lidt som jeg attrår at være eders pengemægler eller besørge eders anliggender, hvortil der ville melde sig erfarne købmænd nok, som er vante til at bestille sligt for de unge adelsmænd. Nej, intet af alt dette er anledning til mit komme. Men eders fader har været min – ja, jeg tør sige det, han har været mig en *ven*, og det er mere end en beskytter, det glemmer jeg ham aldrig; og dersom jeg hørte på, at hans søn blev ilde omtalt, uden at vare ham ad, da var jeg ikke værd, at nogen mand herefter skulle tro mig over en dørtærskel."

"Ilde omtalt, mester Ghemen, dersom det er så, da beder jeg eder at nævne mig mine bagtalere, for at jeg kan kræve dem til regnskab, og sandelig, så længe jeg kan føre mit sværd, skal ingen ustraffet nævne mit navn på anden måde end med agtelse. Hvo har talt ilde om mig?" gentog han opfarende.

Den erfarne, gamle borger havde meget vanskeligt ved at få den uerfarne, unge adelsmand til at fatte, at der ved hove gives et væsen, som intet navn og ingen stand har, men som alligevel er uendelig mægtigt og omgås alle, lige fra kongen til stegersfolkene; som står tidligt op og går sent til sengs, og er mere årvågent end tårnvagterne; som ved alt, og mere end alt; som er uigendriveligt, uagtet det, som det beretter, næppe har en tiendedel sandhed mod ni tiendedele løgn; som taler ondt om de bedste, men ikke godt om nogen; som ingen har set, men som alle har hørt. At træde i kamp mod dette væsen, ville være latterligt, hvis det ikke var umuligt; men at ringeagte og overse det, ville være dårligt.

"Ordsproget siger, at hoflevned er en herlig elendighed," vedblev han, "og at der til hove gives mange hænder og få hjerter. Man ved ikke, hvem man skal vogte sig for, derfor vogter klog mand sig for alle, og handler med sin ven i dag, så at han uskadt kan blive fjende i morgen. Thi det er svært at vare sig for bremsefluer i skoven, og for onde tunger ved hove."

"Men for alle helgeners skyld," udbrød Klavs Daa utålmodigt, "I har med alt det endnu ikke sagt mig et ord af det, jeg vil vide."

Gotfred af Ghemen slog øjnene mod gulvet og sagde: "Det sømmer sig ikke for mig, som kun er en slet og ret borger, at gentage de ting, man siger ved hove om eder, ædle herre. Men jeg kan formærke, at I har virksomme fjender, enten det nu er

iblandt de fornemme eller, hvad værre er, iblandt tjenere, som ordsproget går: fortørnet tjener er den argeste fjende. Man skal ikke have hund til uven ved hove, om det kan undværes. Dersom I er uvidende derom, må det tjene til undskyldning for min dristighed, at tale om sådanne ting."

"Jeg kan forsikre eder, at jeg lige så lidet ved af fjende, som af ven ved hoffet. Men jeg ved endnu ikke, hvortil at dette skal føre; vil I ikke tale tydeligere."

"Ædle herre, man har vidst at indtage kongens sind imod eder. Hans Nåde, som er noget hastig og let til vrede, havde måske grund til at vente, at I tidligere kom til hove, dette må I bedre forstå end en håndværksmand. Men nu går det ord iblandt hoffolkene, at I er udeblevet, fordi I ... fordi I søgte slet selskab langvejs borte med nedrige folk, og at I nu ikke kan komme til hove, fordi I har deltaget i en skammelig handling, hvorved I er blevet så forslået, at I må holde eder i huset."

Den unge adelsmands forbitrelse ved at høre sådanne skammelige bagtalelser kendte ingen grænser. Han støjede og bandede og påkaldte alle hedenske guder og kristelige helgener for at bevidne sin uskyldighed. Bogtrykkeren berettede ham vidtløftigere, hvorledes man gav ham skyld for et tilsigtet overfald på en fredelig borgers hus uden for Østerport, der sandsynligvis var blevet forøvet i den skammelige hensigt at trænge med vold ind i en ung piges kammer. Husets beboere havde tilbragt natten i den dødeligste skræk, og ejeren, der kendte madam Sigbrit, havde om morgenen forebragt hende sin klage over dette brud på kongens næste forordning, som en af hoffets herrer havde øvet, efter udsagn af et tjenestetyende, der havde afværget indbruddet.

"Og fordi et tjenestetyende tror at se en af hoffets herrer, og fordi måske en af hoffets herrer begår en skammelig handling, så gætter man straks på mig?" spurgte Klavs Daa forbitret.

Bogtrykkeren kunne ikke sige, hvorledes den unge herres navn var kommet for en dag; men vist var det, at man almindeligt nævnede ham som gerningsmanden, og at kongen var blevet såre fortørnet ved madam Sigbrits hadske beretning, så at han nu både havde kongens unåde og Sigbrits vrede at stride imod. Dette overfald var blevet udført samme nat, som Klavs Daa var med et følge draget ind gennem Østerport ved daggry, og portvægteren ville have set de samme ridende herrer tidligere på morgenstunden færdes der i egnen, hvilket end mere forøgede sandsynligheden. Man vidste også, at den unge adelsmand havde ladet sin tjener blive tilbage på vejen og selv var gået hen i mod huset, hvor gerningen var sket.

"Det er vel udspejdet og bedre sammensat," sagde Klavs Daa. "Men jeg havde til lykke et vidne med mig hin nat, som jeg ikke forlod, og som vil kunne aflægge vidnesbyrd for mig."

"Desværre har I, ædle herre, fundet det passende at gøre rejsen med en afsending fra en oprørsk undersåt, som må takke sin helgen, hvis kongen lader nåde gå for ret og sender ham uskadt tilbage, hvor han kom fra. Jeg siger *desværre*, thi man sigter eder for at gøre sag med de svenske oprørere. Dette vidne vil vist nok ikke hjælpe eder, og I gjorde måske bedre i at fortie denne omstændighed, dersom I ikke udtrykkeligt bliver adspurgt af nogen derom."

Klavs Daa fortalte nu bogtrykkeren, hvorledes han var stødt sammen med den vakre unge Gustav Eriksøn, og at hverken hans egen eller deres fælles rejse havde haft politikken til

genstand; men fornægte en så brav adelsmand, med hvem han havde sluttet venskab, det ville han ingenlunde, og det så meget mindre, som det lod til, at Gustavs sendelse var forbundet med fare. Han ville tvært imod sige til alle og enhver, at den svenske adelsmand bestandig havde talt med den skyldige ærbødighed om Hans Nåde kongen, og intet ord havde ladet falde sig til last, der ikke kunne høres af den strengeste dommer. Han beklagede, at han ikke havde set ham siden deres ankomst til staden, men så snart han kunne gå ud, ville han opsøge ham, da han endnu ikke var kommet til ham.

"Ædle herre, dette er mere adeligt end klogt," sagde den forsigtige borger. "Jeg kan sige eder, at kongen har ladet den svenske adelsmand betyde, at han hvert øjeblik må holde sig færdig til at møde for Hans Nåde; han er derfor bundet til sin bolig. Endnu har kongen ikke set ham, og han har heller ikke villet modtage hans breve. Men vi vil ikke tale om disse fremmede anliggender, om I så synes; enhver kan have nok at skøtte med sit eget. Vil I gunstigt meddele mig, hvad I ved om denne sag?"

Efter at bogtrykkeren havde hørt en fuldstændig beretning angående hin nats hændelser, grundede han nogen tid i tavshed, mens han af og til betragtede Klavs Daa med opmærksomhed, derpå sagde han: "Det er mig klart, siden jeg intet øjeblik tvivler om, at hvad I har sagt mig er sandhed, at nogen må have benyttet eders ankomst på samme tid til at vælte mistanken fra sig. Men hvem kan det være? I og den svenske afsending er de eneste herrer, som efter hin nat er kommet gennem stadens porte om morgenen. Jeg har selv udspurgt værten i herberget, han har hørt fremmede stemmer

og, som det forekom ham, en svensk mands røst. Tyendet, som jeg nys omtalte, har jeg også udspurgt; det er en halvfjantet stakkel, som man kalder 'den norske kæmpe'. Han ved intet at berette, men siger bestandig, at han har stukket ridderen med sin kniv, og at han har kastet ham i vandet og druknet ham. Af dette virvar er det så umuligt at udfinde noget som at vride vand af stål. Men sandsynligt er det imidlertid, at de folk, som var i den båd, I ikke ved hvor kom fra eller roede hen, at de ved mere derom end både I og jeg. Vi vil nu se, om vi intet kan opdage derom, skønt spor til lands synes bedre end spor til vands; thi når hjorten først går i kæret, er han slem at vejre, siger ordsproget."

At den unge mands mismodighed ikke aftog under alle disse forhandlinger, vil vist nok ingen finde besynderligt. Bogtrykkeren opmuntrede ham til at være ved godt mod og pleje sig vel for snart at blive så rask, at han kunne møde sine fjender i åben mark; "thi åben fejde er for riddersmænd, men skjul og skalkhed er for munke og bedragere." Fremfor alt ville han råde ham til at gå til madam Sigbrit, så snart han var så vel, at han kunne gå ud, og meddele hende alt, hvad han vidste. Muligt havde hun erfaret mere, end hun ville sige, og ingen kunne bedre end hun give kongen en anden anskuelse om sagen.

Den stolte unge adelsmand gjorde mange indvendinger imod dette forslag; at søge denne fremmede kones beskyttelse forekom ham uværdigt for en dansk herre og en af kongens hofsinder. Men Gotfred af Ghemen gendrev enhver af hans grunde med en gammel mands kløgt.

"Madam Sigbrit tales der så meget om i denne tid, og hun har mange fjender," sagde han til sidst. "Men hun er kongens tro tjenerinde, og landet skylder hende mangt et gode, om hun end ikke har udført det på den måde, der mest stemmer med sæder og skikke. Det er en vanskelig og sær tid, hvori vi lever, og omstændighederne er en bydende lov, fuldt så vel som nogen anden. De fornemste mænd holder sig ikke for gode til at gå til madam Sigbrit ..."

"Og stå på gaden uden for hendes dør, og vente i frost og kulde, til hun kalder dem ind; en smuk bestilling for en adelsmand," afbrød Klavs Daa ham.

"Nå, nå! Der fortælles meget, hvoraf næppe det halve er sandt. Dersom ikke løgn var, da taltes der mindre ved hove, siger ordsproget. Eders egen sag er jo et bevis på, hvor lidet man skal tro, hvad man hører. Sigbrit har også venner iblandt den danske adel, og når mænd som rigens marsk, herr Mogens Gjøe, og herr Henrik Gjøe, og general Otto Krumpen, og rigens kansler, bisp Lauge Urne og mange andre ikke holder sig for gode til at *omgås* hende, er det i det mindste et bevis for, at man nok kan tale med hende uden at bortgive noget af den ære, en adelsmand skal have uplettet. Og ingen skal sige om Gotfred af Ghemen, at han nogensinde har rådet sin beskytters søn andet, end hvad hans herr fader selv måtte billige, hvis han var til stede. I ønsker jo at kende den fjende, der bagtaler eder? Forudsat, at det er nogen enkelt person, og ikke den skammelige sladder, der sniger sig om til alle, og som ingen vil stå til rede for, forudsat, at det er nogen enkelt person, da vil ingen vide dette bedre end den snilde Sigbrit, der har sine øren over alt og hjælpere, så mange hun vil, og der er heller ikke

nogen, der vil sige eder det, når det ikke skulle være madam Sigbrit, som hverken holder med den ene eller med den anden."

Denne sidste grund bestemte Klavs Daa til at følge bogtrykkerens råd og, hvor surt det end ville falde ham, at gå til madam Sigbrit, inden han fremstillede sig ved hove. Og da dette var aftalt, fornyede borgeren endnu en gang sit forslag om at flytte til hans hus, men Klavs Daa afslog det på det bestemteste; for øjeblikket ville han ingen som helst udvortes forandring foretage i sine forhold. Men han takkede bogtrykkeren forbindtligt for den godhed, han havde vist mod en ubekendt, og tilføjede med en hjertelighed, som nok kunne opveje hans tidligere uvenlige adfærd: "Jeg havde hidtil troet, at jeg hverken havde ven eller fjende i denne stad, men jeg ser nu, at jeg har begge dele. I kan være overbevist om, mester Ghemen, at jeg fuldt vel erkender, at en ven som I langt opvejer mange fjender, og at jeg, til trods for de hjobsbud, I har bragt mig, anser denne dag for en god dag, da den har skænket mig mere, end den har berøvet mig. Thi at jeg har vundet et gode, er en afgjort sag; om jeg har lidt noget ved mine fjenders rænker, er, helgene være lovet, endnu uvist, og beror vel til dels på min egen adfærd og min gode klinge."

Med disse ord rakte han bogtrykkeren hånden og rystede den trohjertigt.

"Ædle herre! I ligner i dette øjeblik så meget eders herr fader," sagde bogtrykkeren rørt, "at ingen skal få Gotfred af Ghemen til at tro, I kan have begået noget skammeligt, om end nok så mange mænd svor derpå. Med helgenes hjælp vil også sandheden nok komme for dagen, og det vil da give sig, fra hvem dette fjendskab er udgået; thi falsk slår sin egen herre på

hals, det kan en ærlig mand altid stole på. Kunne I bekvemme eder til at bringe en lille foræring af en eller anden sjældenhed, ville det ikke være til eders skade."

Klavs Daa rystede med hovedet.

"Godt, jeg begriber hvad I mener," vedblev bogtrykkeren, "men stik i det mindste pigen nogle møntstykker i hånden, det er nu en gang skik og brug, for ikke at komme til at vente. En sådan gave til et ringe tyende kan I vel være bekendt."

Borgeren anbefalede sig efter at have truffet den aftale med den unge herre, at han skulle meddele ham alt nyt, der kunne have hensyn til hans sag, og at Klavs Daa skulle gå til madam Sigbrit, så snart hans sundhedstilstand tillod ham det. I døren vendte han endnu en gang om for at minde ham om forsigtighed i omgang, hvilket var nødvendigt i disse tider, da så mange partier stod stridige mod hverandre. Klavs Daa takkede ham for denne velmente advarsel og lovede at erindre den, omendskønt han troede, at omgang med unge adelsmænd ikke kunne have at gøre med partistridighederne, da de alle hørte til samme klasse i samfundet. Og da han ledsagede bogtrykkeren lige ud på trappen, var afskeden meget forskellig fra modtagelsen, og Klavs Daa følte denne forskel med undseelse og kunne ikke skjule for sig selv, at han havde spillet en underordnet rolle i den samtale, der havde fundet sted imellem disse tvende repræsentanter for de to forskellige stænder. Og, for at tilstå sandheden, ærgrede det ham, og aldrig før havde den borgerlige lugt på trappen af det garvede læder forekommet ham så modbydelig og utålelig, som i dette øjeblik. –

Da han var alene, kastede han sig mismodigt på en stol og gav sine tanker frit løb; og det var nu ikke til hoffet, de vendte sig, eller kongens unåde, han mest frygtede for. Det skammelige rygte, der allerede havde nået borgeren, måtte langt tidligere have nået den smukke Adelgunde. Hvad måtte hun tænke om ham? Et overfald på en ung piges kammer! Det gik Klavs Daa, som det går hele hans køn, hvis bekendtstab med det slette ubevidst bestemmer dets dom og bekræfter sandheden af det gamle ordsprog: tyv tænker, at hver mand stjæler. Uagtet Klavs Daa med liv og blod ville have kæmpet for, at hans elskedes sjæl var så ren som en engels, tvivlede han dog intet øjeblik om, at hun ved at høre dette rygte måtte forestille sig ham midt i den tøjleløseste scene, og den omtalte unge pige som en af de sletteste af hendes køn. Himlen være lovet, Forsynet våger over kvinderne, langt bedre end mændene kan fatte. Den kundskab om det slette i verden, som næsten er uadskillelig fra al vor tænkning, har kun sjældent nået til deres ubesmittede fantasi, og vi ville ikke så ofte tage fejl af dem, som vi gør, når vi holdt fast ved denne overbevisning. Hvor mange græmmelser ville vi ikke fri os selv for. Men vi har ingen anelse om, hvilken fejl vi begår, og det falder os ikke ind med en tanke, hvor dumme vor kløgt netop gør os. –

Da tjeneren kom tilbage uden at have kunnet skaffe de sporer, hans herre havde været så begærlig efter at erholde, ventede han at blive modtaget med vrede, men Klavs Daa var så from som et lam, thi bogtrykkerens besøg havde givet ham så meget at tænke på, at et par nymodens sporer aldeles ingen interesse mere havde for ham. Den gamle Mogens blev forbavset over denne sagtmodighed, og drog den slutning

deraf, at hans herre måtte være slettere, end da han forlod ham; der manglede ikke meget i, at han havde opsøgt badskæreren for at skaffe ham den pleje, han antog at han måtte trænge til – for atter at blive ordentlig ilsindet, som han plejede.

Men det hjalp ikke, at Klavs Daa sendte tjeneren bort for uforstyrret at kunne overlade sig til sørgmodige betragtninger. Det stod skrevet i skæbnens bog, at han i dag skulle modtage besøg, når han mindst ønskede det. Næppe havde Mogens forladt ham, før han atter indfandt sig, for at anmelde en fornem herre, som han havde truffet i våbensmedens bod, og som havde udspurgt ham om herrens bolig og nu var her for at besøge ham. Og lige som han havde bragt denne besked, åbnedes døren og den fornemme herre, som sandsynligvis var ked af at vente, trådte ind i stuen og hilste Klavs Daa med en verdensmands anstand.

Den indtrædende var en mand på hen imod tredive år. Han var klædt med stor omhu, og hele hans udvortes røbede, at han satte stor pris på det bifald, han derved kunne opnå. En tæt sluttende silketrøje med puffer på ærmerne under en lille kappe af nederlandsk klæde med pelskant, benklæder af fint blåt klæde, besatte med takker af sort atlask, med duske og kvaster af broget silke, spidse sko, der foran gik op i en smal, ombøjet snabel, en glimrende halskæde med et helgenbillede på en skuepenge, en broderet halskrave, kantet med fine kniplinger, en lang dolk i bæltet, hvis gyldne hæfte var indlagt med brogede stene i form af et kors: alt dette betegnede adelsmanden, der fulgte den nyeste burgundiske mode; men da han med en let hilsen aftog den lille baret med en hejrefjer i, der dækkede hans hoved, røbede en rund, skaldet plet midt på issen, hvor de

smukke, krøllede hår var afragede, og som derefter næsten var dækket igen ved at purre lokkerne sammen, at denne mand var en gejstlig til trods for dolken og hans ridderlige optræden.

"Ej, fætter! Det er ikke smukt af eder, at et tilfælde skal røbe mig eders komme her til staden," sagde han. "Dersom jeg ikke havde mødt eders svend hos min våbensmed, og spurgt, hvem den herre var, som endelig ville have et par af de nymodens sporer, havde jeg ikke vidst, hvor jeg skulle søge eder. Frænde er frænde værst, siger jo også ordsproget. Men siden vi taler om sporer, I får ikke i den hele by mage til nogle, som jeg nylig har fået fra Lüttich med dronningens kammermester, Maximilian de Vins; jeg skal sende eder et par, at I kan prøve dem."

Efter denne indledning forestillede han sig selv for Klavs Daa som hans nære frænde, Henning Grib, der på mødrene side var beslægtet med ham. Uagtet Klavs Daa ikke var bevandret i slægtsregistret, vidste han dog, at en søn af hans moders fætter hed således og var kannik i København.

At være kannik var den gang både en magelig og en indbringende bestilling. Kannikkerne – i Tyskland kaldtes de domherrer og i Frankrig abbés, og under disse benævnelser kender læseren måske mere til dem, end til vore egne – kannikkerne var for det meste unge adelsmænd, der som oftest lagde studeringerne på hylden og ved familieforbindelser erholdt disse indbringende embeder, som blev besørget ved vikarier, mens de selv tilbragte tiden med at gå på jagt, øve sig i våben og sværme om med de andre unge adelsmænd, i forventning af, at disse fortjenester af kirken med tiden skulle forfremme dem til en højere gejstlig stilling. Af alle københavnske kannikker var Henning Grib en af de lystigste, og

sjældent savnedes han ved de muntre lag, der forsamlede de unge adelsmænd til spil og nattesvir.

Klavs Daa modtog sin slægtning med forekommenhed, og da kannikken forstod at føre samtalen på en let og utvungen måde, var de snart så bekendte med hinanden, som om de havde omgåedes fra deres barndom.

"Men sig mig," spurgte kannikken i samtalens løb, "hvad i al verden har kunnet bevæge eder til at fæste bo i denne garverkule, som stinker så forbandet, at man ikke kan gå herfra til godt selskab, før man har ladet sin kappe gennemgå et bad af balsamvand og rosmarinessens? Det eneste, der kan undskylde eder, er, at garveren har en smuk kone eller en sortøjet datter på seksten år. Hænger det således sammen?"

Klavs Daa forsikrede, at ingen af delene var tilfældet, så vidt han vidste.

"Ved Jupiter," udbrød kannikken patetisk, "jeg ville være en slet frænde, hvis jeg tillod et sådant *scandalum* som at bo hos en garver uden at kunne undskylde sig med hans datters gunst. I må bort, og det jo før jo hellere. Jeg skal anvise eder et mere anstændigt logi, hvor der er ikke mindre end tre smukke døtre foruden deres stedmoder, som selv ikke er ældre end nogle og tyve år, og alle disse fire kvinder er så yndige som Venus, og ikke en smule mere knibske. Det er et sandt paradis, det hus."

Og derfra gik den gejstlige over til at fortælle om de lystigheder, de unge herrer anstillede, snart i det ene herberg, snart i det andet, hvorved han især dvælede ved de slagsmål, som deraf opstod, snart med borgerne og de latinske drenge, snart med stadsfogedens svende og byvagterne ved portene. Men alle disse fortællinger blev fremført med en sådan lethed,

og var ledsaget med så mange fornøjelige skildringer af personligheder og forhold, at de i hans tilhørers øren tabte meget af det anstødelige, og der fejlede ikke stort i, at han ønskede at have bivånet disse dristige kampe og disse morsomme lag.

"Fortæl mig nu til gengæld nogle af eders gale streger," sagde kannikken. "Lad mig til eksempel høre noget om eders indbrud forgangen nat hos Hans Knaps smukke datter. Der har I taget en lækkerbisken fra os. Jeg formoder, at der ikke blev alarm i lejren, før I var ved tilbagetoget. Man har i to dage ikke talt om andet, og al verden har glædet sig derover, siden Hans Knaps hus står under Sigbrits særdeles protektion. I kan tro, at hun har fået sig i en kapital ærgrelse derover, den hollandske æblekælling; jeg tror ikke, at hun kunne blive mere arrig, hvis nogen prøvede på at krybe ind ad vinduet til Dyveke, end hun er blevet over denne historie. Sigbrit søger til den kro, må I vide, og dens øl jeg drikker, dens humle jeg hikker. Ha ha! Hvad synes I om det ordsprog? Det er et nyt, som jeg selv har lavet, og jeg bilder mig ind, at det er lige så godt, som om det var gjort af en af de syv vise i egen person. Det er på mode at lave morsomme ordsprog, det må I endelig beflitte eder på."

Det hjalp ikke, at Klavs Daa protesterede af al magt imod den ære, dette natlige overfald skulle bringe ham, at han forsikrede, at han aldeles ikke havde nogen grund til at fortrædige madam Sigbrit, og ikke kendte det mindste til Hans Knaps hus. Kannikken havde nu en gang sat sig i hovedet, at han skulle være den skyldige og at det skulle være en heltegerning, til trods mod kongen og Sigbrit, thi enhver adelsmand havde grund til at hade og fortrædige Sigbrit, og han ville meget råde ham til

ikke at ytre sig anderledes i adelsmænds nærværelse, "med mindre," tilføjede kannikken, "I vil antages for en tilhænger af pøbelkrammet Sigbrit Villums og hendes fætter, den forløbne hollandske barber, og det hele fordømte *sippschaft*, som jeg af ganske hjerte ønsker dybest nede i Helvedes gloende pøl og pine, amen!" –

Da klokkerne i Gråbrødrekloster i det samme begyndte at lyde til aftensang, erindrede han pludselig, at han havde uopsættelige forretninger – idet han nemlig skulle bivåne de danseøvelser, som en franzøsk dansemester havde indrettet i sit hus, hvor man øvede sig i den ganske nye dans *menuet en quatre* med de udenlandske damer, han havde medbragt, hvoraf den ene var meget smuk, en sand skøn Magdalene, men endnu ikke nogen bodfærdig. Og med det løfte, at han snart igen ville besøge sin frænde og være hans vejviser til stadens herberger og forlystelsessteder, når han kunne gå ud, som han håbede måtte ske om nogle dage, rystede han trohjertigt Klavs Daas hånd og forlod ham med dansende trin. I porten mødte han garverens smukke tjenestepige, som han omfavnede og gav et eftertrykkeligt kys, til stor forargelse for hendes tilbeder Mogens, som måtte se derpå med huen i hånden.

Dette besøg havde adspredt og til dels opmuntret Klavs Daa; han begyndte at tro, at om end det rygte, der var udspredt om ham, måske kunne være vanskeligt at gendrive for hans elskede, og nok kunne skade ham i kongens og Sigbrits øjne, ville hans anseelse ved hove blandt hans jævnlige ikke lide derved. Imidlertid kunne han alligevel ikke ret finde sig i at være en genstand for en sådan beskyldning, thi en så lyssky voldsgerning stemmede ikke med hans tænkemåde, og jo mere

han i enrum overlod sig til disse betragtninger, jo heftigere blev han, og til sidst var han så ilsindet, som Mogens kunne ønske, med hensyn til hans bedring.

Gotfred af Ghemen besøgte ham nogle gange i de derpå følgende dage, men de efterretninger, han medbragte, var ingenlunde skikkede til at glæde ham; efter bogtrykkerens sigende var alt *in statu quo*, hvorfra kun madam Sigbrit kunne løse det, hvis hun ville, thi dersom han nu fremstillede sig for den heftige konge, ville han udsætte sig for de meget ubehagelige følger af kongens vrede, og til liden nytte. Det blev da aftalt, at han dagen efter skulle begive sig til Sigbrit, før han så nogen som helst anden, da hans arm nu var så vidt helbredet, at han kunne iføre sig en passende dragt. Mester Gotfred mente, at kongens rådgiverinde ville tage vel imod ham, "på sin vis, thi hun er sær og anderledes end alle andre mennesker", tilføjede han. Så vidt han havde kunnet fornemme, var hendes vrede meget aftaget, hvorfor han mente, at det ikke var usandsynligt, at hun var den rette gerningsmand på spor. Var det således, som han ønskede, da kunne Klavs Daa endnu vinde en glimrende sejr over sine fjender og bringe bagtalerne til at forstumme. Bogtrykkeren underrettede ham dernæst om, at den belejligste tid til at besøge madam Sigbrit ville være hen imod klokken syv om aftenen, thi på denne tid plejede hun som oftest at lægge forretningerne til side for at trække frisk luft i sin have inden sengetid. Han ville om muligt forberede sagen, så at den unge adelsmand kunne være sikker på at blive modtaget.

Ihvorvel Klavs Daa af ganske hjerte længtes efter at se den smukke Adelgunde, besluttede han dog at gå først til madam

Sigbrit efter bogtrykkerens råd. Og hvad der bestemte ham dertil, var mere en vis sky for at fremtræde for den elskede, uden at have gjort noget skridt til at rense sig for den skammelige beskyldning, end det var af politik, for at styrke sin anseelse ved hove eller afvende kongens vrede. –

Det var med et tungt hjerte, at den stolte unge mand den følgende dag iførte sig en stadselig dragt for at gå til denne audiens. Men derfor forsømte han ikke sit ydre, og da hans ved Mogens' hjælp havde fuldendt sin påklædning og betragtede sig selv i et lille håndspejl, var han fuldt og fast overbevist om, at kongens hofsinde Klavs Daa var en smuk ung mand, som bar sin fjersmykkede baret og sin lange spanske kårde med al den anstand, man kunne fordre af en herre, der indtog en sådan stilling ved hove. Og da han henimod klokken syv om aftenen begav sig til madam Sigbrits gård på Fiskertorvet, fulgt af den alvorlige og vel bevæbnede Mogens, der følte sin værdighed ved at gå tre skridt bag efter denne unge adelsmand, skottede mere end ét fruentimmer under solklædet efter ham, og beundrede hans smukke udseende og hans raske gang, og ingen skulle se på denne mand, der skred så stolt og dristig frem, at han var anklaget for at have brudt kongens fred, og hvad værre var – havde pådraget sig Sigbrits vrede. –

6. Dyveke og Sigbrit

På Fiskertorvet eller, som det allerede den gang af og til kaldtes, Amagertorv, havde Kristian den Anden ladet et prægtigt stenhus i to stokværk, som han havde købt af Mogens Gjøe, indrette for madam Sigbrit og Dyveke. Et stenhus var den gang i og for sig allerede en pragtbygning, og denne var dertil udstyret med rige arkitektoniske prydelser, hvorved gejstlighedens og adelens misundelse end mere blev vakt mod den lykkelige ejerinde, thi hidtil havde endnu kun disse to stænder ejet stenhuse. Endnu bestandig var klinede lervægge med stråtag den sædvanlige bygningsmåde, og selv muret bindingsværk blev så sjældent anvendt – og kun af de rige borgere –, at kong Frederik den Første adskillige år efter fandt sig foranlediget til at udstede en forordning, hvori siges, at "*alle, i hvo de helst ere, både lægfolk og lærde, som have deres gårde og huse udi København ud til gade og strede, som er klinede med ler, de skulle lade nedtage de lervægge og gavle, og mure dem op igen med mursten imellem stolpe*"; i lige måde befaledes, at "*alle øde jorder i staden skulle opbygges med mærkelig bygning, efter deres belejlighed, under straf af at de skulle være tilfaldne Hans Nåde kongen og Københavns by, om derpå bliver forsømmelse*".

Sigbrits gård lå på Fiskertorvet lige for enden af Højbrostræde, der gik skrås ned imod slottet. Fra et vindue i Sigbrits palads kunne man se gennem det smalle stræde til et vindue på slottet. Om det var maget således med flid, eller var en tilfældig omstændighed, skal vi ikke kunne sige. Disse to vinduer beherskede så at sige det smalle stræde, og om aftenen

oplyste to klare, funklende stjerner begge endepunkterne. Den ene stjerne brændte inden for *kongens*, den anden inden for *Dyvekes* vindue. –

På den aften, da Klavs Daa begav sig på vejen til Sigbrits palads – thi den tids benævnelse: gård, svarer til hvad vi nu forstår ved et palads –, sad Dyveke inden for dette vindue, i samtale med en ung pige, i hvem vi genkender Anna. Mester Gotfred af Ghemen havde besøgt hendes moder gentagne gange, og hver gang talt om overfaldet hin nat på Hans Knaps hus, så at Dyveke var blevet begærlig efter at høre sammenhængen af Annas egen mund. Hun havde derfor sendt bud efter hende, og Anna var kommet, ledsaget af en pige og af den lange dagdriver – som Sigbrit kaldte ham –, den norske kæmpe, Elefanten, thi efter overfaldet anså hun sig ikke for sikker under en piges beskyttelse. Efter at Anna havde vænnet sig til hans kolossale former og bestandige stirren, havde hun den samme godhed for ham, som hun ville have haft for en nyfoundlandsk dogge, og han traskede også i hælene på hende og pigen, omtrent som en dogge ville have gjort det, med søvnige, tunge skridt, og hængende hoved og øren.

Mens Aslak og pigen var blevet i folkestuen, sad Anna hos Dyveke og havde berettet hende, hvad hun vidste og formodede om denne sag, der havde gjort hende til en genstand for nysgerrighed, så at hendes plejefaders hus aldrig var ledigt for gæster, som ville underrette sig om de nærmere omstændigheder. Hendes plejemoder var glad over denne stærke søgning af alle slags folk, fornemme og ringe, men hende bedrøvede det, især når de fornemme kom i denne anledning. Hun kunne heller ikke ret tro, at overfaldet havde

gjældt hende; det havde snarere været tyve, som var fristet af hendes faders sølvbægere. At den unge herr Daa var fuldkommen uskyldig i denne sag, holdt hun sig forvisset om; og når Dyveke spurgte, hvor hun kunne vide det om en mand, som hun ikke kendte og aldrig havde set, blev hun så rød som det dryppende blod og sagde stammende, at hun alligevel var overbevist derom – hun vidste ikke hvorfor.

Jeg har en gang for mange år siden set et dameportræt, der blev udgivet for at være en kopi efter et originalt maleri af en berømt hollandsk mester, som skal have opholdt sig her i landet i året 1515 og har malet det billede, vi endnu besidder af kongen; dette portræt skulle efter sigende være Dyvekes. Og det er ingenlunde usandsynligt, at hun kan have set således ud. Hun var over middelstørrelse, stærk bygget og fyldig; hendes ansigtsfarve var fin og blomstrende, hendes næse, mund og hage var fint og ædelt dannede; hendes pande var høj og kæk; hendes øjne var brune, men af en mørkere farve end hendes næsten blonde hår, der i lange krøller hang ned på den blottede hals, under en lille, fortil opslået hue eller hat af sort fløjl, som næppe dækkede issen. En ligeledes sort fjer vajede langs med den opslåede skygge. Hendes dragt var en sort kjole, der fortil gik ned i et spidst korsetliv, og faldt temmelig langt ud på skuldrene, så at disses bløde runding netop kom til syne. I halsen bar hun en hvid, stift opstående, broderet, med guld indsyet krave, som efter hende er blevet kaldet en dyvekekrave. De lange, hvide linnedærmer var broderede med brede guldstriber. Udtrykket i hendes ansigt var en blanding af lystighed og sørgmodighed, det næsten græd og lo på én gang;

idet øjnene smilede, var munden omgivet af træk, der vidnede om kummerfulde timer. –

Dyveke sad på en højrygget stol ved vinduet og støttede hånden under kinden; Anna sad på en lille firkantet taburet lidt fra hende med hænderne foldede i skødet. Trangen til et nogenlunde jævnaldrende kvindeligt selskab og Annas elskværdige naturlighed havde i høj grad vundet hende Dyvekes venskab, og der herskede endog en vis grad af fortrolighed i deres samtale.

"Godt og vel for herr Daa, om kongen var så vis på, at han er brødefri, som du," sagde Dyveke. "Men det er langt fra. Både kongen og min moder er vrede på ham, og det til gavns, kan du tro. Gud nåde ham den stakkel, de vil gøre ham nok af det."

Anna sukkede og kastede et bønligt blik til Dyveke, som lo og sagde: "Du ser på mig, som ville du bede om nåde for ham."

"I er så god, og I formår så meget," svarede Anna stammende.

"Jeg? Min moder siger altid: pas på tenen, at den ikke løber surr, – når jeg vil blande mig i det mindste."

"Men hos kongen ... hos Hans Nåde kongen, ville jeg sige."

"Hos kongen?" sagde Dyveke, og hendes overlæbe hævede sig spottende på den ene side, så at en rad hvide tænder kom til syne. "Hos kongen? ... Ja, en gang. Men det er forbi. Det er længe siden, at jeg for alvor gjaldt noget hos kongen."

Hun vendte hovedet mod vinduet, og hendes blik gled langsomt igennem det snævre, skumle stræde hen imod slottet. Hendes pande krusedes et øjeblik af rynker, som dog snart igen forsvandt.

"Det var i Norge, det var min lykkeligste tid. Den var forbi, da vi kom til Danmark. I Norge er al ting bedre. Der er

menneskene også bedre og naturligere. Kongen var glad, vi var alle glade, så længe vi var i Norge. Alle mennesker holdt af mig og sagde mig, hvor smuk de fandt mig, det var en lykkelig tid. Her glor folk på mig, som om de ville æde mig, eller kryber for mig, som om de ville være lykkelige ved at kysse mine skosløjfer. Den eneste, som er anderledes, er Torben Oxe. Men i Norge, ak min Gud! i Bergen især, det var en lykkelig tid. Det var i Bergen, jeg første gang fik en silkekjole, for min moder var en fattig flygtning, og om jeg end havde gået med silke i min barndom, så var det længe siden, og jeg havde måttet slide vadmel og hvergarn i mange år. Alle helgene, når jeg tænker på, hvor lykkelig jeg var! Og hvor kongen den gang holdt af mig! Han afslog mig aldrig nogen ting; når han var allervredest, kunne jeg gå til ham. Jeg var så stolt den gang, så lykkelig, jeg turde gå til ham, når hans øjne var ganske røde; så er han gruelig vred, må du vide, så gælder det for det meste et liv. Men jeg turde gå til ham alligevel, og jeg bad ham så længe, at han til sidst drog mig ned på sit skød, og kyssede mig og sagde: Så får jeg vel at føje min lille due. Det kaldte han mig undertiden af mit hollandske navn, thi Dyveke er på hollandsk en due. Jeg var så lykkelig som en salig i Paradis, når jeg havde frelst et menneskeliv, o! så lykkelig, at jeg ikke kan udtale det. Min moder sagde altid, at det var dumt, man skulle lade de mennesker skøtte sig selv, de var ikke bedre værd end at blive et hoved kortere; de mistede kun det, de alligevel ikke havde brug for, og der var mange andre ting at bede kongen om, som vi selv kunne have gavn af. Men det brød jeg mig ikke om; hun mente det heller ikke så slemt, som hun sagde det, og mangen gang var hun selv den, som underrettede mig om, at kongen havde

fældet dom over et menneske. Og hvad skulle jeg have bedt ham om?" vedblev Dyveke i glad snaksomhed, "jeg havde jo alt, hvad jeg kunne ønske mig, uden at bede derom. Sådanne ting, som menneskene i almindelighed bede om, dem bryder jeg mig intet om, det er ikke en bøn værd. Men et liv! – Der er dog ingen lykke så stor, som at redde et menneskes liv ... jo, at give et menneske livet, at sætte et barn i verden. Ak Gud! Jeg havde en gang en lille dreng, det var den dejligste dreng på jorden, så lille og så nydelig. Men Gud tog ham fra mig, det var ikke for mig at have et barn, en sådan lykke var jeg ikke værd."

Og nu begyndte hun bitterligt at græde og holdt hænderne for øjnene. Anna tog hjertelig del i Dyvekes sorg, hun græd også, både over den og over sin egen.

Pludselig løftede Dyveke hovedet, tørrede tårerne af øjnene, og sagde med et udtryk af heftighed, næsten af forbitrelse: "Jeg *hader* dronningen!"

"Gud bevar os! Hader I dronningen?" udbrød Anna forfærdet, idet hun ligeledes tørrede tårerne bort. "Den smukke, unge dronning!"

"Tossehoved!" sagde Dyveke og stødte til hende, så at hun nær var faldet ned af taburetten. "Det er jo netop derfor. Var hun gammel og grim, det var en anden sag, så ville jeg måske holde af hende. O, Gud give hun var gammel og grim! Eller ret ond ... jeg ville være så from som et lam. – Synes du virkelig, at hun er så smuk?" spurgte hun og greb et lille metalspejl, som hun betragtede sig i, mens hun rettede på hatten, der var gledet til side på hovedet, da hun holdt hænderne for øjnene. Hun betragtede sig længe og opmærksomt; derpå smilede hun og sagde: "Hun er ret køn, men så umådelig dejlig er hun da heller

ikke. Hun er bleg og ser sygelig og fin ud, og det holder kongen just ikke allermest af, det har han mange gange sagt. Det sagde han endnu i går. Men han sagde det på en anden måde end, – han ... han har så mange ærgrelser nu om stunder, både af dem her hjemme og af svenskerne, han kan nok være alvorlig og ordknap, uden at det behøver at være, fordi han ... Mon man kan blive ked af hinanden, når man er ordentligt gift sammen, med præst og amen og alt, hvad der hører til? Tror du, Anna?"

Men inden Anna kunne samle sine tanker, der var langt fra dette tema, vedblev Dyveke med en sørgmodig mine: "Ved du, hvem jeg kunne misunde? Du tror måske, at det er dronningen? Nej. Konger og dronninger er ikke til at misunde, de *elsker* ikke, det lader nok således, men det er dog ikke rigtig kærlighed. Så længe Kristian var fyrste, elskede han mig, men så snart han blev konge, var det forbi, det kan jeg nu indse, den gang mærkede jeg det ikke straks. Jeg kan ikke forstå, at jeg ikke straks mærkede det, thi man lever jo ikke, når man ikke er elsket. Man kan nok være til, men det er et liv, som spøgelserne fører. Det virkelige liv er kun til i kærlighed. Nej, Anna, det er ikke dronningen, jeg misunder, eller nogen fornem dame, men en simpel borgers *kone*, som er *gift* med sin mand. At være *gift*, Anna! Kan du tænke det? At gå til kirken med den, man elsker, at blive forenede af præsten og læst og sunget over og velsignet foran alteret, og det, mens hele kirken dufter af røgelse og alle betragter bruden, hvor sød hun er, og de unge piger misunder hende, og de unge karle brudgommen. Det må være stolt!"

Denne skildring, sammensat af følelse og forfængelighed, rørte hende selv så meget, at hun fik tårer i øjnene. Denne gang

græd Anna ikke, hun foldede blot hænderne og lukkede øjnene for at forlænge det syn, der stod for hendes fantasi.

Dyvekes bedrøvelse varede som sædvanlig ikke længe. Da hun atter løftede ansigtet, lo hun og sagde: "En borger, en mester Gotfred af Ghemen eller sådan en, det er nu godt nok. Men i mig flyder der gammelt blod og "adels blod og borgerblod sig aldrig godt tilsammen stod", siger et gammelt ord i mit fødeland. En riddersmand, det er noget andet ... Synes du, at Torben Oxe ville være en smuk brudgom?"

"Slotsherren er en engel i menneskeskikkelse, så god, så smuk, så tapper," udbrød Anna, begejstret ved erindringen om den bistand, han engang havde ydet hende.

Dyveke betragtede hende skarpt, idet hendes kinder farvedes af en dunkel rødme. Hun tog hende fast om håndleddet og sagde: "Har han snakket for dig om kærlighed? Svar mig! Dersom du lyver, er du dødsens, det kan jeg sige dig."

"Slotsherren?" udbrød Anna med den umiskendeligste forundring. "Jeg har ikke set ham i to år, ikke siden jeg var barn. Men den gang var han min frelser i nøden."

Og nu fortalte hun begivenheden med den norske kæmpe og slotsherren, Dyveke betragtede hende stift og mistroisk; derpå sagde hun: "Det kan vel være, at han ikke har talt til dig om kærlighed; men du? Bærer du kærlighed til ham? Elsker du slotsherren?"

Anna benægtede det rødmende. Dyveke sprang op, hentede et krucifiks og sagde: "Du bliver rød i hovedet. Læg din hånd herpå og sig, at du ikke elsker nogen adelsmand."

"I spurgte mig om slotsherren," sagde Anna med en ynkelig stemme.

"Guds dross!" udbrød Dyveke med kongens lived, og stampede i gulvet, "jeg spørger dig jo også om slotsherren. Svar på øjeblikket."

"Nej, jeg bærer ingen kærlighed til slotsherren, jeg tænker kun på ham en gang imellem med taknemmelighed, men det er meget sjældent."

Anna havde ved disse ord lagt hånden på korset. Dyveke satte det atter på dets plads og sagde: "Du behøver slet ikke at tænke på ham. Der gives riddere nok, du kan tænke på, hvis det endelig skal være så stort med dine tanker. – Hvem tænker du nu på?" spurgte hun hurtigt, da Anna atter rødmede.

"Min Gud, hvor I forskrækker mig, jomfru Dyveke. Hvorfor skal jeg endelig tænke på nogen?"

"Jeg skal nok få det at vide," sagde Dyveke halvt sagte, derpå talte hun om andre ting. Anna ville gå hjem, men Dyveke mente, at der var endnu langt til portlukning, klokken var endnu ikke syv, de kunne godt blive længere sammen. "Eller hør en gang," sagde hun, som om denne tanke pludselig faldt hende ind, "vi vil gå ud begge to, men ikke hjem til dig. Vi vil gå hen til den kloge kone, Elsebeth Bagers, jeg vil spørge skæbne hos hende. De siger, at hun kan mane en ånd til sig, som hun kan adspørge om skjulte ting. Det er godt at vide, hvad man har at vente sig. Hvad der blev spået mig i Bergen, er gået i opfyldelse, men nu stopper det; jeg ved ikke mere, end at jeg skulle komme til Danmark og blive prægtig og mægtig og bo i et stort stenhus, men det er ikke nok for et menneskehjerte. Vil Elsebeth Bagers ikke spå mig bedre, så er min lykke ikke værd at høre på. Men vi vil få at se, hvad der er beskæret os. Hun ved det, dersom nogen ved det."

Anna gjorde mange indvendinger, hun turde ikke, det kunne være ulykkeligt og forfærdeligt, så var det bedre ikke at vide det. Men Dyveke var bestemt, og det lykkedes hende at få Anna til at samtykke, men hun ville ikke, at nogen skulle vide det, derfor ville de gå ud igennem en bagdør, og hverken Aslak eller Annas pige skulle vide, at de var fraværende. Da de ikke kunne gå alene uden at være udsatte for kådhed eller voldsomhed, og heller ikke vidste, hvor Elsebeth boede, ville Dyveke bede Faaborg, der netop var hos hendes moder, om at ledsage dem; han var et menneske, som man kunne bruge til alt, når han blot så sin fordel derved. Anna gjorde også indvendinger mod dette følgeskab, men den forkælede Dyveke var ikke vant til at agte på indvendinger. Hun klappede i hænderne ad sin pige, hvilket man den gang brugte, når man ikke ville benytte den lille pibe, som blev almindeligt båren af damer, og på hvis gennemtrængende lyd tjenestefolkene indfandt sig, hvorfra sandsynligvis den talemåde skriver sig, "at få én til at springe efter sin pibe". Pigen svarede på Dyvekes spørgsmål, at Faaborg var i skriverstuen. "Så sig ham, at han kan skrive mere en anden gang, nu beder jeg ham at komme, han skal følge mig ned i haven," sagde Dyveke bydende, og tilføjede, da pigen var gået, mens hun og Anna kastede de sædvanlige sorte kapper om sig og tog regnklæderne over hovedet, så at de næsten var ukendelige: "Min moder vil blive glad, når hun hører, at jeg vil tage til takke med Hans Faaborgs følgeskab; hun roser ham altid for mig, som om jeg kunne bryde mig det mindste om den krybende skurk. Jeg kalder ham en skurk, og sender dog bud efter ham: Man kan sige, der er ingen så slem, at man ikke kan nytte ham til noget."

Hans Faaborg stod allerede i den forreste stue og ventede; den forfængelige gæk var henrykt over den usædvanlige godhed, Dyveke havde vist ham, ved at indbyde ham til en spadseretur i haven. Da han så Anna, blev han vel et øjeblik forlegen, men han betænkte sig ikke på at opgive hende for Dyveke, og mens han næppe agtede på hende, sagde han Dyveke lutter artigheder for den gunst, hun i denne aften viste ham, og Dyveke hørte på ham med en usædvanlig tålmodighed, som end mere bragte ham til at tro, at øjeblikket var gunstigt til at foretage det angreb på hendes hjerte, som denne dristige mand så ofte havde drømt om.

"Gør ikke så mange ord, Hans Faaborg, vi to kan forstå hinanden med færre," sagde Dyveke omsider, med et flygtigt blik til den veltalende skriver.

"Helgene give, at I *ville* forstå mig, jomfru Dyveke. Min store hengivenhed for eder ... I har ret, mange ord er ikke fornødne, man kan forstå hinanden med færre. Ord, som kommer fra hjertet ..."

"De går til hjertet, plejer man at sige. Var det eders mening, Hans Faaborg?"

"Ak, jomfru Dyveke, hvad skulle jeg mene andet?"

"Men det er jo en kærlighedserklæring," sagde Dyveke leende. "Og i vidners overværelse! Rigtig nok er Anna mig en god veninde, men man plejer alligevel ikke at tilstå sligt, uden i enrum."

"Dersom I gunstigst ville tilstå mig et øjebliks samtale i enrum," udbrød den henrykte Faaborg, "jeg ville overbevise eder om, at ingen elsker eder med en inderligere kærlighed end eders ydmyge slave."

"Det er nok, Hans Faaborg," sagde Dyveke, idet hun pludselig forandrede tonen fra spøg til alvor. "Det er nok til, at jeg kan være overbevist om, at I er en dumdristig nar. I vover at tale til mig om kærlighed! Til mig? Har I nogensinde set eder i et spejl, Hans Faaborg? Man skulle hartad ikke tro det. Det er nok af den tale, det er mere end nok til at bringe eder om en hals, når kongen erfarer eders dristige ord."

Faaborg blev så bleg som et lig og stammede: "Krist bevar' os! Kongen! Jomfru Dyveke, dersom jeg har misforstået eders ord ... dersom min hengivenhed ... der som ..."

"Dersom I har misforstået mine ord," sagde Dyveke opbragt. "Dersom I ikke var en forfængelig gæk og en dumdristig hykler, ville I ikke føre sådan tale. Men godt og vel, at der er vidne på eders mund. Jeg har sagt, at vi to skulle forstå hinanden med få ord, og jeg vil heller ikke spilde mange. Jeg har sendt bud efter eder, for at I kan følge os på en spadseretur, men vi vil ikke spadsere, vi vil besøge den kloge kone, Elsebeth Bagers; I ved vel, hvor hun bor. Der hen skal I ledsage os, og tilbage igen. Men dersom min moder, eller noget menneske erfarer, hvor vi har været, er I en dødsens mand, så vist som jeg hedder Dyveke. På det vilkår vil jeg se at glemme eders dumdristighed, og fortie for kongen, hvad I har vovet. Men hører jeg nogensinde et ord af eders mund, som kan minde mig derom, da har I vist nok levet eders længste tid. Kom nu!"

Dyveke og Anna gik foran ned ad trappen, Faaborg fulgte efter dem; han knugede sin hue sammen i hånden af skamfuldhed og forbitrelse. På trappen greb Dyveke Anna i armen og hviskede: "Der fik jeg endelig giften taget fra snogen. Den frække skurk, nu hører han mig til med hud og hår, eller

bøddelen. Ak, hvor dybt må jeg være sunket, at en tjener tør hæve sine tanker til mig. Der ser I nu, hvad jeg må gælde hos kongen."

Anna trykkede hendes hånd med søsterlig ømhed. I det nederste stokværk stod døren åben til et værelse lige ved porten, som Sigbrit ofte brugte til at modtage simple folk i, der søgte hende. Hun og byfogeden, Kristoffer Diriksøn, stod ved et bord, der var opfyldt med ansøgninger, som man havde overrakt hende i dagens løb. De hørte Sigbrit sige til byfogeden: "Røm godt op i den røverrede, og tag med hvem I træffer. Og er nogen sluppet eder gennem fingrene, skal I få med mig at gøre, om det så var folk, der havde sporer på hælene, eller kutter og ragede isser."

Byfogeden bukkede dybt og underdanigt; idet han trådte tilbage, så Sigbrit Dyveke og hendes ledsagere, som Kristoffer Diriksøn hidtil havde dækket med sit store legeme. Sigbrit spurgte, hvor de gik hen, og Dyveke sagde, at de ville spadsere i haven, for at trække frisk luft efter nadveren.

"Det ville jeg selv, om jeg kunne," sagde Sigbrit, "men dette land er svært at styre, og de, som drager læsset, må blive ved stangen. Trænger I også til frisk luft, Hans Skriver? Har I da fuldendt de regninger, jeg gav eder?"

"Faaborg er hver mands tjener," sagde Dyveke smilende, "han er kongens tjener, Torben Oxes tjener, eders tjener, nu skal han også prøve, hvorledes det er at være min tjener, og følge os på vor spadseretur. Vi går måske lidt uden for havelågen, måske hen til Sankt Klara kirkegård eller der omkring, og jeg tør ikke, som I, gå alene med en pige."

"Så gå, I, som ikke har andet at tage vare. Jeg havde ellers selv brug for ham til at ledsage byfogeden og se til, at alt går med rette. Men jeg glemmer, at nogen vil tale med mig."

Derpå gik hun til vinduet, åbnede det og så ud. "Kom ind," råbte hun, "I vil jo tale med mig, kom ind!"

En adelsmand stod med sin svend uden for vinduet, man så deres huer over karmen. Han havde et øjeblik før sat den tunge dørhammer i bevægelse, og sagt sit navn til den gamle hollandske pige, som åbnede porten på klem og atter lukkede den efter at have modtaget den gave, som han efter mester Gotfreds råd stak hende i hånden. Da Dyveke, Anna og Faaborg betrådte porten for at gå ud i haven, åbnedes lågen ud til gaden for den unge adelsmand, og lukkedes atter for hans svend, som efter husets skik måtte blive udenfor. Adelsmændene yndede ikke denne skik, men den stolte Sigbrit ville ydmyge dem ved at lade svendene tjene til skilt for den opvartning, deres herrer gjorde hende.

Dyveke og Faaborg lagde næppe mærke til Klavs Daa; men Anna, som straks havde genkendt ham, kunne ikke tilbageholde et udbrud af forfærdelse. Dyveke så forundret på hende, men ingen af dem talte, og i tavshed betrådte de haven.

Sigbrits have lignede ikke andre haver. Ligesom man siger, at et menneskes håndskrift røber dets karakter, således kunne man sige, at dette anlæg lå som en grundtegning, hvori Sigbrits karakter åbenbarede sig. Den største del af haven var indrømmet køkkenurter, som man den gang dyrkede meget slet i Danmark, hvilket foranledigede kongen til i samme år at indkalde en hollandsk koloni, som blev bosat på øen Amager for at dyrke grønt og urter, til dels til hofholdningens brug.

Kålhovederne stod i afmålte rækker, og for at nytte pladsen imellem dem og drage gavn af jorden, inden de blev store nok til at udbrede sig, var tidlige vækster plantet imellem dem. Gangene var snorlige og smalle, indfattede med buxbom, men også med lavendler, purløg og pølseurter. Blomsterbedene, som indeholdt smukke og sjældne blomster, var anlagt i samme stil og indfattede med brogede muslingeskaller og farvede tegl, hvilket gav haven et pynteligt udseende, men tillige så småligt og pedantisk ud. Frugttræerne var over alt beskåret således, at frugterne havde sol, og de vækster der stod under træerne ikke for megen skygge; men denne mangel på grene og blade gav træerne et fattigt udseende. Alt var øjensynlig beregnet på nytten. Men i et hjørne af haven dannede krumme gange, løvrige træer, blomstrende buske mellem græs og planter og tætte lysthuse en påfaldende modsætning til den øvrige have. Denne del hørte Dyveke til. Her kunne man næsten ikke komme frem uden at krybe under grenene; alt var yppigt, frodigt, men uordentligt; gangene snoede sig på kryds og på tværs gennem dette vildnis, og man skulle undre sig over, at en så tæt labyrint havde kunnet danne sig på et så lidet rum. Det var den længst bort liggende del af haven, i det nordlige hjørne, ud til en lille gyde, som på den ene side adskilte Helligåndskloster fra Sigbrits palads og på den anden fortsattes imellem havemuren og Gråbrødreklosterets gårde. I denne del af Sigbrits have kunne man ikke forstyrres uforsætligt, for der havde ingen noget at gøre.

Dyveke og Anna havde ikke gjort mange vendinger i disse bugtede gange, før den nysgerrige Dyveke havde fået Anna til at skrifte, hvad hun mente med sit forfærdelsesudråb i porten,

samt at hun havde *set* herr Klavs Daa ovre i Skåne ... også nogle gange *talt* med ham ... og mange, mange gange *tænkt* på ham. Ja, da hun gik hende stærkt på klingen, erfarede hun endog, at Klavs en gang havde haft lejlighed til at redde hende fra en livsfare, og det med fare for hans eget liv. Hun var nemlig blevet forfulgt af en forhungret ulv i skoven ved hendes plejefaders hus, og hun ville sikkert være blevet et bytte for dette rovdyr, hvis ikke Klavs Daa, som netop vendte hjem fra jagten, på hendes råb var kommet til og havde nedlagt ulven. Og denne heltegerning var så meget større, som han ingen skydevåben havde med sig og måtte bekæmpe den alene med sin jagtkniv, hvorfor han heller ikke var undgået at blive såret i kampen. Han havde bragt hende hjem, og havde senere nogle gange erkyndiget sig om hendes befindende med samme deltagelse, som om hun kunne have været en fornem dame.

"Hm! Du har ingen nød," sagde Dyveke med et spottende smil. "Så snart der er det mindste på færde, er der straks en ridder til stede; mindre kan ikke gøre det, end slotsherrer og adelsmænd."

Men da hun så, at Anna var bedrøvet og ængstelig, trøstede hun hende, så godt hun kunne, idet hun sagde, at der ingen større fare truede Klavs Daa ved at være kommet inden for Sigbrits døre; hun sagde, at hendes moder var lang fra så streng, som hun havde ord for, frem for alt var hun klog og retfærdig. Dette skridt af adelsmanden tydede på, at han også havde kløgt nok til at begribe sin stilling, og derpå byggede hun godt håb; alt ville endnu kunne endes lykkeligt.

"Men nu vil vi skynde os til Elsebeth Bagers," sagde Dyveke, "hun vil bedst kunne sige os, om der er nogen fare for Klavs

Daa."

Og Anna var nu så villig til at ledsage sin beskytterinde, som hun kunne forlange. Hans Faaborg, som hidtil havde måttet underholde sig med at botanisere i Sigbrits blomsterkvarter og filosofere over den ydmygende skuffelse, hans indbildskhed havde beredet ham, blev tilkaldt, fruentimmerne drog hætterne over hovederne, så at ikkun øjnene var fri, og nu åbnede Dyveke en lille låge i muren, der gik ud til den ensomme gyde, som løb bag om haven, og førte sine ledsagere med sig ud, hvorpå hun atter lukkede og puttede nøglen i lommen.

Det var en af de smalle gyder, som der var mange af i staden, der mere lignede en gennemgang end en gade; på begge sider så man kun høje havemure. Dyveke befalede Faaborg at gå nogle skridt foran, så kunne de få hans bistand, hvis den skulle geres nødvendig. På denne måde førte han de to formummede fruentimmer igennem lignende gyder lige til Elsebeth Bagers hus i en af de snævre, stille gader ved Sankt Nikolai kirke, hvor vogne ikke kunne køre; thi for at komme i disse gader, gik man igennem *Hvælvingen*, en snæver, bueformet gennemgang, imellem de murpiller, der støttede det høje klokketårn. Denne hvælving ses endnu ved foden af vagttårnet, men benyttes nu som et aflukket skab, mens navnet har bevaret sig til vore dage i en gade, der den gang ikke var til.

De tanker, der beskæftigede de tre vandrende, var af meget forskellig natur. Men de blev snart afbrudt, da døren til Elsebeth Bagers hus åbnedes af en gammel pige på Faaborgs banken, der lød mere som et aftalt tegn end som en almindelig banken med dørhammeren. Efter at han først havde trykket en sølvmønt i hånden på den gamle pige og talt nogle ord sagte

med hende, fik de lov til at betræde helligdommen og blev ført igennem en lang mørk gang til et værelse bag i huset, hvor alt var så usselt og forfaldent, som man kunne vente efter det ydre af dette hus, der kun var et stokværk højt med en lille kvist over, og ganske havde udseende af en bolig for fattige håndværksfolk.

Elsebeth Bagers lod ikke længe vente på sig. Det var en tyk, fed kone, hvis trivelighed endnu forøgede det udtryk af gemenhed, der var udbredt over hendes hele væsen. Hun betragtede de fremmede med opmærksomhed, og røbede ikke med noget ord, at hun havde set Hans Faaborg før i dag. Skriveren lagde atter penge i hendes hånd, ligesom i hendes piges, og underrettede hende om, at de to fruentimmer ønskede at spørge skæbne hos hende. Elsebeth åbnede en dør, som førte ind i et halvmørkt værelse; uagtet Dyveke følte en vis beklemmelse ved at se ind i denne dunkle hule, brød hun dog tavsheden for at sige, at de var to borgerdøtre, som ville rådspørge oraklet om deres fremtid, men ikke ønskede, at nogen tredje skulle høre, hvad der blev spået dem. Faaborg, som ville følge dem ind i stuen, trådte derfor tilbage; men da Elsebeth ville lukke døren, gav han hende et hemmeligt tegn.

Værelset, som den kloge kone førte dem ind i, var så dunkelt, at man først efterhånden kunne skelne de få genstande, det indeholdt; for det lille vindue, der sad højt oppe i væggen og var forsynet med tætte jernstænger, tillod kun en svag lysning at trænge igennem; det vendte efter al rimelighed ud til en snæver gade eller bebygget gård. Hele den mørkeste ende af stuen indtog et sort forhæng, som i dybe folder dækkede for væggen. Men det var gammelt og sønderrevet. Af og til bevægede tæppet

sig frem og tilbage, og da kom noget til syne i en af åbningerne, som lignede et ansigt, der dog straks igen forsvandt. På begge sider var sindbilleder på tidens forgængelighed opstillet, nemlig på den ene side et timeglas, hvis sand uophørligt var i bevægelse, på den anden side et dødningehoved, hvis hvide tænder grinede de indtrædende uhyggeligt i møde.

Men alle disse ting opdagede de to af frygt og nysgerrighed skælvende fruentimmer, der trykkede sig tæt op til hinanden, først lidt efter lidt.

"Nå, børnelille," sagde den gamle, så venligt som hun formåede, "hvad forlanger I af Elsebeth Bagers? Hvormed kan en gammel kone som jeg opvarte to unge, smukke pigebørn? Få skam, ville mangen ungersvend nu ikke gerne være i Elsebeth Bagers sted, og være ene i stue med sådanne velsignede glutter. Ja, det kunne de jo vel også nok komme til, i tugt og ære, det forstår sig. Nej, se hvor det unge blod bliver rød, lige ud i fingerspidserne. Ja, vi har vel allerede valgt vor kæreste blandt de unge karle. Eller det er en herremand måske, med fjer i hatten. Ja, de unge fyre stikker pigerne i øjnene! Her kommer mere end et par kærestefolk til Elsebeth, som ellers har ondt ved at ses og samles. I tugt og ære, det forstår sig. Skulle I behøve mig, småbørn, så er jeg altid den, der gerne tjener mine medmennesker. Nej herregud! Hvilket kønt lille ben, der stikker frem under kjolen. Så blødt og så rundt. Jeg kender mere end en ridder, som gerne ville se sådant et sødt lille ben, om han kunne komme til. I tugt og ære, det forstår sig. Men lad os nu tænke på det alvorligere. Ja, nu banker hjerterne, kan jeg tænke; det gælder, om Elsebeth kan træffe, hvem den rette er. Jo, lur Elsebeth Bagers, hun har en ånd, som siger hende alle

småpigernes hemmeligheder; men hun røber dem ikke til nogen, Elsebeth er så tavs som en grav."

Mens den gamle således snakkede og smiskede for dem, stillede hun udstoppede dyr og fugle i en kreds om et lille, sortmalet alter og bragte de forskellige mystiske apparater i orden, hvorved det virvar af sindsbevægelser skulle fremkaldes, som var beregnede på at forvilde tanken og afdrage den fra den lige vej. Derpå gav hun dem hver et paternosterbånd i hånden, bød dem at knæle ned på en bedeskammel, som hun satte til rette for dem, og at læse afvekslende og indtil hun havde adspurgt ånden. Under alt dette søgte hun, men forgæves, at kigge ind under solklæderne, som Dyveke og Anna bar over hovederne. Derpå mumlede hun nogle usammenhængende formularer og forsvandt bag forhænget. Og nu herskede en dyb stilhed i det halvmørke kammer, kun afbrudt af de to fruentimmers hviskende bønner. –

Et øjeblik efter trådte hun ind i den stue, hvor Faaborg løb op og ned ad gulvet i utålmodighed.

"Hvad vil I, Hans Faaborg, og hvo er de to kvinder, I har ført til mig?" spurgte hun hurtigt.

"Mutter Elsebeth," svarede skriveren, "aldrig har Satan tjent jer bedre end i aften. I kan gøre et stort slag og fortjene eder ærkebispens og alle bispers og adelsmænds nåde på en gang. Den høje er Dyveke, den anden er kun Hans Knaps plejedatter uden for Østreport. Hvad siger I nu, mutter?"

"Dyveke!" udbrød konen forskrækket. "Nej, Hans Faaborg, jeg vil ikke have at skaffe med Sigbrit eller nogen af hendes hus. Man siger for et gammelt ord, at man skal ikke træde katten på

halen, thi så vender hun kløerne til. Med Dyveke vil jeg intet have at skaffe."

"Og jeg siger eder, at I skal have at skaffe med Dyveke," svarede Faaborg med eftertryk. "Tror I, at jeg ville have ført hende i fælden for intet? Det er mig, der har lokket hende her hid, og eder tilbyder jeg at dele fortjenesten med mig. Hvad vil I svare bispen, når han erfarer, at I ikke ville benytte lejligheden til at spå Dyveke og skræmme hende fra kongens omgang? Hvi bliver I beskyttet af de gejstlige herrer uden for at tjene dem?"

"Tys, skrig ikke, som I var en besat," sagde Elsebeth. "Hvem har sagt eder, at ingen kan høre os? Tal sagte om sådanne ting."

"Og hvem skulle kunne høre mig, mutter Elsebeth, her er jo ingen."

"Men jeg siger eder, at jeg ikke er alene, og at I er kommet ubelejligt. Gå eders vej og tag eders fruentimmer med, at den kan komme frem og røgte sit ærinde, som nu står der inde bag tæppet og ikke må lade sig finde her. Gå eders vej, med Dyveke vil jeg intet have at skaffe."

"Gør hvad I vil, mutter, men herfra går min gang til bispen, så sandt jeg hedder Hans Faaborg. Han skal vide, hvad det er for en snog, han nærer i sin barm og sætter sin lid til. Men I vil ikke være så tåbelig, det kan jeg se på eder. De sorte kutter holder længere ud end både Sigbrit og kongen, forlad jer derpå. Den, der holder sig til dem, han er ikke narret, han har Vorherre i baghånden."

"Eller Djævelen," sagde den fortørnede Elsebeth, som følte vægten af Faaborgs grunde, men dog havde ondt ved at besejre sin frygt for den mægtige og strenge Sigbrit.

"Eller Djævelen, lige meget, en af de to har man i ryggen med kleresiet; men hvem har I i ryggen, når I holder *mod* det? Bøddelen, mutter Elsebeth. Betænk, at mere end en skikkelig kone på eders alder og af eders håndtering er blevet brændt som en heks. Nu har I lykken for hånden, lader I den slippe, er det eders egen skade; lykken banker sjældent på, kun narren lader den ude stå, siger ordsproget."

"Hvad vil I da, at jeg skal gøre?" spurgte spåkvinden vrantent. Ligesom Faaborg og en stor del af kongens ringere omgivelse stod hun i gejstlighedens sold. "Hvad vil I, at jeg skal gøre?" gentog hun.

"Skræmme Dyveke skal I, det ved I jo, spå hende det værste, I kan finde på, hvis hun ikke forlader kongen, thi er *hun* først borte fra kongen, er også *Sigbrits* magt forbi. Og så kan I spå hende til gengæld en god mand i en hæderlig stilling, en mand, som kongen vil forfremme, og som nok kan blive ridder en gang. Tjener I mig deri, mor Elsebeth, så skal det for vist ikke blive til eders skade, når Hans Faaborg en gang virkelig bliver ridder, forstår I mig?"

"I har dristige tanker, Hans Faaborg," sagde spåkvinden, "men I spiller også et dristigt spil, og hvo dristig vover, han vinder ofte. Nej, se mig en gang hvilke tanker han har! Nå! Og den anden, hvad skal jeg spå hende?"

"Hvad I vil, mutter. I kan jo spå hende, at hun på en aftenvej skal møde den adelsmand, der forgangen nat ville krybe ind ad hendes vindue, som rygtet går. Bi lidt, I kan sige, at det ene bogstav i hans navn er et K og det andet er et D, og at det hele er Klavs Daa. Gå nu og glem det ikke."

Med disse ord stødte han kvinden hen imod døren. Elsebeth kløede sig nogle gange bag øret; men da hun intet valg havde, fandt hun sig deri og forsvandt lige så lydløst, som hun var kommet. Da hun atter trådte frem bag forhænget i den mørke stue, var hun iført en sort kappe, der med en hætte gik op over hovedet og var bemalet med allehånde brogede tegn.

"Har I bedet og forberedet jer?" spurgte den gamle med en stemme, som hætten gjorde endnu styggere og klangløsere, end den af naturen var. "Jeg har imidlertid rådspurgt ånden, den er rede til at give eder svar; men I skal være rede til offer, når det fordres af eder."

Efter denne indledning trådte hun nærmere til de to knælende og sagde: "I åndens navn adspørger jeg eder: hvad forlanger I at vide af mig?"

"Vor skæbne ville vi spørge," svarede Dyveke med sagte stemme.

Hvad Elsebeth ville opnå, var lykkedes. Hun ville se, hvem der talte, for ikke siden at forveksle deres stemmer. Den højeste havde talt, det var altså Dyveke. Derpå trådte hun tilbage igen, stillede sig foran det lille, sortmalede alter, og løftede et klæde op, hvorved et dødningehoved kom til syne, der skinnede som en Sankt Hans-orm i mørket; man kunne tælle enhver af dets hvide tænder. Sandsynligvis var en lille lampe anbragt inden i det. Hun mumlede nogle formularer og kastede et pulver over dødningehovedet, som pludselig antændtes og udbredte et øjeblikkeligt, blåligt lys, der oplyste hele stuen og blændede tilskuerne, for at lade mørket, som fulgte derpå, være så meget sortere. Anna udstødte et lille skrig, Dyveke greb hende

forfærdet i armen; men intet udråb forrådte, hvor forskrækket hun var blevet.

"Du spørger din skæbne? Hør hvad en mægtig ånd taler ved sin tjener. Du sagde, at du var en borgerdatter, men ånden siger, at du est en konges frille. Og ånden siger, at du er til forargelse for de levende, og lader du ikke af, skal du snart være blandt de døde. Du har krænket kirken og loven, og kirken og loven skulle forbande dig. Så længe I vandrer i syndens garn, skulle eders anslag fordærves og eders livs lys udslukkes til Helvedes mørke. Din skæbne skal vorde som gudsfornægterens, der er forbandet på jorden og forbandet i himmelen. Men hør, hvad ånden videre forkynder. Vender du om fra synden, da står der i Skæbnens bog, at du skal få en mand, trofast i sind og tapper i dåd; han vil føre dig ud af syndens land og til forjættelsens land. Han er en klog mand og han skal blive din ægtemand og han vil vorde en ridder. Og følger du ham og forlader en dronnings mand, da vil det onde vende sig til det gode og lykken følge dig al din livstid, og i magt og pragt skulle dine dage endes. Men aflader du ikke fra ugudeligheden, da skal Sankt Brigittes spådom ramme dig og ham, du deler synd med, og hans krone skal ikke beskytte ham. Og hør ved mig, hvad Sankt Brigitte har forudsagt for to hundrede år siden, og det skal visselig nu indtræffe."

Elsebeth gjorde et lille ophold, for at iagttage virkningen af sine forudsigelser. Dyveke var sunket ned på bedeskammelen, hun støttede hovedet mod Annas skulder og holdt sig med begge hænder fast til denne svage støtte, der ligesom hun var ligbleg af forfærdelse.

"Gud Herren har i sin nåde givet Sankt Brigitte at skue seks konger, som alle skulle blive konger over Sveriges land," vedblev besværgerinden med hul røst, "og disse konger har vist sig således for Sankt Brigitte. Den første konge var et kronet asen, fordi han ikke skal træde i sine forfædres gode spor, men blive fortabt og vanæret. Den anden konge skal være en umættelig ulv, hvilken ikke skal forudse sit hastige fald. Den tredje konge skal være en højtflyvende ørn, som skal foragte alle andre. Den fjerde konge skal være en rystende vædder, som skal sønderstødes af Guds retfærdighed. Den femte konge skal være et slagtet lam, men ikke uden besmittelse, og hans blod skal være mange til fald og fordærvelse. Den sjette konge skal uroliggøre den hele verden og havet, og sorrigfuldgøre de enfoldige; han skal udgyde uskyldigt blod, men han skal forlade riget, og det skal ske, som siges, at han skal så vellyst og høste sorg og bedrøvelse. Gække skulle regere og gamle og vise skulle ikke opdukke. Ærbarhed og ret skal nedlægges, indtil *den* kommer, som skal forsone min vrede, og han skal ikke spare sin sjæl for det, som ret er. – Og ånden siger, at den sjette konge er denne kong Kristiern, som nu regerer i Danmark og i Sverige, og at det, som spået er, skal gå i opfyldelse," vedblev spåkvinden, idet hun hævede sin hæse stemme næsten til et skrig og slog som en vanvittig med armene, "og forfærdelsen skal ramme den, som deltager i synden og i blodet og i vellysten, og du, som gør dette, du skal høste sorg og bedrøvelse, og de fromme skulle råbe over dig: Ve! Ve!"

Da spåkvinden begyndte Sankt Brigittes spådom, som Dyveke så ofte havde hørt sin moder ivre over i vrede, gjorde det netop det modsatte af den virkning, som Elsebeth havde

tilsigtet. Sigbrit havde alt for ofte omtalt den som et opspind af præsterne; Dyveke løftede derfor hovedet og hørte den mere med nysgerrighed end med forfærdelse. Men den tordnende henvendelse til hende selv og det veråb, der sluttede den, rystede hende dog til sidst, og da et tre gange gentaget "Ve, ve, ve!" lød bag forhænget, som en højere bekræftelse, af en stemme, så dyb, som den kom fra en grav, og med en styrke, som endog bragte spåkvinden til at vende sig forskrækket om, da var det forbi med hendes fatning, og hulkende kastede hun sig i Annas arme.

Den kloge kone var atter trådt bag forhænget, hvor man hørte to stemmer hviske og mumle uforståelige ord, snart i en dybere, snart i højere toner; Dyveke, som først kom til besindelse igen, troede, at det var spåkvinden, der foretog sine besværgelser. På en tid, da overtro var almindelig og ingen faldt på at nægte hekses, nissers, troldes og underjordiskes tilværelse, da tegn og underlige gerninger hørte til gejstlighedens bedste våben, var det ikke besynderligt, at det, som her var foregået, måtte virke mægtigt på de to fruentimmer, der af ganske hjerte ønskede sig mange mile borte fra Elsebeth Bagers hus, og fortrød, at de noget øjeblik havde ladet sig forlokke af nyfigenheden til at betræde dette rædselsfulde sted. Anna drejede uophørligt rosenkransen imellem fingrene og bad andægtigt, Dyveke lå endnu på knæ i en fuldkommen nedslagenhed, snart betragtede hun dødningehovedet, snart timeglasset, snart uglen, der baskede med vingerne og drejede de lyende øjne; men med denne stirren forbandt hun ikke nogen bestemt tanke.

Spåkvinden trådte atter frem, og gentog de sædvanlige begyndelsesformularer til sine besværgelser. Men da hun henvendte det spørgsmål til Anna: "Hvad forlanger du at vide af ånden?" sprang Anna op fra bedeskammelen og råbte højt: "Nej, nej! Jeg vil intet vide. Jeg forlanger intet. Jeg vil bort herfra. Det er alt for rædselsfuldt!"

Elsebeth Bagers havde opnået hovedhensigten, at indvirke på Dyveke, Anna var hende i forhold dertil en ubetydelig person; men Hans Knaps plejedatter kunne blive en god kunde, og dette var hende ingenlunde ligegyldigt. Hun søgte derfor ved venlige og indsmigrende ord at forjage det indtryk af rædsel, hendes vellykkede kunster havde fremkaldt. Og uagtet det måtte smigre hende som spåkvinde at have indjaget en sådan skræk for skæbnens bebudelser gennem hendes mund, var det hende dog imod, som snedig mæglerske i mangehånde forhold, at den unge pige vedblev sin vægring og bestemt afslog enhver tilnærmelse.

Under den samtale, der herom fandt sted, lød en stærk og gentagen banken igennem hele huset. Dyveke, som imidlertid havde fattet sig og genvundet en del af sit forrige mod, og hvis opmærksomhed var fængslet ved beskuelsen af det forrevne tæppe, hvor hun troede at have set et ansigt kigge gennem hullerne, var alligevel den første, der bemærkede det. Den gamle kone blev forskrækket, hun kastede heksekappen med stor hurtighed og gik bort for at underrette sig om anledningen til denne støj, der bestandig tiltog.

Det er en kendsgerning, at ingen stemning så snart forsvinder for livets almindelige begivenheder, som en højtidelig. Denne dundrende banken forjog den sidste rest af

heksescenens indtryk, og da Hans Faaborg åbnede døren og hurtigt trådte ind i stuen, fandt han ikke mere to skælvende piger, som ventede at se åndesyner; det eneste, de frygtede, var overfald og slagsmål. Faaborg så derimod ud, som om han havde set syner.

"Jomfru Dyveke," sagde han, "I har bragt eder selv og os andre i en stor fare. Byfogeden står uden for døren med sine svende, og begærer at indlades i kongens navn. Han siger, at han har eders moders befaling til at gennemsøge hele huset og tage med sig i streng forvaring, hvem han måtte antræffe. Vi kan ikke komme bort herfra. Men når I giver eder til kende, vil Kristoffer Diriksøn ikke vove at pågribe eder og dem, som er med jer, thi I vil vel mindes, at det ikke er af egen drift, at jeg er kommet i dette hus."

"Give mig til kende?" udbrød Dyveke. "Før springer jeg i stranden. Jeg vil ikke for alt i verden, at min moder eller kongen skal vide, at jeg har været i dette hus."

Uagtet skriverens frygt for udfaldet af den sag, han i øjeblikket truedes med, var han ikke blind for den fordel, han kunne drage af at dele en sådan hemmelighed med Dyveke. Men han benyttede sig plumpt deraf, idet han sagde: "Jomfru Dyveke, I var før ilsindet imod mig, fordi I misforstod de ord, hvormed jeg ville bevidne eder min hengivenhed; I skal ikke desto mindre få at se, at den er ægte, thi jeg skal vide at bevare eders hemmelighed, både imod eders moder og imod Hans Nåde kongen."

Men Faaborg havde forregnet sig, thi Dyveke var for stolt til at ville tiltrygle sig tavshed, og hendes mod havde ikke forladt hende. "Hans Faaborg," sagde hun, "I er en snedig ræv, men mig

skal I dog ikke narre. Til eder *betror* jeg ingen hemmelighed, jeg skal vel vide at *tvinge* eder til tavshed. Lader I et ord undslippe eders falske mund, så skal det kun koste mig et halvt at bringe eder til galgen, som I har fortjent mange gange for alle eders slette streger, som jeg kender mere til, end I formoder. Gå og luk døren op for byfogeden, jeg vil give mig tilkende for ham og sige, at I har forlokket Anna og mig til at gå herhid, så vil vi få at se, hvem der bliver pågrebet og hvem der går frit herfra."

"For helgenes skyld, jomfru Dyveke! Vil I føre en uskyldig mand i ulykke, som intet har forbrudt!" udbrød Faaborg forskrækket.

"I er en enfoldig og fej stakkel!" sagde Dyveke med foragt og vendte sig fra ham.

"Gud stå os bi, de kommer igennem gangen!" råbte den ængstede skriver.

"Kan vi da ikke slippe ud? Er her ingen bagdør på dette hus?"

"Jo, jo, her er en bagdør," udbrød Faaborg. "Jeg kender et skjul, som vel ingen skal finde; det var vel, at I mindede mig derom. Der kan vi gemme os, til stormen er overstået."

Med travl hurtighed trak han en tung tapetdør til side, som var anbragt i væggen, lige under vinduet, hvor den ikke faldt i øjnene. "Her kan vi skjule os, til de har gennemsøgt huset," sagde han. "Men ud kan vi ikke komme ad denne vej, thi jeg har ikke nøglen, og vi må tilbage igen, hvor vi er kommet fra."

Døren førte til en stejl og snæver vindeltrappe; på den anden side af døren var et stort håndtag til at lukke den med. Faaborg steg først ned ad trappen, derpå Anna og til sidst Dyveke, som ved hjælp af håndtaget trak døren til efter sig. De stod i et snævert, bælgmørkt rum, en kold og fugtig luft opfyldte denne

nedgang. Faaborg var standset, efter at han var gået nogle skridt, Anna stod på det næste trin, og Dyveke havde kun gået to trin, da hun ikke kunne komme længere. Trappen var så smal, at den ene ikke kunne gå forbi den anden.

Støjen i huset tiltog, en dump lyd deraf trængte ned til dem i deres skjul. Dyveke var for letsindig til længe at kunne vedligeholde alvorligheden, hun hviskede til Anna: "Var den tykke Kristoffer Diriksøn alene, havde vi ingen nød, thi han er vist nok bange for mørke, og hans tykke krop kan desuden ikke komme gennem dørkarmen." Men da fodtrin lydeligt hørtes i nærheden af døren, tav også hun.

Efter et øjebliks stilhed blev døren hurtigt skudt til side af en, der kendte mekanismen, en svag lysstråle trængte for et øjeblik ind til dem, en skikkelse smuttede ned på trappen, trak døren hurtigt til efter sig og lukkede den af. Endnu et skridt, og Dyveke følte sig omfavnet af to arme, og en stemme sagde i det samme: "Stille!" med en røst, der vel var hviskende, men dog lød som en uimodsigelig befaling.

Tre hjerter bankede frit i dette snævre rum, det fjerde slog imod Dyvekes skulder i denne tætte omfavnelse, så voldsomt, at hun kunne tælle ethvert af dets slag. Hun ville rive sig løs, men et gentaget "Stille!" blev hvisket så bydende, at det lammede alle hendes kræfter, hendes arme sank ned som for en åndemagt, mens hint voldsomt bankende hjertes slag ligesom sympatetisk meddelte sig til hendes eget hjerte, der gentog slagene som et ekko. Det glimtede for hendes øjne, og uagtet det bælgmørke, der omgav dem, forekom det hende, at hun kunne se det sorte forhæng med dets huller, som forfærdelige ansigter tittede ud af.

Hårde trin af væbnede mænd lød i værelset, som de nylig havde forladt, mange stemmer, hvoraf nogle var klynkende, talte i munden på hverandre. Man slog på jernstængerne over vinduet, for at overbevise sig om deres fasthed, flere gange blev der stødt til døren, men den blev ikke åbnet, og skridtene fjernede sig efterhånden. En dør blev slået hårdt i, og en skodde skudt for. Derpå fulgte en lang og dyb tavshed, der dog af og til blev for et øjeblik afbrudt af en larm som af døre, der ligeledes blev slået i; omsider var alt så stille som i en grav.

Dyveke trak vejret dybt, men hun vovede hverken at lukke øjnene op, som hun havde trykket tæt til, for at undgå disse syner, eller at rive sig ud af den dæmoniske magt, der holdt hende omsluttet. Omsider sank armene fra denne lange omfavnelse, og et tungt og dybt suk svarede hendes. Det lød for hendes øren som en storm, i denne gravstilhed.

"De er borte," sagde en dyb stemme, hvis forunderlige klang gennemtrængte dem alle med en uforklarlig ærefrygt. "De har taget den gamle kone og hendes pige med. Alle døre er lukket, tilbage kan vi ikke komme."

"Jesu!" udbrød den forfærdede Dyveke. Anna græd sagte.

"Frygt ikke," svarede stemmen med en melodisk blidhed. "Stol på ham, som er over al magi. Når menneskene forlader eder, er jeg eder nær, siger Herren. Jeg ved en udgang, der er vel så god som den, vi er kommet ind af. Men lad os høre, om alt er roligt."

Alle lyttede, ingen vovede at røre sig; denne tavshed varede længe, det lod til, at den usynlige fandt en tilfredsstillelse i at forlænge denne ængstelige stilling, som han for sin del syntes aldeles at beherske.

Omsider brød han tavsheden og sagde med dæmpet stemme: "Hans Faaborg, I er nærmest ved udgangen; buk eder ned, I vil finde en ring, træk stærkt i den og stød i det samme med skulderen til døren, så vil den åbne sig for eder. Men vogt eder, at i ikke falder."

"Hvo kender mig i dette mørke?" spurgte skriveren ængstelig. Men han fik intet svar på dette spørgsmål, og stemmen bød ham kun gentagende at gøre, hvad han havde sagt. Faaborg adlød, og døren åbnede sig.

Skræk og nysgerrighed er tvillingsøstre; med den første svage lysstråle, der fra halvmørket udenfor trængte ind i dette bælgmørke, vendtes seks øjne tilbage mod trappen for at lære at kende den hemmelighedsfulde staldbroder. Det ville have været umuligt, hvis det mørke, der omgav dem på trappen, ikke havde været så gravsort. Nu tillod dunkelheden dem med tydelighed at se omridsene af en gråbroder, aldeles skjult af munkekappen og hætten, som han havde draget over hovedet. Dyveke, som stod ham nærmest, kunne tydeligt se munkens øjne gennem hættens øjenhuller. Han betragtede hende med et stirrende blik, som nødte hende til at slå øjnene ned, og nu kunne den smukke fine hånd, der stak frem af det lange ærme og hvilede i rebet, hvormed munkekutten blev holdt sammen om livet, og som paternosterbåndet hang i, ikke undgå hendes opmærksomhed. Med det hurtige blik, som er hendes køn eget, havde hun straks opfattet, at deres staldbroder var en ung munk, som ikke var uden følelse for hendes skønhed.

Munkens bare fødder genlød ikke på stentrappen, han skred som et åndesyn ned imellem dem og stod snart uden for døren, som han lukkede med omhyggelighed.

Det var igennem den dør, Ole Skåning hin morgen havde ført den våde og gennemfrosne Faaborg ind i hans mosters hus. De stod på den smalle stendæmning, der indfattede den underjordiske kanal, og som løb langs med grundvolden af de småhuse, hvormed kanalen var blevet overbygget og tildækket. På den ene side af den smalle gang var de indskrænket af det dybe, stillestående vand i kanalen, på den anden side af den lodrette mur, som bar de lave hvælvinger, der hang over deres hoveder som en muret grav. Hist og her så man lignende opgange til flere af småhusene. Men tykke spindelvæv viste, at de aldrig blev åbnet; thi det var strengt forbudt at benytte denne kanal til sejlads eller gennemgang. Den eneste lysning, der blev denne uhyggelige hvælving til del, faldt ind igennem begge enderne, hvoraf den ene gik frit ud til vandet ved Bremerholmen, den anden til Sankt Nikolai kirkegård, der den gang var bevokset med store træer. Ved den klareste middagstid herskede tusmørket her nede, og på denne sommeraften, da klokken allerede var over otte, måtte man, som disse fire, komme fra et endnu sortere mørke, for at kunne skelne enhver genstand.

Munken brød tavsheden, enten han var ked af denne stirren, eller han følte, at han måtte give en forklaring over sin nærværelse på dette sted.

"Det er slette og syndige tider, når Herrens tjenere må lade sig finde i hekses og troldkvinders huse," sagde han med en klar og velklingende stemme. "Men vi skal gå, hvorhen vort kald fører os, og vi skal ikke skælve for nogen kamp, var det end med Djævelen. Mine foresatte har sendt mig i lovligt ærinde til den, som nu er ført fangen fra sit hus, thi af mig selv var jeg ikke

kommet til denne kvinde. Det er onde tider, når kirkens tjener må skjule sig for magtens håndlangere. Men det kommer over dens hoved, som er skyldig i forargelsen."

Efter disse ord udstrakte han hånden, greb Dyvekes silkebløde hånd og beholdt den inden i sin, mens han sagde: "I er kommet på en gal vej, og skrækken har fulgt eders fodspor. I har fristet, hvad ingen bør friste, thi Gud Herren vil alene kende menneskets skæbne, og hans råd og vilje med vor fremtid skal være nat for vore øjne. I har erfaret spådom og varsel, og I har hørt sandheden og de ting, som skal ske, thi ånden var i dag mægtig over kvinden, der har fortabt sin sjæl for at købe den kundskab, som ingen skal vide, og som hun sælger for gave og vinding. Men den, som intet har hørt, skal takke Herren, fordi han sendte de mænd, der sparede hende for at synde imod hans bud. Forsker ikke oftere efter det, som skal være skjult, til det kommer."

"I er kommet på en gal vej," vedblev han. "Mit kald er at lede den vildfarende og oplyse den, som vandrer i mørket. Følger mig, jeg skal bringe eder på rette vej, men vogter eder, at I ikke glider på de slibrige stene."

Med Dyveke ved hånden skred munken langsomt foran. Han gik yderst mod vandet, og på denne gang, der ellers kun var bred nok til en person, gik han med sikkerhed selv anden på de yderste, glatte stene, så at man skulle tro, at hans bare fødder kunne krumme sig om stenene, som en fugls kløer om en gren. Dyveke trykkede sig så tæt op til den skimlede, fugtige mur, som muligt; det gøs i hende ved at se den fare, hvori han svævede for at kunne føre hende med desto større sikkerhed. Kun på et meget smalt sted måtte han lægge sin arm om hendes

liv, og trykkede hende tæt op til sig, for at støtte hende desto sikrere. Således nåede de udgangen af kanalen og steg op ad en stejl trappe, til den med store træer beplantede og med høje mure indelukkede Sankt Nikolai kirkegård.

Mens man havde gjort udgangen fra denne side til den underjordiske kanal utilgængelig for alle og enhver, havde man ikke spærret den for munkene, som til enhver tid var herrer af indgangen til kirkegården. Den sikkerhed, hvormed barfodsmunken tilbagelagde denne vej, syntes også at tyde på, at det ikke var første gang, han havde betrådt den, og at Sigbrit ikke havde taget fejl, når hun troede, at spåkvinden og munkene havde mere samkvem end de folk vidste af, som boede lige over for Elsebeth Bagers dør.

På kirkegården standsede han og sagde med et suk: "Her skilles vore veje. Under jorden fulgtes vi ad, over jorden går hver sin forskellige gang. Når vi atter kommer under sammen, er vi lige – men før heller ikke."

Derpå åbnede han med en nøgle en lille sidedør, som gik fra kirkegården til kirken, førte sine ledsagere ind i kirkens skib og pegede mod den åbne udgang. Dyveke tog nogle sølvmønter af tasken, som alle fruentimmer den gang bare i bæltet uden på kjolen, og rakte ham dem.

"Gaven tilhører kirken og skal blive delt mellem de syge og de sorrigfulde," sagde munken, idet han tog Dyvekes hånd og beholdt den nogle øjeblikke inden i begge sine; "hånden, som gav den, være takket og velsignet."

Med et næsten umærkeligt tryk slap han Dyvekes hånd, vendte sig om og gik langsomt hen imod Hellig Trefoldigheds

alter ved siden af den søndre kirkedør, hvor han knælede ned og blev liggende i bøn og andagt.

Den gang stod kirkerne altid åbne om dagen, for at de fromme til enhver tid kunne forrette deres andagt eller søge trøst eller skrifte i kirken. Sankt Nikolai kirke, som var stor og prægtig, havde en mængde sidekapeller og altre. Ved flere af disse knælede bedende; deres mumlende bønner frembragte en underlig hvislen, der gav en svag genlyd i de store hvælvinger og udstrakte sidegange. Mægtige toner af de dybe klokker begyndte i det samme at runge gennem det store rum, først i tre gange tre afmålte slag, og derpå i en fortsat bølgegang. Det var solens nedgang, klokken var halv ni. Aldrig havde den pragtfuldeste ceremoni grebet Dyveke og Anna således, som denne dybe ro og disse mægtige toner greb dem i dette øjeblik, efter så mange sindsbevægelser. De knælede ned foran Hellig Korses alter. Også Hans Faaborg følte noget mere end almindeligt bevæge sig i hans bryst; men inden han kunne blive enig med sig selv, havde Dyveke og Anna endt deres bøn og forlod kirken. Faaborg fulgte efter dem. –

Ved havelågen sendte Dyveke Hans Faaborg bort, uden med et ord at takke ham for hans følgeskab. Annas pige og Aslak blev tilkaldt og skyndsomt ilede de afsted, for at Østerport ikke skulle blive lukket for dem. Ved hjemkomsten måtte Anna høre mange bebrejdelser af sin madmoder, fordi hun ikke alene selv havde drevet den hele aften bort i lediggang, men også afholdt pigen og Aslak fra at deltage i husets gerning. –

Dyveke havde hellere end gerne straks begivet sig til ro, men hendes moder lod hende kalde. Sigbrit var i usædvanlig godt lune. Det var lykkedes byfogeden, fortalte hun, at gribe en heks,

som man længe havde været på spor efter; man havde fundet alle hendes apparater opstillet i fuld orden, så at der kunne gøres sag mod hende for trolddom og besværgelse. Sigbrit havde rigtig nok håbet også at pågribe nogle adelsmænd eller munke, som var kongen fjendske, thi de besøgte heksen jævnligt, men man havde ingen fundet. Troldkvindens tjenestetyende havde allerede tilstået, og nævnt flere navne, som var af vigtighed; mere skulle bøddelen nok forstå at aftvinge hende ved skruebænken. Derpå fortalte hun, at den unge Klavs Daa havde været hos hende og bevidnet sin uskyldighed i overfaldet på Hans Knaps hus; det lod til, at han talte sandhed, thi han dulgte intet, og fornægtede ikke engang sit venskab for afsendingen fra de svenske oprørere. Sigbrit talte om den unge mand med mere agtelse, end hun i almindelighed ydede adelen; hun troede, at han mente det ærligt med kongen, og ikke var vundet af gejstligheden og kongens andre fjender. Altså måtte Hans Faaborg have fået fejlagtig underretning, thi fra ham var mistanken mod Klavs Daa først kommet.

"Det undrer mig, at nogen vil fæste lid til en underretning, der kommer fra et så falsk og løgnagtigt menneske som den krybende, nederdrægtige Hans Faaborg," sagde Dyveke.

"Ej! Ej! Nu kalder du ham nederdrægtig, og for en stund siden gav du ham lov til at spadsere med dig. Viser du ham måske den gunst, trods de slette tanker, du har om ham, fordi han er Torben Oxes tjener? Da kan man sige, at når det regner på præsten, drypper det på degnen."

"Jeg ved ikke, hvad I vil sige dermed," svarede Dyveke, som blev stødt over denne hentydning. "Til tjener kan han bruges,

thi man kan holde ham i ave som en hund. Men til ven og fortrolig og medhjælp i min gerning ville jeg ikke have ham, om han og jeg var de to eneste i hele verden, dertil holder jeg mig meget for god."

"Nå nå! Bliv ikke så heftig," sagde Sigbrit leende, som altid, når Dyveke blev vred. "Hans Faaborg er en snu mand, og dygtig i skriven og regnen. Men en falsk skurk er han rigtig nok, deri kan du have ret. Forleden bragte han mig en kande i foræring. Han gjorde meget væsen deraf, den skryder, han sagde, at han havde købt den af en italiensk jøde; men nu siger Johan Spegelberg mig, at den ikke er af sølv, men af et nymodens eftergjort metal, som de har opfundet i Paris, og som hartad intet er værd. Men han skal komme til at fylde den med gylden, så mange som den kan rumme, den snyder, jeg skal lære ham at give uægte foræringer og at ville narre Sigbrit. Når han næste gang får løn af slotsherren, skal jeg holde afregning med ham; så længe kan han løbe og tro, at han har taget mig ved næsen. Men den ler bedst, der ler sidst."

Og Sigbrit lo og gned hænderne ved tanken om den gerrige hævn, hun ville tage over Hans Faaborg.

Da Dyveke var bragt til sengs og havde sendt sine piger bort, brød endelig de længe tilbageholdte tårer frem, hun græd og jamrede sig den halve nat. Og da hun omsider havde grædt sig i søvn, undte de forvirrede og ængstende drømme hende ingen ro. Hun syntes, at hun atter var i heksens mørke stue og hørte hendes forfærdelige spådomme og trusler; kongen, dronningen, Torben Oxe og Sigbrit svævede som åndesyner forbi hende, snart vinkende, snart truende, dødningehovederne grinede ad hende, det sorte forhæng bevægede sig frem og

tilbage, som om det ville tildække hende, og bag ved det hørte hun munkens dybe klare stemme udsige det skrækkelige tredobbelte veråb over hende.

Da greb forfærdelsen hende; hun styrtede ud af stuen og ned igennem vindeltrappen, men alle de andre forfulgte hende. Døren til den underjordiske kanal åbnedes pludselig, med et skrig styrtede hun og kongen og dronningen og Sigbrit i det mørke, dybe vand. Men Torben Oxe sprang i strømmen og drog hende op, alle de andre var forsvundet i afgrunden; og han bar hende gennem den hemmelige gang, som munken havde vist hende, og med et var hun ikke mere i den underjordiske hvælving, men i den store, lyse Sankt Nikolai kirke, hvor hun knælede for Hellig Korses alter, og ved siden af hende knælede Torben Oxe, og munken sang med sin dybe stemme et sørgeligt *de profundis* og alle klokkerne ringede dertil, som til en ligbegængelse. Dyveke vågnede i det samme, det var morgen, klokkerne ringede ved solopgang, og morgensangen bares på en mild sommerluftnings vinger ind igennem det åbne sovekammervindue, som man havde forglemt at lukke. Hun var mat og nedslået og havde en forfærdelig hovedpine.

7. Et hjerte

I en rummelig stue i en af hovedgaderne i København sad to damer, hver beskæftiget med sin forskellige syssel. Det var den kloge fru Anne Arvidsdatter, der var en søster til den mandhaftige ridder Thorbjørn Arvidssøn, som havde været befalingsmand på Gurre slot før Oluf Daa. Hun var hustru til herr Jokum Griis til Holme, som for tiden var rejst til fremmede lande i kongens ærinde, og moder til den smukke Adelgunde, eller, som moderen kaldte hende: Gundel, der sad ved et lille bord i samme værelse, beskæftiget med et håndarbejde, men endnu mere beskæftiget med sine egne tanker, som ofte bragte hende til at lægge de flittige hænder i skødet, mens hun stirrede lige ud for sig, som om hun kunne læse skjulte ting i gulvets tavlede stenfliser. Den kloge fru Anne Arvidsdatter, som hun i almindelighed blev kaldet, sad ved et stort bord, der var dækket med papirer og besynderlige tegninger. Hendes husbond havde ikke uret, når han for spøg sagde, at hun i mange ting var en nar på jorden, mens hun var klog på himlen; thi i astronomien og de med den beslægtede videnskaber var hun fuldkommen hjemme, mens hun ofte ikke vidste, hvad der foregik i hendes umiddelbare nærhed. Det var hendes hengivenhed for videnskabelighed, endnu mere end hendes datters ønske, der havde draget hende fra Skåne til hovedstaden, og hun glædede sig ret til de fremskridt, hun skulle gøre under de udmærkede mænds vejledning, som fandtes her i flere fag og videnskaber, og hun havde bestemt at anvende det år, hun rådede sig selv, mens hendes ægteherre måtte være fraværende, til at studere af

hjertens lyst. Det var derfor ikke at undres over, at hun kun lidet lagde mærke til sin datter, og denne unge pige var, uagtet hun uafladelig var i sin moders nærhed, mere overladt til sig selv, end unge piger på den tid plejede at være.

I lang tid havde man ikke hørt anden lyd i værelset, end den sagte kradsen af pennen mod papiret, da fru Anne pludselig hævede hovedet fra sit arbejdsbord og brød tavsheden, idet hun sagde med en stemme, som ved sin tørhed forrådte, at den i lang tid havde hvilet: "Hvad siger du, Gundel?"

Den unge pige fo'r sammen, blev blussende rød og sagde: "Jeg, kære moder? Jeg sagde jo ikke et ord." Og da fru Anne igen ville gribe pennen og fortsætte sine beregninger, tilføjede hun: "Ja, jeg sagde rigtig nok før, at det er sært, vi hverken hører eller ser noget til Klavs Daa i alle disse mange dage. Nu har vi jo dog været her på tiende dag. Men det er meget længe siden, at jeg sagde det, og da jeg troede, du ikke hørte det, ville jeg ikke forstyrre dig. Synes du ikke også, at det er underligt?"

"Du er et godt barn, Gundel. Klavs Daa, siger du? Ja, du har ret i det. Men bi lidt, hvad var det nu, vi hørte om ham? Jo, nu husker jeg det, det var jo ham, ridder Niels Henningsøn forgangen dag fortalte om. Men det var lidet glædeligt, hvad vi hørte om ham, syntes mig."

"O, den gamle ridder Niels er ret et afskyeligt, gammelt uhyre," sagde den smukke Adelgunde, idet forbitrelsen farvede hendes kinder røde. "Han er ret en ondskabsfuld gammel mand, ret en utålelig gammel sladderhank, finder sin største glæde i at bagtale folk."

"Ti stille, barn, ridder Niels er en ven af din fader, det er smukt af ham, at han straks har opsøgt os, som vi kom her til

staden. Sådan må du ikke tale om en af din faders venner."

"Han har vel ikke andet at foretage sig, end at løbe fra hus til hus med onde rygter," svarede Adelgunde med bitterhed. "Det er vel næppe for vor skyld, at han er kommet. For min skyld skal han såmænd ikke have nødig at ulejlige sig oftere herhid."

"Jeg kan ikke tro, at der et ord sandt i alt, hvad han sagde," vedblev hun efter nogle øjeblikkes tavshed. "Det ligner slet ikke Klavs Daa, at føre sig slet op og komme i slagsmål. Og ridder Niels kan vist heller ikke bedømme Klavs Daa. Man behøver blot at se på hans naragtige gammeldags klokkeærmer for at vide, at han ikke vil tale andet end ondt om unge mennesker. Det, han fortalte, ligner slet ikke Klavs Daa."

"Det er vanskeligt at sige, mit kære barn. Vi kender ham så lidt. Jeg tror ikke, at jeg har talt ti gange med ham i hele min levetid. Din fader og hans fader har aldrig kunnet komme ud af det sammen, og havde det ikke været for herr Ivar Bjælkes skyld, som kom med ham til os, kort efter at din fader var rejst udenrigs, ville jeg vist nok ikke have taget imod ham og havde aldrig set ham for mine øjne."

Datteren svarede ikke, men drog et dybt suk ved tanken om denne fædreliv. Hun delte ingenlunde sin moders mening; hun troede at kende Klavs Daa nøje; hun havde talt med ham vel hundrede gange, og hun havde modtaget ham for hans egen og ikke for Ivar Bjælkes skyld. Fru Anne greb atter pennen og var snart fordybet i sine skriverier, mens Gundel kniplede den ene fine maske i anden og gav sine tanker frit løb. Og hun anstillede da i sit stille sind mangehånde betragtninger over det onde rygte om Klavs Daa, der ved den gamle ridder Niels Henningsøns tjenstvillige sladderagtighed også var nået til

hendes øre, og bestræbte sig for at udfinde en eller anden besmykkelse, der kunne forandre det, der var blevet berettet som et simpelt slagsmål, til en ædel dåd. Og det lykkedes hende til dels, så at et smil efterhånden afløste det tungsindige alvor, der havde berøvet hendes ansigt dets sædvanlige glade og tillidsfulde udtryk. Hun løftede hovedet i vejret, rystede de lange, blonde lokker fra ansigtet, kastede et taknemmeligt blik ud igennem vinduet og op i den klare, blå luft, hvis rene farve afspejlede sig i hendes øjne, og knipleskytlen bevægedes en gang så hurtigt, efter som hun forfulgte den glade tanke, at der måtte ligge en skjult, ædel handling til grund for det usandfærdige rygte.

Men tiden faldt hende ikke desto mindre lang. Fru Anne Arvidsdatter studerede ivrigt i sine astronomiske tabeller, og da hun havde studeret sig træt, rejste hun sig og gik bort for at aflægge besøg hos nogle af sine jævnaldrende veninder fra tidligere tider: lutter agtbare ridderfruer, med hvem hun atter ønskede at knytte forbindelse, mest for sin datters skyld, for at Gundel kunne have nogen passende omgang. Det faldt ikke den kloge fru Anne ind med en tanke, at lige børn leger bedst, og at det var jævnaldrende selskab, hendes datter trængte til. Adelgunde blev siddende ved sit arbejde.

Men da den ene time gik efter den anden, uden at den længe ventede havde indfundet sig, og da hendes terne omsider kom hjem fra staden og medbragte adskillige forvirrede og uforståelige beretninger, som hun ville have fra Klavs Daas svend Mogens, med hvem hun havde talt på gaden, dels om kampen uden for Østerport, dels om den svenske afsending og om Klavs Daas besøg aftenen før hos madam Sigbrit, blev

Gundel utålmodig, og nu anklagede hun ham i sit hjerte lige så ivrigt, som hun kort før havde forsvaret ham, og med fuldkommen så meget held. Og da hun gentagne gange havde udspurgt pigen og til sidst var kommet til den overbevisning, at den gamle sladdersyge ridder Niels Henningsøn dog vel havde ret, da han havde slået på, at hele historien var kommet over et fruentimmer, sendte hun pigen bort, og støttede mismodigt hånden under kinden, idet hun anstillede endnu dybsindigere betragtninger. Og hvad var genstanden for disse betragtninger? Var det vel det spørgsmål, om Klavs Daa muligt skulle elske en anden? Om verdens slethed skulle gå så vidt og om der skulle være en sådan dobbelttungethed til, at man skulle kunne sige alt det, hans læber havde talt, og især hvad hans øjne og hans hele adfærd havde sagt i hine uforglemmelige aftener, som de havde tilbragt i Skåne i dette forår, og dog til samme tid kunne have en anden i hjertet og tankerne? – Nej, det var ikke det spørgsmål, der sysselsatte Gundel i denne time. Hun ransagede sit *eget* hjerte, og det var hendes *egne* følelser, hun undersøgte; det var de spørgsmål, hun gjorde sig, om hun havde ladet sig bedåre af det udvortes og blændende skin, og havde tåget et uædelt metal for det ægte guld; om hun blot skulle have været genstand for en letsindig ungersvends flygtige opmærksomhed uden at have nogen anelse om, at hun delte den med ethvert glat ansigt, der mødte ham på hans vej; om hun, uden at gøre sig rede derfor, allerede havde skænket sit hjerte til Klavs Daa, uden at vide, om han fortjente det? – Og hun forfærdedes næsten over denne ransagelse; thi hvorfor var det vel ellers, som om en iskold hånd havde grebet hendes varme hjerte ved tanken om, at rygtet mulig kunne have talt sandt? –

Et slag af dørhammeren afbrød hendes betragtninger, hurtige skridt lød på trappen, og Adelgunde havde netop tid til at lade hånden glide over øjnene for at bortviske sporene af hendes betragtninger, da døren gik op og Klavs Daa stod for hende, rødmende af glæde over at træffe hende alene. Efter at have underrettet sig om damernes befindende efter rejsen og om, hvorledes de fandt sig tilfredse i hovedstaden, bad han om tilladelse til at afvente fru Annes tilbagekomst for at hilse på hende. Så vidt var det gået meget glat; men nu gik samtalen i stå, thi de havde gensidig grebet hinanden i et iagttagende blik, som tydede på mistillid, og denne opdagelse gjorde dem begge forlegne. De følte begge, at det ikke var muligt at tale om andet, end om det rygte, hvis tilværelse ingen af dem turde fornægte, og som havde beskæftiget deres tanker så meget.

Den unge pige fattede sig hurtigst, og med den hendes køn egne lethed, som aldrig viser sig tydeligere end under sådanne forviklinger, sagde hun: "Godt og vel var det, herr Klavs Daa, at I endelig en gang kom for at besøge os; både min moder og jeg har været nysgerrige efter at se eder, da der har gået så mange rygter om, at I var blevet halvt ihjelslået."

Nu er det sagt, tænkte Gundel ved sig selv. Lige så godt først som sidst. Men hun var ikke i stand til at kaste et eneste blik på Klavs Daa, og sysselsatte sig ivrigt med sit håndarbejde.

"Altså var min formodning rigtig, og dette skammelige rygte er også nået til eder," sagde Klavs Daa. "Jeg tvivlede ikke derom. Tro mig, det er den hårdeste straf for min ubesindighed, thi ubesindig har jeg vist nok været. Eders gode mening er mig dyrebarere end alt andet i verden, og ingen tanke har pint mig som den, at I kunne tro ilde om mig."

Gundel fortrød, at hun havde indladt sig på denne genstand; hun blev blussende rød og svarede hurtigt: "Jeg har slet intet tænkt ... jeg har slet ikke hørt det mindste ... som ..."

"Tilgiv mig, Gundel, men eders kind og eders øje modsiger eders læber. Vist nok har I hørt ufordelagtig tale om mig. Det er kun alt for sikkert. I tier? Lad mig sige, hvad I har hørt. At jeg har overfaldet et fredeligt hus som en stratenrøver ved nattetid, at jeg har mishandlet et stakkels tjenestetyende, som ville forsvare indgangen, og selv båret en hæslig og vanærende skramme bort fra denne kamp, og at alt dette er sket for en ung piges skyld. Ikke sandt, det har man sagt eder?"

Gundel tav og så ned for sig. Hendes bryst kunne næppe rumme alle de følelser, som stormede ind på hende.

"Løgn og sandhed rækker hinanden hånden i denne verden. Vil I høre mit eventyr, således som det er gået til? Jeg giver eder mit ord for, at jeg ikke skal forvanske det mindste ..."

"I behøver intet at fortælle mig," afbrød Gundel ham, idet hun hurtigt fæstede sine klare, blå øjne på ham. Hendes tillid var pludselig vendt tilbage i sin fulde styrke. "Jeg tvivler ikke om, at I har handlet ridderligt, og at rygtet har løjet. Fortæl mig intet derom."

"Jeg takker eder af ganske hjerte for eders gode tanker," sagde Klavs Daa, ikke uden bevægelse. "Tro mig, jeg påskønner eders tillid, og jeg skal altid stræbe at fortjene den. I skal vist ikke have skænket den til en uværdig."

Gundel slog øjnene ned, hendes læber sitrede, hendes bryst bevægedes hurtigt. Klavs Daa følte den overvægt, han i dette øjeblik havde, og han var ædel nok til ikke at benytte sig deraf. Idet han forandrede tonen, sagde han med livlighed: "Men den

ridderdåd, I tiltror mig, den har jeg ingen lejlighed haft til at udføre, og kæmpeviserne ville ikke blive beriget, hvis mine bedrifter blev sat i rim af en af vore skjalde."

Og nu fortalte han alt, hvad der var hændet ham. Gundel fattede efterhånden mod til at se op, de forlegne øjeblikke var bandlyste, og de talte om denne begivenhed, som om et dem begge uvedkommende eventyr. Han fortalte, hvad han havde lidt ved at vide sig en genstand for et så skammeligt rygte, mest fordi han havde været fordømt til uvirksomhed, og ikke kunne rense sig for denne beskyldning der, hvor det var ham mest magtpåliggende. Gundel kniplede atter ivrigt og så ikke op. Derpå berettede han, at han havde fulgt den gamle Gotfred af Ghemens råd og havde besøgt Sigbrit, at hun havde modtaget ham vel, og at han næsten havde forsonet sig med hende for den forstandige klarhed, hvormed hun var gået ind på sagen. Han delte hartad hendes anskuelse, at han ved sit komme havde forstyrret et tilsigtet overfald af andre, hvem de så var, og at disse havde benyttet en tilfældig kundskab om hans navn til at vælte mistanken fra dem selv over på ham. Og dette troede han så meget hellere, som han deri så en gunst af skæbnen.

"En gunst?" sagde Gundel og betragtede ham med forundring.

"Ved I, hvem den omtalte unge pige er? En plejedatter af en værtshusmand uden for Østreport, det er en meget utydelig beskrivelse. Det er den lille Anna fra Kullatorp, et par mile fra eders faders gård i Skåne, ved udkanten af den store fyrreskov, som vi en gang red igennem, på den smukke ridetur med Ivar Bjælke og hans søster. Ak, den dag glemmer jeg aldrig. Det er den samme unge pige, jeg den gang fortalte eder om. Jeg havde

et par dage før været så lykkelig at jage en ulv fra hende; hun var så taknemmelig for denne ringe tjeneste, at jeg nær havde ladet mig forlede til at tro, at jeg havde udført en heltegerning ved at slå en anskudt og halvdød ulveunge rent ihjel."

"Og det kalder I en ringe tjeneste? Jeg gyser ved at tænke på den fare, I udsatte eder for."

"Det er den samme unge pige, som nu imidlertid er kommet til Sjælland, for at jeg igen skal frelse hende, måske fra en langt farligere ulv. Må jeg ikke ønske, at Sigbrit havde ret i sin formodning, for at jeg kunne se en skæbnens styrelse, endogså i min ubesindighed?"

Gundel tav. "Sandelig, det ville glæde mig, om det var så," vedblev han, "thi hun er unægtelig meget, meget smuk."

Den unge pige bestræbte sig for at se ligegyldig ud, men en hurtig afveksling af farven røbede, at disse ord havde gjort virkning på hendes uerfarne hjerte. Hun mærkede det selv, det var hende pinefuldt, og trods sin uerfarenhed havde hun styrke til at sige med en fuldkommen ligegyldig mine og stemme: "Altså havde rygtet dog ret, at det var et kærlighedseventyr. Sandelig, I er sært begunstiget af skæbnen."

Klavs Daa var straffet. "Nej," sagde han, idet han pludselig blev alvorlig, "nej, rygtet har ikke ret, og var intet kærlighedseventyr. Det tror I heller ikke. Sig, at I ikke tror det, jeg beder eder derom."

"I vil dog ikke forringe eders egen lykke, Klavs Daa, ved at fornægte det, som først lægger betydning i, hvad skæbnens styrelse har skænket eder," sagde Gundel leende. Og hendes latter var oprigtig, thi hun troede intet øjeblik på, hvad hun selv sagde.

"Jeg har fortjent denne spot. Men driv den ikke videre, I ved ikke, hvor meget et eneste spottende ord i eders mund sårer mig. Berøv mig ikke den smule fatning, jeg kan have tilkæmpet mig, og som jeg mindst havde ventet, at jeg skulle få forringet hos eder. Sandelig, jeg kan have den nødig, når jeg om lidt skal fremstille mig for kongen, der er vred, efter som man siger mig, over mit lange ophold i Skåne. Ak, han ved ikke, hvor korte dagene var der ovre. Vidste han, hvor lykkelig denne ulydighed gjorde mig, han ville tilgive mig den."

Gundel så bedrøvet ned for sig, hun bebrejdede sig denne "hjerteløshed" at kunne spotte i et øjeblik, da kongens vrede svævede over hans hoved for en ulydighed, som han havde udvist af kærlighed til hende. "Tilgiv mig," sagde hun og gjorde en lille bevægelse med hånden, som om hun var i begreb med at række ham den, men lod den atter synke. "Jeg mente intet ondt dermed. Jeg vidste ikke, at kongen var vred på eder, fordi i ... Min Gud! det er jo forfærdeligt! Hvorledes vil det gå eder!"

Klavs Daa greb den synkende hånd og trykkede den til sine læber. "Kære Gundel! Lad mig takke eder for denne venlige deltagelse i min skæbne. Den vil give mig mod til at gå enhver fare i møde. Frygt ikke for mig. Kongens vrede vil snart være forbi, han har andet at tage vare, end at tænke på en ringe hofsindes anliggender. Og hvad kan han gøre mig, når alt kommer til alt? En adelsmand er jo ingen træl af kongens vilje. Men selv om jeg kunne blive en genstand for hans forfølgelse, ville jeg takke min gode skæbne derfor, da det har lært mig, at mit ve og vel ikke er eder ganske ligegyldigt, og denne vished kan ikke købes for dyrt."

Han holdt hendes hånd inden i sine, og mens han talte, hvilede hans øjne med et udtryk af trohjertighed på Gundels blussende ansigt, og så hun end ikke op, sagde dog lyden af hans stemme hende, at ethvert af hans ord kom fra hjertet.

Og de gik igen til hjertet. De tav begge en stund. Men denne tavshed var veltalende, og da Gundel først havde fået mod til at hæve det silkeskjul, der dækkede hendes smukke øjne, læste de i sjælens spejl, hvad læberne ikke vovede at udtale.

I dette øjeblik lød atter dørhammeren, som forkyndte fru Anne Arvidsdatters hjemkomst. Klavs Daa slap Gundels hånd med et sagte tryk, som hun ikke vovede at gengælde, og var allerede beskæftiget med at betragte tegningerne i en bønnebog, da døren gik op. Enhver anden end den kloge fru Anne ville ved første øjekast have opdaget, at de to unge mennesker i hendes fraværelse havde talt om andet end om tegninger og bønnebøger. Men fru Anna havde i dette øjeblik hovedet fuldt af bynyt, thi hun havde truffet den gamle ridder Niels, og han havde givet hende en hel pose fuld af stadens nyheder, som hun atter meddelte sin datter.

"Den utålelige gamle sladrer," sagde Gundel. Og Klavs Daa istemmede i sit hjerte denne dom over den ham ubekendte ridder, der havde omtalt ham så ufordelagtigt.

"Du har ret i det, barn," sagde hendes moder, "han er en sladrer af første skuffe. Gud ved, hvor nogen kan rumme så mange ubetydeligheder i sit hoved. Men en blind høne kan også finde et korn, siger man jo, og han fortalte mig dog noget, som der var fornuft i, om en stjernespådom, der er fundet i et gammelt håndskrift efter en Sankt Brigitte, der er død i Sverige for mere end to hundrede år siden, og som alligevel skal passe

fuldkommen på vore dage. Ja, de, som holder sig til himlen og forstår at læse på den, de bliver sandelig ikke narret. Jeg skal fortælle dig derom."

Klavs Daa, som frygtede for, at denne planetariske undersøgelse skulle blive langvarig, tog afsked for at begive sig til slottet, da han skulle fremstille sig for kongen ved den store audiens, som netop fandt sted den dag. Fru Anne mærkede næppe hans bortgang, hendes tanker var allerede iblandt stjernerne, og denne gang mødtes de med hendes datters, som opsendte fromme bønner til Himlen, at en gunstig stjerne måtte lyse for Klavs Daa og beskærme ham mod alt ondt på hans farefulde vandring.

8. Slottet

Halvfjerde hundrede år var nu forløbet, siden Absalon anlagde Axelhus på den lille holm Tyvsnæs, som lå midt i strømmen, der dannede stadens havn. Slottet var i denne mellemtid flere gange blevet belejret, stormet, indtaget, plyndret, til dels afbrændt og atter opbygget, så at det havde gennemgået mange omskiftelser, inden vi ser det i året 1516 som en uregelmæssig sammensætning af højst uligeartede bygninger fra forskellige tidsaldre. For at orientere os i de afdelinger, som den gang dannede Københavns slot, vil vi ledsage Ole Skaaning, der vendte tilbage fra staden til slottet dagen efter, at hans moster var blevet bortført af byfogedens svende, på en tid, som vi nu vil kalde tidligt om morgenen, men som man den gang kaldte højt op ad formiddagen, idet klokken nemlig var syv.

Slottet, som over alt var omflydt med vand, stod den gang ved to vindebroer, der kun til visse tider var nedladte, i forbindelse med staden. Den ene af disse var Knagbroen for fodgængere, lige for Knagbrostræde, men denne var kun sjældent tilgængelig. Den anden var Højbro, som man også kunne ride over, den gik fra Højbrostræde over til slottet. Denne sidste bro bestod af to afdelinger, den yderste, som hang i jernkæder og kunne hisses op, og den inderste, som stod urokkelig på sine pæle. Midt imellem disse to afdelinger hævede sig et lille firkantet, to etages vagttårn op af vandet og forsvarede overgangen gennem en dyb port, der var velforsynet med jernnagler, bolte, bomme og andre forsvarsmidler. Når man var kommet igennem vagttårnets port og over den

inderste bro, kom man til et stort firkantet porttårn, lige så vel befæstet som det første. Midt på dette tårn hang en lille udbygning, hvorfra bueskytter og bøsseskytter kunne beskyde broen, uden at være udsat for fjendens angreb. Uden om det øverste stokværk i tårnet var en omgang, hvorfra slotsvagten kunne se ud over staden. Øverst i taget, under spiret, hang slottets store stormklokke, hvorpå vægterne efter gammel skik slog timeslagene med en hammer, hver gang sandet i timeglasset var udrundet. Tæt til begge sider af porttårnet sluttede sig to bygninger, som tillige med tårnet udgjorde hele den nordlige side af slottet. Den til højre, der uden til så ud som en landsbykirke, med en gotisk takket endegavl ud imod vandet, var slottets arkelihus, hvor forsvarsvåbnene forvaredes. Til venstre lå en stærk, grundmuret bygning, hvor slotsherren boede. Her var også forsamlingsstuen for rigens råd til de daglige forretninger med kongen, – thi til de store forsamlinger mødte de i Helligåndshus, og fra disse forsamlinger var kongen udelukket – og her var også apotekernes kemiske laboratorium, samt bolig for de forskellige slotsembedsmænd. Til denne sluttede sig en lang og stor bygning, som Kristian den Første havde begyndt og kong Hans fuldendt, og som dannede den østlige del af slottet. Opgangen til denne bygning var gennem et stort ottekantet tårn, som stod ved den anden ende af bygningen, skrås over for porttårnet, og ikke indeholdt andet end en prægtig vindeltrappe. I denne bygning havde kong Hans ladet indrette en riddersal – eller, som den den gang kaldtes, dansesal –, som var "86 trin i længden og i bredden 40 trin". Ved opgangen til salen havde kongen ladet sætte sit og sin dronning Kristines billeder, udhugget i tvende lange stene. Disse to

figurer er de eneste levninger fra hin længst forsvundne tid, der endnu er tilbage; de findes ved opgangen til det kongelige bibliotek på Kristiansborg Slot.

Tæt til det store trappetårn sluttede sig mod syd en to-etages bygning, i hvilken dronningen boede, derpå kom et smalt, ligeledes ottekantet trappetårn, derpå igen en bygning, som udgjorde den vestlige side, og hvori køkkenerne og forrådskamrene var, og denne stødte umiddelbart op til arkelihuset, som vi tidligere have omtalt. Slotsgården udgjorde således en stor, uregelmæssig firkant, omgivet med de oven omtalte bygninger af ulige højde, nogle af to, andre af tre stokværk. I adskillige af bygningerne så hvert stokværk ud som et hus for sig, da det ved et lille, smalt tag var skilt fra etagen neden under, så at bygningen bestandig aftog i bredde med hvert stokværk. Tårnene derimod var lige op og ned fra grunden og til taget, der på dem alle endte i en rund kuppel med et højt spir.

Men uregelmæssighederne blev endnu mere iøjnefaldende ved udsiderne af slottet, imod byen, end indvendig, imod slotsgården. Det nederste stokværk i alle bygninger havde ingen vinduer til de udvendige sider, de to øverste etagers vinduer sad så højt, at de kun på lange stiger kunne nås, de var snart lange og smalle, snart korte, snart firkantede, snart buede, snart sad de tæt sammen, snart langt fra hinanden. Rundt om slottet løb langs med graven en strimmel jord, der snart var meget smal, snart bredere. Ved et af de smalleste steder var en lille dør anbragt i slottets fundamenter, hvorfra undertiden overgangen skete fra slottet til færgestedet med en båd eller færge. Vi kender denne dør fra Hans Faaborgs natlige fart. Den var

stærkt beslået med jern, og rundt om var anbragt skydehuller til forsvar for denne eneste adgang til slottet foruden porttårnet. Ikke langt derfra lå den båd under lås og lænke, med hvilken Ole Skaaning havde sat slotsherrens skriver over vandet.

Det var en særegenhed, at der ikke var nogen kirke i Københavns slot, uagtet kongen havde to kapellaner og dronningen en, der boede i slottet. Vi finder udtrykkelig optegnet "at Kongen søgte Tolv-Prædiken i Vor Frue Kirke, til hvilken ikke alene Hans Nåde med sine Hofsinder, men også Dronningen med sine Jomfruer rede på deres Gangere, når det var godt Vejr". Slotsherren derimod og tjenerne gik til Sankt Nikolai Kirke at høre prædiken, "ved hvilken Lejlighed man en Gang tog vare på Slots-Herren Johan Urne, hannem at forraske på hans Kirke-Vej".

Da Ole Skaaning var kommet igennem de bevogtede porte, der åbnede sig uden videre for ham, som en af slottets betjente, drejede han til venstre og steg op ad vindeltrappen i den bygning, hvor slotsherren havde sin bolig. Bekendt med alle lokaliteterne, åbnede han døren til skriverstuen, hvor Hans Faaborg svedte angstens sved over sit regnskab, som han skulle bringe i orden.

"Jeg tænkte nok, jeg skulle træffe jer på værkstedet. Ret gør I. Man skal tage tiden i agt, sagde Fanden, han plukkede nødder ved juletid. Guds fred og god dag, Hans Faaborg! I hverken hører eller ser, tror jeg."

"Bliv mig fra livet med dine ordsprog og spild mig ikke min tid," sagde Faaborg med vranten stemme. "Nu kan jeg ikke tale med dig, Ole. Jeg havde næsten min regning opgjort, nu er det forstyrret."

"Havde I? Ja *næsten* vil ikke sige stort," svarede Ole Skaaning, uden at lade sig skræmme af skriverens sure mine. "Næsten slår ingen mand af hesten, man æder ikke haren, før man har fanget ham. Råb ikke vundet, før du est over sundet, og ros ikke fisken, for du har den på disken, siger gammelmands visdom."

"For Djævelen! ... Ole, jeg har ingen tid til at tale med dig. En anden gang skal du være mig velkommen, men nu må du gå. Jeg skal have ende på dette fordømte regnskab, som jeg ville ønske at Djævelen ... nok sagt!"

"Det er netop om eders regnskab jeg vil tale med eder, Hans Faaborg. Jeg må have penge, og da I skal skrive dem på regnskabet, som I siger, nytter det jo intet, at I slutter det."

"Penge? Er I gal, mand! Penge? Og hvor skal jeg tage dem fra?"

"Fra en af de poser på bordet," sagde Ole og pegede på en af pengeposerne, som lå ved siden af et jernbeslået skrin.

"Gud fri os! Det er slotsherrens penge," udbrød Faaborg. "De er talte og har bestemt brug."

"Og om det var Djævelens, det er mig det samme. Jeg skal have penge ... og I skal give mig dem. Nu har I vel forstået min mening."

"Ole, det går ikke an, det er umuligt. Jeg kan ikke."

"Så ...!" svarede Ole Skaaning langtrukkent, og så vist på den ængstede skriver. "Så I *kan* ikke?"

Faaborg vred sig som en orm, han indvendte, at Ole ofte havde fået penge af ham, at det ikke kunne blive således ved, han havde ikke det mindste at råde over, han havde brugt mere, end han kunne gøre rede for, og var selv i forlegenhed, nu var det ham umuligt at forstrække ham med det ringeste. Men Ole

Skaaning vedblev sit forlangende med en halsstarrighed, som var til at fortvivle over.

"Hans Skriver," sagde han, "jeg har ikke tid til at gøre mange ord. Penge må og skal jeg have, thi penge er løsenet, og en vare, som gælder både vinter og sommer. Penge regnes mere end tolv tingmænd, det ved I nok. Om I kommer til galgen for eders regnskab, det er usikkert; men at jeg skal være mand for at bringe eder til galgen, hvis I nægter mig en vennetjeneste, det skal være eder vist nok, ihvorvel det skulle gøre mig ondt for eder, om I skulle blive langhalset for min skyld. Gør derfor ingen ophævelser over sådan en småting som at gøre et greb mere i kassen og skrive et nul mere i bogen, når det gælder om eders halseben; I har allerede skrevet mangt et nul forinden, da det dog ikke gjaldt andet end eders lyst til svir og dobbel."

"Og således kan I tale til en gammel ven og kammerat," sagde Hans Faaborg med en ynkelig stemme. "Er det kammeratskab, Ole?"

"Det er smukt af jer, at I mindes gammelt kammeratskab, det gør I ellers nødig, har jeg lagt mærke til. Men i handelen gælder intet broderskab, ved I nok. Jeg må have penge, uden penge kan jeg intet udrette. Hvad står der i visen: Er det tyv, er det skælm, har han penge, får han hjelm; er han lam, er han stam, har han penge, går han fram. Kom med posen."

Faaborg sprang op og greb med forskrækkelse posen, som han lukkede inde i pengeskrinet. Ole Skaaning betragtede ham med den største rolighed. Da Faaborg havde lukket skrinet, sagde han: "Tror I, at jeg vil tage en eneste skilling mod eders vidende og vilje, så tager i fejl, Hans Skriver. Det er en vennegave, jeg vil have; af eders hånd smager den mig dobbelt

godt. I skal give den godvilligt. Luk I kun skrinet op igen og pung ud med hundrede gylden, ikke en skilling mere, og ikke en skilling mindre."

"Hundrede gylden! Er du gal og bandsat?"

"Nej, hverken det ene eller det andet endnu. Men jeg bliver det snart, skal jeg høre længere på eders snak. Hundrede gylden, sagde jeg, I slipper mig ikke nemmere; men jeg regner også på, at eders hals er mere værd end hundrede gylden, imellem brødre i det mindste."

"Ole, det er umuligt, jeg kan ikke. Dersom det kun var en snes gylden i det højeste ..."

"Hundrede, som jeg har sagt, og derved bliver det. De har fanget min hæderlige gamle moster og sat hende i rådhusfængslet. Men jeg lader ikke min moders søster i stikken, som visse andre, det skal ingen sige om mig. Hun blev fanget i går, mens I var i hendes hus, og I gjorde ikke det mindste for at hjælpe hende; ikke et ord gav I, for at fri den gamle kone for byfogedens klør og for bål og brand, men I listede eder ud gennem bagdøren. Den gang lykkedes det eder, men her er ingen bagdør, og denne gang skal I betale gildet for eders falskhed. Kom derfor med pengene, lige så godt først som sidst. Jeg kommer lige fra vor gode ven i Kristo, som han kalder sig, men han skulle snarere kalde sig vor ven i Satanas, det var ingen løgn; jeg mener bispens famulus. Han vil skaffe hende bort, har han lovet mig, men han vil have halvhundrede gylden for sin egen mund, de andre halvhundrede skal fangefogeden og byskriveren dele, for at jernstængerne skal blive møre og efterspørgslen opsat, til hun er sikker. Djævlen annamme alle de skurke, det er min velsignelse, så dyre de er! Men min

moster må ud af fælden, det er vist, og at I skal betale det, er lige så vist. Gør derfor ikke mere vrøvl om den ting."

Uagtet Faaborg anvendte de ydmygste bønner, blev Ole Skaaning ved sin påstand, og med sukken og stønnen måtte han udtælle de hundrede gylden. Da dette var afgjort, sagde Ole: "Snak nu ikke længere om eders regnskab, det kommer I vel ud af med et par pennestrøg, men hør hvad jeg fremdeles har at sige eder. En af dagene dør vist den gamle Abraham, som har slået strikken om mangen mands hals ..."

"Dør Abraham?" udbrød Faaborg forundret. "Han fejler jo ikke det mindste."

"Synes I ikke, at han er gammel nok, den rynkede synder? Pas på, han dør en af dagene, som jeg siger; jeg kan spå lige så godt som min moster; han får svimmel, når han står oppe i tårnlugen og røger sin aftenpibe, som han plejer, og dratter ned i gården. Er der noget forunderligt i det? Kan han ikke blive svimmel, når han tanker på de mange mennesker, han har pint i sine dage, eller gjort ende på, så ved jeg ikke, hvem det skulle løbe rundt for."

Faaborg betragtede ham i stum forfærdelse. Det smigrede Ole Skaaning, som vedblev: "Når han er død, skal der gøres en ny torturmester, og det er derom jeg vil tale med eder. Det vil jeg være, og I skal udgøre det hos slotsherren og kongen. Embedet er godt, og bestillingen er efter mit hoved. Og lykkes det mig ikke at få min gamle moster ud af kløerne på dem, der holder hende, så skal ingen anden end Ole Skaaning dreje skruerne om på rækkebænken, når de dømmer hende til skammelen. Man skylder at gøre for sine, hvad man kan i denne verden, og der gives mange måder at pine en synder på; når

bøddelen vil, er det skarpe forhør ikke så slemt, som det har ord for. Det kan måske en gang blive til eders eget korporlige gavn at have pinemesteren til ven, Hans Faaborg.

I svarer mig ikke? Det behøves heller ikke, når vi har forstået hinanden. Ser I, Hans Skriver, I er sød i munden og falsk i grunden, det har jeg længe vidst, I bærer kappen på begge aksler og drejer den efter vinden. Nu kunne det måske falde eder ind at tale ilde om mig, for at hævne eder for disse usle skillingers skyld. Det skal I ikke gøre, thi det er dumt, når det ene æsel skælder det andet for sækkedrager. Men gør I det alligevel, er I selv eders værste fjende, og da vil I ikke mange gange se solen gå ned, efter den streg. Men tjener I mig ærligt, da skal det være til eders eget gavn, thi vi to er nu en gang bestemt til at stå last og brast med hinanden, husk vel på det, og jeg er den mand, som endnu kan hjælpe eder til højhed i denne verden, enten på den ene eller på den anden måde."

Uden at vente på svar tog Ole Skaaning posen med de hundrede gylden og gik ud af døren.

Faaborg så forbitret efter ham og knyttede hånden. Derpå lagde han hovedet på armen og blev længe i denne sørgmodige stilling. Da han rejste sig, var hans ansigt fortrukket og bar vidnesbyrd om den angst og kval, der havde bemægtiget sig ham; men hans mine var bestemt, da han sagde: "Det må være således. Mit regnskab kommer jeg aldrig fra, og slotsherren vil vist snart falde på at forlange det af mig. Der mangler alt for mange summer. Og disse hundrede gylden har gjort tallet fuldt. – Slotsherren må få andet at tænke på end at kræve mig til regnskab. Når ræven er bange for ulven, glemmer den at gå på lammejagt. – Det er afgjort, jeg eller slotsherren, en af os to må

af vejen. Og det må ikke vare alt for længe, thi ellers kommer han mig i forhånden med det fordømte regnskab. Han har ærligt fortjent det af mig, thi han er hovmodig og streng, og har mange gange behandlet mig, som jeg var en hund. Han står sig kun halvt med kongen, fra den side skal det tages, og jeg skulle forstå mig ilde på at tale med Hans Nåde, om der ikke skulle hænge nok ved til at give Torben Oxe andet at tænke på end et lumpent slotsregnskab. Fra nu af, min gode Torben Oxe, har du en fjende på liv og død. Vi to, min strenge herre, vi vil spille højest øjne, om hvem der skal først få den anden til at gøre regnskabet op."

Og med dette forsæt lukkede Hans Faaborg regnskabsbogen og pengeskrinet, og forlod skriverstuen. –

Den umistænksomme Torben Oxe sad imidlertid i sit kammer og lyttede til de favre ord, der stod som en honningstrøm fra en gejstlig mands læber, der sad lige over for ham i en mere ærbødig stilling, end den, som den stolte slotsherre indtog over for sin gæst.

Det var kongens kapellan, en lærd og snild mand, der havde forstået at bevare sin høje herres yndest, trods dennes uvilje mod gejstligheden, uden derved at tabe sine gejstlige foresattes gunst. Munken havde vidt og bredt udtalt sig om den store yndest, slotsherren stod i hos Hans Nåde kongen og hos dronningen, om det venskab og den tillid, bisperne nærede for ham, om madam Sigbrits agtelse for hans personlige egenskaber, og til sidst kom han, ligesom tilfældigt, til at berøre den godhed, jomfru Dyveke, efter hans sigende, skulle nære for ham, og den store deltagelse, hvormed hun altid underrettede sig om alt, hvad der angik slotsherren. At munken ville

bearbejde Torben Oxe for en plan, af hvis udførelse hans gejstlige foresatte måske ventede sig adskilligt godt, var tydeligt, den nemlig, ved et giftermål at fjerne Dyveke fra kongen.

Men det lå ikke i Torben Oxes karakter at tage folk for andet, end hvad de gav sig for. I kongens kapellan så han en ydmyg sladderhank, der gerne ville indsmigre sig hos alverden, det faldt ham ikke noget øjeblik ind at tage alle disse ytringer, som smigrede hans forfængelighed, for en plan, og denne umistænksomhed gjorde ham, i forbindelse med hans øvrige egenskaber, til et redskab for de snedigere blandt adelen og gejstligheden.

Torben Oxe var den gang omtrent tredive år gammel; han var en høj, rank, velskabt mand, hvis hele fremtræden røbede alt, hvad der boede i ham. Det mørkebrune hår havde tidligt forladt hans isse, og på en lille plet var det temmelig tyndt, noget, som imidlertid ikke skadede hans skønhed. Den krogede næse, den smukke mund, de skælmske brune øjne, der dog kunne være strenge og alvorlige, når det mindste gik ham imod, det dristige kast med hovedet og det ualmindelig smukke, tilspidsede hageskæg klædte ham alt sammen til hans fordel; få mænd kunne i det udvortes måle sig med Torben Oxe, og ingen var så almindelig en genstand for damernes beundring som slotsherren, når han med sin raske, dristige gang og lydeligt klirrende sporer gik gennem salene på Københavns Slot. Uagtet hans vigtige stilling, hørte han dog ikke afgjort til noget parti i denne bevægede tid, dertil var han for meget beskæftiget med sine egne personlige småanliggender; han havde derhos for meget letsind til at opfatte sin tids opgave, for megen stolthed

til at gøre sig afhængig, for liden selvbeherskelse til at ville tilbageholde en spøg eller spot, når den netop faldt ham ind, og for megen heftighed til at underordne sig øjeblikkets fordringer. Med disse egenskaber forbandt han en ridderlighed, især mod damer, som satte ham højt i disses gunst; han var derhos de ringes og undertryktes forsvarer, men de fornemmes og mægtiges modstander, de fraværendes sagfører, men de nærværendes angriber. Han nedværdigede sig aldrig til en usandhed, var sine venners ven og højmodig imod sine fjender. Og for at gøre billedet af denne adelsmand fuldstændigt, må vi endnu tilføje, at alle andre lidenskaber hos ham overdøvedes af lidenskaben for spil og terningeleg, som han elskede for deres egen skyld og ikke for vindingens, der kun sjældent tilfaldt ham, da han spillede med uegennyttig letsindighed.

Da slotsherren synligt veltilfreds havde hørt en stund på munkens smigrende ord, drejede han pludselig hovedet til siden, med det hurtige kast, der gav ham et endnu stoltere udseende, så kapellanen stift i øjnene og sagde:

"Sig mig, pater Johannes, hvorfra ved I alle disse smukke ting, som I vil indbilde mig? Det gad jeg dog nok være underrettet om."

"Ædle herr ridder, jeg ved dette og endnu meget mere fra de pålideligste kilder. Og for at overbevise eder om, at jeg ikke farer med tant," vedblev han med dæmpet stemme, idet han forsigtigt så sig om, uagtet de var ganske alene, "så kan jeg sige eder, at Hendes Nåde dronningen ønsker intet mere, end at se Torben Oxe hos sig inden middagstaflet, i fald det er eder belejligt."

"Dronningen," sagde ridder Torben, og lod også stemmen synke. "Og dette bud bringes mig af *kongens* kapellan? Hvorledes skal jeg forstå det, min fader?"

"I ved, at Hendes Nåde er en genstand for en sær opmærksomhed her ved hoffet. Alt, hvad der sker af nogen af hendes omgivelse, især af hofmesterinden og pater Mansverus, eller af Hendes Nådes kammermester, herr Maximilian de Bins, bliver betragtet med mistro af et vist mægtigt parti. Madam Sigbrit har *nogle* venner ved hove, som I ved, og endnu *flere* tjenere, derfor har pater Mansverus foretrukket at sige mig Hendes Nådes ønsker i forbigående ved messen, fremfor at drage opmærksomheden på sig, ved selv at opvarte eder, hvilket han ellers meget ønsker at kunne gøre."

"Og kongens kapellan tjener alle parter," sagde ridderen leende, "som en god kristen."

"Hendes Nåde lader eder vide, at løndøren fra den lille trappe står åben, og at en af fru Anna Mejnstrups jomfruer vil være til stede, for at melde eder for Hendes Nåde."

"Ved Jupiter, Hendes Nåde behøvede ikke at sætte en så fristende lokkemad for mig, som en af den alvorlige fru Mejnstrups lattermilde jomfruer," sagde Torben Oxe. "Men siden det nu en gang er indrettet således, vil jeg intet have imod at få en lejlighed til at bevidne skønheden min underkastelse, for sandt at sige finder jeg begge fru Anna Mejnstrups jomfruer meget smukke. Og eder beder jeg at melde Hendes Nåde, at hendes ydmyge tjener er rede til at modtage hendes befalinger."

Samtalen blev afbrudt ved en adelsmands indtrædelse, der var ledsaget af en fin klokkelyd ved enhver af hans bevægelser.

Kapellanen rejste sig hurtigt, og forlod slotsherren og hans nye gæst med ydmyge buk.

Denne adelsmand var ganske anderledes end andre adelsmænd på den tid, og man så ved første øjekast, at han satte noget i at holde på en længst forsvunden tids moder. De overdrevent snabeldannede sko, hvis ombøjede næser nåede højt i vejret, så at deres yderste spidser næsten berørte skosløjferne over vristen, og de små klingende bjælder, der var indsyet hist og her i de meget vide ærmer, hvor de kun forrådte sig ved deres fine klang, alt dette hørte til de moder, som var almindelige for spradebasser i kong Hans' første regeringsår. Hans øvrige dragt svarede ganske hertil. Det var den bedagede ridder Niels Henningsen Stud af en gammel, adelig familie, som for længst er uddød. Denne gamle mand var en besynderlig blanding af ondskab og godmodighed, af venskab og had, kort sagt af alle de mest modstridende egenskaber. Da han var en afgjort fjende af sin tid og af ethvert held, der blev nogen anden til del, levede han i en bestandig fejde med sine omgivelser, hvem disse så end var, men det forringede ingenlunde hans appetit, så lidt som hans trivelighed, der havde nået et betydeligt omfang.

"Jeg forstyrrer dog ikke?" spurgte ridder Stud med en mine, som røbede, at det i grunden var ham aldeles ligegyldigt. "Den ærværdige herre fik bisselæder i sålerne ved at se mig. Sandt at sige troede jeg, at en munk måtte finde sig som hjemme mellem en Oxe og en Stud, siden bispen i Odense har indført staldfodringen, der lykkes så vel."

Den tidligere omtalte bisp Jens Beldenakke var nemlig den første, der indførte staldfodringen i Danmark. Som bekendt

drev klostrene den gang en udbredt studehandel.

"Og fodringen lykkes så vel, at man nu om stunder sjældent ser en stud, som ikke er mæsket," sagde Torben Oxe, hvem denne anvendelse af hans eget navn ikke behagede. "Jo, sandt at sige forstyrrer I mig, for jeg må klæde mig om, inden jeg opvarter Hans Nåde kongen."

"I er jo så riddermæssigt klædt, som man blot kan forlange det," sagde Niels Henningsøn spottende. "I eders sted klædte jeg mig ikke om. Det er jo et allerkæreste snit, eders trøje har, – akkurat som tjenerne i min tid bar det."

Torben Oxe klappede i hænderne ad sin smådreng – således kaldtes den gang riddernes pager, der for det meste var af adelig byrd. Drengen måtte bringe en vinkande og et bæger til gæsten, og derpå hjælpe sin herre ved omklædningen. Ridder Stud tog plads på en af de højryggede stole, beredt på at opholde sig over ethvert klædningsstykke, mens han lod vinen smage sig.

"Hvad nyt i staden, ridder Niels?" spurgte slotsherren, mens han var ivrigt beskæftiget med at tilspidse sit hageskæg foran et lille håndspejl, som pagen holdt.

"Nyt? Ja, det er vor tids løsen. Bestandig nyt, det gamle spørger ingen efter, og dog er det for det meste bedre. Ja, jeg ved intet andet nyt, end at man taler om, at kongen vil lade den svenske adelsmand, som er kommet hertil med Klavs Daa, den unge fusentast, hænge med rigsforstanderens ulæste brev om halsen, i en galge, og fusentasten i en anden lige overfor."

"Jeg kan forsikre jer, at ingen af delene vil ske, det er kun ølhussnak."

"Vel muligt, man hører så meget, knap det halve kan være sandt. Således siger man også, at en mand af gammel slægt vil forsøge at stige i kongens gunst, og i dronningens med, ved at ægte jomfru Dyveke, som både er Hans Nåde og den unge dronning til ulejlighed for tiden … Tag eder i agt, at I ikke klipper eder i hagen. Ja, man har allerede det våbenskjold færdigt, som skal bæres foran dem på bryllupsdagen; foruden det hornede dyr, som han fører i sit skjold, siger man, at Hans Nåde vil af sær kongelig huldskab og gunst endnu tilføje to æselører i gyldent felt … I klippede jer dog ikke? Ja, det kan let ske, derfor er det gamle skæg bekvemmere, således som jeg bærer det, der skal man ikke bestandig have saksen i ansigtet … Så I har ikke hørt noget om det?"

"Nej," svarede slotsherren mut; han indså, at han ville trække det korteste strå ved at blive heftig imod den skrøbelige, gamle mand.

"Ikke? Da er det dog et almindeligt rygte over det halve land."

"Man skal ikke tro rygter og rygtesmede, de er feje løgnere til hobe."

"Tit og ofte, det har I ret i, ridder Torben. Men ordsproget siger, at ingen okse hedder broget, uden han haver en flek. Onde tidninger har vinger og er som oftest visse. Man skulle rigtig nok ikke tro, at en riddersmand kunne tænke så lavt … Nu skar I eder bestemt, det er de snævre ærmers skyld, man kan ikke ret røre sig i dem."

"Mere end nok til at tugte uforskammetheden," sagde slotsherren med tilbagetrængt vrede.

"De er jo i moden, men I må dog tilstå mig, at de ser snurrige ud," svarede den gamle ridder, der lod, som om han ikke havde

hørt slotsherrens sidste ord.

"Snurrige?" gentog Torben Oxe. "Det er en smagssag. Jeg finder det snurrigere at ringe som et klokkefår ved hvert skridt, således som folk gjorde i gamle dage."

"Højsalig kong Hans, Gud glæde hans sjæl i Himmerig, han bar selv denne mode, og ham til ære bærer jeg den endnu," svarede ridderen med salvelse.

"Jeg troede, at det var mester Firlefans, eller hvad det var han hed, der havde indført den," sagde slotsherren.

"I mener hofnarren? Nej, han bar klokker på huen. Men det blev afskaffet under vor nuværende konge, tillige med hofnarren, som I ved, thi nu om stunder har kongen lige så mange hofnarre, som han har hofmænd, og deres tomme hjernekasser gør alarm nok, så at klokkerne kan bespares."

Slotsherren fuldendte sin påklædning uden at svare. Den gamle ridder vedblev at drikke og snakke om hof- og byrygter af lidet betydende indhold. Da Torben Oxe var færdig, tog han uden videre sin hat og sine handsker, og ville gå.

"Bi, ridder Torben, lad os følges ad, vi går samme vej. Jeg agter også at opvarte Hans Nåde i dag, og det er vel nu på tiden."

"Altså det behager eder nu at gå? I er jo som hjemme hos mig, lad eder derfor ikke forstyrre," sagde slotsherren med en spottende mine.

"Jeg ved det, jeg ved det. Venner bør ikke være hinanden til ulejlighed. Ven er en anden jeg, siger ordsproget."

"Jeg vælger helst selv mine venner, ridder Niels."

"Det er min tro forsigtigt. Venner skal vælges, siger visdomsordet, og man skal æde en skæppe salt med en mand,

som vi to har gjort, for man slutter venskab med ham."

De to riddere forlod værelset. På trappen standsede Torben Oxe og bad ridder Stud at gå i forvejen, han havde glemt at sige en besked til sin skriver. Den mistænksomme gamle ridder standsede på den store vindeltrappe og så, at Torben Oxe et øjeblik efter kom ud af tårnet og ilede over gården til det lille trappetårn, som førte til den af dronningen beboede fløj af slottet, hvortil hovedopgangen var den samme, gennem det store tårn, som til kongens gemakker. Da han havde overbevist sig om, at Torben Oxe ikke ville følges med ham, fortsatte han sin gang op ad vindeltrappen til de kongelige gemakker. –

I den sydlige fløj af slottet, mellem de to nylig omtalte tårne, der tjente til hoved- og biopgang, boede dronningen i det øverste stokværk af denne to-etages bygning. Fra vinduerne i hendes gemakker havde man den skønneste udsigt over Kallebodstrand, der uafladeligt var befaret af købmandsskibe, som sejlede frem og tilbage. Til venstre lå øen Amager, hvor de renlige og pyntelige huse, som de hollandske kolonister havde opført i den efter dem opkaldte Hollænderby, hævede sig mod en baggrund af tætte skove. Thi Amager var ikke den gang, hvad det er nu, en skovbar ø, som ikke engang kan yde sine beboere det fornødne brændsel; den var derimod tæt bevokset med store skove, som endnu stod mange år efter, og først er forsvundet under kong Frederik den Tredje. Foran Hollænderbyen gik en frugtbar slette lige ned til søen, afvekslende beplantet med yppige køkkenurter, eller udlagt med græsning til kreaturerne.

I et af gemakkerne sad den unge, smukke, den gang ikke mere end sekstenårige dronning Elisabeth i en pragtfuld dragt

efter den burgundiske mode. Det klare solskin fra den skyfri himmel faldt igennem de høje, smalle vinduers mange små, runde, i bly indfattede ruder og oplivede farverne på et lille fodtæppe, som lå på stengulvet, der var sammensat af brogede marmorfliser, og på de vævede tapeter, der efter den tids skik hang løse fra loftet ned over alle væggene, lige til gulvet, og på de brogede forhæng, der faldt sammen over de store, massive egetræs døre. Mens man på den tid tilhyllede vægge og døre med tæpper, brugte man derimod ingen vinduesgardiner, for ikke end mere at dæmpe dagslyset, som kun sparsomt faldt ind igennem de smalle vinduer, og blev hindret fra at udbrede sig over værelserne ved de meget tykke mure, som dannede lange vinduesfordybninger. I disse var anbragt faste løjbænke af træ, dækkede med puder, som var overtrukne med guldvirket bolster. Værelsets få stole, af kostbart træ, bare det kongelige navneciffer med krone over, både i de høje, kunstigt udskårne rygge og i de vævede sædehynder. Et lille spejl, i en meget bred og med løvværk udarbejdet metalramme, stod skråt ud fra væggen over et bord, hvis plade var indlagt med skaktavl af ibenholt og perlemor. På bordet stod et krucifiks og tvende små vaser med levende blomster, der udbredte en liflig duft i værelset.

Dronningen holdt i hånden den nål, hvormed hun havde syet på et broderi, der lå på hendes skød. Hun viklede silken, der hang ved den, snart om den ene finger, snart om den anden, mens hendes blik var fæstet på gulvtæppet foran hende, som om hun ville indprente sig monsteret, – eller som om hun slet ikke vidste, hvad hendes øjne hvilede på.

Ved hendes fødder sad, på en lav skammel, den ligeledes sekstenårige, smukke, livlige Birgitte Bryske, en af dronningens jomfruer, som hofdamerne den gang blev benævnt. Hendes dragt bestod i et snørliv med trøje og et rundt, stift skørt med en lille nedhængende kappe, alt af sort og hvidt tøj. Om halsen havde hun en krave og fire rader perler, som hang ned på brystet, ved den venstre side hang en lille vifte af fjer. Birgitte Bryske var den unge dronnings kæreste selskab, og den eneste af hendes omgivelse, der var på samme alder, men desuagtet ville samtalen i dag ikke ret komme i gang.

"Har du intet, du kan læse for mig?" sagde dronningen efter en lang pause. "Jeg hører gerne dansk læsning, det øver mig i eders smukke sprog. Har du slet intet?"

"Befaler eders nåde, at jeg skal læse for eder i krøniken om kejser Karolus Magnus, hvorledes han stredde mandeligen for den hellige, kristelige tro med de tolv jævninge, som var Roland, Oliver, Turpin Ærkebisp og mange flere?"

"Nej, Birgitte, jeg er ikke kommet til Danmark for at studere kejser Karolus den Stores historie."

"Eller skal jeg læse historien om Flores og Blantseflor? Det er sandt, den er heller ikke af dansk indhold, om den end er prentet her i København. Olger Danskes krønike kender Eders Majestæt så godt som udenad. Så ved jeg i sandhed intet at byde Eders Nåde."

"Det er slemt. Så tag din lut og syng for mig. Dog nej, lad det hellere være; eders sange er vel smukke, men de er tungsindige og bringer mig tårerne i øjnene. Eders nordiske kærlighed er så alvorlig som en efterårsdag, det er ikke den smilende, varme, tordensvangre sommerdag, som den sydlige kærlighed ... Så ved

jeg ikke, hvad vi skal forkorte tiden med, til Torben Oxe kommer. – Du bliver rød, Birgitte. Er du ikke mere herre over dit ansigt? Og er den flygtige slotsherre endnu bestandig i dine flygtige tanker? Svar mig ikke, det er unødvendigt, dine kinder har alt svaret."

"Jeg forsikrer Eders Nåde ..."

"Og jeg forsikrer eder, jomfru, at jeg ikke tror et ord af eders forsikringer. Fy, Birgitte, har du så liden tillid til mig, at du endog vil nægte, hvad jeg godt kan se? Tro mig, pige, jeg er for meget fruentimmer til at lade mig den snak bilde ind om din uovervindelighed og ligegyldighed mod herrernes opvartning, som du har fået hele verden til at tro, som dens *Confiteor*. Lige som om du ikke var seksten år!"

Birgitte Bryske smilede og sagde: "Nådigste dronning, endnu har mit hjerte ikke talt til fordel for nogen af vore unge herrer. Skulle det ske, da skal I være den første til at erfare det. Men jeg tvivler næsten om, at det nogen sinde vil ske, thi jeg forlanger megen kærlighed for at elske igen, og sandt at sige forekommer det mig, at vore herrer må kun have lidet tilovers til os, eftersom de elsker sig selv så højt. Den mand, som jeg skal skænke mit hjerte, han får det helt og udelt, og han må for mig kunne glemme sine småtilbøjeligheder, og fremfor alt sin forfængelighed. Men det kan vist nok ingen af dem, jeg endnu har set. Min uovervindelighed, som Eders Nåde taler om, har mere sin grund i mændenes svaghed, end i min egen styrke ... thi jeg er vel ikke skabt mere uden hjerte end andre kvinder," tilføjede hun med et lille suk, som hun dog øjeblikkelig kvalte for at sige med et smil: "Tit og mange gange forekommer det mig dog, som om det ganske mangler mig – og jeg kan ikke

sige, at jeg er bedrøvet derover, når jeg ser, hvor megen kval andre har af deres hjertesanliggender."

"Vogt dig, Birgitte," sagde dronningen. "Du kæmper allerede med dig selv. Jo længere du kan udsætte denne kamp, jo farligere bliver dens udfald. Vogt dig!"

Birgitte Bryske lod hovedet synke og talte stentavlerne i gulvet. Dronningen betragtede sin unge hofdame med et venligt og deltagende smil. For hende, den unge kone, var den første kærligheds opvågnen hos den unge pige et fænomen, som vakte hendes fulde deltagelse.

"Birgitte," sagde dronningen, "du er ikke ærlig imod mig. Måske ikke engang mod dig selv."

Hofdamen så op og sagde: "Det sidste er muligt, skønt jeg tror det ikke; men det første er umuligt, det er jeg vis på."

"Du ser virkelig så ærlig ud, at jeg må tro dig," sagde dronningen og nikkede til hende. "Lad os da ikke tale mere om Torben Oxe. Der er han," tilføjede hun, da forhænget for døren i det samme bevægede sig. "Tossede barn! Det er din lykke, at det ikke kan være ham; du har jo en farve som en bonderose."

Det var dronningens hofmesterinde, den strenge og herskesyge fru Anna Mejnstrup, en datter af landsdommeren i Sjælland, herr Henrik Mejnstrup, og enke efter ridder Otto Holgersen Rosenkrantz til Boller. Hun havde nu under tre konger beklædt denne høje post ved hoffet, men gjorde sig heller ikke lidet til af sin lange tjeneste, og tålte sjældent nogen modsigelse i udøvelsen af sit embede, af hvem det end var. Den gamle dame trådte hovmodig ind i dronningens gemak og sagde efter en stiv hilsen, idet hun pegede på nogle beskrevne pergamentsblade, som hun holdt i hånden: "Behager det Eders

Nåde at høre, hvad der fremdeles er færdigt af den korte beretning om eders komme hertil, og om bryllups- og kroningshøjtidelighederne, som jeg har forfattet til et minde for de fjerneste slægter om disse lykkelige begivenheder?"

"En anden gang, min kære fru Anna; jeg er overbevist om, at dette anliggende ikke kan være i bedre hænder; det vil være mig kært, om I ret snart vil tilendebringe det; jeg vil derfor ikke spilde eders tid med et unødvendigt gennemsyn."

"Eders Nåde ville behage at tilføje de bemærkninger, som I vil finde anledning til," sagte hofmesterinden, der ikke lod sig afvise. "I giver mig vel en stol, jomfru?"

Birgitte Bryske havde gerne kastet et spørgende blik til dronningen, men hofmesterinden betragtede hende stift, og hun vovede det ikke. Med tavs ærbødighed satte hun en stol til den gamle dame, som tog plads ved siden af dronningen og udfoldede sine beskrevne blade. Elisabeth drog et lille suk ved synet af disse vidnesbyrd om hendes hofmesterindes flid, men hun gjorde ikke flere indvendinger.

"Eders Nåde vil erindre, at jeg i det foregående har omtalt eders vielse i Bryssel af bispen af Croy, per procurationem til herr Mogens Gjøe, som havde den ære at forestille kongens høje person. Det var den samme dag, som majestæten blev kronet her hjemme i København. Vi kommer nu til ankomsten her til landet."

Derpå rømmede hun sig, og læste med megen salvelse: "Da den flåde af otte skibe, som Hans Nåde kongen havde afsendt for at hente Hendes Nåde dronningen, var i søen, opkom en mægtig storm på vejen, som voldte dem stort afbræk og megen lidelse. Da de komme under Skager-Rev ud for Vendsyssel, var

Hendes Nåde til sinds at ville lade sig sætte til land, thi hun var fast krank af søen. Men hun blev overtalt af ærkebispen af Trondhjem, herr Erik Walkendorff, og af herr Henrik Gjøe, marskens broder, og af de andre danske gesandte, som vare hos hende, at nu havde hun ikkun stakket til København; det var også indenlands, de nu havde at sejle, og hun ville heller ingen lejlighed finde for sig på denne kant af landet. De sejlede så med Hendes Nåde til Sjælland, og løverdagen efter Sankt Olufs dag, den ni og tyvende juli, førte flåden hende for Helsingør. Herfra skrev ærkebispen til København til Hans Nåde kongen, og meldte, hvilken fuldkommen, dejlig, yndig og dyderig prinsesse var kommet til landet, som ..."

"Dette kunne man vel udelade," sagde den beskedne dronning.

"Ingenlunde. Hvad ærkebispen skrev, er ikkun den nøgne sandhed, og ..."

"Så spring i det mindste den nøgne sandhed over nu," afbrød hun atter hofmesterinden. "Jeg vil ikke gerne høre sligt om mig selv."

"Som Eders Nåde befaler," svarede hofmesterinden, med et træk ved munden, der viste, at denne anmodning mishagede hende højligt. Derpå vedblev hun: "Med Hendes Nåde fulgte her ind i landet den herre af Mucron, og herr Maximilian de Bins, og den herre af Bulore ..."

"Dem kan vi også godt springe over."

"Til Helsingør sendte kongen Hendes Nåde to bisper og tre riddere imod, for at bede hende velkommen. Om onsdagen begav Hendes Nåde sig til Hvidøre, hvorfra hun i højtidelig procession skulle afhentes af kongen og alle fornemme. Anden

torsdag efter Sankt Olufs dag, den tiende august, drog Hans Nåde kongen Hendes Nåde dronningen i møde, med alle hoffets fruer og jomfruer i forgyldte karme og statelig udstafferede. Der var med kongen Hendes Nåde enkedronningen, markgrevinden, kongens søster, samt fem højærværdige bisper. Desforuden de fremmede herskaber: Hertugen af Mecklenborg, hertugerne af Holsten, Brunsvig og Lyneborg, og bispen af Reval, som Hans Hellighed pavens legat, foruden mange flere gesandte. Og alle de danske ridderes mange hundrede svende var ens klædte til denne fest, hvilket, ved deres store mængde, gav et meget prægtigt skue. De mødte bruden omtrent en mil uden for København. Da Hendes Nåde kom nær toget, som skulle afhente hende, steg hun ud af karmen, og enkedronningen og markgrevinden steg ligeledes ud. De tre høje damer mødtes da på et kosteligt gyldenstykkes klæde, som var udbredt på marken. Det havde regnet hele dagen, men så snart dronningen betrådte klædet, opklaredes vejret ganske med en liflig sol."

"Her har I dog fjernet eder lidet fra den nøgne sandhed," sagde dronningen, med en barnagtig glæde over at have fundet en grund til at modsige sin hofmesterinde. "Det blev såmænd ved at skylregne, mens jeg og markgrevinden og enkedronningen stod på tæppet og hørte på talen, så at der til sidst ikke var en tør tråd på mig. Det var et grueligt vejr, det øsede ned som med spande. Alle de pyntede herrer og damer så til sidst ud som en flok våde høns, således hang fjerene dem om ørene. Jeg har aldrig været ude i et sådant vejr, hverken før eller siden."

Birgitte Bryske istemmede dronningens latter, ved erindringen om denne scene. Hofmesterinden tilkastede Birgitte et strengt blik og vedblev: "Hans Højærværdighed biskop Lauge Urne af Roskilde holdt til velkomst en latinsk oration, som var fuld af salvelse, og som oversat lyder således."

Fru Anna Mejnstrup rømmede sig atter og antog en højtidelig tone og holdning, idet hun læste: "Vi har med stor attrå forventet denne din lyksaliqe tilkommelses dag, allerædleste og dyderigste fremfor alle, som i verden leve, fyrstinde Elisabeth! Ja, denne dag har aldrig haft sin mage i glæde og lyksalighed i Danmark, og denne regn, som nu falder fra himlen, betyder os, ved din tilkommelse, alle tings store overflødighed på jorden og de syv den hellige ånds gavers rundelige og rigelige udgydelse fra himlen! Du, som est en fyrstinde af Hispanien, Aragonien, Brabant og Flandern, ertzhertuginde til Østerrig, begavet med utallige dyder, til legeme og sjæl ..."

"For helgenes skyld, skån mig for denne lange tale," udbrød dronningen. "Jeg vil give et alterklæde til den helligånds kapel for at afbøde denne synd, men det er mig umuligt at høre den, uden at føle feberanstød. Jeg var så syg, den gang jeg kom her til Danmark, at jeg næsten ikke kunne slæbe mig langs ad skibsbroen ved Helsingør, uagtet ærkebispen, Erik Walkendorff, og min kammermester støttede mig under armene. Jeg troede at jeg skulle dø, og bad til Vorherre, at jeg måtte leve så længe, til jeg havde set kongen og taget afsked med ham. Den dag, I taler om, havde jeg tredjedagsfeberen; den lange latinske oration virkede sandelig ikke til min bedring, så meget mere som jeg ikke forstod et eneste ord, og ikke kunne

være andægtig, for at se på alt det nye, der omgav mig. Jeg blev også til sidst så angrebet, at jeg måtte sætte mig ned; det var mig ikke muligt at stå længere på mine ben. Da var I, fru Anna Mejnstrup, så god at sætte eder på den våde jord og tage mig på skødet. Lad os høre, hvordan dette optrin tager sig ud i beskrivelsen."

"Da det ikke var anordnet således i ceremoniellet, men var en følge af en bitter nødvendighed, på grund af Eders Nådes svaghed, har jeg troet at burde udelade det," sagde hofmesterinden.

"I har berøvet eders mindeskrift en af dets blomster, fru Anna. Den sildige efterslægt, som I nylig talte om, ville upåtvivlelig have moret sig mere derover, end over hele resten, hvis I ikke havde beskåret den for denne lille episode."

Hofmesterinden svarede ikke, men fortsatte læsningen: "Efter at den højærværdige herre havde endt denne prægtige oration, satte den høje brud sig alene op i karmen, og agede ad staden til; men alle de andre red nu til hest, både damer og herrer. Indtoget holdtes nu i følgende orden: først kom Hans Nåde kongen, og efter ham bisperne; dernæst Hendes Nåde bruden med sine folk; dernæst enkedronningen og markgrevinden, med to bisper; siden adskillige tyske fyrster og herrer, og så de danske riddere med deres svende. Da de var ankommet på Københavns Slot, førte kongen Hendes Nåde bruden til hendes gemak; der gik enkedronningen og markgrevinden ind og hilsede hende, førend de også gik hver til sit gemak.

Om løverdagen, den tolvte august, holdtes vielsen på slottet, i et af gemakkerne, og blev også kroningen da forrettet af

primas i Danmark og Sverrig, den højærværdige fader udi Gud, herr Birger, ærkebispen i Lund, som blev assisteret af otte bisper fra Danmark og Norge. Vielsen så vel som kroningen skulle med rette have gået for sig i Vor Frue Domkirke, men Hendes Nåde havde fået koldegysen, og det var just hendes onde dag, at dette skete. Ceremonierne var følgende: Først blev begge forlovelsesringene, både Hans Nåde kongens og Hendes Nåde brudens, overleverede til den højærværdige ærkebisp. Han lagde dem på en bog og læste en kollekt og lyste velsignelse over dem. Derpå satte han dem på kongens og brudens fingre, og trolovede det høje par. Dernæst gik messen an. Ærkebispen i fuldt ornat trådte hen ved siden af kongen og læste med Hans Nåde *Confiteor*; de sang messen indtil Halleluja, da sangerne hørte op med sangen. Kongen gik derpå hen til ærkebispen foran alteret, knælede og sagde: Reverende Pater, postulamus ut consortem nostram, nobis a Deo conjunctam, benedicere et corona regali decorare velis, ad laudem et gloriam salvatoris nostri Jesu Christi. Derpå begav Hans Nåde sig igen til sit sæde. Ærkebispen og de andre bisper kom da og læste litaniet og en kollekt for den høje brud. Derpå tog ærkebispen den hellige olie og salvede dronningens højre arm i leddene, nemlig på håndleddet, i albuen og imellem skuldrene. Derpå satte han kronen på hendes hoved og gav scepteret i hendes hænder. Da dette var forbi, sang man Halleluja og siden *Evangelium*. Da man begyndte at synge til offergang, førte kongen og hertug Karl af Burgundiens gesandt Hendes Nåde dronningen frem, kurfyrstens og hertug Johan af Saxens gesandter førte enkedronningen, og markgrevinden blev ført af biskoppen af Brandenborg og greven af Hanstein. Messen blev sunget til

ende, lige til *Communet*. Da man gav det høje brudepar *Pacem*, kyssede kongen Hendes Nåde. De gik derpå sammen op til alteret og lagde sig på knæ, og da de havde fremsagt *Confiteor* blev de absolverede af ærkebispen, som læste *Misereatur vestri* og derpå *Indulgentiam*, hvorefter de kyssede den højærværdige ærkebisp på hånden, annammede det hellige *Sacramentum*, og forføjede sig atter hen til deres stol.

Da messen var til ende, forkyndte ærkebispen, at Hans Hellighed, Guds statholder, pave Leo den Tiende, nådigst skænkede alle og enhver, som havde været til stede ved kroningen og messen, deres synders forladelse."

Så længe hofmesterinden læste om modtagelses-ceremonierne, havde dronningen hørt på hende med ligegyldighed, men da hun beskrev vielsen, forandredes udtrykket i Elisabeths ansigt, og med kærlighed fæstede hun øjnene på den lille medaljon med kongens billede, som hun bar om halsen. Thi dronningen elskede sin gemal med en oprigtig kærlighed, som hun bestandig bevarede, og som ikke fornægtede sig i trængslens og genvordighedernes dage. Hun blev siddende med billedet i hånden, og hendes tanker var udelukkende henvendt på hendes ægteherre, så at hun aldeles overhørte den ordrige beskrivelse af det store gæstebud ved hove, som varede i fire timer og hvor der blev serveret med tre og tredive retter, af hvilke de fem var skueretter. Hun hørte heller ikke, i hvilken orden de høje gæster var rangeret ved de forskellige borde, og hvorledes fruer og jomfruer sad lige over for herrerne, "de brabantske jomfruer øverst, dernæst enkedronningens, så markgrevindens og til sidst jomfruerne fra landet." Og denne beskrivelse var ikke kort, thi den

indbefattede tillige alle de følgende dages festligheder, og en lang, særegen lovtale var helliget den anden dags taffel og dets femten retter mad, for at gendrive de skammelige og nærgående beskyldninger af den naive saxiske ambassadør, der havde sagt – hvad han senere skrev –, at kun få af disse retter var gode. Derpå kom turneringen og endelig ballet på rådhuset, der sluttede disse højtideligheder, som upåtvivlelig havde varet længere endnu, hvis ikke dronningens sygdom var tiltaget således, at man blev nødt til at skåne hende for alle disse kortvillige og prægtige strabadser. –

Hofmesterinden sluttede, med kendelig tilfredshed over den andægtighed, hvormed dronningen tilsyneladende havde hørt på resten af hendes beretning. Elisabeth takkede hende for den umage, hun gjorde sig med at fastholde disse flygtige momenter, og Anna Mejnstrups onde lune forjoges af dette kongelige bifald, så at hun, under den derpå følgende samtale, ikke så ofte som ellers spækkede sin tale med bitre udfald imod madam Sigbrit, "Hans Nådes højt betroede mand", som hun kaldte hende, og med hentydninger til, hvor ugudelige mange af de ting var, som kongen foranstaltede, især til skade for adel og gejstlighed, på denne onde kvindes råd.

Sigbrit var blevet forestillet for dronningen, som syntes godt om denne erfarne landsmandinde og skønnede på den hengivenhed, hun, efter kongens sigende, i en lang række af år havde vist ham, og på de store tjenester, hun skulle have ydet Danmark. Men om Dyvekes tilværelse vidste dronningen endnu intet, thi aldrig havde nogen vovet at ytre sig herover. Fru Anna Mejnstrup følte dagligt den største lyst til at angribe sin fjende fra denne side ved at opvække dronningens skinsyge; men

frygten bandt hendes tunge. Imidlertid kunne hun ikke nægte sig selv at give af og til enkelte hentydninger om, at ikke alt var, som det *burde* være, at *mændene* ikke bandt sig stadig til *en eneste*, osv., som havde sået frøet til mismodighed i den unge dronnings sjæl. Uden at hun vidste, hvad hun sørgede over, sørgede hun virkelig, og denne stemning bragte undertiden en usikkerhed i hendes adfærd, som ikke var undgået kongens opmærksomhed, der længe havde været spændt på det øjeblik, han forudså måtte komme, da hans talrige fjender blandt rigets to første stænder også angreb ham fra denne side.

Efterhånden døde samtalen hen, og til dronningens og Birgittes store glæde forføjede hofmesterinden sig omsider til sit kammer tæt ved, for, efter Elisabeths opfordring, fremdeles at arbejde på sit mindeskrift. Intet kunne være belejligere, thi næsten i samme øjeblik trådte Sofie Glob, en af hofmesterindens jomfruer, ind i dronningens gemak og meldte slotsherren, som bad om tilladelse til at opvarte Hendes Nåde. Dersom dronningen havde været mindre opmærksom på Birgitte Bryske, ville den uorden næppe have undgået hende, som den smukke lille Sofies hårfletninger var gerådet i, lige så lidt som den stærke rødme på hendes ene kind, hvor Torben Oxe, for at bevise skønheden sin hyldest, et øjeblik i forvejen havde trykket et langt kys, da hun ville rive sig løs af hans omfavnelse. Det var den samme Sofie Glob, der nitten år efter, tillige med hendes søster, nær havde bødet med livet for deres hengivenhed mod deres frue, da hun blev slået ihjel og derpå gruelig sønderhugget og lemlæstet på torvet i Ringsted, af de oprørske borgere, fordi hun i en skarp tale på tinget klagede over den nød og usikkerhed, der var i landet. Men på denne

dag, da de begge levede i pragt og herlighed, anede det hverken fru Anna Mejnstrup eller Sofie Glob, hvilken sørgelig skæbne der forestod dem.

Da dronningen havde givet Sofie et tegn til at indlade slotsherren, rejste Birgitte Bryske sig for at bortfjerne sig. Dronningen standsede hende og sagde: "Birgitte, lad mig nu se på dig. Du er skinsyg over, at jeg skal se slotsherren. Stakkels barn! Jeg får vel tage mig af dig. Bliv her inde og sæt dig ved vinduet med dit arbejde."

"Jeg forsikrer Eders Nåde, at slotsherren ..."

"Snak, Birgitte, jeg har jo sagt dig, at jeg ikke tror på det rygte for ufølsomhed, som du vil skaffe dig. Nu skal du blive, til straf for din mangel på kundskab om dit eget hjerte, thi for mangel på oprigtighed vil jeg nu ikke længere beskylde dig."

Birgitte kyssede dronningens hånd og satte sig med sit arbejde således, at hun kunne skotte hen til den stol, hvor dronningen sad, uden at det bemærkedes. Tapetet for døren blev løftet op af Sofie Glob, som nu var lige rød på begge kinder, og slotsherren trådte med ridderlig ærbødighed ind i dronningens gemak.

Efter en ceremoniel samtale om almindelige genstande, i hvilken slotsherren havde bevidnet Hendes Majestæt sin ydmyge underkastelse og ridderlige hengivenhed, tog dronningen ordet, for at meddele ham anledningen til, at hun havde ladet ham kalde. Hun ønskede nemlig at sende et fortroligt brev til sin broder, kong Karl i Spanien; men dertil ville hun ikke benytte nogen af sine egne folk, for ikke at vække opsigt, såfremt Torben Oxe ville skaffe hende et pålideligt sendebud, som kunne udrette dette ærinde.

"Eders Nådes ønske er mig en lov," svarede slotsherren, "og finder jeg ingen anden, som jeg kan stole på, vil jeg selv drage til Spanien, og end ikke samtlige riddere af kong Arthurs runde bord skulle være i stand til at fravriste mig det budskab, Eders Nåde vil vise mig den ære at betro mig."

"Jeg ville kun være lidet tjent hermed, herr lensmand," sagde dronningen smilende, "og ridder Torben Oxe ville vist nok blive savnet langt tidligere, end nogen som helst af min omgivelse, om ikke af andre, så af jomfruerne ved hoffet," tilføjede hun med en lille, umærkelig hentydning til Birgitte, som bøjede sig dybere ned over sit arbejde for at skjule sine kinders rødme.

"Men dersom I vil sende en pålidelig svend, så vil jeg være eder forbunden, og både min broder og jeg vil lønne ham godt derfor," vedblev dronningen. "I skal ikke frygte for, at I derved begår noget, som står i strid med eders lenspligter imod kongen, eders herre. En dronning af Danmark burde vel ikke handle hemmeligt, men tiderne er vanskelige, og vi nødes ofte til at gøre, hvad vi fordømmer. For at I imidlertid skal vide, hvad I giver eder af med, vil jeg betro til eders tavshed og eders hengivenhed, at indholdet af min skrivelse, næst en beretning af min hofmesterinde over det forgangne års højtideligheder, kun skal være at forlange min herr broders bistand til at den medgift, der endnu skyldes kongen siden vort giftermål, snart kan blive betalt. Jeg mærker nok, at denne sag ligger Hans Nåde på hjertet, om han end krymper sig ved at tale til mig om det, og i disse vanskelige tider har han mange penge behov. Det er mit oprigtige ønske, at bidrage min skærv til at bringe denne sag i rigtighed; at jeg holder dette skridt hemmeligt, har til dels sin grund i, at jeg glæder mig til at overraske kongen med den

hurtige tilendebringelse, og dels deri, at jeg nødigt ser denne sag behandlet af rigsrådet og gennem gesandter. En prinsesse bliver i mange måder betragtet som en handelsvare, der gives i lidkøb, når handelen mellem nationerne bliver afsluttet til andre formål. Himlen har velsignet mig og ladet mig være en undtagelse fra den almindelige regel, den har hørt de bønner, jeg har opsendt, og har givet mig en gemal efter mit hjertes valg. Endnu er denne lykke uforstyrret. Men man ængster mig fra flere sider, jeg mærker, at der svæver en tung sky over mig, og jeg skælver for, at den snart skal bryde løs over mig og tilintetgøre min lykke. Fortænk mig da ikke i, at jeg med begærlighed griber ethvert middel til at fjerne de anledninger, som kunne formørke mit ægteskabs himmel, og stille sig imellem mig og min kongelige herre. Jeg behøver hertil eders råd og hjælp, ridder Torben; men vil I end ikke stå mig bi i dette foretagende, skal min hensigt og dens bevæggrunde dog uden fortrydelse være betroet til eders ære, thi lad mig tilføje det, jeg og ingen ved hoffet vil noget øjeblik tage i betænkning at betro sig til eders ridderlighed."

Birgitte syede atter meget flittigt, og lod til hverken at høre eller at se. Men da slotsherren bøjede sig dybt for dronningen og med ridderlig anstand førte sømmen af hendes kjole til sine læber, hævede et tilbagetrængt suk hendes barm, og nålen sank i skødet tillige med de flittige hænder.

Torben Oxe forsikrede dronningen om sin beredvillighed til at tjene hende, et sikkert bud skulle han skaffe inden to gange fire og tyve timer, og når Hendes Nåde ville have brevene færdige til den tid, ville han afhente dem og selv give sendebuddet den fornødne instruks, for at det under ingen

omstændighed skulle se ud, som det var i dronningens ærinde, at buddet blev afsendt.

"Det er mig ikke altid let at tale uforstyrret med nogen," sagde dronningen, "og selv i dette øjeblik må jeg takke tilfældet for denne gunst. Jeg vil derfor give mine breve til jomfru Birgitte, hun er en tro og hengiven sjæl; henvend eder til hende, jeg skal ved Birgitte tilkendegive eder alt, hvad jeg endnu kan have at tilføje. Og dermed Gud befalet, herr ridder, i taknemmelighed og erkendtlighed."

Dronningen gjorde en afskedigende bevægelse med hånden. Efter at Torben Oxe ved en hovedbøjning mod den stærkt rødmende Birgitte havde tilkendegivet sit samtykke i dronningens bestemmelse, hilste han underdanigt, og ville forlade værelset, da døren til hofmesterindens kammer gik op, og fru Anna Mejnstrup stod på tærsklen, med det forundringsudråb: "Herr Torben Oxe! Hos dronningen! Og uden at jeg ved af det! Og uden at jeg har meldt eder for Hendes Nåde?"

Dronningen blev forlegen, og Birgitte Bryske stak sig fingeren til blods med synålen. Da Torben Oxe så dronningens rådvildhed og hørte sig således tiltalt, bukkede han med anstand for hofmesterinden og sagde halvt spøgende: "Jeg troede ikke, at slotsherren på Københavns Slot behøvede at ansøge andre end Hendes Nåde dronningen om tilladelse til at turde opvarte hende."

"Opvarte? Hvad mener I med det? Må jeg spørge i hvilken hensigt? Hvad er eders ærinde?" spurgte fru Mejnstrup i vrede, som hun ikke var i stand til at beherske.

"Jeg havde ikke troet, at jeg skulle have nødig at lære tre dronningers hofmesterinde, hvad det ord *opvarte* betyder ved hove," sagde Torben Oxe smilende. Uagtet han følte, hvor ubehagelig denne lille ordstrid måtte være for dronningen, kunne han dog ikke nægte sig den fornøjelse at drille den stolte hofmesterinde.

"Og jeg havde ikke troet, at jeg var en fange i mit eget slot, og ikke måtte se hvem det behagede mig," sagde dronningen mildt bebrejdende. "Denne frihed vil dog vist nok være enhver tilstået, kære fru Anna."

"Men en dronning er ikke enhver," vedblev den heftige gamle dame, hvis klogskab undertiden blev besejret af hendes lidenskabelighed. "I udøvelsen af mit embede tåler jeg, sandt for helgene, ingen fornærmelse, og det er en fornærmelse, der er vist min stilling som Eders Nådes hofmesterinde. Det kan jeg ikke tåle. Det er min *pligt* at være underrettet om, hvem dronningen ser, jeg skal herefter vide at få denne pligt anerkendt, jeg skal ..."

"Jeg fritager eder for denne pligt," sagde Elisabeth med stærkere stemme, end hun ellers plejede, idet hun hurtigt rejste sig og afbrød hofmesterinden med en håndbevægelse, der påbød tavshed. "Fru Anna, jeg beder eder betænke, om I ikke fornærmer dronningen på hofmesterindens bekostning. Jeg er vis på, at det ikke er eders hensigt. – Herr lensmand, jeg takker eder for ytringerne af eders ærbødighed, og bliver eder i nåde bevågen. – Birgitte, hav den godhed at åbne døren for slotsherren. – Fru Anna Mejnstrup, jeg ønsker at tale med eder, I vil følge mig i mit sengekammer."

Efter at Elisabeth således havde givet enhver sin forskellige befaling med en dronnings værdighed, der forstår at skaffe sig lydighed, forlod hun gemakket, fulgt af hofmesterinden – der til sin egen store forundring, for første gang i tre dronningers tid, var bragt til tavshed, og det af en så ung herskerinde, – på samme tid som jomfru Birgitte Bryske lod forhænget falde til for den dør, igennem hvilken slotsherren var forsvundet.

9. Kongen

Da den gamle ridder Niels Stud ringende, pustende og stønnende havde nået op ad vindeltrappen til de kongelige gemakker, som på denne dag stod åbne for alle, der havde noget at ansøge kongen om eller blot ville opvarte ham, antog han en fornem hofmands værdighed, hvormed han ville indgyde de to bueskytter ærefrygt, som stod ved indgangen til kongens stokværk, med de spændte stålbuer på skuldrene. På samme måde skred han forbi hellebardererne ved indgangen til den kongelige forhal, og da en kammersvend åbnede døren til forhallen for ham, havde hans værdighed nået en sådan højde, at han ikke var en kamphane ulig, der træder i skrankerne med brusende fjer.

Hele den store forhal var næsten opfyldt af forskellige grupper. Foran døren til kongens audiensgemak, der tillige var hans arbejdsværelse, stod hans kammermester eller *camerarius* med sin stav i hånden. At denne embedsmand beklædte en høj stilling, ser vi deraf, at en rigsråd og hofmester under kong Kristian den Første blev forfremmet til kammermester. På hver side af ham stod, som en livløs billedstøtte, en stålklædt soldat med en hellebard i hånden. Ikke langt fra dem stod lensmanden på Gulland, den djærve admiral Søren Nordby, i samtale med en ridder i snævre, sorte klæder, uden noget udmærkelsestegn, med et langt slagsværd ved siden. Det var den tapre general Otto Krumpen, således som vi endnu ser ham afbildet på et maleri i portrætsamlingen på Frederiksborg Slot. Et hjørne af salen indtog en gruppe af rigsråder, som talte ivrigt

om statssager; man så her kongens hofmester, Niels Eriksøn Rosenkrantz, rigets kansler, Jørgen Marsvin til Lindved, kongens kansler, den værdige, gamle bisp Ove Bilde, rigets marsk, Mogens Gjøe, den gamle general Otto Rud, slotsherrens frænde, ridder Knud Pedersen Gyldenstjerne, og flere. I et andet hjørne stod Gotfred af Ghemen ganske alene; i det tredje talte nogle ringere embedsmænd om forretninger med en af kongens sekretærer, Jesper Brochmand, der har det vidnesbyrd i historien, at han var "en habil og fornuftig mand, som har konciperet de fleste af *Christiani Secundi* forordninger." Det fjerde hjørne indtog en skare unge hofsinder, som talte ivrigt med hinanden om jagt, terningespil, turneringer og fruentimmer. Mellemrummene mellem disse grupper var fyldt med personer af forskellig stand og vilkår, snart fornemmere, snart ringere.

Alle øjne rettedes mod døren, da kammersvenden, som kendte den gamle ridders forfængelighed, slog den op på vid væg; men ingen tog mindste hensyn til hans indtrædelse, da man først havde overbevist sig om, at det ikke var nogen anden end ridder Niels Stud.

Han opdagede snart en bedaget embedsmand, som stod alene; til ham henvendte ridderen sig med en beskyttermine og indledte en samtale om alle de tilstedeværende, hvorover kun få af dem skulle glæde sig, hvis de havde hørt den.

Døren åbnedes atter, og Klavs Daa trådte ind. De unge hofsinder lod som de ikke kendte ham, thi de vidste jo, at han var i unåde; de ældre kendte ham ikke. Han blev stående forladt og alene midt i salen. Men den hvisken, som tydeligt gjaldt ham, på hvem efterhånden alle øjne rettedes, gjorde ham ilde til

mode. Han så om i kredsen og fik øje på bogtrykkeren. Det krænkede ham vel, at denne borgerlige mand var den eneste, han med sikkerhed kunne henvende ordet til i kongens hal; men denne følelse var kun øjeblikkelig, og blev straks fortrængt af taknemmeligheden for hvad denne mand allerede havde gjort for ham. Han gik derfor hen til bogtrykkeren, rakte ham hånden og sagde: "Det glæder mig at træffe eder her, mester Gotfred, og at kunne forny min tak til eder for eders bestræbelser i mine anliggender."

Bogtrykkeren modtog den unge adelsmands venskabsytringer med en beskeden tilbageholdenhed. Klavs Daa meddelte ham sin samtale med madam Sigbrit og sit håb om, at kongen ved hende ville være bragt på bedre tanker. Mens de talte sammen, kom den gamle ridder Stud hen til dem og indlod sig i samtale med mester Gotfred, hvorpå han også vendte sig til Klavs Daa, hvis navn han havde erfaret, og sagde med den største venlighed: "Jeg har kendt eders fader, min unge ven, det er mig kært at se sønnen."

Klavs Daa bukkede erkendtligt for den gamle ridder; han vidste ikke, at det var den "utålelige, gamle sladderhank", som Gundel havde kastet sin vrede på, og som troligt havde bidraget til at udsprede onde rygter om ham.

"Det er mig kært at se sønnen," vedblev sladreren, "mens han endnu er at få at se; thi efter hvad jeg hører, kan I vente at blive sat i slottets tårn for livstid, om ikke det vederfares eder, som værre er. Men man skal altid håbe det bedste, det onde kommer vel af sig selv, derfor gør I vel i at holde ørene stive."

Klavs Daa gjorde en bevægelse for at svare, men Gotfred af Ghemen gav ham et tegn, og han tav.

"I skal heller ikke tro, at Københavns slotstårn er så grumme slemt," vedblev ridderen med skadefro glæde. "Jeg besøgte en gang en bekendt, som var sat i tårnet, det var få skam en adelsmand som I og jeg, af god gammel slægt; men Hans Nåde var blevet vred på ham, og kongevrede er slem at bede, ved I nok. Samme adelsmand havde det i det hele taget ganske godt; det eneste, han klagede over, var, at halsjernet var så forbistret snævert, at han næppe kunne trække vejret. Han havde også en usædvanlig tyk hals, det har I nu ikke. Stakkel, han fik det ellers endnu snævrere, inden enden tog."

Her gjorde ridderen et lille ophold, tog sig en pris nyserod af en lille skindpose, betragtede Klavs Daa stift, og sagde derpå med hævet stemme, som henvendte opmærksomheden endnu mere på de talende, idet han trak på skuldrene, hvorved han tillige rystede sine bjældeærmer: "De hængte ham, det blev enden på legen."

Men ridderens hensigt blev ikke opnået. Klavs Daa gjorde vel en utålmodig bevægelse, men han lod sig ikke skræmme, og da Gotfred af Ghemen havde gjort begyndelsen med at le, deltog han i denne latter, så meget som det lod sig forene med stedets værdighed. Han havde af beskrivelsen kendt ridderen på bjældeærmerne, og fandt ham mere latterlig end noget andet.

Dette ærgrede den gamle spotter, som sagde: "Ja, ja! Ja, ja! Det glæder mig, at min gamle vens søn kan le. Jeg ønsker, at det må vare til enden. Den ler bedst, som ler sidst, ved I nok. Men måske eders sag ikke står så slemt, som man siger. Jeg vil gerne tro, at I ikke har handlet slet så skammeligt, som I beskyldes for. Det var også alt for galt. Skønt alle de, som er her til stede, de tror det som deres Confiteor."

"Herr ridder ..." begyndte Klavs Daa, som trods bogtrykkerens tegn ikke længere kunne betvinge sin vrede.

"For helgenes skyld, knus ikke en gammel mand med eders frygtelige vrede," afbrød ridderen ham med lydelig røst. "Jeg ved, at I er en drabelig slagsbroder, men mine år er ikke mere til sådant spil. Der gives her fuldt op af unge klinger, som vist nok ikke forlanger bedre, end at vise en adelsmand til rette, der pletter sit skjold ved natterøveri og trænger sig ind ved hove under upassende beskyttelse. Alle de unge herrer, som står her omkring, de tror på eders smukke gerninger. Det vil derfor ikke falde vanskeligt at få en værdigere modstander end jeg, som nu en gang har nogle gammeldags fordomme om, hvem jeg kan være bekendt at måle min klinge med. Ungdommen er nu om stunder ikke så nøjeregnende, var i min tid."

Klavs Daa lod ikke denne ondskabsfulde opfordring uænset, han så sig om med udfordrende blikke, og ville måske have bragt sig i en endnu vanskeligere stilling, dersom ikke admiral Søren Nordby var trådt hen til de højrøstede.

"Hvad ungdommen tror, skal jeg intet melde om," sagde han, "men hvad de gamle tror, som ikke går i barndommen, det kan jeg tale med om. Og denne tro er ikke anderledes end at jeg selv vil fremstille ridder Oluf Daas søn for kongen, hvis han tror, at han behøver anden beskyttelse end sit eget og sin faders navn."

"Vel, vel! Det er smukt af eder," sagde den gamle ridder. "Enhver er jo herre over sine egne gerninger. Men af mig må ingen forlange sligt, det ved enhver, som kender mig."

"Hvad man kan forlange af eder, Niels Stud, er ikke andet end et brøl, hvis man skal tro ordsproget," sagde admiralen.

En lydelig latter belønnede denne hævn over den ondskabsfulde gamle ridder, der mumlede nogle uforståelige ord og forlod dem, for at sprede sin galde om blandt de andre grupper.

Klavs Daa takkede den djærve admiral hjerteligt for denne højt udtalte gunstige dom, der pludselig forandrede hans stilling. Admiralen, Klavs Daa og Gotfred af Ghemen blev stående i vinduesfordybningen og talte sammen om de skridt, den unge mand havde gjort for at retfærdiggøre sig, og de, han fremdeles ville foretage.

Døren var flere gange blevet åbnet; iblandt de indtrædende bemærkede man den pragtfulde ridder Ivar Lunge og hans medbejler ved enhver lejlighed, den nederlandske adelsmand Jørgen Tengnagel; de mønstrede hinanden i afstand med skinsyge øjne, idet de igen med misundelse blev betragtet af de unge hofsinder, der endnu ikke havde set så smukke brabantske kniplinger og så pragtfulde broderier som de, der smykkede disse adelsmænds klæder. Ved deres indtrædelse blev den almindelige opmærksomhed afvendt fra dem, den et øjeblik før næsten udelukkende havde været henvendt på.

Døren åbnedes atter, og denne gang var det en ung, temmelig simpelt klædt adelsmand, der trådte alene ind og så sig nysgerrigt om i den store forsamling. En let rødme farvede for et øjeblik hans kinder, da han så sig omgivet af et så prægtigt ridderskab, og han kastede et hurtigt blik på sine tarvelige klæder, som mere var beregnet på feltlivet end på hoffets sale. Men som om dette blik havde mindet ham om, at han havde et hverv at udrette, tog han sig sammen og gik med faste skridt hen imod kongens kammermester.

Denne gjorde en lille bevægelse med staven imod ham, og sagde: "Min herres nåde er endnu ikke til stede." Det var den da brugelige talemåde ved sådanne anledninger.

"Jeg vil kun skyldigst melde eder, herr kammermester, at jeg ønsker at fremstille mig for Hans Nåde kongen," sagde den unge adelsmand. "Jeg er Gustav Eriksøn af Vasa, afsending fra rigsforstanderen i Sverige, ridder Sten Sture, jeg har bragt brev og budskab fra min herre til Hans Nåde kongen."

Ved at høre disse ord udtalt højt og på svensk, standsede alle de forskellige grupper deres samtale, og alles øjne vogtede på den unge svensker, nogles med vrede, andres med spot, enkeltes med medlidenhed. Thi alle var enige i, at det var en dristig gerning af Gustav Eriksøn, at træde kongen under øjnene.

Også kammermesteren delte denne mening, og idet han kastede et hurtigt blik til den dør, det kunne blive så farligt for den unge svensker at betræde, og med et andet betragtede den forvovne, der gik sin undergang i møde med samme tryghed som barnet, der sejlede ud på havet i en muslingeskal, sagde han med dæmpet stemme: "Herr Gustav Eriksøn af Vasa, jeg giver eder at betænke, om det ikke var klogere for eder selv, at I holdt eder borte fra dette sted, indtil I bliver kaldet. Dersom I ikke ved det, vil jeg sige eder, at det kan blive eder en halsløs gerning, at komme Hans Nåde for øjne. Det skulle gøre mig ondt for en gæv ung mand, om han kom noget til, der lige så vel havde kunnet være undgået."

"Herr kamerarius," sagde Gustav, "jeg takker eder af mit ganske hjerte for eders artighed. Det er vel muligt, at det kunne være klogere for mig selv, om jeg holdt mig borte herfra. Men

på mig kommer det nu ikke an. Min herre afskedigede mig med den befaling, at jeg skulle ydmygst overrække Hans Nåde brev og hilsen, og derpå fluks vende tilbage med kongens svar. Jeg har ladet mig brevet aflokke, fordi man sagde mig, at det således var hofskik her til lands, og derpå har man henholdt mig med løfte om, at jeg skulle blive kaldet til kongen og få svar. Dette er ikke sket, men svar skal jeg have, og findes det måske lidet passende, at jeg selv æsker det, så må jeg bøde derfor, som har overtrådt min herres befaling, hvis det således behager kongen. Men jeg ville anden gang overtræde en soldats pligter, hvis jeg tøvede længere med at fremstille mig for kongen og bede om svar på min herres brev, som det er mig befalet."

Da han havde sagt dette, trådte han tilbage med en hilsen, som om han ville afbryde al videre tale om den beslutning, han havde taget og var beredt på at udføre.

Den svenske adelsmands frimodige svar gjorde en meget forskellig virkning på de tilstedeværende. Ridder Stud trængte sig frem under idelig klingen fra ærmerne; han ville se den unge hane, som var så forhippet på at blive plukket af høgen. Klavs Daa slog øjnene ned, da Gustavs blik mødte hans, for den forsigtige Gotfred af Ghemen havde med nogle få ord bragt ham til at indse, at han ved at vedkendes den svenske adelsmand på dette sted, måtte skade sig selv, uden at kunne gavne ham. Nogle mente, at det var harmeligt at høre en svensk oprører udtale sådanne ord i kongens hal, og at han alene derfor havde fortjent døden; andre, og iblandt dem var Otto Krumpen, syntes godt om det dristige mod, der lyste ud af øjnene på den unge mand. Den gamle Ove Bilde rystede på hovedet, han frygtede for, at kongen skulle lade sig henrive af

sin heftighed til at handle ilde med en kriger, som vist nok fortjente en bedre skæbne. Ivar Lunge havde den største lyst til at hænge en kostbar kæde, han selv bar, om halsen på den djærve svensker, idet han mente, at en så tapper mand burde bære en halskæde, om han end ellers ikke ville klæde sig prægtigt. Og Jørgen Tengnagel mønstrede Gustavs simple dragt med et øvet øje, og forargedes over det slette snit på hans vams.

Imidlertid stod genstanden for disse betragtninger alene, midt i salen, rødmende som en ung pige over at se sig således udsat for alles blikke og omtale.

De unge hofsinder var de første til igen at få munden på gang. De lo over Gustav Eriksøns forlegne stilling og undselige rødmen, over hans simple klæder og andet mere, som ungdommen er så tilbøjelig til at spotte. Efterhånden blev samtalen lydeligere, man fortalte flere småhændelser, som havde til hensigt at stille svenskerne i et latterligt lys, og morede sig, så godt som muligt, på nabonationens bekostning. Men da angrebene bestandig blev hårdere og lydeligere, steg blodet Gustav Eriksøn end mere til hovedet. Og da omsider en stemme midt i klyngen sagde: "Lad os komme derover en gang, så skulle vi nok gøre lyst imellem dem, trods deres skryden og deres lumskhed," var hans tålmodighed til ende, og han vendte sig med blussende kinder imod de unge herrer.

"Om mine landsmænd skryder mere end de danske, må andre bedømme end I og jeg," sagde han. "Men jeg ville ikke fortjene at være en svensk adelsmand, om jeg tålmodigt hørte på, at mine landsmænd blev skældt for lumske, al den stund det var en *ærlig svensker*, som forsmåede at overfalde de *sovende danske* ved Elfsborg, og befalede trompeterne at blæse til angreb

i lejren, som han havde forrasket ved nattetide, da han dog havde kunnet hugge dem ned for fode, så at ikke en af dem nogensinde mere skulle kunne skryde i sine dage. At Aage Johnsøn derfor tabte slaget, det kan han bære med hæder, thi han har derved vist al verden, at en svensk mand kæmper ærligt imod sine fjender, og ikke bruger lumskhed."

Der opstod en mumlen iblandt de danske herrer, der kunne være blevet farlig for den svenske afsending og ligeledes for Klavs Daa, – som banede sig vej igennem sværmen, på en temmelig ublid måde, for at stille sig ved siden af sin rejsefælle, og i fornødent fald forsvare ham, – hvis ikke den gamle Otto Rud havde forhindret det, ved at bemægtige sig opmærksomheden.

"I har ret, min ven," sagde han til Gustav Eriksøn; "jeg kan tale med om den begivenhed, thi jeg var med i slaget. Jeg mindes det endnu, som det var sket i går, skønt det var i året 1502. Vi lå for Elfsborg, som vi havde forrasket dagen før; kongen, som den gang kun var fyrste, lå på slottet. Vi sov alle mand som murmeldyr efter så store anstrengelser, og stolede på vagterne. Men, som det ofte går, nattevagterne havde forladt posterne, og dagvagterne havde endnu ikke indtaget deres. Det var en tyk tåge den nat, så at man næppe kunne se ti skridt foran sig. Da forraskede Aage Johnsøn os til gengæld og stod pludselig uden for lejren med en svensk hærmagt, og han kunne have haft en let og fuldstændig sejr over os alle til hobe, hvis han havde villet. Men han holdt det for en adelsmand uværdigt, at overraske en kongesøn og så mangen brav ridder sovende, han ville slås ærligt og lod derfor trompeterne tilkendegive fjendens nærværelse, efter forfædrenes skik. Jeg lå i seng den nat hos

Anders Bilde; han kom op og blev bevæbnet, men jeg havde ondt ved at finde min rustning, og da han straks søgte ud af teltet og hen til skytset og arkeliet, og lod mig sørge for mig selv, troede jeg, at han havde forløbet mig, og der blev strid siden imellem os, som begge var hidsige. Men den bilagde endelig kong Hans, Gud glæde ham; det var en fredsommelig herre, og jeg havde ladet mig forlede af ilsindighed. Kongen dømte Anders Bilde kvit som en ærlig mand, fordi han havde søgt arkeliet, som var hans bestilling, og at jeg var som en ærlig mand blevet tilbage og havde forsvaret lejren med mine fodfolk. Det kostede mangt et liv den nat, men vi fik lejren frelst, og Aage Johnsøn måtte opgive sagen og se til at undkomme, hvorved han mistede sin fane. Men det siger jeg højt og vil forsvare det til min sidste blodsdråbe," vedblev den gamle ridder, idet han hævede stemmen og hånden, som til bekræftelse, "aldrig er nogen fane blevet vundet med større ære, end denne blev tabt af Aage Johnsøn."

En tæt kreds havde efterhånden samlet sig om Otto Rud og Gustav Eriksøn, der med et dybt buk aflagde den gamle general sin tak for den bistand, han havde ydet ham, og for den retfærdighed, han havde ladet hans nation vederfares. Samtalen drejede sig nu om krigsbegivenheder. Klavs Daa rystede Gustavs hånd, med skamfuldhed over at han så længe havde ladet den beregnende klogskab have overhånd over sit hjertes følelser. Men Gustav Eriksøn følte selv, at den unge hofsinde ikke var tjent med at fraternisere med ham på dette sted; han gengældte derfor vel hans håndtryk med varme, men var ordknap og trak sig snart tilbage i en af

vinduesfordybningerne, hvor han underholdt sig med at tælle stenfliserne i slotsgården. –

Den stilhed, som opstod, efter at denne lille strid var udjævnet, tabte sig efterhånden i mumlende samtaler mellem de forskellige grupper, indtil disse atter blev afbrudt, ved at døren fra kongens audiensgemak åbnedes og to mænd trådte ud, den ene overdreven pyntet, og den anden klædt som en slet og ret borger på den tid. Den første var junker Diderik Slaghøek, den anden var Herman Willumsen, Sigbrits broder. Men næppe havde de tilstedeværende set, hvem de mænd var, som havde haft den ære at være hos kongen, mens alle de andre ventede udenfor, før samtalerne atter begyndte med mere livlighed end nogensinde før, endog af og til blandet med latter, der lod til at gælde de foretrukne.

Herman Willumsen var en jævn og forstandig mand, der alene skyldte sit slægtskab med Sigbrit at man havde noget imod ham. Diderik Slaghøek – som af adelsmændene blev kaldet den hollandske barber, og af kongen og borgerne junker Slaghøek – har en vigtig del i den tids politiske begivenheder, til at vi kan forbigå ham med tavshed. Han var en westphaler af fødsel, doktor i den kanoniske ret – altså alt andet end barber, selv om han var lægekyndig – og en dygtig kemiker. Han var en mand med lys forstand og god indsigt i de fleste ting, dertil af en kraftig karakter. I lang tid havde han op holdt sig i Rom, og her havde han, som historieskriverne beretter, "haft lejlighed til at iagttage gejstlighedens nederdrægtige levned og unaturlige laster"; han hadede derfor til døden alt, hvad der var gejstligt. Men til ulykke for sig selv og kongen, som skænkede ham sin yndest og tiltro, havde han, tilligemed sin tillid til

gejstligheden, også bortkastet den tro, denne skulle lære. "Han havde kastet et ædelt klenodie bort, fordi det blev besudlet af urene hænder, uden at finde et bedre igen. Uden religion blev han derfor et moralsk uhyre, som holdt alle midler til at opnå sin hensigt for tilladelige. Selvklogskab, vellyst og hoffærdighed beherskede ham i høj grad. Derved styrtede han sig endelig selv i ulykke, og derved bidrog han ikke lidet til sin herres fald."

Således skildrer historien denne mand, som Sigbrit ansatte i toldfaget, og senere i finansernes bestyrelse. Men over alt fornærmede han sine overmænd ved stolthed og pragt. Kongen gjorde ham omsider til ærkebisp i Lund, og lod ham året efter bestige bålet i København, for at afsone de råd, han skal have givet kongen, hvoraf det stockholmske blodbad var en følge. Og selv på retterstedet var han klædt i rødt fløjl fra top til tå, med fløjlstøfler på fødderne; hvad under da, at han på denne dag, ved kongens audiens, udmærkede sig ved sin pragtfulde påklædning.

Overalt, hvor disse to mænd kom frem i salen, så man til den anden side. Mange vendte dem ryggen, og enhver stræbte at lægge for dagen, at han delte den almindelige uvilje, som adelen nærede imod dem, til trods for kongen og madam Sigbrit. Herman Willumsen hilste ærbødigt til alle sider; men Diderik Slaghøek gengældte foragt med trods, og skred igennem salen med en hovmodig mine, inderlig forbitret over, at han i den hele store forsamling ikke havde kunnet opfange et eneste blik, der lod til at have bemærket ham. –

Det var skik ved hove, at kongen først lod dem kalde, han ville tale med, dernæst fik de adgang, der havde noget at foredrage, og når disse audienser var forbi, trådte kongen ud i forhallen og

talte med sine hofsinder og dem, der ville opvarte ham, foruden han gik til middagsmåltidet, som i almindelighed begyndtes klokken ti.

Den første, der blev kaldet til kongen af kammermesteren, var Gotfred af Ghemen. Kongen ville hermed smigre borgerstanden og ydmyge adelsmændene, hvilket han kaldte: ikke at gøre nogen forskel, men handle alle stænder lige.

Da bogtrykkeren trådte ind til kongen, sad han i en lænestol foran et stort bord med marmorplade, som næsten var dækket af papirer og dokumenter.

Vi besidder endnu to billeder af Kristian den Anden. Det ene er malet i brystbillede, af en hollandsk mester, året før. Vi ser ham her med et brunligt, krøllet hår, der under hatten hænger trodsigt ned over den lave pande, næsten lige til øjenbrynene, og på kinderne forener sig med et tykt skæg, som går sammen under hagen og når langt ned på den muskelstærke hals, der er ganske blottet. På hagen har han et bredt fipskæg, og over den barske mund en tyk knebelsbart, der groede sammen med halsskægget. Øjenbrynene er stærkt tegnede, men kun lidet buede, næsen er ganske lige, øjnene har et dybt og tungsindigt blik, kinderne er magre med skarpe træk. Udtrykket er klogt, strengt, trodsigt, og måske endda vildt. På hovedet har kongen en fortil opslået hat, hvis skygge hist og her er besat med forskellige påsyede sirater, midt over det højre øje sidder en stor guldagraf, der næsten ser ud som en kokarde. Halsen er blottet, en nedringet linnedskjorte, som er rynket til en udsyet bort, dækker brystet. Den tætsluttende kofte af grønt fløjl er fortil udskåret så langt ned på brystet, at den næsten ligner de nu brugelige nedringede damekjoler, og dertil kantet med en

guldfrynse. Over denne dragt bærer kongen en pels af gyldenstykke, foret og tantet med zobelskind, hvis lodne krave falder bredt og fladt ud på skuldrene. Kongens ene hånd hviler på kårdeknappen. Oventil læses årstallet 1515. Dette smukke billede, der er malet på træ, og udført med flid og kærlighed, hænger endnu den dag i dag i den kongelige malerisamling på Christiansborg.

Det andet maleri af Kristian den Anden, hvor han er afbildet i legemsstørrelse, indtager en væg i Kristian den Fjerdes konseilsal på Frederiksborg Slot. Af de skarpere træk ser vi, at det er malet i en ældre alder end det første. Kongen er her afbildet i rustning. Benene og fødderne er dækket med stålskinner, over harnisket bærer han en kort kofte af højrødt fløjl, tæt oversået med små guldkroner og kantet med hermelin. Ved siden hænger et langt sværd, hvis spids næsten når til gulvet. Over den højre arm hænger en kappe af fløjl, kantet med hermelin. Hovedet er udækket. Ansigtets udtryk er på dette billede mindre trodsigt end på det førstnævnte; igennem de kummerfulde træk skimter man den tilbagetrængte heftighed, der har furet disse kinder og efterladt kendelige spor af forfærdelige timer, tilbragt i kamp med mennesker og lidenskaber. Det synes, som at denne bestandige kamp næsten har udmattet hans overanstrengte ånd til trods for det kraftige legeme, thi ansigtets træk svarer ikke ganske til den krigerske stilling og stålklædte dragt. Man frygter ikke for, at han tænker på at drage sværdet i dette øjeblik, men man føler sig overtydet om, at han ville være en frygtelig modstander, hvis han drog det, og at han da ville udbrede død og undergang trindt om sig. –

Disse billeder er så meget mere kostbare, som historien intet har opbevaret om hans udvortes, men man siger, at han "hverken udi ansigt eller sæder lignede sin herr fader, hvorover nogle udstrøede falskeligen, at han ikke var kong Hanses rette søn." Den eneste ytring, der nærmere beskriver hans udseende, findes i den tyske maler Albrecht Dürers dagbog, hvor han fortæller, at han i Bryssel har malet kongens billede, og denne indskrænker sig dog kun til de få ord, at han har set, hvorledes folk blev forbavsede ved at se kongen af Danmark, fordi han var "en så mandig smuk mand". –

"Nu, mester Gotfred," sagde kongen til bogtrykkeren, som ydmyg blev stående ved døren, "kom kun nærmere. Jeg har ladet dig kalde for at tale med dig om lærdommen her i landet. Kom nærmere og sig os, hvi det det varer så længe, inden der kommer nogen ny bog af dit værksted. Det er nu fem år siden den sidste udkom. Lad os snart få nogle flere gode skolebøger, i stedet for de slette, som jeg har ladet brænde på torvet, fordi de var fulde af dumhed og overtro. Jeg ved, at jeg gør, hvad jeg kan, for at opmuntre til gode danske bøgers forfattelse, men alene kan jeg ikke udrette alt."

Og nu udspandt sig en lang samtale mellem kongen og Gotfred af Ghemen, hvori den første omtalte flere lærde mænd, som han var til sinds at indkalde i landet. "Thi de dumme og dovne munke er intet at fange an med," sagde han, "de kan ikke gøre andet end æde og drikke, og drive købmandskab og landprang, som kun lidet sømmer sig for Guds ords tjenere. Men jeg skal ramme dem, når de mindst venter det," vedblev kongen, og gned den ene hånd imod den anden. "Jeg vil forbyde bisper og gejstlige, og herremænd og kongelige lensmænd at

drive købmandskab med andet, end hvad de behøver til deres eget forbrug. De skal heller ikke mere have lov til at udskibe korn og heste eller øksne til udlandet; men disse og andre varer skal herefter føres til købstæderne og sælges til markedspriser. Og hansestæderne, som snyder os og suger os ud, de fordømte hansestæder! Dem skal jeg også betænke, så sandt som jeg er en kristelig konge. De handler med vore undersåtter, ja selv med os, værre end hedninger og tyrker. Vi har ikke argere fjender, end disse naboer. Men jeg skal gøre København til en stapelstad, så det skal svie til lybækkerne, og lade komme driftige købmænd fra Holland, og Fuggerne og Occo fra Augsburg, som kan sætte liv i tingene; thi her går det mig for dødt, så skal hanserne nok få lov at neje sig for os danske. Og årlig skal der holdes et møde af en borgemester og en rådmand fra hver købstad i riget, for at de samlet kan overlægge, hvad der er til fremme for handel og vandel. Thi jeg vil have borgerne frem, at de kan danne en middelstand, som vi hårdt trænger til. Vi behøver endnu noget mere end herrer og trælle. Præsterne har en tidlang dannet dette medium, men nu har de fat sig i højsædet, og er værre hartad end adelsmændene. Det er borgerne, som jeg vil hjælpe frem med handel og vandel. Kunne jeg ødelægge lybækkerne, var det mig til stort gavn, thi det er ret, hvad du før har sagt mig, mester Gotfred, at holstenerne holder sammen med lybækkerne. Hans Kærlighed hertugen til Holsten, vor gode farbroder, han er en snu ræv, han tog os gerne halvdelen af vort rige bort, om han det kunne. Jo, han er en smuk kærlighed! Men endog ræven er snu, sælges dog flere rævebælge end som æselshuder, siger ordsproget, og Hans

Kærlighed skal vogte på sit eget skind, at han ikke napper så længe i vort, til vi lader ham føle, at vi er født med klør."

Efter denne lange enetale spurgte kongen, hvilke folk der var i forhallen. Bogtrykkeren nævnede adskillige, hvorved han iagttog den forsigtighed, at nævne dem først, som han vidste var mindst godt anskrevne hos kongen, hvis ansigt også efterhånden opklaredes, med hvert af hans tilhængeres navne. Omsider nævnede han også Klavs Daa.

"Hvad? Den unge stratenrøver, som bryder min landefred og øver vold imod fredelige borgere?" udbrød kongen med heftighed.

"Allernådigste herre," sagde Gotfred af Ghemen, "der kan vist nok siges meget både *pro* og *contra* i den sag, og det lader til, at han har virksomme fjender ved hove. Men det er hans lykke, at Eders Nåde ikke dømmer nogen uhørt, og dersom I vil tillade mig ydmygst at melde, hvad jeg har erfaret derom, vil I måske finde ham mindre strafskyldig."

Og nu førte bogtrykkeren et vidtløftigt forsvar for Klavs Daa og stræbte at bevise, at han ikke havde begået den misgerning, man ville påbyrde ham, hvem der så ellers havde begået den. Madam Sigbrit, som havde talt med den unge mand, var af samme mening, hun troede også, at han var uskyldig kommet i vanrygte. Dette argument, som han anførte til sidst, stemte kongen mildere, som satte stor lid til Sigbrits dom i de fleste anliggender, og godt kunne lide, at den stolte adel ydmygede sig for hende.

"Vi vil selv forhøre ham," sagde kongen, "og det skal være os kært, om han kan findes brødefri; han er en brav mands søn, men det er ikke altid sagt, at art følger art, og der kan tit

komme en sort unge af et hvidt æg. Mig skal forlange at vide, hvem der vil forestille ham for mig. Er han kommet alene?"

"Nådige herre, det er sære tider, vi lever i," sagde bogtrykkeren smilende, thi han vidste forud, at det, han nu ville sige, måtte finde indgang hos kongen. "Det er sære tider, og der fattedes ikke meget i, at jeg, som kun er en simpel og ringe borger, havde måttet sige god hos Eders Nåde for en højbåren adelsmand; thi som alle vidste, at han var i vanrygte, ville ingen kendes ved ham af hans egne, da han kom i Eders Nådes forhal."

"Ej, mester Gotfred, I er mig god nok til at forestille mig en adelsmand," sagde kongen. "Jeg vil ikke råde nogen at trække på skuldrene ad en borger og lade mig se derpå."

"Jeg takker Eders Nåde for eders gode mening om min stand. Københavns borgere ved, at I er dem huld og hengiven, og de beder godt for eder og elsker Eders Nåde med trofasthed. Men herr Klavs Daa har fundet en bedre borgen, thi jeg hørte nys rigets admiral sige, at hans sag ikke stod værre, end at han selv ville forestille ham for Eders Nåde, hvis hans faders navn ikke var anbefaling nok."

"Hm! Sandt at sige havde jeg intet haft imod, at I havde indført ham, om det så kun havde været for at lade dem se, at jeg skønner lige så meget på en brav borger som Gotfred af Ghemen, som jeg skønner på nogen adelsmand i hele Danmark, og selv på rigets admiral."

Med disse venlige og smigrende ord tog kongen afsked med bogtrykkeren, og lod admiralen kalde. –

"Og det er eder, Søren Nordby, der vil sige god for en mand, der har brudt min fred," sagde kongen, med en mine, der mere

så ud som unåde end som nåde.

"Eders Nådes Højmægtighed, jeg vil sige god for Klavs Daa," svarede admiralen med fast stemme, "og dersom den mand har brudt eders landefred, så vil Søren Nordby lide straffen derfor."

"Ej, Søren, I er meget vis i eders sag," sagde kongen med mildere stemme. "Jo argere skalk, jo bedre lykke, siger ordet, og han må være en stor skalk, thi han har bedåret to mænd, som ikke hører til de dummeste."

Admiralen tog Klavs Daas forsvar, ligesom Gotfred af Ghemen; derpå fortalte han kongen optrinnet med den ondskabsfulde ridder Stud, hvorover kongen lo ret hjerteligt.

"Men han er kommet her til staden under mistænkelige forhold," sagde kongen, "med en mand, som ikke er meget andet end en oprører mod sin retmæssige, kejste og kårede konge. Hvad siger I dertil?"

"Nådigste herre, I tvivler vel ikke på, at Søren Nordby er eder en tro tjener? Men dog ville han ikke tage i betænkning at ride ad samme vej som en afsending, der bringer budskab til at udjævne kiv og splid. Og at Klavs Daa er en *brav* adelsmand, det vil jeg give bevis for, thi det er let at kende mand i medgang, men det er kun en ædel, der kender ham, når der er fare ved."

Og nu fortalte admiralen, hvorlunde Klavs Daa havde vedkendt sig sin rejsefælle, hvor denne havde stået som en mand, hvem alle drog sig bort fra, og som nogle endog troede at de kunne forhåne. Derpå kom han til at omtale striden med de unge hofsinder. Det formildede kongen noget mod Gustav Eriksøn, at han havde ydmyget de mundkåde, unge adelsmænd, og han kunne heller ikke andet end indrømme, at Klavs Daas adfærd ved denne lejlighed havde været mere ridderlig end de

andres. Men da admiralen ad mange omveje omsider rykkede frem med, at den svenske afsending havde fordristet sig til at komme i forhallen og ville fremstille sig uden at være kaldet, blev kongen rasende, og hans heftighed blussede så hurtigt i vejret, at det ikke var Søren Nordby muligt at få et ord indført. I sådanne øjeblikke var kongen forfærdelig at se; øjnene lynede, øjenbrynene bevægedes op og ned, læberne dirrede, kinderne blev snart røde, snart blege, og hele ansigtet var fortrukket. Søren Nordby var en af de få, som ikke skælvede i sådanne øjeblikke, ja, han havde endog mod til selv at fremkalde stormen, når han troede, som i dette tilfælde, at det var bedst at få den til at udrase, for at afværge større ulykke.

"Guds dross! Det vover han!" udbrød kongen, der sprang op med knyttet hånd, og begyndte at stamme. "Ej, ej, ej! Jeg vil lade ham hænge i den højeste galge, den svenske forræder, til føde for ravne og krager, andre til skræk og advarsel."

Og nu fulgte en strøm af forbitrelse, som det er umuligt at beskrive. Men admiralen vidste, hvorledes man burde omgås kongen. Han lod vreden rase en rum tid, indtil han mærkede, at den begyndte at sagtne; og nu modsagde han ham ikke, eller gjorde ham forestillinger, tværtimod delte han tilsyneladende kongens anskuelser, og skaffede på denne måde modsætningen indgang. Ved dette krigspuds havde denne djærve mand, hvis karakter Kristian den Anden ubetinget ydede agtelse og tillid, oftere formået at vende hans heftigste vrede til forsonlighed.

"Befaler Eders Nåde, at jeg skal lade ham fængsle på stedet?" sagde omsider admiralen, og tilføjede hurtigt, inden kongen kunne få tid til at svare: "Det ville være nemt gjort, thi han er kommet alene og så godt som ubevæbnet, og de kåde, unge

herrer, som han nys stoppede munden på, de ville ikke forlange bedre, end at være en hel snes om at binde ham. Så er der ikke andet tilbage, end at fornægte ham den lejde, som et fredsbud tilkommer efter ældgammel skik og vane, og så hænge ham som en fej tyv; og det skulle være sært, om ikke en af *bisperne* kunne påtage sig at føre os det fornødne bevis for, at det var rettelig handlet med ham."

Denne betragtning virkede på kongen, om hvem en samtidig historieskriver, – den samme Svaningius, som vi har hørt være ligefrem fjendtlig sindet imod ham – indrømmer, at "ihvor stor hårdhed han end øvede og hvor meget han end var hengiven til vrede og heftighed, så skred han dog aldrig til nogen eksekution uden foregående retslig undersøgelse, og uden at kunne ophitte nogen *specieux prætext* dertil."

Efterhånden sagtnedes kongens vrede; men som et oprørt hav endnu vedbliver at bølge og er farligt at berejse, længe efter at stormen har lagt sig, således var kongen endnu ikke god at komme nær, omendskønt han atter havde indtaget sin plads i lænestolen, og ikke mere talte om at lade den svenske afsending hænge. Da blev samtalen meget belejligt afbrudt ved lyden af piber og trommer.

"Hvad nu? Hvad er det for larm?" spurgte kongen barsk.

Admiralen var gået til vinduet, hvorfra man kunne se ud over en del af staden.

"Det er den højærværdige fader i Gud, ærkebispen af Lund, med sine svende, der drager hid med piber og trommer fra sin bispegård ved Sankt Nikolai, som han ville berende slottet."

Admiralen delte adelens almindelige uvilje mod den hovmodige ærkebisp Birger, som var af borgerlig fødsel. Det

kom ham meget tilpas at benytte ærkebispen til afleder for kongens vrede.

"Ti, tyve, halvtreds … to hundrede svende, – og en halv snes munke. Det kalder jeg et følge for en gejstlig mand, der skulle beflitte sig på ydmyghed," vedblev admiralen, som stadig stod ved vinduet. "Det er ikke så urimeligt, at han skriver sig *Vi* og *af Guds nåde*."

Kongen trommede med fingrene på bordet. Denne lyd blev bestandig stærkere og stærkere. Admiralen lod, som om han ikke mærkede det.

"Nu er de ved vindebroen. Halvdelen af svendene bliver dog udenfor, lader det til, og musikanterne; den anden halvdel følger ærkebispen ind på slottet. Hm! Han går over broen som en triumfator. Man skulle tro, at vi levede i åbenbar fejde med den hellige mand, det er en hel landstorm, han fører imod os."

"Ja, jeg skal storme ham," udbrød den forbitrede konge, hvis heftighed tiltog, så at han stammede og næppe kunne finde ordene. "Ej, ej, ej! Han vil spille konge! Han fører flere svende med sig, end vi selv bruger! Guds dross! Jeg skal vise ham, hvem der bærer krone og scepter! Jeg har forbudt de skaldemunke at gå med piber og trommer, det er en bespottelse af den hellige kirke. Jeg har forbudt det og forordnet, at ærkebispen kun må have tyve mand i harnisk, foruden den fornødne klerus, og bisperne tolv til fjorten mand. Og han kommer mig med en hel hær, til trods for mit kongelige bud! Ha! Kunne jeg leve den dag, at jeg kunne knuse disse bisper, som nu spiller mester med os! Kunne jeg blot leve den dag!"

"Hvorledes varetager de kirkens bestyrelse?" vedblev kongen, idet han med heftighed gik op og ned ad gulvet, og hurtigt både

spurgte og svarede sig selv. "Som skurke og gudsforgåede. De lader sig finde i ølhuse og kipper, men sjældent i kirkerne, og så er de drukne og bander på prædikestolen. Det varede fjorten år, inden bispen i Ribe holdt sin første messe, men indkomsterne tog han den første dag. Som herren er, så følger ham svende. De holder kun gudstjeneste to gange om året, og så lader de endog tjenesten besørge af uvidende læsepræster, som næppe kan friste livet, mens de selv feder sig med offer og tiende og lever et skændigt levned. Seksten kirker har kun to præster, for at disse kan blive desto federe, mens bønderne savner Guds ord. Hvorledes går det til i klostrene? Værre end i Helvede, som er deres rette værneting. Der sker på en dag flere misgerninger i disse reder, end i en måned i det ganske land; thi hvor Vorherre har en kirke, der har Fanden et kapel. Hvorledes har de handlet med os og vore forfædre? Som skælmer og bedragere, og dertil som pligtfogeder, hvad værre er. De har ført det myndige sprog, og kongerne har kysset på riset. Men jeg har svoret en liflig ed, at sådan skal det ikke blive. De ejer en tredjedel af det ganske land uden at svare skat og tynge, og selv ejer vi næppe en havreavne! Hvorledes holder de kongens og landets fred? Som stimænd, tyve og forrædere. De lader deres fjender ihjelslå på kirkegården, de drager klostergodser fra kronen, de tager kongens sølvskat til sig og beholder den, de gør forbund sammen, og med landets fjender. Ja, den lydighed de riget ville, den førte vel en flue bort på sin rumpe; bispen i Fyn har ladet min fru moders foged på Næsbyhoved ihjelslå, og hverken for os eller for enkedronningen skal der være ret at få imod Jens Beldenakke? Ej, ej, ej! Det skal få en anden gænge. Guds dross! Det er et sælsomt regimente, vi fører nu for tiden; men således

skal det ikke blive, thi da måtte Fanden være konge i Danmark. De tror på håndfæstningen som på deres Confiteor; men de skulle vel vide, at da jeg skrev under den, da var jeg ikke til sinds at holde slige skammelige pålæg. Den ler bedst, som ler sidst. De tror, at de er sikre, for de har taget hornene af mig; men de har glemt, at kullet okse kan også stange. Det skal de få at føle, ja, det skal de få at føle, når tid er dertil. Endnu er den ikke kommet, men hver dag bringer nærmere til Dommens dag, siger ordet. Jeg skal komme over dem, når de venter det mindst og er bedst trygge, thi jeg skal være en mester i at simulere, så godt som nogen bisp."

Kongens heftighed havde nået en forfærdelig grad; men han beviste sandheden af sin påstand, at han var en mester i forstillelseskunsten, thi næsten i samme øjeblik vendte han sig til admiralen og sagde: "Lad det være sagt til en mand uden øren, Søren Nordby, hvad kongen her har talet i denne stund, og det skal ikke være til eders skade. Lad ærkebispen kun komme, han skal finde sin mand for sig; jeg vil endnu en stund fodre hans anmasselser, at han kan gøre sig ret tyk, men han skal komme til at betale gildet, så sandt jeg er konge, og det så meget dyrere. Lad ham kun komme, vi skal vel leve den dag, at han banker på min dør og beder om forlov."

Et øjeblik efter at admiralen havde forladt kongen, trådte ærkebispen ifølge sit privilegium ukaldet og uanmeldt ind i audiensgemakket.

Det var to *magter*, der her stod lige over for hinanden, kongen og kirken. Den myndige ærkebisp Birger, en søn af en ringe degn og kirkesanger, iført sin fulde pontifikale pragt, strålende af guldbrokade og ædelstene, stod stolt og trodsig lige over for

Kristian den Anden, ætlingen af fyrster og konger, hvis beskedne sorte, spanske dragt, langt mere end ærkebispens, svarede til Skriftens ord om den ydmyghed, som en Guds tjener skal beflitte sig på. Begge disse magter hadede hinanden, thi det, de stred om, var intet mindre end det jordiske gods og den timelige myndighed. Kampen førtes næsten åbenlyst imellem dem, med alle de våben, der stod til deres rådighed. Begge disse magter stod isoleret; men gejstlighedens stilling var den farligste, for denne stand var på en gang forhadt af adelen og foragtet af folket. I sin overmodige stolthed indså den ikke, hvor nær den stod ved afgrunden, og det faldt den ikke ind med en tanke, at adelen, som talte så mange medlemmer i denne stand, alligevel ville vende sig imod den i det afgørende øjeblik. Det indså måske kongen; men hvad han næppe troede, det var, at adelens vælde ville vokse, når gejstlighedens var knækket, og at den af de sammenstyrtende ruiner ville danne sig et endnu fastere værn mod kongemagten, og næsten ganske tilintetgøre dens betydning.

Efter at de første salvelsesfulde hilsner var forbi, fremkom ærkebispen med en klage over en af kongens lensmænd, som formentlig havde forurettet et af de skånske klostre, hvorfor ærkebispen fordrede fyldestgørelse.

"Jeg hører intet andet end klager og kæremål, højærværdige fader," sagde kongen utålmodigt. "Det er fra den tidlige morgen til den sildige aften et fortsat litani af besværinger, som kirken har at gøre os."

"Vi ville slet forvalte det embede, som den hellige fader har betroet os, hvis vi lod kirkens gode ret forringes af de verdslige embedsmænd," sagde den hovmodige ærkebiskop, uden at

bryde sig det mindste om kongens utålmodighed. "Det er allerede hårdt nok for klostrene, at de skal svare borgeleje til kronen; thi det er ingen ringe udgift at tage de krigsfolk og heste i fuld forplejning, som I, durchlauchtigste konge, sender til klostrene, og som ofte bliver der hele året om, ikke at tale om den forargelse, disse verdslige krigsfolk ofte giver vore egne svende ved et slet eksempel. Men når lensmændene kan forlange, at flere folk skulle tages i borgeleje end der er brev på, da går det vel vidt, og sådant må ikke finde sted. Det er ligeledes til stor skade for kirken, at kronen kan forlene nogle af vore nonneklostre til dens lehnmænd, som bestyrer klostergodset imod at underholde klosterjomfruerne, således som tilfældet er med Vor Frue Kloster i Roskilde, Økloster, Dalum og Byringe Kloster med flere, men det finder nu en gang sted og har gammel vedtægt for sig. Men skulle sådant udvides også til munkeklostrene, eller skulle lensmændene uden videre kunne tiltage sig en ulovlig myndighed, som fik medhold, da har vi intet andet at gøre end at føre klage derover for den hellige fader i Rom, hvis legat vi er, og da skal kirken få den lydighed, som den tilkommer. Om en sådan lensmand blev ramt af det band, som han noksom har forskyldt, og som vi for længst selv havde kunnet sætte ham i, hvis vi ikke havde foretrukket at forsøge mildere midler først, da må han tilskrive sig det selv og dem, som er over ham."

Kongen havde haft møje med at betvinge sin vrede under dette lange klagemål; ikke desto mindre var han så meget herre over sig selv, at han kunne sige med en rolig stemme og et overlegent smil: "Ej! Vil I klage over os til paven i Rom! Det kommer mig belejligt, for da jeg vil klage over eder, kan vi

forene os om udgifterne, som vil medgå til denne kostbare rejse. Jeg har stærkt tænkt på at sende provsten i Børlum, vor rigsråd Antonius Fyrstenberg, til Rom, til den hellige fader selv, for at få ret over de stridige prælater, og fornemmelig over de børlumske bisper ved Ålborg, som ideligt fortrædiger mig, og står i forbund med de onde lybækkere og med hertugen af Holsten. Det er på tide, at der gøres ende på alt dette, som jeg for længst er ked af at tåle."

"Durchlauchtigste fyrste," sagde ærkebispen, som ikke vidste, om kongen spøgte eller talte alvor, "det ville da være hurtigere at føre eders klage for den hellige faders stedfortræder, som her står for eder. Jeg vidste ikke, at Eders Nåde havde nogen grund til klage."

"Nu vel," sagde kongen, "så vil jeg sige til eder, hvad jeg tænker derom. Disse fromme bisper gør mig det for broget og lader sig for mange misgerninger komme til last, og det kan jeg ikke længere tie til, hvis jeg ikke vil anses for en ukristelig konge. Den ene, skønt han kender kyskhedsloven, underholder hjemme sin søsterdatter i sit hus, imens manden endnu lever, og ansporer alle til at følge et så skændigt eksempel. Han har hende tilfælles med sin pårørende, den ældre bisp. Han raser imod sine undergivne og imod almuen, og underholder angivere, som lægger bøndernes enfoldighed i strikke, og ved lejlighed berøver dem deres gods ved alskøns underfundighed. Den anden er dag og nat beskæftiget med at drikke sig en rus, og at opvække mord og strid og trætte og andet niddingsværk. Den tredje har begge delene tilfælles med de to andre, og holder det for en særdeles ære at vinde prisen i at drikke. Jeg mener vel, at mine klager fuldt vel opvejer eders, højærværdige fader.

Thi her gælder det om noget mere, end om et usselt borgeleje og slige timelige ting."

Ærkebispen fandt det passende at nedstemme tonen og undgå at svare ligefremt på disse beskyldninger. Han førte samtalen hen på de tvungne lån, som kongerne til forskellige tider havde gjort hos klostrene, og som disse kun dårligt havde kunnet undvære, hvorfor de måske igen var gået noget alvorligere til værks med at indkræve deres tilgodehavende hos almuen, end man strengt taget kunne billige; men det måtte man heller ikke regne dem alt for meget til onde, da det fornemmelig, og måske alene, var sket for at fremme Guds riges ære her på jorden, som ikke kunne bestå, når gejstligheden ikke fik de lovlige indtægter, som hertil er fornødne.

"Guds riges ære består ved mange sære midler," sagde kongen. "Vi har ladet udgå en forordning om, hvorledes skal forholdes med skibbrud og strandgods; men de børlumske bisper er den heller ikke tilpas, de mener, at Guds rige taber ved, at strandretten bliver ordnet. Jeg indser ikke, at det kan være andet end ukristeligt, således som før handledes med skibbrudne på landets kyster, og værst hvor bisperne havde stranden. De har gjort de danske kyster værre ansete end hedningernes lande; thi de slog de arme mennesker ihjel for at røve godset ... til Guds riges ære."

"Det er vel muligt, at *kirken* undertiden har haft en ringe fordel af strandinger," sagde ærkebispen; "men Eders Nåde vil ved denne forordning berøve *eder selv* en større del af eders indtægt, og dette bør I visselig betænke forinden."

"Jeg ved vel, at jeg derved taber halvfjerdsindstyve tusind gylden om året, og det er ingen ringe sum på en tid, da bisper og herremænd kun giver ringe krigsstyr, og vi må *bede* borgere og menigmand om skat til landets fornødenheder. Men ingen skal med ret kunne sige om Kristiern den Anden, at han har solgt menneskeliv for penge og ladet misgerninger ske for vinding. Nej, det skal blive ved, hvad vi har forordnet, skibbrudne folk skal handles vel og skaffes hjælp, godset skal bjærges for en bestemt løn, og fra livløse vrag skal alt godset oplægges i den nærmeste kirke, som en helligdom i år og dag, for at den rette ejer kan have tid til at melde sig. Lensmændene skal gøre offentligt regnskab over strandingsgods, så at kongen ikke skal høre ilde derfor. Og det skal jeg vel vide at holde over, så sandt jeg er en ret konge, som ved min kristendom; thi gjorde jeg anderledes, da var det syndigt og skammeligt."

"Jeg tvivler ikke om, at Eders Nåde ved eders kristendom," sagde ærkebispen med tvungen venlighed, for han håbede endnu stadig at kunne udvirke en forandring i denne forordning til fordel for bisperne, hvis tab langt oversteg kongens, da klostrene og bisperne havde betydelige besiddelser langs med kysterne. "I Bibelen står imidlertid intet om skibbrud," tilføjede han smilende.

"Har I da aldrig læst det femte og det syvende bud?" svarede kongen med streng alvorlighed, der atter forjog ærkebispens tvungne smil. "Jeg vil minde eder om at læse disse tvende bud efter, da vil I vist nok finde, at Bibelen taler også om skibbrud. Og talte den end aldrig derom med et eneste ord, så er min forordning dog et bud, som skal stå ved magt, trods alt, hvad I kunne sætte derimod. – Men jeg er vis på, at I meget mere vil

fremme mine kristelige hensigter. Det vil være mig kært, min fader, om I og bisperne ville erkende, at vore veje ikke er så modstridende, som det ofte bliver sagt af ildesindede, der søger fordel ved at sætte splid imellem kirken og kongen, som er kirkens bevågne søn."

Og med disse værdige ord tog kongen afsked med ærkebispen, som var synligt utilfreds med den vending, denne samtale havde taget. Efter at have meddelt kongen velsignelsen med hovmodig salvelse, forlod han gemakket. Kongen så efter ham og strøg sig med hånden om mundskægget, ligesom for at bortjage det smil, der for et øjeblik bevægede hans læber. Da den værdige bisp Ove Bilde derpå blev kaldet til audiens, var ethvert spor af vrede forsvundet, og kongen talte med denne gamle rigsråd, som om han ikke havde hørt til den samme stand, som ærkebispen og prælaterne. For Ove Bilde havde han udelt agtelse, og på samme måde betragtede alle stænder denne mand, der med en redelig og ubestikkelig karakter besad stor lærdom og megen dannelse. Med ham overlagde kongen det svar, der skulle gives den svenske afsending, og overdrog til denne sin kansler at affærdige Gustav Eriksøn med det budskab, at kongen indvilligede i den af rigsforstanderen foreslåede sammenkomst og nærmere ville meddele ham underretning om tiden, når det behagede Hans Majestæt af de tre forenede riger at lade Sten Sture kalde til dette møde.

"Nådigste herre," sagde den gamle biskop, "jeg takker eder for denne retfærdighedshandling, og jeg priser det land lykkeligt, hvor retfærdigheden sidder på tronen."

"Ak, min fader," sagde kongen med en mismodig stemme, "hvad nytter det, at retfærdigheden sidder på tronen, når

underfundigheden står ved siden af. Hoben er sløv, forræderiet hviler aldrig, og virksomheden er Arkimedes' løftestang, den er stærkest hos den onde – hvad nytter da retfærdigheden? – Ja, en konges kald er et byrdefuldt kald. Lykkelig den, som kan hvile i fred."

"Vi er ikke her på jorden for at hvile i fred, men for at arbejde, og vort arbejde er afvejet efter vor bestemmelses evner," svarede Ove Bilde med trøstende fromhed. "Tro mig, nådigste herre, den, som aldrig har følt smerte, nyder kun det halve af glæden. Den ædleste lod på jorden er sandelig ikke tilfaldet den, der hviler og nyder i fred. Vi kunne vel for et øjeblik misunde det menneske, der hviler og nyder; men Himlens ro afspejler sig dog snarest på dens pande, der arbejder og stræber."

Kongen rakte til afsked den gamle kansler sin hånd, som denne ærbødigt trykkede mellem begge sine. Derpå forlod han audiensgemakket. Og således blev alle de skuffede, som havde ventet, at den svenske adelsmands komme til Københavns Slot skulle blive en halsløs gerning. –

Efter at mange flere dels var kaldet til kongen, dels havde begæret audiens, og mange vigtige statssager var afhandlede, trådte kongen endelig ud i forhallen for at se dem, der var kommet for at opvarte ham. Iblandt disse trådte ridder Jørgen Tengnagel frem, og udbad sig nådigst tilladelse til at turde skænke kongen et *kjørritz*, som et kyras den gang kaldtes, hvilket han havde medbragt fra udlandet, og dette harnisk var en stor sjældenhed.

"Vi bliver stærkt begavede med kjørritzer," sagde kongen smilende; "vi er kun i forlegenhed med at bruge dem ved nogen værdig lejlighed. I går skænkede Ivar Lunge os et prægtigt

kjørritz, som han har medbragt fra Frankerige, hvorfra han netop vendte hjem, og i dag får vi end et. Jeg havde ikke troet, at der var så mange slags kjørritzer i verden, som det lader til, thi I sagde mig i går, Ivar Lunge, at eders havde ikke mage."

"Nådigste herre," svarede Ivar Lunge med et dybt buk, "fordi herr Jørgen Tengnagel har offereret eder et kjørritz, er det derfor ikke sagt, at det er magen til mit. Og jeg fordrister mig endnu til at påstå, at det, I nådigst har modtaget af mig, ikke har sin mage; thi det er nylig opfundet i Frankerige, og da jeg forlod landet, havde ikkun kongen af Frankerige og prinserne af det kongelige blod anskaffet sådanne, og derfor har jeg også ment, at det var en gave til en konge, som det ikke sømmer sig nogen ringere at bruge, men som var bedst skikket for en højbåren konge."

"I er meget artig, herr Ivar Lunge, og jeg skønner meget derpå. Også eder takker jeg, herr Jørgen Tengnagel, for eders venlige gave."

"Jeg ser vel, at jeg er kommet for sent med min ringe gave," sagde Jørgen Tengnagel med et vredt sideblik til Ivar Lunge, "eftersom min medbejler er kommet mig i forkøbet hos Eders Nåde med en, der tør prale af en kongelig oprindelse, hvilket jeg ikke vil prøve på. Men min er alligevel ikke mindre vel ment, end om den var kommet fra en lykkeligere."

"Ej, ej! Tror I at jeg tvivler derom? Dersom I bedre kendte landets sæd, da ville I vide, at dansk mand aldrig skuer given hest i munden, thi givet er altid smukt nok. Enhver giver efter evne og lejlighed, og her til lands tror vi ikke altid, at fattig kone giver hønseæg for at hun vil have gåseæg igen. I ser så vred ud, mand, at jeg næsten fristes til at tro, at I havde noget for øje

med eders gave," vedblev kongen, som havde gennemskuet Jørgen Tengnagels hensigt. "I minder mig om det gamle ord: med gave gør man munke andægtige, fjender venlige og alle villige. Men vi lader os ikke bestikke. I begærer af os, at vi skulle give eder fortrinnet for Ivar Lunge, som er en dansk mand, og sætte eder til øverste for noget fodfolk. Og derimod skulle vi intet have, dersom I kan bevise, at I er bedre forfaren i alskøns kamp og ridderspil end Ivar Lunge; thi det kommer os ikke an på at være dansk eller nederlænder, men det er os om at gøre, at vore soldater bliver godt anført i krigen. Vi vil lade anstille en dystløben i vor vingård som snarest, og der skal I begge vise os, hvad I kan, vi vil da selv være dommer. Der kan enhver af eder fægte i sit eget kostelige kjørritz, at vi kan se, hvad det duer til. Og den, som står sig bedst, skal få bestillingen og blive vor øverste, thi det skal ikke siges om os, at vi har ladet handle med os om vore embeder. Nej, således får, sandt for Gud, ingen os op at age, om han så gav os et kejserligt kjørritz."

Kongen smilede tilfreds, som altid, når han havde fået to adelsmænd ægget imod hinanden. Begge ridderne bukkede og tilkendegav deres samtykke i denne dom. Der på gik kongen videre i kredsen og standsede ved Søren Nordby, som forestillede ham Klavs Daa. Kongen betragtede ham nogle øjeblikke stift og nødte ved sit skarpe blik Klavs Daa til at slå øjnene ned, derpå sagde han: "I har vundet eder to sikre borgen hos mig, admiralen og mester Gotfred af Ghemen, og den, en af disse to mænd borger for, vil jeg tage for god, om han end aldrig var eders faders søn."

Kongen så om i kredsen med et hurtigt blik for at bemærke, om ingen af adelen skulle rynke næsen ved denne

sammenstilling af en simpel borger og en af rigets første mænd. Men alle havde opmærksomheden henvendt på Klavs Daa, som med et dybt buk modtog kongens nådige ytring.

"Der har været talt mere om eder, Klavs Daa, end det er godt for en ung mand," vedblev kongen. "Det skulle være mig kært, om I kunne vise, at I ikke er vanslægtet fra eders art, men er lige så dygtig i ridderspil, som eders fader var i sin tid. I vil finde lejlighed dertil ved dystløbet, og jeg tillader eder at benytte den."

"Højmægtigste herre," svarede Klavs Daa med en underdanig hilsen, "mit skjold skal på den dag forblive ophængt fra solens opgang til dens nedgang, med eders nådigste tilladelse, og jeg vil modtage kamp med enhver, som vil vise mig den ære at møde mig, både med stumpe og med skarpe våben."

"De sidste øver bedst," sagde kongen. "Ordsproget siger, at sløv saks gør skævmundet skrædder. Men I vil ikke mangle på mænd at stride imod, thi vore hofsinder vil ikke forsømme lejligheden til at tjene pris og ære."

Denne indbydelse opvakte en glad bevægelse blandt de unge hofmænd, der længtes efter at vise deres færdighed i ridderspillene.

Da køgemesteren – eller efter nuværende talebrug: hofmarskallen – Niels Lynge derpå meldte kongen, at "maden var rede, hvis Hans Nåde var ledig," og at dronningen ventede på hans befaling for at begive sig til spisesalen med sine jomfruer, afbrød kongen samtalerne med sine mænd, og begav sig til taflet, fulgt af de fleste af de tilstedeværende, som deres rang i staten eller stilling ved hove gav adgang til at spise ved

kongens bord på sådanne dage. Klavs Daa befandt sig iblandt disses antal.

Som efter en fælles overenskomst holdt de to medbejlere sig tilbage i skaren. Ved udgangen af forhallen standsede Jørgen Tengnagel, og i samme øjeblik lå en svær hjorteskindshandske for hans modstanders fødder. Ivar Lunge trak sin kårde med et veltilfreds smil, trak handsken af sin højre hånd, gennemborede den således, at stålspidsen gik igennem handsken, som han på denne måde overrakte sin modstander med en ceremoniel hilsen. Jørgen Tengnagel rev den af kårdespidsen og gik hurtigt efter skaren. Ivar Lunge stak endnu sin kårde igennem Jørgen Tengnagels handske, løftede den således op fra jorden og bar den på kården, indtil han uden for hallen mødte sin page, til hvem han overgav den; derpå stak han sværdet i skeden og fulgte efter de andre op i den kongelige spisesal.

Denne hal var et langt værelse med tapeter af engelsk, forgyldt læder. I den øverste ende stod to kostbare lænestole for kongen og dronningen, med tronhimmel over. De andre gæster sad på ringere stole, herrerne på den ene og damerne på den anden side af bordet. I den nederste ende af salen stod et såkaldet tressur, en slags skab eller stor dragkiste, som brugtes i spisesalene til buffet. Denne mode var oprindelig fransk, som også navnet viser, der var forvansket af det franske *dressoir*. Sådanne tressurer blev i almindelighed skænket som brudegaver, og bestod af en, to eller tre etager, alt efter ejerens mindre eller større fornemhed.

Man spiste den gang med kniv og fingre, for gafler var endnu ikke opfundet; med et stykke brød hjalp man sig over alle

vanskeligheder. Mund og fingre tørrede man af i dugen. Efter taflet blev håndklæder og vand til håndvaskning, som stod beredt på tressuret, rakte gæsterne af kongens tjenere, som alle var klædt i blå klæder, besat med røde og hvide snører. Livreet for den kongelige hofholdning skiftede den gang farve med hver konge: Kristian den Førstes folk havde alle været "brunklædte, besatte med hvide og blå striger over og over", og kong Hans' folk havde været "grønklædte med blå og hvide striger over besat."

I stedet for at skildre det alvorlige og tavse taffel, hvor enhver ytrede sig med den varsomme tvang, som dels kongens heftighed, dels de mange modstridende politiske anskuelser pålagde gæsterne, vil vi meddele nogle linjer af Kristian den Andens hofinstruks, hvori den tids skikke taler til os med tidens egen tunge.

Deri hedder det da blandt andet: "Det skal skikkes så, at maden skal være rede hver dag til Kongelig Majestæt og Hans Nådes daglige folk, så at de vide at rette dem derefter, og skal kjøgemesteren da give Kongelig Majestæt tilkende, at maden er rede, og dersom Kongelig Majestæt ikke er ledig på den tid, da skal vor nådige frue holde måltid og folket gå til bords på samme time, om sommeren når klokken er imellem ni og ti, og om aftenen imellem fire og fem, og om vinteren når klokken er ni, og om aftenen når fem står. Dersom kongen ikke er ledig, skal kjøgemesteren bestille at forvares mad, til Hans Nådes Højmægtighed ledig bliver."

"Der skal hver dag koges for Kongelig Majestæt otte eller ti gode retter. For hofsinder og jomfruer seks retter. Om køddage: først kål med flæsk udi, et stykke kokød med sod under, et

stykke grønsaltet kød med sennep, stegt lammekød, høns heel soddet, saltet vildbrad; og når de fange fersk vildbrad, da skal dennem forkortes to af fornævnte retter i den sted, som er steg og saltet vildbrad. Sammeledes når de fange fugle, da skal dennem afslås høns derimod. – Om fiskedage: Sild, en ret vinsuppe eller grød, bergefisk med smør, fersk torsk, eller anden søfisk, og og fersk smør. – Til hofsindstjenere fire retter; til menige folk tre retter, som er kål eller ærter, og et stykke tørt kokød; om fiskedagene sild, tør fisk, grød og smør. – Der skal intet smør udspises om køddage for nogen, uden for Kongelig Majestæt og vor nådige frue."

"Når vi gå til bords, skulle stedse to være tilskikkede at tage vare, en på os og en anden på vor nådige frue, og stå ved bordet og grangiveligen give agt og tage vare på, når vi give noget tegn fra os at vi ville drikke, at vi ikke skulle have behov at råbe dem til."

"Når vi have fremmed folk, skal ej mere skænkes end tvendehånde drik, som er vin og øl, og skal den bæres ind udi kander."

"Så tidligen som måltidet er gjort for Kongelig Majestæt og vor nådige frue, skal straks optages og opbæres alle kander og bægre. Ville de have en kande øl om eftermiddagen, da må de den få, men dog skal vor kælder ikke stande åben om eftermiddagen, som hidtil sket er, men den skal være lukt så tidlig som syv slår, og skulle vore drenge hente hvad de have behov til os og vor frue før fornævnte tid, og sammeledes de, som tage vare på jomfruerne."

"Item skal og Kongelig Majestæt have to kapellaner og vor nådige frue en, som er vel forfarne udi det nye Testamente, og

vel kunne synge, og have et godt mål til at prædike det hellige evangelium og epistelen og det at udlægge, som behov gøres. Sammeledes skulle de og føre et skikkeligt præstelevned og holde sig af al åbenbarlig løsagtighed, som tilbørligt er, og skulle de hver dag sige messen, når otte slår, uden de om aftenen tilforn tilsiges at holde formesse, og om eftermiddag, når tre slår, tage vare på at holde aftensang og nattesangen, og når sangerne ikke er til stede, da skulle de synge. Sammeledes skulle fornævnte kapellaner tage vel vare på hver dag at læse til bords og fra og tjene den stund, måltidet er; når det er gjort, skulle de gange til bords med småsvendene." –

Da måltidet var til ende og kapellanerne havde læst fra bords, begav enhver sig til sit. Kongen gik til sit arbejdsværelse, slotsherren til sin bolig, hvor han lod Hans Faaborg hente Ole Skaaning, som skriveren bestandig havde rost for at være en snu, dristig og tillige tro svend. Med ham talte slotsherren længe, og til sin store ærgrelse kunne den lurende skriver gennem den lukkede dør kun opfange enkelte ord, men dog nok til at vide, at slotsherren ville sende Ole Skaaning bort i et hemmeligt ærinde til Spanien, som denne vel ikke vidste hvor lå, men som han dog mente, at en ufortrøden mand kunne finde, når han blev ved at ride, til han havde nået det. Ole Skaaning mente, at han nok skulle tjene både sig selv og slotsherren til samme tid, og såsom han vidste, at hans "hæderlige gamle moster" kunne være bragt i sikkerhed forinden, ville han være rede til at sidde op næste dags aften, hvorimod Torben Oxe lovede at forsyne ham med en udholdende hest og hvad mere der udfordredes til en så lang rejse.

"Det er den gamle Abrahams lykke," mumlede Ole Skaaning, da han forlod slotsherren. "Lad ham da leve, den rynkede synder, thi det lader til, at Ole Skaaning er bestemt til at komme højere op end til bøddelembedet. Hvem kalder? Det er Hans Skriver, hvad mon han har på sit hjerte? Mon han har forvundet sorgen over sine hundrede gylden? Den skælm lister sig altid omkring som en kat, der vil fange spurve. Han gør tegn, om jeg vil drikke en kande med ham? Ja, Gu vel! Ole Skaaning er ikke straks blevet storagtig, fordi han skal rejse i et hemmeligt ærinde for slotsherren til Spanieland. Til at tømme en kande er der vel sagtens tid nok."

Og nu fulgte Ole Skaaning skriveren til hans kammer, hvor de begge gik ind og låsede døren af efter dem. –

10. Brevskaberne

Den næste dags eftermiddag gik en dame, indhyllet i sit regnklæde, gennem Østerport, med så hurtige skridt, at hendes terne næppe kunne følge hende. De tog vejen tvært over marken og standsede ved Hans Knaps hus, der lod til at være målet for deres vandring.

Herberget var i dette øjeblik tomt for gæster, værten stod selv i døren og så forventningsfuld omkring, mens han andægtigt foldede hænderne over sin tykke mave, drejede den ene tommelfinger rundt om den anden, og beregnede den medgift, som den rige Gotfred af Ghemen kunne give sin søn Frants, der bejlede til den smukke Anna.

Da de to fruentimmer standsede ved hans dør, lettede han på huen, men da den forreste tog regnklædet af hovedet og spurgte: "Er eders plejedatter hjemme, mester Hans?" – fik han straks huen i hånden og bukkede den ene gang efter den anden, idet han idelig gentog: "Det er så vist en stor ære, I gør mit ringe hus, jomfru Dyveke, en meget stor ære."

"Svar mig på mit spørgsmål, og snak ikke mere om æren," sagde Dyveke. "Jeg spurgte, om eders datter er hjemme?"

"Min plejedatter Anna? Ja, hun ..."

"I har jo ingen anden datter end Anna," sagde Dyveke, der blev mere og mere utålmodig. "Har man nogen sinde set en enfoldigere mand! Hvorfor svarer I mig ikke?"

"Ja, hun er så vist hjemme, og hun vil skønne på den store ære, der vederfares os, men hun ..."

"Hun er da ikke syg?" udbrød Dyveke hurtigt og med deltagelse.

"Frisk som en fisk, frisk som en fisk, jeg takker for gunstigst efterspørgsel, og jeg og min kone også, alle helgene være lovet. Jo, det er et sundt strøg her ude ved stranden, vi er alle så friske ..."

"Jeg spørger kun om Anna, hvor er hun?" spurgte Dyveke heftigt og stampede med foden på jorden.

"På sit kammer, jomfru Dyveke," sagde værten. "Men jeg vil ydmygst bede eder at forunde mig nådigst gehør, da Himmelen netop sender eder, i det øjeblik en bekymret mand har anråbt om dens bistand, til fremme for hendes egen lykke."

"Nå, hvad vil I sige mig? Kom frem med det, men hurtigt, thi jeg har ikke tid at spilde."

"Vorherre bevare mig for at spilde en tid, som er eder kostbar, og som også er kostbar for vor herre kongen. Nej, det var en slet løn for den store ære, I beviser mit hus. Nej! Så dårlig levemåde har jeg heller ikke, jomfru Dyveke. Så vil jeg da komme frem med mit ydmygste andragende, så hurtigt som det lader sig udsige, efter eders befaling."

Og nu kom Hans Knap endelig frem med hvad der tyngede på hans hjerte. Den unge Frants Ghemen, "som var sådan en agtbar ung mand og en søn af den rige bogtrykker", bejlede nemlig med forældrenes samtykke til Anna; men det lod ikke til, at pigen ville give ham gehør, og dog talte jo alt til hans fordel. Han ville nødig tvinge Anna, eller indespærre hende i et kloster, indtil hun gav sit samtykke, hvilket han jo havde lov til; han var den mand, som foretrak at komme frem med lempen og forlig, frem for med kæmpen og krig. Derfor ville han nu bede Dyveke,

som formåede så meget over Anna, om at nedlade sig til at gøre hende forestillinger desangående, og formå det genstridige barn til at give den unge bogtrykker gehør. Men Dyveke var ingenlunde stemt til at påtage sig denne mission, og hun mente, at i hjerteanliggender burde man ikke blande sig, thi det gik sjældent godt, når man ville overtale til hvad der skulle være frit valg, og det var bedst at lade tiden råde.

"Jeg har sagt det samme mere end en gang," sagde værten; "men min kone står så strengt på at ville have Anna gift og ud af huset. Og sandt at sige var det det bedste, der kunne vederfares hende, stakkels pige, thi husfred er husfryd, og giftermål er Himmelens gerning. Tilmed er jeg også bange for, skal jeg sige os, at hun skal få nykker i hovedet."

"Lad I kun Anna med fred, hun er en god og fornuftig pige."

"Ja, det er vel sandt nok, det er hun, det har I ret i, jomfru Dyveke. Men man har før set, at en fornuftig og god pige er blevet forlokket til at fange ufornuftige griller, som har været til hendes skade, thi ungdom og visdom følges ikke altid ad. Her kommer så mange i mit hus, både høje og lave, ringe og fornemme, og med en smuk pige må man være varlig, skal jeg sige os, thi den bedste ost bliver snarest søgt og lettest museædt. De unge herrer ville nok bejle med favre ord, dem har de nok af, men jævnlige kunne dog bedst sammen, det er en gammel sandhed, og de ridende svende vil kun have de agende møer. Jeg er så bange, at hun skal falde for meget i øjnene, så at hun skal finde nåde for en af de unge herrer, som nok vil smigre hende og snakke hende for, og så glemmes det let, at askebrud bliver aldrig kirkeprud. Er så ulykken sket, at pigen har forgabet sig i en sådan ung herre, og han går hen og gifter sig

med en anden af hans egen stand, så kan hun sidde der til spot for alle mennesker," vedblev den snakkesyge vært, der nu havde fået munden på gang. "Thi der er vel ingen, der bliver mere bespottet af alle mennesker end en kvinde, som har været en fornem herres elskerinde og er blevet forladt. Hende vil min tro ingen have med at gøre, ja de ville knap se til hende, om de er nok så ringe."

"I er en dum sladrer," udbrød Dyveke med harme. "Hvor tør I plage mig med sådan snak? I skal lade Anna med fred. Hvis ikke skal I få med mig at gøre, både I og eders kone. Jeg tager Anna under min varetægt, det kan jeg lade eder vide, og handler I ikke godt med hende, vil jeg tage det, som om I havde handlet mig selv imod. Før mig nu til Annas kammer, men hold eder fra at lure ved døren, siger jeg eder, thi hvad jeg vil tale med Anna, det kommer kun mig og hende ved. Jeg skal da nok advare hende om ikke at høre på forfængelig tale, siden I beder mig derom; men Frants Ghemen må tale sin egen sag, thi bejler skal selv røgte sit ærinde, siger ordsproget."

Med huen i hånden og underdanige buk fulgte Hans Knap Dyveke til Annas dør, og gik derpå ned, for at underrette sin hustru om det fornemme besøg. –

Anna sad foran det åbne vindue og var så ivrigt beskæftiget med at fæste en rosenrød hagesløjfe på en lille hue, at hun ikke mærkede Dyveke, der trådte ind i kammeret med listende fjed, for at overraske sin veninde.

Dyveke var utålmodig kommet til Hans Knaps hus, og værtens ubetænksomme snak havde opvakt hendes vrede; men alt var glemt, i det øjeblik hun betrådte det lille kammer, så mægtig tiltalte den fredelige ro og den uskyld, der var udbredt

over det, hendes sind, som var åbent for sådanne indtryk. Hun lod øjet løbe rundt over de få genstande, det indeholdt, den snehvide seng, boghylden med legendebøgerne og helgenbilledet, og den yndige beboerinde, som sad på den eneste stol, bøjet over det lille sybord. Hun måtte tænke på sit eget prægtige kammer, der var udsmykket med alt, hvad kongelig gavmildhed kunne skaffe til veje, hvor der intet savnedes – uden denne fredelige ro og denne uskyld, som hun måske aldrig før så klart havde følt betydningen af. Uvilkårligt lagde hun hænderne sammen og udstødte et suk, der gjorde Anna opmærksom på, at hun ikke var alene.

"Hvor du har det dejligt, Anna," sagde Dyveke. "Magen til yndigt kammer har jeg aldrig set. Fuglene bygger jo næsten rede inde hos dig! Og så den smukke udsigt over havet! Der sejler en fattig fiskerbåd med røde sejl, den forekommer mig smukkere end nogen af kongens prægtigste galejer. – Min Gud, hvor jeg misunder dig! Jeg ville med glæde bytte hele vort stenhus der hjemme i staden med samt alt, hvad det rummer, for dette lille kammer ... for denne lille hvide seng, som aldrig nogen anden har hvilet i end du ... Ak, hvad kan det hjælpe at tale om sligt ... men jeg ville gerne give min hele tilværelse, for at kunne være som du, blot en eneste dag, ... og så dø."

"I taler så besynderligt, jomfru Dyveke, jeg ved ikke, hvad jeg skal svare eder."

"Du skal intet svare mig, thi der er intet at svare derpå," sagde Dyveke med den heftighed, som hos hende altid afløste de enkelte bevægede øjeblikke. "Kom, lån mig din hue, jeg vil prøve, hvordan den klæder mig."

Hun kastede sin egen kostbare kniplingshue på gulvet, tog Annas simple hue af bordet og satte den på hovedet. Så rykkede hun stolen hen til det åbne vindue, støttede hånden under kinden, og blev således siddende en tidlang og stirrede ud over søen. Men som om denne stirren trættede hendes øjne, lukkede hun dem til. Hvor hun var smuk således! De lange, silkebløde øjenhår lå som en strålekrans langt ud på kinderne. Men de kunne ikke dække to store tårer, der, som klare diamanter, stod nogle øjeblikke, inden de trængte igennem øjenhårene, og derpå langsomt rullede ned over kinderne. Næppe havde de nået vindueskarmen, før Dyveke sprang op og rev huen af hovedet med sådan hastighed, at hendes hårfletninger reves løse og bølgede i frie lokker ned om hendes hals.

"Tag din hue, Anna, den gør mig kun hed i hovedet. – Du kan ikke have noget begreb om, hvor sandt det gamle ordsprog er, at der er kirke i hver mands bryst," tilføjede hun efter et øjebliks ophold. Men da hun så, at Anna stod foran hende med foldede hænder, lo hun, og sagde: "Jeg er nærved at skræmme livet af dig med min tossede snak. Det er dumt af mig, men somme tider er der noget inden i mig, som er stærkere end jeg. Men det kan ingen forstå, ... det er knap, at jeg selv kan forstå det."

"Ak, jomfru Dyveke, jeg tror, at jeg kan forstå det," sagde Anna rørt.

"Ti stille!" udbrød Dyveke. "vidste jeg, at det var sandt, så ville jeg aldrig se dig mere i dette liv. – Men lad os nu snakke om noget andet. Din fader har bedet mig om at tale med dig om Frants Ghemen, og det har jeg lovet, men mere heller ikke. Hvad? Du bliver jo rød i hovedet! Anna, hvordan hænger det sammen? Så behøver jeg vel ikke at holde lovtaler over den unge

bogtrykker, som din fader bad mig om. Sandt at sige fornøjer det mig, Anna, thi der er noget i, hvad gamle folk snakker om, at lige børn leger bedst, og at lighed i stand er kærligheds bånd. Du er fornuftigere, end jeg havde tænkt."

Anna slog øjnene ned og tav, idet hun rystede med hovedet.

"Eller var det ikke således ment? Kan du da ikke få munden på gang i dag, Anna! Har du endnu den unge Klavs Daa i tankerne? Svar mig!"

Men Anna blev fri for at svare, thi Dyveke slog sig med hånden for panden og udbrød i det samme: "Klavs Daa! Hvor havde jeg også mine tanker? Det er ham, jeg er kommet for at tale om. Ak, Anna, der kan let ske en ulykke."

"For Gud i Himmelen! Hvad er hændet ham?" udbrød Anna forskrækket.

"Å, ikke det mindste. Nå, der kom den rigtige kulør i kinderne, som den stakkels Frants Ghemen ikke skulle glædes ved, om han havde set dig. Min Gud, hvor du brænder! Nej, det er en anden, der kan hændes en ulykke, en anden, som er fuldtvel så meget værd, som Klavs Daa – ja, endogså lidt til."

"Ak, det er umuligt," sagde Anna troskyldigt.

"Så? Jo, det er nu min mening alligevel," svarede Dyveke med en let rødmen. "Nå, stå ikke sådan og stir på mig, som om du ville se mig tankerne ud af hjertet, inden de bliver færdige. Kom, lad os sætte os på sengen, der er plads til os begge. Jeg kan ikke lide at stå lige i dagslyset, det skærer mig i øjnene! Og jeg kan heller ikke lide, at man stirrer således på mig."

Da de havde taget plads på sengen, sagde Dyveke, at det, hun ville tale om, var en statshemmelighed. Med denne statshemmelighed hang det således sammen:

Dyveke havde siddet alene på sit kammer, og døren havde stået på klem til et andet værelse, hvor hendes moder sad og arbejdede. Da var Hans Faaborg pludselig kommet ind i stuen til Sigbrit, og hun havde hørt hende sige til skriveren: "Nu bringer I vist gode nyheder om slette ting, thi I ler som en ond djævel." Og dertil havde Hans Faaborg svaret: "Ja, fru Sigbrit, jeg bringer eder den riddersmands hoved, som noget nær er den stolteste af hele den stolte adel, og det skal høre eder til, om I vil have det, og det med hud og hår." Sigbrit lo og sagde, at hun med glæde overlod alle adelige hoveder til bøddelen, men hun ville vide, hvad den tale skulle betyde. Da spurgte Hans Faaborg, hvad hun mente om den ridder, som ville sende et hemmeligt bud til Spanieland, uden at noget menneske måtte vide det, og som gav dette bud guld og løfter om stor nåde, for at bevare hemmeligheden. Sigbrit svarede, at det smagte af forræderi, såsom der netop var spænding mellem kongen og Spanien om medgiften, som ikke var betalt, og at det lod til, at den, som befattede sig med denne handel, måtte gå dronningens ærinde, eller måske den underfundige fru Anna Mejnstrups, som værre var, thi hun var den arglistigste kvinde i det ganske land. Da sagde Hans Faaborg, at han troede, det var dronningen, som ville have hemmeligt budskab sendt til sine frænder, imod kongens ønske og måske til landets skade. Kunne man opsnappe brevskaberne, hvilket han nok vidste udvej til, og give dem til kongen, måtte det være forbi med dronningens indflydelse, og kongen ville vel endog blive så vred, at han muligt forstod hende.

"Den stakkels, unge dronning!" udbrød Anna medlidende.

"Å, jeg ynker hende såmænd slet ikke," sagde Dyveke. "Det kunne være godt nok til hende, hvorfor spinder hun forræderi mod kongen."

Sigbrit havde betænkt sig noget, derpå havde hun anbefalet Hans Faaborg den største forsigtighed og tavshed i en så vigtig sag. Det kunne være godt nok at få vished om dronningens tænkemåde; men at blande kongen for tidligt deri var farligt. Bedst var det, at få buddet til at udlevere brevskaberne. "Det gør han ikke," sagde Hans Faaborg, "han er bange for ridderen, som vist nok heller ikke lod ham slippe for galgen. Men når han får to hundrede gylden, vil han angive sin vej og lade sig overfalde og såre, så kunne vi få brevene." – "Tohundrede gylden!" sagde Sigbrit. "Han er en fræk skurk, som vil have os til at købe katten i sækken, og I skal vel i det mindste have de hundrede for eders part. Nej, den pris er mig for høj. Giv ham hundrede eller lov ham, hvad han begærer, og lad ham slå sådan på panden, at det er kvit med det samme. Og ridderen? Kunne vi få fingre i ham? Hvem er det?" – Nu nævnede skriveren slotsherrens navn.

"Slotsherren?" udbrød Anna forskrækket og slog hænderne sammen.

"Ja, slotsherren. Min moder blev næsten lige så forskrækket som du. Og hvad ikke hun blev, det blev jeg. Der manglede ikke meget i, at jeg havde skreget højt og røbet min nærværelse ved denne forfærdelige underhandling. Det blev ganske sort for mine øjne. Jeg kunne høre mit hjerte banke, thi der blev ganske stille i stuen; hverken min moder eller Hans Skriver talte et eneste ord. Det var, som om blodet skulle springe ud af mine øjne."

Her vil vi tillade os at gøre et indblik i den mægtige kvindes hjerte, der beherskede kongen og Danmark ved sin kløgt.

Da Sigbrit modtog denne efterretning, havde mangfoldige, forskellige tanker krydset hverandre i hendes sjæl. Hun stod som Herkules på skillevejen. Kongens kærlighed til Dyveke var kølnet efter den unge dronnings ankomst, det var hende kun alt for tydeligt, ihvorvel han skjulte det så godt, at enhver anden troede, at den endnu bestod i sin fulde styrke. Slotsherrens interesse for hendes datter var, på den anden side, ikke undgået hendes moderlige opmærksomhed; her åbnede sig måske en hæderfuld udvej fra denne labyrint af nærværende og tilkommende forviklinger. Kongen ville vel ikke nægte denne forbindelse sit samtykke, han måtte meget mere være hende taknemmelig, hvis hun således kunne jævne sagen til alles tilfredshed. Som Torben Oxes hustru ville Dyveke indtage en hæderlig plads, og hun ville føle sig lykkeligere i denne stilling end i sin nuværende; Sigbrits egen stilling, som svigermoder til en af de mægtigste adelsmænd i landet, ville blive langt behageligere, og kunne måske efterhånden forsone hende med en stand, som hun nu levede i bestandig frygt for. På denne måde ville hun til enhver tid kunne beholde sin indflydelse på kongen og på landets styrelse, som hun ikke kunne forsage, hvad det end skulle koste. – Benyttede hun derimod denne lejlighed til at ydmyge adelen, ved at opofre slotsherren ... Her svimlede tanken for det dyb, der åbnede sig for hendes blik. Hun så her så meget blod, så meget had, så mange ulykker, at denne kvinde, som ikke skælvede for farer, alligevel gøs for dette syn. At opofre slotsherren ville måske være at opofre sig selv. Men at få ham i sin magt, at eje hans hoved med hud og

hår, som Faaborg havde sagt, mens det endnu sad på hans skuldre, at sikre sig alle disse ønskers opfyldelse, ved at råde over Torben Oxes skæbne, det var at sikre sig selv. Og dronningen var da tillige ganske i hendes hænder, thi hvad så brevene end indeholdt, var de skrevet imod kongens udtrykkelige forbud. Således måtte det være. Det ville hun kunne udrette med den kløgt, der havde hjulpet hende over så mange vanskeligheder. Men denne beslutning måtte hun være ene om, og den snu Faaborg måtte ikke vide, hvad hendes sande mening var. Og dette udførte hun med så megen snildhed, – hun talte så samvittighedsfuldt om det skændige i at misbruge kongens tillid, på samme tid, som hun bebrejdede Faaborg hans mistanke til hans herre, hun indskærpede ham den største agtpågivenhed, for at sendebuddet ikke skulle undslippe, thi brevene *måtte* hun have, og sagde dog, at hun var over bevist om at de *intet ulovligt indeholdt*, – så at skriveren hverken vidste ud eller ind, og forlod hende, med forbandelser over "den tvetungede hollandske heks, som Fanden selv ikke kunne blive klog på." Så meget havde han imidlertid forstået, at hans eget hoved var ansvarligt for, at intet menneske, og allermindst kongen eller Torben Oxe, erfarede det mindste om denne sag, – for at brevene blev opsnappede og leverede til Sigbrit selv og i den dybeste hemmelighedsfuldhed – samt for at der ikke blev brugt flere hjælpere dertil og anvendt flere bekostninger derpå, end det var højst nødvendigt. At han selv ville vinde noget derved, det var ham ingenlunde indlysende, uagtet Sigbrit havde ladet falde enkelte ord om belønning.

Efter denne lille forklaring vender vi os atter til Dyvekes og Annas samtale.

"Det blev bestemt imellem dem, at Hans Faaborg skulle få så mange hjælpere hos byfogeden, som var nødvendigt, efter aftale med det troløse sendebud," vedblev Dyveke. "De skulle klædes som bønder og overfalde buddet. Det hele skulle gøres med så liden alarm som muligt, og have udseende af et almindeligt røverangreb, for at fratage vejfarende mand hans penge og kostbarheder. O, det er afskyeligt, hvad den skændige skurk, den Hans Faaborg kan forlokke til, han er en sand djævel i menneskeskikkelse. Og hvilken troløshed imod hans brave herre!"

Anna delte Dyvekes afsky for denne forræderske handlemåde.

"Det må aldrig ske," vedblev Dyveke, "slotsherren må advares. Mindes du endnu, hvad den kloge kone spåede mig hin aften? Det har jeg ikke glemt. Dronningen bryder jeg mig ikke om, men Torben Oxe skal ikke løbe i en sådan snare. Vi vil frelse ham, jeg og du. Glæder det dig ikke, at vi to kan frelse ham?"

"Vi to!" udbrød Anna forbavset. "Men hvorledes?"

"Det er ikke muligt at komme til slotsherren, jeg har forsøgt på det, men buddet kunne ikke komme ind på slottet. Hjem tør jeg heller ikke bede ham om at komme, thi da ville min moder mærke uråd … og det er vel i det hele taget ikke godt, at slotsherren og jeg taler mere sammen, end højst nødvendigt. Men det kan du nu ikke forstå, og det behøves heller ikke. Men underrettes skal han alligevel, og det til trods for min moder og Hans Faaborg."

"Jeg har tænkt meget derover," vedblev Dyveke, da Anna intet spørgsmål gjorde, men betragtede hende med ængstelse for

hvad hun ville få at høre. "Og nu har jeg udfundet et middel, som er ganske simpelt, og som bestemt må lykkes."

I høj grad begavet med det hang til det fantastiske, der er hendes køn eget, faldt det ikke Dyveke noget øjeblik ind, at det middel, hun havde udfundet, måske netop var det vanskeligste og besynderligste af alle de midler, hun havde kunnet vælge til at frelse slotsherren for det forræderi, der truede ham. Men nøglen dertil lå i de ord, som hun atter gentog: "Vi to vil frelse ham, Anna, du og jeg. Og kan du gætte hvorledes?"

Anna tav endnu bestandig og betragtede hende med nysgerrighed.

"Ved Klavs Daas hjælp."

"Ved herr Daa?"

"Hvor du er tykhovedet. Jeg havde ikke troet, at du havde så lidet omløb i hjernen. Men det er tydeligt, at du ikke bryder dig om Torben Oxe. Elskede du ham, da ville du straks fatte, hvad der måtte gøres til hans frelse."

Anna var for meget beskæftiget med sine egne tanker til at lægge mærke til den hemmelighed, som disse få ord røbede. Da hun havde forsikret, at hun ville gøre alt, hvad der stod i hendes magt, for at frelse slotsherren, der jo en gang havde frelst hende, meddelte Dyveke hende den plan, hun havde lagt. Anna skulle nemlig lade Klavs Daa bede om en samtale, og i denne underrette ham fuldstændig om den fare, der truede Torben Oxe, og formå ham til at advare slotsherren betids om sendebuddets falskhed; lykkedes det ham ikke at få slotsherren i tale, måtte han komme Hans Faaborg i forkøbet, ved at lægge sig i baghold og overfalde buddet, som ville ride ud at Nørreport lige før portlukning, og med list eller magt tage

brevskaberne og bringe dem til slotsherren. Vanskeligheden bestod blot i at få Klavs Daa meddelt, at man trængte til hans bistand; men når Anna straks ville skrive ham nogle ord til – og hun var jo så lykkelig at kunne skrive, hvilket Dyveke ikke var oplært til –, så ville Dyveke lade sin pige bringe brevet til ham i al hemmelighed.

Anna gjorde tusinde indvendinger, men Dyveke vidste at gendrive dem alle med nødvendighedens bydende, og omsider måtte Anna bekvemme sig til at skrive et brev, hvori en "næsten ubekendt" bad Klavs Daa om en samtale i den lille lund ved Sankt Annas kapel uden for Østerport. Enhver tid på dagen, når han ville begive sig til lunden, skulle den ubekendte straks indfinde sig for at gøre ham en vigtig meddelelse.

Mens Anna skrev, så Dyveke over hendes skulder. "Så, nu er det bestilt," sagde hun og tog brevet, som hun knyttede en silkelidse om i stedet for segl. "Vær nu ikke forknyt, din tosse. Tænk på, at du vil få Klavs Daa at se, og skal tale med ham. Thi han kommer bestemt. Hvor du er lykkelig, Anna! Elster du ham også? Og det er din *første* kærlighed! – Lad det også blive din *sidste*, thi det er ikke stort værdt at elske mere end en gang, og den første kærlighed er dog den bedste. Men lad os nu tale om slotsherrens frelse, det er vigtigere end alt andet."

De gennemgik endnu en gang den lagte plan, og jo mere de talte derom, jo sikrere var de på, at den måtte lykkes. Derpå rejste Dyveke sig, da hun var bange for, at hendes udeblivelse fra hjemmet skulle vække hendes moders opmærksomhed. Da hun stod i døren, vendte hun endnu en gang hurtigt tilbage, kastede sig på knæ foran helgenbilledet og forrettede en kort bøn, med en andagt, som om hun havde været i en kirke. Anna

knælede ned ved siden af hende – og vist nok steg i dette øjeblik en bøn til Himmelen for Torben Oxe, og en anden for Klavs Daa. –

Den unge adelsmand havde først modtaget brevet om eftermiddagen, da han stod i begreb med at begive sig hen til fægteskolen, hvor hans slægtning, kannikken Henning Grib, der var blevet hans daglige omgang, havde indført ham, og hvor han havde givet løfte om at komme til bestemt tid. Her samledes flere unge herrer, som gennemgik allehånde ridderlige øvelser sammen, og iblandt disse hørte også terningspil, der dreves med lige så megen iver som kamplegene, hvormed de forberedte sig til den forestående turnering i Vingården, og prøvede hverandres kræfter i våbenfærd. Men terningspillet havde ikke stor tillokkelse for Klavs Daa, der var for uegennyttig til at søge vinding deri, og for ufordærvet til at hige efter den spænding, der er spillerens rette element. Han spillede derfor i almindelighed kun så meget, som var nødvendigt, for ikke at være imod strømmen, og trak sig derefter tilbage, for at tilbringe resten af eftermiddagen med ridning eller spadseren. Og det hændtes da undertiden, at han var så lykkelig at møde den smukke Gundel og hendes moder, som netop havde valgt denne aftentime til en vandring i den nærmeste omegn af staden, under deres tjeners ledsagelse. Hvor yndige var ikke disse øjeblikke, som han tilbragte således, thi hvilken henrykkelse ligger der ikke for forelskede blot i den tavse, fælles beskuelse af et landskab, i luftens gennemsigtige klarhed, i markens og skovens friske duft. Alt omkring dem udtrykker den poesi, som deres sjæle rummer, hele naturen taler jo her for dem. Hvor længtes han

ikke efter disse øjeblikke, for at nyde deres salighed! Og derfor blev han næsten utålmodig, da han modtog det hemmelighedsfulde brev, som måske ville nøde ham til for denne aften at måtte forsage den glæde at møde Gundel.

"En næsten ubekendt," mumlede han ved sig selv, idet han hurtigt gennemløb brevet, "en samtale ... i den lille lund ved Sankt Annas kapel ... en vigtig meddelelse ... Det er en fruentimmerhånd. Men det lader til at være alvorligt ment ... Vigtig? ... Jeg bliver dog nødt til at gå derhen, når jeg kommer fra fægteskolen. I to dage har jeg ikke set Gundel, nu møder jeg hende måske heller ikke i aften for dette fordømte stævnemøde ... thi et stævnemøde er det dog ... Skulle det være den lille Anna? Hun bor jo lige tæt derved ... Hvad kan hun have at meddele mig? Det er besynderligt. Om jeg gik straks? Nej, det bliver for sent, jeg har lovet at være på fægteskolen til bestemt tid. Men jeg vil se at slippe derfra så snart som muligt." –

Lykken var ham i dag gunstigere end sædvanlig; da han ville rejse sig fra terningespillet for at gå bort, søgte de andre at overtale ham, som vindende, til at friste et par slag endnu. I håb om at tabe, hvad han havde vundet, og således slippe for sine staldbrødres overhæng, satte han flere gange hele sin gevinst på et kast, men han vandt hver gang, og den fordobledes. Utålmodig skød han terningerne fra sig og sagde: "Jeg holder lige så gerne op nu, jeg kan dog ikke tabe."

"Legen er god, når maden er med," sagde hans medspiller, den unge Tage Thott.

"Jeg havde ønsket at den var imod," sagde Klavs Daa, "det havde været mig kærere."

"Når katten er mæt, spiller han med musen," sagde en af de andre.

"Og når sækken er fuld, binder man for den," sagde Oluf Bjørn, som misbilligede hans bortgang.

"Men det varer ikke længe med den slags leg. Bidsk hund og rakke, de tager ej længe tiltakke," sagde en fjerde.

"Hvad mener I med det?" spurgte Klavs Daa.

"Lader man hver mand have sin mening, gør man ingen vred," svarede adelsmanden med en spottende mine.

"Klavs Daa, jeg vil sige jer, hvad *eders* trosbekendelse er: Når legen er fejrest, skal man holde op, mener I," sagde Tage Thott. "Således gør I altid."

"Men den, som vil lege terning, han må kunne sætte til," sagde en anden. "Det er ikke vindingen alene, som gør spillet."

"Og en adelsmand må ikke spille som en simpel lanseknægt."

"Det er ikke om *adelsmænd*, at ordsproget siger: *Snedig* mands spil er ærlig mands død."

"Der er et andet ord, som siger: Der skal altid være en nar i spillet med, og det ..."

"Hvad siger I?" råbte Klavs Daa.

"Jeg siger: Og det var *jeg*, den gang jeg indlod mig i at spille med en mand, som altid lister bort, når han har plukket så meget sammen, at han kan gøre sig en glad aften i et ølhus."

"Det skal I stå mig til rede for, Tage Thott, I og alle, som ville gentage eders ord!" udbrød Klavs Daa med vrede. "Men ikke her, thi jeg vil ikke handle mod kongens forordning, som gælder slagsmål i kroer og spillehuse, og andet er dette sted ikke, som jeg mærker. I Vingården kan I møde mig," vedblev han og kastede sin handske til ham, "der vil vi prøve en gang sammen,

først med lanser, så med kårde og dolk, og så skal vi se, om I har så skarpe våben, som I nu har en spids og løgnagtig tunge."

Nogle ville mægle forlig, men Klavs Daa sagde, at han længe nok havde biet, inden han bed fra sig, nu ville han gøre en ende på den snakken frem og tilbage om, hvad han foretog sig, og vise dem, at han nok forstod at skaffe sig den høflighed, der tilkom ham. Våbnene blev bestemt og alle de aftaler truffet, som var nødvendige til denne kamp, der skulle finde sted i Vingården, fjortendedagen efter, ved den almindelige turnering, som kongen havde indbudt til. Da begyndelsen var gjort, skete flere udfordringer iblandt den kamplystne ungdom, og da Klavs Daa en halv time efter forlod fægteskolen, havde han for sin del vekslet handsker med Tage Thott, med Peder Galle og med Oluf Bjørn, som alle tre var øvede fægtere, og med den første lød aftalen på skarpe våben.

Den lidte krænkelse havde bragt hans sind i et oprør, som den fjerne udsigt til at aftvætte fornærmelsen i blod endnu ikke formåede at stille, og da Klavs Daa omsider betrådte den ensomme lund ved Sankt Anna kapel, var han endnu tavs og indesluttet, ganske imod sædvane, og den første tanke, som påtrængte sig ham, da han gik ind under de tætte, løvrige træer, hvis skygger allerede begyndte at blive lange imod den synkende sol, var den, at det ikke havde været til hans gavn, da han sidste gang betrådte dette sted. Og dermed blandede sig en skjult harme – hvis vi ville afsløre en hemmelig fold i hans hjerte – imod den uskyldige pige, som, uden at ane det, havde været anledning til den fornærmelse, der var vederfaret ham, og de onde rygter, han havde lidt under. Således er nu en gang mændene. –

Anna lod ikke vente længe på sig. Men hendes skridt blev langsommere, jo nærmere hun kom målet for sin vandring, og han havde god tid til at betragte hende i det fulde skin af aftensolen, som faldt ind imellem trægrupperne og belyste hendes svævende gang, hendes smukke farve, hendes halvåbne læber og hvide tænder, og de hvælvede øjenbryn over de undseligt nedslagne øjne. Og da hun endelig stod for ham og slog øjnene op, gik der et sådant lys af glæde, tak og beundring over hendes åsyn, at Klavs Daa uvilkårligt følte sit hjerte banke, uagtet det var beskyttet af en oprigtig og dyb kærlighed for en anden, og uden at han vidste af det, antog hans stemme en blødhed, som måtte være farlig for den unge pige, idet han rakte hende hånden og sagde: "Det er altså eder, Anna, der vil tale med mig. Det anede mig næsten. Hvad kan jeg gøre for eder? Sig det blot, du skal vist ikke have nødig at bede mig forgæves, om jeg i nogen ting kan tjene dig."

Anna berørte den hånd, han rakte hende, med sine yderste fingerspidser, og stammede en undskyldning for den dristighed, hun havde taget sig, at skrive ham til og bede ham om en samtale. Og Klavs Daa – vi må tilstå sandheden – lettede hende ikke med et ord den indledning, der faldt hende så vanskelig; thi denne forvirring klædte hende så yndigt, og han følte sig så berettiget til at nyde denne forvirring, denne taknemmelighed, denne ydmyghed i deres fulde udstrækning, thi hun skyldte ham jo i det mindste en gang sin frelse. Så egoistisk er manden!

Og vi vil ikke gå alt for hårdt i rette med ham for de blikke, han imidlertid kastede på den smukke Anna, hvoraf hun ikke kunne undgå at opfatte enkelte glimt. Han følte selv, hvor nær

han var ved afgrunden, og idet han pludselig tog sig sammen, spurgte han med en forandret stemme: "Hvad ville I tale med mig om, Anna?"

Det er ikke umuligt, at en dunkel følelse af anledningen til denne pludselige overgang fra blødhed næsten til hårdhed bevægede sig i Annas bryst. Hun sænkede atter øjnene med en blussende rødme, hendes hjerte bankede voldsomt, og også hun stræbte at give sin stemme mere fasthed, idet hun meddelte ham alt, hvad Dyveke havde hørt og set. Men uden at ane det, røbede hun Dyvekes deltagelse for slotsherren i denne beretning; thi hun udhævede gentagne gange, at det var på *hendes* indstændige opfordring, hun havde foretaget dette usædvanlige skridt. Hvorfor var det hende så magtpåliggende at fjerne enhver tanke om, at hun *selv* kunne have så megen deltagelse for slotsherren, hendes velgører? Hun gjorde sig ikke selv rede derfor, men den blotte tanke om, at Klavs Daa mulig kunne tro det, ængstede hende og bragte hendes hjerte til at banke endnu stærkere.

Da den unge mand hørte, at talen var om et vovestykke, kom dette ham meget tilpas i hans nærværende stemning, og fra den tidligere ordknaphed gik han over til en ivrig spørgen, for at underrette sig til fulde om forholdene. Og nu foretrak han ubetinget, at fratvinge det falske bud slotsherrens breve, så meget mere som det allerede var så silde, at han vanskeligt ville kunne forebygge afsendelsen, om han end straks vendte tilbage til staden for at tale med slotsherren.

Anna hørte denne beslutning med bankende hjerte. "Og I vil vove eder alene i denne kamp mod en sådan forræder, der måske endog kan få undsætning af den afskyelige Hans

Faaborg og hans hjælpere," sagde hun; og idet hun ganske glemte sin tidligere forlegenhed, bestormede hun Klavs Daa med bønner om, i det mindste at tage sin svend med på dette tog.

Men Klavs Daa ville intet høre derom, han havde sin gode kårde, og mere forlangte han ikke for at gå i kamp med så mange forrædere, som Hans Faaborg kunne stille imod ham. Om han fandt en fornøjelse i at ængste hende lidt … om han ikke kunne modstå fristelsen til at forlænge denne kval, der røbede hendes deltagelse så uforbeholdent …. Vi må atter gentage: således er mændene!

Uden at svare på hendes bønner, bød Klavs Daa hende farvel og ilede hurtigt hen over marken, for at tilbagelægge vejen uden om staden til Nørreport, inden sendebuddet, som han ikke vidste andet om, end at det skulle ride på en udholdende hest, havde forladt staden.

Anna så efter ham med foldede hænder, og bad til sin helgen om beskyttelse for den dyrebare. Men hun ville ikke stole derpå alene; derfor opsøgte hun hurtigt Aslak og bad ham ledsage den unge adelsmand i afstand og stå ham bi, hvis det skulle gøres fornødent. Det varede noget, inden det lykkedes hende at gøre kæmpen det begribeligt, som hun forlangte af ham; han stirrede på hende og hørte kun halvt, hvad hun sagde ham. Omsider lykkedes det. Aslak svor højt og dyrt, at han skulle forsvare adelsmanden, som om det kunne være hende selv, og for at bevise hende, at han var i stand dertil, fremdrog han Faaborgs dolk, som han i hin nat havde gjort til bytte.

"Brug ikke dolken, kære Aslak, hvis det kan undgås," sagde Anna. "Men skynd dig, han er os næsten ude af syne; hvo ved,

om der ikke allerede lurer forrædere på ham bag hine buske. Nu har han nået dem … Ak! han ser ikke en gang tilbage til mig! … Nu er han borte! … Skynd dig, Aslak, og tab ham ikke af øje. Helgenerne være med eder!"

Aslak betragtede Anna stift; om det var hans sædvanlige stirren, eller om en skinsyg bevægelse rørte sig i hans sjæl i dette øjeblik, var ikke let at afgøre. Derpå vendte han sig om, skjulte atter dolken, og gik med lange skridt den samme vej som Klavs Daa. Anna så efter ham, indtil han havde nået de buske, som skjulte den bugtede vej for hende, og hvor hun havde set Klavs Daa forsvinde uden at vende sig om. Men Elefanten vendte sig om, og da han endnu så Anna stå på det samme sted, lagde han uvilkårligt hånden på hjertet og fordoblede sine skridt. –

Anna vendte bedrøvet og tankefuld tilbage til huset. Og denne samtale, hvor kort den endogså havde været, med en ung, indtagende mand, hendes frelser og ideal, blev ikke uden virkning på den stakkels Annas hjerte. –

Klavs Daa ilede hurtigt uden om bækken, som løb der, hvor nu Gothersgaden er, og fulgte stien uden om Landemærket og Skidenstræde til Nørreport, der den gang, som vi ved, lå ved enden af den nuværende Krystalgade. Tæt uden for porten stod et lille krat på skråningen af vandløbet, der indesluttede staden. Det var i frodig vækst, på grund af den frugtbare, opfyldte jordbund, og tætte buske slyngede grenene i hverandre. I dette skjulte Klavs Daa sig, så at han uset kunne holde øje med enhver, som passerede ud af staden, så snart han var kommet over vindebroen. Næsten i samme øjeblik havde Elefanten ubemærket valgt sin plads tæt ved ham i de tykke buske.

Det var sent på aftenen, og al færdsel var efterhånden næsten ophørt. En bondeklædt mand kom til fods ud af staden med en kurv på armen, og standsede tæt ved det hvor Klavs Daa var skjult. Lidt efter kom to andre, der ligeledes blev stående, og derpå en mand i en lang kappe, med en kårde, som stak frem neden for kappen. Alle tre bønder var bevæbnet med dygtige knipler.

"Skal vi vente ham her, Hans Skriver?" sagde den ene bonde og pegede på krattet. "Lejligheden er god, og man siger jo, at tid og lejlighed er liv og sjæl i alle gerninger."

"Den kan være god nok, men den er for nær staden," svarede Hans Faaborg. "Hvo der får ærter ved adelvej, han får ikke sine bælge i lade. Nej, vi vil vente ham henne ved Serritsløv Krat, der er lejligheden lige så god, og hvad vi gør i aften, vil i morgen blive skrevet serritsløvbønderne på regning. Lad dem have skylden, hvis kofter I nu bærer. Gå kun forud til krattet, jeg kommer bag efter. Og glem ikke, at når jeg siger til ham: Guds fred og god aften, Ole, så vil han holde stille, og så skal I springe til og slå ham på hovedet med kniplerne, den forræder mod kongen og madam Sigbrit. Og den af eder, som kan slå ham hjernen så flad som en pandekage, han har gjort sin lykke med det samme."

Mændene gik forud. Hans Faaborg gik i nogen afstand efter dem, og glædede sig ved tanken om at Ole Skaaning, hans bestandige plageånd, i aften skulle se solen gå ned for sidste gang.

De var for længst af syne, og portvægterne tudede i hornene tegnet til portlukning. Endnu lod intet sendebud sig se. Klavs Daa begyndte at frygte for, at han var redet ud af en anden port

eller ville opsætte sin rejse til den næste dag. Da lød hestetrav langt borte i gaderne, det kom nærmere, og en stemme, hvis klang blev forstærket under porthvælvingen, råbte til vægterne: "Holla, godt folk, bi lidt! lad en vejfarende mand slippe ud, før I hejser broen. Det var på det nærmeste, at I havde lukket mig inde."

"Det kan somme tider være bedre at være inde, end ude," sagde vægteren. "I ved nok, at når lyset er slukket og porten er lukket, er den glemt, som ude er stukket. Så, rid nu over broen. Rejs vel, landsmand!"

"Tak! God vagt i Jesu navn! ... eller i Satans, thi det er jo torsdag i dag, og på den dag har troldfolket myndighed," tilføjede Ole Skaaning for sig selv, mens han red over vindebroen, som straks hejsedes op efter ham.

Ole Skaaning red en stærk hest, ved hans side hang en lang kårde, og ved sadlen en stridskølle. Han havde udseende af en mand, der skal foretage en lang og farlig rejse.

Et øjeblik efter havde han nået krattet. Klavs Daa stod ved vejen og ventede ham. Da Ole Skaaning ville ride forbi ham, greb han hesten i tøjlen og sagde: "Holdt! God aften, Ole! Vi to skal tales ved, inden du rejser videre."

"Ole er mit navn, det er rigtigt; men har I ikke andet tegn at give mig, så slip min hest, eller jeg hugger eder over skallen."

"Giv mig de breve, du har, og du kan ride, hvorhen du vil. Men gør du vanskeligheder, så må du selv tage ansvaret, om dette bliver din sidste dag."

"Ho, ho! I ved, at staden hun hedder Snerpe, men I ved ikke, hvor hun snerper henad, kan jeg mærke. Af vejen, I stratenrøver!"

Ole Skaaning sporede hesten, der stejlede så hurtigt og voldsomt, at den rev Klavs Daa med sig i luften. I det samme trak Ole sin kårde, og havde upåtvivlelig kløvet hovedet på den unge adelsmand, hvis han ikke selv havde fået andet at tænke på.

Elefanten havde fulgt Klavs Daa som en hund sin herre; ved enhver bevægelse, han gjorde, havde også Aslak forandret stilling. Da Klavs Daa forlod krattet, stod kæmpen bag den yderste busk, og det blev ham således let muligt, at komme adelsmanden til hjælp. Da Ole hævede sig i sadlen for at hugge til, greb Aslak ham om det ene ben og løftede ham så voldsomt ud af sædet, at han styrtede til jorden og i faldet tabte kårde og tøjler. Med hundens instinkt sad Aslak i samme øjeblik over ham og holdt ham så fast om struben, at han ikke kunne skrige, mens hans øje fulgte enhver af adelsmandens bevægelser.

Alt dette foregik så hurtigt, at Klavs Daa næppe havde fået tid til at fatte den fare, han svævede i, før han allerede var frelst. Forbavset genkendte han den samme besynderlige skabning, der i hin nat havde kæmpet med Gustav Eriksøn, og såret ham selv. Men det var kun et flygtigt blik, han kastede på Aslak, derpå vendte han sig atter til Ole Skaaning.

"Giv brevene hid, som du ville udlevere, du dobbelte forræder!" sagde han, "eller jeg jager min kårde igennem dit troløse liv."

"Lad eders bulbider slippe min hals, ellers kan jeg jo ikke tale," svarede Ole, og så sig om efter undsætning. Men han var alene og afvæbnet i Aslaks vold.

"Det er ikke riddersmands færd, at drage sin klinge mod værgeløs mand," vedblev han. "Lå jeg ikke her på jorden, drog I

knap kården. Men det er let at fælde falden mand."

"Hid med brevene, skurk!" sagde Klavs Daa, og stak kården i skeden.

"Jeg ved ikke, hvad det er for breve, I taler om. Vil I røve mine rejsepenge, så kan jeg nu ikke nægte eder dem, ihvorvel I skulle være for fornem til en slig håndtering. Men breve har jeg ikke."

"Brevene, Ole, som du fik af slotsherren for at bringe til Spanien, men som du ville sælge til Hans Faaborg for to hundrede gylden. Har du nu forstået mig?"

"Den lumske tyveknægt," udbrød Ole Skaaning. "Mig sagde han, at han ikke kunne skaffe mig mere end halvdelen. Den nederdrægtige skurk! Der er intet kammeratskab i ham. Men han skal heller ikke have dem, den fadermorder! I skal få dem, herre, hvis I vil give mig to hundrede gylden for dem."

"Hvis du ikke udleverer dem straks, vil jeg give dig min klinge lige til hæftet."

"Så lad eders bulbider slippe min hånd, at jeg kan knappe min vams op; I vil dog ikke forlange, at jeg skal hekse dem frem," sagde Ole med indædt harme. "Lad ham slippe min arm, så skal jeg give eder dem, siden I har overmandet mig, to mod en, og jeg kan sværge på, at jeg ikke har kunnet forsvare dem længere. Men hvis I ikke er en tyv og en tyvs søn, så vil I give mig erstatning som en adelsmand for det tab, en fattig mand lider ved at opfylde eders forlangende, thi nu bliver jeg om bringelønnen, som jeg skulle have tjent."

Klavs Daa bød Aslak at slippe ham. Ole rejste sig over ende og begyndte at knappe sin vams op, for at udtage brevene. Men pludselig greb han sin dolk og stødte efter Klavs Daa, som bøjede sig over ham for at modtage brevene. Den siddende

stilling tillod ham ikke at bruge sine kræfter, stødet var mat og gled af mod adelsmandens kårdehæfte uden at såre ham.

Aslak drog hurtigt sin dolk og ville støde den i Ole Skaaning; men i det samme standsede han. Annas forbud randt ham i tankerne. Han kastede dolken, og gav Ole med den knyttede hånd et så voldsomt slag i hjertekulen, inden denne kunne rette et stød imod ham, at blodet stod ham ud af munden, og han uden bevidsthed segnede om på jorden.

Klavs Daa rev den faldnes vams op og gennemsøgte den. Snart havde han fundet slotsherrens breve, og da han havde overbevist sig om, at han havde bemægtiget sig alt, hvad der var betroet forræderen, forlod han ham, efter at have tømt sin pengekats indhold i Ole Skaanings hue, til erstatning for hvad han havde fra taget ham.

Elefanten sparkede med foragt Ole Skaanings dolk og kårde ned i vejgrøften, stødte til ham med foden, og da han så, at han ikke rørte sig endnu, slæbte han ham til side, for at han ikke skulle blive overkørt i mørket, og fulgte derpå efter adelsmanden, som allerede var på tilbagevejen.

Hans ensformige, tunge trin bragte Klavs Daa til at vende sig om. Elefanten fulgte ham i hælene, med hænderne i lommerne, krummet ryg og ludende hoved, som en træt hund følger bag efter sin herres hest på en rejse.

"Min ven," sagde Klavs Daa, "du har gjort mig mere end en tjeneste i denne aften. Jeg tømte min pengekat i skurkens hue og kan ikke lønne dig, som jeg ønsker det, men sig mig, hvor jeg kan finde dig, så skal du ikke have mødt mig omsonst."

Men Elefanten besvarede lige så lidt dette, som flere andre spørgsmål, på anden måde, end ved at ryste med hovedet.

"Han er stum, stakkels djævel," sagde Klavs Daa medlidende. "Skæbnen har været grum imod ham, da han blev udstyret. Han ligner mere et utyske end et menneske. Men det lader til, at der bor et ærligt hjerte i ham. Der, min ven," vedblev han, idet han tog sin halskæde af, og skilte et stykke fra i et af leddene, "der, tag dette i stedet for penge, det er af lige så godt metal. Og tak for den hjælp, du har ydet mig."

"Jeg vil give det til hende," sagde kæmpen.

"Hvad, du taler? Og du vil give det til *hende*? Til en kvinde? Du?"

Og Klavs Daa betragtede Aslak med et smil, som om hengivenhed for kvinden var skønhedens forret.

"Til hende!" gentog Aslak med hånden på hjertet.

"Til hende!" sagde Klavs Daa ved sig selv. "Hvem er hun? ... Og skulle nogen have sendt mig denne undsætning? ... Skulle det være Anna? ... Hvem ellers?"

Og et smil ledsagede denne tanke. –

De fulgtes tavse hen ad vejen, uden om staden.

Omsider sagde Klavs Daa: "Kan du vise mig et ly for denne nat, eller et sikkert herberg, hvor jeg kan oppebie morgenen, så vil jeg takke dig derfor, thi at gå her ude, er kun lidet morsomt."

"Jeg kan lukke eder ind i staden," sagde Elefanten med et polisk smil. "For mig kan de ikke lukke portene."

"Du? Du er en troldmand, tror jeg. Men kan du, hvad du praler af, så vil jeg give dig end ti led af min kæde i belønning."

Kæmpen kastede et begærligt blik til halssmykket, og sagde: "Aslak vil give *hende*, hvad I forærer ham."

"Der, du tro sjæl, giv hende det og bring hende min bedste hilsen. Luk mig nu ind i staden, som du lovede mig."

Uden at svare gik Aslak hurtigt foran, indtil de havde nået den røde bro, en forhenværende overgang for fodgængere over graven, imellem Nørre- og Østerport. Denne bro var allerede den gang ikke mere i brug, og var derfor afkastet, så at der ikke ragede det mindste af pæleværket op over vandet. Aslak betydede ham, at han måtte sætte sig op på hans skuldre, og nu bar han Klavs Daa over stadsgraven, idet han benyttede broens skjulte grund under vandet til fodfæste, med den samme sikkerhed som en lods, der fører et skib over usynlige grunde. Uagtet vandet flere gange nåede ham højt op på livet, bar han ham lykkeligt over, og nu var det let for den behændige Klavs Daa at stige over det forfaldne, røde pælegitter, som endnu kun adskilte ham fra staden. Så snart kæmpen så ham sikker på den anden side af gitteret, vendte han tilbage med en hurtighed, som røbede, at han havde jævnlig øvelse i at gå denne vej, og forsvandt i buskene på den anden side graven. –

Ved daggry, da slotsporten blev åbnet, stod Klavs Daa for den forbavsede Torben Oxes seng og overrakte ham de brevskaber, som denne troede i god behold på vejen til Spanien. Slotsherren måtte rødme over den lettroenhed, hvormed han havde behandlet et så vigtigt budskab, der skulle udføres i al hemmelighedsfuldhed, og på så få timer allerede var kommet til så manges kendskab, og kun var frelst ved en næsten fremmed mands djærvhed. Hans forbitrelse kendte derfor ingen grænser. Han rasede imod den nederdrægtige Hans Faaborg og den løgnagtige Ole Skaaning, han ville lade dem begge hænge for deres forræderi, inden solen gik ned, og Klavs Daa måtte anvende al sin veltalenhed for at få det løfte af ham, at han ville opsætte sin hævn til en belejligere tid.

"Det sømmer sig vel ikke for mig, som en ung mand, at ville lære Torben Oxe forsigtighed," sagde Klavs Daa. "Men jeg er allerede gammel nok ved hove til at vide, at det ikke er værd at ægge kongens vrede, når det kan undgås. Dersom kongen er vidende om denne sag, vil han tage sig af eders skriver, og I vil vanskelig få eders vilje fuldbyrdet. Dersom I lader, som om intet er sket, vil denne sag snart blive glemt, som, ved at omtales, let kunne gå mest ud over Hendes Nåde dronningen. I har altid haft det gavn af den, at I har lært at kende to forrædere, og kan vogte eder for dem."

"Og en ven har jeg lært at kende, som har gjort mig den største tjeneste, nogen kunne gøre mig," tilføjede Torben Oxe. "Hvordan skal jeg vise eder min taknemmelighed?"

"Dersom det er sandt, at der er sket eder en tjeneste, så tilstå mig det, jeg har bedet om, fordi jeg antager, at det er til eders eget bedste, da skylder I mig ingen taknemmelighed."

"Nu vel, jeg vil føje eder, hvor hårdt det end vil falde mig, i det håb, at skæbnen en gang vil skænke mig en gunstig lejlighed til at kølne min harme på disse skurke. Men hvad eder angår, da er vi ikke kvit, og Torben Oxe gør sig en glæde af at tilstå, at I har reddet mere end hans liv, thi I har reddet hans ære."

De overlagde nu sammen, hvorledes det skulle blive muligt at få det ærinde udført, som den falske pligtkarl havde forrådt. Men det havde store vanskeligheder. Kongen havde vel nylig indført en slags postvæsen i landet, nemlig løbere, som løb fra stad til stad med breve. Men det var tvivlsomt, om Sigbrit eller hendes venner ikke undersøgte de breve, der blev befordret på denne måde. Torben Oxe måtte tilstå, at han ikke havde en svend i sin tjeneste, som han turde stole på.

"Det er skammeligt at måtte sige det," udbrød han, "men alle vore folk er enten i bispernes eller i madam Sigbrits sold, så at alt, hvad vi foretager os, bliver beluret. Så vidt er det kommet med ærligheden og sikkerheden her i landet."

Klavs Daa ville gerne lade brevene besørge ved sin svend, for hvis ærlighed han turde indestå; men Mogens havde kun ringe evner, og dersom denne sendelse skulle blive forbundet med nogen vanskelighed, som let kunne hændes, var han ikke mand for at rede sig ud deraf, uden at opvække en mistanke, der kunne blive farlig for dronningen, som madam Sigbrit vist nok nu havde et vågent øje med, efter at være blevet advaret; thi det var rimeligt, at hun ville tiltro dronningen at have andel i denne sendelse til Spanien.

Da alle midler var omtalt og forkastet, sagde Klavs Daa omsider: "Velan, så vil jeg påtage mig denne sendelse, og jeg vil anse det for en ære at gøre for dronningen, hvad jeg vist på denne tid, da jeg er kampbunden, ikke ville gøre for noget andet menneske på denne jord. Jeg vil bringe brevene så langt, som der kan rides frem og tilbage fra nu og til den dag, dystløbet skal afholdes i Vingården. Da hæfter jeg med min ære for at måtte være her tilbage, thi der kan ingen gå i mit sted; men indtil den dag vil jeg være dronningens tjener med al troskab, om hun vil modtage min ringe tjeneste."

Torben Oxe omfavnede den unge adelsmand, som med så megen ædelmodighed tilbød sig til dette farlige hverv. Thi på den tid var en sådan rejse, uden følgeskab, allerede et farefuldt foretagende, og blev hans rejse røbet, ville det på ny tildrage ham kongens vrede, så meget mere som han var rejst bort uden orlov. Det blev aftalt imellem dem, at Torben Oxe skulle

henvende sig til dronningen gennem Birgitte Bryske, og bede om anbefalingsbrev til en af det flanderske hofs agenter i Bremen, der kunne modtage dronningens breve og besørge dem videre til deres bestemmelse; thi længere end til den fri hansestad indså Klavs Daa nok, at han ikke kunne komme. Inden aften skulle Torben Oxe bringe ham denne skrivelse, så at han ved portlukning kunne tiltræde sin rejse, som han mente han nok kunne holde hemmelig, da hans svend imidlertid skulle udgive ham for at være syg og sengeliggende.

Efter at dette således var aftalt, spurgte slotsherren om, hvorledes pligtkarlens forræderi var kommet til Klavs Daas kundskab, med den bestemthed, at han endog vidste tid og time, når han ville forlade staden. Klavs Daa følte sig forlegen ved at skulle meddele Torben Oxe, at det var Anna, en plejedatter af en simpel herbergerer, der havde givet ham denne underretning fra Dyveke; han fortav derfor den del af de nærmere omstændigheder, som angik hende, og meddelte ham blot, at Dyveke havde ladet ham advare. Det smigrede slotsherrens forfængelighed, at den skønne Dyveke havde vist ham så megen interesse, at hun endog havde udsat sig for Sigbrits vrede for hans skyld; det var derfor ikke mere end hans skyldighed at opvarte hende og aflægge hende sin tak herfor, og det ville han gøre ved den første lejlighed.

Klavs Daa anvendte dagen til at vise sig ved hove og forberede alt i sit hjem til rejsen. Henimod aften gik han til fru Anne Arvidsdatter. Det håb, han havde næret, at der skulle blive et øjeblik, hvori han kunne meddele Gundel noget om sin pludselige rejse, blev skuffet. Den gamle dame ville ikke forlade værelset et eneste sekund, og hun var i dag usædvanlig

snaksom, så at hun idelig deltog i samtalen, der mest drejede sig om de efterretninger af historisk og politisk indhold, som hendes ægteherre havde sendt hende fra udlandet, og som hun samme dag havde modtaget. Klavs Daa forsøgte forgæves at indsmugle et par ord, der kunne forklare hans udeblivelse; men alt, hvad han derved havde vundet, var, at Gundel mærkede, at han havde noget på hjertet, uden at hun kunne fatte, hvortil han sigtede. Det spørgende blik, hvormed hun tog afsked med ham, gjorde ham forlegen; han dvælede et øjeblik, men ingen udvej ville falde ham ind, og han gik uden at have udrettet, hvad han så inderligt ønskede. –

Dyveke havde besøgt Anna i dagens lov og fortalt hende, at hendes moder havde holdt et forfærdeligt hus med Hans Faaborg, da han bragte hende underretning om det mislykkede foretagende. Han og byfogedens folk havde længe ventet forgæves; omsider, da en opsadlet hest uden rytter løb dem forbi, anede de uråd og gik hen imod staden, hvor de fandt Ole Skaaning liggende på landevejen, halvt ihjelslået og plyndret, uden at kunne meddele andet, end at en fornem herre havde overfaldet ham. Brevene var borte. Sigbrit havde svoret på, at de breve skulle ikke komme ud af landet, så længe hendes øjne stod åbne, og den, som ville prøve på at gå det bud, han skulle være om sin hals. Dyveke havde med barnagtig skadefryd fortalt, at hendes moder hele dagen havde været i ondt lune, at hun var meget vred på Faaborg, som hun beskyldte for at have handlet lige så forrædersk imod hende som mod Torben Oxe, hvorfor hun truede ham med at angive ham både for kongen og for slotsherren. Alt dette havde Dyveke erfaret ved at lure ved døren, og da Faaborg havde forladt Sigbrit, var hun løbet ud på

trappen, hvor hun havde mødt ham og drillet ham, så at han ikke havde været langt fra at græde sine modige tårer over al den modgang, han havde selv beredet sig ved sin falskhed.

Anna takkede sin helgen for, at Klavs Daa lykkeligt havde bestået dette farefulde eventyr. Hun havde tilbragt natten i en dødelig skræk; ved enhver lyd af nattevinden i kastanjetræerne fo'r hun op og troede, at det var Aslak, som bragte den sårede eller måske endog dræbte adelsmand tilbage til huset. Og det var hende, der havde sendt ham i døden, hende, hvis liv han havde reddet! – Men da Aslak om morgenen bragte hende de guldringe, som Klavs Daa havde skænket ham, trykkede hun i glad taknemmelighed kæmpens hårde, brune hånd, og så snart hun var ene, knyttede hun en silkesnor i dette mindetegn, og skjulte det ved sit bryst. –

Slotsherren besøgte Klavs Daa sent på aftenen og bragte ham brev fra dronningen til den flanderske agent i Bremen, tillige med den høje dames tak for hans ridderlige hengivenhed for hendes person. Dronningen ønskede ham en lykkelig rejse og en snar tilbagekomst, og lod ham overrække en flad guldkapsel, hvori var en indviet amulet, som hun ville låne ham; han skulle bære den om halsen, den ville da sikre ham imod alle ulykker. Henrykt over dronningens nåde besteg Klavs Daa sin hest, efter at have givet sin svend den befaling, at han skulle udsprede, at han lå syg og ikke ville modtage besøg, og inden Vesterport blev lukket, drog han i al stilhed ud af staden, klædt som en simpel stridsmand, og fortsatte ilsomt sin rejse ad de mindst besøgte veje. –

Men hans rejse blev ikke længe nogen hemmelighed. Hans vært, den fromme garver, Johan Spegelberg, havde luret ved

døren og således erfaret den besked, Klavs Daa gav sin svend, et øjeblik før han rejste. Den næste dags morgen begav han sig til prioren i Gråbrødreklosteret, og meddelte ham, at hans unge husfælle, som der var blevet talt så meget om, og som var blevet mistænkt for at stå i forbund med de svenske oprørere, hemmeligt havde forladt staden for nogen tid, mens hans svend udgav ham for at være syg. Prioren roste ham for denne nidkærhed, bad ham fremdeles at være agtpågivende på, hvad han så og hørte i staden, og meddelte ham til belønning absolution og syndsforladelse for otte dage forud. Denne efterretning kunne imidlertid ikke interessere prioren stort; men han ville ikke ved ligegyldighed bringe garveren, som var en af hans tjenstvillige spejdere, ud af en god vane. Og da prioren i Gråbrødre stræbte at gøre sig kongen forbunden, så snart det kunne ske uden hinder for gejstlighedens anliggender, meddelte han kongen denne efterretning om en af Hans Nådes hofsinder. Kongens mistillid til Klavs Daa blev atter vakt, og han lod straks nogle ryttere sætte efter ham langs med kysten, med befaling at føre ham levende eller død tilbage, og dette bud gik også til lensmændene i Skåne; thi kongen stod i den formening, at Klavs Daa havde begivet sig til de svenske oprørere med budskab fra de misfornøjede i Danmark. Men intet steds ville man have hørt eller set det mindste til Klavs Daa eller nogen rejsende, således som han var angivet i kongens brev til lensmændene. Da kongen talte til Sigbrit om denne sag, lod hun, som om hun for første gang hørte tale derom; hun sagde, hun kunne ikke tro, at den unge mand, i fald han virkelig var draget bort i et hemmeligt ærinde, som der sagdes, havde taget vejen til Sverige, han var vel snarere draget syd på, thi det

var "somme" mere om at gøre, at få hemmeligt bud til Flandern og Spanien, end det var de misfornøjede om at gøre, at få budskab til Sverige, hvilket slet ikke var vanskeligt. På denne måde vidste hun at så mistankens frø i kongens sjæl, og inden han forlod hende, var hun overbevist om, at hans harme imod hofmesterinden, fru Anna Mejnstrup, og mod dronningens kapellan, pater Mansverus, var stærkere end nogen sinde før.

"Kunne vi blot råde bugt med disse to," tænkte Sigbrit, "så kunne vi snart gøre med dronningen, som vi ville; thi uden disse rådgivere vil hun være som et lam, ihvorvel hun er af en bestemt karakter og hører til en race, som har hjertet på rette sted. Men vildbassen er kun lidet farlig, når hugtænderne er borte." –

Nogle dage efter sad Dyveke og Anna, der i den sidste tid næsten var blevet hende uundværlig, i samtale i Dyvekes kammer. Sigbrit var gået ud, for at bringe kongen et betydeligt regnskab, som hun havde gennemgået, og for at tale med ham om de indskrænkninger i statsudgifterne, som hun i den anledning ville foreslå. Dyveke og Anna havde set hende gå til slottet, ledsaget af Hans Faaborg, der havde arbejdet under hendes vejledning i denne sag og nu bar papirerne efter hende, i det håb, at hun ville omtale hans flid for kongen og tildele ham den berømmelse, han mente at have fortjent, for at have bragt dette indviklede regnskab i orden.

"Helgenerne være lovede," sagde Dyveke, "at jeg dog nu kan tilbringe nogle timer uforstyrret. Det er næsten ikke muligt på den sidste tid, der er en sådan uro over min moder, hun under mig ikke frist noget øjeblik; snart kommer hun selv, snart lader hun mig kalde, for at spørge mig om de ubetydeligste ting.

Vidste jeg ikke bedre, skulle jeg næsten tro, at hun er bange for at lade mig være ene, at jeg ikke skal løbe min vej."

Anna lo. "Du ler af det," sagde Dyveke; "men det var ikke dumt af mig, dersom jeg gjorde det. Og vidste jeg sted og måde, jeg kunne fristes dertil, thi sandt at sige er dette liv mig til megen byrde."

"Hvor I kan tale sælsomt, jomfru Dyveke."

"Sælsomt? Hvad sælsomt er deri? Hm, Anna, du er en god pige, en from pige; ville du være i mit sted? ... Du tier og betænker dig. Nej, skulle jeg leve mit liv om igen, fandt du mig vist nok ikke anden gang i *dette* stenhus ... Langt hellere i en hytte hos en mand, som jeg elskede, og som jeg ville tjene som en slavinde. Når kvinden ikke kan være slavinde af kærligheden, så vil hun herske, der gives for os intet andet valg; men det er kun i mangel af bedre, at vi nøjes med herredømmet, og dog kun for en tid. Jeg er ked af det. Jeg er hjertelig ked af dette land, hvor de leve sammen som hunde og katte, alle til hobe. Jeg længes efter at komme til mit eget fødeland, det har jeg aldrig før længtes efter, men nu forekommer det mig, som der måtte være langt bedre end her. Kongen elsker mig ikke mere ... ikke mere som forhen ... og jeg ... jeg hader dronningen, som er skyld i, at kongen har vendt sit hjerte fra mig. Og dog siger de, at jeg er mægtigere end dronningen! Jeg *vil* ikke længere være den mægtige, det ækler mig ... og hvori består min magt? Jeg kan føje alle mine luner, og gøre en hel del skade, om jeg vil; men at gøre godt imod et eneste menneske, det vil jeg have vanskeligt ved. Nej, dette kan jeg ikke udholde længere, thi nu har jeg fået øjnene op. De krummer sig alle for mig ... men de foragter mig alligevel ... også du foragter mig måske. Gør du, Anna? – Nej, du

alene foragter mig ikke, det var utaknemmeligt sagt; men alle andre ... alle mænd ... alle! ... Torben Oxe ringeagter mig også."

Anna tav. Hun vidste, at sådanne mismodigheds øjeblikke snart gik over af sig selv, når man ikke gav dem næring ved modsigelse. Dyvekes pige trådte ind i kammeret og meldte, at slotsherrens smådreng forespurgte fra sin herre, om jomfru Dyveke ville tillade, at han opvartede hende, da ville han straks komme. Denne anmodning fra slotsherren var så usædvanlig, at den højligt forbavsede Dyveke; imidlertid tillod hun ham at komme.

"Der ser I, hvor ugrundet eders klage var, jomfru Dyveke," sagde Anna. "I samme øjeblik som I siger, at slotsherren ringeagter eder, beder han om tilladelse til at se eder."

"Jeg skulle have nægtet ham det," sagde Dyveke efter et ophold, "der kommer intet godt ud af, at vi to ses ... Du ser på mig, som om du troede, at jeg hader slotsherren? ... Jeg har måske også grund dertil."

"Hvor kan I nænne at hade så smuk og så god en mand, som slotsherren!"

"Jo, netop fordi han er så smuk ... alt for smuk. Hans godhed ... det er en anden sag, den tvivler jeg endnu på," svarede Dyveke, som uroligt gik op og ned ad gulvet.

"Hvordan ser jeg ud? Klæder denne hue mig? Skulle jeg ikke tage en anden på? Denne er så krøllet ... Bedre var det vist nok, at jeg gjorde mig grim, end at jeg pyntede mig ... Jeg ser ud, som jeg var syg ... jeg er heller ikke rask ... jeg har hovedpine ... Det havde dog været bedst, at jeg havde sagt nej til slotsherren ... Hvad kan han ville mig? Hvad tror du?"

"Han vil vel opvarte eder, som de fornemme kalder at fortælle deres lige, hvor højt de agter dem."

"Agter mig!" gentog Dyveke med et spotsk smil. "Jeg kan nok sige dig, hvor højt han agter mig. Ak, Anna, det er netop det, der piner mig så grusomt, at det somme tider er, som det skulle kvæle mig. Mit hjerte banker, som det skulle sprænge mit bryst ... Jeg vil fortælle dig noget, Anna, som jeg ikke ville betro noget andet menneske; men nu må det ud, jeg kan ikke tie længere, jeg *kan* ikke, det ville tage livet af mig. Se ikke så vist på mig, så skal jeg fortælle dig, hvad der hændtes mig for nogen tid siden ... Det kan nu være nogle måneder siden, da kom jeg op på slottet en formiddag; jeg ville tale med kongen og lægge forbøn for en mand, som var dømt til galgen for en ringe sag, hvori han syntes mig uskyldig oven i købet. Kongen var endnu ikke kommet fra jagten ovre på Amager. Jeg sad i hans stue, hvorfra man kan se ud over vandet til Amager, og ventede på, at han skulle komme sejlende. Da kom slotsherren ind i kammeret; han sagde, at han ville se efter, om alt var i orden, til kongen kom. Han talte mange forfængelige ord til mig, og jeg lo deraf og slog det hen i spøg. Men da tog han mig om livet og ville kysse mig. Jeg stred imod ... Jeg kunne jo gerne have givet ham det fattige kys, han bad mig om; men der, i kongens kammer, ville jeg ikke. Imens vi stred således, faldt jeg over kongens seng; men jeg holdt hånden for munden, så at Torben Oxe ikke kunne kysse mig alligevel ... og jeg må også tilstå, at han straks slap mig og bad om forladelse, fordi han havde forskrækket mig ved sin overgivenhed. Hvad siger du nu? Tror du virkelig, at man handler således med den, som man agter? – Der havde kunnet komme stor ulykke af den spøg, thi den

lumske Hans Faaborg kom listende ind af døren i det samme, og havde han set det, kunne det være kommet slotsherren dyrt at stå. Men han havde hovedet fuldt af de sager, han ville lægge på kongens bord, og tænkte ikke på os ... Ak, Anna, at han ville kysse mig, det finder jeg meget naturligt, thi jeg ved jo godt selv, at jeg er smuk nok; men at han ville gøre det på den måde ... og på det sted ... det havde han ikke gjort ... hvis han havde elsket mig således ... nej, jeg kan ikke længere bære på det, jeg kan ikke længere fortie det for dig. Anna! ... jeg elsker ikke mere kongen ... jeg elsker slotsherren. Nu har jeg sagt det, nu har jeg dog en, jeg kan tale med om, hvor ulykkelig jeg er ... thi jeg er vis på, at slotsherren ikke elsker mig med oprigtig kærlighed."

Og Dyveke brast i gråd, og hun græd længe, thi Anna var så forbavset over denne tilståelse, at hun ikke forsøgte på at trøste hende med et eneste ord. Omsider sagde hun: "Fat eder, jomfru Dyveke, der kommer slotsherren nede i Højbrostræde, jeg kan kende ham på hans høje fjer og hans stolte gang."

"Kommer han?" udbrød Dyveke forskrækket og tørrede hurtigt øjnene. "Kan man se, at jeg har grædt? Går han hurtigt eller går han langsomt? Se på mig! Hvordan ser jeg ud? Er mine øjne røde? Se ud af vinduet! Er han tæt herved? Men så svar dog, du står og glor, som du hverken havde mål eller mæle."

"I spørger mig om så meget på en gang, jomfru Dyveke; jeg ved ikke, hvad jeg først skal svare på."

"Ti stille! Du skal slet ikke svare. Gå bare din vej! ... Nej, bliv! ... Jo, gå kun! ... Du kan gå ned i haven og sætte dig i lysthuset. Og pas godt på; når jeg lægger mit tørklæde i vinduet, er det tegn til, at du skal komme op ... Hvor vil du hen? ... Bliv dog, og hør

hvad jeg vil sige dig ... Stakkels Anna! Hvor jeg er urimelig imod dig i dag. Nej, gå ikke, sæt dig i den anden stue og tag et arbejde, det første det bedste. Lov mig, at du ikke vil forlade mig ... Ak, Gud! der gik allerede porten ... Nu kommer der nogen op ad trapperne ... De er i forstuen ... Der er han vist allerede!" –

Det *var* slotsherren. Han havde set, at Sigbrit, fulgt af Hans Faaborg, havde begivet sig til kongen med en stor pakke regnskaber; han stolede på, at hun ville blive nogle timer på slottet, og anså tiden for belejlig til at hilse på Dyveke og bringe hende sin tak for den virksomme del, hun havde taget i at afværge det forræderi, man havde opspundet imod ham.

Slotsherren var klædt efter den nyeste burgundiske mode, i silke og fløjl. På skuldrene bar han en kort kappe af mørkeblåt fløjl, broderet med guld og foret med hvidt atlask, i hånden holdt han en sort fløjls hue med to lange hvide strudsfjer, hvormed han skødesløst fejede gulvet. Denne dragt var både smagfuld og prægtig, og den klædte Torben Oxe uforligneligt.

Anna blev siddende i den forreste stue, døren stod åben; men om hun end ikke havde tænkt på ganske andre ting, kunne hun dog ikke have hørt et ord af, hvad der blev talt i Dyvekes kammer, thi de havde kun sagt få ord, da stemmerne sank ned til en sagte hvisken.

Da slotsherren forlod Dyveke, efter en lang samtale, var hans mine alvorligere, end da han kom, og hans hilsen ærbødigere. Dyveke, som havde modtaget ham i en bedrøvet stemning, havde derimod et smilende ansigt. Hun så ud af vinduet efter ridderen, indtil hun ikke kunne øjne ham længere, derpå sagde hun: "Så du nogen tid en smukkere mand? – Hvilke øjne! Jeg måtte hele tiden tænke på, hvad kongen en gang sagde, at

øjnene er en genvej til hjertet. Du kan ikke tro, hvor dejligt han kan tale, det lyder ligesom musik, og det går lige til sjælen. Men de mandfolk, de *kan* nu en gang aldrig være ærlige, de skal nu altid bedrage. Tænk en gang, han ville bilde mig ind, at de breve, du ved nok, slet ikke havde været af vigtighed, og at det kun var et indfald, for at prøve buddet, at han havde ladet således. Men jeg sagde ham rent ud, at jeg godt vidste, at det ikke var sandt, og at jeg ikke var så enfoldig, at jeg nok kunne begribe, at han ikke sendte hemmeligt bud til Spanien, uden at dronningen vidste af det, om end kongen ikke måtte vide det. Da kan du tro, at han gjorde store øjne, og siden talte han også mere alvorligt. Og hvor han så var smuk, Anna! Jeg tror, at jeg har gjort ham uret, jeg tror virkelig, at han elsker mig oprigtigt, og at det var sandt, hvad han sagde, at aldrig nogen kvinde havde bragt hans hjerte til at banke således, som jeg. Tænker du ikke nu på Elsebeth Bagers spådom? Den har ikke været af mine tanker siden. Ja, han elsker mig vist nok oprigtigt. Må jeg ikke være stolt deraf, Anna! Og hvor han er god og føjelig! Han lovede mig, at han ville skaffe mig en god plads til at se dystløbet i Vingården. Jeg ved nok, at både min moder og kongen ville blive uhyre vrede, hvis de fik det at vide; thi siden dronningen er kommet, skal jeg jo holdes inde som en fange; men det er jeg for længe siden hjertelig ked af. Tænk dig! Jeg har ikke engang set dronningen mere end ganske flygtigt, når hun er redet her forbi. Jeg gad dog nok se, om hun er så dejlig, som der går ry af. I gamle dage var der aldrig et dystløb, uden at jeg havde den bedste plads, og nu skulle jeg finde mig i slet ikke at være med? Jo pyt! Slotsherren ville nødig, det kunne jeg godt mærke; men da jeg bad ham så bønligt derom, kunne han ikke

sige nej. Jeg vil også komme der ganske hemmeligt, ingen skal vide det, vi vil sige til min moder, at du har skaffet mig en plads i et vindue for at se hestene, som bliver trukket forbi til dystløbet. Det skal jeg nok bilde hende ind. Så vil vi sætte os i en krog og se til, og ingen skal bemærke os, uden Torben Oxe, som ved, hvor vi er. Alle helgener! hvor jeg glæder mig dertil! – Er det ikke besynderligt, Anna, før var jeg så vred på dronningen og kunne ikke tænke på hende, uden at det kogte i mig, og nu er det på en gang, ligesom om jeg slet ikke hadede hende mere, og jeg længes ordentlig efter at se hende. Jeg tror endog, at jeg kunne holde af hende. Hun skal være så god, siger de. Det sagde Torben Oxe med, og det samme har kongen sagt om hende," tilføjede hun med et suk, ... og nu fik hendes tanker pludselig en anden retning, og hun blev tankefuld siddende med hånden under kinden.

11. Dystløbet

Lige over for slottet lå en stor have, som kaldtes Vingården, måske efter de vinstokke, som var plantet langs med den ene mur. Den strakte sig omtrent fra den før omtalte bedækte kanal og lige til stadens grænse, ud imod Hallandsås, som den var skilt fra ved et stærkt pæleværk, og ved den forbiflydende strøm fra Bremerholms vand. På en del af denne haves grund er senere Vingårdsstrædet blevet anlagt. Denne have hørte til slottet, som lå på en alt for indskrænket plads til at have nogen nærmere slotshave. Den var bevokset dels med store skyggefulde træer og buegange, dels med mange kostbare planter og buskvækster. Her spadserede dronningen ofte, og her tilbragte hun mange timer om sommeren med sine damer, hvorfor der midt i haven var opbygget et stort lysthus til hendes bekvemmelighed. I den ene side af haven langs med muren, som vendte ind imod staden, var anlagt en stor karruselbane til ridderspil og dystrenden.

Allerede i flere dage havde håndværksfolk af alle slags været beskæftigede med at indrette og smykke denne bane til det store dystløb, som kongen ville lade afholde. Tømrerne arbejdede på skrankerne, snedkerne og tapetsererne opførte tilskuerpladser og udsmykkede dem på det prægtigste, smedene befæstede den store jernbue, af kunstigt arbejde, hvori ringene skulle hænge. Det var i den smukke høsttid, da vejret er stadigst, og alt bebudede, at denne sjældne fest skulle blive glimrende. Turneringer hører til de festligheder, som til enhver tid har interesseret alle klasser i samfundet; intet under

derfor, at hele København var i oprør, enhver ville se så meget som muligt, og de, der ikke kunne få andet at se, ville i det mindste se våbendragerne, som førte riddernes heste gennem gaderne til og fra banen. Overalt så man tilberedelser dertil, og ingen talte om andet end om turneringen.

Klavs Daas svend, Mogens, havde ikke mindre travlt end alle andre. Han sleb og pudsede sin herres våben, prøvede og efterså lansen, skinner og brynje, og havde allerede utallige gange visket støvet af våbenskjoldet og betragtet den røde mur i blåt felt, som allerede i to århundreder havde været familiens skjoldemærke, og hver gang med et dybt suk; thi hans herre, der skulle føre disse våben, var endnu ikke kommet tilbage fra sin hemmelige rejse. På alle efterspørgsler svarede Mogens samvittighedsfuldt, som der var foreskrevet ham, at hans herre var syg og sengeliggende, og ikke ville tage imod besøg; – men hvad skulle han svare på sine egne spørgsmål? Hans ængstelighed tiltog med hver dag; men da der kun var en dag tilbage, var han nær ved at fortvivle.

"Han er kampbunden og kommer ikke," sagde han ved sig selv, idet han gik den ene gade op og den anden ned, for at adsprede sit bekymrede sind. "Jo, det er en smuk leg. Jeg har tiet længe nok, nu kan jeg ikke tie længere; man træder så længe på frøen, at hun siger kvak. Nu siger jeg det højt og lydeligt, at det er en spot og en spe for vort hus, at sligt skal vederfares min gamle herres søn. Men jeg vogter mig vel, at ingen skal høre det, thi det ville være en stor tort. Vidste min gamle herre det, han fløj i flint. Jeg er nær ved at gå af mit skind derover. Tålmodighed kan være god nok, men irret tålmod bliver om sider til rasen; thi jeg går her ikke anderledes end til spot for de

andre svende. Jeg har sagt dem, at jeg skal være min herres patrin i morgen på dystbanen; men jeg kommer i stedet for til at sidde bag ovnen med kællingerne, om de ikke ville skæmmes ved mig, som har udfordret og ikke møder. Al den skam gør han mig gamle karl, til løn for min tro tjeneste. Ak! Min gamle herre vil tage sin død over den søn og jeg kan heller ikke overleve den vanære, der overgår vort hus."

En lystig klang af trompeter afbrød svendens sørgmodige betragtninger. Det var kongens herolder, Hans og Jytland, der red om i staden og proklamerede dystløbet med stor højtidelighed, fulgte af ryttere med kedeltrommer og trompeter, som blæste og trommede ved alle tværgader og torve. Mogens skjulte sig i sværmen, der fulgte med herolderne, og hørte, hvorledes de udråbte kongens indbydelse til "alle og hver, gejstlige fyrster, grever, herrer og ridderlige mænd af adel, som på denne tid ved kongens hof udi Danmark nærværendes ere, eller endnu kunne tilkommendes vorde, givende alle og hver særdeles at vide, at de på den næst efterfølgende dag, når klokken ni er, skulle lade sig finde i Vingården til allehånde ridderspil at prøve med dyst, turnering, balgen og ringrenden, alt til at opvække og fremskynde ridderlig dyd og ære, – for hvilke vore loflige fædre tit og ofte have deres liv og blod prøvet og tilsat – så at, når fornødent er, sådanne ridderlige kunster des bedre og gavnligere kunne bruges til krig og alvorlighed." Der lovedes alle kæmpende, at der skulle "forordnes retfærdige og i sådanne ridderspil velforfarne judicerere eller dommere, på det at kæmperne kunne vederfares hvad ret og billigt er." Derpå fulgte nådigst tilsagn om, at "hvosomhelst i denne kamp indlægger sig pris, lov og ære for alle og enhver, dog besynderlig

for højloflige kongelige, fyrstelige og ædle fruentimmer, og med sig hjemfører visse tegn og æresgaver for bevist mandelighed, de skulle altid for de ypperste riddere i kongerigerne holdes og agtes".

"Ja, og de, som rent udebliver, de skulle holdes og agtes i alle kongeriger for krystere og fuxsvansere," mumlede Mogens ved sig selv.

"Og på det at enhver så meget desbedre kan sig vide at rette, hvorefter og hvorledes han sig skal forholde, have vi dette ridderspils artikler ladet befatte og derhos antegne, som efterfølger."

Og nu oplæste herolderne nogle og tredive lange artikler, der var de vedtagne kamplove for alle mulige indtræffende tilfælde. Derefter blæstes igen i trompeterne, og herolden vedblev: "Danke og æreskænk skulle udgives, som herefter følger. Og judicererne, som dertil forordnes, skulle sige derom hvo dankene have skulle."

Der var priser til alle de forskellige ridderspil, for ringrenden og kæmpen. Mængden hørte denne lange proklamation med ærbødig tavshed, og da trompeterne atter blæste og kedeltrommerne lød, fulgte skaren efter det højtidelige tog, for at høre det samme gentaget i de andre gader. Og dette skuespil varede den hele dag, lige til solnedgang, for at alle kunne være tilbørligt indvarslede til den næste dags kamp.

Men i Mogens' øre lød trompeterne som dommedags basuner, der forkyndte den yderste dags komme. –

Der var en tummel på Københavns gader den dag, så at man næppe kunne komme frem. Alle boder var lukket, enhver beskæftigelse hvilede, overalt mødte man glade og festligt

klædte folk, som ilede afsted for at sikre sig en plads til at se det mest mulige af disse festligheder. Riddersvende og pager løb frem og tilbage; heste blev trukket gennem gaderne med kostbart sadeltøj og plumager; skjolde og våbenfaner blev ført til karruselpladsen af våbendragerne; fornemme damer til hest eller i pyntelige karme begav sig til tilskuerpladserne, ledsaget af riddere og hellebarderer; guldsmedene bar ærespokaler og andre priser, fulgte af byfogedens svende med spydstager i hænderne; borgere med koner og døtre trængte sig frem bagefter deres læredrenge, som gjorde plads for dem for at finde de misundte sæder, som de havde erholdt ved beskyttelse af en eller anden fornem herre, eller for at nå deres venners huse, hvorfra de kunne se toget drage forbi. Ud af alle vinduer kiggede hoveder, tagene var fulde af nysgerrige, og ethvert bislag var besat med en klynge skoledrenge, som herfra drev deres abespil med de forbigående, – overalt, hvor man så hen, var forvirret travlhed, og tusinder af stemmer lød i munden på hinanden.

Men værst var det ved indgangen til Vingården, hvor folk næsten trykkede hinanden ihjel. De kongelige hellebarderer havde ondt ved at holde orden i det kaos, som opstod, hver gang nogen skulle indlades i haven, thi da ville enhver benytte lejligheden til at kigge ind i helligdommen, som vi nu vil tage i øjesyn.

De to lange sider af den store, aflange karruselbane var indrettet til tilskuere; på den ene side var der uden for haven, nemlig bag den takkede mur ud imod staden, opslået flere rækker trappedannede bænke, i den ved denne lejlighed afspærrede baggade, og her var pladser uddelt til stadens

embedsmænd og de anseligste borgere med deres koner og døtre, som over muren kunne se ind på rendebanen. På den anden side, lige overfor, i haven selv, var der oprejst amfiteatralske forhøjninger, med sæder, smykkede med kostelige tapeter af silke og fløjl, efter tilskuernes forskellige rang. Her skulle dronningen med sine jomfruer, ridderskabet og adelen med deres damer have plads. For den ene ende af banen stod judicerhuset, en lav bygning, hvis tag var en åben altan for dommerne; forneden var væggene behængt med de kæmpende ridderes våbenfaner og skjolde og smykket med kamppriserne, der var udstillet på hylder. For den anden ende var indgangen fra våbenpladsen bag ved til banen, igennem et telt, der var bevogtet af dommernes svende. Midt på banen stod en kostelig udarbejdet og forgyldt jernbue, der spændte fra den ene side til den anden, tvært over banen.

Øverst sad krigens gudinde, som i hænderne holdt en krone og en palmegren. På en snor midt under buen hang den gyldne ring, der var målet for så mangen ridders ivrigste ønsker på denne dag. Langs med midten af banen gik en stærk, lav, rødmalet skranke, som skulle forhindre sammenstød af hestene; den var ikke højere, end at de kæmpende kunne hugge og støde over den uden hinder. –

Få øjeblikke efter at adgangene var åbnede til baggaden, var borgernes pladser allerede optaget. Fra begge ender strømmede skarer ind på bænkene, og mødtes på midten som to slagfærdige hære, for at presses sammen så tæt som sild i tønder. Des mere misundte man den rummelige plads på adelens bænke, som efterhånden blev taget i besiddelse af de fornemmere deltagere i denne fest. Den glimrende forsamling

af damer og gejstlige og verdslige herrer var længe genstanden for de ringere stænders beskuen og samtale, indtil opmærksomheden efterhånden blev delt imellem tilskuerne og ridderne, der samledes nede på karruselbanen, for venskabeligt at hilse på hinanden før kampens begyndelse.

"Det er slotsherren, ham der, med den forgyldte hjelm og de dejlige høje strudsfjer," hviskede en ung pige til en anden. "Finder du ikke, at han er yndig? Han kunne gerne se herop; men han ser ikke til småfolk."

"Der er ridder Lunge. Gud, hvor han er prægtig! Han skinner, som han var klædt i ædelstene fra top til tå. Hvor mon den fremmede nederlandske adelsmand er, som han skal kæmpe med?"

"Det er vist ham der henne, som han tager i hånden. Det er sært, at de bruge at tage hinanden i hånden, inden de skulle kæmpes på liv og død."

"Tror du virkelig, at det bliver på liv og død? Så at de ordentligt slår hinanden ihjel? Og bliver liggende døde!"

"Ja ihjel, det vil jeg ikke sige; men dog så godt som. Blodigt bliver det, efter hvad min fader har sagt, som har smedet våbnene til dem. Det er sværd, siger han, som skærer tværs igennem benene."

"Uf ha! Men det er dejligt! Gid der må falde brav mange, især af de stygge," udbrød den ubarmhjertige skønne.

"Jeg gad nok vidst, hvad det er for et indfald af slotsherren, at lade denne bænk sætte så usædvanlig lavt, som den er sat i dag," sagde en borger. "Man har ordentlig ondt ved at kigge igennem den takkede murkant. Man sidder her ligesom man sad i skjul, kun hvert andet menneske på denne bænk kan se ordentligt,

når der er en åbning foran ham. De kunne også gerne have kappet grenene lidt på dette træ, som står her ved muren. Jeg skal ikke få meget set, og de to stakkels fruentimmer ved siden af mig heller ikke, de sidder jo næsten som de legede forgemt bag buske, således hænger bladene dem om ørerne. Men det lader ikke til, at de bryder sig stort derom, siden de endogså har slået regnklæderne sammen om ørerne, som to nonner, der er kommet på dansebal."

"Slotsherren har udtrykkelig befalet, at de forreste skulle sidde med øjnene lige i kanten af muren, for at de andre kunne se desto bedre," sagde tømmermesteren, som sad bagved. "Sådan en bane bygger vi ikke på må og få, men der skal tænkes og spekuleres over den ting."

"Dersom De ikke kan se, mine jomfruer, så er min søn og jeg villige til at bytte med vore bedre pladser," sagde Gotfred af Ghemen, som med sin søn sad lige bag de to tilslørede fruentimmer, der lod, som om de ikke hørte bogtrykkerens venlige tilbud.

"Mon det er anstændige pigebørn?" hviskede Johan Spegelberg, idet han rakte sig hen til Gotfred. "Kender I dem, mester! Jeg skøttede dog ikke om at sidde side om side med Belials børn," tilføjede han, idet han korsede sig.

"Jeg har ikke set dem, og det lader til, at de ikke er kommet her for at ses. Men slotsherrens smådreng har gjort plads for dem, og således kan I nok være rolig for, at det er skikkelige folks børn, der ikke vil forføre eder, mester Johan Spegelberg," svarede bogtrykkeren med et smil.

"Man skal sky synden og syndens fristelse," sagde garveren. "Forvis farer ikke ilde, og klogskab har øjne i nakken."

"Kors, hvad sølvtøj det er!" udbrød en kone. "Se! En hel hylde fuld, kander og bægre!"

"Å," sagde en anden, "det er måske ikke bedre sølv end kongens mønt, og så er det såmænd ikke at misunde nogen mand."

"Fint prøvet sølv er det, og god vægt er der i alt arbejdet, som det er befalet i kongens nye forordning, som hedder Skrå og Skikkelse for guldsmedene i Danmark. Det må jeg vide, som har gjort det," sagde Jokum Guldsmed. "Se, hvor det blinker! Det er, som ordsproget siger: Dyrt klenodie gør et lysteligt tilsyn. I har ikke et lod sølv i hele jert hus, mutter, det vil jeg vædde på, som er halvt så ægte, om I ellers har noget af det metal."

"Hm! Ædelstenen gælder, som man regner den til," svarede konen og vendte sig fornærmet fra ham.

"Hvem er det, der kommer? Ih, det er jo mutter Sigbrit, se, der ovre, ved siden af den gamle ridder med det lange skæg, jeg tror det er Otto Krumpen."

"Nej, det er ridder Niels Stud, og den gamle dame er herr Jokum Griis' frue, og det kønne unge pigebarn er hendes datter. Den gamle frue skal være sådan en klog kone, som ved mere end sit *pater noster*. Hun ligner i en hast den hollandske heks, det har I ret i. Nej, slet så galt er det heller ikke. At *hun* skulle sidde nær hos dronningen! Hvad tænker I på?"

"Ja, hvorfor ikke? Hun er jo kongens bedste råd."

"Er hun kongen til råd, så er datteren dronningen til gråd."

De to tilslørede fruentimmer, som ikke var andre end Dyveke og Anna, trak regnklæderne tættere sammen for ansigterne og ønskede sig mange mile borte. Det mod, hvormed de havde

betrådt indgangen, var borte, så snart de havde indtaget den plads, som slotsherrens page havde ledsaget dem til, og selv om den takkede murtinde og grenene af træet til dels skjulte dem for tilskuerne lige over for, og regnklæderne for deres omgivelser, ønskede de dog intet ivrigere, end at de uden opsigt kunne komme bort igen. Men det var aldeles umuligt.

Samtalen, der truede med at blive så pinlig for dem, blev lykkeligvis afbrudt af en kanonsalve. Det var tegn til, at dronningen drog fra slottet. Der fyredes med alle mulige slags skyts, som en gammel krønike nævner således:

De lode da høre deres lyd og sang,
at det højt op mod himmelen klang,
med hele og halve kartover og slanger,
skerpentin, falkoner og jernskytter mange,
skærbrækker, fyrmøser og ligeså,
de monne da alle tillige afgå.
De skøde, at jorden hun bævede ved,
der fulde og vindver af husene ned, –

Alle øjne rettedes mod indgangen til haven. Men det varede noget, inden nysgerrigheden blev tilfredsstillet, thi toget bevægede sig langsomt, til stor glæde for den større mængde udenfor i gaderne, som ikke fik andet at se end de forskellige tog, der drog til karruselpladsen.

Dronningen i en forgyldt karm, ledsaget af sine jomfruer til hest, og fulgt af en stor skare af riddere og hofsinder, drog fra slottet til Vingården. Kongen holdt allerede til hest med sine råder og fornemme mænd ved indgangen til haven for at modtage dronningen og føre hende til hendes plads; thi denne kampfest anstilledes jo til dels til ære for det smukke køn, og

dronningen skulle overrække sejrherrerne *æresdankene*, som priserne kaldtes. Alle hovederne blottedes ved dronningens ankomst, og med hatten i hånden førte kongen hende til den med kosteligt fløjl rigt udsmykkede plads midt for skranken, lige over for Dyveke og Anna. Den tavse forventning gav plads for et udbrud af beundring ved synet af den unge og smukke dronning, og dette gik pludselig over til et jublende velkomstråb. Dronningen lod til at være bevæget, hun bøjede hovedet til tak, men så ikke op; kongen slog flere gange hilsende ud med hånden og bøjede sig derpå for dronningen efter at have hvisket nogle venlige ord, hvorpå han forlod hende for at begive sig til sin plads blandt judicererne, der alle var valgt blandt de tapreste riddere. Man så her Otto Krumpen, Søren Nordby, Knud Gyldenstjerne og mange andre, hvis navne ikke vil glemmes, så længe historien er til.

Dyveke havde med den mest spændte opmærksomhed fulgt enhver af kongens og dronningens bevægelser, gennem den lille åbning af regnklædet, der kun gav den nødvendige plads for øjnene. Det optrin, hun havde været vidne til, vakte en pinlig følelse i hendes bryst, det var ligesom hendes hjerte snøredes sammen. Det forekom hende, at hun aldrig havde set noget dejligere end dronningen, og at kongen aldrig nogensinde havde været smukkere end i dette øjeblik. På Torben Oxe tænkte hun ikke, og det var ikke ham, de hyppige tårer gjaldt, som hun fældede i stilhed ved denne glædesfest. Og det varede længe, inden hun havde tanke for andet, end for den nagende smerte i hendes egen barm. –

Anna havde i begyndelsen siddet i den dødeligste skræk for Dyveke, for hun så, hvor meget alt dette angreb hende. Men da

Dyvekes sorg opløste sig i stille tårer, havde hun ikke mere noget voldsomt udbrud af hendes smerte at frygte, og nu henrev det usædvanlige, hun var omgivet af, hende efterhånden aldeles. Og Anna havde sans for at opfatte de småting, som farver maleriet for iagttageren. Hun havde øje for de mange hemmelige tegn og stjålne blikke, der fløj frem og tilbage over skrankerne, for hende var denne fornemme og pragtfulde verden ikke nogen ganske tillukket bog, hun skuede gennem glimmeret og bag panseret; thi hjertet ledede hende, og den, der følger denne vejleder, tager i det mindste ikke fejl af hjerter. Og det forfærdede hende at møde så megen kummer og så megen ængstelse under så smilende masker og så glimrende klædebon, og det blev hende mere klart end nogensinde, at lykken ikke er knyttet til de udvortes goder; thi endogså den første af dem alle, den unge og dejlige dronning så bekymret ud, uagtet hun smilede. Men det anede hende ikke, at den kongelige dronning af Danmark og den ydmyge Anna i dette øjeblik havde en fælles sorg.

Dronningen havde i den sidste tid været forstemt. Fru Anna Mejnstrups og hendes skriftefaders mangehånde hentydninger havde omsider vakt hendes mistanke, og med den sjælsstyrke, som denne kvinde besad og i ulykken gav så mange prøver på, havde hun forlangt at vide, hvad man skjulte for hende. Det var hendes kapellan, pater Mansverus, der brød isen, og fru Anna Mejnstrup bearbejdede, hvad han havde forberedt, så at dronningen snart kendte sin ulykke i dens hele omfang. I det første øjeblik nedslog den hende aldeles. Men ved nærmere eftertanke opfattede hun den anderledes, end man havde ventet. I stedet for at blive bestandig heftigere og istemme det

almindelige råb om Dyvekes bortfjernelse, besluttede hun at tåle denne medbejlerinde, indtil hun efterhånden havde fortrængt hende af kongens hjerte ved den fordoblede ømhed, hun ville vise ham. At Kristian havde elsket Dyveke i så lang tid og så trofast, talte til hendes fordel; hun havde, sagde hun, ingen ret til at regne med kongen om fortiden, da han ikke kendte hende og ikke var bundet til hende. At Dyveke var Sigbrits datter, det trøstede hende mere end det foruroligede hende; thi denne kloge kone ville nok indse, at det var hendes egen fordel at slutte sig til dronningen, som intet ønskede mindre, end at fjerne denne prøvede rådgiverinde fra kongen, der satte så megen pris på hende.

"Min lod er dronningers lod," sagde hun bedrøvet, men med from hengivelse; "vi har ikke ret til at fordre nogen anden skæbne. Kan jeg vinde med gode våben, da skal det ikke være Dyveke til skade, at jeg har sejret i denne kamp, som jeg nu har ret til at føre. Men helgene bevare mig for at bruge falske og hårde våben; thi den pige var i sin ret, da hun ikke vidste, at jeg var til, og det må være tungt at frasige sig den, man elsker."

Men denne milde anskuelse stemte ingenlunde med hofmesterindens eller med kapellanens planer. Disse holdt med den til Trondhjem for sin modstand imod Dyveke forviste ærkebisp Walkendorff og med den øvrige gejstlighed og adel. Og fra nu af blev dronningen idelig bestormet med fortællinger om Dyvekes slethed og Sigbrits underfundighed, der endog skulle gå så vidt, at hun på en gang ville holde kongen og den letsindige og stolte slotsherre fængslede ved Dyvekes yndigheder, og drev det skændigste spil lige for alles øjne, til krænkelse for Gud og mennesker.

Et eneste ord havde tilvejebragt den største forandring. Hidtil havde intet menneske vovet at lade dronningen ane Dyvekes tilværelse, og fra det øjeblik, hendes navn første gang var blevet nævnet, hørte hun næsten ikke tale om andre. Enhver i hendes omgivelse ville bevise hende sin hengivenhed ved at omtale og bagtale Dyveke og Sigbrit, alene med undtagelse af Birgitte Bryske, som nærede oprigtig hengivenhed for dronningen; men kun få ville nogensinde have set Dyveke.

"Er hun smuk?" spurgte dronningen rødmende. "Det er hun vel. Fyldig og rødmosset, og ikke bleg og spinkel som jeg," tilføjede hun med et suk.

"Eders Nåde vil selv kunne overbevise eder om, at hun slet ikke er så køn," sagde hofmesterinden. "Hun plejer at være med ved alle festligheder, og hun og hendes moder vil vist nok være ved dystløbet i Vingården, det kan nappe fejle. Jeg skal da ikke undlade at vise Eders Nåde det kreatur."

"Ak, Anna Mejnstrup, hvor kan I nænne at tale sådan til mig!" sagde dronningen og afbrød samtalen.

Dagen før festen lod hun spørge hos slotsherren om navnene på dem, der ville deltage i dystløbene. Klavs Daa var ikke deriblandt. Det ængstede dronningen, som vidste, at han altså ikke endnu, skønt kampbunden, var vendt tilbage fra den sendelse, han havde overtaget for hende, og hun beklagede sig for Birgitte Bryske over, at alt gik hende imod, og hun kun forårsagede ulykker. Birgitte, som havde hørt hofmesterindens beretning om den tilbøjelighed, slotsherren skulle nære for Dyveke, var lige så nedslået som dronningen, og langt fra at søge at trøste hende, istemmede hun de samme klager over denne verdens bedrøveligheder. Thi om hun end ikke elskede

slotsherren, kunne hun dog ikke længere nægte, at hun interesserede sig for hans ve og vel. Og da dronningen og Birgitte Bryske havde indtaget deres pragtfulde, med fløjl og guld smykkede pladser, lige over for Dyveke og Anna, som sad på de simple bræddebænke, var det fælles sorger, der bragte deres hjerter til at banke.

Og endnu et hjerte bankede af bekymring ved denne fest, og det var Adelgundes. Klavs Daas udeblivelse fra hendes moders hus og hans besynderlige adfærd, den sidste gang han havde besøgt det, var en gåde, som Gundel forgæves stræbte at løse, uagtet den uafladeligt beskæftigede hendes tanker. Den ene dag gik efter den anden, han kom ikke, og hun så ham heller ikke mere på deres sædvanlige spadsereture, der tabte deres ynde i hendes øjne. Det forekom hende, at luften allerede havde antaget et vinterligt udseende, og at solen ikke mere spredte en så livlig glans over engene, som nogle dage for. Omsider fortalte hendes terne, som havde mødt Mogens på gaden, at Klavs Daa lå syg og så ikke noget menneske, thi han var meget slet. Denne efterretning forfærdede hende. Men den samme aften besøgte ridder Stud hendes moder og fortalte, blandt andre bynyheder, at nu var der igen noget på færde med den unge Daa; ingen vidste, hvad det var for dumme streger, han havde begået, men der var gået befaling til lensmændene i Skåne om at pågribe ham, hvis han skulle komme dertil. Det hed sig, at han lå syg et steds, man vidste ikke hvor. Det gjorde ham hjertelig ondt for hans gamle ven på Gurre, at han skulle have en så vanartet søn.

Ved at sammenholde denne bedrøvelige beretning med Klavs Daas adfærd hin aften, da han øjensynlig havde en meddelelse på hjertet, som han ikke kunne komme til at gøre, bragtes

Gundel vel til at tvivle om sandheden af efterretningen om hans sygdom. Men denne tvivl fandt ingen beroligelse i tanken om de farlige og indviklede forhold, den unge mand måske kunne have styrtet sig i, af en eller anden pligtfølelse. Hendes ængstelighed tiltog med hver dag. Det bud, hendes moder på hendes opfordring havde afsendt til Klavs Daa for at lade spørge til hans befindende, havde talt med Mogens; hun udspurgte det nøje, og erfarede, at Mogens havde sagt, at hans herre var for syg til at se noget menneske, hvem det så var. Men til den dag, da dystløbet skulle være i Vingården, blev han bestemt nok rask, for så skulle han kæmpe med en halv snes unge adelsmænd, og det med spidse lanser og skarpe sværd, og Mogens skulle være hans patrin ved denne kamp, og han mente nok, at alle adelsmændene måtte bide i græsset for hans herre, så mange de var.

Den stakkels Gundel kæmpede med sig selv, om hun skulle ledsage sin moder og den gamle ridder Stud til dystløbet eller ej. Hun turde ikke gå, og hun turde ikke blive hjemme. Under tårer og sjæleangst klædte hun sig på, med det stadige forsæt ikke at gå derhen, og da hendes pige meldte, at karmen ventede og hendes moder var påklædt, besvimede hun næsten af skræk. Men hun tog dog af sted, og mere død end levende betrådte hun Vingården, hvor alt løb i ét for hendes øjne, og det varede længe, inden hun kunne skelne den ene genstand fra den anden. –

Da den gamle ridder Stud havde fulgt sine damer til deres pladser, forlod han dem for at gå fra den ene bænk til den anden, og idet han ringede fordringsfuldt med sine gammeldags bjældeærmer, hviskede han spydigheder om sine venner i ørene på sine bekendte. Omsider kom han også til

hofmesterinden, og gjorde sin skyldige opvartning til denne gamle dame, der efter hans sigende var den eneste værdige kvindelige repræsentant for den gamle gode tone – ligesom han indbildte sig at være dens eneste værdige mandlige repræsentant.

"I må nok sige det, herr ridder," sagde Anna Mejnstrup. "Når så man vel i de gode gamle dage frækheden med en sådan pande som nu om stunder? Man siger, at Sigbrit og Dyveke skulle være her. Jeg kan ikke få øje på dem. Hvor sidder de? I plejer at have øjnene med eder, har I ikke set dem?"

Den gamle ridder kastede et forskrækket blik til dronningen, i hvis nærhed denne samtale blev ført, og sagde: "Tys, min ædle dame, derom må I spørge slotsherren og ikke mig. Er de her, da har han vist nok været den, der har sørget for plads til dem. Det er heller ikke mere end rimeligt, at han gør så meget for sin tilkommende brud, og ingen anden end *han* ville vove, hvad der er så dristigt, og så usømmeligt," tilføjede han med et ondskabsfuldt smil.

Både dronningen og Birgitte Bryske havde hørt denne hvisken. Et øjeblik efter bøjede hofmesterinden sig for dronningen og sagde: "Jeg kan endnu ikke sige Eders Nåde hvor kreaturet er, men jeg skal nok opdage hende; jeg hører, at Torben Oxe har ført hende hid."

"Hvis jeg har forstået eder ret, fritager jeg eder for ulejligheden, fru Anna Mejnstrup," svarede dronningen, idet hun vendte sig fra hende og talte sagte til sin hofdame.

Trompeterne gav tegn til turneringens begyndelse. Imidlertid havde kæmperne trukket lod om deres orden, og efterhånden begivet sig bort igennem teltet til våbenpladsen

bagved. Da trompeterne lød fra judicerernes altan, blev de besvaret af en fanfare fra teltet, som åbnede sig, og et prægtigt optog, efter ældgammel stik, drog ind på banen.

Først red kongens kedeltrommere og tolv af kongens trompetere, derpå de såkaldte *Magistri de Campo*, de riddere, som skulle føre kæmperne frem og holde vagt på banen; derpå kom slotsherren, på en fnysende hingst, omklædt i en hedensk dragt, som fører for det mytologiske tog. Thi man kunne ikke den gang, som nu, undvære poesien ved festlige lejligheder. Slotsherren red med blottet hoved, iført en blå og hvid udskåren kjortel og romerske halvstøvler, en vinget hjelm hang ved sadelknappen. Ved siden havde han en tyrkisk sabel, på ryggen et pilekogger af rødt fløjl, i hånden en bue. Bag på den tyrkiske sadel var anbragt to store vinger af sølv; lignende vinger var indsyet på det med sølvfrynser besatte blå fløjlstæppe, der næsten dækkede hele hingsten, som bed i det forgyldte bidsel, kastede med hovedet, der var smykket med vajende strudsfjer, som bølgede til alle sider, og sprøjtede skum rundt om sig.

Efter slotsherren red den ved sådanne optog uundværlige mester Urian, i en blå ungarsk kjortel med hvide sølvstjerner, en rød fløjlshat på hovedet, besat med bjælder, og en langskaftet stridshammer i hånden, for dermed at vise de næsvise til rette. Denne lystige, og derfor underordnede rolle, blev spillet af Hans Faaborg. Efter ham kom atter en række af instrumentister, klædt på tyrkisk maner, i blåt og hvidt, og derpå gudetoget, bestående af hedenske guder og andre mytologiske figurer i de besynderligste dragter, med deres emblemer i hænderne, dels til hest, dels i små karme. Disse roller blev udført af unge hofsinder og andre unge adelsmænd,

både gejstlige og verdslige, hvorved vi vil bemærke, at kannikken Henning Grib spillede gudinden Venus med stor livlighed.

Efter det mytologiske tog kom atter instrumentister, klædt som "morianer og blåmænd", i tæt sluttende sort barkan, med korte, brogede skjorter, der gav dem udseende af halvnøgne negre; så kæmpernes patriner eller hjælpere, to og to, som skulle gå dem til hånde, og række dem spær, når deres var tabte eller brukne; derefter riddernes pager og staldkarle; nu atter instrumentister, klædt som indiere og behængt med bjælder og fuglefjer, og endelig kæmperne selv i tæt sluttede rækker, efter den orden, hvori de skulle kæmpe i de forskellige ridderspil. Blandt disse var de af Klavs Daa udfordrede hofsinder, Tage Thott, Oluf Bjørn og Peder Galle. Til sidst kom to trompetere, som blæste hver sin alvorlige krigsmelodi, ledsagede af patriner og pager af to forskellige farver, og derefter ridder Ivar Lunge og ridder Jørgen Tengnagel, i stål fra top til tå. Lanser og sværd blev båret foran dem, samt deres faner og våbenskjolde. Disse to herrer havde altså udfordret hinanden til en kamp på liv og død, der skulle være slutningsscenen i dette drama. En trop af judicerernes svende sluttede toget, som bevægede sig langsomt flere gange rundt om banen, for at give enhver lejlighed til at beskue dragterne og udtyde de mytologiske figurers betydning. Toget blev modtaget med dyb tavshed af de beundrende tilskuere; men ligesom ved dronningens ankomst, gik denne efterhånden over til et mumlende bifald, og derfra til et stormende jubelråb, der blandede sig festligt med instrumenternes klang, og blev tusindfold gentaget af den udenfor sammenstimlede mængde.

Processionen bevægede sig langsomt og højtideligt flere gange rundt om banen, mens alle de forskellige musikkor spillede. Hver gang de kom foran dronningens plads hævede slotsherren sig i sadlen og bukkede så dybt for hende, at hans pande næsten berørte hingstens hals, idet han sænkede buen, som han førte i hånden. En lignende hilsen aflagde de hedenske guder og gudinder og de kristne adelsmænd. Mester Urian kastede sin hat højt op i luften, så at den vendte sig mange gange rundt og bjælderne klingede som et klokkespil, hvorpå han greb den igen med stor færdighed. Da toget standsede og musikken tav, proklamerede herolderne kamplovene og opregnede æresgaverne, som skulle uddeles efter judicerernes dom, først for ringrenden, derpå for turneringen. Og da herolden efter gammel skik udråbte: "En turnerings-dank skal det være det kongelige, fyrstelige og ædelige fruentimmer frit for, hvilken ridder hun denne dank tildømme og give vil," – da vendtes alle kæmpernes øjne til dronningen, som smilende og rødmende så til jorden, og det var tydeligt, at de alle ville foretrække at vinde denne pris frem for nogen anden.

Toget satte sig atter i bevægelse i samme orden for at forlade banen. Da Torben Oxe kom forbi træet, hvis grene næsten skjulte Dyveke og Anna for tilskuerne lige over for, – en plads, som han netop havde valgt, for at de kunne undgå at blive bemærket, – gjorde han en lille, næsten umærkelig, hilsende bevægelse med buen. Enten nu mester Urian, som red bag efter ham, og i følge sin rolle var forpligtet til at belystige forsamlingen, havde bemærket dette lille hyldingstegn og ville efterligne det, eller han blot i de to fruentimmers forborgne stilling og dybe inkognito fandt en anledning til spas, vil vi ikke

afgøre. Nok er det, at han aflagde en naragtig hilsen, som bragte tilskuerne til at le, og kastede sin hat i vejret. Men inden han kunne gribe den, havde en lille gren standset den i flugten, og den blev hængende i træet, lige over hovedet på Anna. Mester Urian holdt sin hest tilbage og forsøgte at slå hatten ned med køllen; men han kunne ikke nå den, til stor moro for de tilstedeværende. Da udstraktes flere hjælpsomme stokke fra tilskuerpladserne, og den faldt endelig for disse; men med det samme faldt også Annas regnklæde, som en ubehændig borger i sin iver stødte til side med sin stok, og Annas nydelige ansigt kom til syne, blussende af skamfuldhed over denne uventede blottelse. Slotsherren, som havde bemærket, at toget standsede, drejede sig om i sadlen og så, at Urian foran Dyvekes plads gjorde narrestreger, som opvakte almindelig munterhed. Hans øjne lynede, kinderne blev røde af harme, og uvilkårligt lod han buen gøre en bevægelse, som forrådte hans forbitrelse over, hvad der foregik. Men denne afbrydelse havde ikke varet mere end nogle øjeblikke, den forklædte mester Urian fik sin hat igen, og den undselige Anna indhyllede sig atter i sit skjul, toget kom på ny i gang, og ridderne drog ud igennem teltet til våbenpladsen bagved. Banen forblev nogle øjeblikke tom, og da trompeterne atter lød og teltet åbnede sig, var det for at indlade de riddere, som skulle kæmpe sammen, og som nu bemægtigede sig forsamlingens udelte opmærksomhed.

Fru Anna Mejnstrup og den gamle ridder Stud havde fulgt slotsherren med opmærksomhed, og da han troede sig mindst iagttaget, var fire losøjne fæstede på ham med skinsyg iver. De bemærkede begge den lille hilsen, som han aflagde for de tilslørede fruentimmer, og så, at det ene fruentimmer lige så

umærkeligt gengældte hilsenen ved en bevægelse med sit lommetørklæde. I det samme opstod forvirringen foran træet, og regnklædet blev stødt af Annas hoved. Hvad ville de ikke have givet til, at det havde været Dyvekes træk, der var kommet til syne ved denne hændelse. Men Annas ubekendte ansigt var smukt nok til at blive en genstand for ondskabsfulde bemærkninger, hvisket så sagte, at de netop kunne nå dronningens øren. Og muligt var det jo altid ... ja, endogså sandsynligt, at det andet tilslørede fruentimmer kunne være Dyveke, "thi hvorfor skulle anstændige, borgerlige fruentimmer vel have nødig at skjule sig." Vel var flere indhyllede i deres regnklæder; men man kunne også se med et halvt øje, at de var gamle og stygge; dette fruentimmer var ungt ... og smukt, hvis man fra hendes afslørede ledsagerinde og fornemmelig fra slotsherrens opmærksomhed turde slutte til hende. Uagtet dronningen talte med Birgitte Bryske, hørte hun dog disse slanger, som hvislede bag ved hende, og hofdamens forvirrede svar forrådte, at hun også havde hørt dem, og det ikke med ligegyldighed. De to tilslørede var derfor genstanden for dronningens og hendes dames opmærksomhed, lige så meget som for de andres.

Imidlertid fortsattes ringspillet, og trompeterne forkyndte, hver gang en ridder førte ringen med sig på spidsen af sin lanse. Og i dette ridderspil overtraf kun få Torben Oxe, som nu havde aflagt sin mytologiske dragt og kæmpede i rustning, såvel i denne leg, som i den derpå følgende turnering med stumpe våben, hvorved mangen ridder blev stødt så ublidt af sadlen, at Anna takkede sin helgen for, at Klavs Daa ikke var vendt hjem betids nok for at prøve denne farlige leg. Hun havde

ikke nogen anelse om den skam, der forestod, da de tre riddere, som han havde udfordret, Tage Thott, Oluf Bjørn og Peder Galle, til sidst red frem, en efter en, og blev holdende på banen, mens trompeterne tre gange blæste udfordringen mod alle fire verdenshjørner. Hun vidste ikke, at alle de øjne, som rettedes mod teltet, der lå tomt og dødt, uden at svare, søgte hendes ideal. Men dronningen begreb det, og det dybe suk, hun drog, da kæmperne omsider vendte deres heste og langsomt red tilbage til judicererne og aflagde vidnesbyrd om, at de havde mødt uden at finde den, der havde æsket dem til kampen, – dette suk gjaldt den mand, der havde opofret sin ære i hendes tjeneste. Men hun kvalte dette suk, thi kongens øjne hvilede med et gennemtrængende blik på hendes nærhed. Og uagtet det var mod hendes hofmesterinde, at dette blik var rettet, strejfede det hende dog med sin lammende kraft. Dette kongelige blik var på en gang truende og spottende. –

Den uhyggelige tavshed, som var udbredt over forsamlingen, hvoraf den ene del vidste, hvad disse toner havde at betyde og hvilken beskæmmelse de medførte, og den anden i stum nysgerrighed ventede på løsningen af denne gåde, blev pludselig afbrudt ved lyden af en enkelt trompet fra teltet. Alles øjne vendtes imod indgangen med et lille udråb, det var, som om der faldt en sten fra hjertet af den hele, store forsamling. Teltet åbnedes, en trompeter, som blæste udfordring, red ind på banen, fulgt af en patrin, der holdt et skjold, hvorpå var malet en rød mur i blåt felt. Hvor bankede ikke Gundels hjerte ved synet af disse velbekendte farver! Bag efter dem red en herre i fuldt harnisk, med nedslået hjelmgitter og hævet lanse. Han standsede midt på banen, og mens hans svend red frem for

judicererne og overrakte herolderne sin herres skjold, slog rytteren visiret op, og hilste med sænket lanse og fuld af ærefrygt for dronningen, kongen og den hæderlige forsamling, hvorpå han atter hævede lansen, og blev holdende så ubevægelig, som om både han og hans hest var afsjælede. Og der manglede ikke meget i, at de begge var det, rytteren var dødbleg, hans hule kinder og indsunkne øjne gav ham et spøgelsesagtigt udseende, der godt svarede til den skindmagre og udtrællede hest, som man kunne tælle hvert ribben på, så at den mere så ud som et skelet end som en kampdygtig stridshingst.

Uden at beskrive den virkning, denne åbenbarelse gjorde på den øvrige forsamling, vil vi kun bemærke, at kongen kastede et lynende blik på rytteren, og fra ham på hofmesterinden, som rakte hovedet frem og betragtede Klavs Daa med nysgerrig forundring. Dronningen hævede hurtigt de smukke øjne til himlen, og gengældte derpå adelsmandens hilsen ved en yndig lille bøjning af hovedet, mens en blussende rødme farvede hendes kinder og tvang hende til forlegen at slå øjnene ned. Kongens ansigt blev bestandig mørkere, han trak øjenbrynene sammen, betragtede rytteren barsk, og talte sagte med judicererne. Birgitte Bryske havde ikke så snart genkendt Klavs Daa, før hun hurtigt vendte øjnene til dronningen og foldede hænderne med et smil, det første, der ved hele denne fest havde oplivet hendes smukke ansigt. Anna havde nær udstødt et skrig, da hun genkendte Klavs Daa i denne sørgelige skikkelse; det sortnede for hendes øjne, og for ikke at segne om, holdt hun sig krampagtigt fast ved Dyveke. Gotfred af Ghemen nikkede tilfreds, og hans ansigt, som havde været bekymret fra det

øjeblik, han i den afslørede havde genkendt Hans Knaps datter og i den endnu tilslørede anede Dyveke, antog atter sit sædvanlige, rolige og tilfredse udtryk. Hans søn, – som efter faderens opfordring havde afholdt sig fra at benytte Annas uheld til at knytte en samtale med hende, men som med en ulykkelig elskers trofasthed ikke vendte øjnene fra hende, – han havde bemærket den heftige bevægelse, synet af den blege kæmper havde sat Anna i, og iagttog hende med skinsyg opmærksomhed.

Ved det første blik, da Klavs Daa slog hjelmgitteret op, løb alt i et for den arme Gundel. Hans øjne havde tilfældigvis mødt hendes; det forekom hende, at hans blik havde haft et så døende udtryk, at hjertet standsede i hendes bryst. Hendes øjne lukkedes, og hun sank afmægtig om i den forskrækkede moders arme. Til lykke kom hun snart til sig selv, og en strøm af tårer, udgydte i stilhed og ubemærket, lettede hendes beklemte bryst, uden at de nærmeste mærkede synderligt dertil, så meget var den almindelige opmærksomhed henvendt på kampbanen. Og i denne sorg blandede sig en hemmelig glæde ved at se, at en lille blå båndsløjfe, som havde tilhørt hende, vajede fra hans hjelm ved siden af strudsfjeren. –

Trompeteren havde ophørt at blæse, herolderne havde leveret patrinen skjoldet tilbage, og judicererne rådslog om, hvor vidt der kunne tages hensyn til dette sildige møde, efter at der var varslet tre gange til alle fire verdens hjørner, og modstanderne allerede havde aflagt vidnesbyrd imod den udeblivende. Meningerne herom var delte. Nogle mente, at han måtte ubetinget afvises, andre, at man måtte høre, hvad han kunne sige til sit forsvar. Man appellerede til dystherren, og kongen

afsagde den dom, at man først skulle høre ham, thi, tilføjede han med en mine, som spåede, at han alligevel var dømt, før han var hørt, "thi ingen skal sige, at han er blevet dømt i vore lande for nogen sag, uden at ham er givet frist til at svare for sig. Men denne skal have ondt derved, det er jeg forvisset om, af grunde."

Herolden indkaldte Klavs Daa for judicererne, som spurgte om hans forlangende og, da han havde besvaret dette spørgsmål, æskede forklaring over grunden til hans utilbørlige udeblivelse over indvarslingens tid.

"Ædle herrer," svarede han med fast og tydelig stemme, "det er sygdom, der er hvermands herre, som har afholdt mig fra tidligere at møde i skranken. Havde denne omstændighed ikke været, da skulle jeg vist nok ikke have ladet trompeten lyde en gang efter mig uden at svare, meget mindre tre gange. Jeg beder eder tro mig, på mit ord som adelsmand, at jeg har gjort mit muligste for at samle de kræfter, der er levnede mig, til at møde her for at forsvare min ære."

Judicererne så på hverandre, det var tydeligt, at denne grund, hvis sandhed blev bekræftet af den talendes dårlige udseende, fyldestgjorde dem. Men kongen trådte pludselig frem på dommernes altan, og tiltalte Klavs Daa med strenghed.

"I har været syg, siger I? Den sygdom kunne vel have givet efter en halv time før, lige så godt som nu. Vil I sige mig, om eders hest også har været syg, den ser mig så forrendt og mager ud, som om Djævelen havde redet den. I er mig to alen af et stykke, og ser mig snarere ud til at have strejfet landene rundt på forbudne veje, end til at have været slåede med feber."

Denne hårde beskyldning, der blev udtalt med lydelig røst for en så talrig forsamling, fremkaldte en stærk rødme på hofsindens blege kinder, mens den forjog al farve af dronningens.

"Eders Nådes Højmægtighed vil tillade mig at bringe i eders erindring, at jeg har bevidnet ved min adelsmands-ære, at det er *sygdom*, der har afholdt mig fra at møde betids i skranken," sagde Klavs Daa, med en dyb hilsen for kongen.

"Det hører jeg vel," svarede kongen vredt. "Men jeg sagde eder, at *jeg* havde *andre* tanker, og dem har jeg endnu. Guds dross! Vi er ikke sådan en dåre, at vi tror alt, hvad der siges; thi tro og love består i gerning og ikke i ord."

Klavs Daa slog øjnene i vejret og sagde med en stemme, som ikke var fri for en svag sitren, hvilket nogle tilskrev sygdommen, andre harmen over kongens hårde tiltale: "Dersom mit ord ikke længere skal stå til troende blandt riddere og adelsmænd, ihvorvel jeg ikke har brudt det nogen tid, da er der mig endnu levnet at begære alterens sakramente på, at jeg har kun talt, hvad jeg kan vidne for Gud den almægtigste. Jeg gentager, at jeg kræver min ret af denne ridderlige forsamling til at ride i skranken og fægte for min ære, som om der var mødt inden lovlig frist, da det er sygdom, der har hindret mig i at stå i skranken før dette øjeblik."

Judicererne så misfornøjede til hverandre, det krænkede dem, at kongen ytrede denne tvivl til en adelsmands ord, og denne følelse delte de med den hele forsamlede adel, som så sig mishandlet i Klavs Daas person. Kongen bemærkede disse mange misfornøjede øjekast, han ville svare, men bed sig i læben og tav, idet han vendte sig til Otto Rud for at æske hans

mening i dette sjældne tilfælde. Men inden denne gamle ridder kunne svare, trådte slotsherren frem for dommerne og sagde: "Eders Nådes Højmægtighed! Ædle herrer og danske mænd! Efter gammel skik og vedtægt behøves ikke sakramentet, når en ridder vil sige god for en anden, og hans ære ikke er tvivlsom. I god tro til, at min ære skal tages for fyldest, siger jeg god for Klavs Daa, at han har sagt, hvad sandt er, og det vil jeg forsvare med sværd og lanse, når og hvor det æskes af mig, og jeg vil gøre hans sag til min, og kæmpe hans strid i skranken, hvis han vil tillade det, thi det synes mig, at han er for svag til at kæmpe selv. Det er ingen skam for en mand at falde i sygdom, men en syg mand er for let en modstander for dem, som det onde ikke har rammet."

En lydelig bifaldsmumlen gik igennem forsamlingen, da slotsherren tav. Den offentlige stemme, hvis man tør nævne denne høje autoritet som værende til på den tid, havde talt til gunst for Klavs Daa og slotsherren. Hvor gerne kongen havde fortsat denne undersøgelse, måtte han dog opgive den, da slotsherrens indskriden og borgen for Klavs Daas ord afskar enhver indvending, hvis han ikke ville forøge misfornøjelsen ved også at drage Torben Oxes ord i tvivl. Han gav derfor sit samtykke til, at kampen måtte finde sted, og da Klavs Daa på ingen måde ville modtage Torben Oxes bistand, red modstanderne ind på banen i den orden, hvori de skulle kæmpe, Peder Galle først, derpå Oluf Bjørn, og til sidst Tage Thott.

Trompeterne blæste, og den lyksalige Mogens, der var uendelig stolt af at fungere som patrin, trådte frem med en vigtig mine, der dog ikke var fri for bekymring, da hans øjne

faldt på den svækkede magre hest og dens blege, afkræftede rytter. Han rakte sin herre en stump lanse, strammede sadelgjorden, så endnu en gang efter, om mundtøjet var forsvarligt spændt, kort sagt, han forrettede sin tjeneste med stor omhu og så langsomt som muligt. Da trompeterne blæste til angreb, blegnede han uvilkårligt; men da han så, at den magre hest løftede hovedet ved denne klang og opspilede næseborene, og at dens herre rettede sig med kraft op i sadlen, og svingede lansen med sikker hånd, til trods for hans øjensynlige afkræftelse, nikkede han tilfreds med hovedet, og foldede taknemmelig og andægtig hænderne.

Og endnu seks hænder foldedes sammen i en kort bøn til Forsynet om et lykkeligt udfald for Klavs Daa, – og det var dronningens – og Annas – og Gundels. Og de sidste blev liggende sammenfoldede i hendes skød.

Mens kæmperne færdes på dystbanen, vil vi berolige dem, som muligvis kunne tro, at Klavs Daa havde sagt andet til sin undskyldning, end han kunne stå ved, og at slotsherren, for at hjælpe ham, havde borget for en usandhed. Klavs Daas rejse havde, trods dronningens amulet, været ledsaget af store uheld. Han var flere gange faret vild af vejen, og da han om natten red igennem en skov i Holsten, var han styrtet i en dyb grav, hvor han nær havde tilsat både sit og hestens liv. Han havde imidlertid lykkeligt nået Bremen, hvor han afleverede dronningens brevskaber til den flanderske agent; men på hjemvejen blev han syg, og lå mange dage i en fattig bondeby med stærk feber. Så snart han var i stand til at holde sig på hesten, drog han videre; han red dag og nat, men ankom dog ikke til København før efter at kanonskuddene havde forkyndt

turneringens begyndelse. Mogens, som sad i en krog og tyggede sine negle, fo'r op med et udråb af glæde, som dog snart var forbi, da han så, i hvilken elendig forfatning både herre og hest var. Men Klavs Daa bragte atter liv i ham med en drøj ed, han forlangte rustning og våben, og nu gik alt i hurtighed. At få en anden hest, der var tilredet til dystløb, var ikke at tænke på i dette øjeblik; at tage Mogens' stærke, sunde hest gik heller ikke an, da den manglede den fine tilridning, som det så meget kom an på for at vise ridderlig færdighed. Her var altså ikke andet at gøre end at slås med stumperne for at frelse æren. Således kom Klavs Daa, som vi har set, værre tilredet i skrankerne end de fleste andre forlod dem, men bestemt på at indløse sit ord som en mand.

Det var ham derfor ingenlunde tilpas, at de to første modstandere, i betragtning af hans åbenbare legemssvaghed, mere kæmpede for et syns skyld end for alvor, og ikkun anvendte de stød, som han lettest kunne afbøde, så at disse kampe ganske fik udseendet af en venlig øvelse inden for fægteskolens mure.

Patrinerne bragte to skarpe lanser, trompeterne blæste atter, Tage Thott og Klavs Daa rede i skrankerne, og på et givet signal fo'r de imod hinanden, hver på sin side af den lave, røde skranke. Den første gang lignede ganske de tidligere; for at gøre en ende herpå, greb Klavs Daa lansen, svingede den udfordrende over hovedet og lagde den imod sin modstanders hoved, og i sammenstødet førte han halvdelen af hans hjelmbusk med sig, så at fjerene fløj rundt på banen.

"Amen! Amen!" udbrød flere af tilskuerne uvilkårligt; thi den gang havde man intet andet bifaldsråb end denne gejstlige

formular. Dette udråb kom så hurtigt, at ingen uden Tage Thott hørte, at Klavs Daa i det samme sagde: "Vogt eder, at I ikke bliver narren i dette spil også, ligesom i det forrige. Lad der nu være alvor imellem os."

Løsenet var givet, og kampen blev alvorlig. Tilskuernes interesse, der havde været nær ved at kølnes, blev atter vakt, da de så blodet flyde; thi Klavs Daa havde fået et lansestød, der havde såret hans venstre arm, og Tage Thott blødte af et stød, der havde strejfet kinden, idet det sønderrev remmen, som holdt hjelmen. Da Klavs Daa mærkede det, kastede han frivilligt sin hjelm, og Tage Thott aftog nu også sin og fremviste en blodig kind og et af harme blussende ansigt, der dannede en påfaldende kontrast til hans modstanders bleghed. Damerne klappede i hænderne, den gamle ridder Stud sagde til sin nabo, at det var af glæde over at se blod.

Det næste sammenstød måtte være det afgørende; Klavs Daas hest var kendeligt udmattet, han følte, at kræfterne svigtede, og at blodtabet mattede ham. Med sporerne i siden på hesten samlede han dens og sin egen kraft i et afgørende stød. Hans modstander havde samme hensigt, og således mødtes de midt på banen i flyvende fart.

De havde begge sigtet godt. Tage Thotts lanse traf Klavs Daas bryst, gik ind imellem panserpladerne, og ville have gennemboret ham, hvis den ikke var gledet af imod dronningens amulet. Den udmattede hest standsede ved dette stød, harnisket og vamsen var oprevet, og amuletten kom til syne, som et vidne om, hvad der havde frelst ham.

Klavs Daa havde også sigtet efter sin modstanders bryst; hans lanse havde truffet midt på brystpladen, som var så godt

forarbejdet, at lansen splintredes imod det hårde stål. Men stødet var så voldsomt, at Tage Thott bevidstløs styrtede af hesten, som fortsatte sit løb uden sin herre.

Klavs Daa svingede sig atter op i sadlen, som han næsten havde været løftet ud af. Han havde sejret. –

Dronningen hævede øjnene mod himlen, med taknemmelighed imod Forsynet, som ved hendes amulet havde frelst den tro tjeners liv. Gundels øjne søgte Klavs Daa; men de var alt for tårefyldte til, at hun kunne se, om han var såret eller ej, hun knugede hænderne tæt sammen og bad. Anna, som havde siddet i den voldsomste spænding under denne kamp, sank tilbage, næsten uden bevidsthed, og ville være styrtet til jorden, hvis hendes ulykkelige elsker, Frants Ghemen, ikke havde opfanget hende i sine arme.

Kongen havde nogle gange bidt sig i læben, han kæmpede med sig selv. Men den gode ånd fik denne gang overhånd, og idet han vendte sig til judicererne, sagde han højt: "Klavs Daa har i dag fægtet som en brav adelsmand, og jeg genkender i ham hans faders søn. Han har stridt med to, med sygdommen og med Tage Thott, og han har overvundet dem begge."

Judicererne forlod dommersædet for at begive sig til dronningen, ledsaget af herolderne og af svende, der bar kamppriserne. Dommerne forkyndte dronningen, hvem de tildømte dankene, herolderne udråbte den lykkeliges navn, der da trådte frem for dronningen og knælende modtog danken, som hun rakte ham; derpå blæste trompeterne en fanfare, og tilskuerne ytrede hver gang deres bifald ved at klappe i hænderne. På denne måde blev ni forskellige priser uddelt. Slotsherren var iblandt de lykkeliges antal. Derpå sagde den

ældste af judicererne: "Der er endnu den dank tilbage, som efter gammel skik og vedtægt judicererne ikke kan kende over, men som det står Eders Højmægtighed frit for at give den ridder, som I nådigst vil forunde samme."

Dronningen betænkte sig et øjeblik. Der foregik en kamp mellem attrå og klogskab i hendes sjæl, hvori den første sejrede. Hun så til jorden, og nævnede Klavs Daas navn.

Han havde trukket sig tilbage blandt de bageste vidner til denne scene, hvor han mat støttede sig mod skranken, mens Mogens søgte at ordne hans sønderbrudte panser og oprevne vams. Da herolden uventet udråbte hans navn, var han næppe i stand til at efterkomme kaldelsen; men han samlede endnu en gang sin styrke, og trådte frem, skønt med vaklende gang. For at spare den udmattede for trinene, som førte op til tribunen, gik dronningen hurtigt de tre skridt ned, – uagtet hofmesterinden holdt hende i kjolen for at forhindre det, som stridende imod ceremoniellet – og standsede på det nederste trin. Her knælede Klavs Daa, og dronningen overrakte ham danken, som bestod i en gylden halskæde, idet hun selv kastede den over hans skulder. Klavs Daa hævede sit ansigt i vejret, hans øjne strålede af en salig glans, og dronningen troede at kunne læse i dette blik, at han lykkeligt havde udført hendes sendelse; han lagde hånden på hjertet og sænkede hovedet med underdanighed. Ingen af dem, hverken dronningen eller Klavs Daa, udtalte de ved denne lejlighed brugelige formularer. Da han atter rejste sig fra knæbøjningen, stod dronningen allerede igen på tribunen blandt sine damer, som lovpriste den retfærdighedshandling, hun havde udført i det smukke køns

navn, og som tilskuerne modtog med vedholdende bifaldsytringer, der ikke ville få ende. –

Mogens regnede hele sit øvrige liv igennem efter denne dag. Alt, hvad han senere omtalte, var enten sket før eller efter *den* dag, "da vi vandt den hårde kamp på den skindmagre hest og tjente vor guldkæde, ihvorvel hele verden troede, at den kunne bespotte os som dårlige og æreløse folk." –

Så snart ceremonien var til ende, trak Klavs Daa sig tilbage; det var den yderste tid, thi anstrengelse, sygdom, blodtab og sindsbevægelse havde således udtømt hans kræfter, at han næppe havde nået sin bolig hos garveren i Vommestræde, før bevidstheden forlod ham og han til stor forskrækkelse for sin lykkelige patrin faldt i en dyb afmagt. –

Det var ikke Gundel muligt, at holde længere ud i denne sværm. De mange forskellige sindsbevægelser, som på denne dag havde bestormet hendes bryst, havde udtømt hendes kræfter, og det lykkelige udfald af kampen var næsten mere, end hun kunne bære. Så snart Klavs Daa havde forladt banen, formåede hun sin moder til at ledsage hende hjem, noget, fru Anne Arvidsdatter var let at overtale til, da hendes videbegærlige ånd allerede længe havde tørstet efter bedre føde end den, disse ridderspil kunne yde hende. –

Den glade larm, som slutningen af turneringen og dankenes uddeling havde opvakt, tav omsider for de alvorlige toner af de to ridderes trompeter, der bebudede den sidste kamp på denne dag, og da Ivar Lunge og Jørgen Tengnagel red ind i skrankerne, med nedslåede hjelmgitre og hævede lanser, klædte i blanke stålplader fra hoved til fod, tav alle munde for en stund, mens øjnene mættede sig ved beskuelsen.

Man kunne intet tænke sig prægtigere end disse to medbejleres fremtræden. Deres kostbare rustninger og glimrende halskæder, som var smykket med ædelstene, deres fyrige heste og pragtfulde ridetøjer overgik alt, hvad man endnu havde set her i landet, og mangen adelsmand kunne have grund til at misunde Ivar Lunges hest de gyldne kæder og skuepenge, som hang om dens hals, og de smukke strudsfjer, som var flettet ind i dens manke og vajede fra dens pande.

Mens de fornemme tilskuere betragtede de prægtige riddere med tavs beundring, eller med tavs misundelse, eller med tavs ligegyldighed, alt efter enhvers natur, var det modsatte tilfældet blandt tilskuerne på de borgerlige bænke, og her gav tankerne sig luft i lydelige udråb.

"Alle helgene! Hvilken pragt!"

"Sig hellere, hvilken skammelig ødselhed, nabo."

"Hvilke dejlige fjer! Se blot!"

"Jesu! Hvor ser han godt ud!"

"Slig pynt er ikke for mænd. Hvad siger ordsproget: 'Der skjules tit hule hude under smukke klude'."

"Ja, og hvad der fattes på fuglen, det haver han i fjerene."

"Bælgen er det bedste på ræven, og fjerene på strudsen."

"De ser ud, som riddere skal se ud! Men I skumler altid over, hvad I ikke kan nå. Hold dig vel, det klæder dig vel, hedder det i ordsproget."

"Se, hestene bærer store fløjlsdækkener og strudsfjer i panderne."

"Og guldkæder om halsen, ligesom ridderne!"

"Mon det bliver en ordentlig kamp?"

"På liv og død, siger man. Den ene skal blive på pladsen. De slås om en bestilling, siges der, og så vil der nok vanke skarpe hug."

"Ja, give Gud at det var så vel."

"Jeg skulle også ønske det. Det er længe siden, at jeg har set nogen blive stukket ordentligt af hesten, uden halvt for spøg, og det er dog ikke rigtig opbyggeligt."

"Jeg holder på herr Ivar Lunge, han vil nok klare for sig som en brav, dansk ridder."

"Ja, lur hollænderen, han ser også sikker ud. Han bliver ikke nem at magte."

"Hvorfor begynder de ikke?"

"De gør ed på, at de vil stride som ærlige og kristelige kæmper, uden falsk og svig, uden finter og kneb, uden trolddom eller signen, det hører sig til ved sådan lejlighed."

"Nå, det er derfor, at der står en gråbroder imellem dem."

"Nu er de færdige. Se, de kysser korset begge to."

"Hvad mon det er, kongen siger til dem?"

"Ja, Vorherre ved det. Jeg tænker, han siger, at de skal slås om bestillingen som mænd, og den, som sejrer, han skal få den."

"Nu hilser de på dronningen."

"Hun ser ud, som hun var bange for, at der skal ske en ulykke. Hun tør ikke ret se på kæmperne, har jeg lagt mærke til, hun ser hele tiden lige her over i træet, for at undgå at se dem hugge og stikke hverandre nede på banen."

"Her er måske noget, hun ser efter."

"Nej, det er bestemt blot for ikke at se dem slås. Men det er dumt, det er jo det, man er kommet her for."

"Hun skal være blød af gemyt, siges der."

"Så, nu tager de til lanserne, nu vil det ikke vare længe, inden det går løs."

"Nu går de andre til side. Pas på, ligesom der bliver blæst, vil de fare mod hinanden. Nu hilser de på hinanden med lanserne."

"Hestene kender rummelen, de kan knap holde dem. Se, hvor de stejler i vejret."

"Hvis hest var det, der vrinskede? Det er et godt tegn."

"Det var herr Ivar Lunges hingst. Nu vrinsker den igen."

"Pas på, han vinder, som jeg har sagt."

"Nu blæser de! Det var første gang ... anden gang ... tredje gang!"

"Alle helgene! hvilken fart! Hvor det dundrer i jorden!"

"Det er, som der står i kæmpevisen: det dunner under ros, de danske hofmænd der de udride."

De to riddere fo'r imod hinanden. De gennemgik hele karruselridningen, svingede deres heste på et indskrænket rum, og anbragte alle de fine og sirlige stød, som hørte til kunsten, hvori de begge var mestre. Men efterhånden antog denne væddestrid en alvorligere karakter. De små svingninger blev sjældnere, de lange løb hyppigere, lanserne førtes fastere og skarpere, og enhver stræbte øjensynlig at tilføje sin modstander et afgørende stød. Jørgen Tengnagel havde stødt en fjer af sin fjendes hjelm, men i næste stød førte Ivar Lunge en lille båndsløjfe bort på enden af sin lanse. Det var hans dames farve, som havde været fæstet på Tengnagels hjelm. Damerne klappede i hænderne.

De havde gjort tre kurrer, – som det kaldtes i turneringssproget – imod hinanden, uden at nogen af dem

havde opnået en afgørende fordel over sin modstander.

Det fjerde løb begyndtes. Ridderne fo'r atter frem med dundrende hovslag. Begges lanser var lagt an imod hjelmene. Ved en liden bevægelse med hovedet undgik Ivar Lunge sin modstanders stød; men Jørgen Tengnagel var ikke så lykkelig. Krøniken beretter, at Ivar Lunge traf ham "ret udi hjelmnettet for øjnene, så at spæret sprang udi to stykker." Men lansespidsen havde sønderbrudt visiret, og blev hængende fast i hjelmnettet. Jørgen Tengnagel rettede sig vel op i sadlen igen efter dette voldsomme stød, men hans hest blev, efter krønikens ord, "galen af den tørning, og løb imod væggen og muren, og stødte endda stykket bedre ind udi øjet." – Den ulykkelige ridder slap tøjlerne og greb efter spærstumpen for at trække den ud – men hænderne sank kraftesløse tilbage, han styrtede af hesten, og blev liggende ved foden af muren.

Et højt forfærdelsesskrig fra hele forsamlingen overdøvede den ulykkeliges suk og klangen af hans våben.

Før nogen anden kunne komme til, var Ivar Lunge sprunget af hesten og løftede sin faldne modstander op fra jorden. Men spærstumpen var gået igennem hovedet, og han indså øjeblikkelig, at redning var umulig. Riddere, patriner og våbendragere styrtede ind på banen, man hentede sårlægen fra teltet, men han rystede med hovedet og overlod snart sin plads til gråbrødremunken, der med krucifikset i hånden knælede ned ved siden af ridderen, som man havde støttet imod muren, og som var i færd med at drage sit sidste suk under det træ, hvis grene dækkede Dyveke og Anna.

En dyb stilhed herskede i hele forsamlingen, over alt så man grupper, som betragtede den faldne med tavs deltagelse. Det

støjende liv og den festlige glæde var pludselig veget for dødens alvor. Den eneste lyd, man hørte, var den dybe, mumlende stemme af barfodsmunken, som knælede ved siden af den døende og meddelte ham absolutionen. Det var, som om alle tilstedeværende var kommet overens om at vise Jørgen Tengnagel den sidste ære ved tavse at være vidner til hans død.

"*Requiem æternam ...*" sagde munken.

"*Dona mihi, Domine!*" hviskede den døende med lukkede øjne og næppe hørlig røst.

"*Et lux perpetua ...*" lød munkens klare, velklingende stemme.

Jørgen Tengnagel svarede ikke – han havde udåndet sit sidste suk.

"*Luceat illi! –– Requiescat in pace! Amen! Beati mortui, in Domino moriuntur.*"

Munken blev liggende ved siden af ham og læste bønnen for afdøde. –

Mens dette foregik, havde nysgerrigheden efterhånden overskredet optugtelsen hos tilskuerne på borgernes bænke, hvor kun de, som sad i den første række, kunne se, hvad der foregik så tæt under muren. De andre rakte sig så langt frem, som de formåede, og da det ikke hjalp, krøb de op på bænkene, den ene over den anden, så at de til sidst dannede en tæt klynge af hoveder. En tid lang kunne bænken bære denne forøgede vægt, men omsider svigtede den under dem, og nu opstod en øjeblikkelig forvirring. Den ene holdt sig fast i den anden, nogle skreg, andre bandede. Men da bænken ikke sank ganske sammen under dem, blev roligheden snart igen tilvejebragt, og uden at nogen kom til skade, krøb enhver tilbage til sin plads. –

Dyveke og Anna havde udstået den dødeligste skræk. Den tætte sammenpakken af den menneskemasse, der bagfra krøb hen over bænken, tiltog efterhånden således, at Gotfred af Ghemen og hans søn, der søgte at værne for dem på bedste måde, ikke længere kunne bære den vægt, som tyngede på deres skuldre, endskønt de holdt sig ved grenene af træet, der hældede ind over tilskuerpladserne. Der dannedes vel et beskyttende tag over de to fruentimmer af de nedtyngede grene; men da bænken knagede og folk sprang op, slap de to beskyttere pludselig grenene, og da disse slog tilbage i deres naturlige stilling, rev de alt med sig, hvad der var i vejen, og huer, hatte og tørklæder sås hængende i træet; blandt de sidste var også Dyvekes regnklæde, der blev revet af hendes hoved med en sådan magt, at hendes hårfletning opløstes og hendes smukke, lange hår rullede ned over hendes skuldre.

Da den almindelige tavshed blev afbrudt ved denne larm, vendtes alles øjne uvilkårligt derhen. Det varede kun et kort øjeblik, og ordenen var atter genoprettet. Men udsat for alles øjne stod i det samme Dyveke, midt på bænken, med håret ned ad nakken, i sin fulde skønhed, som end mere blev forøget ved den stærke rødme, der udbredte sig over hendes ansigt og hals.

"Der er Dyveke! Se Dyveke!" lød utallige dæmpede stemmer fra alle sider, og i samme øjeblik søgte, ved en ufrivillig tankeforbindelse, alle øjne kongen, som stod midt på judicerernes altan, og derpå dronningen, hvis opmærksomhed ufravendt var helliget den døende ridder.

Munken slog øjnene i vejret for at anbefale den døendes sjæl til Himmelens forbarmelse. Hans stirrende blik traf Dyvekes øjne, der skamfuldt sænkedes mod jorden, og forfærdet for

dette blik lukkede Dyveke øjnene og skjulte ansigtet i sine hænder; hun havde genkendt den unge gråbroder, som en gang havde ledsaget hende gennem den underjordiske kanal. Også munken skiftede farve, og hendes navn blandede sig i bønnen og tilintetgjorde hans andagt. – Ridderne og våbendragerne stirrede på hende med forbavselse. Slotsherren, – som i sit hjerte forbandede den svaghed, der havde bragt ham til at give efter for Dyvekes bøn om at lade hende deltage i denne fest, – slotsherren var straks ilet ud for at lade udgangene fra borgernes pladser åbne, og gaden rømme snarest muligt.

Den gamle ridder Stud trådte hen til hofmesterinden og hviskede: "Min ædle dame! Nu har vi ikke længere nødig at spørge slotsherren, hvor han har gemt hende. *Lige over for dronningen!* Ved min ære! Han skulle hellere have sat hende ved siden af Hendes Nåde. Hvilke tider vi lever udi!"

"Det er en uhørt frækhed," svarede fru Mejnstrup med hævet stemme. "Jeg håber, at den vil bringe sin løn som forskyldt. Her ville langmodighed virkelig være synd."

"Visselig, min ædle dame," sagde ridderen med salvelse.

Dronningen havde endnu bestandig øjnene fæstede på den døde, for hvis sjæl hun opsendte en varm bøn til Himmelen. Hendes andagt havde afholdt hende fra at bemærke denne lille forstyrrelse, som måske ganske var undgået hendes opmærksomhed, hvis den opbragte hofmesterinde ikke pludselig var trådt hen for hende med de heftige ord: "Der er det afskyelige kreatur! Der! Lige over for Eders Nåde!" – Og da dronningen i første øjeblik ikke fattede meningen af disse ord, tilføjede hun højt og lydeligt, idet hun med hånden pegede over

på det ulykkelige offer for hendes forbitrelse: "*Der* står Dyveke! *Det* har hun vovet!" –

Ved at høre dette navn blegnede dronningen. Hendes øjne fulgte den angivne retning og opdagede den smukke Dyveke, i færd med at unddrage sig mængdens blik ved et slør, som en velvillig hånd hjalp hende med at brede over hendes forgrædte ansigt og flagrende hår. Dronningen var ikke i stand til at vende sine øjne bort fra dette smukke syn; efterhånden steg rødmen i hendes kinder, og øjnene fordunkledes af frembrydende tårer. Hun vendte sig om imod Birgitte Bryske, langsomt nok til at hendes blik kunne søge kongen, der endnu stod på judicerernes altan. Men kongens øjne, som det ville have været hende en trøst at møde i dette øjeblik, var ufravendt fæstede på Dyveke. Da hældede dronningen hovedet mod sin hofdames skulder og brast i gråd. –

Langt fra at skjule dronningens bevægelse, gjorde hofmesterinden alt for at henlede opmærksomheden derpå. Og det lykkedes hende fuldkomment. Men midt under disse bestræbelser faldt hendes øjne hen på kongen, der i det samme betragtede hende med et blik, som bragte blodet til at isne i den forbitrede gamle dames årer og besindigheden til at vende tilbage. Og uagtet hendes stivsindede karakter skælvede hun, da hun ledsagede dronningen, som et øjeblik efter begav sig bort, fulgt af sine jomfruer og af mange adelige damer og herrer. –

Kort i forvejen havde Gotfred af Ghemen, benyttende sig af sin anseelse iblandt borgerne, taget den grædende og næsten afmægtige Dyveke under sin beskyttelse, og skaffet hende og Anna bort af den gabende mængde, der, ophidset af

gejstlighedens tilhængere, mumlede ukvemsord imod kongens frille og spottede hendes tårer. Anna var nær ved at synke i jorden af skam og skræk, og uden den understøttelse, Frants Ghemens arm gav hende, havde hun næppe nået Sigbrits gård.

Kongen havde gennemgået nogle højst pinlige øjeblikke. Stående midt på judicerernes altan havde han været udsat for alles blikke, der uophørligt fløj fra Dyveke til dronningen, og fra dronningen til ham. Årerne svulmede i hans pande, øjnene lynede, hænderne knyttede sig krampagtigt om altanens gitter, mens han gentagne gange bed i de sammenpressede læber. Hvad der foregik i denne heftige mands sjæl i dette øjeblik, vil enhver let kunne sige sig. Således blev han stående, omgivet af judicererne, der stod livløse ligesom kongen. Man skulle tro, at de endnu havde en dom, og det en fordømmelsesdom, at afsige. Da både dronningen og Dyveke omsider var borte, vendte kongen sig pludselig om og forlod hurtigt altanen, ledsaget af ridderne. Overalt, hvor han kom frem, veg mængden forskrækket til side for det rasende blik, som han kastede rundt om sig, – det spåede død og undergang. Selv hesten rystede, da han besteg den for at ride tilbage til slottet, hvilket ikke skete med den langsomme værdighed, hvormed toget var draget ud af slottet, men i et hurtigt trav, som lokkede gnisterne af brostenene. –

Tilskuerbænkene blev efterhånden tomme, og mængden forlod dystbanen under stille samtaler om, hvad der var forefaldet. Alle var mere eller mindre grebet af en uhyggelig følelse, og selv de blodgerrigste beklagede ridder Tengnagels elendige død.

Sværmen i gaderne tabte sig efterhånden, og alt vendte langt tidligere tilbage til den vante orden, end man skulle have troet.

De sidste, der forlod banen, var våbendragerne, som på deres skuldre bare Jørgen Tengnagels lig, indhyllet i en kappe. Munken gik ved siden af, og læste uafladeligt bønner for den afdøde. Foran red trompeterne, der blæste sørgmodige toner på deres instrumenter. Ridderens stridshingst med hans skjold og fane blev ført foran ham. Ivar Lunge og flere adelsmænd fulgte den faldne med sørgmodige miner. Således bevægede toget sig langsomt gennem gaderne, og dermed var det sidste optrin af denne glædelige og bedrøvelige fest til ende.

12. Hans Faaborg

En mørk stemning hvilede over de fleste af de personer, der fremtræder i denne historie, efter at dystløbet var til ende. Det var ikke blot Jørgen Tengnagels bratte død, der var grunden hertil; thi man var den gang vant til sådanne optrin ved kampe og turneringer. Men alle havde de følt virkningen af en ond ånds nærværelse, og var grebet af anelser om tilkommende ulykker. Dronningen havde lukket sig inde i sit sengkammer med Birgitte Bryske, og tillod ikke nogen at komme ind. Hofmesterinden gjorde for første gang ikke sin ret gældende til fri og uhindret adgang til Hendes Majestæt. – Kongen havde straks begivet sig til sit arbejdsværelse, ingen havde vovet at tale til ham, thi hans øjne var ildrøde. Man hørte ham gå heftigt op og ned ad gulvet; køgemesteren trippede frem og tilbage i forhallen, og havde ikke mod til at melde Hans Nåde, at maden var rede, uagtet spisetiden længst var forbi. –

Torben Oxe havde kastet sig på løjbænken, og med hånden under kinden grublede han over, hvad han vel skulle svare kongen, hvis han krævede ham til regnskab for Dyvekes ulyksalige nærværelse ved dystløbet, ganske imod hans bestemt udtalte vilje. – Dyveke havde sendt Anna bort for at give sine tårer frit løb i enrum. Og de flød ustandselige af et bekymret hjerte. Hun græd over kongen, over dronningen, over sig selv, over Torben Oxe, over alt, hvad hun blot tænkte på. – Anna sad hjemme i sit lille kammer med hånden under kinden og fældede stille tårer over Klavs Daa, – der imidlertid lå i en bevidstløs søvn i sit tarvelige værelse hos Johan Spegelberg,

som en følge af sygdom og anstrengelser. – Og den stakkels Gundel, som ingen underretning kunne få om hans tilstand, og som måtte skjule den kummer, der nagede hende, gik utålmodigt fra en stue til den anden, og ønskede af ganske hjerte, at den forhadte, gamle, sladderagtige ridder Stud måtte komme for at besøge hendes moder, thi hans ondskabsfulde efterretninger var dog at foretrække for slet ingen. –

Sigbrit, som ingen anelse havde om, hvad der var foregået, sad imidlertid i papirer og aktstykker til op over ørene, og eftersa regnskaberne fra toldembedsmændene, da Hans Faaborg trådte ind i hendes kammer. Hun så op, og sagde: "Det er sært, at I kommer her, al den stund der vel endnu er noget at gabe på i gaderne. Er I blevet borte den halve dag, som en erzedøgenicht, kan I gerne blive borte den anden halve med."

"Tilgiv mig, fru Sigbrit, at jeg har forsømt eders arbejde," sagde Faaborg med honningsød stemme. "Min herre havde befalet mig at agere mester Urian ved dystløbet. Men så snart alt var forbi, løb jeg straks her hid for at afslutte de regnskaber, Hans Nåde kongen har begæret. Vil I tillade mig at tage fat derpå, skal det snart være gjort."

Sigbrit, der havde vænnet sig til at betragte Hans Faaborg, som om han kunne være hendes og ikke slotsherrens tjener, skubbede en bunke papirer hen til ham uden at svare. Hans Faaborg bladede i dem, mens han af og til skottede til Sigbrit, der atter havde taget fat på sit arbejde.

"Her finder jeg netop det bilag, som Hans Nåde i går forlangte," sagde skriveren, da han havde fundet, hvad han søgte så ivrigt.

"Hold mund, og forstyr mig ikke!"

"Var det ikke bedst, at Hans Nåde fik dette bilag til regnskaberne ..."

"Hans Nåde tænker på dystløb og komediespil, og ikke på at regere," sagde Sigbrit, der var vred, hver gang sådanne kostbare festligheder fandt sted. "Det bilag kommer jo ikke turneringsløbene ved, hvad bryder han sig så om det."

"Kongen spurgte i morges, om der var bragt nogle bilag og papirer," sagde Faaborg. "Befaler I ikke, at jeg skal bringe det over på slottet, jeg kunne give det til kongens sekretær, Gotskalk Eriksøn, eller til Jakob Thegemann, eller en anden af embedsmændene."

"For mig kan I bringe det til Bloksbjerg, og give det til den Lede, om I vil. Jeg befaler eder at holde eders mund og lade mig med fred. Gak til de andre dagdrivere, som løber efter abespil og børneleg og intet gider bestille, og lad den arbejde, som vil det. Det er godt, at fremmede vil tage sig af dette fattige land, siden landets egne ikke vil. Gak eders vej!"

Hans Faaborg lod sig det ikke sige to gange. Han sneg sig ud af stuen med papiret i hånden, og et øjeblik efter så man ham løbe gennem Højbrostræde til slottet.

"Nu skal vi se, om jeg forstår at nytte øjeblikket," sagde han ved sig selv. "Lykken er med mig i dag. Skæbnen har først lagt en god grund ved dystløbet, dernæst lader min herre mig skøtte mine egne veje, så spørger Sigbrit mig ikke ud om festen og hvad der er hændet, som jeg var mest bange for, og til sidst finder jeg straks papiret, som jeg søgte, og som skal skaffe mig adgang til kongen. Han kastede øjne til slotsherren på hjemvejen fra dystløbet, som om han ville æde ham. Øjeblikket er gunstigt. Nu slår min stund, og I skal få at se, at Hans

Skriver er lige så fin politiker som alle I andre. I var så knibsk, jomfru Dyveke; jeg var eder ikke smuk nok, og I var så streng og så hovmodig, Torben Oxe! Men mod går for fald, og knibske møer tit i kloster dør. Slotsherren forlangte regnskab af mig i går ... Det skal han få; thi låner kongen mig sit øre i dag, vil jeg gøre regning med eder alle, så mange I er." –

Kammermesteren og køgemesteren stod i en vinduesfordybning i forhallen, og ventede på at kongen skulle tilkendegive sin vilje, thi ingen vovede at gå ind til ham. De samtalede hviskende om de begivenheder, som var forefaldet ved dystløbet. Jørgen Tengnagels død rørte dem ikke stort, thi død mand er straks glemt ved hove; derimod var optrinnet med Dyveke en sag af vigtighed, og begge var enige om at misbillige hofmesterindens dristige adfærd ved denne lejlighed. Da trådte Hans Faaborg ind i hallen med et papir i hånden, som han sagde, han skulle aflevere til Hans Nåde, der havde forlangt det allerede i går. Begge de høje embedsmænd vidste, at Sigbrit brugte ham til at arbejde i regnskabsvæsenet; hans foregivende var derfor sandsynligt, men ingen af dem skøttede om at anmelde ham. Ville han selv vove at banke på kongens dør, ville de ikke forhindre det, siden han sagde, at han var befalet af kongen til at komme. Den dristige skriver betænkte sig ikke længe herpå. Han løftede forhænget op, og bankede på døren.

"Hvem er der? Kom!" lød kongens barske stemme fra arbejdsværelset.

Hans Faaborg trådte underdanig ind og lod forhænget falde. Hans dybe buk nåede næsten til jorden; men da han atter hævede øjet og så på kongen, fo'r en kold gysen igennem ham,

og i forfærdelse tabte han papiret af hånden. Han var til mode som hunden, der var faldet ned til løven i dens hule.

Kongen stod midt i værelset, med hat og kappe, lige som han var kommet fra dystløbet. Ansigtet var blegt og fortrukket, munden var fast klemt sammen, øjnene var ildrøde. Den venstre hånd var knyttet om kårdehæftet, den højre udstrakte han truende mod den indtrædende, der ikke var i stand til at sige et ord, således havde skrækken lammet hans tunge.

"Hvad vover I? Hvem er I? Hvad vil i? – Guds dross! I svarer ikke? – Hvad vil I, spørger jeg. Giv mig papiret! ... Giv mig det, for alle djævle!"

Hans Faaborg bukkede sig og rakte skælvende papiret til kongen, som kastede et flygtigt blik deri, og derpå slængte det på bordet blandt andre sager, idet han atter begyndte at gå op og ned ad gulvet.

Hans gang blev bestandig heftigere, og sporerne skar klirrende mod stenfliserne. Af og til kastede han et lynende blik til den skælvende skriver, som ikke vovede at bortfjerne sig. Kongen gjorde mine til at tale og tav; øjensynlig kæmpede han med sig selv. Men han var forfærdelig i denne kamp. Pludselig standsede han foran Faaborg, stampede med foden i gulvet og sagde: "I kommer mig netop tilpas, Hans Skriver. Jeg råder eder, tal sandhed, eller det koster eders liv! Ved alle helgene, jeg lader eder radbrække!"

Han gik atter nogle gange op og ned.

"I kommer ofte hos Sigbrit. I har været der endnu i dag, eftersom I bringer mig det papir fra hende. I ved vel, hvad der foregår i huset? – Hvem har bragt Dyveke til dystløbet? Svar!"

"Eders Nådes Højmægtighed," svarede den skælvende Faaborg, "jeg tror, at slotsherren har gjort det."

"Ha! Spørger jeg dig om, hvad du *tror*? Guds dross! Sig os, hvad du *ved*, eller du er dødsens! – Slotsherren? – Ha! Slotsherren! – Ja, vidste jeg det, vidste jeg det kun! – Hvad ved du? Guds dross! Vil du sige os, hvad du ved!"

"Slotsherren besøger ofte huset," sagde Faaborg med sagte og bævende stemme.

"Han taler med Sigbrit," sagde kongen, og så forskende på ham. Hans Faaborg tav.

"Svar, for tusind djævle! Hvem taler han med?"

"Nådigste konge, det har jeg ikke set!"

"Ha! Slotsherren! – Hvoraf tror du, at slotsherren har ført Dyveke til dystløbet?"

"Min herres smådreng fulgte jomfru Dyveke til den plads, hun fad på bag trægrenene."

"Ha! Videre! Og så?"

"Hun var tilsløret, og ingen kunne kende hende ... Men da slotsherren red forbi, hilste han hende med et hemmeligt tegn, det så jeg."

"Men hun? Guds dross! Gav hun ham også hemmelige tegn?" spurgte kongen med en stemme, der var så hæs og forfærdelig, at Faaborg ikke vovede at bekræfte, hvad han selv havde set.

Skinsygen fødes fuldbåren, ligesom Minerva, der i fuld rustning sprang ud af Jupiters pande. Kongens skinsyge, som Hans Faaborg selv havde fremmanet, fødtes som en fuldbåren jætte.

"Gav hun hemmelige tegn? Gjorde hun det?"

"Nej, hun gjorde intet tegn til slotsherren."

Kongen trak vejret dybt, som om en vægt var taget af hans bryst.

"Hvad så du mere? Tal, for Satan og alle djævle."

"Højmægtigste konge! Jeg så intet mere."

"Du er en dosmer ... eller en skurk," udbrød kongen, som atter gik op og ned ad gulvet. "Har du ikke set andet, er du en dosmer, som fortæller sligt om din herre ... Og har du sagt os mindre, end du ved, da er du en skurk, som bedrager din konge. Jeg skal lade dig lægge tommeskruer på, og give dig de spanske støvler at prøve, så skal sandheden nok komme for en dag. Guds dross! Det vil jeg lade gøre. Jeg skal lade dig knække led for led."

Hans Faaborg blegnede. Kongen betragtede ham nogle øjeblikke stift. Da greb han ham pludselig i halsen, med et voldsomt tag, og råbte: "Du er en skurk! Du lyver!"

Skriveren knælede ned for kongens fødder og udbrød med en klynkende stemme: "Eders Nådes Højmægtighed, jeg vidner for Gud almægtigste, at jeg er en tro tjener, og at jeg ærligt vil udsige alt, hvad jeg ved om min herre, som rigtig nok handler mod Eders Nåde med svig og falskhed, og omgås jomfru Dyveke rundeligere, end som han burde, hvis han var eder en tro mand."

Kongen havde atter sluppet Hans Faaborg; dette udbrud af hans harme havde opvakt en øjeblikkelig skamfuldhed hos ham, og selvbeherskelsen vendte efterhånden tilbage.

Når kongen først havde nået et sådant kulminationspunkt for sin vrede uden at begå nogen vold, havde man intet mere at frygte. Den snu skriver kendte kongen for godt til ikke at vide dette. Men om han end ikke havde personlig overlast at frygte,

spillede han dog et alt for vovet spil til ikke at skælve for udfaldet.

Kongen havde kastet sig i lænestolen, og vedblev at fæste sine tilintetgørende øjne på den blege Hans Faaborg, som ynkelig krøb sammen ved døren og skælvede, så at hans ben næppe kunne bære ham. En lang tavshed påfulgte.

"Med svig og med falskhed, sagde du, at slotsherren handlede mod mig? Var det ikke så?"

Disse ord udtalte kongen med dæmpet, næsten sagte stemme; men de lød langt forfærdeligere i skriverens øren således, end kongens voldsomme udbrud. Tigerens brøl er frygteligt, men langt forfærdeligere er de tavse, næsten venlige og indsmigrende bevægelser, der går forud for det spring, som tilintetgør alt, hvad der kommer den i vejen.

"Sagde I det ikke?" gentog kongen endnu sagtere og afbrudt, og blev ligbleg. "Sagde I ikke at han omgikkes vel rundelig ... med Dyveke? – Sagde I ikke det?"

"Jo, Eders Nådes Højmægtighed," hviskede Hans Faaborg, næppe hørligt.

Kongen trykkede hatten så dybt ned i panden, at de gnistrende øjne næsten skjultes. Hans læber dirrede, han bevægede dem krampagtigt, ligesom om han ville tale, men ikke kunne. Omsider sagde han mumlende: "Det skal koste ham hans hoved, så sandt som jeg er konge i Danmark. Det skal koste ham hans hoved!"

I det samme greb han sig med begge hænder til brystet, bøjede sig smertefuldt tilbage i lænestolen, udstødte af sine lungers fulde kraft et forfærdeligt: "Ha!" – og slog begge hænderne for ansigtet.

Det lød mere som et såret dyrs dødssuk, end som frembragt af en menneskelig stemme.

Hans Faaborg sank i knæ ved døren med foldede hænder. Kongen blev siddende med tildækket åsyn. En dødsstilhed herskede i gemakket, af og til afbrudt af en sagte klapren af skriverens tænder, der slog mod hverandre. –

Da kongen atter tog hænderne fra ansigtet, var hans læber og handsker blodige. Uagtet øjenlågene vare lukkede, røbede dog deres rødlige skær, at hans øjne havde den forfærdelige farve, der ofte havde været forkynder af en blodig dåd. Da han slog dem op, lignede hans blik en hyænes. Læberne åbnede sig, og to rader hvide tænder kom til syne, der bed tæt sammen, som man undertiden ser på en vild hingst.

Han havde glemt Hans Faaborgs nærværelse. Da han så dette vidne til den voldsomme sjælekamp, han udstod, fo'r han op i stolen og lagde hånden på kårdehæftet. Men i det samme lod han den atter synke, og vinkede til ham, at han skulle gå. –

Hans Faaborg løftede forhænget, åbnede døren og krøb ud i forhallen som en snog, der bugter sig langs ad gulvet. Han rystede som et espeløv og var ikke i stand til at besvare kammerariens og køgemesterens spørgsmål på anden måde end med gebærder, som skulle udtrykke, at kongen var forfærdelig at komme nær. De to embedsmænd så på hinanden og rystede betænkeligt med hovederne.

Hans Faaborg sneg sig til sit kammer og kastede sig på sengen. Men efterhånden, som blodet løb mindre hurtigt i hans årer, vendte besindelsen tilbage. Han havde dog opnået, hvad han ville, begyndelsen var gjort. Han vidste vel, at mistanken er en giftig plante, som ikke ved noget middel lader sig udrydde,

hvor den først en gang har slået rod. Det var lykkedes ham at så det onde frø i kongens sjæl, nu kunne han lade det skøtte sig selv, thi havde ikke kongen selv opfordret, ja, *tvunget* ham til at sige, hvad han vidste? Og han havde jo ikke sagt mere, end han kunne stå ved. Thi omgikkes slotsherren ikke vel rundeligt med Dyveke? Havde han ikke med sine egne øjne set, hvad der var foregået i kongens eget kammer? I nødsfald kunne han beråbe sig derpå ... og gøre sin ed derpå. Det kunne Torben Oxe ikke nægte ... Han var for stolt, den hovmodige nar, til at ville gøre en falsk ed, om han end derved kunne frelse sig af klemmen ... Kongen tilgiver ham aldrig. Det skal koste ham hans hoved, havde han sagt. Slet så galt gik det vel ikke, men mindre kan også gøre regnskabet op. Sigbrit vil måske blive vred, og Dyveke; men de kunne få nok at gøre med at rede for dem selv i denne sag. Hvad kunne han gøre for, at kongen havde fået øjnene op. Han kunne sværge, at han ikke havde talt, før kongen havde tvunget ham dertil med hånden på struben. "Thi at jeg før somme tider har ladet et lille ord falde, hist eller her, til Hans Nåde, det ved ingen," sagde han ved sig selv. "Det har ikke været spildte ord, det var klart at se. Ja. Der behøves kun en liden gnist til at sprænge en stor tønde krudt, når lunten er vel anlagt. Nu er det i god gænge. Men når tordenen raser, træffer lynilden altid de store, og skåner de små. Højst træ har størst fald. Lad os nu se, om den hovmodige Torben Oxe kan hytte sig. Hvordan det så går, kommer jeg i kongens yndest, han vil nok vide mere om den ting, kender jeg ham ret. Og regnskabet ... det skal ingen nød have dermed. Der er flere end en, som vil betale mig for de gode efterretninger, jeg nu kan bringe. Først hofmesterinden, hun hader slotsherren, og hun hader Dyveke

endnu mere. Så ærkebispen, han vil heller ikke blive lidet glad. Og prioren i Gråbrødre. Men de skal intet vide, før tid er, thi ellers fordærver de mig spillet ved alt for stor iver. Sneglen kommer også frem. Det tingen drøjes, det kommer den tilnøjes, ville Ole Skaaning sige. Så meget er vist, at sagte vind fører skibet sikrest i havn."

Og Hans Faaborg gned hænderne af glæde over, at hans onde anslag var lykkedes så vel. –

Da kongen var alene, kastede han sig tilbage i lænestolen, lukkede øjnene, og blev liggende i denne stilling som en sovende. Hænderne lå matte og kraftesløse på brystet, som hævede sig dybt og langsomt, store sveddråber perlede på hans pande. Efter den rædsomme vrede var fulgt en dødelig mathed, både på sjæl og legeme, som efterhånden gik over til dyb vemodighed.

"Forrådt! Forrådt!" gentog han uophørligt ved sig selv. "Forrådt af den eneste i den hele, vide verden, som jeg har elsket af mit ganske hjerte ... som jeg endnu elsker over alle andre ... Det var også en drøm ... Alt er drømme ... For en konge gives der ingen erstatning i hans byrdefulde kald ... Jeg drømte om kærlighed ... om trofasthed ... om lykke ... Jeg glemte, at konger kun finder falskhed og bedrag ... Og er det ikke gået mig således bestandig ... Jeg har elsket mit land og mit folk ... jeg har beflittet mig på dets lykke, dag og nat ... Hvad er det for et folk? – Skammelige, nederdrægtige præster, som forråder det helligste ... hovmodige adelsmænd, som røver og plyndrer, og fortrædiger mig, hvor de kan ... elendige borgere, som snyder og bedrager, og lader sig mishandle som feje harer ... fæstebønder, som er ringere end kvæget på marken ... Og Dyveke! Dyveke? ...

Jeg har elsket hende ... alene hende ... fra min ungdom ... fra den første gang jeg så hende ... jeg troede, hun elskede mig igen ... jeg glemte, at jeg var konge ... O! hun *har* elsket mig, hun har også elsket mig ... Nej, det var ikke løgn, hendes læber sagde, når hun sad på mit skød, og hendes øjne funklede af glæde ... når hun løb mig i møde, så glad som et barn ... når hun sagde mig, hvor meget hun havde længtes efter mig ... Nej! Det var ikke løgn og bedrag ... *Den gang* elskede hun mig! Og nu bedrager hun mig ... som alle de andre ... Også hun ... også Dyveke!" –

To store tårer rullede langsomt ned over kongens kinder og forsvandt i hans buskede skæg. Kristian den Anden, som man har kaldt den vilde, den grusomme, tyrannen, Kristian den Anden fældede vemodige tårer over sit hjertes mange skuffelser.

Havde ikke små, næsten umærkelige trækninger ved munden forrådt, at han led, kunne man have taget ham for en sovende, der drømte en stille, vemodig drøm. –

Da han igen, mat og langsomt, åbnede øjenlågene og så sig om, var det et næsten åndsfraværende blik, han kastede på alle genstande, der omgav ham. Og først efterhånden vendte hans tanker tilbage til virkeligheden, og til den nærværende tid. Den røde glans i hans øjne var forsvundet tillige med det trodsige, vilde udtryk i hans ansigt, og hvis en maler i dette øjeblik havde gengivet os hans billede, ville vi have tvivlet om historiens vidnesbyrd, og fornægtet, at denne konge var den samme, som den hollandske mester har skildret så barsk i hans velmagtsdage, vi ville ikke have troet, at denne konge var den samme, der tog en så grusom hævn over sine fjender. Men

havde han skildret ham i hans fængsel, efter at han ved tabet af tre rigers kroner, ved tabet af sin frihed og alle sine kære havde afsonet, hvad han havde forbrudt, efter at mangeårig ensomhed havde afdraget hans sind fra de jordiske ting, og henvendt hans vemodige tanker til Gud alene, på den tid, da selv de fleste af hans fjender følte medlidenhed med hans skæbne, da han selv udbryder i rørende klage over den hårdhed, hvormed man gennem så mange år har ydmyget den faldne konge – da ville den gamle mesters billede have bevaret os Kristian den Anden fra denne aften, der var fulgt efter en så stormfuld dag. –

Men på denne tid var kongens heftige sind endnu utæmmet, og havblikket afløste ikkun for korte øjeblikke stormen. Pludselig sprang han op af sit leje i stolen, skød hatten tilbage, og strøg med heftighed hånden over panden og øjnene, og i et nu var det vemodige udtryk forsvundet af hans ansigt, der atter var vildt og grumt. Han fo'r op og ned ad gulvet, som et rasende dyr, der er indespærret i et bur; årerne svulmede i hans pande, øjnene lynede og søgte en genstand for sindets vrede. Med et voldsomt ryk lå kappen langt fra ham i det ene hjørne af værelset, og hatten i det andet. Men endnu åndede hans bespændte bryst ikke frit. Han rev vamsen op, så at den såkaldte sekret kom til syne, – en slags panserskjorte af fine ståltrådsringe, som man ved visse lejligheder bar, fordi den var et sikkert middel mod snigmord. Og da han ikke kunne sønderslide stålringene, sårede han sit bryst ved at rive panseret imod huden, og denne smerte var ham velgørende. –

Den følgende dags morgen blev Hans Faaborg kaldet til kongen. Skrækken for kongens heftighed overgik langt hans

gløde over denne usædvanlige gunst, thi hans fejhed var stærkere end hans hævngerrighed. Men kongen var fuldkommen rolig, ikke det mindste tegn forrådte, hvor pinlig denne lange inkvisition og dens resultater var ham. Han udspurgte Hans Faaborg på det nøjeste, og denne, som frygtede, at lejligheden ikke oftere skulle vise sig så gunstig, benyttede den til at gyde al den gift i kongens øre, som hans hadefulde sjæl indeholdt. Han meddelte kongen, med de mindste omstændigheder, slotsherrens upassende spøg med Dyveke i kongens eget sovekammer, og gav det den hadefuldeste udtydning mod Torben Oxe, på samme tid som han søgte at udhæve, at denne adfærd af slotsherren havde været Dyveke imod. Kort sagt, han udviklede i denne samtale al den skammelige kløgt, der til dels var en lærdom af prioren i Gråbrødreklostret, for så vidt som hans eget slette sind ikke var tilstrækkeligt. Og i den grad var kongen i stand til at forstille sig, når han fandt det tjenligt til sit øjemed, at der endog hos Hans Faaborg opstod en tvivl, om slotsherrens letsindige opførsel mod Dyveke virkelig var kongen imod, og om han ikke muligvis i denne adelsmands tilbøjelighed til en forhenværende elskerinde, som det næsten lod til, at han var ked af, så et middel til på en god måde at blive af med hende. Ikke et ord forrådte, hvad kongen led ved denne undersøgelse, og Hans Faaborg havde ingen anelse om, at hvert af hans ord faldt som en edrende dråbe i kongens sjæl, og efterlod dybe og uudslettelige sår.

Da Hans Faaborg ikke var fuldkommen vis på at have ramt sin herre tilstrækkeligt med denne anklage, forstod han at henvende kongens opmærksomhed på det mislykkede forsøg

på at sende breve til Spanien, som slotsherren havde villet udføre ved Ole Skaaning, som han ikke glemte ved denne lejlighed at anbefale til en retfærdig konges nåde, da denne stakkels mand, som han sagde, havde pådraget sig den tyranniske slotsherres vrede. Og han mærkede snart, at han ikke dyrkede nogen gold jordbund ved at give kongen denne underretning. Da han ikke vovede at angribe dronningen som medvider i denne sag, lagde han skylden på hofmesterinden og dronningens kapellan; han vidste, at han derved gjorde Sigbrit en væsentlig tjeneste, og ville finde medhold hos hende, hvorved han muligvis kunne forsone, hvad han havde forskyldt ved at hæfte mistanke på Dyveke for ikke at have afvist slotsherrens kærlighed så bestemt, som hun burde. Og aldrig så snart havde han mærket, at kongen havde Klavs Daa mistænkt for at have været fraværende i denne anledning, og ikke, som han tidligere havde troet, for andre årsager, vedkommende oprøret i Sverige, for han bestyrkede kongen heri, og til sidst bragte hans tvivl til vished. Thi Klavs Daa havde han hadet fra hin nat; en instinktmæssig følelse havde allerede den gang sagt ham, hvad han senere havde overbevist sig om, at denne adelsmand var bedre anskrevet hos den smukke Anna end han. Og da Hans Faaborg forlod kongen efter at have tilsvoret ham den ubrødeligste tavshed over alt, hvad de havde talt med hinanden om, og den nøjagtigste påpassenhed for fremtiden – var det ikke med urette, at han sagde ved sig selv: "Det skulle være en snu djævel, der kunne gøre mere på én dag. Nu har jeg sørget for dem alle til hobe, og ingen glemt, for man skal had skøtte og venskab støtte … I skælder mig ud for den rødhårede skriver? Og dog handler I med mig, som jeg var en dum hund?

Nu vel, jeg skal vise eder, at det er sandhed, at ræven er rød. Jeg skal vise eder det, hvis lykken er med mig; thi list og lykke har en stor kraft." –

Hen imod aften gik kongen, ledsaget som sædvanlig af en af sine sekretærer og nogle få hellebarderer, ud af slottet og begav sig til Sigbrits gård. Hans øjne var stift hæftede på stenene i gaden, og han hilste mod sædvane ikke en eneste af dem, der ærefrygtsfuldt bøjede sig for ham. Da Sigbrits port havde lukket sig efter ham og hans følge, indtog hellebardererne deres plads ved indgangen til trappen, sekretæren begav sig til et af Sigbrits arbejdsværelser, mens kongen steg op af trappen med tunge og langsomme stridt.

Men han standsede ikke, som han plejede, i Sigbrits kammer, hvor hun sad ved sit arbejdsbord, der var overlæsset med breve og papirer. Og da hun stod op og ville vise ham et regnskab, hun var i færd med at gennemgå, og sagde: "Heraf kan Eders Nåde se, hvorlunde man gerne vil bedrage eder for tolden, om man kunne det," – skød kongen papiret til side med hånden og svarede barsk: "Man bedrager mig for tolden, som man bedrager mig for alt andet. Guds dross! Hvad taler I om told? Det var bedre, at I vogtede eders datter og vidste hendes veje, end at I tæller skillingerne i toldregnskabet; thi for Dyveke har I et vigtigere ansvar, end for dette. Hvad er her foregået? Hvor er Dyveke? Bliv her, og rør eder ikke af stedet. Jeg kan selv finde vej i mit eget hus, uden eders hjælp."

Uden at vente hendes svar gik kongen gennem salen og åbnede selv døren til de værelser, som førte ind til Dyveke. Sigbrit så efter ham med forbavselse; hun fattede ikke meningen af kongens ord, men hun begreb, at noget

usædvanligt måtte være foregået. Hun betænkte sig et øjeblik, og ville følge efter kongen, men han havde skudt skodden for døren efter sig. Da fortrak Sigbrits ansigt sig efterhånden, med hvert tag hun tog i låsen, til et spotsk smil; hun åbnede en skuffe i sit skrivebord, tog en nøgle ud, og forlod værelset.

Et øjeblik efter trådte hun, gennem en løndør i hendes sovekammer, ind i en lille gang, åbnede forsigtigt en dør, og stod nu i et snævert, mørkt aflukke, hvis tilværelse kun var hende bekendt. En tynd bræddevæg skilte hende fra Dyvekes værelse; i denne væg var på forskellige steder boret små huller, som gjorde det muligt for den lurende både at høre alt, hvad der blev talt i Dyvekes kammer, og tillige at overse enhver krog i værelset. Så vidt drev Sigbrit sit udspejdningssystem, at hun ikke engang undtog sin egen datter fra den almindelige regel, og på denne måde erfor hun alt, hvad kongen talte med hendes datter, uden at spørge hende derom. Sigbrit havde så ilsomt begivet sig til dette sted, at hun var på sin plads næsten i samme øjeblik, da kongen, som havde lyttet et øjeblik uden for døren, rev den op og pludselig stod for Dyveke, der forskrækket tabte lutten, hvormed hun havde ledsaget en vemodig lille sang, som hun af sit beklemte bryst mere nynnede end sang.

Kongens indtrædelse havde været så pludselig og så voldsom, at dette var grund og undskyldning nok for Dyvekes forskrækkelse. Men kongen, som heri så et bevis på en ond samvittighed, overvældede hende med en strøm af bebrejdelser, og den lurende Sigbrit erfor nu til sin store forbavselse, at det var Dyvekes nærværelse ved dystløbet, der havde givet anledning til kongens vrede, og Sigbrit fortrød, at hun havde overladt sin datter mere til sig selv, end hun burde. Dyveke

svarede ikke på kongens bebrejdelser, hendes tårer strømmede ned over hendes smukke, blege ansigt, der udtrykte så megen forsagelse og så dyb en kummer, at endogså den opbragte konge omsider rørtes deraf. Hans vrede gik efterhånden over til vemodighed; men endnu havde Dyveke ikke fundet et ord til sit forsvar. Denne tavshed lige overfor kongens heftighed, blev ham omsider utålelig, og hans vrede var ikke langt fra at blusse op, da han sagde: "Tal, og lad Os høre, hvad du har at sige til dit forsvar. – Nå? Du svarer ikke?"

"Jeg har intet at sige," svarede Dyveke, som for første gang så op, og for et øjeblik fæstede sine smukke øjne på kongen. "Ved dystløbet har jeg været, jeg vidste ikke, at det var så stor en synd. Eders Nåde har ikke alene dømt mig uhørt, men endogså straffet mig ved eders vrede. Nu har jeg intet at sige."

"Guds død, jeg dømmer ingen uhørt," udbrød kongen. "Ingen. Meget mindre dig, som har været mig kærere end nogen anden."

"Har været," gentog Dyveke sagte med et tilbagetrængt suk. "I disse to ord ligger min dom. Har været – det hører til den forbigangne tid."

Kongen tav nogle øjeblikke, og gik op og ned ad gulvet. Derpå standsede han foran hende, betragtede hende venligt, lagde sagte sin hånd under hendes hage og løftede hendes hoved i vejret. Dyveke slog ikke øjnene op.

"Ak! Dyveke! Vidste du, hvor gerne jeg ville kalde den forbigangne tid tilbage, om jeg kunne det."

Dyvekes hoved sank atter ned på brystet, da kongen vendte sig om og fortsatte sin vandring frem og tilbage i kammeret. Disse ord havde bekræftet hendes tvivl, de havde gjort hende

det fuldkommen tydeligt, at ligesom fortiden ikke mere *kunne* vende tilbage, kunne heller ikke de følelser og forhold kaldes tilbage, der tilhørte hin tid. Det var en ligtale over kongens kærlighed, holdt af ham selv; med den udåndede Dyvekes, for et øjeblik atter oplivede, kærlighed til kongen sit sidste suk.

"Den tid er forbi," sagde kongen halvt sagte, ligesom i tanker, idet han atter standsede foran Dyveke. "Den er forbi ... desværre."

"Det er den. Og den vil *aldrig* mere vende tilbage," svarede hun lige så sagte. Det lod som to ånderøster, der talte sammen over en grav.

"Aldrig?"

Dyveke tav et øjeblik, derpå sagde hun bedrøvet: "Nej, aldrig. Og hvad der heller ikke kan vende tilbage, det er ungdommen og sjælens barnlighed, det muntre sind og hjertets tillid, som aldrig har set sine forventninger skuffede."

"Er jeg da ikke længere konge i Danmark? Er ikke du og jeg endnu bestandig de samme?"

"Nej, nådigste herre, I er ikke mere den samme ... Og jeg heller ikke," tilføjede hun sagte og frygtsomt. "Ak, i dette øjeblik indser jeg det så tydeligt, jeg var forblindet ... Det er umuligt, I *kan* ikke elske mig således som før ... Den kærlighed, I har givet dronningen, den kan I ikke give mig igen, om I end ville tage den fra hende, som den tilhører med rette."

"Du er skinsyg, Dyveke," sagde kongen forlegent. "Du ser mere deri, end der er i virkeligheden. Du forveksler agtelse med kærlighed. Jeg agter dronningen. Landets fordel har udkrævet dette offer af mig. Jeg agter hende, men jeg elsker hende ikke."

"Nådigste herre, I elsker dronningen," sagde Dyveke med en overbevisning, som bragte kongen til at blinke med øjnene. "Og hvor var det muligt andet. Siden jeg nu har set dronningen nær ved, kan jeg forstå, at I ikke kan elske nogen anden end hende. Nej, det er umuligt."

Kongen tav og stirrede på gulvet.

"Nådigste herre," vedblev Dyveke, da kongen syntes hensunken i tanker og intet svarede, "det vil være eders og min ulykke, hvis al ting bliver således, som det nu er. Jeg ved ikke, hvorfra jeg tager mod til at udtale, hvad der først i dette øjeblik er blevet mig ret klart. Jeg er intet mere for eder, – jeg kan intet være, jeg kan kun gøre eder skade, og forbitre eders liv og eders forhold til dronningen. Send mig bort, nådigste herre, lad mig rejse tilbage til Holland, lad mig ende mit liv i stilhed, det vil jeg være bedst tjent med, thi jeg er kun lidet skikket til at leve i verden ... Jeg har meget at fortryde og begræde, jeg vil måske endnu finde nåde, når jeg i tide ydmyger mig ... Ak, dersom I vidste, hvor forfærdeligt der er spået eder og mig ... Lad mig rejse bort herfra, langt bort, – det er den eneste gunst, I endnu kan vise Dyveke, som *har været* eder kær. Ak, for denne kærligheds skyld, Kristiern, bønhør, hvad jeg beder om, og send mig bort herfra."

"Bort herfra? Begræde? Spådom?" gentog kongen. "Ha! Hvad er det for tale? Guds dross! Her sporer jeg igen mine virksomme fjender. Min svoger Karl, det er nogle af hans gamle talemåder, som Erik Walkendorff har lært ham. Det er bispetalemåder. Ha! Kommer de kronragede også inden for disse mure! De under mig intet fristed. Kunne de forgifte luften, uden at vove deres eget liv, de gjorde det forvist."

"Du vil bort herfra? Hvorhen? Med hvem?" vedblev kongen med heftighed. "Ha! Hvo har lagt denne plan. Her foregår mere, end jeg har drømt om. De har forstået at føre krigen også over på dette gebet! Men jeg er nu blevet varet ad i tide, og det skal ikke lykkes dem. Nej, du skal ikke rejse. Du skal blive, og alt skal være som det før har været. Jeg skal vise dem, at jeg kan holde dem stangen, så mange de er. Jeg skal vise dem det."

"Nej, du skal blive," vedblev kongen efter et ophold, med en inderlighed, som dybt rørte Dyveke. "Jeg kan ikke undvære dig, jeg kan ikke skilles fra min lille due. De vil skræmme dig bort, de vil lokke dig bort fra mig, de ved, at det ville være mig den største sorg i verden, hvis de kunne rive dig fra mig. – Ak, Dyveke! Således som jeg har elsket dig, har jeg aldrig elsket nogen anden ... Således kan jeg aldrig elske nogen anden. Hvor mangen gang har du ikke reddet mig for mig selv, når vreden var så mægtig i mig! Hvor ofte har du ikke trøstet mig, hvor ofte har jeg ikke fundet ro og fred hos dig! Ak, ro er dog den eneste lykke i verden ... men den er mig nægtet ... Vidste du, hvor meget min sjæl længes efter ro ... Jeg finder den først i graven."

Kongen havde taget plads ved siden af Dyveke, som sad på løjbænken; han lagde sin arm om hendes liv og kærtegnede hende. Men fortiden vendte ikke mere tilbage ved lyden af disse kærlighedsfulde ord, og Dyveke besvarede ikke kongens kærtegn, som kun pressede et dybt suk af hendes beklemte bryst.

"Ha! Du har intet andet svar end suk," udbrød kongen, hos hvem de kærlighedsfulde øjeblikke hurtigt blev afløst af vrede og heftighed. "Før var det anderledes, før manglede du aldrig ord. Ej, ej! Jeg ser, at han har ret, ihvorvel han er en hykler og en

skurk," vedblev han ved sig selv, idet han slap hende. Dyveke blev siddende med hænderne i skødet, som hun sad i dybe tanker, og stirrede lige ud for sig.

"Hvad tænker du på, Dyveke?" spurgte kongen pludselig. "Er det på slotsherren?" tilføjede han med et skarpt blik.

Uagtet Dyveke var letsindig og manglede karakterfasthed, havde hun dog så megen selvbeherskelse, at hun kunne skjule, hvor meget dette spørgsmål overraskede hende; hun skiftede næppe farve, idet hun svarede: "Nådigste herre, hvor falder I på, at jeg nu skulle tænke på Torben Oxe?"

Kongen lod sig skuffe af denne tilsyneladende rolighed, som næsten udtømte hendes kræfter. Han vidste ikke, hvor voldsomt hendes hjerte bankede i dette øjeblik.

"Ha! Dersom Hans Skriver har bedraget mig ... Det skal komme ham dyrt at stå," sagde han halvt sagte, som ved sig selv.

"Hans Faaborg? Den forræderske skælm?" udbrød Dyveke, som begærligt greb en anledning til at turde vise den bevægelse, hun var i. "Nådigste herre, er jeg da sunket så dybt hos eder, at en sådan usling tør bagtale mig for eder? Men det er hævn, thi han har vovet at anmode mig om kærlighed, og jeg har afvist ham med foragt. Og *han* tør bagtale mig for eder ... og I tror en sådan nedrig forræder! Alle helgene!"

En gysen fo'r gennem kongen; han fæstede et stift blik på hende, og hun udholdt det, uden at slå øjnene ned, thi hun talte jo sandhed, i det øjeblik hun anklagede sin fjende. Kongens øjne rullede ustadigt, han bed sig læben til blods, men tav.

Denne tavshed var nær ved at tilintetgøre Dyveke, den forfærdede hende mere end den største heftighed ville have

gjort; hun holdt hænderne for ansigtet og brast i gråd.

"Dyveke," sagde kongen bevæget, "fat dig, græd ikke. Jeg tror dig jo!"

Men ved disse ord flød hendes tårer endnu stærkere end før.

"Dyveke!" sagde kongen kærligt og lagde armen om hendes liv. "Min lille due!"

"O, send mig bort ... langt bort ... langt fra mine talrige og mægtige fjender ..." sagde hun med halvkvalt røst.

"Nej, de er afmægtige, de formår intet imod dig," sagde kongen og tørrede selv hendes øjne med sit lommetørklæde. "Stol på mig. Når kongen er med dig, hvo skulle så gøre dig noget imod? Fat dig, min lille due."

Kongen hviskede kærlige ord i hendes øre, og omsider lykkedes det ham at standse den krampagtige gråd, som forhindrede Dyveke i at svare. Da Sigbrit fra sit skjul så, at kongen trykkede et kys på Dyvekes kind, smilede hun og begav sig tilbage til sit værelse; thi nu var, mente hun, stormen forbi og de elskende forsonede. Men det var et tvungent smil, thi hun var ikke blind for de farer, kongens én gang vakte skinsyge ville medføre, som hun, trods al sin snildhed, skulle have ondt ved at bekæmpe. Thi hun vidste vel, at mistanke og skinsyge sjældent forsvinder ganske; de lader sig vel for en kort tid sænke på bunden af livets strøm, men bølgen kaster dem sjældent tilbage. De skjuler sig i dyndet, og strømmen glider fort, uden at røbe, hvad der ligger i dybet. En eneste ugunstig vind er nok til at oprøre vandet, – da viser de sig atter på overfladen og fører afgrundens dynd med sig. –

Kort efter trådte kongen ind i Sigbrits kammer. Den snilde kvinde, der sad på samme plads, hvor kongen havde forladt

hende, rejste sig ærbødigt, men talte ikke til ham, og da han med nogle venlige ord ville indlede en samtale, svarede hun kun så meget, som var højst nødvendigt. I bevidstheden af, at han havde fornærmet hende, bar han over med hendes ordknaphed. Få konger kan modstå deres omgivelsers eller yndlinges surmulen, og Kristian den Anden var ikke stærkere. Sigbrit bragte derved kongen til at føle, at han havde krænket både moder og datter, og denne erkendelse forstod hun snildt at benytte til sine fjenders skade, i den derpå følgende lange samtale med kongen, og aldrig nogensinde for havde han så ubetinget bifaldet Sigbrits ytringer imod dronningens hofmesterinde og pater Mansverus, hvis bortfjernelse hun krævede som et forsoningsoffer, thi fra disse to skulle, påstod hun, al den ondskab udgå, som ideligt forbitrede kongen og fortrædigede hendes og hendes datters tilværelse.

Da kongen atter havde begivet sig til slottet, måtte Dyveke udholde en forfærdelig straffeprædiken af sin moder. Men uagtet hun græd bitterligt, hørte hun dog kun lidet af Sigbrits formaninger og trusler; thi hendes sind var alt for opfyldt af angst og bedrøvelse til, at hun skulle have tanke for andres vrede. Spåkvindens forfærdelige forudsigelse begyndte allerede at gå i opfyldelse: hendes skæbne skulle være som gudsfornægterens – ak, hvad havde hun ikke allerede måttet fornægte. Hun skulle være forbandet på jorden ... og forbandet i Himlen!

"O, gid jeg var langt, langt herfra ... i den usleste hytte ... langt fra alle mennesker, ... eller i den sorte jord," sukkede Dyveke med øjnene fulde af tårer.

"Tossede tøs!" udbrød Sigbrit harmfuldt. "Lad mig oftere høre sådan snak, så skal du få med mig at skaffe, det lover jeg for sandt. Hvor det barn er blevet så opfyldt med dumme påfund, det er mig ubegribeligt. Men jeg skal have øjnene med mig, kan du tro, og den skal bøde, som det kommer fra, så sandt jeg er Sigbrit Willumsdatter."

Og rystende med hovedet gik hun ud af døren, og smældede den hårdt i efter sig. –

Den samme eftermiddag havde Klavs Daa begivet sig hen til slotsherren. Ihvorvel han endnu var svag efter den foregående dags anstrengelser, kunne han ikke bringe over sin samvittighed længere at opsætte at aflægge dronningen regnskab for den ham betroede sendelse. Torben Oxe lod ved sin smådreng forespørge hos Birgitte Bryske, om dronningen ville se Klavs Daa eller tillade ham at aflægge regnskab til nogen anden. Svaret lød, at dronningen ville modtage slotsherren og Klavs Daa.

Med bankende hjerte steg den unge mand, bag efter slotsherren, op ad løntrappen til dronningens gemakker. Efter at Torben Oxe havde ydet skønheden sin tribut efter sædvane ved at omfavne den lille Sofie Glob, åbnede hun døren til dronningens værelse.

Da Klavs Daa havde aflagt regnskab for sin sendelse, takkede Elisabeth med den ynde, hun i så høj grad besad, den unge mand for den troskab og udholdenhed, han havde vist i hendes tjeneste. Det havde lettet en stor sten fra hendes hjerte, sagde hun, at han var kommet tidsnok til at bivåne dystløbet, hun ville hele sit liv igennem have bebrejdet sig det, hvis hun havde givet anledning til, at en sådan tort var overgået ham, som nær havde

været tilfældet. Og hun takkede Gud og alle helgene for, at den amulet, hun havde lånt ham, havde vist sin kraft ved at beskytte hans liv, da det mest var truet; hun bad ham fremdeles at bære den, som en gave af hendes erkendtlighed, thi den kæde, hun havde smykket ham med ved turneringen, var en pris, som han havde vundet ved sin lanse, og den vedkom ikke de tjenester, han havde gjort hende. Den lykkelige Klavs Daa manglede ord til at udtrykke sin taknemmelighed. –

Mens dette foregik i dronningens gemak, stod den lurende Hans Faaborg i en vinduesfordybning af den store vindeltrappe, der førte op til kongens stokværk. Da kongen kom hjem og gik op ad trappen, faldt hans øje på skriveren, som ikke ville have undgået den storm, der allerede svævede over hans hoved, hvis ikke hans dumdristighed for denne gang havde frelst ham. Han trådte hurtigt og dristigt frem for kongen, og udbad sig tilladelse til underdanigst at turde gøre en meddelelse. Kongen betragtede ham et øjeblik med vrede … han havde stor lyst til at knuse dette giftige kryb; men Hans Faaborgs listige smil forrådte, at han var i besiddelse af en kundskab, som måske kunne være vigtig, og denne betragtning bestemte kongen til at skåne ham endnu i nogen tid.

"Hvad vil I sige mig, Hans Faaborg?" spurgte kongen barsk.

"Højmægtigste konge, slotsherren og den unge Klavs Daa sneg sig nys ad dronningens løntrappe op i slottet … til hofmesterinden," tilføjede han hurtigt, forfærdet over sin egen dristighed, da det pludselig faldt ham ind, at hans ord kunne udtydes som en anklage mod dronningen. Hans Faaborg havde næppe talt ud, før kongen allerede havde vendt ham ryggen og

med stærke skridt fortsatte sin gang op ad vindeltrappen, som også førte til dronningens værelser.

"Han går den lige vej," sagde Faaborg og gned hænderne, da han hørte, at de to hellebarderer, som holdt vagt uden for dronningens gemakker, stødte hellebarderne tre gange hårdt imod stengulvet. "Han går den lige vej ... han fanger nok rotten i fælden. Lad ham så se, hvordan han hytter sig."

Men Sofie Glob, som stod på vagt i dronningens forhal, havde hørt den samme lyd, der forrådte kongens ankomst; thi kun for ham og for dronningen stødte soldaterne hellebarderne på denne måde imod gulvet. Med en hofternes åndsnærværelse skød hun slåen for døren, mens hun løb bort, for at underrette Birgitte Bryske om den fare, der truede hendes herskerinde.

Hendes frygt var denne gang overflødig, thi dronningen havde allerede taget afsted med de to adelsmænd, og Birgitte havde lukket dem igennem døren til løntrappen. Sofie Glob kunne derfor atter skyde slåen fra døren, som i samme øjeblik blev revet op.

Med hurtige skridt gik kongen igennem forhallen, åbnede selv døren til dronningens gemak, kastede forhænget til side, og blev stående på dørtærsklen.

"Alene?" sagde han forundret, og lod øjnene løbe rundt i alle kroge, som om han søgte nogen.

Dronningen stod i en vinduesfordybning tillige med Birgitte Bryske. Dette ord overbeviste hende om, at hun var blevet udspejdet og anklaget.

"Nej, ikke alene," sagde hun venligt, idet hun trådte kongen i møde, som var standset inden for døren.

"Gå, Birgitte," vedblev hun, "min herres nåde ønsker at se mig alene."

Med en dyb hilsen forlod Birgitte gemakket.

"Nu er jeg beredt til at høre, hvad I vil sige mig," sagde dronningen med en blid fasthed.

I det første øjeblik var kongen forlegen. Han befandt sig alene med Elisabeth, for første gang efter det optrin, der dagen før havde fundet sted ved dystløbet. Han følte, at nu var øjeblikket kommet, da Dyvekes navn for første gang måtte blive nævnt imellem dem, og bevidstheden om hans uret imod Elisabeth gjorde hans mine endnu strengere.

"Kristiern, hvad er det, man har anklaget mig for?" spurgte dronningen med den samme mildhed. Og da han vedblev sin tavshed, mens hans øjne skød vrede lynglimt, tilføjede hun: "Hvad anklager I mig for, min herre og konge?"

"Guds dross, jeg anklager dig ikke," udbrød kongen med heftighed, thi han ville for alt i verden undgå en øm scene. "Jeg anklager dig ikke, Elisabeth, omendskønt jeg ved, at mine fjender spinder deres argeste råd i min hustrus nærhed ... og at hun måske ikke er fremmed derfor," tilføjede han. Og da dronningen, som ikke havde ventet denne anklage, betragtede ham forbavset, vedblev han: "I spiller eders rolle godt, Elisabeth! Guds død! Man skulle hartad tro, at I intet vidste om, hvad der oplægges imod mig. Men jeg er vant til at have et øje på hver finger. Jeg ved vel, at kejser Maximilian, som står eder i faders sted, er en slet betaler; men jeg skal nøde ham til at gøre sin skyldighed. Til trods for alle rænker, skal jeg nøde ham dertil. Her går også bud til Spanien i smug? Ej ej ej! De ville drage det ud hos broderen med medgiften, jeg ved vel hvorfor.

Det skal bringe mig i forlegenhed i disse onde tider, og gøre mig afhængig af gejstlighed og adel, at den sum ikke bliver mig betalt, som skyldes mig med rette, endnu fra vort bryllup, og som jeg trænger hårdt til."

"Nej, så sandt hjælpe mig Gud," udbrød dronningen, der oprørtes ved denne beskyldning, da hun var sig sin gode hensigt bevidst med det afsendte brev, som hun dog ikke turde omtale, for ikke at bringe Klavs Daa i forlegenhed. "Så sandt hjælpe mig Gud, det er en skændig bagtalelse, og den, som har forebragt eder dette, han har været en fræk løgner."

"Så sandt hjælpe eder Gud? Ej ej! Elisabeth? Har eders kapellan allerede lært eder at sværge med kauteler, efter munkevis? Men jeg kan sige eder, at hensigten er ikke meget bedre end gerningen, og er de onde anslag ikke blevet udført, da er det ikke for Guds eller for min skyld, at sådant ikke er sket, som var tilsigtet. Skam dig!"

Dette var for meget for dronningens tålmodighed.

"Nådigste herre," sagde hun, "dersom jeg havde grund til at skamme mig, da stod det slet til med mig. Men, helgene være lovet, det er ikke tilfældet, og jeg kan frit se eder i øjnene. Min samvittighed er min dommer, den siger mig, at jeg har intet forbrudt. Jeg får da bære eders vrede og eders ubillighed, som ... så meget andet."

Da hun havde udtalt de sidste ord, fortrød det hende. Hvor gerne havde hun ikke tilbagekaldt dem, om hun havde kunnet! Hun ville formilde dem, men kongen gav hende ikke tid dertil.

"Guds dross!" udbrød han, "din samvittighed din dommer? Du har en anden dommer, som kan kræve dig til regnskab, og det er kongen. Hvad er det for tale? Så meget andet? Ha! Jeg

ved, hvorfra alt dette kommer. Men jeg skal ramme dem, når de mindst venter det. Jeg skal vise dem alle, at jeg er konge, og ikke en nathue, som de kan handle med, som dem synes bedst. Så meget andet? Ja, jeg skal bringe orden i dette, som i så meget an det. Jeg vil ikke lade mig narre for, hvad der tilhører mig med rette. Jeg skal lade skibe tage op i søen, indtil medgiften bliver betalt, når ord intet hjælper. Her skal andre midler til, siden milde midler ikke vil forslå til at bringe eders farfader til at handle anderledes, end som en jøde og en ågrer."

"Alle helgene!" udbrød dronningen og slog hænderne sammen, "alle helgene! Hvormed har jeg forskyldt en sådan medfart! Har jeg da fortjent at ydmyges således!"

"Elisabeth," sagde kongen med mildere og sænket stemme, – thi han fortrød sin heftighed, – "hvi vil du lade dig ledes til mit og rigets fordærv? Hvi vil du gøre mig uret, og holde med mine fjender?"

"Jeg ville ikke være værdig at være eders dronning, hvis sligt kunne siges om mig med rette," sagde Elisabeth bedrøvet, men med en højhed, som endogså imponerede kongen. "Og jeg ville være min farfader uværdig, hvis jeg tålmodigt lod ham forhånes og længere hørte på sådanne ord. Den tid vil en gang komme, da I selv indser, hvor hårdt I har forurettet mig ... Den tid vil komme ..."

Hun afbrød sig selv, holdt tørklædet for øjnene og gik hurtigt ind i sit sengekammer.

Dronningens bortgang var sket så pludseligt, at forhænget allerede var faldet til efter hende, inden kongen kunne holde hende tilbage.

Han betragtede nogle øjeblikke døren, hvorigennem Elisabeth var forsvundet, lod derpå blikket glide rundt i det forladte værelse, som om han søgte en genstand for sin vrede; men alt åndede en fredelig ro inden for disse mure, og dronningens ufuldendte håndarbejde og de mange andre spor af hende, som overalt omgav ham, bragte ham atter til besindelse. Han lagde hånden på panden og drog et dybt suk. Dersom Elisabeth i dette øjeblik var vendt tilbage, ville han have bedt hende om tilgivelse for en krænkelse, som han bittert angrede; han ønskede af ganske hjerte, at hun ville vende tilbage; han tøvede nogle øjeblikke ... men hun kom ikke.

"Ha!" sagde han ved sig selv, "man trodser mig! ... Så meget andet? Dermed var Dyveke ment ... Men jeg skal sætte hårdt imod hårdt ... Ha! Hun bliver borte! ... Vil hun ikke komme til mig, da skal jeg komme til hende."

Kongen gjorde nogle hurtige stridt hen imod døren. Idet han ville løfte forhænget, gik døren op bag ved det.

"Elisabeth! Min Elisabeth!" udbrød kongen glad.

Forhænget droges til side, og fru Anna Mejnstrup stod for ham og nejede næsten til gulvet.

"Min frues nåde lader undskylde, at hun bliver i sit sengekammer, da hun ikke er vel."

"Ha! Ikke vel? Hvad fattes hende?" udbrød kongen, og gjorde et skridt hen imod dronningens dør.

"Nådigste herre, min frue ønsker at være ene," sagde hofmesterinden med sin skarpe, tørre stemme, idet hun stillede sig foran kongen, hvis ansigt i samme øjeblik blev blussende rødt. Han tilkastede hende et forbitret blik, men

hofmesterinden veg ikke af stedet; hun nejede atter til gulvet og gentog: "Dronningen ønsker at være ene."

"Hun ønsker at være ene? Og det lader Elisabeth mig sige? Og ved *eder*? Guds dross! Hvad er alt dette? Men vil hun være ene, så skal hun også blive det. Jeg er herre i landet og ingen anden, det skal jeg vise eder tilhobe, så mange I er. Fru Anna Mejnstrup, I forlader slottet og staden inden fire og tyve timer, og jeg vil sige eder, at dersom I herefter nogensinde lader eder finde i vor eller vor dronnings nærhed, da skal I få at føle, at vor regning endnu ikke er afgjort. Gå nu!"

Fru Anna Mejnstrup blegnede og måtte holde sig ved en stol for ikke at segne under dette uventede slag.

"Nådigste herre, under tre dronninger har jeg været hofmesterinde med ære ..."

"Guds dross! Derfor lader jeg eder jo heller ikke tiltale for de onde anslag, som I har udført imod os. Mod Otto Rosenkrantz' enke viser jeg skånsel, thi han var en tro mand, og ham har jeg ikke glemt; men kommer I mig igen på spil, da vil jeg kun i eder se Anna Mejnstrup, og da Gud nåde eder, så sandt! Gud nåde eder!"

"Det vil han sikkerlig," svarede hofmesterinden med hævet røst, thi kongens uforsonlighed havde gengivet hende al hendes stolthed og mod, og hun stod atter oprejst foran den forbitrede konge, og så ham uforfærdet i øjnene. "Med Guds og de helliges bistand håber jeg at leve bedre dage end disse, som er uden retfærdighed, ligesom de er uden taknemmelighed."

Kongen havde allerede foden på dørtrinet, da han atter vendte sig om og sagde spottende: "For at I ikke skal savne hellig bistand, kan I tage vor frues kapellan med eder. Vel var

det, at I mindede mig derom, fru Anna Mejnstrup, at vi på en gang kan få huset renset. Jeg siger eder, at dersom I og pater Mansverus lade eder finde i slottet i morgen ved denne tid, da skal I ikke mere komme over vindebroen, men tårnet skal være eder begge så vist, som I allerede sad der. Gak til Flandern eller til Spanien, om I vil, så behøver I ikke at skikke hemmelige bud; men bort skal I, thi I to er nok til at gøre en øglerede af et kongeslot, om det var nok så stort."

Med disse heftige ord forlod han hofmesterinden og stormede igennem forhallen.

Da kongen var borte, var fru Anna Mejnstrups kraft til ende, som havde kostet hende så store anstrengelser. Hun kastede sig i en stol og fældede bitre tårer over den store tort, som var overgået hende, der under tre dronninger havde udøvet et ceremonielt herredømme, som det hele hof, ja endogså hendes ophøjede herskerinder selv havde måttet bøje sig under. Og ingen konge kunne bitrere føle tabet af sin trone, end Anna Mejnstrup følte tabet af sin stilling ved hove. –

Det er et gammelt ord, at falsk slår sin egen mand på hals. Hans Faaborg havde ved sin underfundighed bragt sig i en meget vanskelig stilling, thi for at tilfredsstille sin egen hævn, havde han langt overskredet det hverv, bisperne havde givet ham, og han kunne forudse, at når en gang hans handlinger blev røbet, ville alle partier styrte over ham: Sigbrit og Dyveke for den mistanke, han havde sået i kongens sjæl imod slotsherren; dronningen og bisperne for den del, han – rigtignok uden at vide det – havde haft i hofmesterindens og kapellanens forvisning fra hoffet. Den eneste, han havde at holde sig til, var kongen. Derfor stræbte han idelig at gøre sig

behagelig og uundværlig ved at meddele underretninger, som kongen ikke på anden måde erholdt, snart om embedsmændene, snart om hoffolkene.

Tilsyneladende var han steget i kongens gunst, og i samme grad trodsede han slotsherren; han havde endogså vovet at foreslå sin medskyldige, Ole Skaaning, til fangefogedtjenesten på slottet, da denne blev ledig. Dette havde han vel ikke gjort godvilligt, men fordi han ikke på anden måde kunne stille pligtkarlen tilfreds. Kongen bevilgede hans bøn, og Ole Skaaning, som hidtil ikke havde vovet at lade sig se på slottet, efter det uheldige udfald af hans sendelse til Spanien, tiltrådte tjenesten, tvært imod slotsherrens vilje.

Men over alt dette blev Hans Faaborg ør i hovedet; han troede, at kongen ikke kunne undvære ham, og af den grund intet ville nægte ham. Allerede længe havde han ønsket et kannikedom i Roskilde, og da et sådant blev ledigt hen ad efteråret, bad han kongen indstændigt om at give ham denne belønning for hans mange og tro tjenester. Imidlertid henstod sagen uafgjort, indtil kongen, i de sidste dage af oktober, beredte sig til at foretage en kort rejse til Nørre-Jylland. Ved denne lejlighed ville han lægge vejen over Roskilde, og Hans Faaborg fornyede nu sin begæring om det ledige embede, fordi denne sag lettest kunne afgøres med Roskildebispen under kongens ophold i denne by.

"Tror du også, vi kan forsvare for vor samvittighed at gøre en sådan fugl til kannik?" sagde kongen.

Faaborg antog sagen for afgjort, og bad kongen nådigst at mindes ham, når han kom til Roskilde.

"Det lover jeg dig, Hans Skriver, jeg glemmer dig ikke så let. Dertil har du gjort mig for mange glade timer i mit liv."

"Han er dog forfærdelig, selv når han spøger," tænkte Hans Faaborg. "De øjne kan endnu bringe mig til at gyse, ihvorvel jeg er vant til dem og intet har at frygte af ham. Glad vil jeg være, når jeg ikke behøver at se dem mere, men kan sidde i Roskilde, i et fedt kannik-embede."

Den næste dag rejste kongen. Hans Faaborg var såre glad, thi han havde fået befaling at være i hans følge. Da de kom til Roskilde, hvor de skulle overnatte, og kongen steg ud af sin vogn, trådte skriveren tæt hen til ham, og bad ham nådigst erindre, at han havde lovet at mindes ham og hans begæring. Et barskt øjekast var kongens eneste svar; men en time efter bragte en af kongens sekretærer et brev til Hans Faaborg med befaling, at han straks skulle vende tilbage til København, og levere det i slotsherrens egne hænder, da det var vigtigt.

"Kongetjeneste er ingen magelig tjeneste," tænkte Faaborg, da han red tilbage til København ad den samme vej, han nys var kommet. "Men hvem andre skulle kongen sende i vigtige ærinder end dem, som han kan stole på. Det viser kongens tillid. Det er et skridt videre til min ophøjelse."

Og det var det; men på en anden måde, end Hans Faaborg havde tænkt. –

Ingen vidste, hvor Torben Oxe var gået hen, det var allerede sent på aftenen, og han var endnu ikke vendt tilbage til slottet.

Hans Faaborg slog sin kappe op over ørene og forlod atter slottet, idet han mumlede ved sig selv: "Jeg gad vide, om jeg ikke skulle kunne spore min herres veje til hans eget fordærv. På denne tid tror han sig sikker, og når katten er ude, spiller

musene gerne på bordet. Vi vil dog se, om vi ikke kunne tage ham i gerningen."

Det var en af de første dage i november, efteråret havde været usædvanlig mildt, og vinterkulden var endnu ikke indtrådt. Månen var nær ved at gå ned, den kastede endnu en magisk halvbelysning over de øde gader og mørke huse, thi klokken var hen imod ti, og ingensteds så man lys. Ikke engang den flittige Sigbrits værelse var oplyst, hvor ellers det sidste lys i staden plejede at brænde. Hans Faaborg sneg sig rundt om huset. Alt var stille som i en grav, ikke et blad rørte sig på havens træer, der sørgmodige hang ud over muren og formørkede den smalle gyde mellem Sigbrits og Gråbrødreklostrets haver, der var tæt bestrøet med visne blade ... Hvad var det da, der afbrød denne stilhed? – Faaborg lyttede. – Hviskende stemmer talte inden for havemuren. De fjernede sig og kom atter nærmere. Det var to stemmer i en sagte samtale, der blev ført af to gående, som bevægede sig frem og tilbage inden for havemuren.

"Det er slotsherren og Dyveke, det vil jeg dø på," sagde Hans Faaborg ved sig selv. "Han er en dristig skælm, at han tør vove sligt, mens månen står på himlen og kongen ikke er mere end fire mile borte. Hvad vil han da ikke vove i mørke nætter, når Hans Nåde først er i Jylland."

Stemmerne standsede ved den lille havelåge, som vi en gang har set Dyveke, Anna og Faaborg gå ud af. Han sprang hurtigt over gaden, og skjulte sig i den dybe dørkarm af en lignende låge, som i nogen frastand gik ind til Gråbrødreklostrets have. Her var han sikker for at blive opdaget, til denne side ville slotsherren ikke gå, da den kun ad omveje stødte til hovedgaderne.

Et øjeblik efter åbnedes døren, en høj skikkelse trådte ud af haven, en anden blev stående i døren.

"Farvel," sagde en mandig stemme. "Eders vilje skal blive adlydt, og alt skal blive forberedt, om jeg end derved afsiger min egen dødsdom, thi jeg kan ikke leve eder foruden. Lad mig håbe, at min trofasthed omsider vil blive lønnet, lad mig håbe, at I endnu giver mig tegn, at I har forandret eders beslutning."

"Nej, Torben Oxe, min beslutning står fast," svarede Dyveke. "Jeg har uigenkaldeligt fattet den, før jeg tilstod eder denne samtale, – hvad jeg ellers ikke havde vovet," tilføjede hun med et suk. "Jeg må bort herfra, og det må ske, mens kongen er fraværende. Når jeg er borte, vil man hade min moder mindre, – og da vil hun måske lade sig overtale til at følge mig i landflygtighed. Så længe jeg er her, sker det ikke, om jeg end bad hende nok så meget. Dette liv dræber mig, det er ikkun flugten, som åbner mig udsigt til at afbede mine synder og forsone mig med min Gud. Skaf mig bort herfra, gør det muligt for mig at nå et kloster udenlands, og jeg vil velsigne eders minde og bede for eder, så længe jeg lever."

Slotsherren, som ønskede at afbryde denne samtale, trykkede hendes hånd til sine læber og hviskede: "Farvel, Dyveke!"

"Nej, gå ikke den vej, en anelse siger mig, at det vil forråde os," udbrød Dyveke pludselig, da slotsherren ville forlade hende. "Der kunne komme nogen fra klostret, gråbrødremunkene færdes tit om natten i gaderne, jeg har mere end en gang hørt klosterportene knirke på deres svære hængsler om natten, når alt er stille."

"Farvel, Dyveke!" gentog Torben Oxe, idet han vendte om og gik den modsatte vej, der måtte føre ham lige forbi den lurende Hans Faaborg. Dyveke lukkede havelågen.

Da Faaborg så den fare, der truede ham, slog han kappen sammen om sig og løb hurtigt igennem den smalle gyde. Men slotsherren havde hørt hans flygtende skridt i de raslende blade, og forfulgte ham i afstand; thi det var ham alt for vigtigt at vide, om han var beluret, eller om dette var et tilfældigt møde.

Månen var gået ned, gyden var smal og mørk, Hans Faaborg havde et betydeligt forspring. Men da han ville se tilbage, snublede han over en sten og var lige ved at falde. Denne standsning gav slotsherren tid til at indhente ham; han råbte til ham, at han skulle stå, men forgæves. Da drog Torben Oxe sin kårde, for at tiltvinge sig med magt, hvad han ikke kunne opnå med det gode, så meget mere som han, i den flygtendes bevægelser, troede at genkende sin skriver, hvor utroligt det end var at Hans Faaborg, der om middagen var rejst med kongen, skulle være i staden på denne tid ... "Med mindre han skulle være vendt hemmeligt tilbage for at udspejde mine handlinger ... Da skal han skal dø," tænkte Torben Oxe. Og ved en omdrejning af murene, hvor den flygtende, som kun var få skridt foran ham, snart ville have fordelen på sin side, gjorde slotsherren et udfald og stødte efter ham med kården for at nedlægge ham.

Torben Oxes sværd gennemborede den flygtendes kappe, en flig af den blev naglet fast til muren, hvor kårdespidsen borede sig ind imellem to stene, men det standsede ikke Hans Faaborgs flugt; derimod var Torben Oxe opholdt i sin

forfølgelse. Da han fik kården ud igen, var han alene, og intet spor af den flygtende hverken at høre eller se. På muren hang en stump klæde; det var hjørnet af en simpel rytterkappe med en glat metalknap. Forbitret stak han kården i skeden, og gik med hurtige skridt til slottet. –

Ved vindebroen stod en søvnig skildvagt og støttede sig på sin hellebard. På Torben Oxes forespørgsel svarede han, at en mand i en kappe nylig var gået ind i slottet; han havde ikke kendt ham, men han havde givet det rigtige feltråb. Torben Oxe befalede, at vindebroen skulle trækkes op, og der skulle ses efter, om båden var under lås og lukke.

"Er han her, da skal han ikke komme levende af slottet," sagde han ved sig selv. "Men det er jo ikke muligt, at han kan være her. Det har været et blændværk af min indbildningskraft. – Ha! Hvo lister om her? Hvem der?"

"Det er mig, strenge herr slotsherre," svarede Hans Faaborg med forpustet stemme, som han stræbte at give styrke og fasthed.

"Ha! Er I *her*? Hvad gør I her? Hvi er I ikke hos kongen?"

Hans Faaborg ville svare, men han kunne ikke. Slotsherren betragtede ham stift ved det usikre skin af en døsig lampe, som brændte inden for vinduet i skriverstuen og kastede sine matte stråler igennem de tykke jernstænger og de små ruder ud på stenbroen i slotsgården. Omsider fremstammede han en kort beretning om anledningen til hans hurtige tilbagekomst fra Roskilde.

"Et brev fra kongen? Giv hid."

Den hånd, slotsherren strakte imod ham, rystede af den bevægelse, han var i. Men endnu mere skælvede skriverens

hånd, da han rakte sin herre brevet.

"Følg mig!"

Slotsherren gik foran, op ad vindeltrappen til skriverstuen. I det samme raslede lænkerne på vindebroen, der blev trukket op. Den klirrende lyd gengaves af slotsmurene, og Hans Faaborg sank næsten i knæ ved dette bulder, som tilråbte ham, at han betrådte det fængsel, han så ofte havde fortjent. Han tænkte på Gud. Det var måske første gang i hans liv, at en from tanke hævede sig i hans bryst. Han så op til himlen; men sorte skyer havde tilsløret den, og den svage belysning på de store, skumle mure tjente kun til at gøre dem endnu forfærdeligere. Slotsgården forekom ham som en uhyre grav. Med foldede hænder og usikre knæ fulgte han slotsherren, – han ville bede, men han kunne ikke.

Torben Oxe rev silkesnoren fra, hvormed brevet efter den tids skik var forseglet, og løb det igennem. Hans Faaborg betragtede ham med ængstelse. Den fare, han nys havde svævet i ved slotsherrens angreb på hans liv, som han kun med nød og næppe var undgået, de skumle omgivelser, alt bidrog til at indgyde ham usikkerhed og skræk. Torben Oxes ansigt opklaredes ved læsningen, han smilede endogså. Dette smil var som det klareste solskin for den forsagte skriver, der atter fattede mod.

"Gav kongen eder ellers noget bud?"

"Nej, strenge herr slotsherre. Hans Nåde sagde, at det hastede og var vigtigt."

"Deri har Hans Nåde ret."

"Og at jeg skulle være hurtigt tilbage."

"Virkelig? Sagde I det ikke, ville jeg næppe tro det."

"Endnu i denne nat," sagde Hans Faaborg med usikker stemme, som han ikke kunne beherske.

Slotsherren svarede ikke, han gik op og ned ad gulvet med brevet i hånden.

"O, gid jeg var tilbage ved mit kanonikat i Roskilde," hviskede Faaborg ved sig selv. "Lad mig kun komme uden for hans magt, kun uden for disse mure! Jeg vil give to alterlys til Sankt Nikolaj! … Jeg vil give to til den hellig ånds kapel! … Jeg vil give fire til Sankt Lucii Domkirke i Roskilde …"

Slotsherren standsede, og med ham Faaborgs fromme forsætter.

"Hvad er feltråbet i aften?" spurgte Torben Oxe barsk.

"Feltråbet? Det er … Dronning Elisabeth."

"Kom hid! I mangler en knap i eders kappe," sagde slotsherren, som pludselig greb fligen af hans rejsekappe og holdt den i vejret. Det ene hjørne var afrevet.

"I er forpustet, I må have redet skarpt for at komme tidsnok hertil. Jeg vil tro, I red endnu skrappere for at komme herfra … om I kunne."

Slotsherren fløjtede. Hans smådreng kom i døren og gned de søvnige øjne.

"Gå til Jacob Thegemann, og bed ham straks komme til mig. Og bring os vin og brød hid."

Slotsherren gik imidlertid op og ned ad gulvet. Hans Faaborg lod øjnene løbe rundt i den halvmørke skriverstue, som indeholdt et bord og nogle stole, et jernpengeskrin med en stor lås for, og en boghylde med regnskabsbøger. Alle disse genstande havde utallige gange været vidner til hans bedragerier, og tanken herom fordunklede hans blik, så at alt til

sidst svømmede i en tåge for hans øjne, og han ikke kunne skelne genstandene fra hverandre.

Pagen bragte en vinkande og brød.

Noget efter kom Jacob Thegemann. Det var en gammel mand, som var en af de underordnede, men betroede embedsmænd på slottet.

"Jacob Thegemann," sagde Torben Oxe, "dette er et brev, som kongen har ladet Hans Skriver bringe mig. Læs det for ham."

Den gamle mand tog med ærbødighed kongens brev, og læste med en snøvlende og ensformig stemme:

> "Vor gunst tilforn. Vid, at det er vor vilje, at I efterser og prøver Hans Skrivers regnskab, og gør derefter. Befalende eder Gud.
>
> *Kristiern."*

Hans Faaborg bed tænderne sammen og blegnede, – nu vidste han, at han var forloren.

"I har hørt Hans Nådes brev," sagde slotsherren, idet han modtog brevet af Jacob Thegemann. "I ser deraf, at det ikke har så stor hast med eders rejse, som I troede. Her er vin og brød. Og der ligger eders regnskabsbøger. I har denne nat til at opgøre eders regnskab, i morgen tales vi ved."

"Tag låsen fra pengekisten, Jacob Thegemann," vedblev slotsherren; "der behøves den ikke mere, og sæt den for døren, at denne smukke fugl ikke undslipper os. Jeg skulle tage meget fejl, om han ikke var moden til galgen. I morgen skal retten forhøre og dømme ham, thi der skal ikke ske ham andet, end hvad lovligt er."

"Vil I have, at jeg skal lade fangefogeden komme?" spurgte Jacob Thegemann.

"Ole Skaaning? Nej, jeg sætter ikke den ene ræv til at vogte den anden. Hans tid kommer vel også. Jeg vil selv være fangefoged. Luk efter os, og giv mig nøglen."

Den gamle mand havde taget den store hængelås fra pengeskrinet, derpå åbnede han døren og prøvede den i jernkrampen udenfor. Slotsherren vendte sig om for at gå.

I dette øjeblik kastede Hans Faaborg sig på knæ for at anråbe slotsherrens barmhjertighed. Torben Oxe stødte til ham med foden og sagde: "Væk, I skurk! Der skal ikke ske eder andet, end hvad ret er. Loven skal dømme eder, som I har fortjent, og anderledes bliver det ikke, så sandt jeg er en ridder, om I end krøb for mig til dommedag. Væk, I lumske hykler, og slip mit ben!"

Hans Faaborg rejste sig hurtigt. I angst og forbitrelse knugede han hænderne så hårdt sammen, at leddene på fingrene gav en knagende lyd.

"I skal stå kongen til rede for, hvordan I handler med mig," stammede han. "Kongen er over os begge. Kongen skal dømme mig."

"Trodser I på eders øretuderi? Det er for sent, Hans Skriver. Kongen *har* dømt dig, da han skrev: prøv hans regnskab og gør derefter. Opgør I nu regnskabet, Hans Skriver, så vil jeg prøve det ... og gøre derefter, for at kongens vilje kan ske, som I pukker på. Slip min kappe, I giftige snog, nu er eders tid kommet! Med eder har jeg intet mere at tale."

Slotsherren, Jacob Thegemann og pagen forlod skriverstuen. Hængelåsen blev sat for døren, Torben Oxe modtog selv nøglen

og gav embedsmanden befaling til at foranstalte det fornødne dagen efter, for at lovlig sag uopholdelig kunne blive anlagt imod Hans Faaborg for svig og uredelighed! Thi han vidste, at hans regnskaber var i uorden og at han manglede penge i kassen. Lov og ret skulle han nyde; men var han en tyv, skulle galgen være ham så vis, som han allerede hang der. –

"Han spillede højt spil, men han har slået de færreste øjne og skal betale spillet," sagde slotsherren ved sig selv, da han havde afklædt sig og lagde nøglen under sit hovedgærde. "Han har desuden set for meget og hørt for meget i denne aften, til at han kan komme levende derfra; thi han og ingen anden har beluret min samtale med Dyveke ... Hvad flugten angår, da vil det ikke sige stort, thi jeg er ikke den nar, som virkelig har i sinde at hjælpe hende herfra, med mindre hun betaler mig lønnen forud ... og heller ikke endda. Men lad hende tro det, så har vi anledning til stævnemøder ... Hans Skriver må af vejen ... Han har for længst fortjent sin skæbne. Her er intet valg. – Jeg vil ikke dømme ham ... kongen har dømt ham ... og hans egne gerninger vil dømme ham."

Det anede ikke Torben Oxe, at disse ord, som han udtalte i sit lønkammer over Hans Faaborg, en gang skulle blive udtalt på offentligt torv over ham selv, og kræve hans blod. –

Da Hans Faaborg var ene, kastede han sig fortvivlet på gulvet og jamrede sig. Hans forrige opfindsomhed havde pludselig forladt ham, han så ingen redning, ingen udvej til flugt, intet middel til meddelelse. Af slotsherren kunne han ingen barmhjertighed vente, han havde trodset ham alt for ofte og for åbenbart ... Sigbrit ville måske tage sig af ham, – hvis han kunne sende hende en eller anden smuk og kostbar gave ...

Dyveke ville bede for ham, hun var god og blødhjertet, uagtet hendes stolthed; men hvorledes underrette hende om den fare, han var i ... Kunne han blot komme uden for disse mure, da vidste han nok råd til at hjælpe sig selv ... Eller kunne han skaffe et hemmeligt bud til kongen, med angivelse af, hvad han havde set og hørt i denne aften ... Men det var umuligt ... Og kongen? Havde kongen ikke forrådt ham ... Havde han ikke skammeligt forrådt ham til slotsherren, som hadede ham for de tjenester, han havde været dum nok til at vise kongen ... Hvad turde han derefter vente af denne underfundige, utaknemmelige, falske konge, som gengældte tjenester med forræderi ...

"O, jeg dåre, at jeg ville stole på en konge," gentog han, den ene gang efter den anden. "At jeg kunne være dum nok til at tro, at en konge brød sig om andre, end om sig selv! O, kunne jeg hævne mig på Torben Oxe! Kunne jeg se ham i galgen, – jeg ville lade mig radbrække! – Hu! Lad mig blot komme ud!"

Han vedblev at rase og udstødte forhånelser og forbandelser mod kongen og slotsherren; han rev af al magt i jernstængerne for vinduet, men kunne ikke rokke dem af stedet; han rykkede i døren og sparkede imod den. I afmægtig harme knyttede han hænderne og fægtede fortvivlet i luften, som om han kunne gribe og tilintetgøre sine fjender. Ved en af disse bevægelser stødte han til lampen, så at den væltede og slukkedes.

"Jesu! Mit regnskab!" udbrød han forfærdet og slog hænderne sammen.

Et tæt mørke omgav ham, og en stilhed, som i graven. I hele det store slot hørtes ikke den ringeste lyd, som forrådte levende væseners tilværelse. Han lyttede længe og anstrengt, med tilbageholdt åndedrag. Men efterhånden forvandledes denne

stilhed til en regelmæssig, uhyggelig støj. Det var blodet, der bankede i hans tindinger, som om det skulle sprænge hans hoved. Denne støj blev omsider afbrudt af en anden, endnu uhyggeligere. Det var tolv klokkeslag, som forkyndte midnatstimen.

"Midnat!" sukkede han stønnende, da den sidste efterklang af klokkens dybe toner omsider var ophørt. "Midnat! Ikke mere! ... Allerede så mange! ... I morgen skal jeg aflægge regnskab ... Det er umuligt ... Det stemmer ikke, det er forfalsket ... der mangler store summer ... Forbandet være min lettroenhed! ... Forbandet være slotsherren! ... og kongen! ... og Sigbrit! ... og Dyveke! ... og bisperne! ... forbandet være bisperne og alle munke! forbandet i Helvede! ... De er stiftere af al min ulykke ... deres råd ... deres anslag ... deres fristelser ... og deres løfter ... Forbandet være alle præster og munke, i al evighed! ... Evighed? ... O! O!" –

Hans Faaborg sprang op i fortvivlelse; med famlende hånd søgte han efter vinkanden, som han satte for munden og tømte til den sidste dråbe.

Som om denne drik havde beroliget ham, kastede han sig på stolen, lagde armene over kors på bordet, støttede panden på armene, lukkede øjnene for ikke at se det mørke, der omgav ham, – og græd. –

Nogle dage var forløbet, det var den tiende november, solen var endnu ikke stået op, hvilket på denne årstid først sker klokken syv. Virksomheden var endnu indskrænket til husene, hvor man færdedes ved lys. Klokken var nylig slået fem. I den østlige del af staden, hvor fiskere og simple folk boede, begyndte det allerede at blive livligt i gaderne, idet enhver drog

til sin dont; fiskerne gik for at se til deres garn og høste den velsignelse, natten havde skænket dem. Arbejdsfolkene drog til deres forskellige arbejder. I den vestlige del, hvor de rige handelsmænd den gang boede, blev det først dag en god time sildigere, thi forretningerne i deres pakboder begyndte på denne årstid aldrig for daggry. Her var endnu alle døre lukkede og gaderne tomme. Desto stærkere genlyd gav de tunge trin af en lille skare bevæbnede mænd, som tavse drog igennem Algaden fra Gammel Torv, og begav sig til slottet.

Beboerne, som blev forstyrret i deres huslige dont ved denne tidlige larm, ilede nysgerrige til vinduerne og så ud, og de, som havde kendskab til hoffet, genkendte ved skinnet af en næsten nedbrændt fakkel den gamle Jakob Thegemann og nogle af slotsherrens svende. Bag efter toget gik en gråbroder, som ved hjørnet af Klosterstræde bortfjernede sig i stilhed, mens de andre fortsatte deres ensformige gang til slottet. Men hvor dette tog kunne komme fra i den tidlige morgen, det var for alle en gåde.

For beboerne af Gammel Torv blev denne gåde først løst.

Midt på torvet stod stadens høje, murede galge, en uhyre trefod, der oventil blev sammenholdt af tre tykke bjælker, som dannede en triangel. Fra bjælkerne hang stærke jernkæder ned, fra hver bjælke tre, der endtes i brede halsbøjler. Imellem de to murpiller hang benradene af to forbrydere, det ene skelet var endnu ikke ganske afpillet af rovfuglene, som bestandig i tætte skarer var at finde på dette sted, der efter loven tilhørte dem. I det tredje rum svævede en mand, som for få øjeblikke siden endnu havde været blandt de levendes tal. Det afsjælede legeme dinglede frem og tilbage i de klirrende kæder, som om livet

endnu ikke var ophørt; men hovedet hang bøjet imod brystet, så vidt som den brede halsring tillod det, og det tykke, rødlige hår, der var usædvanlig langt, faldt ned over den hængtes ansigt, og skjulte det næsten ganske. En sværm høge, ravne og krager fløj med hæse skrig i store kredse over galgen og bød offeret velkommen, og ligesom om det gjorde dem dristigere, at ansigtet var tildækket, blev disse kredse bestandig mindre, og de rovgerrigste fløj så nær, at man hvert øjeblik kunne vente, at de allerede ville tage deres bytte i besiddelse, endnu inden blodets varme var kølnet.

En mand kom åndeløs løbende fra en sidegade og nærmede sig galgen; uden at betænke sig greb han fat om den hængtes ben og løftede legemet i vejret, så at kæderne raslende faldt ned på dets skuldre. Men hovedet sank derved kun endnu længere ned på brystet, og armene bevægede sig ikke for at understøtte dette redningsforsøg.

Han lod liget langsomt synke, kæderne strammedes atter, og da han slap det, begyndte igen den samme perpendikelmæssige bevægelse af det afsjælede legeme, som bevægedes frem og tilbage, idet jernringene gav en svag, pibende lyd.

"Med ham er det ude," sagde manden, som ikke var nogen anden end Ole Skaaning. "Derved er intet at gøre. Når æblet er moed, så falder det. De har hængt ham så godt, at jeg selv ikke kunne have gjort det bedre. Halsbenet er knækket, og den, som har trukket ham i benene, har ikke sparet på sine kræfter, han har gjort den tykhalsede Hans skriver så langhalset som nogen adelsmand. Hm! Han var al tid så hidsig på at komme til at ligne de fornemme, og på at blive ophøjet. Nu har han nået det alt sammen, til sit eget fordærv. Jeg sagde ham det tit nok, at

hovmod går for fald; men han ville ikke høre det. Han var snu til al ting, men ikke til at kende sit eget gavn, ellers havde han vidst, at det er ondt at komme for gjort råd og afsagt dom. Han troede, at nåede han blot kongens øre, så havde han spil vundet. Men han kom netop tidsnok til at blive hængt ved lys med al sin kløgt. Det er ondt at spise kirsebær med de store, thi de folk ved godt, at når træl trives, må ædling fordrives. Der hænger han nu, – som kunne regne bedre end nogen jøde, og kunne sætte bispen selv et X for et U. Der hænger han nu, – og det hjælper ham alt sammen ikke til andet, end til at blive ravneføde. Væk du og giv tid!" udbrød han pludselig med stærkere røst, idet han kastede sin hue i vejret for at skræmme en gammel ravn, der ville sætte sig på den hængtes hoved, og som han netop kunne skimte imod den klare, stjernefulde himmel.

"Der var mange stjerner på himlen i nat," vedblev Ole Skaaning ved sig selv. "Og ikke en af dem alle var hans lykkestjerne. Hm! Den, som skal have den kranke skæbne, den gode kan ikke få. De siger, at det er stjernerne, som regerer menneskene ... men hvem regerer så igen stjernerne? ... Hm! – Men det båder mig ikke at stå her længere og fange griller. Kragerne og ravnene holder jeg dog ikke borte, de tager, hvad dem tilhører ... og han mærker det jo heller ikke ... Når man er død, så er al ting forbi ... Al ting? ... Hu! det er koldt i denne morgenstund ... og en død mand er et slet selskab for andre end for de sorte fugle og de grå orme ... Der hænger han nu og vipper! ... Han har ærlig fortjent galgen mange gange, for underfundig skurk han var ... men kunne jeg ramme at hævne ham på slotsherren, gjorde jeg det med god vilje, thi Hans skriver har dog været min kammerat ved mangen lystig streg,

og han har undt mig mangen skillings fortjeneste. Og vi var dog ligesom skabte til at stå last og brast med hinanden."

Da Ole Skaaning havde holdt denne ligtale, som ingen andre end ravne og krager hørte, vendte han sig om og gik bort. –

Ved daggry samledes folk om galgen, de betragtede Hans Faaborg, mere med nysgerrighed end med medlidenhed, og de fleste mente, at han havde fortjent, hvad der var vederfaredes ham. Den hele dag, og mange dage efter, var Gammel Torv et meget besøgt sted. Enhver ville se slotsherrens hængte skriver, og iagttage de ødelæggelser, som fuglene anrettede, der ubarmhjertigt hakkede i ham, og snart havde gjort hans ansigt ukendeligt. Man erfor, at han var lovlig dømt af retten for underslæb og mangehånde bedragerier, thi han havde forfalsket slotsregnskaberne, og der manglede blade i hans regnskabsbøger, så at det ikke var muligt at finde rede i disse sager, eller angive størrelsen af de betydelige summer, han havde bestjålet kongen og sin herre for. Den almindelige mening var, at han havde levet som en tyv og var død som en tyv, og at dommen var retfærdig, som dømte ham til at blive hængende i galgen, andre til advarsel, indtil han var fortæret. Nogle mente rigtig nok, at der var handlet lovlig strengt med ham, og at dommen var blevet udført så hurtigt og på en så lyssky måde, at man vel havde grund til at tro, man ville ham til livs for andet, end for stjålne penge. Men ikke engang disse ville tale godt om hans karakter og handlemåde.

Da efterretningen om Hans Faaborgs endeligt nåede Sigbrit, blev hun vred, og beklagede at have mistet en brugbar tjener, som vel var en fræk skurk, men som man kunne have forvaret bag jernstænger og ladet arbejde for føden i mange år, da han

var ung og stærk, og sjældent dygtig i skriven og regnen. Dyveke blev bedrøvet, da hun erfor Hans Faaborgs skæbne, og det fortrød hende bitterligt, at hun havde bidraget til at afsløre hans tvetungethed og slette karakter for kongen, ihvorvel hun ikke havde sagt andet, end hvad sandt var, og hvad der var nødvendigt for at svække den tiltro, kongen satte til hans bagvaskelser mod Torben Oxe, og måske mod hende selv. Da Anna fortalte hende, hvad man vidste om skriverens endeligt, brast hun i gråd, slog sig for brystet og sagde: "At han er blevet hængt, det har jeg virket til; den guddommelige miskundhed tilgive mig!" – Og de tårer, den blødhjertede Dyveke fældede over Hans Faaborg, var måske de eneste, der stod ved hans død.

Da kongen kom tilbage fra Jylland, spurgte han ikke om Hans skriver, – som man for længe siden havde hørt op at tale om i staden, og som folk næppe en gang lagde mærke til, når de gik over Gammel Torv, hvor hans næsten ukendelige legeme hang i jernkæderne og udbredte en utålelig stank, der kun langsomt aftog, eftersom det efterhånden lykkedes fuglene at fortære de af laser næppe dækkede levninger.

13. Klostret

Det var en fru Inger, enke efter kong Valdemars hofmarskal Stori, senere grevinde af Regenstein, der i året 1237 skænkede franciskaner-ordenen plads og ejendom i København. Franciskanerne havde fra begyndelsen af været en meget streng orden, der havde en sær ringeagt for timeligt gods og ære; men efterhånden forsøgte man at give statutterne en mere rimelig fortolkning, og der er al anledning til at tro, at gråbrødrene omsider har drevet det temmelig vidt i subtile udtydninger af den hellige Franciskus af Assiciums strenge love. At franciskaner-klostret i København senere blev nabo til Sankt Klaras nonnekloster, havde måske sin grund deri, at begge ordener er stiftet af den hellige Franciskus, og at disse klostre begge stod under samme guardian. Imidlertid fandt dette naboskab først sted over to århundreder efter gråbrødreklostrets oprettelse, da klarissernes kloster først blev stiftet i året 1497, kort efter at gråbrødrenes udsvævelser havde medført en streng reform af det hele kloster.

Så meget havde tiden forandret i de fromme fædres strenge levemåde. Franciskanerne *skulle* nemlig leve i al ydmyghed, udelukkende af tiggeri, derfor kaldte de sig ikke *fratres*, som andre munke, men *fraterculi* eller *fratres minores*, ringere brødre, og almuen kaldte dem minoriter. Gråbrødre blev de kaldt efter deres askefarvede kapper, og barfodsmunke, fordi de både sommer og vinter måtte gå med bare ben. En træklods, som blev bundet fast under fodsålen, var det eneste tilladte skotøj, om man tør kalde det således. Tiggerbrødre hed de efter deres

håndtering. Faste, tavshed, afholdenhed og idelig spægelse, bare ben, en askefarvet kappe, en skjorte af hårdug, to brædder til en seng, et knippe halm og et groft tæppe, fra midnat til middag idelige bønner, den øvrige del af dagen strengt havearbejde, – med disse få ord er en franciskaners liv aftegnet, således som ordenens statutter foreskrev det, og således som det vel også i begyndelsen blev efterfulgt.

Når man undtager, at en flittig munk, som hed Johannes Paschæ, har gjort sig berømt ved at afskrive hele Biblen to gange, ved man ikke andet om franciskanermunkene, end at de til forskellige tider arvede penge. Imidlertid var der dog en skole ved dette kloster. Denne skoles drenge, som også levede af tiggeri, havde en særegen dragt, som vi tidligere har omtalt. De var meget talrige og drev tiggeriet med megen påtrængenhed, hvorfor Kristian den Anden omsider, man siger efter Sigbrits råd, "fo'r hart med dennem ved en forviselse af byen", så at ingen forældre fik lov til at holde deres børn ved studeringer, med mindre de kunne underholde dem uden hjælp af tiggeri.

Gråbrødreklostret var en stor bygning med tårn og spir, thi franciskanerne havde en gang været meget fornemme og havde betydelige privilegier, blandt andre det, at ingen prælat kunne nøde dem til at skrifte for andre, end for medlemmer af deres egen orden. De var også meget rige, de arvede ofte, og testamentjægeri har til alle tider været indbringende, ligesom også tiggeri, når det drives i det store og med plan. Klostret bestod af mange afdelinger. Guardianen, som var en fornem herre, havde sin bolig her, så og hans embedsmænd prioren, subprioren og cellarius eller kældermesteren, som i alle munkeklostre var en vigtig person, der endog undertiden stod i

brevveksling med paven. Kirken indtog megen plads, den var stor og prægtig og havde flere altere. Dernæst var der celler for kannikker og munke, for konverser og lægbrødre, som opholdt sig i klostret af gudeligt kald, uden egentlig at være indklædte, og for tyendet, som var meget talrigt. Biblioteket, ragestuen, hvor tonsurerne blev vedligeholdt, kapitelsstuen, refektorierne eller spisestuerne, klosteromgangene, sygestuerne, herrestegerset, broderstegerset, svendestegerset, bryggerset, kældermesterhuset, væverens hus, svendehusene, våbenhusene, havehusene, staldene og hundehusene for jagthundene, alt dette behøvede en betydelig plads. Dertil kom de forskellige gårde og haver, både til blomster, urter og apotekersager, så at det ikke er til at undres over, at et så betydeligt kvarter af staden hørte til et eneste kloster. En høj mur omgav hele klostrets ejendom og skilte denne lille, men den gang endnu mægtige, pavelige stat fra den større, der omgav den, og hvis kongelige magt ophørte ved denne grænse. Over den altid tillukkede port prangede ordenens våben; den tavse broder-dørvogter var den Cerberus, som bevogtede adgangen til helligdommen og bevarede de fromme fædres rygte inden for bolt og stang. Og alt, hvad der trængte uden for klostret, var lyden af de bestandige sange, af de idelige vigilier eller nattesalmer, messer eller morgensange, horaer eller timebønner, og sjælemesser for afdøde, som gennem dybe, alvorsfulde stemmer genlød i de stille gader, der omgav klostret, og vidnede om det andægtige og ærbare liv … der skulle føres inden for disse mure. –

Sent på en eftermiddag var et talrigt selskab af gejstlige og adelige herrer forsamlet hos guardianen i Gråbrødrekloster, i

anledning af prioren i Antvorskov kloster i Sjælland, den kloge abbed Eskilds ankomst til København for at tiltræde Rigsrådets forhandlinger.

I denne forsamling havde kongen ingen venner. Det var en bevæget tid, Sverige var i oprør, lybækkerne truede Danmark med deres flåde, kongens farbroder, hertug Frederik af Holsten, anså øjeblikket for belejligt til at nægte kongen den lydighed, der tilkom ham som lensherre. Gejstligheden, den gang den første og mægtigste stand, kivedes bestandig med adelen, der misundte den de uhyre rigdomme, den opdyngede, og harmedes over dens anmassende hovmod; men når det kom an på at være kongen imod, da forenedes begge disse mægtige stænder til dette fælles mål.

Det var et sådant møde, der havde fundet sted i dag i Gråbrødreklostret, for at aftale de forholdsregler, disse to stænder ville tage på den snart forestående herredag i København, der lod til at ville blive af mere end almindelig vigtighed, idet båndet mellem kongen og rigets to første stænder stedse blev strammere, og næsten truede med at måtte briste.

De alvorlige forretninger var for længe siden tilendebragte, aftensmåltidet var indtaget på sædvanlig tid, og de fornemme herrer sad nu om bordet i guardianens store stue. Gæsternes uordentlige stillinger og de tømte fade viste, at det egentlige måltid var til ende, og den store mængde af pragtfulde sølvkander og andet bordtøj vidnede om klostrets rigdom og om den overdådighed, der herskede hos de hellige fædre, som levede af almisser.

Midt i den støj, som mange samtalende stemmer frembringer i et lystigt lag, hørte man den klappende lyd af et stort låg på en sølvkande fordre opmærksomhed. Da dette var tegnet til, at en ny skål skulle udbringes, blev det straks gentaget fra flere sider, og snart var tavsheden tilvejebragt.

"En skål, mine venner, lad os drikke en skål. Vi vil tømme et bæger for kongen, som dog er landets første mand," sagde den højærværdige guardian, en godmodig mand, som stræbte at holde med alle partier, og bestandig forstod at bevare et slags venskab mellem kongen og ordenen.

"For Antikristen, om I vil, når vinen blot er god. Jeg drikker den skål, og det med god samvittighed, thi vi ved alle, hvorledes vi mener den," sagde ridder Henrik Krummedige, en af Rigens råd. "Vi har plat forglemt denne skål, ihvorvel vi ikke har forglemt manden, og vil mindes ham vel en stund endnu. Nå! Altså kongens skål."

"Amen!" svarede selskabet med kulde. De fleste nippede til bægrene, mange rørte dem slet ikke, kun nogle enkelte tømte dem, mere til ære for klostrets gode vin end af nogen anden grund.

"At det må gå ham som vi ønsker det," tilføjede Henrik Krummedige. "Man vil vide, at han har i sinde at slå sin hjertens ven, Didrik Slaghøek, til ridder en af dagene, ihvorvel det står i håndfæstningen, at kongen ikke må adle ufri mand, uden Rigsrådets samtykke. Men han agter ikke meget på, hvad der står, så det er vel snart på tide, at vi minder ham derom."

"Ej hvad! Om nu så skete!" svarede guardianen formildende. "Sandt nok, Slaghøek er ikke nogen mand, værdig til ridderslag, det nægter jeg ikke, og kongen har vel egentlig strengt taget

ikke ret dertil; men vi må dog tilstå, når vi ville være ærlige, at Hans Nåde kunne gøre os det spil, som værre var, end dette."

"End at gøre en forløben hollandsk barber til ridder? I har været for længe indenfor disse mure, I har glemt, hvordan en riddersmand tænker. Ædlinge og vanbyrdige kan aldrig tilsammen. Lad kongen gøre ham til biskop om han vil, til ærkebiskop, for mig gerne; men til ridder ... vi fortjente ikke at bære sværd ved siden, om vi tålte det."

"Slaghøek, biskop?" gentog prioren af Antvorskov med et smil. "Husk vel på, herr ridder, at *paven* er over bispen, og ingen anden. Om kongen kan gøre riddere, det lader til at være tvivlsomt; men at han ikke kan gøre biskopper, det er vist nok."

De høje, gejstlige herrer kastede et flygtigt blik til hverandre, og det var umiskendeligt, at gejstlighedens overvægt, endogså over den stand, de efter deres fødsel hørte til, smigrede deres stolthed.

Krummedige bed sig i læben og tav for et øjeblik; han måtte give prioren ret og erkende, at den gejstlige værdighed stod for højt, til at behøve at frygte for at påtrænges et så uværdigt medlem, som Didrik Slaghøek. Og alligevel havde han i dette øjeblik talt profetisk; thi fire år efter udnævnte kongen alligevel Didrik Slaghøek til ærkebisp i Lund, til hans og til sin egen ulykke.

"Den ved bedst, hvor skoen trykker, som har den på," vedblev Henrik Krummedige. "Jeg kan tale derom. Hvordan har kongen ikke behandlet mig, den gang da denne hovmodige ærkebisp i Lund – denne Birger, som jo ikke er nogen adelig mand, thi hans fader var ikke andet end en degn – da han fik i sinde at tage en lind i sit segl, som er det våben, vi Krummediger har

ført fra verdens skabelse. Jeg førte kæremål derover for kongen; men Birger gav ham en lærd snak om, hvad et lindetræ kunne udlægges til, og den tog kongen for god og afviste min klage. Dersom en af herolderne, dersom Hans eller Jylland havde taget sligt vås for gode varer, fortjente de at piskes ud af heroldkappen. Men for kongen er alt godt, som blot går adelen imod, og han tillader gerne en krage at skabe sig, som den var en ørn."

De gejstlige herrer rynkede panderne ved denne ukloge tale. For at afbryde den, som let kunne føre til ufred imellem de adelige og gejstlige, uagtet på den tid kun to bisper var uadelige, nemlig ærkebiskop Birger i Lund og bispen Jens Beldenakke i Odense, råbte slotsherrens frænde, Knud Pedersen Gyldenstjerne: "En vise, I må give os en vise! God vin taler ond latin, siger ordsproget, lad os derfor glemme statssager til vi mødes igen, og lad os få en sang at høre, som passer til et gildelag."

Klostrets cellarius, en tyk munk, som flittigt havde kredentset bægrene og blussede i begge de fede kinder, ønskede intet hellere end at gøre sit talent gældende. Han istemmede straks med vældig stemme følgende sang:

"Der stode tre skalke og tænkte et råd,
tungluti, tungluti, lustidilej!
De ville til møllerens datter gå.
Stolten Adeluds.
Krusmus i dus!
Tungluti, tungluti, lustidilej!
Krestomani!
For snurrevurrevip,
for ceremoni!"

"Det er et fordømt brøl, der sidder på den karl," sagde Henrik Krummedige til sin nabo. "Man kan ikke høre ørenlyd. Jeg kunne have lyst til at slå ham mit krus i panden."

De nærmeste gejstlige herrer stødte til sangeren, og gav ham misbilligende tegn. Sådanne gode viser burde opbevares til snævrere kredse, og i alt fald var der endnu nogle bægere mellem denne vise og den hidtil førte samtale. Men pater cellarius lod sig ikke forstyrre.

"De to tog den tredje og stopped i en sæk,
tungluti, tungluti, lustidilej!
Så bare de ham over møllerens bæk,
til stolt Adeluds.
Krusmus i dus!
Tungluti, tungluti, lustidilej!
Krestomani!
For snurrevurrevip,
for ceremoni!"

Prioren af Antvorskov rystede med hovedet, og guardianen gav munken et tegn, som påbød tavshed.

Denne pause benyttede Henrik Krummedige, som længtes efter at give sin harme luft, til at spørge: "Kan nogen sige mig, i hvilket år det var, at klosterreformen blev fuldført af Laurentius Brander? Var det ikke i året syv og firs? Eller er den måske ikke færdig endnu? Man skulle næsten tro det," tilføjede han i en gnaven tone.

Dette nærgående spørgsmål forstemte mere eller mindre hele det gejstlige selskab. Pater Laurentius Brander havde gjort sig almindelig forhadt af gejstligheden for den strenghed, hvormed han overalt tvang munkene til observans og tugtede deres udsvævelser, som var blevet så offentligt bekendte, at den gejstlige anseelse næsten ganske var tilintetgjort hos menigmand. Det var endogså gået så vidt, at et konvent måtte ophæves. Fordi lægfolk holdt sig for gode til at tage del i de slette munkes gudstjeneste, efter at endog så klostrets abbed havde givet forargelse ved en skandale i et berygtet hus.

"Har ingen nogen efterretning, om bispen af Odense kommer til herredagen?" spurgte en herre af den rige og mægtige familie Thott, for at give samtalen en anden vending.

"Jeg har hørt fortælle, at den højærværdige fader i Gud tænkte på at indtræde i den hellige ægtestand," sagde den ufortrødne Henrik Krummedige, som ikke så let lod sig stoppe munden på. "Og klogt gør han, thi det bliver herefter den eneste måde for de gejstlige herrer til at er hverve jordegods, eftersom kongen har forbudt eder at have faste ejendomme; med mindre I vil efterfølge Sankt Pauli lærdom, som han skriver i sin første epistel *ad Timotheum*, og tage eder en hustru og leve udi det hellige ægteskab, som eders gamle forfædre har gjort. Jeg havde

ikke troet, at kongen var så bibelfast, at han således kunne citere kirkefædrene efter bog og kapitel," tilføjede han leende.

"Ja, Himlen må vide, hvad kongen ikke alt forordner," sagde en abbed. "Men ingen bryder sig stort om at lyde det. Vi ville heller ikke længe bestå, om vi tog os sådant efterretteligt. Nu har han også befalet, at lensmænd og fogeder ikke længere må sende bonden stude til at tage på stald og fodre, uden vederlag. Før kunne de gøre det på denne måde og med god sikkerhed, thi døde studen, medens den var på foder, måtte bonden betale den; men nu skal sligt bero på bondens gode vilje, og dør bæstet, skal tabet være ejerens, lige imod al rimelighed."

"Han har så travlt med at gøre forordninger," sagde en anden, "både om fæstere og fæstegårde og skovudvisning og svin på olden, og Gud ved hvad. Der er ikke den ting, uden at han blander sin næse deri, om den end kommer ham intet ved, blot for at fortrædige disse to stænder og bringe dem om deres lovlige indkomster, som de har haft fra Arilds tid."

"Nogle af kongens forordninger er dog til almindeligt gavn, også for os," sagde guardianen. "Jeg finder det således godt, at der skal anlægges herberger hver anden, tredje mil på landevejen, hvor rejsende skal modtages for en bestemt betaling."

"Jeg finder det bedre, at det bliver som før; thi da tog vi ind, hvor det lystede os, og betalte intet derfor. Nu bliver man henvist til herberget, som om al gæstfrihed med et var uddød, og man rejste blandt hedninger og vilde."

"Det bliver med hver dag vanskeligere at leve," sagde den forgældede ridder Hans Bilde, der var bekendt for sin store ødselhed. "Forhen gjorde man udveje på mange måder, og

havde til sidst det middel at sælge af sine bønder, hvilket man gemte som et nødanker, der frelste mangen fra undergang. Men nu skal det være anderledes, og bondesalg er forbudt. Det er sært at forbyde nogen at sælge sin ejendom, jeg indser ikke, hvad ret kongen har dertil. Gav han os i det mindste en afløsning derfor, efter uvillige mænds skøn. Men i forordningen siges ligefrem: Den onde ukristelige sædvane, at sælge de stakkels bønder og kristne mennesker som andre kreaturer, skal efter denne dag ej mere finde sted. Han gør visselig ikke mange omsvøb. Men det er en let sag, at skære remme af anden mands ryg."

"Det er godt nok med disse bud," sagde den børlumske bisp. "Men eftersom han kommer os for nær på den ene side, må vi brede Sankt Laurentii dug lidt længere til den anden side, for at vi kan holde ligevægten mellem ebbe og flod i vor kasse. Det er kun nødværge."

Således vedblev herrerne at bedømme og laste kongens forordninger, som alle gik ud på at indskrænke misbrug af de to første stænders store magt og myndighed over de ringere.

Omsider gentog ridder Thott sit spørgsmål, om bispen af Odense kom til staden, til herredagen.

"Jeg ved ikke, om han kommer," svarede Ivar Munk; "men det ved jeg, at hvis han kommer, da må han tiltro kongen en såre kort hukommelse. Han har næppe glemt, så vidt jeg kan tro, at han satte sig op imod enkedronningen, og lod hendes foged på Næsbyhoved ihjelslå."

Bispen i Odense, Jens Beldenakke, – som han blev kaldet for sin skaldede nakke, – var en stiv, trodsig og trættekær mand, men dertil snild, lovkyndig og lærd. Under kong Hans havde

han fra en ringe stilling svunget sig op til stor værdighed, og var flere gange blevet brugt som gesandt, navnlig til at støtte en fred med lybækkerne. Men ved denne lejlighed havde han gjort kongen stor skade, thi han havde, uden at være bemyndiget dertil, anerkendt lybækkernes fordringer om skadeserstatning, og havde derved pådraget landet en gæld af firsindstyve tusinde gylden, som kongen senere nægtede at betale.

"I kan være vis på, at Jens Andersen kommer alligevel," sagde en herre af den fynske adel. "At sige, hvis han får tid dertil for sine mange handelsforretninger; thi siden han driver sine stude ned til Hamborg og afsætter dem lige til hollænderne, har han så meget at tage vare, at han næsten glemmer at skælde kongen ud og fortrædige ham."

"Han skulle dog ikke drive det for vidt mod kongen," sagde guardianen. "Det skulle undre mig, om kongen ikke skulle gå med den tanke at lade ham kaste i fængsel, når han gør ham det alt for broget og vedbliver at tale således om Hans Nåde, med skælden og smælden, som han hidtil har gjort."

De andre gejstlige så med et ynksomt smil til den fredsæle guardian. At fængsle en biskop var noget uhørt, som de ikke kunne tænke dem muligheden af.

"Sig hellere, at kongen skulle lade ham dømme til at betale tre mark for sin mund for alle de smukke ting, han siger om ham," sagde bispen af Børlum spottende.

Næsten hele selskabet brast i latter. Og dog skete det kort efter, hvad nu blev holdt for en umulighed, og Kristian den Anden lod virkelig Jens Beldenakke fange og kaste i fængsel, hvorfra han først slap ud efter tre års forløb, da han havde ydmyget sig for enkedronningen og forpligtet sig til at betale de

omtvistede firsindstyve tusinde gylden. Og senere ydmygede kongen endog samtlige danske prælater på det føleligste, ved at indstævne bispen for herredagen i København, hvor han, formedelst fornærmelige udladelser om kongen, blev dømt som tremarksmand, – den hånligste af alle straffe. –

"Ædle herrer, I er så lattermilde," sagde slotsherrens frænde, Knud Gyldenstjerne. "Men hvo af eder ved sit hoved sikkert nu om stunder? Eller sit lig efter sin død? Ved I da ikke, hvad kongen nys har ladet gøre i Århus? Han har ladet salig Mogens Thomisson, der var død som en ærlig og agtet adelsmand, tage ud af sin grav og hænge nøgen op på torvet, til spot for den danske adel. Og alt, hvad han ejede, er uden lov og dom taget fra hans enke og børn, med samme ret, som kongen tog Tyge Krabbes gods fra ham ... med røverret. Finder I, at dette er til at le af?"

"Hvis andet ikke kunne forfærde ham for en sådan grumhed, så måtte Guds profet Amos have forfærdet ham," sagde bispen af Ribe. "Igennem hans mund taler Gud i det gamle testamente således: over mange synder, som Moab haver gjort, vil jeg benåde ham, dersom han ikke havde gjort den synd at brænde Idumeæ konges ben til aske. – At bruge grumhed mod ben og døde kroppe, det er en gerning, som hører Djævlen til."

"Vi kunne vist nok også heri spore den onde Sigbrits råd," sagde prioren af Esrom. "Og Dyvekes indflydelse er ikke bedre. En konge burde være som en kirkens tjener, og holde sig langt fra kvinder og deres anslag."

"Hvor skinhelligt de kan tale," hviskede Henrik Krummedige til sin nabo. "Som man ikke vidste, at vaskerhusfolkene i mange klostre er forklædte kvinder, trods deres karledragt. Jeg mødte

en sådan vaskersvend i gangen, da jeg kom; jeg vil dø på, at det var så triveligt et pigebarn, som nogensinde er kommet indenfor en klosterport. Det er, som ordsproget siger: Jo nærmer ved Rom, jo slemmere kristen. Jo nærmer ved kirken, jo længer fra Gud."

"Der er endelig kommet efterretning om Maximilian de Bins," tog Knud Gyldenstjerne atter ordet. "Dronningen sendte ham med kongens forlov åbenlyst i ærinde til sin herr bedstefader med breve. Hvordan det er gået med brevene til kejseren, skal jeg ikke kunne melde noget om, thi det ved jeg ikke; men hvordan det er gået med Hendes Nådes kammermester, det ved jeg, og det kan tjene os alle til underretning om, hvad vi har at vente os af kongen. Junker Maximilian ligger, så lang han er, på halvvejen. Kongen har ladet ham overfalde og myrde."

Denne underretning blev hørt med stor deltagelse, thi Maximilian de Bins havde været almindelig afholdt af de danske herrer. Forbitrelsen mod kongen tiltog mere og mere og mere, og i de hårdeste udtryk, som den fredelskende guardian forgæves bestræbte sig for at give en mildere udtydning, ytrede herrerne sig om de forholdsregler, adel og gejstlighed snart ville blive nødt til at gribe til, for at sikre sig liv og ejendom imod kongens voldsomhed.

Omsider opløstes selskabet, og enhver gik til sit. Da gæsterne var borte, blev guardianen og pater cellarius endnu en tidlang siddende i samtale, mens de af og til stødte bægrene imod hinanden. –

Subprioren havde allerede tidligere forladt selskabet og begivet sig til en afsides del af klostret, hvor han havde sin bolig

for enden af en lang gang, hvortil flere døre vendte ud fra celler, som for øjeblikket stod tomme, da antallet af lægbrødre for tiden ikke var så stort, som det tidligere havde været.

I subpriorens celle, som i intet adskilte sig fra munkenes, sad en næsten uformelig skikkelse i gråbrødrenes kappe. Den lange venten havde dysset den lille, trinde munk i søvn; men ved en sagte berørelse var han straks vågen og munter.

"Jeg har gjort eder tiden lang," sagde subprioren. "Men i dag kunne det ingen ende få med pralen og skryden om, hvad de ville gøre ved kongen. Knud Gyldenstjerne gav dem alle de efterretninger, jeg havde meddelt ham, og de blev straks hede i hovederne. Men der er langt derfra til handling. Helvede var ikke så tæt brolagt med gode forsætter, hvis de alle var blevet udført."

"I har gjort andre tiden længere," svarede munken. "Vi har huset fuldt af skriftebørn. Jeg havde knap celler til at rumme dem alle, for at hver kunne komme i sin."

"Lad dem komme, som har ventet længst. Vi vil give dem den retfærdighed, om de får nogen anden, er uvist. Dog bi, lad dem vente. Jo længere de venter, jo bedre smager det dem at blive forløst. Hvor er Otto?"

"Nede i kapellet under kirken. Stakkel, han ligger på knæ foran det lille alter og hudfletter sig for sine synder, så at man kan høre slagene klaske en halv mil borte," svarede den lille, tykke munk med et ondskabsfuldt grin. "Nu har han fastet på fjerde dag. Han er så mager som en hejre om foråret."

"Det er sundt. Og bogen? Har I givet ham den?"

"Bogen om de utugtige kvinder, med de morsomme billeder? Den lagde jeg forleden i gangvinduet, lige uden for hans celle.

Han har taget den, og jeg kan tydeligt se på hans øjne, at han har læst historierne. Men hvor de også er morsomme! Hi! Hi! Siden den tid pisker han sig endnu værre. Og alligevel bærer han bogen hos sig. Og jeg skal svare for, at han ser mere på de billeder end på altertavlerne i kapellet. Hi, hi, hi!"

"Lad ham kun læse. Og har han siden spurgt om sit slægtskab?"

"Ja, og jeg sagde ham, som I havde befalet, at han var en søn af en adelsmand, som kongen havde ladet myrde, og at klostret havde taget ham til sig, af Guds nåde og barmhjertighed, da han var en ganske lille dreng, og ladet ham opdrage. I skulle have set, hvilke øjne, han satte op. Jeg tror, han kunne gerne have myrdet kongen på stedet, havde han haft ham i det samme. Men han vil endelig vide navnet. Jeg sagde, at jeg ikke vidste det."

"Vel, det har ingen hast dermed. Han bliver tidligere moden, end jeg havde troet. Og Dyveke?"

"Han har hende vist ikke noget øjeblik af tankerne. I går aftes krøb han atter op i det gamle, rådne pæretræ ved muren, for at kigge ind i Sigbrits have. Hi, hi! Han havde nær brækket halsen, thi grenene knækkede med ham. Og han står ofte og stirrer op ad huset, når han tror, ingen lægger mærke til ham, som om han kunne se igennem stenene. Sådan har han nu gået og drømt, lige siden den aften, da han kom ganske fortumlet hjem fra Elsebeth Bagers. Jeg fik lokket ud af ham, at han havde set Dyveke. Det fængede straks. Hi, hi, hi!"

"Ordsproget siger, at en jomfrulok drager stærkere, end ti par øksne. Lad ham kun drømme om Dyvekes skønhed, han vil

desmere hade kongen ... han kan måske en gang blive hendes og vor hævner. Ingen kan vide, hvad ske kan."

"Jeg håber, at I taler for mig til bispen, og at I mindes ..."

"Jeg glemmer ikke, hvad jeg har lovet. Du er mig et klenodie, broder Martin, som jeg ved at vurdere, og den løn, jeg har lovet dig, skal den hellige fader selv tilstå dig, når alt lykkes vel."

Den lille tykke munk greb med taknemmelighed subpriorens hånd og kyssede den.

"Og har I siden tænkt på Hallands-Ås?" spurgte prioren, med en forstilt ligegyldig mine. "Nær havde jeg glemt at spørge derom."

"Hellige kors, hvor er den pige smuk," udbrød munken og tørrede sig med bagen af hånden om munden. "Som en madonna. Men stædig og storagtig. Jeg har lokket for hende på alle måder, men hun vil intet høre. Til sidst truede hun mig med det langbenede udyr, som vi engang lappede sammen her i klostret, da han var blevet lemlæstet i slagsmål."

"I er gået for plumpt til værks," sagde subprioren misfornøjet.

"Nej, højærværdige fader, jeg har spildt flere honningsøde ord på hende, end jeg havde troet der var til i sproget, og jeg forstår dog at tale med fruentimmer, hvor vel jeg ikke ser ud dertil," sagde munken med et selvtilfreds smil. "Det sikreste var måske at snappe hende op, enten med list eller med magt, og lade hende tænke over mine forslag i en af de bodfærdige celler. Det lod sig nok gøre at praktisere hende herind, og få hende ned igennem gangen, uden at en hund skulle gø derad. Nætterne er mørke, og der lader sig meget udrette mellem solens nedgang og dens opgang, når man ved at nytte tiden."

"Det er for dristigt, tal ikke derom," sagde subprioren. "Kan du ikke finde på andre hjælpemidler?"

"Det er ikke let at finde på råd i slige anliggender, højærværdige fader, det er ikke omsonst, at ordsproget siger, at man længe skal gå bag efter en vildgås, før man finder en strudsfjer. Men vel besinde, kan meget finde, og jeg har endnu aldrig opgivet en sag, som I har givet mig at udføre, om end vanskelighederne var nok så mange."

"Jeg ved det, Martin, og skønner derpå."

"Når I, højærværdige, ville give mig fri hånd, turde jeg vel love en del," sagde munken med en betænksom og snu mine.

"Gør, som du vil, Martinus, men intet voldsomt, intet, som vækker opsigt, thi vi må sky eftertale som pesten. Jeg havde ladet Ole Skaaning befale at komme. Er han her?"

"Han venter inde i cellen. Skal jeg hente ham?"

"Lad ham gå, til jeg sender bud. Han kan komme igen i overmorgen. Jeg har endnu ikke brug for ham. Har du modtaget de efterretninger, de andre havde at bringe? Jeg spilder nødig tiden med alle de vrøvlere."

"Jeg har skriftet alle tjenestefolkene. Men de havde intet synderligt nyt. Fru Anne Arvidsdatters pige siger, at den unge Klavs Daa går ud og ind der i huset, men at han aldrig taler om kongen. Johan Spegelberg siger også, at han ikke giver sig af med andet, end med at ride og fægte og spille terning med de andre unge adelsmænd."

"Jeg havde troet bedre om ham, måske det kommer endnu. Hans Faaborg mente dog, at han måtte blive en fjende af kongen, da han var uretfærdigt behandlet. Men efter dystløbet

vendte bladet sig med et. Hans Faaborg var et dummerhoved, med al sin kløgt. Og Elsebeth Bagers?"

"Hun vil ikke skriftes af nogen anden, end af eder selv. Hun klager over, at hun ikke har blivende sted, siden Sigbrit er kommet under vejr med, at hun atter er i staden."

"Hvorfor går hun ikke til Sankt Klara, som jeg har sagt? Priorinden vil jo tage imod hende og skjule hende. Hun vil råde sig selv. Men selvvis bliver aldrig vis. Lad hende komme. Og hør, skaf mig de andre af halsen for i aften, thi det er allerede silde. De kan komme igen i morgen; Djævelen tager dem vel ikke, fordi de venter en nat på absolution."

Munken forlod cellen. Et øjeblik efter åbnedes døren, og Elsebeth Bagers trådte ind. Men hun var bleg og huløjet, og havde kendelig lidt nød; det gode huld, som hun havde, da vi sidst så hende i hendes eget hjem, var forsvundet, og et sky blik forrådte, at hun ikke anså sig for sikker noget steds.

Subprioren havde taget sæde i en lukket skriftestol, der stod i et hjørne af cellen. Elsebeth knælede ved siden af den, og aflagde sit skriftemål med en klynkende stemme. Af og til talte subprioren med et udtryk af hårdhed, som hver gang fremkaldte en strøm af tårer og grædende forsikringer fra spåkvinden. Efterhånden blev den gejstlige mands stemme mildere, Elsebeths tale ivrigere, og der opstod en hvisken, som udjævnede misforholdet og gjorde dem lige: det lød som to venskabelige røster, der aftalte en plan. Et par gange ville Elsebeth rejse sig; men priorens hvide bløde hånd kom til syne gennem skriftestolens åbning, og lagde sig beroligende på Elsebeth Bagers hårde, brune arm. Da prioren omsider rejste sig, efter at have tildelt hende absolutionen med salvelsesfuld

mildhed, blev Elsebeth endnu i nogle sekunder liggende foran skriftestolen, og stirrede tankefuld på gulvet.

Prioren ringede, og befalede munken at ledsage Elsebeth igennem løngangen til lågen, som førte til en af Sankt Klara nonneklosters haver, hvormed gråbrødreklosteret, formedelst dets store udstrækning, stod i umiddelbar forbindelse. Elsebeth kyssede subpriorens hånd og gik sukkende bort, fulgt af den lille, tykke munk, som tilkastede sin herre tegn, ledsagede af et polisk smil, idet han forsvandt.

Subprioren så efter dem og sagde ved sig selv, idet han skød en slå for døren: "Denne kvinde ækler mig; men man må lide røgen for ildens skyld. Hun vil være mere end et blindt redskab; men dertil er hun gået for vidt, det er for sent at vende om. Hun er vel forfaren i alskøns trolddom til at blænde de vankundige, og hvad mere er, hun forstår sig på at tilberede forskellige giftarter ... men holdt jeg hende ikke under lås og lukke, indtil jeg har prøvet kraften af, hvad hun brygger, ville hun narre mig og lægge Øresundet imellem os, thi hun er sær angst for mutter Sigbrit. Men har hun lavet, hvad vi vil have, må hun for mig løbe, hvorhen hun vil, og jeg skal intet have imod, at hun drager af landet; dog, nu har vi arbejdet nok for i dag, og en arbejder er sin løn værd."

Han åbnede en lille dør bag skriftestolen, og trådte ind i et værelse, som var udsmykket således, at det i et og alt dannede en modsætning til den tarvelige celle, hvis hele bohave bestod i en løjbænk af træ, med en stråsæk og et tæppe, en træstol, et lille bord med et krucifiks og en jernlampe, samt den omtalte skriftestol. I dette værelse gjorde et tykt fodtæppe ethvert skridt lydløst, bløde hynder dækkede løjbænkene, tætte forhæng

skjulte vinduerne, som sad højt oppe ved loftet, en mat lampe under loftet udbredte en dunkel belysning over alle disse blødagtige genstande og over et lille bord, som stod midt på gulvet, hvorfra en stærk blomsterduft udstrømmede fra en stor busk heliotroper. To bægre og en krystalflaske med sød vin stod ved siden af urtepotten. På den ene løjbænk lå en bog opslået, hvis smukt malede billeder vidnede mere for munkenes store færdighed i at tegne, end for deres dyd, og ved første øjekast ledede tanken hen på den nys omtalte bog med de "morsomme historier" som man havde vidst at spille den unge munk i hænderne.

Subprioren kastede sig på løjbænken og blev liggende i dybe betragtninger, mens hans øjne med velbehag overskuede det hyggelige værelse. Den dybe tavshed, som herskede i denne afsides del af klostret, blev kun af og til afbrudt af klokkeringen og enkelte akkorder af dybe mandsstemmer, som atter døde hen i de lange gange og til sidst ganske forstummede.

En sagte banken afbrød subpriorens betragtninger. Han trak i en snor, og en skjult dør åbnede sig, hvorigennem en ung lægbroder trådte ind i værelset med en bylt linned i hånden. Subpriorens venlige smil og det unge menneskes forlegne bevægelser ville vist nok have bestyrket ridder Henrik Krummedige, i fald han havde set den indtrædende, i hans en gang fattede mistanke til klostrets såkaldte vaskerhussvende.

14. Tre munke

En eftermiddag i det tidlige forår 1517, gik Klavs Daa og hans ven, kannikken Henning Grib, langs med bækken uden om staden, fra Pustervig hen imod Sankt Annas kapel.

Solen stod allerede temmelig lavt og tegnede lange skygger foran dem, træerne havde endnu ikke udfoldet deres knopper, hist og her spirede en lille markblomst frem i det tynde græs, og en langbenet stork, som nylig var vendt tilbage fra et varmere klima, trippede frem og tilbage, søgte med næbbet imellem græsstråene, rystede med hovedet og så ud til at ærgre sig over, at den havde ladet sig forlede af en sydlig himmels varme sol til at forlade frodige egne for at søge en usikker næring ved Øresundets kolde kyster.

Klavs Daas blik fulgte en tidlang storkens bevægelser, derpå sagde han: "Havde den haft en bedre hukommelse, da var den blevet, hvor der var varmere. Det hedder at tænke først og handle bagefter."

"Det er vel meget forlangt af en stork. Tilmed var det nu en gang dens skæbne, at komme til København i marts måned," sagde Henning Grib. "Og ingen undgår sin skæbne. Eller tror I måske ikke på det uundgåelige fatum?"

"Jeg tror på Guds og de helliges forsyn," svarede Klavs Daa, "som en god kristen. Og jeg ved, at jeg har forstand til at kende, og fri vilje til at vælge. Hvad dyrene angår, da giver jeg mig ikke af med at filosofere over dem, og hvad jeg sagde om storken, var vel egentlig tankeløst og enfoldigt sagt, om ikke ugudeligt."

"*Absolvo te,*" sagde kannikken. "Den synd skal ikke tynge eders samvittighed. Ser I, der fandt storken den frø, som allerede var bestemt for den, da den vandrede i Afrikas ørken. Var den gået to skridt til højre, havde den ikke fundet den, men den gik netop to skridt til venstre og fandt den. – Man undgår ikke sin skæbne, frøen og storken så lidt som vi, forlad eder derpå."

"En meget nem tro," sagde Klavs Daa leende. "Den har blandt andet det gode, at den egentlig gør gejstlighed overflødig."

"Såmænd, og man udretter en del med den, thi man sparer sig valgets usikkerhed. Må jeg spørge eder, som ikke vil have med fatum at gøre, om det var eders subtile forstand og eders eget frie valg, der sluttede vort bekendtskab, eller om det ikke snarere var Skæbnens forudbestemte vilje? Eders svend løb hele staden rundt efter et par sporer, som I endelig ville have på en tid, da I intet brug havde for dem. Han kom ind til min våbensmed, netop ligesom jeg ville forlade hans bod. Et øjeblik før eller senere for en af os, og jeg havde ikke erfaret eders bolig, ikke besøgt eder, ikke fundet lige så meget behag i eders selskab som I i mit, vi var vort hele liv igennem vedblevet at være slægtninge, men vi var ikke blevet venner. Tro mig, Skæbnen er uundgåelig."

Samtalen gik i stå, dette tema havde givet de unge venner stof til eftertanke. –

"Der bor en djævleblændt smuk pige, derhenne hvor I nok ved, der, til venstre, nede i herberget," sagde Henning Grib omsider. "Eller rettere boede, thi væk er hun. Det lader til at være hendes skæbne at ligge i krig med ubekendte forfølgere. I fjor blev I beskyldt for at have været på spil efter hende. Nu har der måske atter været nogen, som har gjort hende det så

broget, at hun har anset det for bedst at gøre sig usynlig – indtil hun bestemmer sig til at bide på krogen; thi anden skæbne får en kromands datter dog ikke, gjorde hun sig end nok så kostbar. Man siger, at Hans Knap har sendt hende til Skåne; men jeg tror ikke, at det er sandt, og hun er vist nok skjult et eller andet sted her i staden."

Klavs Daa svarede ikke.

"I ved altså, hvor hun er, siden I tier," vedblev Henning Grib smilende. "Det havde jeg også tænkt mig. I er ikke den mand, som skulle lade en smuk, ung pige slippe eder af øjne. Er det en hemmelighed?"

"Jeg ved ikke, hvor hun er," sagde Klavs Daa. "Og I tager fejl, hvis I tror, at jeg kunne falde på at have øje med hende af nogen skammelig bevæggrund."

"Nå nå! Jeg har bort en fugl synge om, at I en gang skal have frelst hendes liv ovre i Skåne, og at hun skal være eder meget hengiven for denne dåd. Det er ikke mere end ret og billigt. Og at I gør eder betalt derfor, det er heller ikke mere end ret og billigt. Det glæder mig for eder; mens vi andre må købe os kærlighed til ved skænk og gave, får I den af taknemmelighed."

"Jeg beder eder, Henning Grib, skån mig for at høre denne spøg, som fornærmer mig og en uskyldig pige lige meget. Lad os tale noget alvorligt."

"I alvor, Klavs Daa, svar mig på mit spørgsmål. Har I nogen plan på denne pige eller ej?"

Klavs Daa vendte sig om for at gå.

"Nej, bliv ikke straks hidsig, jeg ved, hvad jeg skylder mine venner, og jeg har endnu aldrig jaget på en vens vildtbane. Nå,

siden det hænger således sammen, så behold hende da. Hun gør eders smag ære."

Klavs Daa betænkte sig et øjeblik. Den, som tier, samtykker jo, og hans smigrede forfængelighed havde nær opofret Annas rygte; men hans sanddruhed sejrede, og han svarede: "I tager fejl, Henning Grib. Hun kan aldrig blive andet for mig, end en person, for hvis skæbne jeg føler deltagelse, men som ingen sinde ved noget forhold, hverken af den ene eller af den andet slags, kan blive knyttet til mig."

"Så lad os gå videre," sagde kannikken. "I skal ikke sige andet, end at jeg har rent mel i min pose. Men kom mig nu ikke en anden gang og klag over, at skæbnen er gået eder imod, thi I har jo haft lejlighed til at bruge eders forstand og vælge af fri vilje. Mere kan I ikke forlange."

"Hvad mener I?" spurgte Klavs Daa, da kannikken tav og betragtede ham med en mine, som var delt imellem spot og list.

"Jeg mener, at det er på tiden, at vi når staden, thi klokken er allerede mange."

De gik tavse ved siden af hinanden. Tilliden var forbi, og af og til kastede den ene et skottende blik til den anden, for i ansigtets træk at læse de tanker, som læberne ikke ville udtale.

"Stakkels Anna," tænkte Klavs Daa, "for at frelse hende har jeg måske skaffet hende en ny forfølger. Ville *han* af kammeratskab have ladet hende med fred, hvis *jeg* havde været slet nok til at forfølge hende? Det er muligt, thi disse menneskers begreber om æren er synderlige. Ak, for en pige i hendes stand er skønhed en farlig gave af skæbnen. Skæbnen? ... Af Gud og de hellige, – og de ville også tage hende i deres varetægt, som de allerede har ladet hende finde beskyttelse under madam

Sigbrits tag. Det var en god anelse, der indgav mig at fortie dette fristed. Nej, der er intet tilfældigt, thi ellers kunne *han* lige så godt som jeg have mødt hende udenfor Sigbrits port, da hun gav sig under Dyvekes beskyttelse."

"Enten han er ærlig eller ej, så vil jeg nu føre min egen sag," tænkte Henning Grib. "Er han ærlig ... så er han en nar, thi pigen er smuk som en engel. Og er han ikke ærlig ... så skal han ikke omsonst have villet være klogere end jeg. Det skal ikke siges, at Klavs Daa er kommet lige fra landet og har narret en kannik i København."

Tavse nåede de stadens port, hvor de skiltes ad, og for første gang siden deres bekendtskab aftalte de ikke, når de næste gang skulle mødes. –

Det gik disse to venner, som det er gået utallige venner før og siden, det ville ikke have været dem muligt at sige, *hvorfor* de var venner. De var omtrent så forskellige som det var muligt, og denne forskellighed, der undertiden kan have noget tiltrækkende for den efter modsætninger higende menneskenatur, den var ikke engang blevet dem indlysende. Især vandrede Klavs Daa i en fuldkommen blindhed med hensyn til sin ven, og for første gang påtrængte sig ham i dag en mistillid til hans karakter. Hidtil havde han ikkun lagt mærke til udsiden, og man kunne ikke nægte Henning Grib, at han var behagelig i omgang, besad adskillige talenter, en del kundskaber, og en lethed i at omgås alle mennesker, uden at støde an mod et eneste, som gav ham en stor overvægt i de selskabelige forhold. Ved enkelte lejligheder havde han endog lagt ædelmodighed og uegennyttighed for dagen, som havde bragt Klavs Daa til at overse hans letsindighed og mangel på

grundsætninger og kraft til at modstå den fordærvelse, der var almindelig i hans stand. Og hidtil havde han kun lidet bekymret sig om den unge kanniks udskejelser, da de til dels kun gennem hans egne beretninger, og altså i et forskønnet lys, var kommet til hans kundskab, og derhos aldrig havde krydset hans egne interesser. –

Men det ubehagelige indtryk var sporløst udslettet af den unge adelsmands bryst, da han trådte ind i fru Anne Arvidsdatters dagligstue og læste i Gundels smukke øjne, hvor velkommen han var. Uagtet de to unge mennesker i denne lange vinter aldrig havde talt et ord sammen, uden i en tredjes nærværelse, var deres kærlighedsforhold dog rykket betydelig nærmere, og måske bidrog den tvang, de havde været underkastet, ikke lidet dertil. Og uden at være sig det bevidste, erkendte de denne tvangs velgørende indflydelse, og på samme tid, som Klavs Daa af ganske hjerte længtes efter at kunne frit og åbent tilstå sin kærlighed, og Gundel måske efter at høre denne tilståelse, ville ingen af dem have undværet den store nydelse, at udtrykke deres følelser i det daglige livs talemåder og omdanne de almindelige sætninger til hjertets glødende sprog, forståeligt og yndigt for de indviede, og tomt og indholdsløst for ethvert fremmed øre.

Hos Klavs Daa var denne kærlighed opstået pludseligt, næsten ved det første blik, som det så ofte sker hos mænd, der er begavet med et varmt hjerte og en levende indbildningskraft. Gennem øjet havde hendes elskværdighed fundet vejen til hans hjerte, og dette var måske ikke sket, hvis Gundel ikke havde været så smuk, at han var forelsket allerede den første gang han så hende. Hendes kærlighed derimod var vokset langsomt,

næret af langt åndeligere føde, som det i almindelighed er tilfældet med kvindens kærlighed, der ikke engang i sin fremspiren er således knyttet til det ydre som mandens. Hun er fra den tidligste barndom vant til at vise sine tanker og følelser tilbage i sin egen barm, de får en ganske anden betydning i hendes stille, ensformige liv, og når de omsider henvendes på den genstand, om hvem de så ofte og så sødt har drømt, da vokser kærligheden langsomt og klarer sig selv til bevidsthed, idet den atter gennemgår de ofte drømte stadier, skridt for skridt, indtil den omsider når en styrke og en renhed, som måske kun kvindens kærlighed er i stand til at opnå, – og som mandens kærlighed ikke altid er i stand til at påskønne.

Dette var dog ingenlunde tilfældet med Klavs Daa, thi han både fattede, påskønnede og gengældte Gundels kærlighed. Og i deres stille tanker drømte de sig begge den lykkeligste fremtid, idet alle de udvortes betingelser for en lykkelig forbindelse var ens. I fru Anne Arvidsdatters åbenbare godhed for den unge mand troede de at se en stiltiende billigelse af den under moderøjet fremspirende og voksende kærlighed, og en erkendelse af, at det faderlige samtykke ikke ville blive nægtet. At fru Annes lærdom hverken tillod hende at høre eller se, faldt ingen af dem ind med en tanke. –

Ligesom dette forhold var rykket frem, var også de mange misforhold, vi ovenfor har omtalt, efterhånden vokset i samme grad, især uvenskabet mellem kongen og gejstlighed og adel, og mellem disse stænder og Sigbrit og hendes venner. Alt dette gav Sigbrit så meget at tænke på og tage vare, at det ikke er at undres over, at Elsebeth Bagers var sluppet hende af syne, så meget mere som denne kvinde i længere tid havde opholdt sig i

Sankt Klaras nonnekloster, hvor abbedissen, efter højere gejstlig anmodning, havde skjult hende i en af de hemmelige celler, som den gang fandtes i ethvert kloster. Sigbrit troede, at hun for længe siden, efter hendes flugt af rådhusfængslet, havde forladt landet og var draget til Sverige, og omsider glemte hun hende ganske. Derimod havde hun sin opmærksomhed endnu mere end tilforn henvendt på klostrene, og hendes spejdere, som dag og nat opholdt sig i nærheden af disse med rette mistænkte bygninger, berettede hende nøjagtigt, hvem der gik ud og ind igennem klosterportene.

Det hus i den lille gade bag Sankt Nikolai kirke, i hvilket vi har besøgt Elsebeth Bagers, var kirkens ejendom, ligesom flere andre i samme gade. For tiden var det udlejet til en gammel kone, som her drev en liden handel med gamle sager, jernskrammel, tovstumper og husgeråd. Det var atter i begyndelsen af maj måned. Døren ud til gaden stod åben fra stuen, som var opfyldt med alle de mangehånde ting, der var genstand for beboerindens handel. Men i det inderste, halvmørke værelse, der ved den lange, mørke gang var skilt fra det forreste, og nu ikke bar spor af hekseapparater, men kun rummede nogle gamle, skrøbelige stole, en ussel seng og et faldefærdigt bord, sad vor gamle bekendt, Elsebeth Bagers, og spandt på en rok, mens hun af og til skottede til et glas, hvori æggehvide havde dannet sære figurer.

"Nu er det, som det bliver for den gang, og anderledes vil det ikke gestalte sig," sagde hun ved sig selv og standsede hjulet, for uforstyrret at studere figurerne i glasset. "Hvad er det så? Lad mig nu se, hvad det er blevet til? ... Hm! ... Hm! ... Slette tegn, dårlige tider, fare og nød, om jeg skal tro mine egne kunster. O,

var jeg kun vel herfra, jeg skulle forsværge nogensinde i mine dage at tjene nogen bisp. At love er herreagtigt, det kan de alle; men at holde er fattigmands tvang. Blandt herremænd og riddere er der endnu noget at fortjene, når man er snu og klog; men blandt bisper og munke er der hverken tro eller love … Men livet er kærere end klæderne, og kveger mand får vel ko, men døder mand får aldrig liv. Gør jeg ikke bispen til vilje, så er min dans snart sprunget. Gud bedre det, jeg får vel handle som mine herrer ville det, og de kronragede er de strengeste herrer, hos dem er der ikke så megen barmhjertighed at vente, som hos bjørne og ulve."

Elsebeth løftede hovedet i vejret og lyttede, – og da hendes hørelse bekræftede, at der virkelig nærmede sig nogen gennem den hemmelige vindeltrappe fra den underjordiske kanal, skjulte hun hurtigt glasset og tog atter fat på sit arbejde, med et så skævt blik til den hemmelige dør, at det var tydeligt, hvor lidet godt hun ventede af de besøg, der kunne komme ad denne vej.

"Der har vi ham allerede," sagde hun, "og ridderen er ikke kommet endnu. Munken er altid forud til Djævelens gerning. At to sådanne fornemme mænd ikke kan lægge råd op, uden at de skal bringe mig i fare, al den stund der er klostre nok i staden til at mødes i, det er sært."

Et øjeblik efter åbnedes døren i væggen under det tilgitrede vindue, og subprioren fra Gråbrødrekloster trådte ind i stuen. Elsebeth rejste sig, og modtog sin gæst med den dybeste ærbødighed, som kun lidet stemte overens med de vrede ord, hun nys havde talt.

Subprioren satte sig på hendes plads, den eneste af stolene, der kunne bære en menneskelig vægt, mens hun blev stående foran ham og underdanigt besvarede de spørgsmål, han gjorde hende, der alle gjaldt kongen, dronningen, slotsherren og andre i Københavns slot, som hendes søskendebarn, Ole Skaaning, havde lejlighed til at erfare noget om.

"Men hvad tror han om flugten?" spurgte subprioren. "Man har varet os ad, at passe godt på."

"Det var vel ikke til stor skade, om Dyveke løb af landet, al den stund det altid har været bispen om at gøre, at få hende fra kongen," sagde Elsebeth Bagers, som intet tilfredsstillende vidste at svare på subpriorens spørgsmål.

"Nej, nej, ikke på den måde. Vil hun nu af landet, må hun tage Sigbrit med, ellers bliver det værre end før. Så længe Dyveke lever, giver kongen sig ikke tilfreds, og Sigbrit vil beholde magten, thi han er halsstarrig værre end Djævelen. Men jeg spurgte eder hvad eders søskendebarn havde hørt om flugten?" gentog subprioren med vredladen stemme, thi det fortrød ham, at han havde nedladt sig til at politisere med Elsebeth Bagers.

"Han ved intet derom, højærværdige herre. Slotsherren har hverken i går eller i dag været uden for slottet eller sendt noget bud af sted. Men Ole siger, at ville han hjælpe Dyveke af landet, så var lejligheden nu bekvem, thi der ligger netop en hollandsk skipper sejlfærdig uden for Sankt Anna kapel; han har losset varer til Bremerkøbmændene og taget ladning igen."

"Hm! Ole Skaaning gør os kun liden nytte. Der må mere til, hvis han vil have vor gunst. Vi savner Hans Skriver, det var en mand med forstand, han ville nok have givet os fuld besked. Men I andre udretter intet."

Elsebeth tav; men det var kendeligt, at subpriorens misfornøjelse med hendes og hendes søskendebarns tjenester krænkede hende. Omsider sagde hun: "Ole har dog fået det udrettet, at slotsherren ikke sender så meget som et ærinde i byen, uden at I får nys derom."

"Og hvad har det gavnet at vide, hvor slotsherren lader sine handsker vaske, eller hvor han køber sine kniplinger og den balsamessens, han lugter af? – Det banker på døren fra gaden. Gå og se hvem det er, og sig mig besked. Er der en riddersmand, så lad ham kun komme."

Mens subprioren var ene, gled hans blik fra den ene genstand til den anden i dette mere end tarvelige kammer, derpå faldt hans øje på hans egen dragt, og hans læbe fortrak sig til et fortrædeligt smil, som om han ærgrede sig over at se sig selv i sådanne omgivelser. Men disse betragtninger var kun korte, thi Elsebeth kom hurtigt tilbage med den besked, at det var en af slotsherrens tjenere, som i forbigående ville melde, at han skulle bringe en kurv fra sin herre til jomfru Dyveke med kirsebær, som slotsherren bad hende ikke at forsmå.

"Og intet mere?" spurgte subprioren fortrædeligt. "Er det alt, hvad han skal sige?"

"Det er alt, højærværdige herre. Det var vist nok ikke den gang værd."

"Der, giv ham den gylden, for at holde ham i vanen, og lad ham gå ... Eller bi ... det kunne muligt være et tegn, der var aftalt imellem dem ... Det kunne også hænde, at der var et brev skjult i kurven ... Man må være forsigtig, og intet forsømme, jeg vil selv undersøge kurven. Giv ham en læskedrik, og bring mig kurven

hid imidlertid ... Eller ... bliv! Det kunne vække mistanke ... Bring mig den ud i gangen ..."

Subprioren afbrød sig selv, og gik heftigt op og ned ad gulvet. Hans ansigt blev efterhånden mørkere, det skiftede flere gange farve, det var tydeligt, at der foregik en kamp i hans sjæl. Han rakte hende pengestykket, som han endnu stod med i hånden, og vinkede til hende, at hun skulle gå; men endnu inden hun havde nået døren, drejede han sig pludselig om, gik hurtigt efter hende, og med en stemme som uvilkårligt bragte Elsebeth Bagers til at vende sig om, så mat og klangløs lød den, udtalte han de ord: "Skaf mig kurven!" og forsvandt bag efter hende i den mørke gang. –

Den samme eftermiddag sad Dyveke og Anna i den førstes kammer. Den friske forårsluftning, som, svanger med blomsterduft fra haven, strømmede ind igennem det åbne vindue, gav værelset et sommerligt anstrøg.

Siden Hans Faaborgs død havde efterhånden meget forandret sig i Dyvekes og kongens adfærd, og den forrige mistænksomhed sporedes ikke mere. I begges omgang var efterhånden, i det mindste tilsyneladende, det gamle forhold vendt tilbage, som denne træske bagtaler havde vidst at besmitte med sin ånde, og til dels at forstyrre; men det var for sent. Hvad der var sket, lod sig ikke glemme, og Dyveke følte sig derfor ikke mindre ulykkelig. Hun var ofte bedrøvet og græd, og Annas selskab var hende i sådanne øjeblikke den eneste adspredelse, og til en stor trøst. Hun var kommet til Dyveke en aften i det tidlige forår, og havde grædende bedt hende om at unde hende et fristed under hendes tag, da hun nok kunne mærke, at hendes faders hus ikke mere ydede hende sikkerhed.

Sigbrit havde i begyndelsen haft meget at indvende imod Annas stadige ophold der i huset; men da Dyveke ingen ro lod hende have, og dels bebrejdede hende den liden sikkerhed, der var i og uden for staden, hvilket havde nødet Anna til at begive sig til det eneste hus, der kunne beskytte hende, dels vedblev at overhænge hende med bøn om at lade hende beholde dette selskab, fattede Sigbrit snart den praktiske side af sagen, og dagen efter at hun havde givet sit samtykke til at Anna måtte blive under hendes tag indtil videre, afskedigede hun Dyvekes pige. "Thi," sagde hun, "unødvendige munde er ikke til gavn for fadeburet." Og fra dette øjeblik var Sigbrit endogså tilfreds med Annas nærværelse, da hun var god og tålmodig og fandt sig i at blive overlæsset med alt det håndarbejde, som Sigbrit pålagde hende.

Dyveke så ud af vinduet og rystede mismodigt med hovedet. "Igen en dag til ende, og intet tegn," sagde hun.

"Jeg troede, at I havde opgivet at tænke derpå. Det var vist bedst således," svarede Anna, som næppe gav sig tid til at se op fra den store bunke sytøj, der lå foran hende.

"Du taler slotsherren efter munden, Anna. Nej, jeg må bort, jeg kan ikke blive her, jeg bliver gal, om man tvinger mig dertil. Hverken Torben Oxe eller du vil tro, hvad jeg daglig lider. Ak, det er tegn til, at I kun dårligt kender mig, ellers fattede I det nok."

Anna tav. "Hvad jeg har døjet i denne vinter, det ved kun Gud og jeg," vedblev Dyveke. "Således skal det ikke blive. Og har du ikke lovet mig, at du ikke ville forlade mig? Hvad taber du ved at drage bort fra dette land? Du hører ingen til. Lige som efter

mig, vil der ingen græde efter dig. Du står lige så alene i denne verden som jeg, ganske alene."

"Ak ja, ganske alene," gentog Anna bedrøvet og lod hænderne synke i skødet.

"Jeg ville ikke bedrøve dig," sagde Dyveke. "Men du skal nu også altid tænke på, hvad der ikke kan blive noget af. Vær dog fornuftig, pige."

"I kan selv ikke råde for eders tanker," sagde Anna sagte og med sørgmodig stemme.

"Nej, desværre! Du har ret, det var stygt sagt af mig. Men jeg mente det ikke ondt. Ak, Anna, vi er jo begge to lige ulykkelige. – Eller tror du, at det nogen sinde kunne blive anderledes," vedblev hun efter et ophold. "Tror du, at Klavs Daa kunne elske dig? Svar mig oprigtigt."

"Nej, jeg ved, at det er umuligt, selv om han ville glemme min ringe stand, thi han elsker en anden," svarede Anna næppe hørligt.

"Og hvem?" spurgte Dyveke hurtigt. "Fortæl mig det. Hvem tror du? Hvad ved du derom?"

Det var lige så meget nysgerrighed som deltagelse, der bragte hende til at glemme sin egen kummer i dette øjeblik.

"O, det kan jo ikke være andet, hun skal være så yndig," sagde Anna. "Det er ridder Griis' dejlige datter, som bor henne i Algaden. Og hun elsker ham igen," tilføjede hun med et dybt suk.

"Og hvoraf kan du vide alt det så bestemt?"

"Fru Anne Arvidsdatters pige fortalte det en gang i vinter til min plejemoder, jeg hørte det med mine egne øren. Hun havde selv set hvor kærligt de mangen gang, når ingen lagde mærke til

dem, havde talt sammen, og hun har set, at så havde han taget hendes hånd og trykket den. Jeg spurgte slet ikke pigen derom," tilføjede hun rødmende.

"Ja, derfor kan man ikke vide det, thi et håndtryk har ikke stort at sige, der skal mere til."

"Jo, det er ganske vist. Og den gamle ridder Stud, som er så snaksom, og som undertiden kommer der i besøg, han har også set det og talt derom, og han har mere end en gang sagt, at de var trolovede sammen, men at der ikke skulle tales derom, før ridder Griis kom tilbage fra udlandet. Gud give dem al den lytte, som jeg ønsker dem," tilføjede hun sagte og med foldede hænder.

"Hader du ikke ridder Griis' datter?" spurgte Dyveke. "Hvor kan du bede for hende. I dit sted ville jeg have hende, så længe der var liv i mig."

"Gud og alle helgene bevare mig for denne synd," sagde Anna. "Hvor var det muligt, at jeg kunne hade den, som *han* elsker?"

"Det er muligt, at du har ret, jeg tror det næsten," sagde Dyveke efter et ophold. "Men jeg er ikke i stand til at elske så uegennyttigt. Den, som jeg elsker, må ikke elske nogen anden end mig. Jeg kan ikke tænke mig kærlighed som delt. Skulle jeg elske uden håb, da ville det vist snart blive til had."

Anna tav og greb atter nålen, for i beskæftigelse at søge adspredelse mod de mangehånde tanker, der bevægede hendes bryst.

"Ved Klavs Daa, at du er hos os?" spurgte Dyveke.

"Ja, han ved det. Jeg mødte ham uden for eders port, den aften da jeg gik fra min faders hus, fordi jeg ikke længere kunne udholde det skammelige overhæng af herr Henning Grib. Han

er en kannik og skulle ikke handle således, men en røver på landevejen kan ikke tænke skammeligere om en pige end han. Ak, hvad har jeg ikke måttet høre af ham!" udbrød hun med blussende kinder. "Jeg skammer mig ved at tænke derpå, det er alt for afskyeligt. Og han er en ven af herr Daa ... hans bedste ven! – Men Klavs Daa ved det ikke," tilføjede hun hurtigt, for at gendrive den ufordelagtige tanke, som hun måske havde fremkaldt hos Dyveke. "Klavs Daa ved det ikke, det ville ikke være mig muligt at sige ham det ... mindst ham af alle mennesker ... og han måtte jo blive ham vred derfor! Tror I vel, at han kunne andet end synes ilde derom? – For min skyld skal de ikke blive uens, og Henning Grib kan gerne være ham en tro ven, fordi han er slet imod en stakkels, ringe pige, som jeg."

"Anna, vi må bort herfra," udbrød Dyveke. "Du ser selv, at vi ikke kan blive her. Græd ikke; i et andet land, blandt andre folk, der vil du finde lykken igen, der vil alt endnu kunne blive godt for dig."

"Nej, nej," svarede Anna hurtigt og bestemt, "det har jeg svoret ved min helgen, at aldrig skal nogen mand eje mig. I min dødsstund vil jeg kunne tænke på ham lige så uskyldig som jeg er kommet til verden ... og gid det snart må ske, at jeg bliver kaldt bort fra denne jord, hvor jeg ikke har fundet andet end sorg og kval."

Anna greb atter synålen, men tårerne trillede på hendes hånd og fordunklede hendes øjne. Dyveke betragtede hende med deltagelse, også i hendes øjne perlede tårer, som hun dog hurtigt bortviskede med hånden. –

"Ja, denne jord er fuld af kummer," sagde Dyveke. "En gang forekom alt mig så smilende, alle mennesker forekom mig så

gode, den gang var jeg selv så glad og så lykkelig. Men det var kun så længe, indtil jeg lærte at forstå livet. Hvor al ting nu er anderledes! Min moder ... Hun vil ikke savne mig. Når hun har sine regnskaber og tolden at passe på, så forlanger hun ikke mere. Kongen ... han har glemt mig over dronningen, om han nogensinde har holdt ret af mig. Torben Oxe ... nej, han kan heller ikke elske mig ret, det kan jeg godt indse, det er ... desværre, det er umuligt. Han finder mig køn, det er jeg jo også; men alle hans favre ord har ikke stort at betyde, thi der er et langt spring fra øjet til hjertet, må du tro, et meget stort spring, og når det ikke geres på en gang, så gøres det aldrig. Før troede jeg, at alle elskede mig; men det er forbi. Du, Anna, du og denne, I er de to eneste, som er blevet mig tro," vedblev hun, idet hun karesserede en lille, tam abe, ikke større end et egern, som lå i sædet af hendes stol, hvor det lille dyr havde rullet sig sammen og i frastand så ud som et stort, gråt garnnøgle. Aben gjorde nogle pudserlige spring og gebærder, og Dyveke lo. Men pludselig blev hun atter alvorlig og faldt i tanker med hånden under kinden.

"Det er et klogt dyr. Dig har den aldrig bidt, Anna, og mig ikke heller. Men forleden bed den min moder og kongen og slotsherren på en dag. Den er måske klogere end vi andre, den er en menneskekender ... Det var godt nok til Torben Oxe, siden han har glemt mig."

Anna svarede ikke. –

Det bankede på døren, en pige trådte ind i kammeret med en lille kurv, som hun satte på bordet foran Dyveke. Det var kirsebær, sagde hun, de første, der var modne i denne sommer, og som slotsherren bad jomfru Dyveke ikke at forsmå.

"Ej, hvor galant af slotsherren," sagde Dyveke, pludselig oprømt. "Jeg vidste ikke, at man allerede havde modne kirsebær. I vor have er der ingen endnu."

"Der ser i, hver gang I beklager eder over slotsherren, giver han eder tydelige tegn til, at han tænker på eder. Således miskender I eders venner."

Aben sprang op på bordet, stak poten i kurven og rev et kirsebær ud, som den snusede til, og vendte og drejede til alle sider, derpå kastede den det, og greb et nyt, som havde samme skæbne. Den sprang op på kurven, puttede hovedet ned til bærrene, snusede til dem, gjorde naragtige grimasser, skreg i vrede og gjorde pudsige spring, derpå lagde den sig atter til ro, idet den rullede sig sammen på sædet.

"Se en gang det tossede dyr," sagde Dyveke leende, "den kender ikke kirsebær, min livfrugt. Men lad os se, om slotsherren ikke sender os noget tegn med denne gave. Nej, ikke det mindste. Men bærrene er allerede tegn nok, så har han i det mindste ikke glemt os. Der, spis, de er friske og dejlige."

Anna tog et bær og førte det til læberne.

"Bi," sagde Dyveke, "lad mig se, om du kan spise kirsebær på denne måde. Det har al tid moret mig."

Hun tog stilken i munden og drog den efterhånden ind med læberne; men hver gang bærret nåede munden, gled stilken tilbage og kirsebærret hang atter, som da hun begyndte. Anna prøvede derpå, men med lige så lidet held. Dyveke lo overgivent og sagde: "Vi vil vise, at vi er piger af karakter. Vi sværger, at vi kun vil spise kirsebærrene på denne måde. Så, lad os nu anstrenge os, så går det nok. Man siger jo, at man kan alt, hvad man alvorligt vil."

Anna sukkede uvilkårligt. "Nå, suk nu ikke igen," sagde Dyveke. "Det lykkedes mig, der fik jeg et bær. Suk nu ikke igen, det er så kedsommeligt at høre på. Jeg er blevet så oprømt, siden jeg modtog dette tegn fra slotsherren. Altså skal vi bestandig være årvågne og holde os færdige til flugten. Det vil han sige os dermed. Ja, vi kunne gå, når det skal være, vi tager så godt som intet med os. Se! Du dovne! Nu har jeg allerede tjent fire kirsebær, og du arbejder endnu på dit første. Men du må ikke spise det på anden måde. Bliv kun ved, du lærer nok fiffet. Kan du tænke dig den lykke, når vi når et kloster langt herfra, hjemme i mit eget fødeland, hvor vi skal leve fromt i fred og ro, og aldrig skilles. Så vil der endelig en gang komme ro i vor sjæl. – Ak, vi har også døjet nok, vi stakkels piger. Vi er jo dog endnu meget unge, begge to, hvorfor skal vi da være så ulykkelige! – O, hvor det gør mig beklemt at tænke derpå … og på afrejsen. Ak! Det er ligesom der fo'r et stik igennem mit hjerte. Men lad os være ved godt mod, vi vil ikke tænke mere derpå. – Hvad, endnu ikke? Og jeg har allerede spist en halv snes i det mindste, og jeg kan både spise og snakke på en gang. Men så lad mig da lære dig det. Se nu på mig. Jeg vil sågar gøre det med tre ad gangen. Se nu. Sådan. Nu spidser du munden, ligesom til et kys. Du bliver rød, Anna. Sig mig oprigtigt, har du aldrig kysset nogen mand? Du ryster med hovedet. Virkelig? – Ak, Anna! gid jeg kunne sige det samme, det var måske godt for mig. – Sådan skal det gøres, nu sank jeg dem alle tre på en gang. Prøv du nu."

Anna anstrengte sig længe forgæves for at efterligne hende, og Dyveke lo af fuld hals over de grimasser, disse forsøg bragte hende til at gøre. Men pludselig greb Dyveke hendes hånd og

skreg højt. Hun sprang op og tog sig med hånden til hjertet, blodet fo'r hende op i ansigtet med en magt, som om det skulle sprænge hendes hoved, og derpå sank hun tilbage i stolen, og blev så bleg som et lig. Anna tabte kirsebærret, og sprang forskrækket op.

"O, o!" stønnede Dyveke, "hjælp mig, hjælp mig! Der er ild inden i mig. O, de kirsebær, de brænder mig op. Det er … det er …"

"Alle helgene, hvad fattes eder?"

"Anna, hvor er du? Jeg kan ikke se dig. Hjælp! Jeg dør! – O, hent min moder … Kongen … Slotsherren … Torben Oxe …"

Dyveke skreg gentagne gange og knugede hånden mod brystet, hun vred sig i krampetrækninger, en skælven fo'r igennem hendes lemmer, hendes ansigt fortrak sig smerteligt, – derpå gik det over til et vemodigt smil. Med det sidste ord gled hænderne fra brystet, hun segnede tilbage i stolen og sank sammen, idet hun udstødte et dybt suk.

Den forskrækkede Anna rev døren op og råbte om hjælp. Da hun vendte tilbage, lå Dyveke livløs i stolen. Aben var flygtet op på stoleryggen, hvorfra den betragtede hende med underlige grimasser.

Tjenestefolkene styrtede ind under hylen og skrigen, så snart de erfor Dyvekes pludselige død, thi hun var meget afholdt af dem. Omsider kom også Sigbrit, hvem denne sørgelige efterretning havde nået ved arbejdsbordet. Hun var så bleg som en død, hun lignede en marmorstatue ved en grav. Anna knælede ved siden af Dyveke, hun lagde hovedet i hendes skød og hulkede højt. Ved synet af denne sorg smeltede for et øjeblik skorpen om den jernfaste kvindes hjerte, hun knælede ned ved

siden af Anna, greb fat i Dyvekes livløse arm, lagde sin hånd på hendes bryst, kyssede hende og gav hende de kærligste navne. Men da hun omsider havde overbevist sig om, at livet var bortflygtet for aldrig mere at vende tilbage, drejede hun sig pludselig imod Anna, greb hende om hånden, og trak hende op med sig.

"Hvad er her sket?" udbrød hun. "Har hun spist? Har hun drukket? Svar mig!"

"Hun spiste nogle kirsebær, som slotsherren sendte," sagde Anna hulkende.

"Slotsherren ... slotsherren? Nej, nej!" udbrød hun højt, som for at afvise sin egen mistanke.

Pludselig fo'r hun op, greb aben, som endnu sad sammenkrøben på stoleryggen, om halsen, og holdt den hen til kurven, for at den skulle æde af kirsebærrene. Det lille dyr vægrede sig og kradsede hende; men hun ænsede det ikke, hun klemte den så fast om halsen, at den måtte gabe, og nu stoppede hun det ene bær i munden på den efter det andet.

Da den endelig havde sunket flere af dem, slap hun den. Det stakkels dyr ville flygte hen i den længst fraliggende krog af stuen; men midt på gulvet standsede den i løbet, drejede sig flere gange rundt i en kreds, løb instinktivt tilbage til Dyveke, som om den ville søge beskyttelse hos hende, sprællede i krampetrækninger og faldt ved hendes fødder, hvor den blev liggende.

Sigbrit bukkede sig ned over den og iagttog den opmærksomt, så længe dens dødskamp varede, derpå stødte hun til den med foden, og da den ikke rørte sig, sagde hun med hul og tør stemme, der dog ingenlunde manglede den

sædvanlige fasthed: "De har forgivet hende! – De har forgivet hende! – De afskum! – Men det skal kongen hævne!"

Det var, som om denne erklæring først gav de tilstedeværende vished om Dyvekes død, og de brød atter ud i gråd og hulken. Ikkun Sigbrit græd ikke, hun betragtede sin datter med øjne, der efterhånden stod så store og stive, som om de skulle træde ud af deres hulinger. Tjenestefolkene trådte uvilkårligt tilbage for denne smerte, som i sin tavshed råbte højere til himlen end deres forenede klageskrig. Også Anna vendte sig fra Dyvekes lig, hun trådte hen til Sigbrit og greb hendes hånd, som hun trykkede til sine læber. Men Sigbrit stødte til hende og gav hende og de andre et så bydende tegn til at forlade stuen, at de øjeblikkelig adlød. –

Det begyndte allerede at mørknes, og Sigbrit var endnu i Dyvekes kammer. Man havde hørt hende hulke og tale højt med sig selv, men ordene kunne ingen forstå; de havde også tydeligt hørt, hvorledes hun åbnede datterens gemmer, ransagede og atter lukkede dem. Da hun omsider trådte ud af døren, bar hendes ansigt intet spor af hendes usædvanlige bevægelse, men det var alvorligt og strengt som det plejede, ikkun hendes underlæbe dirrede krampagtigt, og hun var bleg som en død. Hun lukkede døren i lås og puttede nøglen i lommen; i hånden bar hun den lille abe og kurven med kirsebærrene, indsvøbt i et klæde, men dog ikke anderledes, end man af formen kunne se, hvad det indeholdt. Da Anna nærmede sig med nogle trøstende ord og bad hende om tilladelse til at våge ved Dyvekes lig med de andre piger, betragtede hun hende i nogle øjeblikke, som om hun ikke kendte hende, og da Anna gentog sin begæring, svarede hun mut: "De levende må vi straffe og rette, de døde er

fra os. I kunne ikke holde vagt, mens tid var og noget var at miste, nu er det bag efter, thi mod ormene hjælper ingen vagt og intet vievand."

Sigbrit stirrede stift ud for sig, hendes læber bevægede sig, hun talte med sig selv, men ingen lyd trængte uden for de tæt sluttede tænder.

"Mod ormene hjælper ingen vagt og intet vievand!" gentog hun omsider højt ... "om det hjælper til andet, end til forgiftelse og misgerning ... de har gjort mig barnløs, men det skal komme dem dyrt at stå. De har taget alt det fra mig, som jeg elskede ... Det skulle de ikke have gjort omsonst. Har jeg nu ikke andet at stride for i denne verden, så vil jeg stride for min hævn. De skal nok en gang få at vide, hvad det betyder, at tage ungerne fra en kvinde. Men hemmeligt had er værre end åbenbart fjendskab."

Sigbrit så sig om; hun mærkede, at hun havde udtalt sine tanker højt, og det ærgrede hende. Hun ville hærde sig imod sin egen sorg, som var nær ved at overmande hende, og hun søgte en anledning til at sige et hårdt ord, som kunne forjage dette indtryk. Men overalt mødte hun nedslagne øjne. Ingen vovede at se på hende. Ikkun Anna betragtede hende med et deltagende blik. Og ihvorvel hun vidste, at Anna havde været Dyveke oprigtigt hengiven og måske var den *eneste*, der delte hendes sorg, måtte alt dog i dette øjeblik vige for hendes anstrengelse for at vise hårdhed.

"Står I der og lurer?" udbrød hun med heftighed. "Vi behøver ingen ledige hænder, thi nu er her nok at tage vare i huset. Gå og bestil noget."

Og da Anna betragtede hende forbavset, som om hun troede, at hun i sorgen talte over sig, tilføjede hun: "I hører jo ikke til

her, gak til eders eget hjem, thi det er bedst, at enhver skøtter sit. Og se til, at I betids kommer uden for Østerport, inden den lukkes, ellers kan I ligge på gaden i nat. Her har I jo intet mere at skaffe. Farvel. – Og hør, til eders fader kan I sige, at nu er det det samme med de aflæggere, han skulle skaffe mig ... thi nu er den død og borte, som skulle have haft blomsterne."

Sigbrit blinkede med øjnene; men et blik på den byrde, hun bar i hånden, var nok til atter at hærde hende imod dette nye anfald af hendes sorg, og som for at forjage det sidste indtryk, som dette bevis på hendes moderkærlighed kunne have gjort på tjenestefolkene, af hvem hun hellere ville være frygtet end elsket, udbrød hun med en endnu hårdere stemme: "Har I ikke hørt, hvad jeg har sagt, at I skal gå eders gang? Skøt eder selv. Der er nok at tage vare i eders eget hjem."

Forskrækket over denne hårde tiltale så Anna op; men hun mødte et så strengt og ubøjeligt øjekast af Sigbrit, at hun ingen modsigelse vovede. Tjenestefolkene betragtede hende med den skadefryd, hvormed de i almindelighed ser et foretrukket tyende – og det antog de hende for – ydmyget.

Med tårefyldte øjne vendte hun sig endnu en gang mod den lukkede dør, der adskilte hende fra Dyveke, som hun havde været oprigtigt hengiven, derpå svøbte hun sig i sit regnklæde, og forlod med vaklende fjed det ugæstfrie hus, hvor så meget havde forandret sig i så få øjeblikke. Uden for porten vendte hun sig om og sendte en from tanke op til det lukkede vindue, som Dyveke nylig havde siddet inden for, yndig og venlig, hun, som nu hvilede afsjælet og forladt, bortkaldt uden bod og syndsforladelse, som et offer, der havde reddet hendes liv fra den samme forsmædelige og bratte død. Mangehånde tanker

forvirrede hendes hjerne i dette øjeblik, hun tænkte ikke mere en eneste med tydelighed; men da en lang, udholdende tone fra portvægterens horn i det samme forkyndte, at porten snart ville blive lukket, hævede hun panden fra de kolde stene, som hun uvilkårligt havde hældet hovedet imod, og som et jaget dyr løb hun hurtigt igennem den allerede øde gade for at komme ud af denne by, der havde behandlet hende så ukærligt.

Men da den raslende vindebro blev trukket op bag ved hende, og hun kastede øjet hen over den store, øde mark, og i det fjerne så Hans Knaps hus, der havde været utilstrækkeligt til at beskytte hende, da sortnede det for hendes øjne, og hendes forladte stilling overvældede hende således, at hun ikke var i stand til at flytte en fod. Hun segnede i knæ ved siden af en busk, der stod ved bredden af vandet, som løb uden om staden, og havde dens bladrige grene ikke grebet hende i deres bløde arme, ville hun være styrtet i vandet. Forvirrende og skrækkende billeder begyndte at vise sig for hendes fantasi; hvor hun så hen, så hun overalt ængstende syner, hun troede sig omgivet af mange mennesker, det forekom hende, at hundrede stemmer råbte hende i ørene, og forskrækket segnede hun om i busken med lukkede øjne og hænderne for ørene. –

Duggens dråber vædede hendes tindinger, og de friske blade meddelte hendes brændende hoved en kølighed, som efterhånden bragte hende til sig selv og beroligede hende. Hun begyndte at indse, at det var hendes eget blod, der havde ringet for hendes øren og fremgøglet disse lyde og syner, som havde forfærdet hende så meget. Hun var jo alene, ikke et blad bevægede sig i den stille aften, ingen lyd forrådte en stor stads nærhed. Men det måtte være silde, thi stjernerne stod allerede

på himlen; hvor lang tid hun havde tilbragt i denne drømmende, halv bevidstløse tilstand, vidste hun ikke.

Inden hun rejste sig, foldede hun sine hænder og påkaldte andægtigt Gud og de hellige. Hun glemte ingen af sine kære i denne bøn: hun bad for Dyvekes sjæl, for Klavs Daa, ja endog for den smukke Gundel. Og med et lettet bryst rejste hun sig og gik langsomt ad den brede sti, som førte fra Østerport til Hans Knaps hus, idet hendes hjerte dog bankede stærkt ved tanken om, at hun på denne usædvanlige tid befandt sig så ene og forladt på et sted, som hun kun havde haft alt for megen grund til at betragte som usikkert for en ung pige uden beskyttelse, endogså ved højlys dag.

Med ængstelse betragtede hun enhver lille busk på den flade mark, som hendes vej førte hende forbi. Nu havde hun kun en lille busk tilbage, lav og let at overskue, men desuagtet standsede hun, thi det forekom hende som om dens grene havde bevæget sig, og dog rørte ikke en vind sig i denne stille aften.

"Måske en kat, som er blevet jaget op af sin ro, eller en stakkels hare," sagde Anna ved sig selv for at sætte mod i sig, da hun intet mistænkeligt havde kunnet opdage, og atter fortsatte sin vej. "Gid jeg nu blot ikke må komme til at stå for længe udenfor, inden de hører mig. Der er ingen steds lys i det hele hus. I aften er de også gået usædvanlig tidligt til ro. Ak, det er vist sildigere, end jeg tror. Der er sket så meget i denne aften, at den forekommer mig som en hel måned, når jeg tænker mig om." –

Hun havde nået busken, bestandig med øjnene stift fæstet på de grene, som hun havde troet at se bevæge sig. Og hendes syn

havde ikke bedraget hende.

Pludselig rejste en skikkelse sig op og stod foran hende, så høj og stor, at hun troede at genkende Aslak. Og næsten i samme øjeblik sprang endnu en mand frem bag busken, og råbte med hæs stemme: "Stå! I kongens navn!" Forskrækkelsen lammede fod og tunge, hun kunne hverken undfly eller skrige om hjælp. Ak, hvor skulle den også komme fra! I det samme faldt over hendes hoved et klæde, som blev trukket så stærkt til, at både syn og hørelse forgik hende, hun følte sig grebet og loftet fra jorden; men inden hun kunne gøre sig rede for, at hun blev båret på armene af en mand, som hurtigt fjernede sig med denne for hans styrke lette byrde, havde bevidstheden forladt hende, og hun lå som afsjælet, uden at være i stand til at gøre den ringeste modstand imod denne pludselige bortførelse.

De to mænd løb hurtigt ned mod strandbredden, hvor de standsede og forsigtigt så sig om.

"Der kommer ingen," sagde den ene. "Hun har dog været alene. Så meget nemmere tjener vi vor løn, thi en god hund skal man kaste et godt ben for. Og ingen skal sige andet, end at det var en dristig gerning, at snappe hende bort mellem porten og skibet, til trods for slotsherren. Hvo som betinger spillemanden, må lønne ham, broder Martin, lad mig se, at I mindes det."

"Vi har haft lykken med os, Ole Skaaning," sagde den lille tykke gråbroder, og gned fornøjet hænderne. "Hvo skulle have sagt, da vi gik ud for at holde øje med hvad den hollandske skipper foretog sig, at flugten var bestemt til denne nat, og at vi skulle komme hjem med jomfru Dyveke. Men vi har båret os kløgtigt ad, og nu vil vi heller ikke hidkalde bispens svende, som

jeg har ladet lægge sig i baghold i lunden ved Hans Knaps hus, men vi vil ende sagen imellem os selv, thi jo færre til at dele, jo mere til hver. Lad os se at nå båden, inden der kommer nogen, thi det skulle være sært, om hun gik på denne tid ganske uden ledsagelse, ihvorvel jeg ikke ved, hvor den skulle komme fra ved nattetider."

"Hun er så stille som en død," sagde Ole Skaaning. "Vi må dog mage det således, at klædet ikke kvæler hende; thi ihvorvel jeg nok tror, at kongen vil blive glad, når vi bringer ham jomfru Dyveke tilbage, ville jeg ikke træde Hans Nåde for øjne, for alt det guld, der er i Danmark, hvis vi ikke bragte hende levende."

Ole Skaaning lagde sagtelig sin byrde ned på strandbredden. Men Anna rørte sig ikke.

"Hellige sved!" udbrød han, "hun rører ikke et lem. Er hun død, da er det eders skyld, Martin, thi I ville endelig have, at vi skulle kaste hende klædet over hovedet for at hindre hende i at skrige om hjælp. Det var ikke mit påfund."

De bøjede sig ned over hende og drog klædet til side. Ole Skaaning lagde sig på knæ, for at betragte hende nærmere.

"Hun rører sig ikke. Øjnene er lukkede ... Men for alle djævle, det er ikke jomfru Dyveke!"

Munken blev lige så forfærdet som Ole Skaaning ved denne opdagelse, der på en gang tilintetgjorde deres udsigt til en stor belønning. Men da han havde genkendt Hans Knaps smukke plejedatter, trøstede han sig med håbet om en anden gang at kunne bemægtige sig Dyveke på hendes flugt, idet han var overbevist om, at Anna var en fangst, som subprioren ville være ham taknemmelig for, når han kunne bringe hende i hans magt, uden at hans høje foresatte skulle have noget ansvar. Og

det måtte kunne lykkes, dersom Ole Skaaning ville være ham behjælpelig. Han begyndte også straks at overtale Ole til at deltage i denne plan, og det lykkedes ham at overvinde hans mange betænkeligheder og hans frygt for kongens og madam Sigbrits strenghed, ved løfte om en god belønning, så at de blev enige om at bringe Anna igennem den underjordiske kanal i Elsebeth Bagers hus. Og dette kunne let ske, siden hun var bevidstløs, så at Ole Skaaning kunne undgå alt ansvar, ved ikke at blive set af hende. Hos spåkvinden kunne hun blive så længe, indtil de høje gejstlige herrer, – som det efter munkens sigende var om at gøre, at have Dyvekes veninde og fortrolige i deres magt – havde taget bestemmelse over hendes skæbne, der sandsynligvis ville blive at sendes til et eller andet fremmed land, hvor hun ikke kunne sladre om, hvad hun vidste her hjemme fra, som man ville have skjult. Dette var, sagde han, blot en almindelig forsigtighedsregel, der med en så ubetydelig person, som Hans Knaps plejedatter, ikke kunne drage vigtige følger efter sig. Og da munken havde tilsvoret Ole Skaaning en klækkelig løn og fuldkommen absolution og syndsforladelse, læssede denne atter byrden på sine skuldre og bar den besvimede ned i båden, hvor de lagde hende med stor omhu, idet broder Martin, som var uudtømmelig i lovtaler over hendes sjældne skønhed og benyttede enhver anledning til at komme i den nærmest mulige berørelse med den, gjorde sig al umage for at give hende så godt et leje, som omstændighederne tillod. Og i dyb tavshed roede Ole Skaaning sin båd igennem vandet ved Bremerholmen og ind i den underjordiske kanal.

For ikke at støde an og forulykkes imod en af de fremragende store sten i den bælgmørke, dybe kanal, tændte munken en lille

blændlygte, og ved det usikre skin af dette svage lys, der kun spredte en mat dæmring over den skumle hvælving, bragte de omsider båden til Elsebeth Bagers dør. Men hun havde ingen kunder ventet i denne aften, døren var lukket og modstod deres anstrengelser for at åbne den. Da de ikke kunne bære Anna andet steds hen, måtte broder Martin beslutte sig til at gå langs med kanalen og gennem kirkegården, for på denne måde ad lange omveje at nå gaden og komme ind i huset igennem den almindelige indgang, og derpå få døren til kanalen åbnet. Men trods alt hans mod var Ole Skaaning ikke at overtale til at blive i mørke i denne underjordiske grav, og dersom broder Martin ikke ville opgive sin plan, måtte han omsider bekvemme sig til at lade lygten blive tilbage, og ravende frem i mørket søge at finde vej, så godt han kunne. Under eder og forbandelser over hans staldbroders skammelige halsstarrighed, forlod munken ham omsider, idet han lod hånden glide langs med muren, for på denne måde at erstatte ved følelsen, hvad synet ikke kunne yde ham, – og snart var den sidste lyd af gråbroderens træsåler hendøet, og den sagte skvulpen af de træge bølger, som næppe satte båden i en gyngende bevægelse, var den eneste lyd, der afbrød den stilhed, som herskede her nede. –

Anna lå udstrakt i bunden af båden. Klædet, som hidtil havde tilhyllet hendes hoved, var gledet til side og hendes smukke, blege ansigt med de lukkede øjne, blev svagt belyst af lygteskinnet. Ole Skaaning sad lige over for hende på toften, hvilede albuerne på knæene og hovedet i hænderne, og betragtede hende ufravendt.

"Det er en køn pige," sagde han ved sig selv. "Munken har ret, hun ser appetitlig ud. Men hvor længe vil det vare, monstro.

Fagerhed er et skrøbeligt boskab, og munke er vel så lette at friste som nogen anden mand. Det skulle være synd for den pige, som kunne være en brav mands hustru, at hun skulle falde i munkekløer. Jeg kunne selv ikke ønske mig en fagrere hustru ... ihvorvel jeg endnu ikke har tænkt på at forandre mig ... Men det er jo vel ikke skønhed, der holder bedst orden i huset, og det er et sandt ord, at de smukke kvinder tit binder husholdningssorgerne neden under knæene, at de ikke skulle gøre rynker i ansigtet. – Men smuk er hun!"

"Det er et skummelt hul, denne kanal," vedblev han, og så sig om i den mørke hvælving, hvor han næppe kunne skimte de nærmeste genstande. De sortegrå sten hang ud over båden, og på begge sider stod mørket som en kulsort, uigennemtrængelig mur.

"Her kunne ske meget ved høj lys dag, som ingen fik at vide, hvor meget mere ved nattetide ... Men natten er ingen mands ven, ... og jeg ville ønske, at broder Martin snart ville vende tilbage ... To er altid en mere end en enkelt ... Man bliver ordentlig, som man var vætteset af en ugle, i et sådant mørke ... Jeg kunne fristes til at ønske, at jeg var faldet i en dyb søvn, ligesom Hans Knaps datter."

Ole Skaaning lod øjet langsomt glide ned i båden til Anna, – og fo'r op, da hans øjne mødte Annas, som betragtede ham stift og forundret. Hun var vågnet af sin besvimelse, og ikke i stand til at samle sine tanker til klar bevidsthed, fæstedes hendes blik som fasttryllet til den første genstand, det havde mødt. Under hendes lange bevidstløshed havde venlige og smilende syner foresvævet hende; hun syntes, at hun vandrede med Klavs Daa og Dyveke i en yndig egn under en mild himmel, og ved sin

opvågnen befandt hun sig i en våd og kold luft, i et dæmrende mørke, lige over for en mand, hvis ansigt indgød hende rædsel, jo mere hun betragtede det, og hun var dog ikke i stand til at vende sine øjne fra det. Men efterhånden vendte bevidstheden tilbage. Dyvekes pludselige død og hendes egen sildige vandring og voldsomme bortførelse, alt, hvad denne skæbnesvangre aften havde medført, blev hende med et tydeligt. Og da Ole Skaaning, hvis oprindelige vildhed pludselig var vendt tilbage, fo'r op og drog dolken, fik hendes skræk kun en ringe tilvækst derved, thi den var allerede vokset til en sådan højde, at den betog hende mælet.

"Hun har set mig og vil kende mig igen," mumlede han, "det kan koste mig min hals, så vist som jeg står her, om kongen blander sig i den sag og vil holde over sin landefred. Enhver er sig selv nærmest, og den er galen, som lader et ondt vidne efter sig. Et prik af denne kan gøre tingen klar, og vandet er dybt nok til at gemme hende. Død hund bjæffer ikke, og ingen bliver fældet ved et stumt vidne. Munken får nok tie med hvad her er sket, om han vil sit eget vel."

Anna havde lukket øjnene, da Ole Skaaning pludselig sprang op og båden voldsomt gyngede under hende; nu åbnede hun dem atter og så ham stå foran hende med dolken i hånden. Hun troede, at hendes sidste time var kommet, og foldede hænderne, idet hun betragtede ham stift, med et bønligt blik. Og Ole Skaaning lod dolken synke.

"Hvad fattes mig, at jeg ikke kan gøre ende på det? Bedre at hun er død, end jeg stedse i frygt og nød ... Nej, jeg kan ikke, når hun ser på mig ... Hvorfor glor I på mig? Vend eders hoved til

siden, for Djævelen! I har set mig, og kan vidne imod mig, derfor må I dø, her hjælper ingen snak om den ting."

Anna havde nylig ønsket sig døden, da hun sad hos Dyveke i lyse og smilende omgivelser; men da den nu stod for hende i al sin rædsel, da hun skulle udånde sit sidste suk i mørke og ensomhed, langt fra alt, hvad der var hende kært, da gjorde kærligheden til livet sig gældende i sin fulde styrke, og der var en inderlighed i hendes blik og i hendes stemme, som bevægede den forhærdede, da hun udbrød: "O, skån mig! Dræb mig ikke! Hvad har jeg gjort eder? Jeg vil intet udsige! Jeg ved jo intet! Skån mig blot, og jeg vil intet røbe!"

Ole Skaaning stak atter kniven i skeden og kløede sig bag øret. "Det er dumt," sagde han, "og jeg fortjente at hænges for min dumhed, men den pige kan jeg ikke gøre ende på, ihvorvel jeg før har brugt min kniv mod et menneskeliv ... Og lader jeg hende i live, vil hun måske bringe mig til galgen, thi jeg er hverken en ridder eller en munk, og min hals vil snart være forgjort. Men jeg kan ikke gøre hende noget ... Hvad ville jeg på den galej med den fordømte munk ... Sværg mig ved Jesu vunder og eders sjæls salighed, uden svig og forbehold, at I vil fornægte nogensinde at have set mig, om så kongen selv spurgte eder derom. Sværg mig det til."

Anna gentog eden med foldede hænder.

"Hvad hjælper det? Ed og eg er snart brudt," sagde Ole Skaaning. "Børn leger med nødder, og gamle folk med eder. Jeg ved ej, om jeg skal tro eder, skønt I ser ærlig ud. – Men skal jeg ikke fristes til at gøre eder ondt, er det bedst, at I ser at komme snarligt herfra. Thi Fanden er mægtig, og livet er kært; man giver det ikke villigt bort for at spare en anden. – Munken bliver

længe borte … Skal dette gå godt, må hun snart i hus, thi ellers fortryder jeg, hvad jeg har gjort … Den dør må dog kunne åbnes, for Djævelen!"

Utålmodig rejste Ole Skaaning sig op i båden og greb fat i krampen på døren med en sådan styrke, at han omsider rykkede den op og nær havde kæntret båden. Anna udstødte et lille skrig og greb fast i kanten. Pligtkarlens hånd søgte uvilkårligt atter efter dolken; men han lod den igen synke og sagde: "Kom, skynd eder, luften her nede duer ikke til gode forsætter. Blev I længere her, svarer jeg eder for intet, trods I har svoret …"

Han greb med heftighed Annas hånd og trak hende op med sig. Efter at hun således var steget de få trin op ad den smalle vindeltrappe, åbnede han med samme voldsomhed døren til Elsebeth Bagers stue, og stødte hende ind i kammeret.

Derpå trak han atter døren til efter hende og satte sig på dørtrinet uden for, idet han sagde: "Denne gang har jeg måske været dummere end en gæsling … men jeg stod dog fristelsen imod … Lad munken nu komme og handle som han vil, det kommer mig intet ved; men jeg vil ingen del have i nogen ugerning mod en pige med to sådanne øjne, der ser lige så fromt, som nogen helgens på en altertavle, og lidt til."

Og Ole Skaaning blev siddende på trinet af vindeltrappen, og stirrede tankefuld gennem den åbentstående dør ned på de underlige skygger, som lyset fra lygten beskrev på væggen lige overfor og under hvælvingen over kanalen, hver gang båden gyngedes frem og tilbage af vandet. –

Da han, på sin rå og dog velmente vis, stødte Anna ind i Elsebeth Bagers stue, mente han at have givet hende i sin

mosters varetægt og skaffet hende sikkerhed. Anna havde genkendt den dør og trappe, som hun en gang havde betrådt med Dyveke, hun så med gysen, at hun var hos spåkvinden. Men ved skinnet af en lampe, som stod på det skrøbelige bord tæt ved døren, så hun straks, at værelset siden den tid måtte have skiftet bestemmelse, thi intet af de mangehånde apparater til spådom og besværgelse, som den gang havde forskrækket hende så meget, var nu til stede. Og dog forfærdedes hun næsten mere, end da hun første gang betrådte dette sted. Thi fra den usle seng, som stod i en krog af stuen, rejste pludselig en skikkelse sig, som ikke var Elsebeth Bagers, og sprang hende hurtigt i møde, for at undersøge, hvem den ubudne gæst var, der trængte sig ind på en så voldsom måde ved nattetide. Og da den havde overbevist sig om, at den indtrædende var et fruentimmer, opslog den en lydelig latter og sagde: "*Me Hercule!* Ingen kunne komme mig mere tilpas for at hjælpe mig at fordrive denne kedsommelige nat."

Værelsets beboer var iført en dragt, som holdt middelvejen mellem en gejstlig og en verdslig, og var den, kannikkerne sædvanligst bar. Og den mand, som bar denne dragt, var ingen anden end kannikken Henning Grib, som havde tilbragt aftenen i et lystigt lag med andre unge adelsmænd. Da de omsider skiltes ad, havde han med et tungt hoved begivet sig til sit hjem; men klosterporten var lukket, han havde ingen aftale truffet med broder-dørvogteren, der sov alt for trygt til at blive vækket af hans banken. For ikke at bringe det hele kloster på benene, måtte han søge natteleje andetsteds. I denne forlegenhed mindedes han den altid tjenstfærdige Elsebeth Bagers; han gik til hendes hus, bankede hende omsider op, og

hun var også villig til at indrømme ham en ejers rettigheder, mens hun begav sig til ro hos den gamle kone, der boede i stuen til gaden, hvor hun snart sov trygt mellem det oplag af husgeråd og gamle sager, som her lå opdynget. Kannikken kastede sig uden lang betænkning på den smudsige seng, og hans tunge øjenlåg var allerede i færd med at falde til, da han hørte støj uden for, og Annas pludselige indtrædelse atter vækkede ham. I et spring stod han midt på gulvet for at gribe til værge mod dette formentlige overfald; men da han ved skinnet af lampen havde set, at den indtrængende var et fruentimmer, og ved nærmere undersøgelse havde genkendt den smukke Anna, forandrede han pludselig sin adfærd, og der var ingen ende på de smigrende ting, han sagde, for at overtyde hende om, hvor meget dette uventede møde glædede ham.

Henning Grib havde været i et lystigt lag, og hans hoved var tungt. Men selv uden denne omstændighed manglede han ikke fripostighed, og da den forskrækkede Anna tav til hans letfærdige tale og upassende spøg, troede han at kunne gå endnu videre, og med en bestandig tiltagende lidenskabelighed, som hendes skønhed og den natlige situation end mere forøgede, strømmede ordene fra hans læber, og med flammende øjne og afbrudt stemme søgte han at overtyde hende om, at han nærede en oprigtig kærlighed til hende, at hun kunne foreskrive ham alt, hvad hun ville, at ethvert ønske, om det var nok så kostbart, skulle blive opfyldt, og at hendes liv, om hun ville bønhøre ham, skulle være en uafbrudt kæde af glæde og lykke.

Men Anna trådte forfærdet så langt tilbage, som det lille værelse tillod, og vred fortvivlet hænderne ved at se den eneste

udvej til flugt lukket og ved at tænke på den fare uden for, som hun næppe var undgået. Hendes kinder glødede af skamfuldhed over, hvad hun måtte høre, ethvert træk i hendes ansigt udtrykte efterhånden mere dybt krænket stolthed end frygt, og hendes øjne bekræftede den afsky, som hendes læber udtalte. Kannikken måtte endelig erkende, at den hårdnakkethed, hvormed hun tidligere havde afvist hans kærlighed, endnu bestandig var uformindsket, – da forandrede han den tone, han hidtil havde talt i, og fra bønner og forsikringer gik den lidenskabelige mand over til trusler og tvang. Han truede hende med forfølgelse og hævn, og da han troede hende ganske i hans vold i dette afsides liggende hus og på denne tid, greb han hende om livet og trykkede hende til sig, idet han med magt ville give hende de kys, som hun med så megen afsky havde nægtet ham. –

Ole Skaaning havde hørt disse forvirrede stemmer, som lød ud til ham i hans ensomhed. Forbavset ved at høre en anden stemme end hans mosters lyttede han ved den tykke jernbeslagne dør.

"Det er munken," sagde han, "endelig er han kommet ind i huset. Men hvad er dette for en støj? ... Hun skriger! ... Her går det ikke ret til. I min mosters hus skal der ikke ske hende overlast, så længe jeg har fri hånd, og broder Martin skal hytte sig for min næve ... Det er sært, at hun nu skal trænge til min hjælp, jeg, som nylig havde kniven i hånden. Men ordsproget siger jo: hveden hjælp kommer, så er den altid god, og håndehjælp er bedre end mundehjælp ... Plager den onde munken? ... Nej, jeg måtte ikke være Ole Skaaning, om nogen skulle skrige sådan i min nærhed, uden at jeg tog hånd i med,

og mindst den pige med de øjne … Det er for galt. Hyt nu din skaldepande, broder Martin, thi vred mand er som uslukket kalk. *Jeg* har ikke sparet hende, for at *du* skal pine hende, og mosters hus skal ingen røverkule være."

Ole Skaaning rejste sig og stødte døren op. Kannikken slap Anna, som uden at betænke sig tog sin tilflugt til den, der nys havde draget dolken imod hende. Han havde jo dog kun villet myrde hende. Og da hun greb hans arm for at anråbe om hans beskyttelse, smigrede denne tillid Ole Skaaning, og han rejste hovedet i vejret og så stolt på adelsmanden, som var trådt tilbage for denne uventede hjælper, der på en så ubegribelig måde stod for ham, som om han var faldet ned fra skyerne. Da Ole Skaaning så, at han havde med andre at gøre end med broder Martin, drog han langsomt sin dolk, og idet han med den venstre hånd greb Annas arm og trykkede hende tilbage, rakte han den højre ud imod kannikken, og sagde: "For alle djævle, hvad går her for? Ej, ej, min fine herre! Skal vi mødes her ved nattetide! Jeg vidste ikke, at min moster husede så fornemme røvere og mordere."

Kannikken bed sig i læben, og hans blik fo'r vildt fra Anna til Ole Skaaning. Hans hånd famlede efter dolken; men uforsigtigt havde han lagt den fra sig på bordet ved siden af lampen.

"Hvad vil I give mig, for at jeg skal række eder kniven?" sagde Ole Skaaning spottende, idet han stak sin dolk i skeden. "Med den skal I ingen skade gøre nogen mand," vedblev han, "ihvorvel den ser ud til at være af godt stål."

Og nu tog han kannikkens dolk, og stødte den med al sin kraft ind i døren, hvor han brækkede den af. Det kostbare hæfte kastede han foragteligt hen til Henning Grib, med de ord: "Vold

og trænge har ingen gænge, og varer ej længe. Der har I eders ædelstene, I ædelige herre, som ikke undser eder ved at bruge vold mod en svag pige, al den stund I er en kryster imod mænd. Agtede jeg eder ikke for ringe dertil, skulle eders bispeklæder være eder et slet værn, og jeg skulle banke eder så flad med min næve, at I skulle være som møllemalen."

"I er en uforskammet, kådmundet skurk," udbrød Henning Grib forbitret. "Træffer jeg eder igen, skal jeg nok mærke eder, så at I ikke skal glemme mig; jeg skal nok kende eder."

Han havde nærmet sig døren til den lange gang, som adskilte denne stue fra boden. Men Ole Skaaning greb ham pludselig i armen, og råbte: "Hvor skal I hen?" – Og inden kannikken kunne sætte sig til modværge, rykkede han ham bort fra døren og kastede ham tilbage, så at han faldt om på Elsebeth Bagers seng. Det skrøbelige leje kunne ikke bære denne vægt, der så pludselig blev det påbyrdet, og knagende sank det sammen under den forbitrede kannik.

Ole Skaaning slog en høj latter op og sagde: "Det klæder eder godt at vende benene i luften, det er fra den side man skal se eder, thi hælene lader til at være det bedste ved hele karlen, og I har nok løvemund, men kun harehjerte. Som man reder, så får man at ligge. Bliv i gåsedunene, det sømmer sig eder bedst. Og tak eders helgen, om I ellers har nogen, at jeg ikke handler eder efter fortjeneste, thi der skal skarp lud, ved I nok, til et skurvet hoved. Hold eder fra denne pige, det råder jeg eder, om I ellers vil eders eget vel; thi næste gang lader jeg eder ikke slippe, så sandt jeg er mand for at holde, hvad jeg lover."

Anna havde trykket sig op i krogen ved døren; hun rystede på alle lemmer af skræk, og der manglede ikke meget i, at

bevidstheden atter havde forladt hende. Men da Ole Skaaning vendte sig om til hende og udstrakte hånden, idet han sagde: "Kom, jomfru, I skal gå så fri herfra, som jeg har bragt eder tvungen hertil, om så alle bisper ville sætte mig i band derfor," greb hun taknemmelig hans hårde, brune hånd, og trykkede den til sine læber.

"Nå, nå! Lad sligt fare," sagde Ole Skaaning bevæget. "Hvad jeg har gjort, ville enhver have gjort, uden en munk og en tyrk."

"Kom," vedblev han, "blev jeg længere her, jeg dyede mig dog ikke for at mærke ham, så at alverden skulle kende, at han havde været i mandshænder, trods han er en adelsmand og hører kirken til. Kom, I har længe nok delt luft med den karl, som ligger der."

Og foragteligt skubbede han til ham med foden, og vendte sig om.

Anna greb hurtigt den hånd, han rakte hende; Ole Skaaning åbnede døren, og slog den hårdt i efter sig og sin ledsagerinde. Henning Grib knyttede hænderne i afmægtig vrede; han sprang op af lejet, men våbenløs, som han var, kunne han intet foretage.

Uden at veksle et ord, steg pligtkarlen og Anna ned af vindeltrappen. Og næppe havde hun taget sæde i båden, før hun næsten segnede om og brød ud i en heftig gråd. Ole Skaanings ansigt fortrak sig, han var bevæget; han havde i denne nat fornummet følelser i sit bryst, som han aldrig før havde kendt. Han ville tale nogle trøstende ord til hende, men dels svigtede stemmen ham, dels vidste han ikke, hvad han skulle sige, om han end havde været i stand dertil. Da greb han årerne med heftighed og tog et kraftigt tag i dem. Båden gled

fra muren og Ole beredte sig til at ro gennem kanalen, da i det samme døren blev revet op. Henning Grib stod på dørtrinnet med en kølle i hånden. Han havde sønderbrudt det skrøbelige bord for at danne sig et våben. Bag ved ham stod broder Martin med lampen, som han holdt højt i vejret, for at lyse ud over den mørke kanal. Elsebeth Bagers hoved tittede nysgerrigt frem ved siden af munkens. Hun vidste ikke, hvad der var sket, men da hun hørte tale om overfald, havde hun også bevæbnet sig. Hun holdt en kniv i hånden.

Ole Skaaning lod årerne hvile og betragtede denne gruppe. Det alvorlige ansigt gik over i et grin ved at se dem i denne truende stilling og dog så magtesløse, og hans klukkende latter genlød i den underjordiske hvælving.

"Ole Skaaning! Er I gal? Hvor vil I hen?" råbte munken.

"Ole Skaaning er mit navn, det vil jeg vedgå," svarede han, "ihvorvel det havde været bedre kammeratstab at tie dermed, end at råbe det højt ud igennem denne helvedestragt. Men munke holder ikke kammeratskab med nogen, uden det skulle være med Djævelen. Hvor jeg vil hen? Det behøver jeg vel ikke at gøre eder regnskab for, I sladderagtige skaldepande. Denne gang har I forregnet eder, broder Martin, det kan I takke den pyntede munk for. Hvor jeg vil hen? Gå bagefter, så kan I få det at se, thi nu byder jeg farvel. Ha, ha! Det er et smukt selskab: en ung hare, en gammel ræv og en grå gås. Men sådanne fisk i sådanne vande, sagde Fanden, han fandt munke i røverkulen."

Henning Grib gjorde en heftig bevægelse for at kaste køllen; og havde han ikke været bange for at ramme Anna, ville han have forsøgt på at knuse hovedet på den frække spotter, der

havde behandlet ham så skammeligt. Han stødte til munken, som tabte lampen ud af hånden.

"Det var synd," sagde Ole Skaaning, "om I ikke skulle have lys til at se eders lange ansigter og dumme miner, ihvorvel dette lys ikke brænder bedre, end at det er bedst til at æde skiden pølse ved. Men lygten er gjort til munkegang, og derfor er det ikke sært, at den lyser ligest en tyvelygte. Der har I den!"

Og med disse ord kastede han munkens lygte hen imod dem. Den slog imod væggen, slukkedes og faldt plaskende i vandet. I et nu forsvandt alt for deres øjne, og det tætteste mørke omgav dem. Enhver vogtede sig for at gøre nogen bevægelse på randen af denne dybe afgrund; det var, som om det pludseligt indtrædende mørke havde lammet dem alle.

Ole Skaaning var den første, som brød denne beængstende stilhed. Uden at sige et ord, grev han atter årerne, men ikke med de kraftige tag, som ellers satte hans båd i bevægelse. Først da han var kommet hen imod udgangen ud til strømmen, og af den dæmrende lysning kunne skimte åbningen af kanalen, tog han længere tag, og båden flød hurtigere over de svagt krusede bølger. Da de havde nået strømmen ved Bremerholmen, lød en hul, buldrende lyd igennem den underjordiske kanal fra Elsebeth Bagers dør, som Henning Grid slog i med større kraft, end det er klogt at anvende, når man går på forbudne veje. –

Stjernerne stod endnu på himlen, da Ole Skaaning vendte tilbage til sin båd, efter at have ledsaget Anna til hendes plejefaders hus.

"Nu får jeg ligge i båden, til det bliver dag, og lade, som jeg har været på fiskeri," sagde han. "I kanalen og til min mosters hus vil jeg ikke komme oftere i denne nat, thi narre og

vredagtige er hævngerrige … Jeg har også redet mig det broget nok, det kan ikke nægtes … Hjertet løb af med mig … Broder Martin vil tale ondt for mig hos bispen, ihvorvel jeg hjalp ham ærligt, så længe jeg troede, at det gik ærligt til … og adelsmanden vil måske forklage mig hos slotsherren, al den stund han nu ved mit navn … Men det vil jeg agte lidet, thi sandt er det, at man en gang iblandt bør gøre noget for Guds skyld, allerhelst når man dog til daglig brug gør så meget for Fandens … Hun er et godt barn, hun vil bede godt for mig … Såmænd! Ole Skaaning skal intet have imod, at have en god sjæl til forbeder. Gavner det end ikke stort, det kan visselig ikke være til skade."

Og tilfreds med sig selv lagde han sig i bunden af båden og sov snart ind.

Men Anna lukkede ikke et øje den hele nat, og hendes hovedpude var næsten gennemvædet af hendes tårer.

15. Dansen på slottet

Da Dyveke døde, var kongen netop fraværende på en rejse i Sjælland for at holde herredag. Thi den gang drog kongerne endnu til visse tider om i landet med deres råd, og holdt ret og dom, hvor de kom hen, i alle de sager, som man indstævnede for den højeste ret. Kongen kom tilbage til staden nogle dage efter Dyvekes død. Det var den værdige gamle bisp Ove Bilde, der på den skånsomste måde underrettede ham om Dyvekes død, som ingen anden, selv ikke Sigbrit, vovede at meddele den heftige konge. Og ingen kunne bedre påtage sig dette vanskelige hverv end Ove Bilde, som forstod og ærede kongens smerte; thi langt fra at benytte anledningen til en straffeprædiken, talte han meget mere til den bedrøvede med mildhed og ydede ham al den trøst, som denne religionens sande tjener altid havde på rede hånd. Den gamle biskop stræbte at aflede kongens mistanke om ophavsmanden til dette mord fra slotsherren, som han ikke kunne tro skyldig i en så skændig handling. Thi ingen tvivlede længere om, at Dyveke ikke var død af nogen naturlig syge, men var blevet forgivet, og det var lige så almindelig bekendt, at hun var død efter at have spist af nogle kirsebær, slotsherren havde sendt hende, som at Sigbrits slægtning, Diderik Slaghøek, der var en duelig kemiker, havde undersøgt aben, der også havde spist af kirsebærrene, og i dens indvolde fundet sporene af en stærk og øjeblikkeligt dræbende mineralsk gift.

Kongens sorg var stor og oprigtig; men hans forbitrelse og hans tørst efter hævn var måske endnu større.

Da bispen havde forladt ham, begav han sig straks til Sigbrit. Ingen vidste, hvad de havde talt sammen; men da han forlod hende, efter en lang og heftig samtale, var hans mine mørk og forfærdelig, og madam Sigbrits øjne var røde og ophovnede af gråd, til stor forbavselse for tjenestefolkene, som næppe ville tro, hvad de selv havde set.

Dyvekes lig blev nogle dage efter i stilhed udført til Helsingør, og begravet i det derværende Sankt Anne jomfrukloster. Over graven lod kongen siden lægge en sten, som mange år efter er blevet fundet og har givet anledning til undersøgelser. På stenen, som var aflang firkantet, er udhugget billedet af et fruentimmer i et langt, folderigt klædebon, som begge armene og hænderne er indsvøbte i, hvorved det er noget optrukket foran, så at et stribet eller tætfoldet skørt ses nedenfor, nående til fødderne, som i deres uformelige sko er halvt dækkede deraf. Under fødderne ses i midten et dødningehoved, under den venstre fod to dødningeben overkors, og under den højre et lille dyr, som enten er en lille abe eller en liden hund. Ved hver side af figuren er en drejet og udsiret pille, som et slags gueridon, der ender i noget, der måske skal forestille en brændende lampe. Billedet bærer om halsen en opstående Dyvekekrave. I stenens fire hjørner er i runddele anbragt de fire bekendte evangelist-symboler, hvoraf et par endnu er kendelige. Omkring det hele løber en rand af bogstaver, hvoraf man endnu kan blandt andet læse følgende plattyske ord i tydelig munkeskrift:

Hier legt Begrauen Sybrechtis Dochter ...

Denne til dels nu ødelagte ligsten er mange, mange år efter fundet af en oldgransker ved Ringkøbing i Nørre-Jylland, på

herresædet Thimgård, som i to århundreder tilhørte Gyldenstjernerne. Den er formodentlig bragt hertil af slotsherrens frænde, Knud Gyldenstjerne, som ville bevare dette minde om en i historien mærkelig person, da klostret ved Reformationen blev ophævet, og Dyvekes ligsten [Note 2)] sandsynligvis snarere blev behandlet med ringeagt end med kærlighed. –

I staden og over hele landet blev Dyvekes pludselige død meget omtalt, og der gik de forskelligste rygter fra mund til mund.

Nogle sagde, at der ingen tvivl kunne være om, at det var Rigsrådet, der havde ladet hende rydde af vejen, af fortrydelse over kongens omgang med hende, og dronningens tilsidesættelse. Thi man havde i nogen tid mumlet om, at der var lagt en plan til at fjerne hende fra kongen, uden at nogen vidste, hvori den bestod, og man havde al grund til at tvivle om, at nogen havde haft mod til at sætte sig i spidsen for et sådant anslag.

Andre mente, at Dyveke måtte være Rigsrådet en ligegyldig person, og at det snarere, – i fald det ville belæsse samvittighederne med en sådan forbrydelse, – skulle have ladet madam Sigbrit forgive, som den, der mere måtte være det en torn i øjet.

Andre sagde, at det var sandsynligt, at slotsherrens slægtninge og venner kunne have haft del i denne pludselige død, af frygt for, at Torben Oxe muligvis kunne have i sinde at tage Dyveke til ægte, ham selv og deres ganske slægt til spot, hvilket man også havde talt om ved hove, ihvorvel ikke ret mange troede, at kongen nogensinde ville give sit samtykke

hertil, om end slotsherrens forelskelse skulle være mere end et løst rygte. Men dersom det forholder sig således, mente man, at slotsherrens frænde og fortroligste ven, Knud Gyldenstjerne, vel måske vidste mere derom end nogen anden.

Hvad kongen selv troede om denne sag, erfor ikke noget menneske, med undtagelse måske af madam Sigbrit.

Den gamle ridder Stud påstod rigtignok, at han vidste med bestemthed, at kongen havde været meget heftig mod Sigbrit og tiltalt hende hårdt, og beskyldt hende for at have tilstedet sin datter at stille sig venlig an mod Torben Oxe, fordi hun var udi meningen, at Torben skulle ville have haft hende til ægte, og at kongen nok kunne formås til at lægge hånd derhos. Men ihvorvel man nok vidste, at den gamle ridder Stud erfor meget, som ikke andre fik at vide, ved at udspørge tjenestefolk, hos hvem den nysgerrige, gamle sladrer var vel anskreven, da han al tid havde et venligt ord til rede for dem, troede dog ingen ret på denne beretnings pålidelighed, og slotsherren, til hvis øre denne fortælling også kom, var en af de første til at spotte derover, som over et tomt hjernespind, intet fornuftigt menneske kunne falde på at skænke tiltro. Og ridder Stud, som tog dette meget ilde op, svor nu på, at slotsherren havde vist en besynderlig urolighed ved efterretningen om Dyvekes død, og at han havde besøgt madam Sigbrit dagen efter i mørkningen, og været længe hos hende. De havde været i en heftig samtale, og Sigbrit havde ført ham ind i Dyvekes kammer, hvor hun lå lig, og da Torben Oxe forlod Sigbrits gård, havde han lukket sig inde i sit kammer, og havde ikke villet se nogen, ikke en gang ridder Stud, som var kommet for at besøge ham. –

Men hvordan man end talte om Dyvekes død, var alle enige om, at hun havde stiftet adskilligt godt og ikke benyttet sin stilling til noget menneskes skade, og hendes ynkelige endeligt forsonede dem, som havde hadet og foragtet hende, så længe hun levede. –

Det håb, som måske mange af adelen og gejstligheden havde næret, at madam Sigbrits indflydelse hos kongen skulle være til ende med Dyvekes dage, blev skuffet; thi den tiltog tværtimod bestandig. Kongen besøgte dagligt sin rådgiverinde og arbejdede med hende i statssager, og ofte endogså i det samme kammer, som Dyveke havde beboet. Det var, som om det trøstede ham noget at være på det sted, hvor genstanden for hans ungdoms og manddoms kærlighed havde levet og lidt.

I denne tid steg kongens agtelse og kærlighed for dronningen med hver dag. Langt fra at deltage i den ved hove almindelige og slet dulgte, skønt hemmelige glæde over Dyvekes død, havde Elisabeth medfølelse for det tab, kongen havde lidt, og forstod fuldt vel, at dertil måtte knytte sig erindringen om mange hensvundne glade og bitre år, da hun endnu ikke havde ret til at regne med ham om hans følelser og handlinger. Og den store overbærelse, den blidhed og kærlighed, hvormed hun omgikkes kongen i disse dage, den trøst, hun forstod at gyde i hans sjæl, uden at anledningen til hans mismod en eneste gang blev omtalt imellem dem, bandt kongen til hans gemalinde og sikrede hende efterhånden en kærlighed, som han aldrig siden krænkede, og som hun også trofast gengældte til hendes sidste åndedrag. –

Annas bedrøvelse over Dyvekes død var så naturlig, at det ikke faldt nogen ind, at hendes hyppige tårer kunne have nogen

anden grund. Og dels fordi hun indså, at klage intet kunne hjælpe, dels fordi hun ikke kunne bekvemme sig til atter at gøre sig til genstand for den offentlige opmærksomhed, fortav hun, hvad der var hændet hende, siden hun havde forladt madam Sigbrits hus, og indesluttede sin kummer og sin angst herover i sin egen barm.

Men det blev desuagtet ingen hemmelighed. Henning Grib, som ville hævne sig over, hvad han kaldte Annas knibskhed, havde ladet nogle ord falde om, at Hans Knaps smukke datter havde været bortført og holdt fangen en hel nat på et sted, hvor en ung pige ikke kom fra så lige, som hun var kommet dertil. De unge herrer talte indbyrdes imellem hverandre derom; ingen vidste, hvorledes det hang sammen, eller fra hvem dette rygte var kommet, og lige så lidt kunne Hans Knap gøre sig selv rede for, hvorfra han vidste, at Ole Skaaning skulle have deltaget i denne bortførelse, som satte en plet på hans plejedatters rygte. Det var atter Henning Grib, der, af tørst efter hævn over fangefogeden på slottet, som havde behandlet ham så hånligt, bragte hans navn i omløb, da han nok vidste at Ole Skaaning ikke let *kunne* inddrage ham i denne sag om han end *turde*, og det heller ikke så meget kom an på, hvorledes Anna var blevet behandlet, i fald det kom til sag, som på hvem der havde fanget hende og ført hende bort.

Hans Knap talte herom med madam Sigbrit for at høre hendes råd, da han havde udspurgt sin datter og hun ikke nægtede at være blevet bortslæbt, uagtet hun hårdnakket afslog at give nærmere oplysninger om denne sag. Sigbrit følte hvor ubilligt hun, for at hærde sig imod sin første sorg over Dyvekes død, havde handlet imod Anna, og at hun havde givet anledning

til, at dette var vederfaret hende, idet hun så sent ved aftenstide viste hende bort af sit hus. Dertil kom måske, at hun greb enhver lejlighed til at sysselsætte kongen og afdrage hans sind fra de mørke tanker, som havde beskæftiget det siden hendes datters død. Hun havde heller ikke glemt, at hun skyldte Ole Skaaning gengæld for det puds, hun mistænkte ham for i sin tid at have spillet hende med slotsherrens brevskaber.

Hun meldte derfor straks, hvad der var forefaldet, for kongen. Forbitret over dette brud på landefreden imod en person, som Dyveke havde kendt og holdt af, og begærlig efter i enhver sag at opdage et spor, som kunne lede til kundskab om giftblanderen, besluttede kongen selv at udspørge den skyldige og ikke at gøre alarm over denne sag, hvori han troede at flere måtte have del, før han havde noget at holde sig til, for at ikke misdæderen skulle få tid til at undslippe. Han lod derfor Ole Skaaning kalde, og udspurgte ham, først med mildhed og siden med strenghed; men Ole Skaaning nægtede på det bestemteste enhver medviden både i denne sag og i Dyvekes død. Han lod derpå Anna befale at indfinde sig hos madam Sigbrit, og her forhørte han hende selv angående det overfald, der var udført på hende. Men uagtet Anna var nær ved at synke i jorden af skam og skræk over at stå lige over for kongen, kunne hun dog ikke give anden forklaring, end at hun var blevet bortført af en mand, der havde kastet hende et klæde over hovedet og slæbt hende afsted, uden dog at tilføje hende noget ondt, og siden havde frigivet hende af medlidenhed med hendes gråd og bønner, efter at hun havde svoret en hellig ed på, at hun intet ville udsige imod ham, hvilket hun desuden ikke kunne, om hun end ikke havde svoret, da hun aldrig før havde set ham, og i

nattens dunkelhed ikke havde opfattet noget særeget, hvorpå hun kunne genkende ham, om hun skulle møde ham.

Sigbrit talte hårdt til hende for at skræmme hende til at give mere fuldstændige oplysninger; men kongen sagde, at der skulle tales anderledes til en person, som Dyveke altid havde rost.

"Helgene velsigne Eders Nåde for disse ord," sagde den grædende Anna, som tog mod til sig. "Eders Nåde er en kristelig konge, og I vil ikke tvinge en sjæl til de onde magter for en brudt ed, al den stund jeg dog intet kan udsige ... Nådigste herre og konge, om jeg lå for eder under de hårdeste pinsler, jeg kunne dog ikke sige andet, end hvad jeg har sagt ... Og skulle det blive min død, vil jeg gå i graven med en god samvittighed, thi hvad jeg har svoret, det har jeg svoret ved Jesu vunder og min sjæls frelse ..."

"Forsvoren ting går snarest for sig," udbrød Sigbrit, "og der er forladelse til for det, som værre er. Vi skal nok løse tungebåndet ret, thi halvskrattes tale har hverken hoved eller hale."

"Nej," sagde kongen, bevæget over Annas skønhed og ikke uden en følelse af beundring over denne karakterfasthed hos en så svag skabning, "nej, vi vil ikke tvinge hende. Eden er aldrig så god, at hun jo var bedre usvoren, det er vel sandt, ... men ingen skal sige om kong Kristiern med rette, at han har bragt en uskyldig sjæl i fortabelse."

Denne usædvanlige mildhed behagede ikke madam Sigbrit. Måske har hun heri troet at spore en opstående interesse hos kongen for Dyvekes veninde, som en gang kunne blive farlig for hende selv; muligt hun blot ville håndhæve retsplejen ved alle midler. Hun rejste sig op og gik ud af stuen, og da hun et øjeblik

efter kom tilbage, blev Ole ført ind for kongen for at stilles lige overfor Anna.

Både Sigbrits og kongens opmærksomhed var i dette øjeblik henvendt på den virkning, synet af Anna ville gøre på den indtrædende. De så derfor ikke, hvor bleg Anna blev ved at se sig pludselig sammenstillet med ophavsmanden til alt, hvad der var foregået. Men hun fattede sig hurtigt, og med et fromt blik til Himlen, hvorfra hun nedbad styrke til denne prøvens stund, foldede hun hænderne og så ufravendt mod gulvet.

Da Ole Skaaning havde kastet et hurtigt blik på Anna, og fra hende på kongen og på madam Sigbrit, for at læse sin skæbne i deres miner, fæstede han sine øjne på vinduet, ligesom om han var ligegyldig for alt, hvad der kunne ske. Og man kunne ikke let se et mørkere, trodsigere og bestemtere ansigt end Ole Skaanings i dette skæbnesvangre øjeblik.

Sigbrit overtog atter forhøret. Hun spurgte ham med al snildhed på kryds og på tværs, men Ole Skaaning vedblev hårdnakket at benægte, og selv da hun tillod sig at sige, at Anna havde kendt og anklaget ham, forandrede det intet i hans udsagn. Han kastede et foragteligt blik til Anna, som forfærdet knugede hænderne mod brystet, og sagde: "Er det på hendes vidnesbyrd, at en uskyldig mand skal fældes? Det er ikke sært, at der er liden retfærd til, al den stund sådanne øjne kunne lyve så groveligt."

I Annas tavshed ville Sigbrit se en bekræftelse af sin dristige påstand, hun troede at have imponeret hende, og at hun nu let kunne afnøde hende tilståelsen om at have genkendt Ole Skaaning.

"Du sagde nys for Hans Nåde og mig, at Ole Skaaning var den, som havde overfaldet dig hin nat. Det har du udsagt!"

Sigbrit så stift på hende med det grå, stikkende slangeblik, som kun sjældent nogen kunne modstå. Kongen rynkede panden og så ned; han ville ikke ligefrem modsige sin rådgiverinde, men det mishagede ham, at hun på denne måde, så åbenbart og i hans nærværelse, ville betjene sig af usandhed for at bringe Anna til at handle imod sin ed. Ole Skaaning vendte ansigtet imod Anna, hans hænder knyttedes og hans forbitrede øjne skød mørke lyn igennem de tykke, buskede bryn, der næsten ganske skjulte øjnene.

Anna lagde hænderne sammen over brystet som en bodfærdig synderinde. Hun tav nogle øjeblikke, som for at samle al sin styrke, og sagde derpå med sagte og bævende stemme, uden at hæve øjnene fra stengulvet: "Nej, ved Guds moder, det har jeg ikke sagt ... og jeg har ingen anklaget, så sandt hjælpe mig Gud! ... Jeg sagde, at jeg har svoret ved Jesu vunder og min sjæls frelse, at jeg intet vil udsige mod den, som overfaldt mig og atter gav mig fri. Jeg er beredt til at lide min skæbne ... men jeg vil holde min ed. Og *denne* mand har jeg *intet* at klage på."

Kongen hævede hovedet med et rask kast, og betragtede Anna med et bifaldende nik. Sigbrit bed sig i læben. Ole Skaaning skiftede farve, det fjendske, hadefulde udtryk i hans ansigt forandredes, og enhver mine tilkendegav beundring for en styrke og ordholdenhed hos en ung pige, som han næppe havde troet mulig hos en mand.

Kongen rejste sig, hævede undersøgelsen og lod Ole Skaaning gå. Efter nogle øjebliks samtale med Sigbrit om andre

ting, gik han bort.

Anna blev tilbage hos Sigbrit, som ikke lod hende gå, før hun havde overvældet hende med bebrejdelser over hendes dumhed og utaknemmelighed; thi havde hun ikke været dum, havde de nu fanget en gammel ræv, og havde hun ikke været utaknemmelig, havde hun vidst hvad hun skyldte Sigbrit, der altid havde beskyttet hende, hvilket hun nu kunne bede den Slemme tage sig på skulle være forbi med det samme.

Men da Ole Skaaning forlod madam Sigbrits gård, klippede han med øjnene, og han var til mode som et barn efter en lang og farefuld sygdom. –

Efteråret var kommet med sine kolde og våde skyer, sin matte sol og sine bladløse træer; det var i år usædvanlig uvenligt; stormene hvirvlede det visne løv højt i vejret, og holdt uafladeligt menneskene dette forgængelighedens billede tæt for øjnene, og de lange, mørke aftener mindede om dødens lange, sorte nat.

På en sådan aften, i slutningen af oktober, skinnede utallige kerter ud fra den store dansesal på Københavns slot, og forvandlede natten til lys dag. Hist og her stod vinduerne åbne, og lyden af giger, fløjter og trompeter hørtes vidt over staden, og forkyndte borgerne, at i nat var der dans på slottet.

Den store dansesal i den østlige fløj af slottet, som var bygget af kong Hans, indtog det hele øverste stokværk over kongens etage. Den var seks og firsindstyve trin i længden, og i bredden fyrretyve trin. I denne sal var alle kongens gæster forsamlede, thi på grund af dens beliggenhed stod den ikke i forbindelse med de andre gemakker på slottet, og selskabeligheden kunne derfor ikke sprede sig i forskellige rum. I den ene ende af den

lange sal var en stor stenkamin, hvori nogle tynde, kløvede træstammer brændte med en lystig ild, mere for den lysning, som derfra spredtes ud i salen, og for det smukke syn, end for varmen, som forsvandt i det store skorstensrum, der slugte det meste, så at brændet til liden nytte gik op i røg. I den anden ende indtog en bred altan, som blev båret af svære piller af poleret træ, det meste af salens bredde. Her stod musikanterne med deres giger, fløjter, cymbler, trompeter og kedeltrommer. Under musikanterstolen, som den kaldtes, var anbragt et stort tressur, besat med kander og bægere, som gæsterne flittigt besøgte. Kongens kammermester og køkkenmesteren, ridder Niels Lynge, med deres embedsstave i hænderne, indbød idelig gæsterne til at nyde af de retter, som fra tid til anden blev båret op fra stegerset, og holdt orden mellem de kongelige tjenere. Under det med udhugget arbejde prydede bjælkeloft hang svære lysekroner af blankpoleret metal med mangehånde sirater og med brændende kerter. Lignende kerter var anbragt hist og her på væggene, der var dækkede med tapeter af det kostelige spanske læder, hvori var trykket, med guld på blå grund, efterlignelser af engle, dyr, fugle og løvværk, fra gulvet op til loftet. Midt på den lange væg stod to lænestole for kongen og dronningen, med tronhimmel over og nedhængende rygstykker af fløjl. Gulvet var belagt med tavlede marmorfliser, som gengav de dansendes trin med en séregen, hvislende lyd. Et sådant gulv var vel ikke så jævnt som vore bonede gulve; men dansene var den gang sindige og langsomme, thi man satte, for halvfjerde hundrede år siden, pris på ynde og værdighed i dansen, hvilket vort galopperende århundrede føler sig langt hævet over.

Denne fest havde forsamlet alt, hvad der havde adgang til hove, og denne blanding af unge og gamle, damer og herrer, i allehånde prægtige dragter, efter spanske, tyske og burgundiske moder, afgav et smukt skue. Det var let at sige, at herr Ivar Lunge var den prægtigste af alle herrerne, og den rige rigsråd Ole Stiesens frue den prægtigste af alle damerne, thi deres klæder bugnede af guldbrokade, damask, fløjl, hermelin, perler og guldsmykker. Men det var vanskeligt at sige, hvo der bar prisen for skønhed i denne forsamling. Dog var de fleste enige i, at den unge dronning var iblandt de første, uanset at hun var dronning, og ligeledes Birgitte Bryske og Gundel Griis, ihvorvel den sidstes skønhed mere bestod i den ynde, der ledsagede enhver af hendes bevægelser, end i regelmæssige træk. Og at slotsherren var den smukkeste af alle mændene og den ridderligste kavaler, det var damernes enstemmige dom.

Dansen, som dengang bestod i afmålte contredanse af fire til otte par, indtog midten af salen og blev udført samtidig af forskellige kvadriller, for så vidt som ikke enkelte dansendes ualmindelige færdighed gjorde krav på alles opmærksomhed, så at en sådan kvadrille blev danset alene midt på gulvet. Der var således plads nok i den øvrige del af dansesalen, langs med sidevæggene og i de store vinduesfordybninger, til de samtalende, der dannede forskellige grupper.

Men ingen gruppe stod længe sammen; thi dels blev det holdt for at være imod god skik at danne et sådant selskab i selskabet, dels gjorde de forskellige politiske partier forsigtighed nødvendig på dette sted, hvor ethvert ord så let kunne belures, og ved en fest, som var helliget glæden og ikke alvorlige samtaler.

Den gamle ridder Stud syntes at høre til alle partier, i det mindste var han lige ens anskreven hos dem alle og havde lige meget imod dem alle; og når han gik fra en gruppe til en anden, var det for det meste kun for at gøre en eller anden ondskabsfuld bemærkning i forbigående.

"Ej, min værdige gamle ven, Ole Stiesen! Det glæder mig at se, at I har gjort så god handel med eders okser."

"Hvi så, Niels Henningsøn?"

"Eders frue fordunkler jo alle andre ridderfruer i aften, man skulle ikke tro, at en alen guldbrokade koster ti rhinske gylden, og en alen fløjl så meget som to staldøksne. Men I må have pranget dygtigt, for at give eders hustru så prægtige klæder." –

"I ser så alvorlig ud i aften, Klavs Daa, som om I var kommet til staden i går. Jeg mindes endnu grangivelig den første gang jeg så eder, da var I beskyldt for en lille uregelmæssighed uden for porten, – jeg ved jo nok, at I var pur uskyldig. Men den gang så I omtrent ud som i aften."

Klavs Daa svarede ikkun med et fremtvunget smil, der skulle gendrive den gamle ridders bemærkning, og så snart han havde vendt ham ryggen, var Klavs Daas ansigt mørkt og tungsindigt som forhen. –

"Søren Nordby, I står her så rolig, som om det ikke var eder, madam Sigbrit nys talte om med kongen. I ved, hun har et godt øje til eder. Hvad hun sagde hørte jeg ikke, men hun smilede så venligt derved, som en kat, når den leger med et sildehoved."

"Eller med et ålehoved, thi det er vel omtrent på samme måde," sagde den djærve admiral. "Er I vis på, at det ikke var om eder, hun talte, Niels Henningsen –?"

"Min ædle fru Bryske," sagde ridderen til hofdamens faster, "eders skønne myndling fordunkler i aften alle stjernerne ved hove. Hun stråler som Venus, og har sin drabant, ligesom den har, i fald jeg ellers har forstået den astronomi ret, som min værdige veninde, fru Anne Arvidsdatter, har spildt på mig uværdige i mangen langsommelig aftenstund."

"Jeg forstår ikke eders mening," sagde den gamle dame. "I må forklare eder nøjere, og lade mytologien og astronomien ude af spillet."

"Slotsherren lader ikke til at ville tåle, at andre danser med jomfru Birgitte i aften. Som om I ikke havde set, at han er idel opmærksomhed imod hende, og at alle de andre damer allerede er skinsyge derover! Det lader til, at han har ganske glemt sin forrige kærlighed. Ja, død og borte, død og borte, der skal meget til, at det ikke glemmes. Stakkels Dyveke! Hun ville spise kirsebær med de store, men det bekom hende ikke vel. Havde hun kendt ordsproget, havde hun vidst, at det måtte gå hende galt. Stakkel! Det var et kønt fruentimmer. Men hvad hjælper skønhed? Mennesket er foranderligt, får man skønhed, forlanger man straks adel og dyd. Man bliver til sidst ked af skønheden, som af alt andet."

Og nu opdagede han pludselig en betjent, som han nødvendig måtte tale med, og forlod hurtigt den gamle dame, med dybe buk og under idelig klingen af bjældeærmerne, og havde nær løbet på kongen, som gik tværs over gulvet for at tale til en gammel dame i en stiv sort dragt, med lige så stive og mørke træk.

"Vil I alt forlade os, mutter?" sagde kongen venligt. "Det ville være mig kært, om I blev længere iblandt os. Der er endnu lang

tid til midnat."

"Nådigste herre," svarede den tiltalte, som ikke var nogen anden end madam Sigbrit, "jeg takker eder og eders nådige frue for den modtagelse, jeg har fundet i denne sal. Men jeg har nok at bestille i morgen, og må sove i nat. Slige fester er ikke for min alder, – og *denne gang* vækker den for mange bitre erindringer, som ikke passer til giger og fløjter."

"Og tror du, mutter Sigbrit, at du er alene om de bitre erindringer?" sagde kongen, idet smilet forsvandt og hans ansigt udtrykte dyb mismodighed, alt som han sænkede stemmen. "Tror du ikke, at også jeg kan mindes den lykkelige tid, da vore øjne bestandig søgte den samme i de dansendes række? – Og tror du, at jeg har glemt hævnen? Nej, før glemme Vorherre mig!"

"Nådigste herre," sagde Sigbrit, "hævnen bringer ikke den døde tilbage til livet, og ondt kan let gøre ondt værre. Man siger vel, at hævnsyge er kvindesot, og jeg skulle vel ikke være den, som dømte mildest. Men betænk, hvor mange venner har I og jeg i denne sal? De er snart talte. Lad os ikke gøre tallet ringere, og gem hævnen – til den kan ramme den rette."

"Og jeg siger eder, at den *skal* ramme den rette," sagde kongen hviskende, med en mine, som det er umuligt at beskrive. "Den skal ramme den rette, og sol skal ikke stå op, før jeg har ham. Gå hjem, mutter, når vi tales ved igen, skal Dyveke blive hævnet, så sandt jeg er kong Kristiern."

Sigbrit hæftede sit grå blik stift og spørgende på kongen, som nikkede med hovedet og hurtigt vendte sig om, da han hørte skridt og lyd af klirrende sporer bag ved sig.

Det var slotsherren, som førte en dame til en stol. Kongens ansigt var atter smilende og venligt, om end dette smil var uhyggeligt.

"Ej, Torben, I danser ikke, og er dog den første af vore hofsinder? Før eders dame i dansen, og ikke til sædet. På denne aften skal alle være glade, og ingen må stå ledig på torvet. Er I ikke tilfreds?"

"Eders Nådes venlighed spreder glæden overalt," svarede slotsherren med et dybt buk. "Og skulle jeg ikke være den gladeste blandt de glade, hvem Eders Nåde nylig har givet et stort bevis på eders gunst ved at forlene mig med Lindholm slot?"

"Nu vel," sagde kongen, "så vær også i denne aften den gladeste iblandt de glade, som I siger, ... og jeg vil ønske eder, at det altid må blive således."

"Amen, min nådigste herre!" sagde Torben Oxe og korsede sig. "Det er et godt ønske, og af eders mund bedre end af nogen andens."

Kongen vendte sig til Sigbrit, som betragtede snart ham, snart slotsherren med sit stive blik, og med de ord: "God nat, mutter, i morgen tales vi ved," tog han afsked med hende, og blandede sig imellem gæsterne, som alle var glade ved at se kongen så lystig og venlig. –

"Hans Nåde er ved usædvanlig godt lune i aften," sagde Ivar Lunge til Knud Gyldenstjerne. "Vi kunne ikke lettelig drikke og danse ham for meget, thi han nøder os idelig til et nyt bæger og en ny dans, så at vi næppe kommer ædru herfra."

"Torden kan også komme ved solskin," sagde Knud Gyldenstjerne med en betænksom mine, idet han forsigtigt så

sig om. "Mig huer ikke kongens gode lune. Når han taler med sine fortrolige, har piben sikkert en anden lyd, det tør jeg dø på, thi da er der noget i hans øje, som forråder rovdyret, og han havde en anden mine nys, da han talte med æblekællingen. Vi skal vogte os. Thi hvor ulven er hyrde, der gælder det ikke om fårenes uld, men om skindet."

"I har altid haft et godt øje til ham," sagde Ivar Lunge leende.

"Vist ikke bedre, end han til mig. Taler han venligt til mig i aften, forlader jeg staden i morgen, thi så tror jeg ikke freden længer. Det er Joabs grys [Note 3)] og Judas kys; jeg lugter lunten, og luen er ikke langt fra røgen."

"Ja, og hvor der er røg, der er også brand," sagde ridder Stud, som i forbigående havde hørt de sidste ord, og ville blande sig i samtalen.

"Ja, og brand og bjælder og en blå næse er ikke lette at skjule," svarede slotsherren. "Det første lærte I nu ved at lure; hvad bjælderne og den blå næse angår, da må I længe have vidst det, i fald I ikke er både døv og blind."

Ivar Lunge smilede; men det lod til, at ridder Stud var begge dele, thi han gik videre, uden at ænse den enes smil og den andens ord.

Birgitte Bryske trådte ud af dansen for et øjeblik, og nærmede sig dronningen, som med glad tilfredshed lod sit blik hvile på kongen, der var i samtale med den gamle bisp Ove Bilde.

"Kom ikke vinduet for nær, du er så varm, Birgitte," sagde Elisabeth med indtagende venlighed. "Du ser så smuk og lykkelig ud i aften, det ville være synd for din skønhed, om du udsatte den for den falske natteluft."

"Hvo kan andet end være lykkelig på en så dejlig aften," svarede Birgitte med strålende øjne. "O, hvor jeg glæder mig!"

"Også jeg er lykkelig," sagde dronningen. "Usigelig lykkelig. Overalt ser jeg kun glade ansigter. Se hist min gemal, han taler med sin prøvede ven, Ove Bilde. Jeg kan ikke sige dig, hvor meget ethvert smil, jeg ser på kongens læber, glæder mig. Helgene være lovet! Nu er fred og lykke vendt tilbage iblandt os, Birgitte. Og således vil det bestandig blive, med Guds og de helliges bistand. Ikke sandt, blandt så mange glade ansigter lærer man at få tillid til lykkens bestandighed."

"Gud almægtigste lade Eders Nåde sige det i en god stund," sagde Birgitte, med et ufrivilligt, halvkvalt suk.

"Har du anelser, Birgitte? Mere behøver jeg ikke at vide. Altså har du noget at ængstes for? Du, som ikke har hjerte? – Men jeg har for længe siden sagt dig, at det ville komme, og jeg må tilføje," sagde hun med sagte stemme, idet hun hældede sin mund tæt hen til sin hofdames øre, "jeg må tilføje, at dit valg glæder mig."

"Eders Nådes Højmægtighed ..." stammede Birgitte Bryske forlegen og rødmende.

"Eders dårskabs forsigtighed," svarede dronningen smilende, "jeg har for længe siden gennemskuet dig. Og jeg vil sige til dig, som der står i en spansk kærlighedssang: Flyv, glade sommerfugl, og sug honningen af den unge rose i dens udspring – og gid ingen vanhellig hånd må åbne et eneste blad i kalken for tiden. – Men vist er det, at du har ingen oprigtigere deltager i din glæde end Elisabeth."

Dronningen trykkede let hendes arm med et venligt nik, og Birgitte forlod hende med blussende kinder for at træde tilbage

i dansen, da raden netop var til hende at danse ud. Elisabeth fulgte med øjnene den unge pige, som ved slotsherrens hånd svævede let og yndig over det hårde stengulv, og i tankerne dannede hun lykkelige planer for en fremtid, som skulle forene de dansende til den herligere dans igennem livet. –

"Man skulle hartad tro, at kongen havde vundet en stor sejr, så fornøjet ser han ud," sagde ridder Henrik Krummedige gnavent til den gamle ridder, Peder Thott. "Og det har smittet eder alle, tror jeg."

"Lystig vært gør glad gæst. Ihvorvel ordsproget ikke slår til med eder, thi I ser alt andet end glad ud, og eders ansigt passer kun slet til et gildelag."

"Nej, jeg glemmer ham ikke let, hvordan han behandlede mig, da han tillod den fordømte degnesøn, den ærkebiskop Birger, at blære sig med den lind, der har hørt mig til fra Arilds tid. Når *han* er fornøjet, kan jeg ikke være tilfreds, hvor gerne jeg ville. Det går mig, som der står i visen:

> Så gerne ville jeg danse,
> så lystelig ville jeg kvæde;
> sorgen haver mit hjerte belagt,
> jeg kan mig intet glæde."

"Djævlen er verdens fyrste, derfor går det galt til, siger ordsproget. Men end er ikke alle dages ende. Vor tid kommer vel også en gang. Og sært skulle det være, hvis han bliver sådan ved, om den nådige herre skulde blive lige så glad til sin dødsdag."

"Gid den kom snart, thi døden hjælper af nøden. Lever han længe, da kunne vi alle stå til at trænge. Det er et regimente, som må ende med vor undergang, om dette bliver ved."

"Kom, Henrik Krummedige, vi vil tømme et bæger af hans egen vin på at *hans* undergang må komme så hurtigt, som vi ønsker det af ganske hjerte."

"Top, det vil vi. Jeg forsømmer aldrig en god anledning til at tømme et godt bæger i godt selskab."

– Og de to riddere trådte hen til skænken, hvor køgemesteren straks lod dem opvarte med kongens bedste vin, og hvor flere adelige og gejstlige herrer sluttede sig til dem og tilsyneladende deltog i den samme skål. –

Mens fru Anne Arvidsdatter var i en dyb samtale med en anden gammel ridderfrue, stod Gundel i en vinduesfordybning, hvor hun kunne se ud over staden, hvis omrids var kendelige i den opgående nymånes svage belysning. Men hun lod til at have valgt denne plads for at have et påskud for sin ensomme stilling, thi hun betragtede ikke dette syn, og hendes tanker var ikke uden for dansesalen.

Da trådte genstanden for dem sagte og ubemærket hen til hende, begunstiget af den sammenstimlen, der netop fandt sted, da alle trængte sig frem for at se den ny dans, *menuet du quatre*, der endnu tildrog sig almindelig opmærksomhed.

Gundel rødmede og kastede et hurtigt og ængsteligt blik til alle sider.

"Hvorfor flyr I mig, Gundel?" sagde Klavs Daa sagte, idet han tog plads lige over for hende i vinduesfordybningen. "Hvi undgår I at være i min nærhed, som var jeg en misdæder? I flere dage har jeg fundet eders dør lukket for mig, og det hed, at I ville ingen modtage. Eders moder ville næppe svare mig, da jeg før hilste på hende, og I ... I har ikke haft et ord, ja end ikke et eneste blik for mig den hele aften."

Gundel sukkede, men svarede ikke.

"Jeg har ikke fortjent, at I skal vise mig ringeagt. Ak, jeg lever jo kun i eder, hvor kan I da nænne at lade mig forsmægte langt fra eder?"

"Hvad har man da sagt eder om mig, Gundel?" vedblev Klaus Daa. "Vist nok har man atter talt ondt om mig for eder, og bagtalelsen er forekommet eder sandsynlig."

"Nej, nej, det er intet af alt det ... Klavs Daa, forlad mig, for alle helgenes skyld! Man lægger mærke til os ... Ak! vi må aldrig ses mere."

"Aldrig ses? ... Min Gud! ... Jeg fatter ikke ... Kæreste Gundel!"

"Min moder ..."

"Og har ikke eders moder billiget vor kærlighed fra dens første morgenrøde? Har hun ikke været vidne til enhver dag, den har levet? Er den ikke vokset og har udbredt sig under hendes øjne, til et kraftigt og frodigt træ, som også rummer hende under sine skygger?"

Klavs Daa udtalte med heftighed disse ord i den tids billedlige sprog, som middelalderens vandrende riddere og troubadourerne havde efterladt som en arv til alle elskende.

"Min fader har skrevet hertil ... man har underrettet ham om eders daglige komme i vort hus ... man har gjort det på en hadefuld måde ... omtrent som den gang, da ridder Stud bagtalte eder for mig. I ved, at der er et gammelt uvenskab mellem eders og min fader ... hans vrede er atter blevet vakt ... han vil, at vi som snarest skal rejse hjem til Skåne ... Han har strengt forbudt, at jeg nogensinde mere må se eder ... at jeg må tænke på eder ... Men *så vidt* går ikke en faders magt ... at *tænke*

kan han ikke forbyde mig, det råder jeg jo ikke engang selv for … Det ville være ganske umuligt," tilføjede hun, næsten hviskende.

Klavs Daa hørte denne meddelelse med skræk og bedrøvelse. Han vidste, hvor vidt den faderlige myndighed strakte sig på den tid, han vidste, at gammelt fjendskab sjældent uddør, hvor det en gang har fæstet rod, og mindst hos sådanne mænd som hans fader og ridder Jokum Griis.

"Gundel," sagde han omsider, "I har skænket mig eders tro, I kan ikke ville gøre mig så ulykkelig."

"Ak, at jeg må overleve det! Men denne skønne drøm er forbi! Jeg kan aldrig blive eders! Jeg har helligt måttet love min moder, at jeg vil undgå eder, at jeg ikke vil tale med eder, at jeg ikke vil se eder mere. Hun følger blindt min faders vilje, og jeg må adlyde. Jeg var ikke kommet her i aften, dertil er jeg alt for bedrøvet, hvis jeg ikke havde følt, at jeg *måtte* se eder endnu en gang og sige eder, hvor ulykkelig jeg er, om jeg end skulle være min moder ulydig. – Og nu må vi skilles ad."

"Alle helgene! Det skal aldrig ske!"

"Det *må* ske, Klavs Daa. O, at jeg er blevet til for at gøre eder den ve."

"Ja, vist nok er det den største ve, som kan gøres et menneske … Og vil I være den, som bringer mig til fortvivlelse? – I hører mig til. I kan ikke tage den tro tilbage, som I har skænket mig, det ville være en afskyelig mened … Jeg har ikke gjort mig uværdig til at besidde eder … Eders fader kan intet indvende imod min ære; er jeg ikke en adelsmand af et uplettet rygte? … Ak, Gundel! Hvi har I gjort mig lykkelig i få dage, i en kort stund, hvi har I skænket mig eders tro, for at tage den igen og lade mig leve et langt liv i elendighed? … Nej, det skal ikke

ske! Der skinner også sol over andre lande så vel som over dette, anden steds blomstrer for os den lykke, som man her vil kvæle. Lad os flygte, lad os ..."

"O, tal ikke ud! Nej, det er umuligt. I ville ringeagte mig, om jeg gjorde det. Hvor kan en slet datter nogensinde blive en god hustru! Hvor kunne vi nogensinde se hinanden i øjnene, når vi havde begået en sådan synd, som ulydighed og utaknemmelighed mod dem, der gav os livet?"

Klavs Daa så ned for sig og tav.

Derpå løftede han hovedet, betragtede hende nogle øjeblikke og sagde: "I frasiger eder mig såre let ... Gid I da må blive lykkelig med den, som I formodentlig har valgt ... Men I skal vel betænke, at I får et ansvar, for hvad I gør imod mig ... I vil berøve mig al tillid til dyd og al tro på ære ... I vil være skyld i min fortvivlelse ... i de laster, som jeg vil styrte mig i for at bedøve mig ... Det vil være eders værk."

"Ved Gud i Himlen, Klavs Daa, I gør mig uret," sagde Gundel med blid vemod. "Min fader kan befale mig ikke at se eder, og jeg må adlyde; men han kan ikke befale mig at lade være at tænke på eder. Det er umuligt. Og det hverken kan eller vil jeg love. Til mit livs sidste stund vil jeg tænke på eder ... og bede for eder. Og dersom det er muligt at fortsætte sin længsel ud over graven, da vil den ikke formindskes i et andet liv, indtil vi begge mødes der, hvor intet mere kan adskille os ... Lad mig da kunne tænke på eder med glæde og stolthed ... lad mig erfare, at I er brav og lykkelig ... I er skabt til at være lykkelig og sprede lykken trindt om eder, vend derfor eders sind altid til det gode og ædle, og fly alt, hvad der er lavt og slet ... Gør det, for eders sjæls

saligheds skyld ... gør det for min skyld, som elsker eder trofast."

"Jeg lover eder det, Gundel."

"Hvad der er uret, kan kun gøre ulykken større, og lagde I virkelig et sådant ansvar på min sjæl, som I truer med, da var jeg fortabt. Tro mig, jeg er uskyldig i hvad der er sket os."

"Jeg bildte mig ind, at I ville være mit livs gode engel, at I ville være den velsignelse, jeg skulle kæmpe for, den løn, jeg omsider skulle nå, når jeg en gang havde aflagt mine fejl og havde gjort mig værdig til en sådan lykke ... O, nu er jeg uden skytsånd, uden velsignelse og uden håb."

"Klavs Daa, I er en mand, og jeg er kun en svag kvinde," sagde Gundel, idet en dødelig bleghed bredte sig over hendes træk. "Lad mig ikke synke i fortvivlelse, men hold mig oprejst ved den kraft, det tilkommer eder at vise. Lad mig ikke kvæles af den frygtelige tanke, at en ædel ånd for min skyld er blevet nedbrudt. Bered mig ikke den kval at måtte tænke, at den, til hvem jeg gav mit hjerte med enhver følelse, det kan rumme, skal vandre mørkets veje for min skyld. Jeg vil dø for eder, når det kan frelse eder ... lev I da, for at frelse mig. Thi når en gang mit hjerte er bristet af al den sorg og kummer, da vil I forstå, at det bristede, fordi det ikke har kunnet rumme den bevidsthed ... som I har været hård nok til at pålægge det."

"Jeg lover eder, at jeg skal kæmpe."

"Og at I vil søge erstatning hos en anden pige for den kærlighed, som det blev nægtet mig at give eder?" sagde Gundel sagte og med bævende stemme, idet hun sky hævede blikket fra jorden.

Klavs Daa rystede med hovedet og sagde: "Nej, så flygtig er min kærlighed ikke, at den skulle vende sig til nogen anden, og så ringe er ej mit mod, at det skulle nedslås ganske af den første ulykke. Den tro, jeg har givet eder, den kan jeg bevare til bedre tider, og skulle jeg end vente og blive gammel derover, da står min hu og min tanke dog kun til eder, hvordan det så går. Jeg kan ikke tro, at eders fader skulle være så grum, at han ikke lader sig bøje til forsoning, når jeg beder ham. Men selv om han jog mig fra sig som en betler, vil jeg ikke forsage; thi jeg føler mod og kraft til at kæmpe for eders besiddelse, om end denne kamp skal være lang og besværlig. Thi hvad var kærligheden værd, når den skulle falde som et rør for den første hårde storm. Lad os da gå uvejret i møde med den fortrøstning, som ligger i tro på bestandighed og håb om bedre dage, og hvor disse er, der vil kærligheden vel omsider sejre."

Gundel betragtede ham med kærlig glæde, mens hendes øjne fyldtes med tårer.

"Mit hjerte er for fuldt til at udtale, hvad jeg føler," sagde hun, "men det rummer nu ingen anden følelse end troskab. Vi er skilte ad for lang tid, måske for evigt, det ved jeg, og denne gang er den sidste, vi tales ved. Thi I vil ikke bedrøve mig ved at søge mig og forny mine kvaler. Men mine tanker er altid hos eder, og enhver følelse i min sjæl hører eder til. Jeg vil lyde min fader, som det sømmer sig en datter, – men det lover jeg højt og helligt, aldrig skal nogen anden mand eje mig end Klavs Daa, som havde mit hjerte lang tid, før jeg gav ham min tro … Og til at handle herimod, dertil skal ingen menneskelig magt kunne tvinge mig."

Dansen var forbi og musikken standsede, under hvis festlige og bedøvende klang de elskende havde ført deres stille, vemodige samtale. De henrykte tilskuere spredtes ad til forskellige sider for at holde lovtaler over dansen. Gundel vendte sig fra vinduet for at gå.

"O bliv! Endnu et øjeblik! Gå ikke! O, forlad mig ikke allerede nu!"

Klavs Daa havde grebet hendes hånd.

Men Gundel drog sagte sin hånd ud af hans. "Jeg glemmer ikke, hvad jeg har lovet eder, glem I heller ikke, hvad I har lovet mig ... Farvel, Klavs Daa!" –

Hun trykkede fast hans hånd og forlod vinduesfordybningen. Klavs Daa så bedrøvet efter hende, indtil hun var forsvundet i vrimlen. Et øjeblik efter så han hende tage plads ved siden af sin moder; men hun vendte ryggen til det sted, hvor hun havde forladt ham. Han blev stående i vinduesfordybningen og stirrede tankefuld ud i måneskinnet. –

Selskabet opløste sig i grupper, man gjorde et ophold i dansen, for derefter atter at begynde med fornyede kræfter. Denne standsning benyttede mangen ridder sig af for at hviske ord til sin dame, som ingen uden hun kunne opfatte, på den korte vej fra hans læber til hendes øre. Thi det var ikke alene tilladt, at stille sig bag en dames stol, men det blev anset for en ærbødig hyldest, som man skyldte det smukke køn.

Iblandt de små hviskende grupper, som under de mange andre gæsters højrøstede samtaler til dels indtog vinduesfordybningerne, som de roligste steder, var også Torben Oxe og Birgitte Bryske. De havde deltaget i den beundrede

menuet en quatre og da slotsherren førte dronningens jomfru ud af dansen, var alle enige om, at prisen tilkom dette smukke par.

Torben Oxe bøjede sig over stoleryggen og hviskede nogle ord til Birgitte Bryske.

En glødende rødme overtrak hendes kinder, og et smil spillede om hendes læber.

Slotsherren hviskede atter. Et glimt af forlegenhed fo'r for et øjeblik over den unge hofdames ansigt, hun følte, at hun ikke længere turde tie, for at hendes tavshed ikke skulle være mere talende end hendes ord.

"Nej, med rette kan I ikke beskylde mig for at have søgt at opvække eders kærlighed," sagde Birgitte og lo. "Jeg har altid sagt, at jeg ikke kan elske, det burde have advaret eder ... og det er ikke min skyld, om I har troet mig mindre ærlig, end jeg er."

"Det har I sagt, jeg nægter det ikke. Men har I ikke miskendt eders eget hjerte? Hvor er det muligt, at så megen fuldkommenhed skulle have den store mangel at være følelsesløs? Nej, jeg må tvivle om eders ord, det ville være unaturligt, hvis det var sandt."

"Mit hjerte er af stål, ridder Torben. Det er et godt metal, jeg kan være det bekendt. Det er ingen mangel, det er en fuldkommenhed mere, til mine mange andre. Det bevarer mig for enhver fare, mens det alligevel tillader mig at nyde behageligheden af eders underholdende selskab."

Samtalen gik efterhånden i stå, Torben Oxe tabte sig i den tavse beskuelse af sin smukke dame, og Birgitte Bryske legede tankefuldt med sin fjervifte.

"I sidder i tanker," sagde slotsherren. "Tør jeg spørge eder, om eders drømme er af et sødt, eller af et bittert indhold – og om I

har undt mig en ringe plads i dem?" tilføjede han endnu sagtere.

"Af et blandet, som de fleste ting i denne verden. Jeg tænkte på den rigdom og overdådighed af fordringer og forfængelighed, hvormed en konges dansesal er udsmykket på en sådan aften som denne. I ser, at det er en tanke, som både kan være behagelig og ubehagelig, – og I må bedst vide, om jeg derved har haft grund til at tænke på eder."

"Og på hvis side tror I, at forfængeligheden, som vel ingen af os kan sige sig ganske fri for, er størst? På eders eller på min? I må tilgive mig dette spørgsmål, men I nøder mig at kæmpe til nødværge med skarpe våben, siden I angriber mig så hårdt."

Birgitte rødmede, hun så op – og slog øjnene atter til jorden. "På eders, vist nok."

"Og jeg tror, at den er størst på eders," vedblev slotsherren, "thi I fordrer at stå uden for menneskeslægtens almindelige love. Den, der ikke kan fatte kærligheden – må være forfængelig, og deri overvinder I mig, som trods al min skrøbelighed, ikke alene har fattet den, men som er ganske gennemtrængt af den."

"I gør mig uret. Jeg kan vel fatte kærligheden, ihvorvel jeg aldrig selv har følt den. Jeg kan vel fatte, at den kan forlede til meget, endogså alt muligt, til opofrelser af alle slags, til skinsyge, til hævn, – men kun ikke til det urimeligste og overflødigste af alt, til troskabseder. Det forekommer mig, at et sådant bånd må trykke og kvæle kærligheden."

"O, tro ikke det. Det er jo ikke muligt at tænke sig kærlighed uden troskabsed," sagde Torben Oxe. "Det ville være imod dens

natur, om den ikke følte trang til dette bånd, thi hvad er sødere end kærligheds bånd, og binder de ikke stærkere end døden?"

Birgitte tav et øjeblik, derpå sagde hun: "Jeg tror ikke, at der nogen sinde har været en mand til, som fuldkommen har forstået en kvindes hjerte. Han er visselig endnu ikke født – og han vil måske aldrig blive født. I må ikke blive vred, – men det er en lukket bog for eders køn, som I aldrig lærer at læse, om I end kunne stave deri."

Torben Oxe betragtede hende i nogle øjeblikke med en elskers henrykte blik. Derpå sagde han: "Og hvis nu også dette var en forfængelig ytring af eders læber, som ikke kom fra eders hjerte? Om der dog gaves en mand, som var i stand til at forstå en kvindes hjerte og sætte pris derpå? Om dog den var født, som kunne mer end stave i hjertets lukkede bog, om han end ikke tydeligt kunne udlægge dets hemmelige skrift?"

"Om dette var tilfældet," vedblev slotsherren, "ville I da være ærlig nok til at tilstå, at I havde taget fejl og miskendt ham? Ville I tillade den, der havde været så lykkelig at rokke eders vantro, om han end ikke ganske havde overbevist eder, at forsøge på at læse hjertets skrift i dets hellige bog?"

"I sandhed, det tror jeg at jeg ville," sagde Birgitte, halvt spøgende, halvt alvorligt.

"Da har jeg sejret og er den lykkeligste dødelige," udbrød slotsherren med et begejstret blik. "Og vil I tillade mig at håbe, at jeg ikke bliver bortvist, hvis jeg i morgen er dristig nok til at banke på eders dør? Tør jeg håbe det? ... O, sig ikke nej. Mit liv afhænger deraf."

Birgitte bevægede hovedet sagte og næsten umærkeligt, som til samtykke, og tav med blussende kinder.

Slotsherren greb henrykt hendes hånd, og trykkede den til sine læber.

Birgitte sprang op. "Vi skal danse," sagde hun. "Kom, musikken spiller atter til en dans. Vælg en dame. Mig bød herr Klavs Daa før op til en dans, da kunne jeg ikke, nu vil jeg give ham den, hvis I vil underrette ham derom."

Slotsherren bukkede for hende og trådte hen til Klavs Daa, som endnu stod i vinduesfordybningen på det samme sted, hvor Gundel havde forladt ham. Et øjeblik efter bød han Birgitte Bryske hånden og trådte til dansen med hende. Men lige så smilende, som hendes ansigt var, lige så alvorligt var hans; dog mærkede ingen af dem dette misforhold, da deres tanker var andensteds beskæftigede.

Slotsherren havde budt Gundel op til dansen. Hun ville undskylde sig, men fru Anne Arvidsdatter ville ikke lade dette gælde, og for at undgå mere tale derom, gav hun ham hånden med et tilbagetrængt suk og trådte i dansen med ham. Men da hun så op, og Klavs Daa med Birgitte Bryske stod lige over for hende, trådte tårerne i hendes øjne, og hun havde nær ligget under for denne hårde prøve. Og denne dans, hvori de mange gange mødtes og atter fjernedes fra hinanden, var en ny afsked for dem, hvorunder deres hjerter blødte fuldtvel så meget, som deres meddanseres strømmede over af glade følelser. Men alle var enige om, at så udtryksfuldt, som disse to par havde danset, havde endnu ikke nogen svævet over gulvet på Københavns slot.

Under dansen trådte dronningen hen til kvadrillen og stillede sig ved siden af Birgitte Bryske. Den unge hofdames øjne forrådte, hvad hun gerne ville skjule, endogså for sig selv. Elisabeth, som oprigtigt glædede sig over denne forening,

henvendte talen flere gange til slotsherren med mere ligefremhed og hjertelighed, end hun ellers plejede, fordi hun allerede anså ham for at høre til hendes nærmeste kreds. Og i Torben Oxes blik læste man tydeligt, hvor lykkelig dronningens nåde og Birgitte Bryskes kærlighed gjorde ham. –

Dansen var forbi, damerne var ført til sæde, og slotsherren og Klavs Daa trådte hen til skænken for at nyde forfriskninger. Adskillige herrer var forsamlet her, som lykønskede dem til det almindelige bifald, de havde vundet. Enhver ville tømme et bæger med Torben Oxe, der var de unge adelsmænds forbillede i ridderlige fuldkommenheder. Han var for glad til at ville afslå dem det, snart havde han tømt flere bægre, end klogt var, og den stærke vin løb ham til hovedet.

Kongen nærmede sig skænken i samtale med Mogens Gjøe. Adelsmændene veg ærbødigt til side, da kongen tiltalte slotsherren og Klavs Daa.

"I er begge vel forfarne i den nye franzøske dans," sagde han, "og den er smuk og kunstig nok at se til; men I må derfor ikke bringe vore egne simplere danse ud af brug, thi vi andre må holde os til dem, da vi ikke er så kunstfærdige."

"*Jeg* lærte aldrig at vende mig i disse sving," sagde Mogens Gjøe. "Det er vist nok."

"Dertil er I også for gammel, Mogens Gjøe," sagde kongen. "Ordsproget siger: Det er skam, gråskægget hage at danse. Den tid er forbi, det må du overlade til de yngre og mere forfarne. Jeg selv ved ikke, om jeg tør byde nogen dame min hånd, efter at jeg har set Torben Oxe danse. Og som han er i dansen, er han i alt."

"Eders Nåde dømmer mig alt for mildt," sagde slotsherren. "Jeg ville ønske, at jeg fortjente denne ros, thi jeg føler fuldt vel, hvor sandt det er, at det er herligt at berømmes af berømt mand."

"Det ville lidet nytte, om *jeg* ville nægte eder den ros, der tilkommer eder, Torben Oxe. Det ville kun bringe mig i orde for at være skinsyg på eder. Damerne er de bedste dommere i sligt, og de har for længst afsagt dommen til eders fordel. De ser alle til eder med et godt øje, så mange de er."

"Sukkermund har gift i grund," hviskede Knud Gyldenstjerne til sin nabo. "Man skal fly leende fjende og kildende ven."

"Jeg så nok før, at det, I hviskede til min nådige frues jomfru, var ikke sagt til et døvt øre," vedblev kongen smilende. "Hvad siger ordsproget: Jo argere skalk, jo bedre lykke. Og I kan dog ikke nægte, at med kvindfolk har I altid været en omskiftelig skalk."

Slotsherren lo og svarede: "Kvindegunst og fuglesang klinger vel, men er ej lang. Man må smede, mens jernet er varmt."

Kongen lagde sin hånd på hans skulder og sagde spøgende: "Sig os nu sanden, Torben Oxe, er det ikke så, som din skriver, der blev hængt, udsagde for os, at du også skulle have haft et godt nummer hos Dyveke? Hun er nu død og borte, og de ting er glemte og magtesløse; men vi ville dog gerne vide det, for årsags skyld."

Adelsmændene, som stod der omkring, betragtede slotsherren med ufravendt opmærksomhed, de mente, at han vel skulle betænke sig på, hvad svar han ville give kongen på dette spørgsmål. Klavs Daa udstrakte foden for at møde Torben Oxes fod; men afstanden var for stor imellem dem. Knud

Gyldenstjerne gav ham et tegn, og nikkede ad ham med hovedet. Men den letsindige slotsherre bemærkede ikke sine venners tegn, så lidt som sin egen fare. Glad, som han var over denne aftens lykke, og smigret af kongens nedladenhed, lo han og svarede skæmtevis: "Nej, nådigste herre, I tiltror mig for meget, og med hende har jeg intet haft at skaffe."

"Jeg ved vel, at du ikke har ædt skadeæg, Torben, og nok kan tie; thi brav mand nyder gunst, mens nedrig praler dermed. Men for mig kan I nu gerne tilstå sligt; thi jeg ved jo dog, hvad jeg skal tro derom, og det nytter intet at fragå det."

"Jeg vil ikke nægte, siden I trænger mig derfor, at jeg har bedet hende om kærlighed. Men man får ikke alt, hvad man beder om, nådigste herre, og den gang bad jeg omsonst."

"Ser I, jeg vidste, at I havde været der," sagde kongen med et flygtigt smil, og forlod ham tillige med Mogens Gjøe. –

Adelsmændene så bekymrede til hinanden. Knud Gyldenstjerne sagde: "Hvad drukken mand taler, skal ædru mand forsvare. Det er et sandt ord, at efter regn vokser der græs, og efter vin kommer snak. Jeg ville ønske, at I havde brugt eders forstand i aften, I har aldrig før haft den så meget nødig; men god vin taler slem latin. Det er en ond ånd, der har talt ud af dig, og du skulle give stor tingest til, at du ikke havde talt så dårligen."

"Torben Oxe," sagde Klavs Daa, "man siger, at når lerpotte stødes mod kobbergryde, så får hun let knæk ... Vogt eder, at I ikke har vækket ulven, thi da bruger den kløerne."

Slotsherren strøg sig med hånden over panden og svarede: "Vel muligt, at jeg har sagt mere, end klogt var. Men i lystigt lag

vejer ingen mand sine ord på guldvægt. Ølsmåls tale glemmes snart. I morgen har kongen glemt, hvad der er sagt i aften."

"I morgen?" sagde Knud Gyldenstjerne med spottende eftertryk. "*I morgen.* Det er et forfængeligt ord. Vel sandt, at aftenrøde og morgenrøde er ej ens. Men det havde dog været bedre, om I havde tænkt i aften på eders sikkerhed, så havde I ikke haft nødig at frygte for i morgen."

"Frygte?" sagde slotsherren stødt. "Den dag oprinder ikke, da Torben Oxe frygter. Er du bange, Knud Pedersøn, da vil jeg råde dig at tænke på din sikkerhed."

"Nej, jeg forlader dig ikke. Men vi ville tales ved i morgen," sagde Knud Gyldenstjerne.

"Velan, i morgen." –

Dansen var forbi, dronningen rejste sig for at forlade salen. Slotsherren skyndte sig fra herrerne, for at slutte sig til hendes følge. Knud Gyldenstjerne så efter ham og rystede med hovedet ved at se den sikkerhed, hvormed den stolte mand skred over gulvet.

Ved den store vindeltrappe bød Torben Oxe Birgitte Bryske hånden, for at føre hende ned. Da de havde nået døren til dronningens stokværk, trykkede han sagte hendes hånd og hviskede: "I morgen!" – Og uagtet hendes hånd ikke gengældte trykket, og hendes læber intet ord havde udtalt, følte slotsherren sig overbevist om, at han i hendes afskedsblik havde læst: "I morgen!"

En time efter var alt stille på slottet, musikkens skingrende toner gav ikke mere genlyd mellem de gamle mure, kerternes klare skin var forvandlet til mørk nat, og den eneste lyd, man hørte igennem de lange gange, var skildvagternes ensformige

trin på stenfliserne; men de vækkede ikke de sovende, som i drømme endnu en gang deltog i festen og dens glæder, og for hvem Oneiros Note 4) atter tryllede dem frem i en forøget glans. –

I kongens værelse var endnu lys.

Kongen sad i lænestolen, hans ene hånd hvilede på bordet foran ham, han trommede sagte med fingrene, som et tegn på utålmodighed, og hans mørke og tankefulde blik fæstedes ofte på døren.

Omsider gik den op, og Mogens Gjøe trådte ind.

"I bliver længe borte, Mogens Gjøe. Er alt sket, som jeg har befalet det?"

"Jeg har ladet alle udgange besætte med dobbelt vagt," sagde den gamle marsk med bekymret mine. "Skildvagterne har befaling til ikke at lade nogen komme ud af slottet, og at skyde enhver ned, som vil handle imod denne befaling, hvo det så er."

Over kongens ansigt fo'r et smil, som intet godt bebudede.

Marsken betragtede ham forskende.

"Nådigste herre," sagde han, "hvad har I vel i sinde med disse forholdsregler, som er så usædvanlige?"

"Du er mig en tro og hengiven tjener, Mogens Gjøe, og til dig vil jeg sige det. Jeg vil ikke gøre larm i nat og skræmme min frue, det ville være synd efter en sådan fest, som har glædet hende. Tilmed vil jeg heller ikke gå til værks som den, der er bange for lyset, thi hele verden skal se og erfare Kristierns hævn, da den er mer end retfærdig. Men i morgen, når dag er, vil jeg, at du skal fængsle slotsherren og føre ham i tårnet, og hans kære frænde Knud Gyldenstjerne også. Retten skal så dømme mig og dem imellem. – Han har leget terning med mig

om mit hjerteblod, og den anden har været medvider deri; nu er det på tide, at vi reder os imellem, og betaler hinanden ærligt," tilføjede han med forbitrelse.

Den gamle marsk gjorde kongen forestillinger imod denne beslutning. Slotsherren havde mange venner blandt adel og gejstlighed, han var en mægtig mand, af en af landets første familier, hans fængsling ville opbringe rigets to første stænder, hvilket kunne være farligt under de nuværende omstændigheder, da Sverige stod i oprør og der var mange misfornøjede her i landet. Og Rigsrådet, som var den eneste autoritet, der kunne dømme en adelsmand, ville næppe dømme Torben Oxe efter kongens vilje; thi ihvorvel kongen måske personlig kunne have adskillig grund til anke imod slotsherren, var han dog ikke så brødefuld, at det ville gøre stort for retten.

Men disse forestillinger fandt ikke indgang hos kongen. Han ville have hævn over slotsherren, som længe havde været ham en torn i øjet.

"Han tror, at han står over lands lov og kan gøre hvad ham tykkes," sagde kongen forbitret. "Vi skal nok lære ham andet, ihvorvel han har drevet det spil i så lang tid, at det synes, som havde han hævd på at trodse os og vore love. Jeg mindes vel, hvad den mand tør vove thi jeg har selv deltaget i herredagsdommen, som vi holdt onsdagen efter Sankt Jakobs dag, straks efter min tronbestigelse. Den gang havde han med vold fanget Axel Lauritzsøn, der var så brav en adelsmand som nogen, da han rejste i Halland. Og han førte ham igennem Skåne her til Sjælland, og trængte ham med fængsel og trussel, som er hver dannemand i vore riger vitterligt, indtil Axel gav ham skødebrev på Næsbyholm med gård og gods, som

slotsherrens fingre kløede efter. Det er en skændsel, at en sådan sag blandt adelsmænd skal komme for herretinget; thi hvad må menigmand tænke om sligt, al den stund enhver dog kan vide, at hvad brev man udgiver i fængsel og imod ens fri vilje, det bør ingen magt at have. Thi ellers var ingen mand sikker på sin ejendom, når der ikke hørte andet til, end at man skulle forraske ham på en vej."

"Og nu *disse* ting," vedblev kongen efter et ophold. "Der har end *ingen* mand gjort mig det imod, som Torben Oxe. At han har givet Dyveke de kirsebær, som skammeligt forvoldte hendes død, det ved vi alle, og han har selv intet dølgsmål lagt derpå. Du har selv set i aften, Mogens, at han taler til alle fruentimmer, som de hørte ham til, ja, selv til vor nådige frue taler han i vor nærværelse, som han var hendes lige ... Og hørte du ikke selv, hvad han tilstod, den hovmodige gæk, om Dyveke? ... Nej, nej, det skal han ikke have gjort mig omsonst."

Marsken stræbte at stemme kongen mildere, ihvorvel han ikke kunne nægte, at slotsherrens adfærd ofte havde været krænkende og meget uforsigtig. Til sidst søgte han blot at vinde opsættelse; men kongen var ubønhørlig.

"Mogens Gjøe," sagde han med en sagte og af vrede bævende stemme, "jeg vil sige dig, hvad intet andet menneske skal vide. Denne mand har gennemboret mit hjerte. – Om jeg skal sætte Danmarks krone i vove, det skal blive ham gengældt, så sandt jeg hedder Kristiern ... Han har vidst, at jeg elskede Dyveke over alt i verden ... og han har vovet at anmode hende om kærlighed ... Og det er ikke nok, han har handlet hende, som hun var ... Mogens Gjøe, han har omgåedes rundeligen med hende, som hørte hun til ham, ... han har kastet hende på vor

egen seng ... Jeg vidste det af øjenvidne ... jeg vidste det længe; men jeg ville fange ræven i hans egen snare, og have hans ord derfor ... Og det har ikke kostet mig lidet. Jeg har smilt til ham, når hjertet blødte i mig, jeg har talt venligt til ham, når galden stod mig bedst i munden ... Det skal han betale mig, så sandt hævnen er sød."

"Eders nåde skal betænke, at hvo som vil hævne sig, han skal vare sig. Hævnen er stundom sød, men *forlade* er dog den største hævn, om den ikke også var den klogeste, thi hævn bliver sjældent uhævnet."

Men denne betragtning var den uheldigste, som marsken kunne falde på at anstille.

"Frygt sømmer sig ikke en konge, og ingen skal tro, at man nogensinde kan jage Kristiern i et musehul. Om så alle bisper og adelsmænd rejste børsterne derfor og viste tænder, jeg lod mig dog ikke skræmme. Han *skal* for dommen, om det så kun var for at vise al verden, at Vi tør tage med stålhandske på sådanne frække herremænd. Der skulle vel ikke være mindre ret at få for Os, end for menigmand? ... Ej, ej, ej! Det vil Vi se på! Han har besmittet vor seng, og det skal han bøde for, så sandt der er en Gud i Himlen, og vi vil lade ham tiltale for *majestætsforbrydelse*; thi jeg skulle dog mene, at Vi er majestæt af Danmark, om end nogle ville gøre Os det stridigt i Sverige. Men dem skal Vi også knække.

Det er på tide, at Vi vender det lodne udad, og viser dem alle, at Vi er født med kløer. Her skal ikke gives efter længere, thi derved bliver de kun end mere frække. De hænger sammen alle til hobe, det har jeg længe mærket. Gik det, som de ville, da rådte Vi snart ikke mere over så megen jord, som Vi en gang får

behov til vor ligkiste. Den ene er frækkere end den anden. Vor kære frænde, hertugen i Holsten, holder igen med lybækkerne, som du ved, og trodser Os åbenbart; han har aftalt med de lybske, at fanger de krig med Os, skal hertugdømmerne sidde stille. De lader, som det er glemt, at Slesvig er en provins af Danmark, og at kongen er regerende hertug i den ene halvdel, og at hertugen i Holsten kun er vor lensmand for den anden halvdel. Jeg gad nok vidst, hvad enden skulle blive, om vi længe fandt os i alle disse optøjer. På den ene side vil de løbe af med et helt rige, på den anden side med et hertugdømme, de plyndrer Vort bo, som Vi ikke var andet end et dødt ådsel. Jeg ser grant, hvad de tilsigter. Hertugen søger ikkun lejlighed til at ødelægge os, for over den dræbte brodersøn at holde et prægtigt triumftog, hvori de lybske ågerkarle kan følge triumfvognen. – Og her hjemme! Her gør de det lige så argt. Her tror de, at de kan handle med mig, som jeg var den useligste bonde, der skulle tie til, at de tog det fra mig, der var mig det kæreste! Ej, ej, ej! Ville man slippe tøjlen i *disse* tider, da blev man snart sat af sadlen. Og de tror, at de kan vise mig den hån, at nytte min egen seng til skarnsskytter! Nej, så sandt hjælpe mig Gud, sådan skal det ikke gå ustraffet, og lod jeg det gøre ved mig omsonst, som Torben Oxe har vovet, da var jeg vel værd, at I kaldte mig en brogeløs mand min livstid."

Mogens Gjøe tav, han så, at kongens vrede havde nået en sådan højde, at modsigelse intet kunne hjælpe, og kun ville gøre ondt værre. Men ihvorvel han tav, lagde den gamle marsk dog ikke skjul på, at han misbilligede kongens beslutning, om han end måske, som en tro tjener, var rede til at udføre, hvad der blev ham befalet.

Kongen gik heftigt op og ned ad gulvet og bed sig i læben. Af og til kastede han et hurtigt blik til Mogens Gjøe. Men marskens ansigt udtrykte kun utilfredshed. Det krænkede ham, men han beherskede denne følelse, thi han indså, at det ville styrke hans sag, at den værdige gamle marsk netop var den, der fængslede slotsherren, da enhver vidste, at han ikke lod sig bruge til noget, der var ligefrem ugrundet og uretfærdigt.

"Mogens Gjøe," sagde han, idet han standsede foran ham og lagde sin hånd sagte på hans skulder, "hverken du eller nogen kan sige, at Torben Oxe har handlet *rettelig* imod mig. Loven er for os alle, den skal dømme os imellem. Der skal gås *åbenlyst* til værks imod ham, og jeg vil tale ham til ved hans *lovlige* værneting, det tilsiger jeg dig, som en kristelig konge, så sandt hjælpe mig Gud. Rigsrådet skal dømme hans sag, og indtil lovlig dom er faldet, skal han være så sikker i tårnet, som han lå i din egen seng. Men i morgen, når dag er, skal du fængsle ham og føre ham did, så at enhver kan se, hvor han kommer hen. Og det er det sidste ord, vi vil veksle om den sag, – hvorom vi alt har talt for meget. Dermed sker vor vilje og hvad ret er. Og nu vil vi hver gå til sit. Denne dag har været en streng dag ... thi det koster ikke lidet for en konge at spille mummespil for sine tjenere og hykle venskab for sine fjender. Og dermed Gud befalet."

Kongen rakte marsken hånden og gik hurtigt ud i sit sengkammer.

Mogens Gjøe forlod kongens gemak med langsomme skridt.

Da han endnu en gang havde efterset skildvagterne og fundet dem årvågne, begav han sig nedslået til hvile.

16. Tårnet

Slotsherrens og Knud Gyldenstjernes fængsling var en handske, der var kastet af kongen til hele adelen, som næsten var bedøvet af dette uventede slag. Den var foretaget så åbenlyst og med en sådan sikkerhed, at endogså kongens ivrigste tilhængere forbavsedes derover. De to fangne adelsmænd hørte til landets første familier, de var begge i anselige stillinger, de var beslægtede eller besvogrede med de mægtigste og rigeste mænd, og at fængsle dem var at erklære adelen krig på liv og død. Thi hvad kunne den ikke vente af kongen efter dette skridt? Misfornøjelsen blandt adel og gejstlighed voksede med hver dag; disse to stænder holdt idelige sammenkomster, for at aftale de forholdsregler, man måtte tage imod en konge, der så åbenbart krænkede sin håndfæstning og adelens rettigheder. Og selv borgerne så med ængstelse udfaldet af denne sag i møde, ihvorvel de havde al grund til at ønske adelens magt indskrænket; men mange af dem tænkte som Jokum Guldsmed, da han sagde: "Krist bevar os! Det kan intet godt gøre, at handle sådan med de store herrer, som borgerne skal leve af og have fortjeneste hos. Der står i visen om marsk Stig:

> De store ege i skoven står,
> når de udi storm omfalde,
> da slå de neder både hessel og birk,
> og andre små ymper med alle.

Ingen kan vide, hvor enden er. Og har Hans Nåde først gjort ret af med adelsmændene, kan raden godt komme til borgerne også, når der ingen er til at tage stødet af for dem. Og når

ulykken først når rigmand til knæene, kan den let nå fattigmand til halsen."

Kongen lod Torben Oxe anklage for Rigsrådet, og beskyldte ham for at have bevirket Dyvekes død ved at sende hende forgiftede kirsebær, og Knud Gyldenstjerne for at være medvider i denne forbrydelse.

Dernæst anklagede han også slotsherren for majestætsforbrydelse, på grund af hans adfærd imod Dyveke i kongens eget sengkammer.

Men Rigsrådet dømte anderledes i denne sag, end kongen ønskede. De sagde, at Torben Oxe, som Rådet havde forhørt om disse beskyldninger, havde frigjort sig for mistanken om at have forgivet Dyveke, hvorfor heller intet bevis havdes. Og hvad den påklagede majestætsforbrydelse angik, da erkendte Rigsrådet ikke, at en sådan havde fundet sted; thi om så havde været, at slotsherren havde efterstræbt Dyveke, da var hun jo ikke kongens hustru. Og ihvorvel Torben Oxe havde tilstået for kongen, at han havde bedet Dyveke om kærlighed, kunne han dog ikke anses for skyldig af denne grund; thi Rådet mente, at ingen for tanke og hensigt, uden for bevislig gerning burde at straffes.

Kongen blev højligt opbragt, da han erfor denne dom. Han skældte over Rigsrådet og sagde: "Havde jeg haft så mange slægt og venner udi Rådet som Torben, da havde jeg vel fanget en anden dom. Men havde han end en hals så tyk som en tyrehals, han skal dog miste den."

"Eders Nåde har tilsagt mig, at der skal blive handlet *rettelig* med de fangne adelsmænd," sagde marsken, "og at slotsherren, når dom var sagt, skulle være så *sikker*, som han lå i min egen

seng. Dette beder jeg eder gunstigst at ihukomme. Thi havde I ikke givet mig dette tilsagn, da havde jeg vist nok ikke gjort efter eders vilje, og været den, som førte dem i tårnet."

"Ej, Mogens, mener du, at vi ville handle imod nogen uden dom? Nej, nej, lov og dom skal holdes i hævd. Men du skal heller ikke tro, at vi lader det bero ved en *sådan* dom? Efterdi det ikke lykkes at få ret på denne vej, så vil vi skride til vor sag på en anden. Vi vil kalde bønderne fra de nærmeste byer, og de skal dømme efter ret og billighed."

"Højbårne fyrste, Rigsrådet er en adelsmands rette værneting, thi han skal dømmes af sine lige, og ingen anden ret kan kende hans brøde. Nu, dom er faldet i denne sag, kan ingen anden bedømme den med rette. Således har det været holdt her i Danmark, lige fra Vitherlagsrettens tider og til vore dage. Og det hedder i Eders Nådes herr bedstefaders privilegier, at hvo, som vil vinde nogen riddersmands ære, det skal han gøre for os og vort råd, og der tilføjes udtrykkelig, at ingen landsdommer eller nogen anden må dømme på nogen sag, som gælder nogen af adel, på hans liv eller ære, uden konningen selv med menige Danmarks råd."

"Vi ved loven og lovens ord så godt som nogen," sagde kongen. "Men jeg vil lade sætte en gårdsret i slotsgården, og det er lovligt; thi det er i min gård, at han har gjort sin brøde."

"Da kunne ikke andre være nævninger i denne sag, end mænd, som *tjener* i Eders Nådes gård, og det tilkommer ikkun eder at nævne de halve, og den sigtede de andre; thi således er det ret. Men denne dom vil næppe blive anderledes end den første, så vidt jeg kan skønne. Og en gårdsret kan heller ikke lovligt dømme *efter* Rådet, thi dertil er den for ringe, men den

må dømme *først*, og Eders Nåde med Rådet kan da kende, om denne dom skal stå ved magt eller ej."

"Nej, sådan skal det ikke være," sagde kongen med bestemthed. "Bønderne skal afsige et ret *bursprog*, og som de dømmer, skal det blive, derpå har jeg svoret en liflig ed. I denne sag behøver vi ikke de retslærde, men sund dømmekraft er nok til disse bevisligheder."

Marsken forlod kongen misfornøjet, thi han så nu, at slotsherrens sag ville få et slet udfald. –

Fængslet, hvori Torben Oxe og Knud Gyldenstjerne holdtes fangne, var en afdeling af det inderste store porttårn ved Københavns slot. Det lå oven over den udbygning, som var bestemt til bueskytter og bøsseskytter i tilfælde af belejring, og under omgangen, hvorfra vægterne havde udsigt over staden og omegnen.

Væggene og gulvet i dette fængsel var af sten, ligesom også det hvælvede loft, der blev båret af en tyk stenpille, som stod midt i kammeret. Et stenbord og to sæder af sten udgjorde det hele bohave. Igennem to små vinduer, som var tæt forsynede med jernstænger og sad så højt oppe, at man ikke kunne se ud af dem, faldt en sparsom lysning ind i dette sørgelige opholdssted, men dog tilstrækkeligt til at belyse nogle, på de skidne vægge med kul indridsede dårlige tegninger, som skyldte tidligere fangers ørkesløse timer deres tilværelse. Store jernlænker og bøjler var hist og her indmurede i væggene. En egetræs dør, der var tæt besat med store jernnagler og forsynet med låse og bolte, lukkede for denne skumle hule som ingen solstråle og ingen mild sommerluftning formåede at trænge ind

i, selv ikke på den klareste og varmeste sommerdag, langt mindre nu, i midten af november.

Her havde slotsherren og Knud Gyldenstjerne allerede tilbragt otte dage, efter at Rigsrådet havde ladet dem forhøre. Dommen var afsagt, men de havde intet erfaret om den.

Thi ingen af dem kunne bekvemme sig til at henvende det mindste spørgsmål til Ole Skaaning, den eneste, der ved sit komme afbrød ensformigheden i fængslet. Og det havde heller ikke gavnet dem, om de havde udspurgt ham, thi Ole Skaaning hadede Torben Oxe og havde, både for sin egen regning og Hans Faaborgs, nok at hævne til at han ikke skulle benytte lejligheden, da de fangne adelsmænd næsten ganske var givet i hans vold. Han vidste godt at om kongen ikke kunne få dom over dem, ville det være ham kært, om deres fængselstid havde været så hård og ubehagelig som muligt, og dette var til dels også grunden til, at kongen havde ladet dem sætte i tårnet; thi det havde ikke været vanskeligt at finde et mere passende opholdssted, som forbandt den nødvendige sikkerhed med det hensyn, der, indtil dom var faldet, nok kunne skyldes to fanger i en så høj stilling og af så megen betydning.

Torben Oxe sad med hånden under kinden i en eftertænksom stilling på den ene stenbænk, hans frænde gik op og ned ad gulvet med armene over kors. Ingen af dem talte.

Slotsherren havde ladet hovedet synke ned på brystet; fængselsluften i forbindelse med de mange sindslidelser, denne heftige og stolte mand havde været underkastet i den sidste tid, havde allerede øvet sin virkning, hans kinder var blegede, en sygelig mathed havde udbredt sig over hans træk og forrådte, at hans sjæl havde tabt en del af sin forrige spændkraft.

Torben Oxe havde ofte leflet med kærligheden, han havde indbildt sig, at han elskede alle de kvinder, som efterhånden havde indtaget hans hjerte for en kort tid og bedåret hans sanser. For første gang havde han mødt en alvorlig og fortsat modstand hos Birgitte Bryske, – og først nu vidste han, hvad kærlighed var, thi nu *elskede* han, og for første gang, med oprigtig og varm kærlighed. Men det er den sande kærligheds særkende, at i den går enhver anden følelse op og forsvinder. Det var derfor mest tanken om denne tvungne adskillelse fra genstanden for hans kærlighed, der forbitrede ham, efter at den første rasen over den lidte krænkelse ved at blive fængslet som en misdæder og ført i tårnet var forbi; hans tanker dvælede idelig hos Birgitte Bryske, og det ulyksalige ord: "I morgen!", det sidste, som han havde udtalt til hende, det fra begge sider uindfriede løfte, som skulle åbne ham Himlens salighed, lød, vågen og i drømme, uafladeligt for hans øren som en forsmædelig hån fra de onde magter. Og ligesom denne bestandige nedsynken og dvælen i hans kærlighed efterhånden i fængslets ørkesløshed gjorde ham uskikket til at give nogen anden tanke rum, fortærede den hans kræfter og i en blødagtig stemning, som Knud Gyldenstjerne forgæves søgte at modarbejde ved at vække hans vrede mod kongen.

De to adelsmænd var dybt sårede i deres stolthed ved denne voldelige fængsling. Men at deres liv kunne være truet, faldt ingen af dem ind med en tanke.

"Jeg skal forlange at vide, hvad kongen vil fordre i løsepenge for eder og mig," sagde Knud Gyldenstjerne, idet han standsede foran slotsherren. "Nu har vi allerede i tre uger været her til huse. Det var vel på tide, at han lod os vide, hvor højt han

skatter os. Hej, Torben Oxe! Slotsherre på Københavns slot! Vågn op og vær en mand. Du sidder jo så sammensunken som en kvinde bag en ovn."

"Mine tanker var også hos en kvinde," svarede slotsherren kun halvhøjt. "Og ret kan du have, at de måske var mere kvindagtige end mandige. – Du havde også ret, den gang du sagde, at *i morgen* var et forfængeligt ord," vedblev slotsherren. "Havde jeg adlydt dig, da havde jeg nu ikke siddet her, langt fra alt, hvad der er mig kært i denne verden, og da havde du ikke delt min skæbne, hvad der også nager mig hårdt."

"For min skyld skal du ikke så grå hår i hovedet, thi jeg slipper vel herfra uden at efterlade skindet. Tænk på din egen sag, og på hvordan du vil gengælde kongen, når du kommer løs og har mættet den kronede røver med halvdelen af dit len; thi mindre lader han sig vel ikke nøje med. Hvad mig angår, da ved jeg vel, at en af mine gårde ligger ham i vejen for hans jagt, og får han den, som han længe har haft mod på, er vi vel kvit, ... ihvorvel det er en lumpen måde at miste en gård på. – Men det nytter nu ikke at klage derover, thi i fejden har han os nu en gang, og vi får at se, om vi kan fange Hans Nåde ved en anden lejlighed til gengæld."

Torben Oxe svarede ikke. Knud Gyldenstjerne rystede med hovedet og fortsatte sin vandring op og ned ad gulvet. –

"Der er nogen ved døren, det er vel fangefogeden. Mand dig dog så meget sammen, at den frække, sladderagtige karl, som åbenbart er sat ud på at krænke os, ikke skal kunne fortælle, at tre ugers fængsel er nok til at gøre en adelsmand til en ovnkælling."

Slotsherren hævede hovedet med det sædvanlige stolte kast, og da døren gik op, og Ole Skaaning trådte ind, mødtes han af fire øjne, der målte ham med al den hovmod, hvormed den gang en overmand så til sine undergivne. Slotsherren slog det ene ben over det andet, og antog en ligegyldig mine, Knud Gyldenstjerne fortsatte sin gang op og ned ad gulvet, og ingen af dem tog mindste hensyn til den indtrædende.

Ole Skaaning standsede inden for døren, betragtede de to adelsmænd med et skadefro smil, og sagde med en spottende betoning, uden at gøre den mindste hilsende bevægelse: "Strenge herr slotsherre! Jeg bøjer mig naturligvis for eder i underdanighed ... og for eder, ædle herr Knud Gyldenstjerne ... Men jeg bør også billigt skønne på, at mit bur rummer to så smukke fugle, al den stund det dog egentlig ikke er meget andet end et simpelt uglebur, Hans Nåde har sat eder i.

Jeg kommer for at spørge, om muligt noget skulle være eder til behag, ædle herrer, inden jeg lukker af for natten; thi så går det omtrent, som der står i ordsproget: 'Når lyset er slukket og døren er lukket, så er den glemt ... som *inde* er stukket', må det vel hedde." Og Ole Skaaning rystede sit svære nøgleknippe.

"I kunne gerne få alt, hvad en adelsmands hjerte kan ønske, både øl og vin, thi jeg ser, at hvad I havde, det har I drukket op i formiddags. Men det er ikke klogt, thi formiddags drankere gør tit eftermiddags gække, siger man for et gammelt ord. Og drukken mand fanger sig selv, ved I nok, hvis det er sandt, hvad der ymtes om blandt folk, at I skulle have ladet eder forlokke af god vin til at sige mere, end klogt var ... Ja, hvem af os har ikke haft sin rus. Men drukken mand skal ikke svare; thi er øllet end ikke meget stærkt, så kan det dog tit nok kaste en rytter af

hesten, og drukken gør intet ret, uden at lægge sig at sove, var det end i grøften.

I finder det vel lidt køligt her i tårnet," ved blev Ole Skaaning ufortrødent, "men det er årsens tid. Nu har vi ikke sommer mere, den tid har man ingen nød, da er der ovn under hver en busk, siger man. Men kukkeren og Syvstjernen ses ikke tilsammen, ved man nok, og så længe lærken synger før kyndelmisse, så længe tier hun efter. Nu er det jo allerede årsdagen forbi, husker jeg grant, siden I lod Hans Skriver hænge."

Slotsherren udstødte et suk, og Ole Skaanings øjne spillede af glæde over, at han havde aftvunget sin fange dette smertenstegn.

"Ja, I må nok sige det, strenge herr slotsherre, det er en bedrøvelig erindring. Nu er der snart ikke pille fedt mere på den stakkels fyr, sådan har vinden tørret ham, og ravne og krager holdt måltid på ham, og ingen skulle kunne sige, at den slunkne benrad, som hænger og dingler henne på Gammeltorv, var den trinde og vævre Hans Faaborg. Men det er rettergangs frugt. Kommer man først for retten, så er det snart bestilt, enten man er fornem eller ringe. Hvo, som haver magt, han haver også ret, og det havde været vel for Hans Skriver, om han var blevet et år ældre, thi nu kunne det nok hænde sig, at han var sluppen for galgen, al den stund I kan have nok at skaffe med at klare eder selv fri for kongen, som dog er loven og lovsens ende, hvor det så går."

"Men vist er det," vedblev Ole Skaaning, "at Hans Skriver er eder en slem genganger, ihvorvel I ikke har ladet ham komme i jorden og han skal have ondt ved at få halsen ud af bøjlen. Og

jeg skulle tage meget fejl, om disse ting, som nu sker, ikke er Hans Skrivers gerning og tak for sidst. Man skal ikke al tid foragte den ringe. Han når tit højt op alligevel. Ussel er snart gjort vred, og en myre har også galde, siger man. Havde I været mildere mod Hans Skriver og tørstet mindre efter at få en tjener mere i galgebøjlen, så ville I måske have været længere fra bøjlerne i tårnet, end I nu er. Thi I må dog tilstå, strenge herr ridder, at I har levet den tid, da der var længere fra bøjlen, som hænger der i muren, og til eders hals, end som der nu er. Men den gang var I en strengere herre, end I nu er, og jeg glemmer ikke så snart, at I da mangen gang har talt til mig, som jeg var for ringe til, at en skabet hund skulle æde en bid brød af min hånd ... ihvorvel I nu må tage enhver bid, I putter i eders mund, af den samme hånd."

Blodet var steget slotsherren til kinderne, han havde al sin selvbeherskelse nødig for ikke at bryde løs i afmægtig vrede mod den frække spotter.

Knud Gyldenstjerne standsede pludselig foran fangefogeden, og fæstede et stolt og bydende blik på ham, der tvang Ole Skaaning til at slå øjnene ned, så mægtig var vanen til at lade sig beherske hos ham, og så megen kraft lå der i ridderens øjekast.

"Gå," sagde han med rolig og koldblodig stemme, idet han betvang sin vrede og viste ham døren med hånden, "og understår I eder til at tale et ord mere i dette kammer, da skal I få at føle, at Knud Gyldenstjerne ikke er bange for at røre ved en skabet hund, om det er nødvendigt. Jeg skal med denne hånd klemme eders frække hals så fast, at galgebøjlen ikke skal klemme fastere. Gå, I hund, hvis I ikke vil sparkes ud."

Ole Skaaning løftede uvilkårlig sit store nøgleknippe; men Knud Gyldenstjerne forandrede ikke en mine ved denne truende gebærde. Ridderens koldblodighed beherskede ham, og vold turde han jo heller ikke anvende mod de fangne adelsmænd.

"Gå, I usle træl, og prøv ikke længere min tålmodighed; thi siger I et ord mere, eller bliver I her et øjeblik længere, skal jeg lade eder føle, at der sidder spore på en riddersmands hæl. Gå! Væk med eder!"

Ole Skaaning vendte sig mumlende om og forlod tårnet. Udenfor gjorde han al den støj, han kunne, med at låse døren og skyde de store slåer og bolte for, som lukkede fængslet. Det fortrød ham, at han var blevet ridderen svar skyldig; men han undså sig ved atter at fremstille sig uden anledning, thi han følte sin ringhed lige over for adelsmanden, idet han mumlede: "En klattet fole kan blive til hest, og en fattig pebling kan blive til præst; men en adelsmand er og bliver en adelsmand, som han er født til, om man så spærrer ham med bolt og slå. Lusene kunne komme Stærkodder til at klæde sig af i frosten og lyske sig ... han er dog Stærkodder for det alligevel. – Men er nålen end ringe, den stinger dog, så det gør ondt ... Og små sår kunne og døde, når man giver sig tid."

"Havde jeg en dolk, han skulle have levet sin længste tid," sagde Torben Oxe opbragt. "Den frække skurk!"

"Det glæder mig, at du kan blive vred," sagde hans frænde. "Det ville jeg næsten have forsvoret. End er ikke alle dages ende, og tiden til hævnen kommer vel en gang. Men ingen skal få mig til at tro, at han tør tale således af egen drift, og man har vist nok udsat ham på at tirre os. Det skal ikke lykkes, men

regningen med Hans Nåde skal blive så meget des større for det."

"Jeg kunne hartad angre, at jeg i fjor var så streng mod Hans Skriver, ihvorvel han var en forræder," sagde slotsherren efter et ophold.

"Skulle du angre noget, da skulle det være, at du ikke har ladet ham hænge et år før," sagde Knud Gyldenstjerne. "Jeg ser ikke, at her er anden fejl at klage på. Men den er måske også stor nok." –

Nogle timer var forløbet, det måtte være sent på eftermiddagen, thi det begyndte at mørknes i fængslet. Vinduerne vendte imod nord, og den klare himmels rødlige skær fra den nedgående sol fandt ikke vej ind til de fangne gennem de smalle åbninger og tykke jernstænger.

En puslen uden for døren vækkede adelsmændene af den sløvhed, hvori de var hensunket, efter at samtalen for længe siden var gået i stå, og hver især i tavshed havde anstillet allehånde betragtninger, som deres stilling gav så rigelig anledning til. Man skød boltene fra døren, nøglen peb i låsen, der blev drejet om med usædvanlig langsomhed, og dog blev døren ikke åbnet.

Ridderne lyttede. To stemmer talte udenfor, den ene grov og hård, den anden spæd og jamrende. Ikkun enkelte lyde trængte ind igennem den tykke, jernbeslagne dør, men intet ord kunne løse denne gåde.

"Det er fangefogeden, men han er ikke alene … der er en dreng med ham."

"Måske det er min smådreng, som vel er for vigtig en person til at gå fri," sagde Torben Oxe. "Ihvorvel det skulle gøre mig

ondt for ham, ville det dog være mig hjertelig kært at se ham, og få underretning om min hjertenskær og om vore venner."

Døren blev åbnet på klem, en smal lysstribe fra en lygte bevægede sig frem og tilbage på stengulvet. Fangefogeden betænkte sig åbenbart på at træde ind.

"De har ikke fortjent det, for hovmodige de er," sagde Ole Skaaning udenfor. "Og jeg kan jo nok gøre eder en anden ting til villighed, uden at det just skal være dette."

En klynkende stemme bad ynkeligt for sig.

"Så gå da, ihvorvel det både er imod min pligt og imod min hævn," sagde Ole Skaaning. "Jeg ved ikke, hvordan det er, men eder kan jeg intet nægte. Havde nogen anden bedet mig om det, jeg havde før sprunget i stranden, end åbnet denne dør; men jeg glemmer ikke, hvad I har gjort mig, thi I kunne have bragt mig om en hals, lettere end I kunne frelse mig. Og når I beder mig med de øjne, kan jeg ikke sige nej, om så galgen stod derpå. – Så gå da! Men forord bryder ingen trætte, og et ord er et ord! Våben eller værktøj må I ikke bringe de fangne riddere, og længere end et kvarter kan jeg ikke give eder, thi da ville skildvagterne mærke uråd, som har set eder gå op i tårnet til mig, og med disse to herrer forstår Hans Nåde ingen spas, hvis han erfor det mindste derom. Når I vil give mig løfte derpå, så vil jeg lukke eder ind; thi jeg ved, at hvad I lover, det holder I, og eders ord er mig bedre end ti adelsmænds ed og håndskrift."

Et øjeblik efter blev døren åbnet, og i skinnet af fangefogedens lygte stod en ung pige som en lysets engel. Da hun med frygtsomme skridt havde betrådt fængslet, lukkedes døren efter hende, lysglimtet forsvandt atter og aftenskumringen forekom de forundrede riddere endnu

dunklere end forhen, da den hindrede dem i at se den gæst, der besøgte dem i dette sørgelige opholdssted.

Slotsherrens hjerte bankede heftigt ved synet af den unge pige; hans første tanke faldt på Birgitte Bryske, hvor usandsynligt det end var, at hun, som næppe havde modtaget hans kærlighedserklæring, skulle trodse kongens vrede og fængslets rædsler for at besøge ham. Men for ham var der ingen anden kvinde til end Birgitte Bryske, og man tror så gerne, hvad man inderligt ønsker. Dog – denne pige var ikke Birgitte, og hendes fremtræden var alt for frygtsom for en af dronningens jomfruer.

Den unge pige slog regnklædet til side. Knud Gyldenstjerne betragtede hende forundret, for ham var hun en ganske fremmed. Torben Oxe genkendte straks Anna. Han trådte hende i møde og rakte hende hånden, som hun næppe berørte.

"Det er et godt tegn, at en god sjæl kan komme gennem disse døre," sagde slotsherren. "Det bud, som du bringer, det må være et godt bud."

"Ak, at jeg skal se eder igen, ædle herre, på dette frygtelige sted," sagde Anna forlegent, da hendes blik omsider vendtes til ridderen efter at det havde svævet rundt i det skumle fængsel. "Og at jeg intet skal kunne gøre for eders frelse, al den stund jeg dog en gang skyldte eder min frelse af en stor nød!"

"Jeg tager din gode vilje i gerningens sted og skønner fuldt vel derpå. Men sig mig nu, hvo der sendte dig, og om du bringer bud, som jeg længes efter."

Anna berettede rødmende, at Klavs Daa og mange herrer af adel var ideligt beskæftigede med slotsherrens sag; men det havde hidindtil ikke været dem muligt at lade noget budskab

komme til ham, fordi fangefogeden hverken ved løfter eller bestikkelser havde været at formå til at stå dem bi hermed. Alle slotsherrens svende var sendt bort af slottet, ikkun kongens drabanter besørgede vagterne, og det skete med stor strenghed. Klavs Daas svend havde fortalt Anna, hvor bekymret hans herre var derover, og hun, som en gang havde haft lejlighed til at vise Ole Skaaning en tjeneste og troede, at hun nok kunne stole på hans velvilje, havde da påtaget sig at liste sig ind i tårnet med budskab fra de fangne ridderes venner.

Af Annas beretning erfor slotsherren og Knud Gyldenstjerne nu, at Rigsrådet allerede for længst havde afsagt dom i deres sag og frifundet dem, men at kongen ikke var til sinds at lade det blive derved, og at han havde svoret på, at denne sag skulle koste Torben Oxe livet. Man var meget bekymret for de midler, som den strenge konge, der ganske havde dem i sin magt, ville anvende imod dem, og Klavs Daa bad dem indstændigt om ikke at forsømme nogen lejlighed til flugt, hvis en sådan skulle tilbyde sig, thi nåde var næppe at vente, så lidt som retfærdighed. Ville ikke andet påfund hjælpe, da måtte slotsherren anstille sig syg og forlange en skriftefader, og det kunne måske lykkes at overtale eller tvinge ham til at blive tilbage i fængslet og undslippe i hans klæder, særdeles når det var om aftenen i tusmørket. For Knud Gyldenstjerne frygtede man ikke, thi mod ham var kongens vrede ikke så heftig. Herr Daa bad slotsherren at betænke, at mere end ét hjerte var bekymret for ham; han bad ham at ihukomme hans advarsel snarest muligt, og bad derom i dens navn, som var hans hjerte kærest og som forenede sine bønner med hans.

Men ihvorvel Torben Oxe var rørt over så megen deltagelse af den, han helst tænkte på, og af så mange brave adelsmænd, ville han intet høre om flugt, selv om den ikke havde været umulig. Han havde levet sit liv åbenlyst, og hvad han havde gjort, det havde han gjort uden sky, enten man ville kalde det ret eller uret. Hvad han nu beskyldtes for, det havde han ingen del haft i; thi han var ingen morder og giftblander, som enhver vidste, der kendte ham. Hans sag måtte dømmes af Rådet, thi andre kunne ikke dømme ham, om end kongen var nok så hadefuld; og selv om den blev trukket længere ud end tilbørligt var, måtte han til sidst blive frigjort for sådanne ugrundede beskyldninger. Men flygtede han af fængslet, da havde hvermand ret til at tvivle om hans brøde, og da gjorde han sig selv sagfældig. Og hvad fornemmelig den angik, i hvis navn Klavs Daa havde opfordret ham til at flygte, da ville han holde sin ære uplettet også for hendes skyld; det var tanken om hende, som havde været hans største pine i denne trængselstid; men den var også hans bedste trøst nu, da han vidste, at hun mindedes ham med deltagelse. Så længe hans bryst åndede, slog hans hjerte kun for hende, og den hånd, han en gang, med Guds og alle helgenes bistand, håbede at række hende som en frank og frigjort mand, den skulle intet klæbe ved, som kunne bringe hende til at rødme. Det var vel sandt, at han længtes meget efter at se hende, og talte enhver time dertil; men han stolede alt for vist på sin gode ret til at tvivle om, at man snart måtte frigive ham, og flugten kunne ikke bringe den tid nærmere, den kunne tværtimod kun forhale den.

Med tårefulde øjne modtog Anna denne besked til dem, der havde sendt hende. Ole Skaaning raslede ved låsen for at minde

hende om, at den frist, han havde tilstået hende, var forleden.

"Ædle herr ridder, I bør betænke eders fare, som er større, end I tror," sagde hun hurtigt. "De flyr ikke alle, som vender ryg, og det kan vist nok både være klogt og hæderligt at gå af sin fjendes vold. Jeg havde tænkt … I må tilgive mig denne dristighed … at det måske kunne ske nu," tilføjede hun sagte og undseligt, "og at jeg kunne være et ringe redskab til eders frelse. Dersom I tog mine klæder og forsøgte at komme bort … jeg har kun lovet, at jeg ingen våben og intet værktøj ville bringe eder … her er mørkt i kammeret … jeg kunne hurtigt klæde mig om bag pillen … måske det kunne lykkes eder at undslippe."

Slotsherren betragtede rørt den unge pige, som, kæmpende med undseelsen, tilbød sig at trodse skammen og faren for at frelse ham.

"Og du? Hvad ville så *din* skæbne blive?"

"O, mig ville man vist nok intet gøre … man vil ikke hævne sig på en pige … Og på mig ligger der kun liden magt, når blot I kan frelses – thi for mig vil ingen græde … men for eder banker mange hjerter i angst og kval."

Torben Oxe greb hendes hånd og trykkede den bevæget imellem begge sine.

"Der måtte være liden retfærdighed til," sagde han, "om ingen skulle græde for dig, thi et sådant hjerte er guld værd. Og skønner ingen anden på det, så ved Torben Oxe, hvad det gælder, og han lever vel den dag, at han i gerningen kan skønne på, hvad du har villet gøre for ham, som han nu skønner derpå i sit hjerte."

"Der," vedblev han, idet han løste en lille amulet af en silkesnor, som han bar om halsen, "bring denne med min hilsen

til dronningens jomfru Birgitte Bryske. Jeg kan intet bedre sendebud vælge imellem mig og den, jeg elsker. Bring hende min hilsen og sig hende, at den, som overrækker hende dette minde, kan skatte en kvindes hjerte ... og at det er hans største lykke. Glem ikke disse ord, og du vil dermed gøre mig en stor tjeneste."

Ole Skaaning åbnede døren på klem. Lysstriben faldt atter ind på gulvet og beskinnede den blege og bedrøvede Anna, begge ridderne stod i mørket. Blændet af lyset og undselig over sine tårer holdt hun hånden for øjnene.

Slotsherren tog hendes hånd bort, betragtede hende med et venligt smil og trængte hende sagte hen imod døren. Da Anna havde forladt fængslet, trykkede han selv døren til efter hende, og tilintetgjorde således det eneste lysglimt, der faldt ind i den skumle hvælving. –

Da Ole Skaaning havde fulgt Anna ned igennem tårnet og set hende sikkert og vel over broen til staden, vendte han tilbage og trådte langsomt ind i fængslet med lygten i hånden.

Ridderne, som efter Annas bortgang sad hensunket i tanker, så op, og da de genkendte deres plageånd, vendte de ham ryggen.

"Befaler I, at jeg skal tænde lampen?" spurgte Ole Skaaning med en stemme, som intet havde af det tirrende, hvormed han hidtil havde tiltalt de fangne adelsmænd, om den end ikke var venlig.

Ingen svarede.

"Her er vel mørkt i de lange aftener for riddersmænd, som er bedre vante," vedblev han, mens han kom olie i en gammel

jernlampe, der hang under loftet, og tændte den, så at den brændte med et klart og livligt skin.

"Skulle noget stå til eders behag? ... De svarer ikke," mumlede han ved sig selv. "Men så er det ikke min skyld, og jeg har holdt, hvad jeg har lovet ... Hm! Jeg tror, at den lille heks har forgjort mig ... De sidder, som de hverken havde mund eller øren. Sækken mister mangt et brød, siger man, for hun kan ikke tale. Men tavshed gør et ulysteligt lag. Og tier man tit til sit eget gavn, så tier man ofte til sit eget savn ..."

Da Ole Skaaning intet tegn kunne lokke af adelsmændene til, at de havde bemærket ham, vendte han sig om og forlod fængslet, som han låsede af med al forsigtighed, men med mindre støj, end han ellers plejede.

"Jeg tror, den pige er en troldheks," sagde Knud Gyldenstjerne. "Af eder har hun gjort en øm sværmer, og fangefogeden har hun gjort fra en bjørn til et lam, hvad der endnu er en større kunst. Hidtil har vi måttet hjælpe os med halvmørke, thi lampen osede mere, end den brændte, af mangel på olie. Men i aften skinner den som en kerte, så at vi ret kan se, hvor adeligt man har sørget for vore bekvemmeligheder," tilføjede han.

"Uskyld har hyld, som det gamle ordsprog lyder," sagde Torben Oxe, "og ingen er from forgæves. Et sådant besøg kan bringe på mange tanker, som man ikke har haft før, og en god ånd efterlader altid et godt spor."

"Hjælp Himmel, du taler mere som en munk end som en slotsherre," sagde Knud Gyldenstjerne. "Kom, vi vil nytte lampens gode skin til at fordrive tiden og forjage grillerne, ellers mangler der vel til sidst ikke meget i, at du tager pigens

fortælling for mere end kvindesnak, og tænker på din død, som om kongen lige så nemt kunne bringe dig om din hals, som han kunne ønske, at det stod i hans magt."

"Just ikke; men mit sind er ikke meget stemt til adspredelse."

"Så stem det dertil; bedre kan I ikke gøre, allerhelst da I nu ved, at eders dame mindes eder med kærlighed, og det må være al den trøst, en ridder behøver. Kom, vi vil lege terninger sammen til tidkort."

Slotsherren kunne ikke modstå fristeren, som vakte hans gamle tilbøjelighed til det længe forglemte spil. Smilende greb han i lommen og fremtog terningerne.

"Jeg vidste nok, at om I end var våbenløs, så var I ikke terningløs, men havde lykkekuglerne hos eder," sagde Knud Gyldenstjerne. "Hvad skal vi spille om?"

"Det er ikke let at sige, de har taget alt fra os, uden livet ..."

"Jeg tror, at pigens frygt har smittet eder. Nuvel, siden vi ikke har andet, så lad os spille om det, vi har. Vi er begge unge, og det er godt at spille af fuld pung. Hvor mange år vil I sætte imod mig?"

"Jeg sætter helst alt på et kast," sagde slotsherren. "Det er min gamle vane. Vi vil ikke stykke årene ud, som kræmmerne tæller skillemønt. Lad os slå om, hvo der først skal strække hals ... for at føje Hans Nåde."

"Nuvel, det har jeg intet imod. Lad os nu se, hvo der skal have det første slag ... Kast!"

De kastede på en gang hver en terning i vejret.

"Fire!"

"En!"

"Det er mig, der skal slå først," sagde Knud Gyldenstjerne og rystede begge terningerne i hånden. "Når man slår om livet, skal man give sig så megen tid, som der behøves til at læse *Pater noster* ... Nu da? ... Ti! ... Det var ikke noget dårligt kast. Det gør du mig næppe efter."

Slotsherren rystede terningerne og slog.

"Sekser alle! – Det har jeg ikke kunnet gøre ret mange gange i mit liv, og nu faldt loddet såre nemt ... Det er en dum leg," vedblev Torben Oxe, idet han stod op og skød terningerne til side. "Man skal ikke gøre skæmt af sligt, om man end ved, at det ikke kan blive til alvor på det sidste, og at denne forespørgelse ikke betyder den rette hændelse og det, som skal ske. Det er en dum leg."

"Min tro, Torben Oxe, jeg kender eder ikke igen," sagde Knud Gyldenstjerne, da slotsherren gik frem og tilbage i fængslet med en mørk mine. "Dersom dette er kærlighedens frugt, da vil jeg bede min skytsånd at bevare mig for at falde i den sande kærlighed, og lade mig nøjes med den, som jeg hidtil har kendt. For fire uger siden skulle ingen have sagt, at Torben Oxe af kærlighed ville blive forledet til at svare som en dåre på kongens spørgsmål og til at fange griller, fordi loddet havde truffet ham i terningeleg, og han havde slået højeste øjne."

Men da slotsherren ikke svarede, og ikke engang lod til at have hørt, hvad han sagde, kastede han sig på bænken med hånden under hovedet, og stirrede fortrædeligt op i loftet, indtil han sov ind, dels af kedsommelighed, dels dysset i slummer af Torben Oxes ensformige trin, da han vedblev at gå op og ned ad stengulvet. –

Nogle dage efter så man festligt klædte bønder drage ind igennem portene til staden. Det var rygtedes, at kongen havde forordnet en ret af tolv bønder fra Solbjerg og de næste byer omkring København, og at disse mænd skulle dømme Hans Nåde og de fangne adelsmænd imellem. Borgerne samledes på gadehjørnerne og talte om disse usædvanlige begivenheder, overalt mærkede man, hvor megen del de to ringeste stænder tog i denne sag, der berørte de to mægtigste så nær. Omkring slottet samledes folk i skarer og stirrede på den optrukne vindebro og på tårnet, hvor ridderne sad fangne. Men adelsmænd så man ikke mange af, og de enkelte, der gik eller red igennem gaderne, blev der næppe lagt mærke til. Det var som om en adelsmand i dag betød mindre end i går, eftersom han nu kunne blive dømt af bønder.

Om formiddagen kom de bønder ridende, som skulle være dommere, og stod af uden for slottet. Det var gamle, værdige mænd i lange kofter med store tinknapper og bredskyggede hatte; det lod til, at kongen havde valgt de ældste, for at give denne usædvanlige ret den anseelse ved årenes vægt, som den manglede i kundskabernes. Nogle af dem så bange og forsagte ud, som om der intet godt anede dem af denne gang, der ikke var meget andet end at stikke hånden mellem barken og stammen og blande sig i en strid mellem konge og adel. Men andre skred frem med uforsagthed, som var de sig deres vigtighed bevidste i dette øjeblik, der gav bondestanden en betydning, den ingensinde før havde haft.

Da bønderne var kommet ind på slottet, blev det de nærmest stående tilladt at følge dem, inden vindebroen atter blev trukket op. En lille skare af menige folk og borgere strømmede

ind igennem porten, og de forbavsedes, da de kom ind i den store, skumle slotsgård, ved at se, hvor ringe deres antal var. Skamfulde over at være til stede ved en så vigtig anledning, og i sky ængstelse for udfaldet, trykkede de sig tæt op til murene, og aldrig har nogen ret haft ængsteligere vidner end denne edsvorneret, som ikke kan opvise sin lige i Danmarks annaler.

Midt i slotsgården var fire spydstager plantet i jorden, som fire tingstokke; inden for disse mærker gik bønderne parvis, og da de havde aflagt ed på, at de ville dømme i denne sag efter ret og billighed, efter som deres samvittighed tilsagde dem, var retten sat. Slotsherren blev ført i kredsen af Ole Skaaning, ledsaget af en skare af kongens drabanter. Uvidende om, hvor man bragte ham hen, da man førte ham ud af tårnet, forbavsedes han højligt ved at se sig stillet under åben himmel lige over for en ret, som han ikke kunne erkende for lovlig til at dømme ham i nogen sag, og mindst i denne. Men da skultus [Note 5)] i kongens navn trådte frem, og offentligt anklagede ham med de beskyldninger, som kongen gjorde imod ham, og derpå fremførte, hvad Torben Oxe havde svaret til sin retfærdiggørelse for Rådet, og atter gendrev hans forsvarsgrunde og påstod ham skyldig i brøde, hvilket enhver mand kunne erkende og dømme, som ville bruge sund fornuft og retfærdighed, uden finter og kneb, – da kunne den stolte mand ikke længere tie til sådanne beskyldninger, der blev så offentligt fremsatte. Han trådte dristigt frem for skranken, og fralagde sig al skyld i den brøde, han sigtedes for med hensyn til Dyvekes død. Og ihvorvel han hverken kunne eller ville nægte, at han havde spøgt med hende anderledes, end han strengt taget burde, mente han dog at dette ingenlunde kunne

regnes for en majestætsforbrydelse, eller gøres ham til en æres-, og langt mindre til en livssag. Om han heri havde begået en ringe brøde, da var den vel afsonet med et langvarigt, hårdt og skammeligt fængsel. Rådet havde allerede for længst frigjort ham for al eftertale angående disse ting, og dermed var dom faldet i denne sag; han vidste derfor ikke, hvi Hans Nåde havde stævnet ham, som en adelsmand, til at kævles anden gang derom med simple bønder, hvis mening intet havde at sige, og hvem det lidet vedkom, hvad der var mellem ham og kongen.

Da slotsherren havde talt til sit forsvar, forled han kredsen med stolte skridt og gik tilbage til tårnet, fulgt af Ole Skaaning og kongens drabanter. Og overalt, hvor han kom frem, bøjede den forsamlede mængde sig for den fordum mægtige mand, der endog som fange havde bevaret sin stolthed og sin værdighed, og borgerne ynkedes over, at en sådan riddersmand havde måttet stå til rede for sine handlinger for en ret af simple bønder. Og det syntes dem sært, at alt dette var gjort for Dyvekes skyld, som dog kun havde været kongens frille, og de mente, at det måtte være smerteligt for Hendes Nåde dronningen, at disse gamle ting blev således oprippede og forhandlede i slotsgården lige uden for hendes vinduer. Men Torben Oxe bemærkede intet af alt det, der foregik eller blev hvisket rundt om ham, han besvarede ikke en hilsen; thi hans tanker var ikke mere ved det, som her foregik, og hans blik fløj uafladeligt fra det ene vindue til det andet, i det håb, at han på denne tunge vandring skulle få den at se, hvem hans hjerte hang ved. Men uagtet mange vinduer i slottets gange og gemakker var fulde af hoveder, som med mere eller mindre deltagelse betragtede dette sjældne skuespil, var Birgitte

Bryskes hoved ikke deriblandt. I hele dronningens stokværk var ikke spor til levende væsener, og han kunne have troet, at det var uddøet, hvis ikke den lille Sofie Globs forgrædte ansigt i et af løntrappens vinduer havde sagt ham, at man i denne del af slottet tog fuldt så megen del i hans skæbne som i nogen anden. –

Da slotsherren var borte, rådslog bønderne længe imellem sig selv om, hvad de havde hørt, både for og imod sagen. Dyb stilhed herskede imidlertid blandt tilskuerne, det var, som enhver holdt sit åndedræt tilbage for at opfange et af de mumlede ord af disse bønder, som var kaldede til at dømme en stor og mægtig mand. Og manglede denne ret end den udvortes pragt og anseelse, som man var vant til at se ved den ret, der dømte i adelsmænds livs- og æressager, så imponerede den måske desto mere netop ved sin simpelhed og ved den alvor, der var udbredt over denne offentlige rådslagning.

Omsider havde bønderne forenet sig om dommen. Den ældste af dem vinkede ad kongens herold, som ventede uden for kredsen, for at proklamere dommen, og mens alle bønderne blottede hovederne, forkyndte han dommen for herolden, og denne udråbte derpå med høj og lydelig stemme: "Af denne ret er afsagt den dom, som nu følger: Vi dømmer ikke Torben Oxe, men hans egne gerninger fordømmer ham!"

Da dommen var udråbt, begav bønderne sig bort. Vindebroen blev sænket, og da de tolv bønder, fulgt af den tavse skare af dem, der havde bivånet denne besynderlige ret, langsomt skred over broen til den forsamlede mængde udenfor, som med nysgerrighed ventede på udfaldet af en så usædvanlig sag, veg enhver til side for de strenge og alvorlige ansigter, og

ingen spurgte om udfaldet af denne dom, der åbenbart havde forfærdet dommerne og tilhørerne lige meget.

17. Torben Oxe

I staden gjorde slotsherrens domfældelse stor opsigt blandt borgerne, og denne sag blev udlagt og omtalt af dem på mange forskellige måder. Nogle mente, at dommen var ufuldstændig og uforståelig; thi ligesom bonderetten ikke havde udtalt, *hvilken* brøde det var, som de havde dømt slotsherren for, således havde de heller ikke dømt ham til nogen straf, og sagen var ved denne dom ikke kommet et skridt videre, hvilket var meget snildt af bønderne, som havde vidst at trække sig ud af denne handel på en meget betænksom måde. Andre mente, at det var tydeligt nok, at de havde dømt om det, slotsherren var beskyldt for, og at dommen var en fordømmelsesdom, hvorfor den straf var at anvende, som var fastsat for majestætsforbrydelse. Men at kende disse love, kom ikke bønderne til, som ikke var lovkyndige, og de havde ved deres bursprog ikke haft andet at afgøre, end om slotsherren var skyldig eller ej. Men alle var enige i, at det var imod lov og ret at lade en adelsmand dømme af andre end af hans lige, og at bønderne havde ladet sig bruge til en sag der kunne komme dem dyrt at stå, al den stund adelen dog havde hals og hånd over dem, mere end kongen, og enhver herremand var konge over sine egne bønder og kunne dømme dem og tage så mange bøder, som han ville, under fyrretyve mark. Thi det var enhver vitterligt, hvor lidt en bonde gjaldt i disse tider, mens adelen havde magten og jernklædte ryttere, og man havde ofte nok hørt kongen selv sige, at en adelsmand agtede den nedrige stand og de vanbyrdige så lidt, at det vel kunne falde ham ind at

svie en bondes hytte af, blot for at lave sig et blødsødet æg ved ilden.

Adelen og gejstligheden var i høj grad opbragte over, hvad der var sket. De kaldte kongen en tyran, som ved alle midler, enten de var lovlige eller ej, ville tilfredsstille sin og Sigbrits hævnsyge, og de svor ham til gengæld det bitreste had. Råbet havde jo dømt slotsherren fri at være, og havde han end ti gange været skyldig, da var det, som sket var, jo dog sket for kongens egen sjæls saligheds skyld og til rigets bedste. Thi at datteren af det ublu, ufri og nedrige kvindemenneske Sigbrit, der oven i købet var en heks, at Dyveke, som var et skarn, der havde levet landet til forargelse og kongen til fordærv og forvoldet dronningen tilsidesættelse og krænkelse, at hun omsider var ryddet af vejen, det var en lykke og ikke nogen ugerning. Men at Torben Oxe havde ladet sig stille for en sådan ret og nedladt sig til at tale et eneste ord, end sige føre sit forsvar, som om han havde stået for sine lige, misbilligede man højligt; thi det var en nedværdigelse af standen lige over for usle bønder, og det kunne ikke bære gode frugter.

Men på Københavns slot, hvor Torben Oxe havde været den mægtigste mand efter kongen, forstummede man ganske. Og der var ikke ret mange, som ikke betragtede kongen med rædsel, da man hørte, at han tog sådanne forholdsregler, som tydede på, at han tragtede de fangne adelsmænd efter livet og ville drive denne sag, som han nu havde fået en slags medhold i, til det yderste, idet han fortolkede bøndernes dom som en dødsdom.

Thi så snart dommen var faldet, forblev vindebroen til staden imod sædvane trukket op det meste af dagen, og var kun til

enkelte timer tilgængelig. Vagterne var fordoblede, over alt så man hellebarderer og soldater med hagebøsser på skuldrene og brændende lunter i hænderne. Det var strengt forbudt at nærme sig til tårnet, hvor de fangne adelsmænd var indespærrede, og når Ole Skaaning skulle bringe ridderne deres mad, blev han ledsaget af to hellebarderer, som skulle påse, at han ikke talte et ord til dem eller gav dem noget tegn, og kongen havde ladet sætte livsstraf på overtrædelsen af disse befalinger.

Og det blev end mere tydeligt, hvad kongen mente hermed, da tømrerne dagen efter begyndte at opføre et skafot på den gamle kirkegård til Sankt Gjertruds sygehus i den nordlige del af staden.

Så snart dette rygtedes, forsamledes adelen, ligesom på herredagene, i Holmens kirke, og gejstligheden i Helliggejstes hus, og begge besluttede at sende nogle til kongen, som skulle gøre forestillinger imod en fremgangsmåde, der krænkede rigets to første stænder i deres simpleste rettigheder.

Rigsrådet kom også sammen, og efter at det havde gentaget sin tidligere frifindelse af Torben Oxe til Rådets protokol, hvori det imidlertid ikke med en stavelse omtalte bøndernes ret eller den afsagte dom, fordi det erkendte den for ugyldig og ikke ville lade vidende om, at den havde fundet sted, besluttede Rådet at henvende sig til kongen med forbøn for slotsherren.

Dette skete dagen efter. For at gøre os det klart, hvad denne forbøn havde at betyde, må vi erindre, at Rigsrådet var et permanent kollegium, der stod selvstændigt ved siden af kongen, med en meget betydelig, lovbestemt andel i regeringen. Det foreslog selv sine medlemmer, og kongen

havde ikke magt til at entledige nogen af dette råd, hvori ærkebiskoppen og rigets biskopper, rigens kansler, rigens marsk, rigens admiral og kongens kansler på embedsvegne havde sæde foruden mange andre fornemme adelsmænd ved Rådets eget valg. Rigsråderne indfandt sig alle hos kongen og nedlagde forbøn for slotsherren og bad ham, at han nådigen ville tilgive Torben Oxe den brøde, hvori han af ubesindighed havde gjort sig skyldig. Men kongen ville ikke lade sig sige. Han havde, svarede han dem, ladet sagen undersøge og påkende ved et bursprog, som skik var i gamle dage, og denne ret havde dømt slotsherren. Og straffen ville han nu lade udføre, og i morgen den dag skulle Torben Oxe lade sit liv for bøddelens hånd, idet hans hoved skulle afhugges med et sværd på offentligt rettersted. Og heri ville kongen ingen forandring gøre, hvo der så bad derom; thi Torben Oxe havde trodset ham alt for åbenbart, og han var i for stor brøde, til at han kunne få en mildere straf.

Rigsråderne forlod kongen med uforrettet sag. Og da tjenerne slottet så de gamle riddere med bedrøvede miner gå igennem forhallen, sluttede de let, at alt håb var forbi; thi til Rådets forbøn havde alle sat megen lid. Og som en løbeild fløj rygtet herom over det hele slot, og næsten over alt blev det hørt med bedrøvelse.

Det var, som om kongen følte en tilfredsstillelse i at modtage alle dem, som ville bede for slotsherren, og i at afslå deres begæring; thi han nægtede ingen audiens på denne dag, og forhallen var næsten opfyldt af herrer, gejstlige og verdslige, ja endog borgere, som ydmygst ville anråbe om barmhjertighed,

eller af nysgerrighed ville være til stede der, hvor man hurtigst erfor, hvad der skete ved denne mærkelige sag.

Men med hver, som kom ud fra kongen med uforrettet sag, sank forhåbningerne om at frelse slotsherren, hvis nogen endnu kunne have næret sådanne efter Rigsrådets mislykkede forsøg.

Iblandt dem, som på denne dag søgte kongen, var også den pavelige legat, kardinalen Angelus Arcemboldus, som man almindelig troede var vel anskreven hos Hans Nåde, dels fordi han skulle have lovet at stå ham bi hos pave Leo den Tiende imod den oprørske svenske gejstlighed, og dels fordi han havde betalt kongen en klækkelig sum penge for tilladelsen til at drive den forargelige afladshandel i de nordiske riger, hvorved store pengesummer blev fralokket enfoldige mennesker.

Kardinalen var iført sin hele pragt og ledsaget af et stort følge af herrer, munke, pager og svende. De forsagte begyndte atter at fatte håb ved at se dette glimrende optog, ligesom om ledsagernes mængde kunne have mere indflydelse end legatens stilling og personlige anseelse. Man betragtede disse fremmede dragter med veneration, og gjorde ærbødigt plads for legaten, som stolt nærmede sig kongens dør, fulgt af sin page, der bar slæbet på hans lange, prægtige kappe efter ham.

Ved indgangen til audiensgemakket tog kardinalen slæbet af sin robe over armen, og gav pagen et tegn til at blive tilbage. Og nu trådte han ind til kongen med al den værdighed, som Hans Helligheds legat og stedfortræder troede at måtte udfolde ved denne lejlighed, og med en mine, som om han var sikker på, at det, der var afslået alle de andre, da de bønfaldt derom, ville blive tilstået ham.

Omsider åbnedes døren, og kardinalen trådte atter ud i forhallen. Men hans mine var mørk og fortrædelig, det krænkede ham lige så meget som det bedrøvede ham – og måske endnu mere –, at kongen havde bestemt afvist hans forbøn. Uden at tale med nogen af de tilstedeværende, begav kardinalen sig bort, ledsaget af det store følge, hvis mange, hårde fodtrin for nogle øjeblikke afbrød stilheden på slottet. –

I dronningens gemakker herskede en sørgmodig tavshed, thi hendes jomfruer delte alle deres herskerindes bedrøvelse over den fare, der truede slotsherren og hans frænde.

Elisabeth sad ene i sit kammer med hånden under kinden. Efterretningen om den dom, bønderne havde fældet over slotsherren, havde forskrækket hende meget; men efterhånden beroligede hun sig ved den tanke, at det dog ikke kunne være kongens alvorlige hensigt at lade dødsdom udføre. Og det var lykkedes hende at bibringe Birgitte Bryske den samme tro. Men med hver time lød beretningerne mere truende, og da man fortalte hende, at tømrerne allerede var i færd med at oprejse skafottet, blev den tillid til kongens overbærelse rokket, som hun hidtil havde næret. Og hendes frygt meddelte sig til hele hendes omgivelse. Birgitte Bryske havde indesluttet sig i sit kammer, hvor hun skjulte sin bedrøvelse og tilbragte tiden med nonner og andagtsøvelser; de andre jomfruer gik til og fra og bragte de efterretninger, som løb slottet rundt. Dronningen vidste således, at Rigsrådet var kommet til slottet for at gå i forbøn for slotsherren, at mange fornemme gejstlige og verdslige herrer var kommet i samme anledning, og endelig at kardinalen var draget til forhallen med et stort følge og i mere end sædvanlig pragt, som tydede på, at han ville optræde både

på Hans Helligheds pavens og på sine egne vegne. Disse efterretninger beroligede hende noget.

Da blev døren revet op, og Birgitte Bryske styrtede ind.

Den unge hofdames ansigt var skrækkens udtrykte billede, hendes kinder var dødblege, og håret var gerådet i uorden, da hun så hurtigt stormede igennem døren uden at give sig tid til at løfte forhænget.

Hun ilede tværs over gulvet, kastede sig for dronningens fødder, skjulte sit ansigt i hendes skød og udbrød hulkende: "O, frels ham! Frels ham! De dræber ham!"

"Min kære Birgitte, kom til dig selv ... fat dig!" sagde dronningen bedrøvet. "Vi vil endnu, som gode kristne, ikke opgive håbet. Der er mange herrer af adel og gejstlighed, som vil gå i forbøn hos min nådige herre for Torben Oxe. Kongen vil høre dem ..."

"Nej, nej! Han vil intet høre ... Kongen har vist dem bort med hån."

"Rigsrådet vil opvarte kongen, mit kære barn. Han vil vist nok høre råd og bøn af så mange forfarne mænd, der alle er ham tro og hengivne. Stol derpå!"

"Ak ... rigsråderne er allerede forlængst ude af slottet ... De har bedt forgæves ... Kongen ville ikke høre dem."

"I sandhed, det forskrækker mig," sagde dronningen, hvis mod begyndte at synke. "Hvorledes? Har Rigsrådet bedt forgæves? – Men Hans Helligheds legat er kommet her til slottet, hører jeg, i samme ærinde ... Kardinalens ord og forbøn vil vist nok have stor vægt ..."

"O, dræb mig dog ikke langsomt med alle disse fejlslagne forhåbninger," udbrød Birgitte fortvivlet og vred hænderne. "Sig

hellere på en gang, at han må dø. Kardinalen forlader slottet i dette øjeblik ... Kongen vil ingen høre."

Dronningen tav forfærdet. Støjen af kardinalens bortdragende følge lød fra slotsgården og blev gentaget af ekkoet i gangene. Derpå blev alt stille.

"O, kardinalen har bedt forgæves som alle de andre!" udbrød Birgitte Bryske jamrende.

Elisabeth betænkte sig nogle øjeblikke, derpå sagde hun: "Sigbrit kunne hjælpe, om hun ville det. Og måske det ville gøre godt at ... det var vist nok klogt at ... at ydmyge sig for hende. Hun er hård, siger man; men jeg ved, at hun er klog, og sandelig, det ville være klogt, at lade nåden gå for ... ikke at benytte den strenge ret ... om man også muligt havde et eller andet at holde sig til ... som burde have været anderledes," tilføjede dronningen, der ville undgå at såre Birgitte Bryske, på samme tid, som hun ville fralægge sig skinnet af at beskylde sin ægteherre og konge for at være i begreb med at begå en uretfærdighed.

Birgitte Bryske løftede øjnene og betragtede dronningen spørgende.

"Eders Nåde tror, at madam Sigbrit ..."

"Mit barn, jeg tror intet. Men jeg tilstår, at jeg næsten ... skulle have mere lid til hendes forbøn, end til *nogen* andens, hvo det så var. – Hun har lært at miste ... hun vil kunne begribe din sorg og din angst ... og hun var ikke kvinde og moder, hvis hun ikke opgav sin hævn ved at se din jammer, om hun end troede, at hun havde noget at hævne."

Birgitte Bryske rejste sig tavs. Hun betænkte sig et øjeblik, og det gøs i hende; derpå sagde hun: "Jeg ved kun en forfærdeligere

end madam Sigbrit; men endog denne ville jeg bønfalde for at frelse ham. Det er en tung gang, Himlen give mig kraft til at gå den ret; men jeg vil gå den, siden Eders Nåde vil tillade mig det."

Derpå vendte hun sig om for at gå. Men i døren drejede hun sig tilbage, og sagde med foldede hænder: "Bed for mig!"

"Det skal jeg," sagde dronningen rørt, "og Guds moder vil smelte Sigbrits hjerte og gyde forsoningens fred i hendes sjæl."

Birgitte forlod gemakket med hurtige skridt. Dronningen greb sin rosenkrans.

Vindebroen var nedladt i dag efter kongens befaling; men de talrige vagter, som over alt var udstillet, viste, at man havde taget sådanne forholdsregler, at en overrumpling desuagtet ikke kunne finde sted. Birgitte Bryske gøs ved at se denne usædvanlige bevogtning. Med hurtige skridt ilede hun, indsvøbt i sit regnklæde, over broen, ledsaget af en svend; hun løb, mere end hun gik, gennem Højbrostrædet og stod snart i Sigbrits port med bankende hjerte.

"En dame ...? Og fra slottet?" sagde Sigbrit til den gamle hollandske pige, som meldte hende dette besøg. "Hvad er hendes ærinde? Hvad vil hun mig?"

"Ja, det må Himlen vide," svarede den gamle pige mut. "Hun er knap på ordene, som hun er kneben på al anden høflighed. Havde det været en slet og ret borgerkone, hun havde nok forstået, hvad opmærksomhed man skylder eders portnerske; men disse fornemme folk, de tror, at alting er gjort med et nik. Men kunne kusken selv drage vognen, havde han ej heste behov, siger man hjemme til vort, hvor vi to er fra."

"Drutchen," sagde Sigbrit, "vi må dog høre, hvad hun vil. Fornemme herrer har vi nok af, men damerne fra hove er kun sjældne. Før hende herop, så vil jeg selv tale med hende."

Et øjeblik efter stod Birgitte Bryske i den mægtige kvindes stue.

Sigbrit betragtede med forundring denne tilhyllede skikkelse; men da Birgitte slog regnklædet til side, kendte hun hende straks og udbrød: "Ej! har Hendes Nåde noget at lade mig befale ... eller er det af eders egen gode vilje, at I kommer til Sigbrit? Det er det vel næppe, thi jeg plejer just ikke at være så overmåde vel anskreven hos Hendes Nådes jomfruer."

Det anstrøg af spot, som ledsagede disse ord, var ikke undgået Birgittes opmærksomhed. Men hun måtte jo gøre alt for at vinde Sigbrit, og hun skjulte derfor, hvad hun tænkte, idet hun tog mod til sig og bad bønligt om den mægtige kones forbøn hos kongen for slotsherren.

Sigbrits forfængelighed var smigret; men hendes stolthed rejste sig, thi hun mindedes hvor ofte hun havde været en genstand for den bitreste hån og spot af dronningens omgivelse, som, efter Hans Faaborgs sigende, aldrig omtalte hende uden med de hæsligste og mest fornærmende tilnavne.

Hun smilede spotsk og sagde: "Ej, vil man se, hvad man ikke alt tiltror Sigbrit! Nu, da det kniber, er hun god nok. Og dog har piben en anden lyd, når den giver tonen an på slottet, da hedder det ikke: Fru Sigbrit, men man giver mig helt andre titler, hvoraf en æblekællings endda er den bedste. Jeg ved det godt, må I tro. Thi ulven er aldrig så grå, den har dog venner, skønt de er få."

"I ville begå en stor uret, fru Sigbrit, om I ville straffe mig for, hvad andre måske kunne have begået. Aldrig har min mund talt ondt om eder, eller tillagt eder noget navn, som jeg skulle rødme ved at lade eder høre i eders åbne øjne."

"Måske jeg har haft den sjældne lykke at blive rost af eder, jomfru?" sagde Sigbrit spottende.

"Jeg holder *eder* for at være sand, fru Sigbrit, som jeg er mig bevidst, at jeg ikke nogen tid har købt nogens gunst ved usandhed. Og jeg tilstår åbent, at jeg ikke har rost eder, så lidt som jeg har talt ilde om eder; thi indtil denne stund har vore veje været helt forskellige, og jeg har ikke haft nogen grund, hverken til det ene eller til det andet."

Sigbrit betragtede hende alvorligt. "Og siden I er så sand, vil I vel sige mig, af hvad grund I da kommer til mig, og forbeder slotsherrens liv af mig. Og I vil vel sige mig, om I da ikke ved, hvad brøde han har imod den ... den, som jeg aldrig kan glemme," tilføjede hun med et suk.

"Ja, jeg vil sige eder det, fru Sigbrit, jeg vil sige eder, hvad endnu ingen ved, uden dronningen alene. Af eder beder jeg om forbøn hos kongen for slotsherren, fordi jeg tror, at Hans Nåde vil høre eder og tilstå eder hvad han har nægtet alle ... endog Hans Helligheds kardinal. Og jeg beder eder derom, fordi ..." tilføjede hun, idet en dyb rødme for et øjeblik bredte sig over hendes blege kinder, "fordi Torben Oxe har begæret min tro af mig, og fordi jeg har skænket ham mit hjerte."

"Ej, hvad siger I mig der?" sagde Sigbrit og faldt i tanker. "Det er nye ting."

"Ja, jeg har givet ham mit hjerte, som han bad om; men jeg havde givet ham det, længe inden han bad derom ... og jeg

vidste næppe, at det hørte ham til. Disse dage har lært mig at kende, hvad der bevæger sig i et menneskebryst, jeg ved, hvad jeg har lidt ... og hvad Torben Oxe må lide," tilføjede hun med tårer i øjnene.

"Og er I vis på, jomfru, at slotsherren, som er en flygtig ridder, elsker eder så højt, at han er eders kærlighed værdig, og hvad I nu gør for ham? Mændene er omskiftelige, og deres kærlighed varer ikke meget længere, end fra høns flyver op til de flyver ned igen. De fortjener ikke, at en kvinde skal græde sine øjne røde for en elskov, som knap bliver en måned gammel. Thi hvor gammel skulle vel hans kærlighed være? Lad os nu se, om I er så sanddru, som I siger, og om I kender menneskebrystet, som I praler med."

"Ja, fru Sigbrit, det er jeg vis på. Torben Oxe elsker mig, som jeg elsker ham, og jeg siger det med stolthed, han har elsket mig således over år og dag. Det ved jeg med sikkerhed."

"Da er han en fræk skælm, som jeg nok har anset ham for," udbrød Sigbrit forbitret. "I over år og dag, siger I? Ha! I over år og dag har han smisket for Dyveke, og han har gjort sit, det skarn, til at bedåre hende og gøre hende utilfreds. *Dertil* skulle min datter være god nok, mens han tænkte *alvorligt* på dronningens jomfru! Ligesom I var af bedre blod end det, som ruller i vore årer! Ligesom vi ikke også stammede fra lige så ædel slægt, som I gør! Mener I, at det er godt nok til mig og min datter, at handles med foragt? Vi skulle være som ugler mellem de andre fugle? – Men uglen mener også, at *dens* børn er de smukkeste.

Torben Oxe er skyld i min elendighed," vedblev hun heftigt. "Han er skyld i al den ulykke, der er overgået mig, han har gjort

mig barnløs; thi han havde vendt Dyvekes hjerte fra mig med sine leflekunster og fagre ord, inden de myrdede hende. Og alt dette er skyld i, at man har dræbt hende i hendes ungdomsvår, om han end ikke selv har taget livet af hende, som gerne kan hænde, thi fra ham kom dog de bær, som hun døde af. Og *jeg* skulle være dum nok til at bede for ham! *Jeg* skulle træde mellem ham og min hævn! Nej, nej! Der går ingen nat, uden jeg ser min datters skygge, der kræver at hævnes over denne udåd. Og *jeg* skulle gøre *ham* lykkelig i kærlighed, som har gjort *mig* elendig for min livstid!"

Birgitte Bryske betragtede Sigbrit med forfærdelse; men medfølelsen for, hvad denne kone havde lidt, greb hende i hendes angst.

"Fru Sigbrit," sagde hun bevæget, "tro mig at, jeg tager del i eders sorg og føler, hvor stort det tab er, som I har lidt. Jeg ved, hvad det er at miste, og kan fatte eders fortvivlelse. Men ihukom I også, hvad I har lidt ved eders datters dødsleje, og tilgiv den, som ikke har villet krænke eder, om også skinnet har været imod ham. Ved eders lidelser besværger jeg eder på mine knæ at have medlidenhed med, hvad jeg lider, og bønhøre mig."

Birgitte Bryske bøjede sig så dybt, at hun næsten knælede for hende.

Sigbrit trådte nogle skridt tilbage, satte begge hænder i siderne og betragtede hende med et stolt og hånligt smil.

"Så vidt kan angst og skræk drive disse hovmodige," sagde hun spottende. "Dronningens jomfru taler om at knæle for den hollandske æblekælling! Men æblekællingen skal lære eder, hvad hævn er, når man har opsat den i mange år, og altid har døjet uret," vedblev hun med en heftighed, som bestandig tiltog. "Nej,

vil I forbede Torben, da må I gøre det hos andre end hos mig. Thi det siger jeg eder, at før skulle jeg bide min hånd af, før jeg skulle udstrække den mindste finger for at afvende det sværd, der hænger over Torben Oxes hoved. Og mindst nu, da jeg ved, at han har elsket eder over år og dag, mens han har drevet spot og spe med den, som var kød af mit kød, og ben af mine ben. Han har rammet mig i min eneste, eneste kærlighed, og han har knust mit hjerte … Jeg ved nu, at jeg kan ramme ham i hans kærlighed og gøre ham gengæld, og jeg skulle ikke gøre det? Nej, så sandt jeg er en barnløs kvinde, … så sandt mit eneste barn blev mishandlet i sin hjerterod, … så sandt hun blev handlet som en trælkvindes barn, … så sandt hun blev skammelig myrdet … Nu skal gengældelsen komme!"

Sigbrit stod som en besværgerinde for den tilintetgjorte Birgitte. Med hævet arm udtalte hun fordømmelsen over Torben Oxe, hendes ord lød som dolkestik, – og de gennemborede Birgitte Bryskes hjerte. Hun vaklede og var nær ved at segne omkuld.

En øjeblikkelig medlidenhed med den unge pige rørte sig i Sigbrits hårde, af sorg og fortvivlelse end mere udtørrede hjerte. Hun udstrakte hånden for at understøtte hende. Men da Birgitte Bryske ikke kunne tilbageholde et udbrud af forfærdelse, vendte atter vreden tilbage i den hævngerrige kvindes sjæl, og ligesom for at hærde sig selv mod et lignende anfald, sagde hun: "Så ung og så smuk var Dyveke en time før hun døde, … og dog dræbte de hende! – Nej, det skal I ikke have gjort mig omsonst! Gå! Vi har intet mere at tale sammen!"

Med en bydende bevægelse med hånden viste hun Birgitte Bryske døren, og vendte sig stolt fra hende.

Den unge pige forlod hende med vaklende fjed.

Understøttet af svenden nåede hun atter slottet. Men hun var ikke i stand til at meddele dronningen udfaldet af sin vandring; hun ravede ind i sit eget kammer og sank om på sengen.

Elisabeth gik ind til hende; hun begreb alt af hendes tårer og fortvivlelse. Hun satte sig ved Birgittes seng og talte venlige og trøstende ord til hende.

"Birgitte," sagde dronningen, "*jeg* vil bede min gemal for dig og Torben Oxe. Vi vil endnu ikke forsage. Og har en trofast hustrus bønner nogen kraft, da skulle vi forbede slotsherrens liv."

"O, det er forgæves! De har svoret hans død! Den ene tyran holder med den anden! De bødler! Der er ingen barmhjertighed! – Så nægte også Gud dem sin barmhjertighed i deres sidste stund!"

Dronningen tog den unge piges kolde hånd og holdt den inden i sin.

"Du taler vildt, Birgitte, sorgen forvirrer dig. Du glemmer, at det er min nådige herre, du taler om. Hvor kan du nænne at tale således til mig om Kristiern? Hvor kan du bringe det over dit hjerte at ønske ondt over nogen? Og over nogen, som er mig kær?"

"Tilgiv mig, nådigste dronning, tilgiv mig!"

"Så tilgiv du også dem, som du tror har uret imod dig," sagde dronningen venligt. "Og overlad straffen til ham, som den alene tilhører – hvis her er noget at straffe."

"Vi vil bønfalde kongen," vedblev hun med bestemthed. "Jeg vil selv bønfalde i denne sag ... og jeg vil tro, at jeg har båret en vanskelig tid med god tålmodighed, som det sømmer sig en

kristelig hustru, og at det vil mindes nu, når jeg blander mig i disse ting, som jeg vel burde være den sidste til at tale om. – Ak! det er jeg jo også, og alle de andre har talt forgæves! ... Så give den almægtigste og albarmhjertigste Gud mine ord vægt og mine bønner kraft, for Jesu vunders skyld! – Kom, Birgitte, vi vil *alle* søge Hans Nåde."

Dronningen klappede i hænderne. Sofie Glob, – der efter hofmesterindens bortfjernelse var blevet for en kort tid hos dronningen, – den lille Sofie Glob trådte ind med forgrædte øjne.

Elisabeth befalede hende at sige til hendes jomfruer og til fruentimmerne på slottet, at hun bad dem at forsamle sig hos hende som snarest, for at ledsage hende til Hans Nåde.

Og mens dronningen kærtegnede og trøstede Birgitte Bryske og formanede hende til at skjule sin overvættes sorg for de mange, som nu snart skulle se hende, og som var uvidende om det forhold, der bestod mellem hende og slotsherren, men endnu ikke var stadfæstet ved trolovelsen, – samledes fruentimmerne i dronningens forhal. –

Da kardinalen havde forladt forhallen, forsøgte ingen mere på at gå til kongen; mange forlod slottet, andre blev stående i grupper og talte hviskende sammen, nogle gik tavse op og ned ad gulvet og var uenige med sig selv, om de skulle blive eller gå. Således hengik nogen tid.

Døren åbnedes, og en gammel mand i en borgerlig dragt trådte beskeden ind med en gammel kone ved hånden.

Begge de gamle folk hilste ærbødigt til alle sider.

Manden var en olding af et forstandigt og værdigt udseende. Hans sølvhvide hår faldt ned over en sort klædes kofte, der

havde et særeget snit, således som borgernes øvrighedspersoner i gamle dage var klædt.

Om halsen bar han en kæde, hvori hang en skuepenge med kongens brystbillede.

Den gamle kone, der for første gang i sit liv betrådte kongens forhal, så sig undseligt om, og holdt sin ledsager fast i hånden, som om hun behøvede denne fører for ikke at vende tilbage igen fra et sted, der var hende så fremmed.

Det var den værdige, gamle og formuende borger, Hans Metzenheim Buchbinder, hos hvem kongen i sin barndom havde været i kost. Uagtet Buchbinder var hans familienavn, oversatte man det dog ofte på dansk, og mange kaldte ham ligefremt Hans Bogbinder, som om dette havde været hans håndtering. Han havde før beklædt anselige stillinger i staden, han havde været rådmand og derefter borgmester. Nu var han for tiden uden offentlig virksomhed, men senere gjorde kongen ham til kirkeværge og forstander for Sankt Nikolai menighed. Den gamle kone var hans hustru, Birgitte, der i historien har det lov, at hun langt overgik de andre kvinder i staden ved forstand, troskab og vindskibelighed.

Hans Metzenheim nærmede sig kongens kammermester med dybe buk.

Kamerarien gengældte hans hilsen og sagde: "Min konges nåde er ledig i dette øjeblik. I behøver ikke at anmeldes, thi eder vil Hans Nåde se til enhver tid. Gud den almægtigste give eders forbøn magt til at røre et hårdt hjerte, der har været lukket for alle bønner, thi jeg tænker, at I kommer i en kristelig hensigt. Skal noget formilde kongen, da må det være eder og eders hustru, som har haft ham i barns sted. Vore bedste ønsker

ledsage eder ... I er vort sidste håb. Men jeg nægter ikke, at jeg er nær ved at mistvivle derom, thi jeg har hørt uglen tude over slotstårnet i morges, som om den varslede lig."

Kammermesteren åbnede døren, og Hans Metzenheim trådte ind til kongen med sin hustru ved hånden.

"Ej, Hans Metzenheim! Det glæder os at se eder. I er en sjælden gæst, og I end mere, moder Birgitte. Vær mig velkommen," sagde kongen venligt, idet han rejste sig af lænestolen og rakte hver af de gamle en hånd.

Hans Metzenheim ville tale, men kongen afbrød ham, da han sluttede sig til hensigten af deres komme og ville afværge udførelsen.

"Når jeg ser eder sammen, mindes jeg igen så tydeligt den tid, da jeg var til huse hos eder i det gamle hus i Højbrostræde, hvor min herr fader havde overantvordet mig kannikken Jørgen Hyndtze til disciplin og lærdom. Jeg var en vild og gal dreng den gang, og gjorde eder meget bryderi med mine dumme streger. Og når Jørgen Hyndtze kom for at læse med mig, var jeg sjældent at finde, men I måtte mangen gang søge mig under hanebjælken eller på taget. Men det var en god tid, og når jeg skal tænke mig tilbage med glæde, da tænker jeg på eder og de dage. Jeg ved også, hvor meget godt jeg skylder eder og eders omgang, som har været til gavn for disse riger; thi havde I ikke lært mig, hvad borgerstand er værd, da havde jeg vel aldrig erfaret det. Men nu ved jeg at vurdere en borger, så godt som en herremand. Og det skylder jeg den tid."

"Det glæder os, at Eders Nåde endnu mindes den tid med bevågenhed," sagde Hans Metzenheim. "Jeg og min hustru, vi taler tit nok derom, og til den tid knytter sig nogle af vore

bedste minder. Ja, vist nok var Eders Nåde den gang en forvoven fyrste, som I selv siger ..."

"Men hjertet var godt og blødt," afbrød hans hustru ham, "og jeg mindes ikke, at der i alle de optøjer, Eders Nåde gjorde, var noget, som tydede på et hårdt sind, ihvorvel I var genstridig nok ... om jeg tør tale så frit."

"Det tør I, mutter, thi I har været mig trolig i moders sted, og jeg kan ikke agte enkedronningen mere end eder for den ømhed, I har plejet mig med i min barndom, og altid siden har vist mig. Ja, vel var jeg genstridig, – og det kan intet nytte at nægte det for eder. Det er jeg endnu; men jeg er nødt til at være det, og gav jeg mere efter, da kan I tro mig, at jeg var snart bagud med disse forvovne og stolte herremænd. Men vi vil ikke tale om sådanne ting."

"Og dog, nådigste herre, er vi kommet for at tale med eder om sådanne ting," sagde den gamle rådmand, uden at lade sig skræmme af den mørke mine, som disse ord fremkaldte på kongens ansigt.

"Men vor tid er knap i dag, thi disse rigers styrelse er ikke lige at løbe til," sagde kongen. "I skulle være mig velkomne en anden gang. I morgen kunne vi tales længere ved."

"Nådigste herre," sagde den gamle kone bedrøvet, "vil I jage os fra eders dør som besværlige tiggere? *I morgen* er et stygt ord for gamle folk, som ikke har brev på deres liv."

"Højbårne fyrste, I vil nådigst tilgive os vor dristighed," sagde Hans Metzenheim. "Vi er kommet for at tale med eder om hr. Torben Oxe, og hvad vi vil bede eder om, det gør vi efter vor samvittigheds bydende, og vi ville fornægte vor pligt, hvis vi handlede anderledes. Thi idet vi ydmygst beder om skånsel for

slotsherren, taler vi ikke alene til hans fordel, men vi taler også efter vor inderste overbevisning, til eders sande gavn, og vi er forvissede om, at tilgiver I slotsherren, da gør I ikke alene en gerning, som er Gud og de hellige velbehagelig, al den stund det er bedre at kunne tilgive end at måtte straffe; men Eders Nåde vil derved befordre eders sande fordel og vende mangt et hjerte til eder ..., som I ikke vel kan undvære," tilføjede han med sagtere stemme.

Da kongen så, at han ikke kunne undgå at høre Metzenheims andragende, tav han og lod ham tale ud.

"Hvad hjerter angår, da har vi for længst måttet vænne os til at undvære dem, og tiden er ikke til at vente noget af hjertelag som i gamle dage; thi nu om stunder gælder alt andet mere end hjertet," sagde kongen med bitterhed. "I og eders hustru, I er endnu fra den gamle tid, I har hjertet på rette sted og forlader ikke gamle venner for nyt mundsvejr. Når jeg undtager eder og en til, da ved jeg ingen, som har hjertelag for Kristiern. Den fjerde undte de mig ikke længere, og kunne de tage eder andre, de gjorde det vel også; men jeg skal se at betage dem lysten."

De to gamle folk gjorde kongen allehånde forestillinger og anvendte mange bønner, men forgæves. Og da de knælede ned for ham og med tårefulde øjne bad ham betænke sit endeligt og deres endeligt, og berede sig og dem en let bortgang ved at have tilgivet sin fjende på deres forbøn, løftede kongen den gamle kone op fra gulvet og sagde: "Min moder, I må ikke bede om, hvad jeg ikke kan andet end afslå eder. Om jeg var en slet og ret adelsmand, Torben Oxe skulle kæmpe med mig på liv og død; thi verden er ikke stor nok til at rumme os to til samme tid, og en af os må af vejen, det er svoret ved min sjæls salighed. Hvad

denne mand har forskyldt, det ved I alle, thi lovlig dom er overgået ham. Og jeg har ladet sagen dømme offentligt, at hver mand kunne høre mine beskyldninger og hans forsvar. Hvad sorg og krænkelse det har voldet mig, som han har gjort imod mig, det kan I bedst vide, som har kendt mig fra min barndom. Men hvor nær jeg kan have stået ved afgrunden, for disse træske adelsmænds kneb og finter, det ved ingen, og ville jeg ikke statuere et eksempel, som kunne jage dem skræk ind, nu da jeg er i min gode ret og kan ramme en af de første af dem alle, da ville de snart statuere på mig, hvad de helst havde lyst til. Nej, herved er intet at forandre, så sandt hjælpe mig Gud, og Torben Oxe har forgjort sin hals, om al verden bad for ham. Og nu vil jeg ingen høre; thi hvad jeg har nægtet eder, som har været mine plejeforældre i min barndom, det skal ingen anden indbilde sig, at han tør tale til mig om."

Med disse ord sendte kongen sine plejeforældre bort og forbød kammermesteren, at han måtte anmelde nogen til audiens, hvo det så end var.

De to gamle folk gik med tårefulde øjne gennem forhallen; Hans Metzenheim så bekymret ud, hans hustrus ansigt forrådte, hvor dybt kongens afslag havde krænket hende, som for første gang havde gjort en bøn til sin plejesøn.

Da blev dørene slået op af kammersvendene, og dronningen trådte ind i forhallen. Elisabeth holdt Birgitte Bryske fast i hånden, bag efter dem gik dronningens jomfruer og mange fruentimmer, så at forhallen næsten blev opfyldt af mennesker.

Dronningen så bedrøvet ud. Birgitte Bryske var dødbleg; men med sjælsstyrke havde hun betvunget sin smerte, hendes

øjne var tørre, og ingen klagelyd undslap hendes læber. Næsten alle de andre fruentimmer havde tårer i øjnene.

Da dronningen så de to gamle, slap hun Birgitte Bryskes hånd og gik hen til dem.

"I har set Hans Nåde? – Jeg kan tænke, hvorfor I er kommet. – Nu vel?"

Hans Metzenheim trak på skuldrene og rystede bedrøvet med hovedet.

"Hans Nåde kender ikke til nåde i dag," svarede hans hustru med bitterhed. Dronningen trak øjenbrynene smerteligt sammen.

"Eders Højmægtighed ville tilgive et ubetænksomt ord," sagde Hans Metzenheim. "Hvad man siger i sorg, er ikke altid meningen. Men vist og sandt er det desværre, at Hans Nåde ikke ville høre, hvad vi ydmygst med al forestilling bad om. Og Hans Nåde har ladet sige, at nu vil han ingen se, hvem det så end er."

Elisabeth vendte sig bedrøvet fra ham og standsede, tvivlrådig om hvad hun skulle gøre; hendes øjne faldt på Birgitte Bryske, hvis læber krampagtigt fortrak sig til et bittert smil ved at se hendes ubestemthed.

Dronningen rødmede let, greb sin hofdames hånd, og nærmede sig med værdighed døren til kongens gemak.

Hofsinderne og kammermesteren veg til side. Hun åbnede selv døren.

"Ha! Guds dross! Hvad er det? Hvad vover I?" lød kongens barske stemme bag forhænget.

Elisabeth slog forhænget til side og trådte ind. Da kongen så dronningen og det store tog af hendes damer, var han et øjeblik

forlegen; men hurtigt trådte han dem i møde, og inden dronningen kunne sige et ord, lagde kongen hånden på hendes arm og sagde: "Nej, Elisabeth, nej! Det er umuligt!"

Dronningen knælede foran ham, og alle fruentimmerne lagde sig på knæ rundt om hende og foldede hænderne med gråd og hulken. Dronningen ville tale, men kongen rystede på hovedet, løftede hende hurtigt op og lagde sin hånd på hendes mund, med en bestemthed, som ikke tillod hende at fuldføre sit forsæt.

Da dronningen rejste sig, stod også de andre damer op fra gulvet. Ikkun Birgitte Bryske blev liggende næsegrus på stengulvet, thi bevidstheden havde forladt hende.

Kongens øjne faldt på hende; han trak på skulderen, men hans beslutning var urokkelig. Han trykkede dronningens hånd, vendte sig fra hende og gik hurtigt ind i sit sengkammer, hvor han lukkede døren af efter sig.

Dybt krænket og bedrøvet forlod dronningen gemakket med sine damer, som næppe var kommet over dørtærsklen.

De mange tilstedeværende, som havde været vidner til denne stumme scene, der så godt som foregik i den åbne dør til forhallen, forbavsedes over kongens bortgang, de ville deri se en ringeagt mod dronningen, som opbragte dem alle.

Og da Elisabeth forlod hallen, fulgt af sine damer og af ternerne, som bar den afmægtige Birgitte Bryske, der lå som et afsjælet lig mellem deres hænder, var hun ikke i stand til at tilbageholde bitre tårer. Og blandt de mange, som var til stede, rørte sig næppe nogen venlig følelse for kongen i et eneste bryst.

Da dronningen havde forladt hallen, gik de andre bort i stilhed, og snart var den store hal så øde som en ørken. Og hellebardererernes bevogtning havde ikke været nødvendig, thi adgangen til kongen var tilstrækkelig beskyttet af den rædsel, som dette sted indgød alle.

Slotsherrens venner havde gjort alle mulige forsøg på hans befrielse. Med magt og overrumpling kunne intet udrettes; men de havde prøvet at komme til målet ved bestikkelse. Og det ville vist nok være lykkedes Anna, – som med god vilje var deres sendebud til Ole Skaaning, – at friste ham til, mod en stor belønning, at flygte af slottet med Torben Oxe, hvis kongens store forsigtighed ikke havde gjort det aldeles umuligt. Thi Ole Skaaning, som under andre omstændigheder ikke ville have ladet sig bevæge til at medvirke til slotsherrens frelse, var nu højligt fortørnet over den mistillid kongen viste ham, der i lang tid havde været den betroede fangefoged på slottet og noksom havde vist, at han ville tjene kongen med al troskab.

Skultus indfandt sig om eftermiddagen i tårnet ledsaget af soldaterne og forkyndte dommen for de fangne. Det var kendeligt, hvor smertelig denne forretning var for den værdige, gamle embedsmand.

Slotsherren og Knud Gyldenstjerne havde beredet sig til døden. De vidste, at når sol stod op igen, ville den forkynde deres dødsdag, og når den atter sank i vest, ville de for længst have ophørt at leve.

Anna, som havde besøgt fangefogeden, skyndte sig over vindebroen, der skulle trækkes op, ledsaget af Aslak, på samme tid, som den gråbroder forlod slottet, der havde modtaget de fangne ridderes skriftemål og givet dem den sidste olie.

Det led ad aften. Fangerne havde taget afsked med hinanden og udvekslet deres sidste tanker som mænd, der går en uundgåelig skæbne i møde. Slotsherren havde bedet Knud Gyldenstjerne om tilgivelse for at have bragt ham i denne nød, hvori han var kommet for sit venskabs skyld, og ridderen havde stræbt at berolige ham for dette ansvar, som betyngede den døendes samvittighed. De sad nu begge hensunkne i tanker og opgjorde i stilhed deres regnskab med denne verden. Og i denne bedrøvelige stund var slotsherrens tanker udelukkende helliget Birgitte Bryske.

Det raslede ved låsen, slåer og bolte blev skudt fra, døren blev åbnet, og Ole Skaaning trådte ind, fulgt af to af kongens hellebarderer. I hånden bar han sin lygte og en kande med vin.

De fangne ænsede ikke denne forstyrrelse. De vidste, at det var en af de stumme scener, som dagligt fandt sted flere gange.

Ole Skaaning tændte lampen under loftet og stillede vinkanden på stenbordet. Derpå så han sig om i kammeret for at se, om alt var i orden. Efter at disse almindelige forretninger var udført med tilbørlig langsomhed, vendte han sig om til de tavse soldater, som imidlertid havde støttet hellebarderne på gulvet og betragtede de til døden dømte riddere med nysgerrighed, som dog var blandet med medlidenhed.

Fangefogeden havde med et hurtigt blik iagttaget deres ansigter.

"Kammerater," sagde han med dæmpet stemme, "vi ved, at kongen har sat livsstraf på, at der bliver talt til ridderne for at forhjælpe dem eller give dem det mindste tegn, og hvad Hans Nåde har befalet, det skal vi adlyde som tro tjenere."

Soldaterne nikkede til denne uimodsigelige sandhed.

"Men," vedblev han, "efter gammel skik har det altid været fangefogeden tilladt at tage afsted med sine fanger, al den stund han har holdt dem trolig under lås og lukke. Thi I kan nok indse, at han har et hårdt embede, og han kunne ikkun være slet tjent med, at så mange ønskede ondt over ham i deres dødsstund, for han havde ikke forbedet hvad nag de kunne have haft imod ham, for hans bestillings skyld. Ingen skal sige, at Ole Skaaning svigter sin pligt eller er mere ræd for en døende mands vrede end nogen anden mand; men vi er alle Vorherre en død skyldig, og når den time kommer, vil det ikke gøre godt at tænke, at man er bandet af dem, der er gået forud."

Ole Skaaning standsede og betragtede skildvagterne, som lod til at bifalde hans ord.

"Hans Nåde tænker kun lidt på en ringe fangefoged," vedblev han, "og han ved ikke, hvad min ret er, efter gammel hævd og slik. Men ville I forklage for ham, at jeg har gjort, hvad en god kristen bor gøre, når han vil holde sine bud for at frelse sin salighed, så vil jeg tænke på eder i min dødsstund med Helvedes velsignelse og gengælde det efter min død, så vist som jeg ingen fred vil få i jorden for eders skyld."

Soldaterne så til hinanden og nikkede til Ole Skaaning. De ville ikke pådrage sig dette for at have forhindret en gerning, som forekom dem kristelig og heller ikke kom i strid med deres pligt, al den stund de selv intet talte derom.

Ole Skaaning trådte dristigt hen for de fangne riddere:

"Ædle herrer," sagde han, "I er højbårne adelsmænd, og jeg er en ringe fangefoged, som har måttet lyde min pligt og forskylde eders vrede. Men hånden er ej den, som skal svare for hovedets vilje; thi katten tjener sin frue, ved I nok, og hunden sin herre.

Men ingen kan tjene alle til takke. Har jeg gjort eder imod i eders fængsel, da forbeder jeg, at I ikke vil klage mig for Gud den almægtigste derover, men tilgive mig af et godt sind."

Knud Gyldenstjerne vendte sig bort; han havde ikke glemt fangefogedens smålige drillerier, og troede måske, at disse fagre ord var en indgang til nye forhånelser, om han lod sig fange deraf.

Men Torben Oxe var mildere stemt. Han nikkede med hovedet til tegn på, at han skænkede fangefogeden sin tilgivelse.

"Had er en øm byld om hjertet," vedblev Ole, "og det er hårdt at bede forlad, og ikke at få det. Men eder takker jeg, ædle herr slotsherre, at I vil skilles fra mig i forsonlighed. Og al den tid I mener det ærligt og som en god kristen, da beder jeg, at I vil give mig eders hånd at kysse, thi da er visselig eders hjerte uden nag."

Ole Skaaning trådte tæt hen for slotsherren, og så ham stift i øjnene. Torben Oxe rakte ham hånden. Ole tog den og bøjede sig over den, idet han sagde: "Salige er de fredsommelige og de forsonlige, siger man, thi de gør andre salige. Dette er den sidste hilsen, jeg giver eder fra denne verden, og dermed ønsker jeg eder en let dødsstund og at lide vel."

Ole Skaaning vendte sig om til soldaterne, som ikke uden bevægelse havde bivånet denne afsted. Og tavse forlod de fængslet og låsede døren efter sig.

Så snart døren var lukket, ilede slotsherren hen til lampen. Ole Skaaning havde trykket ham en lille, flere gange sammenfoldet seddel af tyndt pergament i hånden. Han åbnede den hurtigt og læste:

"Venlig hilsen, kærligen tilskrevet med Vor Herre Jesu Kristo.

Da I begærte mit hjerte og min tro, måtte jeg blive eder svar skyldig, om ikke det stumme hjertets sprog havde talet, hvad min mund ikke turde udsige. Hvad jeg siden har lidt og lider, det ved kun Gud, den almægtigste og alvidende. Han vil nådigst give eder styrke i eders bitreste time, og fred og ro efter døden. Og snarligt skal vi samles, hvor ingen adskillelse er. Men til det sker, vil jeg, at I skal vide, at jeg har fæstet eder min tro for dette liv og for det hisset, og at al min tanke tilhører eder nu og i al evighed. Med grædende tårer siger jeg eder farvel, til vi mødes der, hvor ingen gråd kendes og ingen klage lyder, og indtil denne stund slår, som snart ske! vil jeg være som en sorrigfuld enke, og mine dage skal være bønner for eders sjæls frelse. Farvel, min kære, dyrebare ven, fra eders trolovede for Gud."

Torben Oxe trykkede disse kærlige linjer til sine læber. Han læste dem vel hundrede gange, og hver gang gød de mere ro og fred i hans sjæl.

"Næst efter den, som har skrevet dette," sagde han bevæget, "takker jeg den, som har bragt mig disse venlige ord. Og er det Birgitte Bryske, som gør mig min dødsstund mindre tung, hvorfor Gud lønne hende evindelig, så er det visselig Anna, som har formået, at dette er kommet i mine hænder i min sidste tid."

Derpå fremtog han en lille gylden relikvie-kapsel, som han bar om halsen, åbnede den og tog et indviet billede af Guds moder ud deraf, som han deri havde opbevaret, og som han nu skænkede Knud Gyldenstjerne. I stedet derfor lagde han Birgitte Bryskes brev i relikvie-gemmet.

"Med denne amulet vil jeg gå døden i møde som en mand," sagde han. "Dette er et fribrev på lykken, om ikke i denne verden, så i den næste. Og ikke navnet, men hjertet er det, som gør en helgen." –

Den næste morgen færdedes folk allerede tidligt i gaderne; men over alt så man bekymrede og ængstelige miner på alle ansigter. Vejret var gråt og taget, der var faldet sne om natten, et tyndt lag dækkede gaderne, og gjorde de hårde, klaprende trin lydløse af en skare munke, som bar det hellige sakramente. Med langsomme skridt vandrede de fra Gråbrødreklostret hen imod slottet, indsvøbt i deres askegrå kapper, med hætterne draget op over de kronragede isser. Alle, der mødte dem, standsede, slog kors og nejede sig for sakramentet; derpå ilede de forbi, for ikke at forsømme at være vidne til den mands sidste øjeblik, som året før, da han var en stor og mægtig herre, havde ladet Hans Faaborg hænge.

Det var den ni og tyvende november 1517, om morgenen til Sankt Andreæ Apostoli aften. På samme tid åbnedes slotsportene for et tog, som drog ud af slottet. Vindebroen faldt ned over graven, tunge trin af bevæbnede mænd lød over Højbro og rystede kæderne på hængebroen. Slotsherren gik midt i toget med skultus og profossen.

Ved Højbrostrædet, omtrent ud for Sigbrits gård, mødtes munkenes og soldaternes tog. De standsede begge.

Slotsherren knælede for det hellige sakramente, foldede hænderne over brystet, kyssede korset og bøjede andægtigt sit hoved imod jorden. Han var hengiven i sin skæbne og gik med faste skridt til døden, som det sømmer sig en riddersmand. Munkene istemmede en bodssalme med sagte og mumlende

stemmer, hvis dumpe klang næsten forsvandt indenfor de grå hætter og ikke kunne overdøve den klirrende lyd af drabanternes våben ved deres mindste bevægelse.

Folkemængden, som dannede en kreds om dem, iagttog en dyb tavshed.

Da sangen ophørte, og slotsherren havde modtaget sakramentet, hævede han sit hoved og sagde med høj og lydelig røst: "O, almægtige Gud, du, som haver skabt himmel og jord, forbarm dig over mig og min gode frænde, Knud Pedersøn."

Mestermanden ville ikke give Torben Oxe lang tid til at bede og gav ham tegn til at gå videre.

Da slotsherren rejste sig fra bønnen, faldt hans øjne på Sigbrits gård, og hans træk fortrak sig for et øjeblik til et bittert smil. Fra dette hus var al hans ulykke udgået, det var hans skændsels vugge, hvis det var en skændsel, hvad der nu overgik ham. Men kunne han også i denne stund sige sig fri for, at han slet intet havde forskyldt imod dette hus? Kunne han nægte, at han, bedåret af sine sanser, havde misbrugt Dyvekes lettroenhed til at foresnakke hende om kærlighed, som han havde hyklet, men som han ikke havde følt?

Med et suk vendte han øjnene fra Sigbrits vinduer, der alle var lukkede og tildækkede. Toget satte sig atter i bevægelse, ledsaget af den gabende mængde, medens alle vinduer var fulde i de gader, hvor de kom igennem, og standsede først ved Sankt Gjertruds sygeklosters kirkegård.

Det var på dette sted, i den nordligste udkant af staden, at kongen havde ladet et skafot oprejse, beklædt med sort, da han dog ville unde slotsherren på Københavns slot et rettersted, der var lidt hæderligere end det almindelige. Denne kirkegård

stødte tæt op til en stor have, som kaldtes Rosengården og lå østen for sygeklostret, omtrent der, hvor Rosenborg slot nu står, så at det er rimeligt, at dette har arvet navnet, da haven til sidst i årenes løb var blevet tilintetgjort.

Drabanterne omgav retterstedet i tæt sluttede rækker, med hellebarderne i hænderne. Slotsherren steg med faste skridt op ad trappen, og nu kunne han ses af den store nysgerrige folkemængde, som i dyb tavshed betragtede den en gang mægtige mand, der nu skulle lide den samme død som en af de ringeste. Ved hans ene side stod mestermanden, som støttede sig til det store og brede slagsværd, der snart skulle overskære livets tråd. Ved hans anden side stod skultus, med sin stav i hånden; han udråbte offentligt, hvad årsag der var til hans død. Torben Oxe hørte denne dom med et bittert smil, mens han hævede hovedet med det stolte kast, som havde klædt ham så godt i lykkens tid, og som endnu gav ham fast holdning i døden, og så ud over denne vrimmel af hoveder, der omgav retterstedet og fyldte alle vinduer i husene. Man havde ventet, at han skulle tale nogle ord til folket, som den gang var skik og brug, da de, som endte livet på retterstedet, enten plejede at tilstå deres brøde og at dem skete, hvad ret var, eller bevidnede deres uskyldighed og at de ulovligt var fordømte. Men den stolte slotsherre forsmåede at tale til de menige, der omgav retterstedet. Sit regnskab med denne verden havde han opgjort, dens dom var ham af liden betydning, dens medlidenhed foragtede han, og for dens store nysgerrighed ville han ikke tjene til genstand. Han knælede ned, fremtog den gyldne kapsel med relikvien, som kærligheden havde helliget, og trykkede den

til sine læber. Gråbrødrene mumlede deres latinske bønner. Slotsherrens læber bevægedes, som om også han bad.

Derpå gemte han relikvien på sit bryst … foldede sine hænder … og bøjede sit hoved over sandbanken …

Et glimt fo'r igennem luften … en gysen gennem den tilstedeværende mængde, – og Torben Oxes hoved trillede i sandet.

18. Klavs Daa

Mestermanden viskede blodet af sværdet, skultus og drabanterne forlod retterstedet, tilskuernes nysgerrighed var tilfredsstillet ved beskuelsen af den hals, hvorom kongen havde sagt, at om den end var så tyk som en tyrehals, skulle Torben Oxe dog miste den. Gråbrødrene vandrede tilbage til deres kloster, og dominikanermunkene afhentede slotsherrens lig for at føre det til deres kirke, den Hellig-Ånds hus, hvor det skulle jordes. Det sidste optrin af sørgespillet var til ende.

Men det indtryk, det havde gjort, glemtes ikke så let, og længe efter talte man over alt i staden kun om slotsherrens drab, og alle partier var enige om at misbillige kongens ubøjelige hårdhed. Man kaldte ham en grum og hævngerrig tyran, og ytrede lydt, hvor meget man hadede og afskyede Sigbrit, om hvem det almindeligt sagdes, at hun havde tilskyndet kongen til denne gerning.

Straks efter slotsherrens henrettelse, blev Knud Gyldenstjerne løsladt af tårnet. Kongen forviste ham fra hove, og ridderen måtte give en stærk forpligtelse fra sig, at han aldrig mere skulle komme kong Kristiern for øjne.

Rigsråderne og adelen holdt sig borte fra hove, og kongen så ikke andre end dem, som havde nødvendige forretninger at afgøre med ham. Marsken, den gamle Mogens Gjøe, havde ikke sat sin fod hos kongen siden hin dag. Og da bispen Ove Bilde som til ham, og med sin sædvanlige frimodighed sagde ham rent ud, at han havde gjort en ond gerning, og bragt sig al ridderskabet på halsen derved, begyndte kongen og Sigbrit at

tænke alvorligt over følgerne af dette skridt, og pønse på midler til at omstemme gemytterne, især blandt borgerne. Thi det kom for Sigbrits øren, formodentlig ved Hans Knaps tjenstfærdighed, at man talte despekterlig om Hans Nåde og hans rådgiverinde, og ønskede ondt over dem, og sagde, at de fortjente at hænge på Gammel Torv ved siden af den frække tyv Hans Faaborg, som havde været deres gode ven og deltager i deres anslag mod slotsherren.

Det var en morgen i klart frostvejr. Kongen havde tidligt begivet sig til Sigbrits gård, han havde ladet herrerne af rådet, som skulle arbejde med ham i statssager, stævne at komme did, hvor han ville se dem. Sigbrit sad lige over for kongen og plejede råd med ham om den misfornøjelse, som slotsherrens henrettelse havde forårsaget. Kongens øjne var flammende, hans mine var mørk og streng, hans tale var hård som hans stemme, og gentagne gange greb han uvilkårligt til kårdehæftet, som om han ønskede med et hug at kunne tilintetgøre den hydra, der ængstede ham.

Mutter Sigbrit fæstede øjnene ufravendt på sine magre hænder og pillede på de hvide håndlin, der smykkede hendes sorte dragt. Hendes rynkede pande var dybt furet af alder og kummer, men de faste træk omkring munden og hendes levende, grå øjne tilkendegav, at hverken alder eller kummer havde formået at svække hendes ånds kraft. Den tørre, magre og ubetydelige skikkelse forsvandt næsten i den store lænestol, så længe hun kun var tilhører; men når hun hævede sig og talte, skulle man undre sig over, at hun med et blev så stor og så betydelig.

Efter en heftig samtale tav de begge. Kongen slog armene over kors og lod hovedet synke ned på brystet. Sigbrit hævede derimod hovedet, og hendes livlige øjne betragtede kongen med opmærksomhed, idet de dog af og til så imod døren, som om hun ventede nogen. En dyb stilhed herskede i kammeret. Omsider afbrød kongen den; han rejste sig op og forlod værelset for at diktere en befaling til sin håndskriver, som arbejdede i et kammer tæt ved.

Solen skinnede klart uden for; men dens stråler var ikke stærke nok til at optø en skare forfrosne adelsmænd, som gik op og ned på gaden udenfor den lukkede port, og af og til kastede forventningsfulde blikke til vinduerne. Det var nogle medlemmer af Rådet og andre fornemme herrer, som kongen havde befalet at indfinde sig her. De følte dybt, hvor fornærmeligt det var at lade dem stå uden for mutter Sigbrits port, i kulde og ondt vejr, – som krøniken siger. Men her gør vel kuldegraderne ikke meget til sagen, og man skulle undres over, at de kunne fryse. Men de frøs. Imens de gav deres fortrydelse luft i mumlende samtaler, gned de hænderne sammen og trådte hårdt i stenene med fødderne for at modstå kulden. Men intet tegn til, at denne tids pinagtighed snart skulle få en ende, var at mærke, og de eneste levende væsener i den store bygning lod kongens drabanter til at være, som inden for det ene vindue endnu stadig støttede sig til deres hellebarder med samme ubevægelighed som for en time siden.

I muren ved Gråbrødreklostrets have åbnedes en lille dør, den ærværdige guardian i egen person trådte ud i den ensomme baggade, og lukkede sagte døren efter sig. Med værdige og langsomme skridt nåede han en bagport til Sigbrits gård. Den

åbnede sig, endnu inden guardianen havde berørt låsen, og gråkappen forsvandt for de få, der tilfældigvis færdedes igennem denne gyde.

Et øjeblik efter åbnedes døren til Sigbrits kammer. Hun rejste sig af lænestolen og bød med venlighed den høje gejstlige herre velkommen, mens hun selv lukkede døren af efter ham.

Efter en lang samtale med madam Sigbrit forlod guardianen huset ad den samme vej, som han var kommet, og et øjeblik efter åbnedes porten til gaden for de ventende rigsråder, som blev indladt til kongen.

Den samme aften silde blev atter den samme lille havedør i klostret forsigtigt lukket op, og to munke trådte ud, med hætterne tæt tiltrukne over hovederne. Den ene bar i hånden en lang stang, som han håndterede noget uvant; den anden havde en lygte skjult under munkekutten, som dog ikke ganske dæmpede dens skin. Gaderne var tomme, nattevægterne havde allerede forlængst drevet den enkelte vandrer, som endnu gik igennem gaderne med sin lygte, til hans hus, med det sædvanlige spørgsmål: "hvi han færdedes så silde på gaden?" Klokken var først elleve, men i flere timer havde det allerede været nat i København. Da sneen den samme dag, ganske mod sædvane, var fejet bort rundt om klostrets mure, var det munkene let at forlade den lille dør uden at efterlade noget spor, der, ved indtrykket af de kendelige træsåler i sneen, kunne forråde en vandring, som det åbenbart var dem magtpåliggende skulle blive en hemmelighed. De gjorde en forsigtig omvej, og nåede endelig Gammeltorv, hvor galgen stod, som endnu bar Hans Faaborgs levninger.

"Og det hændte sig" – beretter krøniken os – "at vægterne på Københavns slot udi omgangen havde formærkt nogle nætter som et lys eller blus brænde over Hans Skriver udi galgen, hvilket blev alle vegne ryktbart. Hvorover kongen befol dennem, at når de mærkte sådant fremdeles, skulle de lade ham vide det, hvilket de og gjorde så at kongen selv så det lys eller blus over hannem. Men somme mene, at dette var så bestilt af kongen selv formedelst nogle munke udi Gråbrødre kloster, som på spids holdte lys over hannem, at han i så måde kunne forfejre sin sag mod Torben Oxe, som lod hannem hænge. Derover befol kongen, at Hans Skrivers lig skulle tages af galgen, og lod det hæderligen begrave udi Gråbrødre, så at den gemene mand sagde, Torben Oxe med uret havde ladet hannem hænge."

Men andre sagde, som historieskriverne også har berettet os, at kongen havde ladet de højlærde adspørge, om denne skinnende glans hidrørte fra et meteor, eller det kom af jordens fugtighed, eller slim eller andet antændeligt stof. Men de vidste intet at svare herpå og kongen anvendte det da til skriverens ære og stræbte deraf at lægge hans uskyldighed for dagen.

Og i Gråbrødrekloster læstes sjælemesser for Hans Faaborgs salighed. Men københavnerne hørte med forbavselse fortællingen om miraklet ved hans lig. Man talte længe om intet andet end om disse jærtegn, og glemte slotsherren derover, – indtil man til sidst også glemte at tale om miraklet.

Thi mange andre vigtige begivenheder fulgte snart på disse og tildrog sig folkets opmærksomhed, ikke at tale om, at de nye skatter, som kongen pålagde, både af varer, som skulle udføres, og af dem, som blev indført i riget, gav enhver nok at bestille med sit eget. Borgere og bønder ømmede sig i stilhed over disse

skatter; men adel og gejstlighed klagede lydt over, at kongen ville pålægge disse skattefri stænder afgift og tynge, ligesom de kunne være simple bønder. Og da sådanne forholdsregler ikke slog til for at udrede udgifterne ved de rustninger, kongen foretog imod Sverige, krævede han en tiendeskat af alle indkomster, og ville endog lægge beslag på kirkernes og klostrenes rente og indkomst, da han mente at de, strengt taget, ikke burde eje mere, end der behøvedes til brød og vin. Ikke desto mindre frigav han gejstligheden, på dens anmodning, for oven nævnte skat.

Under alt dette samledes adelsmændene og gejstligheden til den herredag, midt i december måned, som kongen havde ladet udskrive dette år til København og bestemt til Sankt Kathrinæ-Virginis dag, for at berådslå, hvorledes den krig kunne foretages, som han havde i sinde mod de svenske.

Herredagene var endnu bestandig vigtige forsamlinger, hvor kongevalg blev afgjorte, love vedtagne, skatter udskrevne, beslutninger tagne om krig og fred, forleninger bortgivne og stridigheder bilagte mellem kongen og folket. Hertil var medlemmer indkaldt fra hele riget, og det i så stort antal, at en herredag i almindelighed talte langt over tusinde medlemmer. Thi alle fire stænder havde sæde på rigsdagene.

Adelsstanden havde det fornemste sæde næst efter kongen og hans sønner og den slesvigske hertug, som rigets vigtigste vasal. For at kunne møde på rigsdagen udfordredes næppe, at en adelsmand skulle have et kongeligt len, eller eje jordegods, men det synes at have tilkommet enhver myndig adelsmand som en personlig ret.

Af gejstligheden havde ærkebispen og biskopperne altid sæde på rigsdagene, samt abbederne og priorerne af de større klostre. Domkapitlerne sendte også befuldmægtigede.

Købstadsborgerne mødte ved afsendinge, tre af hver købstad, som i almindelighed var valgt blandt byens magistrat.

Og omendskønt bondestandens kår bestandig forværredes, blev den dog jævnligt kaldet til rigsdagene.

Thi de andre stænder turde ikke uden frygt for blodig modstand påtvinge denne stand, hvad de ønskede, men måtte for et syns skyld, og for at overholde, hvad der fra ældste tider havde været brug, søge at erholde denne nedtrykte stands samtykke til de tagne beslutninger. Bønderne mødte ved fuldmægtige fra hvert herred, ordentligvis herredsfogeden med nogle af de på tinge tilnævnte selvejerbønder. Thi fæstebøndernes interesse blev alene påset af deres gejstlige og adelige husbønder, hvis samtykke blev anset for tilstrækkeligt til at kunne pålægge dem nye skatter og afgifter.

I almindelighed blev rigsdagene afholdte i en søstad for at lette dens medlemmer rejsen. Det var til en sådan forsamling, at folk af alle stænder i store skarer kom til København, både til lands og til søs. Og de mange fremmedes komme til hovedstaden gjorde gaderne livlige, og der var en idelig færdsel af fornemme og simple, herrer og svende, prælater og munke, borgere og bønder, så at man skulle tro, at befolkningen på få dage var vokset til det dobbelte.

Blandt dem, som kom til herredagen, var også bispen i Odense, den oftere omtalte Jens Andersen Beldenakke.

Han var kommet hid efter kongens skrivelse, på tro og love, tillige med sin kansler og rådgiver, magister Hans Andersen,

som var en morbroder til mesterlexianeren Johannes Svaningius, der, som vi ved, siden blev kongens historieskriver. Mange af herrerne anså dette komme for en dristig gerning, men bispen frygtede ikke, da han havde kongens lejde for sit komme og stolede på sin stillings anseelse.

På denne rigsdag skulle mange vigtige sager foretages, foruden dem, som angik krigen mod de svenske oprørere. Og iblandt disse var en sag med jomfru Birgitte Olufsdatter af Vallø, som kongen i sin håndfæstning havde forpligtet sig til at tilbagegive hende. Ikte desto mindre tog han nu Vallø gård og gods fra hendes morbroder og formynder, domprovsten i Roskilde. Dette gjorde mange misfornøjede. Men alt blev sat i skygge for den sag, som kongen uformodentlig lod anlægge mod herr Knud Knudsen, en af rigens råd udi Norge, som kongen beskyldte for, at han i kong Hans' tid skulle have haft forbund og stempling med herr Sten Sture om det affald, som den gang skete i Norge. For denne beskyldning havde Norges riges råd allerede længst dømt ham kvit, som for ubegrundet tiltale og beskyldning. Danmarks riges råd dømte ligeså i denne sag. Men kongen ville ikke lade sig sige, han lod herr Knud Knudsen halshugge, og alt hans gods tage under kronen.

Derover blev medlemmerne af herredagen forskrækkede, og hverken de eller Rigsrådet vovede at udsige sin mening om kongens handlinger. Men bispen af Odense havde mere mod og hårdnakkethed end de andre. Thi da kongen stred med ham om øen Tåsinge, som han gjorde påstand på, og spurgte bispen, hvad adkomst han havde dertil, svarede Jens Beldenakke ham spotteligen, at Tåsinge havde ligget udi mands minde til stiftet, og det var adkomst nok. Ville kongen disputere ejere, hvad de så

længe havde besiddet, skulle han først opsige de engelske og skotske konger deres lande, eftersom både England og Skotland tilforn var lagt under Danmarks krone.

Dette trodsige og opirrende svar gjorde kongen meget forbitret, og han skjulte ikke sin vrede derover.

Flere af adel og gejstlighed tænkte allerede på i stilhed at fjerne sig fra dette sted, der ikke mere ydede nogen sikkerhed. Men det er umuligt at beskrive den forfærdelse og forbitrelse, der betog dem, da det pludselig rygtedes, at kongen havde ladet bispen af Odense voldelig fængsle tillige med hans kansler, tvært imod den skrivelse, han havde givet dem om at komme på tro og love. De indså klart, at nu var ikke mere sikkerhed for nogen, efter at kongen havde vovet sådanne skridt som slotsherrens og Knud Knudsens henrettelser og bispens og hans kanslers fængsling.

Det var den sekstende december at dette skete. Kongen lod ikke bispens sag komme for herredagen, men tiltalte ham for rigets menige råd på Københavns rådhus.

Men da han ikke ville bryde med den hellige fader i Rom, og ikke ville være faldet i bands sag eller interdikt, som det var i de dage, hvis der fængsledes nogen bisp eller prælat, overantvordede han straks derefter bispen af Odense til ærkebiskop Birger i Lund. Og samme dag skrev kongen til pave Leo, at bispen opvakte uenighed mellem ham og hans undersåtter og ville gøre dem oprørske. Han havde dertil begået mord og mandslæt, da han havde ladet herr Otto Porsfeld ihjelslå, som var enkedronning Kirstines lensmand på Næsbyhoved i Fynsland. Og hans kongelige herr fader havde bispen forskrevet firsindstyve tusind gylden at betale de lybske,

uden fuldmagt eller befaling, hvilke kongen enten måtte erlægge, eller de lybske ville slå sig til hans uvenner. For sådan frygts og fares skyld havde han overantvordet ham ærkebiskop Birger udi gemme, og det i den pavelige stols legat, kardinal Angeli Arcemboldi nærværelse, indtil og så længe kongen og hans riger blev forvissede derimod, eller indtil så længe, at bispen og hans kapitel stiller ærkebispen nøjagtig loven og vissen, at han ikke skal undfly eller være kongen og hans riger imod i nogen måde, eller og indtil *Nationale Concilium* haver været holden af bisper, prælater og gejstlige, eller Pavelig Hellighed selv derom vorder gørendes tilbørligt forsyn. Thi kongen havde ikke villet fængsle bispen, at han ikke skulle falde *in poenas canonum* derover.

Bispens kansler blev holdt tilbage i København og indlagt hos en kannik, mester Knud Walkendorff, imod sin ed, at han ingen steds ville udgå uden kongens vilje og forlov.

Over alt dette var en mørk stemning udbredt, så vel over rigsdagens mange hundrede medlemmer af alle stænder som over stadens indvånere, og enhver frygtede daglig, at man skulle høre om nye voldsgerninger, så at man skyndte sig at tilendebringe herredagen det snareste muligt.

Staden så i denne tid ud som en belejret by, og over alt så man bevæbnede krigsmænd. Kongen holdt slottet strengt bevogtet, og rygtet gik, at han i sit følge havde to bødler, der var udklædt som herolder, for at han straks kunne lade eksekvere, hvad dom han fældede. Magistraten havde ladet vagterne ved portene forstærke, for at have flere svende i beredskab til ordens overholdelse. Adelsmændenes og bispernes jernklædte ryttere fulgte deres herrer over alt, da de ikke troede sig sikre

uden disse, og dertil var mange fremmede krigsfolk kommet til staden for at tjene på det forestående tog til Sverige. Kongen havde nemlig skikket sit sendebud, mester Jørgen Skodborg, til Frankrig og udbedet hjælp af kong Frants den Første, og denne monark havde lovet, at arvemarskallen af Normandiet, Gaston de Brezé, til foråret skulle komme hertil med hjælpetropper og kartover. Nogle få franske kaptajner var allerede ankommet; men der var desforuden kommet en hoben tyske og skotske lejesvende til staden, som kongen havde hyret i samme anledning, da de just var ledige. Thi den gang drog sådanne kompagnier fra det ene land til det andet, og tjente den potentat, som netop havde brug for dem, hvorom da med deres høvidsmand blev afsluttet kontrakt.

Disse fremmede troppers kaptajner var adelsmænd, som levede et lystigt levned på kroer og spillehuse, og forødte de penge, som de tjente, med lethed. Nye lykkespil, nye viser og idelige tvekampe var de moder, disse fremmede gæster indførte, de var rå og udsvævende mennesker, som alle, hvis håndtering det er idelig at sætte livet på spil for penge. Det var derfor ikke at undres over, at det gik mere end almindelig vildt til, når de danske adelsmænd og kannikker mødtes med disse herrer på offentlige steder, hvor de fremmede kaptajner var dem, der gav tonen an.

Hans Knaps hus var det mest søgte sted i nærheden af staden, dels for sin smukke beliggenhed og gode beværtning, og dels fordi den lille, nærliggende lund ved Sankt Annas kapel var fortrinligt skikket til de små tvekampe, som næsten hørte til dagens orden, til trods for de strenge forordninger mod slagsmål og tvekamp, som kongen atter havde ladet udgå.

Hans Knap fandt sig i alle disse optøjer med en værts tålmodighed; thi han tjente gode penge ved de fremmede, og tillod dem derfor gerne at gøre sig så lystige som det behagede dem. Men for Anna begyndte en lidelsestid; thi for hende var disse drikkegilder med deres eder og slagsmål, deres larm og blodsudgydelse, en idelig anledning til skræk og rædsel. –

På en smuk eftermiddag havde en hob unge adelsmænd og nogle af de fremmede kaptajner bestemt at forsamles i Hans Knaps hus, hvor de ville holde sig lystige med spil og svir. Klavs Daa og nogle af hans venner havde lovet at ville deltage i selskabet, og med hverandre under armen, så at de næsten spærrede hele gaden, vandrede de med stærke skridt til Østerport for at nå herberget til den fastsatte tid. Bag efter herrerne gik deres vel bevæbnede svende. Og ve alle dem, som dette hovmodige og overgivne tog mødte; thi det lod intet fruentimmer gå forbi uden at tiltale hende med allehånde skæmt, som ofte ikke holdt sig inden for sømmelighedens grænser. Og når det mødte en borger, og han ikke straks trykkede sig tæt og ærbødigt op til muren for at give det plads, måtte han vente at blive løbet så hårdt på armen, at han i det mindste bragte blå pletter hjem fra dette sammenstød.

Svendene var lige så overmodige som deres herrer, og de fuldendte i almindelighed, hvad disse havde begyndt.

Men sandheden af ordsproget: som herren er, så følge ham svende, beviste sig også her; thi ligesom Klavs Daa søgte at undgå ethvert sammenstød og villigt åbnede rækken og gav de forbigående plads, når han kunne, således deltog Mogens heller ikke i de andre svendes uforskammethed.

"Vel mødt, min smukke jomfru," råbte en til en ung pige, som tugtig gik gennem gaden, ledsaget af sin moder. "Vel mødt! Og vær vis på, at jeg regner det for et godt varsel, at have mødt dig først og ikke din gamle mutter Grimiane, som trisser bagefter."

"Hør ikke på ham," sagde en anden. "Det går ham som alle smigrere, han har en silketunge og en blårgarns baglåd [Note 6)]. Var dig for de falske katte, de slikker for og bagtil kratte."

"Af vejen, I ølvom! Det nytter ikke, at I sætter ryggen mod muren, når maven står så langt ud, at den tager mere plads end et bislag. Tilbage med eder, den vej, I kom!"

"Hør, med sådan en isterbug gør I bedst i at gå uden om staden, thi den er for drøj for vore gader."

"Kom her, mester, I kan komme igennem hos mig," sagde Klavs Daa, og gav borgeren plads. "Vi mener det ikke slet så ilde, som I synes at tro."

"Jeg takker ydmygst, ædle herre," sagde Johan Spegelberg med huen i hånden. "Jeg ønsker de ædelige herrer underdanigt en god aften."

"Hold mund, smørtønde, og tak vor gunst for, at du ikke kom til at gå omvej, som du ærligt havde fortjent for at komme os i vejen med en sådan fyldevom," sagde Tage Thott, idet han skubbede til ham.

Svendene stødte ham fra den ene til den anden. En af dem slog ham huen ud af hånden.

"Vidste jeg ikke bedre, skulle jeg tro, at Klavs Daa stod på bjælken for gæld hos hele borgerskabet i staden, så bange er han for at komme en kræmmer for nær," sagde Peder Galle leende.

"Var det så, da søgte jeg vel tvært imod at indgyde ham brav skræk," sagde Klavs Daa. "I det mindste er det eders måde, og der findes vel ikke mange kræmmere i staden, som I ikke har en kærvestok hos, der er lige så lang, som boden er høj."

"I kunne gerne sige så lang, at den går op igennem taget," sagde Oluf Bjørn. "Thi mangen gang skærer de vel også et dobbelt mærke i stokken for en enkelt vare. Men det er ikke værdt at regne nøje, når intet betales."

"Længe borget er dog ikke givet," sagde Peder Galle. "Hvo, som borger, skal både regne og betale. Var det ikke for tids frist, skulle Fanden borge; thi det er et sandt ord, at når lån går hjem, sidder nogen bag igen. Men ingen kan fortænke mig i, at jeg udsætter dette så længe som muligt, både for vinterens og for anstændighedens skyld." –

I Hans Knaps storstue var allerede et talrigt selskab forsamlet. Kanderne var flere gange fyldte og atter uddrukne, og terningerne rullede over bordet. De nykomne hang deres kårder op på væggen på de dertil indrettede knager, tog plads mellem de ældre gæster og istemmede de muntre sange, som lød langt ud og advarede sindige borgere mod at nærme sig dette hus, hvor adelsmændene og deres svende holdt sig lystige. Thi i den ringere gæstestue søgte svendene at efterligne herrerne, og når disse krævede rhinskvin, romanie, malvasier eller anden vin på bordet og spillede om sølvpenge, drak svendene øl og slog om kobberskillinger med lige så megen larm og lige så mange eder. Og heri deltog ærligt en flok skotske soldater, som havde været her, før svendene kom.

Henning Grib rystede terningerne og råbte: "To gylden ude! Hvo vil vove?"

"Jeg!" råbte Peder Galle. "At sige på borg, til spillet er ude, eller til vi ses igen; thi jeg har netop glemt min pengekat et steds hvor jeg var."

"Ingen bedre?"

"Jeg sagde, at jeg holdt dem," sagde Peder Galle fortørnet.

"Og jeg sagde: Ingen bedre?"

"Anser I mig ikke god for to gylden?"

"For to hundrede, at sige når I har betalt dem."

"Jeg er vis på, at her er ingen, som ikke straks låner mig fire gylden. Klavs Daa! Vil I borge mig seks gylden på min fædrenearv?"

"Jeg låner ikke på pant," sagde Klavs Daa. "Der har I seks gylden for eders gode tiltro."

De andre lo. Peder Galle spillede og tabte.

"Otte gylden ude!" råbte kannikken.

"Gid Djævelen annamme eder og eders terninger," sagde Peder Galle. "Klavs Daa! I ser, at min tiltro er uformindsket. I låner mig vel end otte gylden?"

"Der," sagde Klavs Daa. "Men vinder I ikke lykken denne gang, kan jeg ikke hjælpe eder den næste."

Peder Galle rystede terningerne længe i hånden, inden han slog, mens han ved sig selv mumlede: "Lykketerne! Gør du nu bedst! Jeg binder dig med min hånd, og med Jesu hånd og med de ni gode Guds engler, med hvid uld og grønt græs, og den hellige ånds sande læst. Amen!"

Dette var en formular, som skulle bringe lykke.

"Syv! Der gives både højere og lavere."

Kannikken skrog terningerne af bordet, rystede dem i hånden, og slog.

"Tolv! – Der er seksten gylden ude!" råbte han, idet han atter skrabede terningerne til sig.

"Skalke og narre har mere lykke end ret," mumlede Peder Galle.

En af de fremmede kaptajner modtog opfordringen. De spillede og doblede, og kannikken lod til at have forpagtet lykken i aften, thi hver gang der stod en ubetydelighed på spil, tabte han, og når det blev højt spil, vandt han stadig.

"Ved nogen, om Hans Hellighed har givet svar på kongens brev om bispen af Odense?" spurgte Niels Stud, som, uagtet forskellen i alder, ofte tog del i de unge adelsmænds gilder, hvor man mere tålte end yndede ham.

"Det må I spørge madam Sigbrits pige om, hende kender I ganske vist, og hun vil bedst kunne give eder besked derpå," sagde Henning Grib, idet han så op fra spillet og betragtede ridderen med en uforskammet mine.

Denne hentydning til det ry, ridderen stod i for at hente sine underretninger hos tjenestefolkene, opvakte almindelig latter.

"Ved nogen, om Hans Nåde har været så nådig at stikke en eller to bødler i heroldkappe?" sagde Oluf Bjørn. "Det, tykkes mig, kommer os nærmere ved, end hvad der angår Jens Beldenakke og paven i Rom."

"Jeg har ikke set andre i herolddragt end Hans og Jylland," sagde Klavs Daa. "Og at de ikke er bødler, det ved vi alle."

"For mig må han gerne fange alle de bisper og kannikker, der er til," sagde Peder Galle, "og jeg vil oven i købet regne det for en god gerning. Men jeg gad nok vide, hvordan det er gået herr Nikolaus von Haderstorff af Lante Franken, som var kommet her til staden for at kræve, hvad de menige landsknægte i

Sverige har til gode. Man skikkede ham til Abrahamstrup og sagde, at der skulle han finde kongen. Men Hans Nåde har ikke været der i lang tid. Gid jeg kunne gøre som kongen, når jeg bliver krævet, og sende mine rykkere Fanden i vold, det ville være mig til stor lettelse."

"Rygtet går, at lensmanden holder ham fanget derude, tilligemed hans dreng. Men det er næsten mere troligt, hvad en vejfarende sagde mig forleden, at de har hemmeligen omkommet dem begge; thi død mand kræver ingen."

"Jeg ved ikke, hvi kongen ikke skulle omkomme dem og således slutte regnskabet, når han, som vi alle ved, ikke betænkte sig på at lade Steffen von Weberstad af Lante Dyringen gøre et hoved kortere," sagde Tage Thott.

Den omtalte tyske adelsmand havde en lang tid været øverste for noget fodfolk, og kongen havde forlenet ham med Øland. Men senere, da han fortrød det og havde andet brug for lenet, havde han kaldet ham til København. Her havde ridderen slået en krigsmand, ved slagsmål i et berygtet hus, og var for den sags skyld flygtet til Hellig-Ånds kloster. Men kongen lod ham med magt bortføre af klostret og halshugge.

"Godt og vel var det, om kongen snart kunne komme i kast med svenskerne og køle sit mod på dem. Thi nu, da han har fået blod på tand ved Torben Oxe, er han som ulven, og ingen ved sig sikker. Siden den tid er det gået slag i slag."

"Jeg fatter ikke, at nogen fremmed kaptajn vil lade sig tinge til at tjene ham, som betaler sin regning med økse og kniv."

"Derfor er de også kommet så mandstærke, det er ikke gjort med at hugge hovedet af én kaptajn, thi så følger straks den anden efter."

"Og de karle ser mig ud, som om de var vante til at holde ulven om ørerne og hunden om rumpen. Jeg tvivler om, at de tager til takke med ringere end nobler guld, eller i det mindste gode rhinske gylden. De ville næppe tage imod hans dårlige klippinger."

"Jeg er bange for kong Klipping, at han denne gang har forregnet sig," sagde Niels Stud. "Han fortjener det med rette, al den stund han slår en mønt, som intet menneske vil tage for god, om han end har ladet galger rejse ved hver stad for at tvinge stakkels mennesker til at tage hans onde penge for gode. I gamle dage gik det anderledes til, og min egen konge, den højbårne fyrste kong Hans, Gud give hans sjæl nåde, han havde mere retfærdighed i sin lille finger end hans herr søn i sin hele krop. Da havde en adelsmand også flere og bedre penge på lommen end nu om stunder."

"Jeg vil af godt hjerte ønske eder, at den tid må komme igen," sagde Oluf Bjørn. "Måske I da kunne få råd til at anskaffe eder en anden vams i stedet for dette luslidte klokkespil fra eders egen konges første regeringsår."

"Det er mindre af sparsomhed, end til ære for salig kongen, at jeg bærer denne dragt, som han en gang selv gik med," sagde den gamle ridder ærgerlig. "Sandt er det imidlertid, at en adelsmand, som ikke vil være i borg og gæld skal spare; thi der behøves andet til at leve end en broderet vams og et par silkehoser."

"Det er sandt," sagde Peder Galle alvorligt. "Salomons visdom taler af hans mund. Thi skulle man ikke sin bug fylde, da kunne man sin bag forgylde."

De andre lo. Klavs Daa rejste sig for at forlade stuen. Han var for længe siden led af denne larmen, der så lidt passede med hans sindsstemning.

"Hvor går I hen, Klavs Daa! Vil I forlade os? I skylder mig gengæld for sidst," sagde Henning Grib, som spillede med den franske kaptajn Prefou.

"Har jeg nogensinde vundet fra eder? Det er mere end jeg kan mindes. Men jeg skal desuagtet være eder til tjeneste. Jeg trænger til frisk luft ovenpå den megen vin. Jeg går ud i lunden tæt ved, I kan lade mig kalde, når I er ledig."

"Ude af øjne, ude af sind," sagde kannikken. "Jeg er bange, I glemmer eders løfte, når I først kommer på fri mark. Bliv hellere her inde, thi en fugl i hånden er bedre end to på taget, ved I nok."

"Hvad jeg har sagt, det har I vel hørt," svarede Klavs Daa stødt, og gik ud af døren. –

Han vandrede med langsomme skridt til lunden, og der gik han længe op og ned, for at nyde den friske søluft, som blæste ind fra Sundet, der væltede sine grå bølger i en ringe afstand.

Hvor langt anderledes er dog Guds fri natur, tænkte han ved sig selv, end den lumre stue med gamle og unge svirebrødre. Det indknebne rum hæmmer tanken og stækker ens vinger; her kan den frit udfolde dem for at gennemflyve det store rum, der ligger mellem ... Hvor lider vel Gundel i dette øjeblik? Mon hendes tanker er hos mig, som mine er hos hende? – Det smalle vand og de få mile land, som ligger imellem os, kalder jeg et stort rum? – Ak, det er ikke altid afstanden, der bestemmer størrelsen, og havde jeg ikke lovet at opgive ethvert forsøg på at se hende for tiden, da skulle ikke disse bølger skille os ad, om

jeg end som en ny Leander skulle svømme gennem havet til min hero. –

For en elsker, som tænker på sin elskede, går tiden hurtigt. En god time var allerede forløbet, uden at Klavs Daa havde mærket det, og han tænkte mindst af alt på at vende tilbage til huset. Men da han atter drejede om for at gå ned imod stranden, så han ridder Stud komme gående med ilsomme stridt. Da han ikke kunne undgå den gamle sladrer, gik han ham i møde.

"Jeg sagde nok, at I var her endnu. Jeg kender mine folk. Men ungdommen nu om stunder er superklog og tror ingen."

"Og hvo tvivlede derom, al den stund jeg havde givet mit ord for at blive?"

"Klavs Daa," sagde den gamle ridder, uden at svare på hans spørgsmål, "eders fader er min ven, og jeg ved, at ordsproget slår ind hos eder, æblet triller ikke langt fra stammen. Jeg har ikke tvivlet på eders ord."

"Jeg takker eder for de gode tanker, I nu har om mig; så gode har I ikke altid haft dem."

"Ingen mand ved alting. Det er umuligt at se ind i folk, og når først en mand kommer for orde, friste man let til at tro, at han dømmes så med rette, aller helst når det er hans nærmeste, der taler således om ham."

"Frænde er frænde værst," vedblev ridderen, da Klavs Daa ikke svarede på denne bemærkning. "Salig Torben Oxe kunne i den henseende have været eders slægtning, når det skulle være, således talte han bestandig om eder, og intet under, at jeg troede på det, thi han havde jo kendt eder før jeg."

"Niels Henningsøn," sagde Klavs Daa, "har ingen talt værre om mig end slotsherren, da er jeg rolig. De var ikke den mands sæd at tale ondt om folk, når de var borte, og havde han haft noget at tale på mig, da havde han nok sagt mig det rent ud."

"Jeg vil ikke sige, at han er den, som har talt værst om eder, nej, det vil jeg ikke sige. Torben Oxe havde nok en hvas tunge, men end mere en uforsigtig tunge. Munden taler ofte det, halsen må betale, siger ordsproget, og det slog til med salig Torben Oxe. Nej, han var ikke af de værste, ihvorvel han nok kunne give et hib imellem. Nej, de haner galer mest, som galer ilde. Og kunne man komme ind igen med en hvid pind i munden, hvor man nys gik ud, så fik man tit nok sit skudsmål at høre."

"Man skal undgå det, så længe man kan. Lurer bag dør sit spottenavn hør'."

"Det ville I selv have kommet til at bekende, havde I nys stået bag døren i Hans Knaps stue. Alle helgene!"

"Jeg? Hvad har man sagt om mig?"

"Hm, så et og så et andet. Det er ikke let at huske sligt. Jeg glemmer der meste igen, af hvad jeg sådan hører. Det går mig ind ad det ene øre og ud af det andet."

"Så er det vel heller ikke bedre værd."

"Ja, noget husker jeg sagtens. De sagde, at nu var I vel gået ud at smiske for datteren i huset, siden I med et fik bisselæder i sålerne. Og det gav anledning til, at de talte med misundelse om den lykke, I gjorde hos kvindfolk. Og så sagde én, at den ikke altid var så ganske ublandet, thi hos Gundel Griis havde den skaffet eder faderen på halsen, som havde været såre kort

for hovedet og plat ud havde vist eder vintervejen. Jeg sagde at det vidste jeg ikke noget af, som dog var kommet der i huset."

Det ærgrede Klavs Daa, at hans elskede var blevet omtalt i et sådant lag, og i hans fraværelse.

"Man gør vel i ikke at lade mig høre på det, når man vil tale om de fruentimmer, jeg kender," sagde han med vrede.

"Det sagde jeg dem netop, det sagde jeg. Men de lo mig lige op i øjnene og sagde, at det brød de dem fejl om, thi eders vrede betød ej stort."

"Og hvo sagde det?"

"Jeg husker det så skam ikke. Hukommelsen er som fiskergarnet. Noget beholdes, andet går igennem."

"De er vel svirende til hobe, så det vil heller ikke sige stort, hvo der er det mest," sagde Klavs Daa.

"Vel muligt, jeg tror det selv. Men *den* gang var de min tro lige så ædru som I og jeg, det er vist."

"Ja så!"

"Jeg tror ellers, at det var Henning Grib, der sagde det, når jeg ret husker mig om."

"Så ...?" sagde Klavs Daa langtrukket.

"Hvad jeg ganske vist mindes, at han sagde, det er, at han brød sig ikke stort om, om I kom tilbage eller ej, thi I lærte aldrig at spille som en adelsmand, og kunne I komme afsted med det, filzede I gerne med spillet, indtil I så eders snit til at gøre en fangst."

Blodet steg Klavs Daa til hovedet.

"Er I også vis på, at I ikke hørte fejl?" sagde han. "I er undertiden lidt tunghør."

"Man hører ikke let fejl af det, som man har hørt så tit gentage," svarede Niels Stud ligegyldigt. "Men forord bryder al trætte: ikke mine ord igen. Jeg er for gammel til at hanekyllinges med de unge herrer, som nu er blevet rent galne efter at årelade hverandre, siden disse franzoske kaptajner har fortalt dem om, hvordan de pariser adelsmænd slås for mindre end et godt ord, på et sted, som de kalder Klerkevænget, hvor der dagligt forefalder en halv snes tvekampe. Det er sært, hvor sligt kan smitte! Og det skulle ikke undre mig, om de døbte Sankt Anne lund om, og kaldte den Klerkevænget, thi abelysten er stor iblandt dem."

"Men *sagt* det har han?" spurgte Klavs Daa.

"Så vist, som jeg står her. Men jeg vil give eder et venneråd. Det er altid godt at vide, hvordan man står sig med folk; men man skal ikke straks gøre larm over det. Lad det gå ind ad det ene øre og ud af det andet. Jo mere man rører ved sligt, jo værre er det. Og husk på kongens forordning. Kongen tåler ikke, at adelsmænd drager kården, når det ikke sker til Hans Nådes eget gavn. Bi, Klavs Daa, og slå vand i blodet! Lad ikke en sådan småting gøre eder hovedet kruset. Det glemmes snart, hvad der er sagt, og vi var ikke mange, der hørte det. Når jeg undtager den franzoske kaptajn og fem-seks til, så ved de andre ikke mere om det end det barn, der skal fødes i nat."

"Og hvem var de fem-seks, som hørte det?"

"Jeg lagde, sandt for Herren, ikke mærke dertil. Hør, lyd et godt råd. Gå hjem og læg eder til at sove, og I skal se, at når I vågner i morgen, tænker I ikke mere derpå. Nu om stunder regner man ikke sligt så nøje. I mine unge dage, da var det

anderledes. Alle helgene! Havde nogen sagt det mindste om en af os, det havde givet blodige pander."

"Og tror I, at vi nu til dags lader os ilde omtale?" sagde Klavs Daa forbitret og tog lange skridt hen imod huset.

Den gamle ridder standsede ham.

"Hvor vil I hen?" sagde han. "Gøre en dum streg! I har intet hørt, og kan derfor ikke tale derom. Hvad jeg af venskab har sagt eder, det kan I ikke gentage; thi ingen skal kunne sige med rette om mig, at jeg løber med sladder og sætter folk sammen. Bliv, til I får nogen lejlighed, så vil jeg intet indvende; thi vist er det, at Henning Grib er en mundkåd knægt, og at han mangen gang har talt om eder, som om han vidste mere ondt, end han ville sige."

Klavs Daa havde sagtnet sine skridt. Den gamle ridder gik stønnende og ringlende ved siden af ham.

"En ting vil jeg dog, imellem os, gøre eder opmærksom på ... Men det er sandt, Henning Grib er jo eders frænde."

"Min frænde? Det slægtskab er langt ude. Det er nok til at stifte bekendtskab, men ikke nok til at vedligeholde det. Og frændskab med ham skøtter jeg ikke stort."

"Han spiller falsk," hviskede ridderen ham i øret.

"Falsk?" udbrød Klavs Daa, "spiller falsk? Det er umuligt. Han er mundkåd. Han er letsindig. Han kan have mange fejl; men spille falsk? Nej, så slet får ingen mig til at tro, at han kan være. En adelsmand spille falsk!"

"Ja, det burde ikke være så, det burde ikke. Men Gud bedre! Det var i gamle dage, at man sagde: adelig og ærlig. Den tid er forbi. Nu hedder det anderledes, nu hører man sige: modet gør mere ædel end blodet. Og det er sådanne adelsmænd skyld i,

som vanslægte fra det rene blod. Vi andre lider alle for deres skyld."

"Men, for alle helgene! hvor kan I falde på at tro, at han skulle spille falsk?"

"Jeg har set det med mine egne øjne. Og I kan se det med eders, hvis I ej er blind. *Tager* han vel nogen sinde terningerne ligefrem af bordet? Nej. Han har den vane at *stryge* dem af bordet for at slå; imens han ryster dem, bytter han dem, og de, han da slår med, de er falske og vender altid de højeste øjne op. Og så stryger han dem hjem igen og bytter om."

Den gamle ridders øjne strålede af glæde over denne meddelelse. Klavs Daa rystede med hovedet.

"Han bytter terningerne og slår med sine egne," sagde ridderen. "Det er så vist, som at jeg står her. Sådanne fif har man set før. Der var i min tid en herremand, som bar sig ligesådan ad. Men han blev ikke gammel i gårde med os andre."

"I har set fejl. Det er umuligt!"

"Kom, lad os gå tilbage til de andre. Nu ved I besked. Undgå at spille med ham, det er det klogeste, thi han trækker eder op, som I var en dum pebling, og luk øjnene, når han spiller med de andre, det er lige så klogt. Og glem ikke, at hvo som ej vil lide påmindelse af sin ven, han må finde sig i at lide straf af sin fjende. Husk på kongens forordning. Ordsproget siger: snyd ikke lyset for nær, ellers brænder du fingrene. Det er ikke alt, man skal gribe på. Den skurvede skal man lyske sagte, og den skabede vil ikke lide skraben."

Under disse betragtninger fulgte den gamle ridder Klavs Daa tilbage til huset, som denne betrådte med stor uvilje. Og havde han kunnet gøre det uden at krænke sit løfte, han havde visselig

ikke oftere på denne dag sat sin fod i et selskab, der var blevet ham så ubehageligt.

"Pas godt på ham," hviskede Niels Stud i døren. "Ræven er et snildt dyr."

De unge herrer stiklede på Klavs Daa for hans lange udeblivelse, og af deres hentydninger sluttede han, at i det mindste den del af Niels Studs beretning, som angik Anna, indeholdt sandhed. Klavs Daa rynkede øjenbrynene og svarede ikke.

"Plag ham ikke," sagde Henning Grib. "Det er lettere at spørge, end at svare. *Non omnium rerum reddenda ratio*."

"Jeg ved ikke, hvad I mener med eders latin," sagde Klavs Daa. "Men det ved jeg, at ingen, som taler dansk, skal savne svar på det, han har ret til at spørge mig om."

"Han har været der," sagde Henning Grib leende, "han har været der, ellers svarede han ikke så mut."

Klavs Daa vendte sig fra ham. Henning Grib vedblev at sætte og spille ud, mens han talte.

"Ja, Anna er en smuk pige, det er vist. Hun er nok værd, at man øder en times tid på hende. Og ihvorvel hun er knibsk, når nogen ser derpå, så mener hun dog, at to er bedre end en, og siger med Prædikerens Bogs andet kapitel: Væ den, som er alene ... især i tusmørket. Amen!"

Disse ord, som kannikken sagde i en snøvlende prædiketone, opvakte almindelig latter.

"Jeg beder eder at holde eders tunge i tømme, Henning Grib; thi når jeg er til stede, skal skikkelige fruentimmer ikke omtales anderledes end sømmeligt."

"Skikkelige!" gentog kannikken smilende. "Nå, det er, som man tager det."

"Han siger, at han ved bedre besked og nok kunne fortælle et og andet om den smukke Anna, når han ville," sagde Peder Galle.

"Har han sagt det, da har han løjet af hans hals," sagde Klavs Daa. "Og vil han sige det nok en gang og lade mig høre derpå, skal han få det svar, som tilkommer en løgner."

Kannikken sprang op, de andre lagde sig derimellem, man trættedes og råbte højt, omsider blev sagen bilagt, og kaptajn Prefou, som var gjort til dommer i denne æressag, dømte, at den, som først omtalte den smukke Anna, skulle give to friske kander romanie. Dermed var striden afgjort.

"Nu vel, Klavs Daa, så er vi altså forligte," sagde Henning Grib. "Men da vi ikke, efter gammel skik, kan sove i seng sammen til tegn på god vilje og godt venskab, så lad os lege terninger sammen. Thi man spiller kun med en ven."

"Og dog kommer tit uvenskab efter den leg," sagde Klavs Daa. "Jeg har ikke stor lyst til det."

"I ville før, og hvis I ikke er vred endnu for vor strid om den smukke Anna ..."

"Holla! Der er han! Han skal give to kander!" råbte flere af herrerne. "Den smukke Anna leve!"

"Hans Knap, to kander romanie!" sagde kannikken leende og rystede terningerne. "To gylden er ude."

Klavs Daa tog sin pengekat og lagde to gylden på bordet. De slog, og Klavs Daa vandt.

"Fire gylden," sagde kannikken og lagde pengene på bordet. Klavs Daa vandt atter.

"Nu er der otte gylden på bordet," sagde kannikken. "Jeg holder dem!"

Klavs Daa vandt tredje gang.

"Lykken har forladt kirken og er kommet på sin rette plads," sagde kaptajn Prefou. "Nu har den vendt sig til sværdet."

"Seksten gylden? Der er de! Det er eder, der skal slå, Klavs Daa."

"Ti! Jeg tror, at jeg vinder igen."

Kannikken skrabede terningerne af bordet, rystede dem længe i hånden og fremsagde snøvlende en linje af en latinsk messe: "*Libera nos ex omnibus angustiis nostris* ... Sekser alle! Det hjalp, der kan man se, hvad en messe er i rette tid," tilføjede han spottende.

"Fanden frier sine," sagde Peder Galle.

"To og tredive gylden!" råbte kannikken.

"Der!" sagde Klavs Daa og lagde pengene på bordet.

Henning Grib vandt atter. Adelsmændene samledes om dem, det usædvanligt høje spil havde opvakt almindelig opmærksomhed.

Den gamle ridder Stud stillede sig lige over for Klavs Daa; han ville gøre tegn til ham, men han så ikke op fra spillet, uagtet det lod til, at han lidet ænsede de store summer, han tabte.

Kannikken tog halvdelen hjem og puttede pengene i lommen. – "Pas på, nu vender lykken sig," sagde kaptajn Prefou.

Men Henning Grib vandt atter.

"Igen to og tredive gylden!" råbte kannikken.

"Der er de, slughals!" Klavs Daa kastede dem med ligegyldig mine på bordet. "Elleve!"

"Hvad sagde jeg," råbte kaptajnen. "Sværdet har atter overvundet kirken. Nu taber han."

Kannikken skrabede terningerne af bordet og rystede dem. "*Ex omnibus angustiis libera nos, Domine*! ... Tolv!"

Han ville atter skrabe terningerne til sig; men Klavs Daa havde hurtigt lagt sin hånd på dem.

"Bi, bi, lad os sætte ud først!" råbte Henning Grib, og skød hans hånd til side for at tage dem.

"Lad gevinsten stå et øjeblik," sagde Klavs Daa. "Og går dette til med rette, vil jeg gøre eder afbigt. Lad mig nu også prøve *det* spil. *Ex angustiis* ... Sekser alle! ... *Ex omnibus* ... Sekser alle! ... Sekser alle! ... Sekser alle, enten jeg siger messen, eller ej."

Tilskuerne betragtede Klavs Daa med forundring, da han vedblev således.

"Med *disse* terninger kunne jeg stå højest øjne til Dommedag," sagde han. "I er en adelsmand, og I spiller med falske kugler!"

"Falsk!" råbte Henning Grib, bleg som en død. "I vover at sige ..."

"At I er en falsk og løgnagtig skurk," udbrød Klavs Daa med vrede og kastede terningerne for at slå ham dem i hovedet.

Kannikken bukkede sig. Den ene terning forsvandt, den anden faldt så hårdt på bordet, at den søndersloges, og en lille klump bly, som havde været skjult i dens ene side, kom til syne.

"Falsk! Falsk!" råbte adelsmændene. "Bort med ham! Ud af døren med den vanbyrdige!"

"Ja, når jeg først har mærket ham," sagde Klavs Daa, idet han sprang hen til væggen og rev sin kårde ned, som han spændte om sig. "Træk og forsvar dig, du falskner og æreskænder!"

"Træk!" råbte kaptajn Saint-Blimont. "Hos os kan en abbé ikke krybe bag korset i en æressag. Træk, *Sacre Grenouille*!"

"Træk, Sacristi!" råbte Prefou. "Hvad nøler I efter? Foudre et tonnerre!"

"Luk døren! Luk døren!" råbte Hans Knap til svendene, som var stimlet i døren ved denne larm. Han trængte dem tilbage med sit store legeme, tvang døren i og lukkede den af, så at han og tjenerne var uden for.

"Man skal aldrig være åsynevidne, når det kan undgås," sagde han til dem i en belærende tone. "Gå ind og pas eders eget øl, godt folk!"

"Træk, abbé!" råbte den franske kaptajn til Henning Grib, der stod som lynslagen midt i stuen.

Klavs Daa trængte ind på ham med draget sværd. Nogle af de andre stillede sig imellem dem. Man ville mægle forlig, man ville have kannikken bort, men døren var lukket af udvendig.

"Spar den feje skaldemunk," sagde Peder Galle. "Smit ikke din kårde på en tyv, men bank ham ud med skeden."

"Stik kården ind!" råbte ridder Stud. "Stik kården ind! Husk på kongens forordning. Hvo sværd drager, er fredløs mand. Husk på, at han er kirkens tjener!"

"Jeg har ikke glemt kongens forordning," sagde Henning Grib med rystende stemme. "Her er ikke stedet, men vi skal nok mødes. I skal stå mig til rede for, hvad I har sagt ... I har byttet terningerne ... De falske terninger var eders, og ikke mine."

"Tyv og løgner, som du er! Og var du end en kardinal, så skal du dog sparkes ud af ærligt samfund. Bort med dig!"

Klavs Daa kastede kården og greb kannikken med et fast tag i halsen og i de meget vide og posede bukser, som den gang var i

mode blandt kannikkerne. Og inden han kunne sætte sig til modværge, havde Klavs Daa løftet ham op fra jorden, og stødte ham så voldsomt mod et af de lave vinduer, at den skrøbelige vinduespost søndersloges. Ruderne sprang klirrende itu, og igennem den åbning, der så pludselig var gjort, forsvandt Henning Grib, som baglæns styrtede ud og lå på jorden mellem glasskår og de sønderbrudte stumper af vinduerne.

"*Habet! Habet!*" råbte mange stemmer. "Det er godt nok til ham! Han fortjener ikke bedre! *Habet*!"

Med dette udråb plejede vidnerne ved en tvekamp den gang at antyde, når en af de kæmpende var såret.

Klavs Daa vendte sig om, tog sin kårde op og stak den i skeden. Hans Knap styrtede ind i stuen, denne begivenhed havde overvundet hans flegma. Men Klavs Daa beroligede ham snart ved den erklæring, at han indestod for skaden, som skulle blive betalt dagen efter. Og da Peder Galle havde strøget alle de gylden, som kannikken og Klavs Daa havde efterladt, af bordet i værtens hue, til bod for denne uorden, bukkede Hans Knap næsten til jorden, og havde gerne set, at man havde sønderslået de to andre vinduer i stuen til samme pris.

Da ruderne klirrede, styrtede svendene ud af døren. Henning Grib, som lå på ryggen mellem ruinerne, der klingede ved hver bevægelse han gjorde, blev hilset med rå latter. Rasende sprang han op og fo'r med truende gebærder hen ad stien til staden. –

Roligheden var efterhånden igen oprettet. Herrerne talte om dette sjældne tilfælde. Enhver beregnede de tab, han i lang tid havde lidt, thi Henning Grib havde plukket dem alle. Forbitrelsen gik omsider over til lystighed, og man lo, sang og drak, som om intet var forefaldet. Men det var ikke Klavs Daa

muligt at deltage i denne spøg; thi dertil var hans sind alt for oprørt. Denne falskner havde været hans omgangsven i lang tid; han havde nok lært at indse, at han altid havde omgåedes ham med svig og falskhed, men *han* havde dog en gang omgåedes Henning Grib i venskab. Han var hans frænde, om end langt ude i slægtskabet! Og han var en adelsmand!

"Han slap os alt for let," sagde Peder Galle. "Han burde have slugt sine falske terninger først, som jeg lod en jøde gøre forgangen ved nogle falske gylden, han ville snyde mig med. Hellige sved! Hvilke miner ville han have gjort dertil! Som Djævlen, da han faldt i vievandskarret."

Hans Knap kom ind og meldte herrerne, at en skare af kongens drabanter kom ud af staden. Det kunne nok hændes, at kannikken havde stødt på denne patrulje og fået dem herud; thi enhver vidste, at det ikke var vanskeligt at formå drabanternes anfører til et strejftog i omegnen af byen, og især til Hans Knaps have, hvor der vankede så gode drikkevarer, når de hørte, at landefreden var blevet brudt derude, og at der var slagsmål med dragne sværd, som kongen straffede så strengt.

"Kongen? Han skøtter vel bedst sig selv," sagde en af herrerne.

"Kongen har ikke med os at skaffe, og vi har lov til at holde os lystige uden at spørge ham om forlov."

"Og vil vi slås, og kun slås med adelsmænd, kommer det ikke ham ved. Adelsmænd har lov til at tage sig selv til rette og fejde med hverandre indbyrdes. Det er tit nok indført i håndfæstningerne, og det står også i kongens, der kan han læse sig det til."

"Og skulle vi have lov til at fejde, og ikke til at banke en skælm?"

"De ædle herrer må bedst vide, hvad de har lov til," sagde Hans Knap. "Jeg vil kun i al ydmyghed berette, hvad jeg har set, at kongens drabanter kommer ud af staden til usædvanlig tid."

Man så ud af vinduerne. En skare af kongens ryttere kom ridende hen imod huset. En af kongens herolder red ved siden af anføreren.

"For djævlen, det bliver alvorligt!" råbte kaptajn Prefou. "De har en herold med! *Sauve-qui-peut*! Lad os skilles ad, for at samles i bedre tider."

"Nej," sagde Tage Thott, "lad os blive og lukke dørene. Vi er lige så mange som de, når vi regner vore svende med. Klavs Daa har fået denne sag for os alle, og vi bør slå for ham, alle som én mand."

"Jeg skulle dog helst råde til et tilbagetog, som det klogeste," sagde Niels Stud.

"Mangen stud brøler nok, men stanger ikke," sagde Peder Galle. "Er I bange for eders klokkespil, som I går med i ærmerne, så gem eder hos ternerne. I kender vel sagtens vejen til fadeburet."

"Luk døren! ... Og klingerne frem! ... Svendene hid! ... Luk døre og vinduer!"

"De har luntebøsser med sig!" råbte Niels Stud, som kiggede ud af vinduet.

"Om de så havde kartover, de skulle dog ikke tage vor kammerat fra os," sagde Oluf Bjørn. "Luk dørene og sæt et bord for vinduet, som kannikken gik ud af."

Svendene lukkede og stængede dørene, og beredte sig, ligesom herrerne, til at modstå det ventede angreb.

"Mine herrer," sagde den skotske kaptajn Mac-Ivor, som hidtil ikke havde deltaget meget i samtalen, "jeg skulle næsten anse det for rettest, at herren der søger at komme bort og når kapellet her tæt ved. Thi en alvorlig modstand vil vi ikke kunne gøre i lang tid, og går tiden unyttet, kan det siden let blive umuligt."

Nogle billigede skottens grunde; men andre mente, at flugt ville være skammelig, al den stund de havde våben nok, og tilmed endnu ikke vidste, om det gjaldt dem eller ej.

Klavs Daa var af samme mening. Ville han gå, da skulle det kun være for at fri sine venner for at få sag for hans skyld. Men først måtte han vide, at han ikke veg for en skygge.

"Nej, nej! Bliv! Lad os slås!" råbte mange stemmer.

Da drabanterne og herolden holdt uden for huset, var alle forsvarsanstalter truffet, og enhver var beredt på en alvorlig modstand. Hans Knap og tjenestepigerne havde skjult sig i køkkenet, for så længe som muligt at holde sig uden for denne sag med disse brave adelsmænd, der havde betalt så rundelige bøder for deres uorden.

Herolden red tæt hen til huset, bankede med sin stav på døren og råbte: "I kongens navn og efter hans nådigste vilje begærer jeg at indlades, for fængslig at anholde Hans Nådes hofsinde, herr Klavs Daa, som har brudt landefreden og draget værge mod våbenløs mand til trods for Hans Nådes kongelige bud."

"Hans Nådes herold taler til Hans Nådes hofsinde med en værdighed, som det kunne være Hans Nådes hofhund selv,"

sagde Peder Galle spottende.

Således kaldte de unge hofsinder marsken, Mogens Gjøe, med hentydning til hans navn.

"Nu kan I ikke længere tvivle," sagde skotten til Klavs Daa. "Men denne vished har kostet eder et langt forspring."

"Jeg skulle også mene, at det havde været bedst, I nu havde været i kapellet," sagde Niels Stud.

"Jeg med," sagde Klavs Daa, "al den stund jeg mærker, at her er nogen, der ønsker mig andet steds. Men jeg vil gå ud og overgive mig, thi ingen skal have ulejlighed for min skyld."

"Ej snak! Bliv! Vi overgiver os ikke!" råbte flere. "Bryd eder ikke om, hvad den klingbeutel siger."

Herolden gentog sin opfordring.

"En må svare," sagde Peder Galle. "Nå! Vil ingen anden, så skal jeg! – I kræver herr Klavs Daa af os," råbte han ud igennem åbningen i vindueskarmen ved siden af bordpladen, hvormed den var tildækket. "Men skulle vi være Klavs Daas vogtere? – Ingen munk kunne svare bedre," sagde han sagte, "det er det bibelske svar, som herr Kain gav, da han var i klemmen for herr Abels skyld, og det var de to første adelsmænd, som var blevet uens i denne verden."

"Snak, nu er ej tid til spøg," sagde nogle. Herolden gentog tredje gang sin opfordring, uden at ænse, hvad Peder Galle havde sagt. Soldaterne tog hagebøsserne i armen, trak lunterne frem og blæste på dem.

"Det ser krigersk ud," sagde Peder Galle. "Men gammel ulv frygter ikke for højt skrål. – Vi er adelsmænd, som har taget dette hus i besiddelse," råbte han. "Her er ingen uden vi og vore svende. Den, I søger, er ikke her, og ingen har ret til at

gennemsøge en adelsmands hus uden Rigsrådets befaling, som er hans værneting. Kan I fremvise Rådets fængslingsbrev på nogen af os, da skal vi vise os lydige, og det samme vil vi gøre, hvis I har Hans Nådes brev for eder. Men for eders ord alene vil vi ikke fornægte vor rettighed."

Niels Stud forsvandt sagte gennem køkkendøren. Anføreren for rytterne red tæt hen til huset, soldaterne blev holdende i nogen frastand.

"Ædle herrer," sagde han, "I gør kun ondt værre ved denne fremfærd. Hvad vi gør, er vi befalet til af Hans Nåde, for hvem en kannik nys har klaget, da han mødte kongen i staden, at han med draget sværd var mishandlet og slagen sår, som vi har set."

"Han har skåret sig på glasstumperne, som han lå og rodede iblandt," sagde Peder Galle småleende til de andre. "Sværdslag får han nok ikke så let."

"Hans Nåde har sendt os med sin herold, at fængsle herr Klavs Daa, som er den, anklagen lyder på, at hans sag kan vorde lovligt undersøgt," vedblev anføreren. "I kan vel indse, at om I end for nogen tid kunne holde os ude af huset, behøver vi blot at hente mere mandskab, og hvor blodigt I end ville gøre det for os, må vi dog til sidst komme ind for at udføre Hans Nådes befaling,"

"Han har ret", sagde Klavs Daa. "Luk døren op, jeg vil overgive mig; thi modstand vil kun give unyttigt blod."

"Er I gal! Vil I give eder kongen i vold? Vil I følge de andre, som har måttet række hals?" råbte flere af adelsmændene.

"Jeg vil give eder betænkningstid, ædle herrer, og jeg venter, at når vi igen opfordrer eder, I da vil lade os ind, at vi kan opfylde vor pligt. Og finder vi ej den, som vi søger, da vil vi

skilles ad i fred og skal ej forstyrre så brave adelsmænds gildelag."

Anføreren red tilbage til rytterne med herolden.

"Hvad gør vi nu bedst?" sagde en.

"Hverken kloster eller kapel giver fristed for kongen," sagde en anden.

"Han agter jo ingen rettigheder, hverken verdslige eller gejstlige."

Det havde i fordums dage været skik, at dominikanernes kloster, den Hellig-Ånds hus, afgav fristed for de forfulgte. Hver nat sad en munk oppe for at lukke op for "en fattig sjæl, som var i nød", og søgte tilflugt ved alteret. Tilflugten ydedes i fire og tyve timer, uden at man gjorde den flygtende noget spørgsmål. For at blive længere, måtte han give oplysninger og indskrives i klostrets registre, og dette kostede undertiden den fattige sjæl dyre penge. Dette privilegium gjorde et utåleligt indgreb i retsplejens gang.

"Han agter intet. Husk på, hvordan det gik Steffen von Weberstad, han havde akkurat samme sag som Klavs Daa. Han måtte bøde med hovedet."

Herrerne så tvivlrådige til hverandre og til Klavs Daa.

"At en brav mand skal række hals for en sådan usling? Det ville være alt for skammeligt!" råbte Oluf Bjørn.

"Lad os lukke døren op og tage Klavs Daa midt iblandt os, og slå os igennem."

"Ja, lad os det! Luk dørene op, og så fremad!"

"Hvorhen?" spurgte Peder Galle.

Dette simple spørgsmål kunne ingen besvare. De måtte alle tilstå, at imod kongens vrede fandtes der intet fristed på hele

Sjælland.

"Var blot et skib i nærheden, som han kunne svømme ud til."

Men der var intet, og i hele Øresundet sås ikke en eneste sejler.

"Fordømt! Hvad skal vi finde på?"

"Ædle herrer," sagde den skotske kaptajn, "jeg kender et sted, som nok skal beskytte ham, når han først er der, og han skal også komme der, så vist som jeg hellere vil give mit liv, end lade ham komme noget til på vejen, når han har givet sig under min skyts. Vil man ikke udgyde skotsk blod på danske gader, skal intet ondt hændes ham."

Skotten kaldte på en af sine svende. Denne måtte give Klavs Daa sin hue og sin store ternede kappe. Kaptajnen befalede de skotske svende at stille sig op ved døren.

"I denne kappe skal han være så sikker, som han var i det skotske højland," sagde han. "Vi vil drage i god ro til det skotske herberg i staden, og der skal herren blive under min skyts, til han selv vil forlade min klan. Når vi er borte, kan I åbne døren for kongens drabanter; og kan I henholde dem noget med snak, gjorde det ingen skade."

Klavs Daa tog huen og trykkede den dybt ned i øjnene, derpå indhyllede han sig i kappen, og ingen kunne sige andet, end at han lignede en skotte i denne dragt.

Ved døren til loftstrappen stod den bedrøvede og skælvende Anna. Hun havde hørt heroldens opfordring og Klavs Daas navn. Hendes skræk for hans sikkerhed overgik langt hendes angst for at komme blandt de rå svende og være vidne til kampen, som hun antog for uundgåelig.

Da Klavs Daa betrådte forstuen, stod hun ved siden af ham. Uagtet forklædningen genkendte hun ham straks og greb hans kappe for at standse ham.

"Ak, I vil gå døden i møde!" udbrød hun bedrøvet. "De vil dræbe eder! Frels eders liv ... for dens skyld, som I elsker. Fra mit vindue kan I komme uset ud af huset og nå lunden ved kapellet."

Den unge piges smerte rørte Klavs Daa. Og endnu mere, at hun i dette øjeblik tænkte på Gundel. Han kunne påskønne denne selvopofrende tankegang.

"Du er en god sjæl, Anna, og din forbøn vil bære god frugt. Frygt ikke for mig. Der, tag min kappe og min hat og gem disse ting, til jeg kræver dem af dig igen. Thi jeg venter at leve den dag, da jeg kan lade dette mummeri fare og vise mig igen i min egen kappe. Da skal jeg takke dig for din hjælp og for den deltagelse, du nu har vist mig."

"Ædle herre," sagde Anna med sænket stemme og blussende af undseelse, "jeg har hørt, at mit navn er blevet nævnet, og at I har forsvaret min ære, som om jeg kunne være en af eders lige. O, jeg anede ikke at den fryd, jeg følte derover, skulle ende med så bitre nag; thi hvad ligger der magt på min ære, når dette skal bringe eders liv i fare! Men hvad I har gjort for mig, det har den set, som ser hemmeligt og lønner åbenbart, og som sagde de ord: hvad I have gjort mod en af mine ringeste, det have I gjort imod mig. Gud almægtigste lønne eder!"

De unge adelsmænd, som fyldte døren fra storstuen, betragtede med forbavselse den unge pige, der talte som en præst.

"Kom herre, tiden bier ikke på os," sagde skotten.

Klavs Daa trykkede Annas hånd. Med tårefulde øjne modtog hun hans kappe og hat og løb hurtigt op i sit lille kammer for at skjule dem. Her trykkede hun kappen til sine læber og gemte derpå den og hatten ned ved fødderne i hendes seng, idet hun ufrivilligt rødmede over, at sådanne klædningsstykker skulle finde vej til hendes leje. Men dette var ingen klar tanke hos hende, thi enhver sådan gjaldt Klavs Daa. Hun knælede ned ved sengen og bad for hans frelse. –

"Til mig, Mac-Ivors sønner!" råbte den skotske høvding til sine svende. "Slut eder sammen! Knivene løse! Og gør som jeg, når de skal bruges. Men ingen drager sværd, før jeg har givet tegnet, så sandt hans liv er ham kært. Denne mand er vor broder. Han har søgt gæstfrihed ved vor stamme. Og Mac-Ivors klan er i Danmark som i det skotske højland. Fremad!"

Døren blev åbnet. Mac-Ivor trådte frem, de skotske svende, som var til stede i temmelig stort antal, sluttede sig tæt om ham.

"Skotland har ikke krig med kongen af Danmark," sagde kaptajnen, "og vi holder vort eget gilde uden at bekymre os om andres. Over skotterne byder hverken kongen eller hans herolder eller drabanter. Om nogen vil os noget, da er vi at finde i vort eget herberg. Og har en skotte forset sig, hvorom vi tvivler, da skal I få ret over ham, når I nævner hans brøde og kræver ham af Mac-Ivor, som er en konge over sine egne, al den stund han kun er kommet her til landet for at hjælpe kongen af Danmark med sine folk, og er lige så fri mand her, som han var i sin hjemstavn. Fremad, skotske mænd!"

Herolden og anføreren hørte roligt på denne lange tale, som blev fremført i et gebrokkent mål, blandet med fremmede ord.

Disse folks levemåde førte det med sig, at de tumledes i mange lande, og de havde derfor færdighed i at tilegne sig det nødvendige af hvert lands sprog, så at de over alt kunne gøre sig forstået.

Mac-Ivor tog Klavs Daa under armen og gik dristigt forbi, fulgt af de skotske soldater, uden at anføreren for drabanterne lagde dem nogen hindring i vejen, hvad enten han ville undgå sammenstød med de skotske lejetropper, som stod i stort ry for at være dygtige og disciplinerede krigsfolk, og som det var kongen om at gøre at beholde eller han gennemskuede sagen og ville hjælpe Klavs Daa, når det kunne ske uden ligefrem at krænke sin pligt. Thi kongens drabanter var ikke mere end andre blinde for, at deres herres fremgangsmåde var voldsom og blodig.

Da skotterne var borte, gentog herolden sin opfordring. Adelsmændene underhandlede endnu i nogen tid med anføreren; men da denne vedblev sin påstand, at ville undersøge huset, som han havde ladet omringe af soldater, lod de omsider dørene åbne. Anføreren stod af hesten og gik ind i huset med nogle af drabanterne. Han gik med stor artighed fra den ene stue til den anden, og derpå op på loftet. Da han åbnede døren til Annas værelse, og så hende sidde på sengen i en bange stilling, bad han om tilgivelse for den uro, han forårsagede hende, og drog sig straks tilbage, efter at have ladet øjnene løbe rundt i det lille værelse, som snart var overskuet. Og da døren lukkedes efter ham, sank Anna tilbage på sengen og fældede taknemmelighedstårer, – nu vidste hun, at Klavs Daa var undsluppet kongens drabanter.

Hans Knap og ridder Niels Stud havde taget deres tilflugt til køkkenet. De havde begge skjult sig i skorstenen, hvor de to tykke mænd stod i en tæt omfavnelse. En af soldaterne trak værten ned, og så enige var de i dette forsøg på at gemme sig, at de fulgtes ad i springet, og omslyngede tumlede ud i køkkenet, under idelig bjældeklang.

Adelsmændene og soldaterne opslog en høj latter. Værten bukkede underdanigt med huen i hånden, og så enfoldig ud. Men den gamle ridder blev ærgerlig, og for at hævne sig, sagde han: "Jeg giver eder mit ord, herr høvidsmand, for at Klavs Daa ikke er gået denne vej."

"Nej, det forslår sig af sig selv," sagde Peder Galle, idet han gav ham et eftertrykkeligt stød, som bragte ham ud af ligevægten og skaffede ham sæde i en vandballe. "Det er kun gamle kællinger, som går igennem skorstene, og så må de endda tage et kosteskaft til hjælp. I har glemt eders, ellers havde I vel for længst været på vejen ad Bloksbjerg til. Men Klavs Daa er her ikke, det har I ret i, og han har ikke været her i lang tid."

Soldaterne lo og forlod køkkenet. Efter at anføreren havde tømt et bæger med herrerne og soldaterne med svendene, steg de til hest for at berette kongen, at Klavs Daa ikke havde været i Hans Knaps hus, og at de ingen underretning havde kunnet erholde om, hvor han var flygtet hen, da han havde forladt huset straks efter trætten med kannikken, som alle adelsmændene havde været enige i at erklære for en løgner og en æreløs, såsom han var grebet i falsk spil.

Soldaterne red bort. Herrerne forlod kort efter Hans Knaps hus under samtale om disse begivenheder og deres mulige følger.

Men inden soldaterne havde tilendebragt undersøgelsen og forladt huset, havde Klavs Daa lykkelig og vel nået det skotske herberg i staden, hvor Mac-Ivor lod værten anvise ham et værelse og befalede ham at vise hans gæst den samme ærbødighed som ham selv.

19. Fri mandag

I den nordvestlige del af staden, ved enden af Vor Frue kirkegård, omtrent der, hvor nu hjørnehuset står til Skindergade, lå den gang et gammelt hus, som over døren førte et lille rødternet flag i stedet for skilt. Det var en gammel bindingsværks bygning i tvende lave stokværk, som kaldtes *det skotske herberg*. Det lå i en gade, som man i almindelighed kaldte: Gaden bag Vor Frue kirke, men som vi, for korthedsskyld, vil benævne med det navn, som den senere fik, nemlig: Skindergaden, og som den har beholdt indtil vore dage.

Værten i dette herberg var en tysker, som længe havde opholdt sig i Edinburgh, hvor han havde tjent en skotsk postejbager. Efter mange livsomvekslinger var han kommet til København, og da han var en snu mand, som vidste at knytte forbindelser og at henvende sig på rette sted, fandt han snart beskyttere, og inden nogle år havde han sit eget hus, som bispen havde tilskødet ham, i Skindergaden, hvor han for fremmede åbnede et herberg og holdt garkøkken, som det den gang kaldtes. Stedet kaldte han: Det skotske herberg, til ære for det land, hvor han længst havde opholdt sig. Lykken var ham gunstig, og da kort efter de skotske lejetropper kom til staden, søgte de næsten alle hertil, så at han havde god fortjeneste af disse fremmede krigsfolk.

Men hvem der forhjalp *den skotske pastetbager*, som krøniken har opbevaret os, at han almindelig kaldtes, til bekendtskabet med de høje gejstlige herrer, der satte ham i denne gode stilling, det var hans kærlige hustru, vor gamle bekendt,

Elsebeth Bagers, som havde fundet det passende at bytte sit navn og sin enkestand for at blive mester Johan Skottes kone. Dette navn havde pastetbageren antaget, dels for at det skulle svare til herberget, dels, og dette var måske den egentlige grund, for at blive et andet kvit, der var kommet i vanrygte. Og den forhenværende spåkvinde havde heller ingen anledning til at holde på sit gamle navn, om ikke af anden grund, så fordi madam Sigbrit ikke kunne lide det. Hun foretrak ubetinget at kaldes ganske kort "moer Skottes" fremfor enhver anden benævnelse, som kunne indeholde en erindring om fortiden, og således vil vi også for fremtiden kalde hende.

I dette hus fandt Klavs Daa tilflugt, og mester Johan Skotte gav ham, på kaptajnens befaling, det bedste værelse i det andet stokværk, og opvartede ham med al den ærbødighed, som han skyldte en mand, der var så vel anset af den skotske høvidsmand.

Men der forløb ikke mange timer, før moer Skottes havde udgrundet, at den fornemme fremmede herre, der var kommet dertil på en så hemmelighedsfuld måde, omtrent på samme tid, som man, over alt i staden og dens omegn, søgte efter herr Klavs Daa, der skulle have pådraget sig kongens højeste unåde ved et brud på landefreden og ved slagsmål med draget sværd, at han måtte være den eftersøgte, om end de skotske soldater var enige om at sige, at de ikke vidste, hvor denne ven af deres høvidsmand kom fra.

Hun meddelte sin ægteherre denne næsten til vished grænsende formodning, og parret blev snart enigt om at holde den fremmede gæsts ophold i huset hemmeligt, så længe den

skotske kaptajn forlangte det, eller så længe, som de ikke indså nogen åbenbar fordel ved at røbe det.

Thi at kongen lod udråbe, at "enhver, som husede Klavs Daa, skulle lide stor straf, hvorimod den skulle blive belønnet, som bragte ham, at han kunne lide retfærdig dom for sin misgerning", – det fristede dem ikke stort, da de mente, at kongen nok gav løfter, men når det kom til stykket, betalte han med snak og fandt på udflugter. Thi det var noget, som alle vidste, sagde de, at kongen førte sig op, som han var herre over hvermands ejendom og ikke behøvede at betale, eftersom *han* brugte først i Danmark det tyranske mundheld: "Giv mig af mit eget." Hvor meget mere ville dette komme til at gælde, når han skulle betale bringepenge for en fangen adelsmand. –

Mens Klavs Daa i sit ensomme kammer grublede over den sære skæbne, at han atter skulle være faldet i kongens unåde uden egen skyld, gik herolden og drabanterne omkring og søgte efter ham overalt, hvor de troede at kunne finde ham. Thi kongen var blevet heftigt vred, da han erfarede kannikkens klage, og han havde svoret, at det ikke skulle gå Klavs Daa et hår bedre, end det var gået Steffen von Weberstad, for at al verden kunne se, at han lod sine egne hofsinder lide den samme straf som fremmede. Ingen vidste, sagde han, bedre end de, som hørte til hoffet, at lovene måtte overholdes af ham, og så han igennem fingre med dem, måtte han gøre det samme med det øvrige land, eller skulle høre ilde derfor. Men Klavs Daa var idelig på spil, det havde han vidst fra den første gang, han kom til staden. Og ihvorvel kongen havde været nådig imod ham, og ikke udelukket ham fra dystløbet, som han kunne have gjort, til straf for, at han havde blandet sig i hemmelige politiske anslag,

så havde dette ikke forbedret ham, men han havde vist sig meget virksom for slotsherrens sag, så længe den stod på. Og nu var han der igen og drog værge i krohus og mishandlede uskyldige folk og slog ruder ud! Det skulle han bøde for, thi fred og ro skulle der være i landet, og tålte kongen, at sådant skete lige for hans næse, var der snart ikke udkomme med de herremænd, som var længere borte.

Mogens Gjøe tog Klavs Daa i forsvar; han anså det hele for en ungdomsstreg, som man kunne lukke øjnene for; han selv i sin ungdom havde vel en snes gange haft kården i hånden ved lignende anledninger. Skulle man regne det så nøje med ungdommen, ville man let gøre den frygtagtig og forsagt. Kannikken, som han havde slået, var en falskspiller, der gjorde ret i at krybe bag korset; thi ingen andre end munke ville omgås ham efter den dag. Han havde fortjent, hvad han havde fået; og hvad ruderne angik, så var værten stillet tilfreds, og hvad der var slået sønder, det havde man forenet sig om, og det var ærligt og redeligt betalt.

Men kongen ville ikke lade sig sige, og de strengeste forholdsregler blev taget for at hindre Klavs Daa i at undslippe; thi kongen troede bestandig, at han måtte have fundet tilhold et steds i staden. Men da han omsider måtte opgive håbet om at pågribe ham, blev han yderst forbitret og sagde, at alle var i ledtog for at fortrædige ham; men han skulle gøre det således, at det herefter ikke skulle blive til fordel at løbe af landet, al den stund man ikke kunne tage alt med, som man havde kært; thi de, som var tilbage, de skulle bøde for dem, som løb bort, og som de kunne have optugtet til lydighed i barndommen.

Og nu lod kongen sin lensmand på Gurre, ridder Oluf Daa til Ravnstrup, hofsindens fader, føre til Københavns slot, og lagde beslag på hans og hans hustrus, fru Hylleborgs, kister, skrin og kostbarheder, for at tvinge ham til at forene sig med kongen om en klækkelig bøde for sønnens misgerning.

Den gamle ridder gjorde indsigelse imod denne fremgangsmåde, da sønnen ingen hovedlod ejede, mens han levede. Han mente også, at havde hans søn tugtet en adelsmand, som var en falskspiller, da havde han kun gjort, hvad enhver adelsmand måtte vide ham tak for. Men kongen vedblev sin påstand om streng bod for denne sag, og Oluf Daa blev holdt fanget på slottet, indtil han havde forskrevet sig at ville betale kongen fire tusinde mark danske.

Til lykke for Klavs Daa erfarede han først dette, da den gamle ridder havde afgjort sagen med kongen, og højst forbitret over denne udpresning var draget hjem til Gurre slot. Thi ellers ville intet have afholdt ham fra at fremstille sig for selv at lide straffen for, hvad han havde forbrudt. Men som sagerne nu stod, kunne hans venner, Peder Galle og Tage Thott, som besøgte ham i herberget, månedsdagen efter at han var draget derind, let gøre ham det begribeligt, at han nu ikke kunne, som de sagde, frelse sin faders penge ud af kongens rovgerrige kløer; men blot kunne skaffe ham den glæde både at udsuge faderen og halshugge sønnen. Thi der var vel ingen tvivl om, at dette dyre fordrag med Oluf Daa ikke ville beskytte hans søn, hvis kongen fik ham i sin vold, og at han nok ville finde en udvej for, med alle rettergangsregler, at gøre ham et hoved kortere. Af samme mening havde den gamle ridder Daa også været, med hvem de havde talt før hans hjemrejse til Gurre; og han havde

bedt dem befale sønnen at holde sig skjult på det bedste, indtil han så lejlighed for sig til at komme ud af landet. Der måtte han så afvente bedre tider, eller få en eller anden potentat til at tage sig af hans sag og mægle hans hjemkomst med fyldestgørende sikkerhed.

Men dette kunne vare længe, fordi skibsfarten allerede var standset af vinteren, og en rejse til lands var forbundet med alt for megen fare. Klavs Daa måtte derfor blive i herberget indtil videre.

Og her havde han tid nok til i ensomheden at eftertænke sin stilling og harme sig over den onde skæbne, der havde bragt ham i denne fare, hvorom rygtet vel allerede havde nået Gundel, uden at han kunne gøre det mindste for at berolige hende. Thi han tilbragte dagen alene, og med undtagelse af den brave kaptajn Mac-Ivor, som besøgte ham en gang daglig, og med hvem han stiftede et nærmere bekendtskab, som han satte megen pris på, så han ingen, da hans venner holdt det for sikrest ikke at lede nogen på spor ved alt for hyppige besøg i det skotske herberg. Thi de tvivlede ikke om, at Sigbrit, som havde et øje på hver finger, også holdt øje med de steder, hvor de fremmede krigsmænd søgte, og vidste, hvad der foregik i deres herberger, da det var hende og kongen alt for vigtigt, at disse tropper, som de stolede på, ikke blev vundet af kongens fjender.

Og for at forhindre dette, havde kongen pålagt de fremmede kaptajner at afholde deres folk fra omgang med de danske borgere og krigsmænd, hvorimod han ville, at de tyske landsknægte og de skotske soldater skulle omgås i venskab, da de var kommet her til landet for den samme sags skyld.

Man gjorde vel kongen indvendinger herimod, og nogle af rigsråderne gjorde ham opmærksom på, at det kunne have sine betænkeligheder at lægge så meget krigsfolk sammen i staden, af sådanne nationer, som altid havde forligtes dårligt tilsammen.

Men kongen, som ikke skøttede om indvendinger imod, hvad han havde bestemt, brød sig ikke derom, og sagde, at det havde intet på sig, næbbet kvæg forligtes bedst, og de var alle af ét håndværk.

Men den indflydelse, som kongen ville bevare de skotske soldater for, kunne han dog ikke udelukke af herberget. Elsebeth Skottes venner var også blevet hendes mands venner, og de besøgte ofte pastetbageren. Blandt disse var Ole Skaaning og broder Martin de jævnligste gæster.

Inden for den almindelige gæstestue, – som på en søndag aften var fuld af borde og bænke, hvor de skotske soldater nød deres aftensmåltid, – var en mørk stue, hvor Johan Skotte, Elsebeth, Ole Skaaning og broder Martin sad om et lille bord og lod en kande af det bedste emmike-øl gå rundt iblandt dem.

Moer Skottes havde i sin nye værdighed vundet en del af sit gamle gode huld igen, og med den forandrede stilling havde hun antaget en holdning, som skulle bringe fortiden i forglemmelse. Hendes ægteherre var en mand med det udvortes, som en vært almindelig får, når han i nogen tid har kredenset bægrene for sine gæster. Broder Martins fede fuldmåne-ansigt blussede og glinsede som sædvanlig, men Ole Skaaning var ikke mere den muntre deltager i et godt krus, som han før havde været, og hans mine var mørk og fortrædelig.

"Vort selskabs skål, at det må gå os godt og vel, amen!" sagde munken, idet han tog et dygtigt drag af kruset og gjorde korsets tegn over det.

"Amen! Amen!" sagde ægtefolkene og drak.

"Ole Skaaning, I hverken hører eller ser," sagde Martin. "Der, tag kruset, mand, drik og vær glad."

Og for end mere at opmuntre ham dertil, sang han, med hæs og modbydelig stemme:

"Mihi est propositum
in taberna mori ...

Det er min livmesse, Ole, den kvæder jeg helst.

Vinum sit appositum
morientis ori ..."

"Stille, stille! Lad os ikke gøre mere støj end alle skotterne tilsammen," sagde værten.

"Glad?" sagde Ole Skaaning, og tømte kruset til bunden. "Ja, jeg er ikke mere lystig end en loppe i et øre. Den tid er forbi, da man kunne være lystig her til lands."

"Ej, tiderne er ikke værre nu end forhen," sagde munken. "Og siden eders hæderlige moster har gjort et fornuftigt valg, hvortil Gud og alle helgene give lykke, har vi fundet en ven mere, og kan nyde mangen glad aftenstund sammen."

"God aftensang gør tit sorrigfuld ottesang. Nej, tiderne er langt værre end forhen. Jeg er fangefoged på slottet, og det er en vigtig bestilling, ved enhver. Og en byrdefuld bestilling, aller helst nu til dags, da man idelig har fornemme folk at tage vare på, og fangen løve beholder dog løvemod, siger man. Men jeg gælder alligevel ikke mere hos kongen end den simpleste

pligtsvend på slottet. Var jeg blevet den, jeg var, det havde bådet mig langt mere. Thi nu lever jeg som en hundedreng. Er det ret? Jeg har haft Torben Oxe, og Knud Knudsøn og Steffen Weberstad og mange andre under min forvaring, og har svaret ærligt og redeligt til dem alle. Og dog går der stadig en skildvagt i hælene på mig, hver gang jeg skal lukke en dør op eller i. Det liv er jeg ked af."

"Ej, Ole, det er en grov fornærmelse af kongen," sagde broder Martin. "Det er en skammelig adfærd."

"Det er det; men Ole finder sig ikke længe deri, eller han var ikke den gamle Ole Skaaning. Det skal enten briste eller bære. Nu er der ingen fanger for tiden i tårnet, som sjældent er, og jeg kan leve som et andet skikkeligt menneske, og gå uden for slottet og besøge mine kære slægtninge. Men byder nogen fangen mand mig igen, hvad der blev budt mig for slotsherrens frihed, og det var ikke lidt, kan I tro, så vil jeg tænke over den sag."

"Det er Sigbrits skyld, den fordømte heks," vedblev han. "Det er den argeste rakker, og jeg mistede gerne mit ene øje, om hun måtte miste begge sine. Det er ikke hendes skyld, at jeg ikke har dinglet i galgen for længe siden. Og havde ikke et lidet pigebarn været, som jeg beder godt for morgen og aften, så havde hun også fået sin vilje frem. Hun sætter idelig ondt for mig hos kongen, og er skyld i alle de krænkelser, hvorfor svendene på slottet skælder mig for slutterens dreng. Det kalder de mig, som er den eneste fangefoged på Københavns slot!"

"Fy, fy! Det var et skammeligt navn," sagde Martin. "Men når en hund begynder, så tuder de alle. Det var et skændigt navn."

"Om det er! Men det er hendes skyld. Onde kvinder og skabede får, de fattes ikke, mens verden står. Jeg hørte endnu i dag i gangen, at hun sagde det til Hans Nåde. Pas på ham, sagde hun, han er ikke at lide på, han er en falsk løgner, tro ham ikke over en dørtærskel. Det sagde hun om mig!"

"Drik, Ole, og glem Sigbrit. Det var ellers lumpent sagt af den kvinde. Men tænk ikke mere derpå, og glem hende."

"Glemme hende?" sagde Ole Skaaning med en mine, som bragte munkens øjne til at spille.

I stedet for svar tømte fangefogeden hele kruset i et drag. Elsebeth Bagers ivrede imod madam Sigbrit, som også i sin tid havde forfulgt hende. Værten tav.

"Drik, og vær glad," sagde munken igen. "Vær glad, mand, at du har en ven som broder Martin. Skål, Ole Skaaning, gør mig besked. Vær jeg end kun kappen grå, kan jeg dog gøre mer end som så. Er du den mand, som har mod og mandshjerte på rette sted, så kan jeg skaffe dig hævn over madam Sigbrit. Og det en hævn, som ingen høne skal kagle efter."

"Alle helgene bevare eders mund, hvad siger I?" udbrød moer Skottes forskrækket og korsede sig.

"Hævn?" sagde Ole Skaaning. "Kan I skaffe mig den, så vil jeg tjene eder i fire døgn med lukkede øjne. Og det vil ikke sige lidet, thi jeg er vis på, at I vil lade mig gøre flere misgerninger i disse fire døgn, end jeg har gjort i mit hele liv."

Munken smilede, thi Ole Skaanings tro til hans slethed smigrede ham.

"Top, Ole," sagde han og rakte fangefogeden sin hånd, "det er en aftale, og mands ord er mands ære."

"Loven er ærlig, men holden besværlig. Hvordan vil I skaffe mig hævn over denne kvinde, det må jeg vide først."

"Lad det være min sag, Ole. Men kan jeg være vis om, at I ikke svigter i øjeblikket, da skal den ikke mangle. Har du også det rette mod?"

"Hm! Ole har før været med, hvor knivene var skarpe."

"Vel, vel! Jeg tror, I er en mand, og ikke nogen fej kryster. Så hør da! Ryk nærmere hen til mig."

Elsebeth rejste sig og gik bort for at se, sagde hun, om hendes mand, som var gået ud af stuen et øjeblik før for at sørge for sine gæster, havde lukket døren efter sig. Munken og Ole Skaaning blev alene.

"Ser du, Ole, de kloge høns kan også lægge deres æg i nælderne. Kongen har båret sig dumt ad, da han lagde så mange fremmede krigsfolk sammen her i staden. Men hvad der ikke tjener *ham*, det er derfor ikke spildt, thi så kan det tjene *os andre*. Der er så godt som allerede ufred iblandt dem, kaptajnerne er skinsyge på hverandre som den slemme syge, og folkene forliges ikke bedre end anførerne, de lever tilsammen som hunde og katte."

Ole Skaaning nikkede til tegn på, at han fulgte munkens tankegang.

"Nå, du begriber altså, at her snart må blive alarm i lejren. Skotterne er ikke at spase med, især når de får drukket. Og det ville være synd at lade så brave soldater tørste, det vil mine foresatte ikke have på deres samvittighed. Johan Skotte tager det heller ikke så nøje med kærvestokken, thi han taber intet derved, om han end ikke skriver alt på regning, hvad der bliver

drukket på sådan en dag. Og det kan jo være ham det samme, hvem der betaler."

Munken standsede og betragtede Ole Skaaning. – "Nå, og så? Thi jeg mærker nok, at her har de kronragede igen en hånd med i spillet. Og de og jeg er gamle bekendte fra fordums dage. Men Fanden tro munken, når han får grønne klæder på. Lad mig først høre resten."

"Ja, resten følger af sig selv. Man må kunne tyde halvt kvædet vise. Kommer skotterne og tyskerne i hårene på hverandre, og det vil ske, det kan ikke være andet, så giver det blodige pander."

"Ja, men Sigbrit. For mig må skotter og tyskere æde hverandre eller kysse hverandre, det er mig," bandede han, "det samme. Sigbrit vil jeg hævne mig på, og ikke på fremmede krigsfolk."

"Dummerhoved," sagde munken. "Når der er oprør i staden, hvor let kan det ikke brede sig videre? Nå! Og hvor langt er vel herfra til Fiskertorvet? Holder menig mand af hende, eller hader han hende? Hvad? Er Sigbrits port af sten? Er der hverken jern eller ild til? Nå! Har huset ingen vinduer? Hvor I er dum! Man ser nok at I ikke har været med i urtegården."

"Hvor de forrådte vor frelser," sagde Ole Skaaning stødt. "Nej, der var ikke andre end munke."

"Derfor har du heller intet fået af de tredive sølvpenge," svarede munken. "Men du er ikke så dum, som du lader, det stille vand har den dybe grund, og der går de store fisk. Du er en skælm, Ole! de lumske svin æder masken, mens de galne løber uden om. Jeg kan se på eders mine, at I ikke er enfoldigere end en syv års ræveunge."

"Jeg kan nok indse, at kan jeg hjælpe mig selv dertil, så kan jeg godt få hævn over madam Sigbrit. Så meget har jeg vidst før i dag. Men for denne underretning giver jeg eder ikke ret til at bruge mig til eders skalkestykker, da var jeg en stor dåre, og mit hoved måtte være foret forinden med kalvehjerne."

"Og hvem forlanger sligt?" sagde munken. "Skøt dit eget øl og dine egne viser, min broer, og lad enhver passe sit. Jeg ser nok, at du vil komme sovende til målet. Men den, som vil hævne sig, må kunne nytte tiden."

"Skulle der være noget om, at her kunne blive røre i tingene mellem krigsfolkene?" sagde Ole Skaaning eftertænksomt. "Men de hunde, der gør mest, de bider mindst; de praler og skælder, der er langt derfra til fejde og vold."

"Frisk gelt, frisk helt," svarede munken med et listigt smil. "Når det kommer til stykket, så vil de nok slå, som ønsker at drikke frit herefter. Thi der hører også forstand til at gøre sig gal."

"Jeg ser, at der er plan i tingen, Martin. Og mener I, at de *snart* vil komme i hårene sammen? Når I skænker mig ren vin, er jeg med, så sandt I kan stole på, hvad jeg siger. Men jeg vil vide ordentlig besked."

"Ole Skaaning," sagde munken, idet han stak ansigtet i kruset og drak det ud, "ingen kan vide, når tiden er moed. Den kan ikke bindes ved pæl, som hest til krybbe. Men man skal være årvågen og passe på, at man ikke kommer bag efter som tyndt øl. Det er for silde at gå til kirke, når messen er ude, og det er heller ikke tids nok at lære at svømme, når vandet går til munden. Men ser du, min broer, der er et gammelt ord, som siger: søndag drikker håndværksfolk, mandag er fri dag,

tirsdag er timedag. Luk dine øren godt op, og hører du støj, kan du jo selv se dig for, hvad det har at betyde."

Ole Skaaning betragtede munken stift. Den lille gråbroder gengældte hans øjekast og nikkede med hovedet.

Ole Skaaning nikkede også; de havde forstået hinanden. Da hverken værten eller hans kone kom tilbage, stod de op fra bordet og gik ud for at søge dem. Og da de gik igennem stuen, hvor de skotske soldater drak og spillede, trykkede munken flere af skotterne venskabeligt i hånden og nikkede til andre, som til gode bekendte.

I det skotske herberg vedvarede larmen til langt ud på natten, og Klavs Daa, som ikke kunne sove for denne støj, om han end havde kunnet det for sine mørke tanker, kunne høre broder Martins stemme over alle de andres, når han sang muntre viser og vrængede efter messer og kirkesange, for at belystige selskabet. –

Det håb, Klavs Daa og beboerne af de nærmeste huse havde næret, at denne larm skulle ophøre med søndag nat, blev skuffet; hele mandagen havde de skotske soldater holdt sig broder Martins ord om fridagen efterrettelige, og sviren var blevet fortsat mod al sædvane. Thi de skotske soldater var bekendte for deres gode mandstugt, og slige udsvævelser var sjældne i deres kompagnier. Men kaptajnen trøstede sig med, at den næste dag skulle tilbageføre den gamle orden, som var blevet afbrudt ved en hos kroværter ualmindelig gæstfrihed, idet Johan Skotte i dag havde beværtet sine daglige kunder til ære for herbergets helgen.

Det samme havde fundet sted i flere herberger, hvor de tyske landsknægte søgte dagligt, så at denne mandag var blevet en

glædesdag for alle fremmede krigsfolk, som var i staden. Men for broder Martin havde det været en dobbelt fest, thi han lod til at være gode venner med alle partier. Om formiddagen havde han været gæst hos landsknægtene, hvor han underholdt dem med lystige historier om skotterne, og fortalte et og andet, som skulle gøre deres mod tvivlsomt, ihvorvel det var bekendt, at de var stolte og hovmodige og anså sig for bedre soldater end alle andre krigsfolk i verden. Eftermiddagen tilbragte han blandt skotterne, og her forebragte han dem, at landsknægtene havde spottet dem og kaldt dem bukseløse adelsmænd, som nok pralede af, at de var af lige så gammel adel som kejseren, men som dog ikke engang kunne godtgøre, at de var andet end sigøjnerunger og kæltringepak, der var født under åben himmel. Thi i Skotland, havde tyskerne sagt, der havde de ingen huse, men de levede i huller under jorden som hunde og ræve, og det var derfor intet under, at man overalt i verden traf disse lurvede karle, thi der var overalt bedre at være end i deres eget elendige land.

Først ved nattens frembrud forlod Martin det skotske herberg, hvor man tømte det ene bæger efter det andet på tyskernes undergang og sang smædeviser om landsknægtene. Og de få skridt fra herberget til Gråbrødreklostrets port faldt den lille tykke munk besværlige nok, da hans hoved havde overvægten, endog over hans trinde bug.

Nynnende på de sidste strofer af en sådan smædevise, betrådte han klostret og gik igennem refektoriet for at skyde en genvej til den fløj, hvor subprioren boede.

"Jeg kan ellers drikke så meget som tre Roskilde degne," sagde han smilende ved sig selv, idet han stødte an mod

spisebordene, "men i aften har jeg sågar måttet tage den fjerde og femte degn på min samvittighed. De skotter, de er hårde halse, og øllet løber i dem som i en kalv. Jeg magtede dog op med dem, til ære for min stand. Men nu er jeg også hyldeskudt i hovedet ... Prr! ... Lige ud! ... Nej, benene vil ikke! ... Men sådan kan jeg ikke komme til den højærværdige!"

Han ravede hen til et bord, hvor hans aftensmad var hensat til ham, som havde været fraværende, – hed det ved spisetid, – i klostrets anliggender.

Et krus med vand stod ved siden af en tintallerken med nogle skiver brød og et stykke tør fisk.

"Det er hårdt at gå på, og mere en kost for umælende end for dem, som er skabt i Gud Herrens eget billede og forstår sig på god levemåde. Efter sød kløe kommer ofte sur svie. Det skal være min syndebøde for den tilkommende uge. Buh, hah! At mine synder må vorde mig forladte, amen!"

Og med alle tegn på modbydelighed tømte munken vandkruset og korsede sig.

"Hjælper dette ikke, så går det hverken efter ret eller retfærdighed," sagde han. "Det er også det eneste, som vand er godt til, for som drik betragtet er det en bestisk drik."

Men hans tillid til vandets kraft blev ikke skuffet; thi han blev straks så meget herre over sine bevægelser, at han kunne fremstille sig uden anstød for subprioren, til hvem han aflagde en nøjagtig beretning om alt, hvad han på denne dag havde hørt og set.

"Og tror du, at de nu er så vidt, at en liden gnist kan fænge?" spurgte subprioren, "og at vi ikke har ødet vort øl og vore penge til unytte?"

"Nej, den gode Guds gaver har ikke været spildte. Dyr de sig natten over, da dyr de sig ikke længere, og jeg vil ikke være i den første tyskers sted, som i morgen kommer forbi Johan Skottes dør," sagde munken med et polisk smil. "De har svoret dem bankede trøjer ved alle de skotske afguder, og dem har de ikke mangel på, de hedninger."

Munken slog korsets tegn for sig.

"Og landsknægtene?" spurgte subprioren.

"De ville nok komme forbi, det har ingen nød, dem klør også næverne på. Men de vil få varme pust igen, thi skotterne er jernfaste karle, som både kan drikke og slås."

"Så er vi da endelig så vidt," sagde subprioren og faldt i tanker.

"I vil erindre, højærværdige, hvem der har bragt tingen så vidt," sagde munken smiskende.

"Og jeg har gjort mere end det," tilføjede han, da subprioren ikke svarede. "Ole Skaaning vil tage sig af mutter Sigbrit, så kan vi måske bruge ham til at rage æblerne af ilden på den kant med det samme."

"Er I gal? Har I ymtet til noget menneske om vort anslag? Det kan koste eders hals; thi kommer det op, vil intet kunne skytte eder for kongen. Og vi fornægter eder, det må I vide!"

"Ole Skaaning! Røbe det? Han giver ikke sin hævn bort for at føre sladder," sagde munken med sikkerhed. "En god hævn er for kostbar, højærværdige, for den hævnsyge."

"Det er den," sagde subprioren med eftertryk. –

Munken roste Ole Skaanings pålidelighed, og mente, at man kun behøvede at sørge for, at en eller anden af de stridende løb til Fiskertorvet, for at de andre skulle følge efter. Sloges de først

der, kunne meget foregå, som endnu ikke nogen havde tænkt på. Og man kunne trøstigt overlade den hollandske heks til Ole Skaaning; thi om nogen kunne komme hende til livs, da måtte det være ham, der var en forvoven karl, og kostede det ham hans hals, måtte han tage skade for hjemgæld, og det kom ingen ved.

"Martin, du er en tro arbejder i din herres vingård," sagde subprioren. "Du fortjener vel at sættes over mere. – Altså i morgen? ... Nu er det på tide at nytte Otto. Bring ham til mig, og lad mig tale ene med ham."

"Han er så angerfuld, som nogen synder. Hi! Hi!"

"*Peccata non nocent, quando amplius non placent*, siger Sankt Hieronymus. Men det er sandt, I for står ej latin. Det siger intet, Martin, man kan komme højt op i kirken uden latin, med Guds og de helliges bistand."

"Og med eders, højærværdige fader. Enhver beder til sin helgen, siger man. Men vist er det, at jeg beder mere til eder, end til nogen helgen, thi jeg stoler på ordsproget: gode mænds øren er altid åbne for ærlig mands bøn. I lader mig heller ikke bede alt for længe. Amen!"

Munken korsede sig andægtigt.

"*Nil carius emitur, quam precibus*, siger Seneca. Bøn er dyrest køb. Men når bøn følger med handling, så vil lønnen snarest komme. Den, som får bryde skallen, han vil også få kernen at æde. Bring mig så Otto hid."

Munken gik. Subprioren støttede hovedet i hånden og faldt i tanker. –

Det puslede ved døren, som en sagte banken.

"Det er fri-mandag for alle andre; men for dem, som arbejder på det store værk, er ingen hviledag," sagde subprioren ved sig selv. "Kirkens tjenere kender ikke hvilen, før de skrinlægges ved kirkens fod ... Kom ind!"

Døren åbnedes halvt, og Otto sneg sig ind i cellen og stod ydmyg ved døren med nedslagne øjne og foldede hænder.

Subprioren betragtede ham lange i tavshed. Han genkendte ham næppe. Og ingen, som ikke havde set ham siden Dyveke og Anna mødte ham ved den underjordiske kanal, eller siden han meddelte Jørgen Tengnagel absolutionen ved dystløbet, ville have kendt ham igen.

"Min søn," sagde prioren endelig, med en stemme, som holdt middelvejen mellem strenghed og mildhed. "Du har groveligen forsyndet dig."

Den unge munk hævede blikket sky, men sænkede det atter til gulvet, uden at have betragtet sin høje foresatte.

Han var bleg og mager, kinderne var indfaldne, kun en lille rød, skarpt begrænset plet på hver kind brød dens gustne farve. Hans stilling var krumbøjet, de fyrige øjne, som en gang havde tildraget sig Dyvekes opmærksomhed, da de mødtes på vindeltrappen hos Elsebeth Bagers, var matte og udslukkede. Kun i enkelte øjeblikke vendte deres forrige glans tilbage, og de stod da som brændende kul i dette dødningehoved. Han var et levende billede på, hvad sult og nattevågen, legemlige pinsler og åndelig mishandling kunne udrette.

"Vi har måttet pålægge dig en hård bod, og dit jordiske legeme har tabt en del af sin forfængelige styrke, som jeg vil håbe at din udødelige sjæl har vundet. Men straffen har været mild i forhold til brøden, alt for mild, om end din ryg endnu er

stribet af svøben og dit bryst såret af cilicen. Thi syndens sår er dybere end klostertugtens. – Jeg har hørt dine bønner og de slag, som du har givet dig," vedblev han. "Din anger har glædet mig, og den har været et velbehageligt offer for den alvidendes øje. Men din bodstid er endnu ikke til ende, og jeg kan ikke absolvere dig i de hellige navne."

En let gysen gik igennem den forpinte munks legeme, men han bevægede ikke en mine i det tungsindige ansigt.

"Min søn, kirken er streng imod dem, som falder fra dens hellige bud, thi den, som elsker sit barn, tugter det; men den er nådig mod den tilbagevendende synder. Lad mig stille dig dit affald for øje, at du kan påskønne den store nåde, dig er vederfaret."

Subprioren tav et øjeblik. Derpå vedblev han med strengere stemme:

"Du var et barn, uden hjem, uden frænder, forladt og forskudt. Din fader var dræbt på kongens befaling. Han var myrdet, lovløst, ugudeligt af den, som handler lovløst og ugudeligt med disse usalige lande, og hvis blod en gang vil betale hans misgerninger. Din faders blod skriger endnu til Himlen, hans sjæl vandrer endnu i skærsilden og kan ikke udfris, hans legeme hviler i hedensk jord mellem dyrenes ådsler. – Dette var al den fædrearv, som kongen havde ladet dig tilbage, der fra fødslen var en adelsmand. Du kunne have indtaget en plads blandt landets første ungdom, – og nu var du udstødt under trællene.

Kirken åbnede sine milde arme for den frænde- og venneløse, den tog dig i sit kærlige skød, den fødte og klædte og

opdrog dig, af Guds store nåde og barmhjertighed, den skænkede dig indvielsen til det helligste kald.

Du blev optaget blandt de første, og forbryderens navn blev ikke overført på den skyldfrie; thi ihvorvel kongen havde ladet din fader myrde, havde han hyklet retfærdighed, som de onde og skalke undertiden gør. Han havde forvansket sandhed og lov, og din fader var dømt som en æreløs tyv. Hans navn var en skændsel og en forbandelse. Så vidt går kun en konges forfølgelse."

Subprioren gjorde mellem hver sætning en standsning for at give sine giftige ord tid til at æde sig ind i den sønderknustes hjerte.

"Kirken blev din moder, thi den, som havde båret dig under sit hjerte, var fortæret af sorg og kummer, hun gik i graven med fortvivlelse, og lukkede sine øjne med forbandelse over sin og sin ægtefælles morder."

"Kirken blev din moder. Men har du lønnet den for dens store nåde og kærlighed?"

"Du har ladet dig forlokke af synden, og dine tanker vendte sig fra Gud til de jordiske lyster. Dine ord og de hellige ord, som din mund skulle udtale, er blevet en gudsbespottelse; thi det nytter intet at have salmen i munden, når man har fordærvelsen i grunden. Du har gjort bønner til Gud den alvidende, men i dit hjerte har du tænkt på last og på dårskab. Dine drømme har været skammelige, og din mund har udsagt, hvad der foregøglede den sovende. Og den onde og slette kvinde Dyveke, hun, som drev forargelsen og frækheden til det yderste, om hende har du drømt, vågende og i søvne, og hendes

forhadte og foragtede navn har været dig kærere end Guds moders elskede og dyrebare navn."

"Og omsider ramte straffen hende, den svage kvinde, som havde ladet sig forlokke af den, der er det ondes ophav og forfærdelsens konge i dette land, han, som forvoldte hendes pinefulde død. *Han* skal en gang være ansvarlig på Dommens dag for hendes sjæl, som skal pines, indtil han er kaldet for Guds trone. Men *du*! Dine syndefulde tilbøjeligheder var ikke udslukkede med det skammelige afgudsbilledes tilintetgørelse. Syndige, som dine tanker var, overførte du dem på livløse, men utugtige billeder, som Satan har bragt i verden for at ængste og friste de skrøbelige til syndige lyster. Dine øjne vendtes fra Guds moders hellige åsyn til utugtighedens fostre, og du holdt Djævelens gudstjeneste på samme tid, som vi andre lovsang Herren og Frelseren. Denne malede syndens pagt mellem dig og mørkhedens fyrste, har du båret på dit legeme, disse skammelige og syndefulde afbildninger af en verdens laster, som du skulle være fremmed for efter dit kald, har sysselsat dine timer, og du har tilbedet Djævelen i Guds hellige hus! Ve dig! Det har du gjort!"

Den unge munk var sunket på knæ ved døren. Han holdt hænderne for ansigtet og hulkede højt. Prioren lagde sin hånd på hans hoved.

"For oprigtig anger vil nådens porte omsider oplades," sagde han. "Våg og bed, min søn. Jeg skal våge og bede med dig."

"Min fader!" stammede Otto, og trykkede hans hånd til sine læber.

"Min søn, glem ikke, at streng tavshed hører til den bod, som kirken har pålagt dig til din sjæls frelse. Før du er løst fra dens

straf, før vil din tunge ikke løses til pris og lovsang; thi Djævelen har besat dig. Og når du taler, vil Djævelen tale gennem din mund og bringe ny synd på din sjæl. Gå, min søn, gå tilbage til bodskapellet. Lad de ord, som jeg har talt til dig i denne stund, trænge ind i din sjæls dyb. Våg og fast og bed, anråb de hellige, at de vil vise nåde imod dig og lade kundskabens lys falde i din sjæls mørke. Den, som leder, han skal finde, den, som beder, ham skal gives, den, som banker, for ham skal der oplades."

"Fæst dit sind på din fader, og overvej hans ulykkelige endeligt i din ensomhed. Bed, at der må gives dig et varsel og et tegn, hvorledes du kan fri hans sjæl af Skærsildens flammer, som den endnu vandrer i, hvordan du kan forsone dette mord, som endnu råber til Himlen fra en skændet grav."

"Fæst din sjæls tanke på hende, som bar dig i sit skød og fødte dig med smerte, som døde i fortvivlelse, og hvis sidste suk var en forbandelse. Bed, at det må åbenbares for dig, hvad den jamrende sjæl venter af dig til sin frelse."

"Bed, at din bodstid må være til ende, og at freden og forsoningen atter må vende tilbage i dit hjerte, som er renset for ugudelighedens besmittelse."

"Bed, min søn, at Gud Herren vil vælge et redskab til at lade dig erfare hans vilje, og lade dig se den vej, du skal vandre for at komme af jordens jammerdal til lyksaligheden hisset, ... gik end denne vej gennem ildens luer og krigens bulder, gik den end over lig og måtte købes med forfærdelse. Gå, min søn, og lad dine bønner intet øjeblik standse, og du skal blive bønhørt. Snart vil der blive givet dig det varsel og det tegn, som du beder om, thi nåden er stor. Snart er timen kommet, med de helliges bistand!"

Subprioren lagde begge hænder på den knælendes hoved, og mumlede en latinsk bøn.

Da han havde udtalt Amen, stod Otto langsomt op, kyssede endnu en gang sin foresattes hånd og forlod cellen lige så lydløst, som han var kommet, med svage og vaklende skridt.

Subprioren blev stående og stirrede på døren, som munken var gået igennem. Hans ansigt udtrykkede en flygtig medlidenhed med den unge mand, hvis dage åbenbart var talte. Thi den strenge disciplin havde fortæret den sidste kraft, som mange og voldsomme, gode og onde, men bestandig modstridende lidenskaber havde sparet i et legeme, der var svagt og skrøbeligt fra barndommen, og svækket end mere ved overdrevne andagtsøvelser og sindsforvirrende grublerier. Men denne tanke fik næppe tid til at komme til klarhed. Prioren strøg sig med hånden over panden som for at forjage den sidste skygge af medlidenhed med dette offer for skumle hensigter, som skulle befordre lysets herlighed og den sande kristne kirkes grundfæstelse. Og da broder Martin et øjeblik efter trådte ind i cellen, havde den høje gejstlige herres ansigt atter antaget sit sædvanlige rolige, alvorlige, men dog gemytlige udtryk, som havde gjort denne mand til en yndet skriftefader og givet ham et stort ry i hele staden for at være en undtagelse fra de almindelige gejstlige, der, som vi ved, ikke stod i den bedste anseelse blandt folket for dyd og gudsfrygt.

Døren åbnedes og Martin trådte ind.

"I forstår at afrette jagthunde, højærværdige," sagde han med sit poliske smil. "Hellige sved, hvor er han nu myg og underdanig."

"Jeg ville, at I var det samme, Martin. Lad eder ikke forlede til at tro, at al tale er eder tilladt, fordi vi bærer over med eder for eders tjenesters skyld."

Munken tav forbløffet og kløede sig bag øret.

"Martin, I har kigget for dybt i kruset i aften; men jeg vil skrive det på omstændighedernes regning og ikke gøre eder bebrejdelser derfor. Sov rusen ud til i morgen, thi legemet spejles i glasset, og sindet i øllet. Om aften en bjørn, og om morgen en skudt ørn, det båder kun lidet. Vil I komme højere i kirken, da må I aflægge denne last, thi drikkere blive stympere deres livstid. Gå til sengs, i morgen er en vigtig dag. Og går den lykkelig til ende, vil jeg glemme, hvad jeg har set og hørt i denne aften."

"Højærværdige," sagde Martin slukøret, "jeg beder eder at bære over med min tjenesteiver; havde den ikke været, da havde jeg vist nok ikke taget overmålet; thi ingen kan sige med rette, at jeg egentlig har nogen ganning eller tilbøjelighed til drik. Jeg hørte hvad I talte nys til Otto, og det glædede mig såre, thi det er, som folk siger i staden, der er ingen, der kan tale en synder til som I, højærværdige."

"Vi er alle syndere, Martin, og skal ikke hovmode os over hverandre. *Vale*, min søn. Det er sent på natten, men sen sengetid er bedre end slet ingen."

Subprioren gjorde en afskedigende bevægelse med hånden, og munken forlod ham med en ærbødig hilsen.

Inden Martin søgte sin hårde seng i sin egen celle, sneg han sig ned i bodskapellet under kirken for at se, hvad Otto tog sig for.

Det var bælgmørkt i denne store, underjordiske hal, som strakte sine lave hvælvinger hen under klosterkirken. I den ene ende stod et plumpt alter med den korsfæstedes billede udhugget i træ. En lampe brændte foran alteret, dens døsige skin strakte kun i en ringe omkreds, og var ikke i stand til at oplyse de skimlede vægge, som dryppede af fugtighed. Den øvrige del lå i tæt mørke. En gravluft slog ham sin kulde i møde.

Martin standsede bag en pille, og det varede nogle øjeblikke, inden hans øjne kunne skelne nogen genstand med tydelighed. Omsider opdagede han den, han søgte.

Foran alteret lå Otto, knælende på det nederste trin, med hånden støttet imod kanten af alteret for ikke at segne omkuld af udmattelse. Hans kappe stod åben for brystet, som var hudflettet af den stride hårdugsskjorte. Ved foden af alteret lå svøben, hvormed han nylig havde tildelt sig det fastsatte antal slag. Hans læber bevægedes hurtigt, men intet ord undslap dem, kun en sagte, halvt hviskende, halvt mumlende lyd gik gennem den store hvælving. Med den anden hånd tørrede han den kolde sved af ansigtet, hvis træk var forstyrrede og vilde. Af og til fo'r en isnende kulde gennem det skrøbelige legeme, hånden støttede endnu mere krampagtig imod alteret, og uvilkårligt udstødte den på sjæl og legeme pinte et dybt suk, og løftede de hudflettede skuldre et smerteligt træk.

Martin betragtede sin staldbroder med et veltilfreds smil. Den ynkelige skikkelse rørte ham ikke, det fortvivlede og vanvittige udtryk forfærdede ham ikke. Kold og udeltagende vendte han sig om, og forlod kapellet lige så stille, som han havde betrådt det.

Da han kom uden for, og steg op ad trappen fra denne grav, nynnede han en drikkevise.

"Månen holdes så højt i ære,
        men det er så sin sag,
fuld den kun en gang hver måned kan være,
        men jeg hver evige dag.

Da måtte Fanden være måne. Det er ikke al højhed, der er værd at eftertragte … Men han dernede, han kan nyttes, hvad øjeblik det skal være, det ser jeg nok. Og når i morgen alt er klart, som det skal være, og de er i fuld gang med økser og knive, og det må gå, som jeg venter, så vil jeg hente ham op og sætte ham på sporet. Og det vil næppe gøres nødigt at sige hallo til ham, han jager uden det.

Falken flyver i skyen op,
        hallo, hallo, hallo,
ræven skal vare sin lumske krop …

Jeg er ret kommet i syngehjørnet i dag. Men, hellige sved, jeg har vel kunnet få munden på gang, siden jeg har vrælet fra morgen til aften, så at jeg nu er så hæs som en krage.

Den skønne, livlige spillekunst,
den gør hos kvindekønnet gunst …

Det er en lystig vise efter mit hoved, den handler om fruentimmer. Den går på den samme tone, som den sang:

Hvad skal bonden med mer i bo,
foruden to øksne og en ko …

Men det er bedst at gemme sangen, til vi kan synge Halleluja. Ak ja, det skal give gode tider, om alt lykkes. Og måtte jeg så indrette almanakken derefter, så skulle hver dag være frimandag."

Broder Martin kastede sig på sit hårde leje og tildækkede sig med uldtæpperne. Og snart sov han lige så trygt som alle klostrets øvrige beboere, med undtagelse af Otto, der fortsatte sit spøgelsesagtige liv under jorden til den lyse morgenstund.

20. Den skotske fejde

Den lystighed, der havde fundet sted dagen i for vejen, var om tirsdagen genstand for soldaternes samtaler, og både i det skotske herberg og hos de tyske landsknægte talte man ikke om andet end om de bægre, som var tømte, de viser, som var sunget, og de penge, der var tabt i spil.

Broder Martin, som havde udsovet sviren, besøgte tidligt Johan Skotte for at aflægge sin tak til denne gæstfrie mand og underrette sig om, hvordan han og hans kære hustru befandt sig efter aftenens lystighed. At han ikke gik gennem gæstestuen, da han atter ville forlade huset, uden at tiltale de brave skotter, som han i går havde drukket broderskab med, faldt af sig selv, og at dette gav anledning til, at han ville gøre dem en ringe gengæld, og vise dem den artighed at byde dem en kande emmike-øl, var ganske naturligt. Men vejret var for smukt til at drikke i den mørke gæstestue. Solen skinnede i dag så klart, som det var midsommer, og ihvorvel det endnu var i februar måned, kunne man godt gøre sig en glad dag i det frie, når man var mellem brave skotter, som ikke frygtede for luften, og ikke blandt forkælede tyskere, der ingen ting kunne tåle og altid krøb bag ovnen.

Bord og bænke blev sat uden for huset, under de to bladløse lindetræer, der om sommeren dannede en grøn hvælving over husets tag, men nu vidnede imod den årstid, man ville fremkalde. Skotterne tog plads om bordet, og snart var scenen ikke meget forskellig fra den foregående aftens, thi Martin var en rundhåndet vært, ja endog da han forlod dem, for at vare på

gudstjenesten, som han sagde, svigtede han ikke gæstfrihedens pligt, men efterlod dem adskillige kander øl i arv, som de skulle fortære til hans minni.

Fra det skotske herberg gik han til landsknægtenes kvarter for at vise dem den samme høflighed og se til sine venner blandt tyskerne. Han fortalte dem, at skotterne allerede holdt sig lystige uden for herberget i Skindergaden, som om det var midsommers, og at de havde spottet tyskerne i deres kaudervælske sprog, der lød som hundegøen og ikke som et menneskeligt tungemål. De sagde om dem, at de havde nok en tørstig lever, men svage hoveder, nu lå de hjemme på bænkehalmen og spyede, thi en tysk landsknægt kunne ikke tåle så meget som en skotsk kvinde.

Tyskerne blev varme i hovedet over denne tale, og de begyndte at sværge og bande med hidsige eder, De svor, at de ville tilintetgøre alle de skotter, der var i verden, og når det var gjort, ville de drage til Skotland og kaste dem, der var hjemme, i stranden. Thi det var en skam, at der skulle høres andet mål over hele jordens kreds end tysk, som var det sprog, Gud Herren havde talt, da han havde skabt verden, og som vore første forældre havde talt i Paradiset, hvad hver mand vidste. Men uagtet de var meget vrede, ville det næppe være lykkedes broder Martin at drive dem til at forlade deres kvarter for at kræve skotterne til regnskab for deres dristige tale. Thi dels var mandstugten streng iblandt dem, og dels vidste de af erfaring, at skotterne sloges som fortvivlede, når man kom dem for nær, og havde en ualmindelig færdighed i at bruge deres korte sværd i håndgemæng, hvortil tyskernes lange degener ikke var så skikkede.

Men skæbnen begunstigede broder Martins vaklende plan. En tysk soldat gik hændelsesvis gennem Skindergaden og forbi det skotske herberg, just som soldaterne tømte det sidste krus, munken havde efterladt dem. Skotterne spærrede næsten hele den smalle gade, og landsknægten kunne ikke komme igennem uden at geråde i nær berørelse med Mac-Ivors svende. Det kom til mundhuggeri mellem dem, den ene beskyldte den anden for at have været den fornærmende, og nu behøvedes kun en liden gnist for at bringe det til fyr og flamme.

"Lad ham løbe," sagde en af skotterne til de andre, "ser I ikke, at hjertet er sunket ham i bukserne."

"Så ved jeg dog, hvor det er," sagde tyskeren. "Men I løber med eders hjerte i halsen, fordi I ikke har råd til at gå med bukser."

"Død og djævel, tør I sige det til en skotsk adelsmand!"

"Donner und Hagel, det tør jeg. Og eders adelskab er vel ikke ældre, end at eders moder løb om og spåede, da eders fader blev hængt for at have stjålet høns af herremandens hønsehus."

Flere tyskere var kommet til, de samledes om deres landsmand, der brugte munden så vel, at tålmodigheden omsider forgik skotterne, og en gav ham en ørefigen. Landsknægten slog igen, og i samme øjeblik var dolkene dragne, og tyskeren havde fået et betydeligt sår i ansigtet. Blødende og råbende søgte han til sine landsmænds kvarter for at få undsætning, fulgt at skotternes hånlatter.

Broder Martin havde næsten opgivet håbet om at få landsknægtene ægget til at angribe. Men da den sårede landsknægt kom løbende, fulgt af de få tyskere, som havde været til stede ved denne kiv, og de klagede højt over den vold,

der var gjort dem, og den spot, der var vist deres nation, var det ham ikke vanskeligt at styre dem, hvorhen han ville.

"Det er skammeligt, det bør hævnes," råbte han.

"Ja, ja! Det bør hævnes!"

"De bukseløse slyngler! De tatere! De tør vove at slå en tysk soldat! En landsknægt!"

"De slyngler! De tatere!" råbte soldaterne.

"Det ville være en evig skam, om I tålte det."

"Vi tåler det ikke! Vi tåler det ikke!"

"Op! Afsted! En memme den, som bli'er tilbage!"

"Af sted! Efter skotterne! Til det skotske herberg!"

"Ja, til herberget! Det skal de undgælde med deres hjerteblod."

"Det skal de bløde for!"

"Afsted! Hug skotterne ned! Hævn for Germanien!"

Og under vilde brøl styrtede soldaterne gennem gaderne til det skotske herberg.

"Landsknægte herud! Mod skotterne! For Tyskland!" brølede de, og overalt styrtede tyske soldater ud af husene og forenede sig med skaren, der voksede med samme hurtighed som en snelavine, der ruller ned af et bjerg. –

I den tidlige morgenstund havde nogle tyske soldater begivet sig ud til Hans Knaps have, de ønskede at fortsætte sviren fra fri-mandag med de penge, som de havde vundet i terningespil fra deres mindre heldige kammerater, og de havde valgt dette fraliggende herberg for at være uforstyrrede, da det nok kunne hænde sig, at deres kaptajner ville besøge herbergerne i staden denne morgen, for at forvisse sig om, at alt var i den vante orden igen.

Broder Martins beretninger om skotternes forhånelser imod den tyske nation stod dem endnu for hovedet, og næsten ethvert krus, de tømte, var ledsaget af en skål på Skotlands og alle skotters undergang. At man ikke glemte at aflægge eder på, at det skotske herberg skulle blive jævnet med jorden, og at ikke en af dets beboere skulle blive sparet, falder af sig selv.

Anna var beskæftiget i køkkenet med huslig gerning. Hun stræbte samvittighedsfuldt at opfylde enhver pligt, som kunne páligge en datter af huset, og herved havde hun efterhånden erhvervet sig en overvægt, både over sin svage plejefader og over sin vredladne plejemoder, så at de lod hende følge sin egen vilje i mange stykker og ikke stillede større fordringer til hende end de, hun af sig selv opfyldte.

Disse vedholdende udfald imod skotterne trængte endelig til Annas øre og afdrog hendes opmærksomhed fra den genstand, der beskæftigede hende. Hun lyttede, og da hun af tyskernes heftighed måtte formode, at denne tilintetgørelse af det skotske herberg med alt hvad det indeholdt, ville blive udført, så snart de havde tømt det sidste bæger og forladt huset, greb angsten hende for den, som uafladeligt var i hendes tanker.

Hun måtte underrette ham om den fare, som truede ham og der vel var lige så stor som den, kongens unåde udsatte ham for; hun måtte røbe disse skammelige anslag, som Forsynet havde ladet hende erfare for ved hendes hånd at frelse den, hun elskede så inderligt.

"Alle gode helgener være lovede," sagde hun bevæget. "Mit liv skal da ikke være spildt og unyttigt!"

Hurtigt løb hun op på sit lille kammer, kastede sin kappe og sit regnklæde om sig, skjulte under sin kåbe den kappe og hat,

som Klavs Daa havde bedt hende at gemme og som nu måtte beskytte ham bedre, i det mindste imod tyskerne, end nogen som helst skotsk kappe og hue, og sneg sig sagte ud af huset.

Aslak stod uden for køkkendøren og kløvede brænde. Anna gav ham et tegn til at følge sig, og løb som en jaget hind igennem haven til lunden ved kapellet. Her standsede hun først. Den norske kæmpe fulgte hende med lange skridt.

"Aslak," sagde hun, og hendes bryst bevægedes voldsomt, både af angsten og af det hurtige løb, "kære Aslak! Nu kan du frelse mere end mit liv, om du vil. Kan jeg ikke stole på dig? Vil du ikke nok vove noget for min skyld?"

Kæmpen plirrede med øjnene og gjorde en grimasse, han var rørt. Han lagde hånden på hjertet og nikkede.

"Ikke sandt, Aslak! Du vil nok frelse ham?"

"Ham?" sagde Elefanten med sin hæse stemme. "Ham?"

Og han gjorde atter en uforklarlig grimasse.

"For min skyld, kære Aslak! Når jeg beder dig så bønligt derom. Når det kan frelse *mig* fra fortvivlelse?"

Aslak greb hendes hånd som for at drage hende med sig og nikkede gentagne gange med plirrende øjne; han var beredt til alt.

"Jeg vidste, at jeg kunne stole på dig," sagde Anna og trykkede hans store, hårde hånd. "Du er mig en tro og ærlig ven, Aslak. Helgene vil lønne dig derfor! Kom, vi må til staden, inden nogen kan savne os."

Hun gik hurtigt gennem lunden og nåede ad en omvej stien, som løb langs med bakken uden om staden, til Nørreport. Den korte vej over marken til Østerport turde hun ikke vælge af frygt for, at landsknægtene skulle se hende forlade huset og mærke

uråd. Da hun havde nået buskene ved omdrejningen af stien, og ikke mere kunne ses fra haven ved hendes faders hus, løb hun så hurtigt som hun kunne, og Aslak var næppe med sit elefanttrav i stand til at følge den lette hind.

De nåede åndeløse det sted imellem Øster- og Nørreport, hvor den gamle Røde-bro havde stået. Aslak standsede Anna og sagde, med sin sædvanlige kluklatter: "Aslak kender genvejen til staden igennem vandet. Han kan bære eder over graven."

I det samme bar vinden et højt råb af mange stemmer fra staden. Det var de tyske soldater, som skrigende løb til deres landsmænds kvarterer for at kalde dem til våben imod skotterne.

Anna sank næsten i knæ ved at høre dette skrig, som straks døde hen. Hun kastede øjet hen ad den lange vej til Nørreport, og derfra på den dybe grav, som indelukkede staden. Det gøs i hende.

"Kan du, så bær mig," sagde hun hviskende. Aslak greb hende som et barn på armen. Hun slog sin arm om hans hals for ikke at tabe ligevægten, og hældede sit bryst til kæmpens kind, mens hun lukkede øjnene for ikke at se den farefulde vej, de skulle tilbagelægge.

I Elefantens sløve, sindssvækkede udtryk kom et glimt af noget højere, han løftede hovedet og så stolt om sig, som om han ville kalde hele naturen til vidne om sin lykke. Og med langsomme og sikre skridt bar han Anna over graven. Med et dybt suk skilte han sig ved sin byrde efter at have løftet hende over det gamle gitter, der endnu stod på den anden side, som den sidste rest af den gamle Røde-bro. Derpå steg han selv bag efter over gitteret.

Anna ilede over den lave vold, igennem de smalle gader og stod snart med sin ledsager uden for det skotske herberg. –

Alt var roligt. Soldaterne lo og drak og sang uden for på gaden under de bladløse lindetræer, dørene stod vidt åbne og man så ind i garkøkkenet indenfor, hvor moer Skottes var i færd med at lave soldaterne mad ved skorstenen. –

Anna skammede sig næsten over sin angst ved at se den dybe fred, som herskede der, hvor hun havde drømt om krig og blodsudgydelse. Men et blik igennem døren på Elsebeths ansigt, som endnu ikke var gået hende af minde, vakte på ny hendes mistanke, thi denne kvinde tiltroede hun alt ondt, og hvor hun var hjemme, der kunne næppe være nogen sikkerhed. Ubestemt så hun sig om. En mand i en kappe drejede om hjørnet. Da han så hende, standsede han og slog kappen op over ansigtet. Anna forskrækkedes. Det kunne jo være en landsknægt. Hurtigt fattede hun en beslutning, og fulgt af Aslak skred hun ind i køkkenet.

"Hvorhen?" spurgte moer Skottes vredladent. "Hvad vil I?"

"Bor her ikke en ven af den skotske høvding?" spurgte Anna frygtsom.

"Hvad kommer mig andres venner ved? Jeg har nok med at skøtte mine egne uvenner."

"Jeg har bud at bringe til herren," sagde Anna, som var bange for denne hæslige kvinde.

"Er det herr Klavs Daa, I vil tale med?" sagde Elsebeth med forstilt ligegyldighed. Hun ville nytte lejligheden til at få sin tvivl stadfæstet.

Anna blegnede ved at høre dette navn udtalt på dette sted. Men hun svarede hurtigt: "Hvad herren hedder, ved jeg ej, men

jeg skal bringe bud til Mac-Ivors gæst, som er her i herberget."

Elsebeth vendte sig fortrædelig fra hende, og mumlede med en arrig stemme: "Oven på kan I finde ham, døren til venstre, sidst i gangen. Men I gør bedst i at se til, I tøfler lidt hurtigt af sted igen, thi mit hus er intet hus for *sådanne* tildækkede jomfruer, og dette herberg er et anstændigt herberg, kan jeg lade eder vide, og intet tilhold for soldatertøjter."

Dybt rødmende, uagtet regnklædet dækkede hende, steg Anna op ad den gamle og skrøbelige trappe og nåede den betegnede dør. Hun bankede sagte og frygtsomt på. Døren blev åbnet, og Klavs Daa stod på tærsklen med en skotsk hue trykket dybt ned i panden. Da han så det tilslørede fruentimmer, trådte han et skridt tilbage af forundring, og betragtede hende.

Anna trådte over dørtærsklen. "Hvad I end vil tænke om mig, ædle herre, jeg må tale med eder!" sagde hun hurtigt og med bævende stemme.

"Anna!" udbrød Klavs Daa overrasket.

Aslak ville følge hende, men døren blev lukket foran ham. Han betænkte sig et øjeblik, men da den ikke blev åbnet igen, satte han sig på en lille bænk, som stod i en af vinduesfordybningerne på gangen, og blev tålmodigt siddende med øjnene stift fæstede på den dør, som han havde set Anna gå igennem. –

Næppe havde Anna forladt køkkenet, før en mand ilsomt trådte ind og så sig om.

Han havde slået kappen tæt op over ørene, hvorved både hans ansigt og hans stemme var formummede.

Elsebeth Skottes rørte i gryden med sin store slev. Manden greb hendes arm og sagde hurtigt: "Var her ikke en pige nys?"

"Det er ikke let at kende piger nu om stunder, da jomfruer og glas tit står i fare," sagde Elsebeth trevent og vendte sig fra ham. "Den må have losøjne, som kan kende en jomfru."

"Hvor gik hun hen?"

"Ja, spørg hende ad, om I finder hende," svarede moer Skottes.

"Elsebeth Bagers," sagde manden, "svar på, hvad jeg spørger om, hvis I vil eders eget vel."

Ved at høre sit gamle navn vendte den forhenværende spåkvinde sig om, så hurtigt som om hun var blevet stukket af en snog.

"Jeg hedder moer Skottes."

"Gammel vane bider bedst. Hvor gik pigen hen? Svar mig på stand!"

"Jeg ved ikke. Jeg tror op til en fremmed herre, som bor ovenpå hos den skotske kaptajn," sagde Elsebeth, som imod sin vilje lod sig beherske af mandens bydende væsen.

"En fremmed herre! Ha! Hvem er han? Gik hun til ham? Hvor er han? Hvad hedder han?"

"Jeg ved ikke, hvad han hedder. Sligt bryder jeg mig ikke om."

"Snak, I ved det. Eller I formoder det, siden I har givet ham hus. Lige meget. Sig, hvad I tænker derom."

"Tanker er toldfri," mumlede Elsebeth ærgerlig, og vedblev at røre i gryden.

"Svar, eller det koster eders hals," sagde manden forbitret.

"Min hals?" sagde spåkvinden, som også blev heftig over den ubekendtes trussel. "Vil I overfalde og myrde ærlige og fredelige folk, som svarer bispen skat, og bor og bygger på kirkens grund? I stratenrøver! Min mand skal kaste eder ud på eders

hårde hals, I stimand! Jeg skal lade de skotske soldater kaste eder ud på gaden, I manddraber!" råbte hun og løftede sleven.

Manden trådte hen til Elsebeth, og sagde hende nogle ord i øret. Moer Skottes tabte sleven af hånden.

"Svar på mine spørgsmål, og ikke et ord mere. Hvem er den fremmede herre?"

"Jeg tror, at det er herr Klavs Daa," sagde Elsebeth med sagte stemme.

"Klavs Daa? – Klavs Daa!"

Dette udråb blev gjort med en stemme, som det er umuligt at beskrive.

"I tror, at det er Klavs Daa? Taler I sandt, og er det ham, da skal I ikke have givet mig denne efterretning omsonst," sagde manden. "Og hun er hos ham? Det ved I vist?"

"Ja. Hun spurgte i det mindste efter ham."

"Ha! Nu er min tid kommet!" mumlede han. "Nu er *min* tid kommet! – Hvor er han? Svar tydeligt og bestemt."

"Oven på. Den sidste dør til venstre i gangen, det er hans kammer."

"Er der noget kammer ved siden af?"

"Ja, der er mit fadeburskammer," sagde moer Skottes langsomt og trevent. "Men der har ingen noget at gøre. Der kan ingen bo."

"Giv mig nøglen! ... Giv mig nøglen, siger jeg. Er I døv?"

Elsebeth rodede i lommen blandt sine nøgler og fremtrak langsomt en, som hun rakte ham med tegn på uvilje.

"Om I røber, at jeg er her, da er I forloren," sagde den formummede mand truende og med eftertryk, idet han hurtigt forlod køkkenet og steg op ad trappen.

Elsebeth så efter ham med indædt harme og truede med hånden.

"Giv Djævlen en finger, og han har den hele hånd," mumlede hun. "Røbe ham? Det skal jeg vel have ondt ved, så tilhyllet som han var. Men af hvad surdej han er, det ved jeg desværre. De ... Man tør ikke en gang hviske deres navn i skorstenen. De djævle! Der gives ikke værre ulve! Tjen dem én gang, og man hører Helvede til for sin livstid." –

Manden i kappen gik hurtigt og med lette skridt hen ad gangen imod den angivne dør. Da han så Aslak, som sad lige over for, i en halvt sovende stilling, standsede han et øjeblik; men han gik straks videre, åbnede hurtigt døren ved siden af Klavs Daas, og trak den til efter sig.

Aslak sank atter hen i den stumpe sløvhed, hvoraf han for et øjeblik var blevet vækket ved den fremmedes komme. –

Anna havde under hjertebanken meddelt Klavs Daa årsagen til hendes komme og berettet, hvad hun vidste om de tyske landsknægtes anslag mod beboerne af det skotske herberg. At der nogle øjeblikke i forvejen havde fundet slagsmål sted mellem nogle landsknægte og skotterne uden for herberget, havde han hørt uden at ænse det videre; thi at soldater sloges, var intet nyt. Men i forbindelse med Annas beretning fik dette slagsmål betydning og kunne drage følger efter sig, der var uberegnelige.

"Jeg vil opsøge Mac-Ivor," sagde Klavs Daa, "han er i sit kammer, han vil vide, hvad han har at gøre for at være på sin post imod et overfald og for at holde styr på sine soldater."

Men Anna bad og bønfaldt ham om at forlade herberget, mens det var tid.

"Uden at vare den ad, som jeg skylder min frelse? Det kan du ikke mene," sagde Klavs Daa. "Det er umuligt, Anna. Og hvor er jeg sikrere end her, blandt de brave skotter?"

Anna tav. Klavs Daa ville forlade kammeret.

"Ædle herre," sagde Anna, "spot ikke en stakkels pige for hendes anelsers skyld, men jeg er angst for eder. Og jeg tror ikke, at den skotske kappe er den, I bedst kan bære. Tag eders egen kappe igen, som I gav mig i gemme, og spot mig ikke for min frygt, men bær den for min bøns skyld. Thi kom I noget til, jeg overlevede det ikke."

"Spotte dig?" sagde Klavs Daa. "Hvor kunne det falde mig ind at spotte den, som ængster sig for min skæbne. Du er en trofast sjæl, Anna, af dem, som der kun gives få af ... Tro mig, pige, jeg påskønner det, og er dig taknemmelig ... af mit ganske hjerte."

"O, herre, hvor I er god og venlig imod mig," sagde Anna bevæget og med foldede hænder.

Disse simple ord rørte Klavs Daa. Et ædelt hjerte lå afsløret for ham, og han tydede dets indhold med et eneste blik. Han ville sige nogle ord, men standsede, thi alt, hvad han kunne sige, forekom ham for ringe og ubetydeligt. Anna hævede rødmende øjnene fra gulvet. Klavs Daa så hende ind i de trofaste øjne, og Anna slog dem ikke ned, thi i dette øjeblik tænkte hun kun på hans frelse. Han tog hendes hånd, drog hende sagte hen til sig, hun gled næsten i hans arme, og deres læber mødtes ...

Anna rev sig forskrækket og højt rødmende ud af hans arme. Klavs Daa slap hende og udstødte et suk.

"Bliv," sagde han, idet han kastede sin egen kappe om sig, og trykkede sin hat fast på hovedet, "jeg vil advare den skotske

kaptajn. Og når det er gjort, og der ingen fare truer ham, som jeg kan afværge, vil jeg komme tilbage og bringe dig til din faders hus ... så sikkert, som jeg var din broder."

"Og I vil udsætte eder for kongens vrede!" udbrød Anna forskrækket. "I vil vise eder åbenlyst?"

"Du har ret, Anna, du er betænksommere end jeg. Når jeg kommer igen, vil vi tale om, hvad jeg skal gøre, nu må jeg sørge for min redningsmand. Men jeg låser for dig, thi blandt soldater tør du ikke blive for åbne døre, om jeg end ikke er mange skridt borte. Jeg er her straks igen."

Klavs Daa forlod hurtigt kammeret og låsede døren efter sig. Da han så den besynderlige figur, som en gang havde hjulpet ham imod Ole Skaaning, fattede han straks, at han måtte være Annas ledsager. Han pegede på døren og sagde: "Pas godt på, og lad ingen komme ind."

Aslak nikkede, han havde kendt den riddersmand igen, der havde givet ham den stump kæde, som Anna fik af ham og siden den tid bestandig bar på sit bryst.

Klavs Daa gik til Mac-Ivors dør. Men høvidsmandens kammer var tomt. Af soldaterne erfor han, at kaptajnen var gået hen til stadens arkelihus for at bivåne skuet over nogle nye våben. Han bad dem at hente ham snarest muligt, da han måtte tale med ham i en vigtig anledning. Men uagtet man blot behøvede at gå ned ad Skindergaden og igennem Klosterstræde for at nå arkelihuset, som lå på det daværende og nuværende hjørne af de gamle gader Vimmelskaftet og Hyskenstræde – der, hvor i vore dage Løveapoteket er –, kunne han dog ikke gøre begribeligt, hvor de skulle søge deres høvidsmand.

Klavs Daa betænkte sig et øjeblik. Faren ved at forlade herberget var han ingenlunde blind for; men han havde lagt mærke til de skotske soldaters oprørte stemning og turde ikke opsætte at advare Mac-Ivor. Der var kun et kort stykke fra herberget til arkelihuset, strædet forbi klostret var kun lidet besøgt, og ingen af kongens tilhængere eller drabanter kunne han vente at træffe i magistratens våbenhus, hvor han heller ikke behøvede at lade sig se. Han kastede en stor skotsk soldaterkappe om sin egen kortere, som han havde taget på for at føje Anna, trykkede hatten ned over øjnene og gik hurtigt bort. –

Den formummede mand havde i sit skjul iagttaget Klavs Daas bortgang og hørt ham forsigtigt låse døren af efter sig og derefter forlade herberget.

Han så sig om i det halvmørke fadeburskammer. En dør satte det i forbindelse med den stue, Klavs Daa nylig havde forladt. Igennem en sprække kunne han se Anna, med foldede hænder og panden støttet imod vinduesposten, som om hun var hensunken i bøn eller i dybe tanker. Han betragtede hende nogle øjeblikke ufravendt, mens hans ansigt antog et hånligt udtryk. Med dolken, som han borede ind i dørkarmen, lykkedes det ham at kaste den krog af, som lukkede døren, han stødte til den, og stod pludselig lige for Anna, som blev forfærdet ved at se en mand træde ind, da hun mindst havde ventet det.

"Nå, min knibske skønhed," sagde manden i kappen spottende, "vi to søger altså til samme kro. Det skal blive et lystigt liv."

Hendes første bevægelse var at løbe til den dør, Klavs Daa havde lukket. Men hun var ikke i stand til at åbne den. Hun fo'r

til vinduet, men det var spigret fast for at spare hængslerne, eller fordi det var for skrøbeligt til at åbnes.

Manden gik hen til døren ud til gangen, stak sin dolk ind i krampen, hvormed den kunne tillukkes indvendig, og dannede deraf et lukke, der holdt lige så godt som nogen lås. Da han havde fuldbragt dette, vendte han sig om til Anna.

"Se så! Lad os nu gøre os magelige, min putte. Tag du regnklædet og kåben af, så lægger jeg min kappe; thi her bliver vi ikke forstyrrede for det første."

Anna rørte sig ikke. Manden rev regnklædet til side af hendes hoved og tog kåben af hendes skuldre. Derpå kastede han sin egen kappe, og Henning Grib stod for den forfærdede Anna.

"Nå, mit lam," sagde han spottende, "vær nu ikke så knibsk som sidst. Den gang var døren ikke lukket for din bulbider, men nu har vi ikke nødig at være bange for overfald, så længe døren holder. Kom, min kylling, vi vil sætte os her på sengekanten, det er fuldkommen anstændigt, i mangel af en løjbænk. Man må ikke forlange store bekvemmeligheder i soldaterkvarter. Og dem er du vel heller ikke vant til, siden du løber om i sådanne herberger."

Og nu greb han Anna om livet og ville drage hende ned ved siden af sig. Hun stødte ham fra sig og besvor ham ved alt, hvad der var ham helligt, at lade hende gå. Men Henning Grib opslog en høj og fræk latter.

"Ved alt, hvad der er mig helligt? Ja, lad os nu gætte gåder. Sig mig, hvad det er, så skal du slippe løs. Nej, her gælder ingen hellighed, thi hvad jeg har døjet for din skyld, det brænder mig endnu på samvittigheden at få betalt. For din skyld er jeg blevet skammeligt handlet, og det mere end én gang. Det skal jeg

gengælde dig. Der var den tid, da jeg tænkte anderledes, den gang elskede jeg dig og bejlede til dig af kærlighed. Den tid er nu forbi, jeg bejler heller ikke mere til dig, det skal du ikke tro. Jeg hader dig. Men du skal være mit legetøj og min tidkort, og du skal blive så foragtelig, som det er en kannik muligt at gøre nogen kvinde. Det sværger jeg dyrt og helligt, siden du endelig vil have det hellige med i legen."

Anna slog fortvivlet hænderne sammen, og udstødte et skrig.

"Ingen hører det, thi her er man vant til skrig og skrål," sagde kannikken spottende. "Hvad ville du på denne galej? Men skriger du en gang endnu, så råber jeg ud af vinduet, at Klavs Daa nylig gik herfra, og at kongens belønning kan tjenes af enhver, som vil gå efter ham."

"Det er altså *ham*, du løber efter," vedblev han, "og her holde I to eders stævnemøder! Sig mig, mit lam, hvad giver du mig, for at jeg lade være at sige til kongens profos, at Klavs Daa er i det skotske herberg? Hvad? Lad høre!"

"Jeg har ikke set herr Klavs Daa," sagde Anna med skælvende stemme. "Jeg ved ikke, hvor han er. Men jeg vil læse og bede godt for eder til min dødsstund, lader I mig gå, højærværdige herre. For Guds moders hvad, stands mig ikke."

"Du er med alt det en sød lille løgnhals," sagde kannikken, på hvem Annas skønhed gjorde indtryk. "Hvorfor vil du tvinge mig til at hade og forfølge dig? Havde du ikke selv bedre af, at vi var gode venner? Kom, og vær fornuftig. Har jeg forstyrret dig og Klavs Daa før, da I hviskede og tiskede sammen? Og dog hader jeg Klavs Daa til døden. Døm nu selv, hvor meget jeg i grunden må holde af dig ... Nå, glem, hvad jeg sagde før. Man siger så meget, når man er gal i hovedet, man mener ikke det halve. Du

kunne endnu få det godt med mig, thi jeg kan dog ikke ret være vred på dig, når jeg ser de små smilehuller i kinderne ... og de skælmske øjne ... og din smukke hals. Vær nu en sød pige, Anna, og kys mig til forsoning ... Nå, lad nu være med den knibskhed ... Jeg *vil* kysse dig! ... Så! Du gør mig kun mere grisk derpå, thi stjålen mad smager bedst ... Nu vel, vil du endelig ikke med det gode, så lad os prøve kræfter."

Han greb hende om livet. Anna stred imod. Kannikken holdt hånden for hendes mund, han frygtede for, at hendes angst skulle aflokke hende et skrig, trods hans trussel. Men Anna skreg ikke. –

Klavs Daa nåede lykkeligt arkelihuset, uden at møde andre end en trivelig munk, som glad og nynnende gik igennem strædet. En af magistratens svende, som stod vagt uden for arkeliet, kaldte på hans begæring den skotske kaptajn ud, og med så få ord som muligt meddelte Klavs Daa skotten, hvad han vidste, og opfordrede ham til hurtigt at vende tilbage til herberget for at overtage befalingen over sine soldater og sørge for deres sikkerhed i tilfælde af et angreb af tyskerne.

Mac-Ivor bebrejdede ham, at han for den sags skyld, som ikke forekom ham farlig, havde forladt herberget og udsat sig for at møde nogen, der kendte ham og kunne forråde ham. Han gik hurtigt tilbage i arkelihuset for at tage afsked med øvrighedspersonerne, der havde været så artige at indbyde ham til dette våbenskue. Et øjeblik efter var de begge på vej for at vende tilbage til herberget, og ilede gennem Klosterstrædet.

"Hvad er det for råben?" sagde Klavs Daa og standsede. "For Djævlen! Hør!"

"Landsknægte herud! Mod skotterne! For Tyskland!" brølede mange stemmer fra de andre gader, og disse råb kom bestandig nærmere.

De to venner tog lange skridt. Men de havde endnu ikke nået Skindergaden, da sværmen allerede havde afskåret dem vejen. Så snart landsknægtene fra enden af gaden fik øje på de to skotske kapper, lød det som af en mund: "To skotter! Hug dem ned! Slå de skotske hunde ihjel! Efter skotterne!"

Og en halv snes landsknægte med spydstager og køller stormede dem i møde.

Mac-Ivor trak sit korte sværd. Men Klavs Daa greb ham om hånden og sagde: "kom, de er os for mandstærke. At fægte med dem ville være galskab. Nu er raden til mig at frelse eders liv. Kom, vi vil opfordre øvrigheden."

Han drog skotten hurtigt med sig; de havde et godt forspring og havde nået arkelihuset, inden forfølgerne var kommet igennem strædet, hvor de vedblev at skrige: "Landsknægte herud! Slå skotterne ihjel!"

"Mac-Ivor," sagde Klavs Daa, "I ville kaste eders liv bort til ingen nytte, hvis I alene gik imod flere hundrede. Stadens øvrighedspersoner er samlet i arkeliet, begær af dem, at de sender deres svende med eder til herberget for at holde orden iblandt soldaterne. Bliv her, hvor I er i sikkerhed, til I får øvrigheden med eder, jeg vil vende tilbage til herberget og bringe skotterne eders befaling. Og så snart det kan ske, skal jeg sende nogen at hente eder; men jeg tager eders ord for, at I vil blive her, indtil I får bud, at I kan gå sikkert ud, eller til magistraten har sendt eder sit mandskab, thi eders liv er mig en æressag, og kom I noget til, ville det bebrejdes mig mit hele

liv, at jeg havde sørget mindre godt for eder end I for mig, da jeg var i fare."

Skotten lovede nødtvungen hvad Klavs Daa forlangte. Og da han havde set ham i sikkerhed inden for arkelihusets porte, kastede han sin skotske kappe, som nu ikke kunne beskytte ham længere, og gik hurtigt tilbage den samme vej, han var kommet. –

Skotterne havde tømt de kander, broder Martin havde efterladt dem, de havde derfor ingen grund til længere at opholde sig på gaden uden for herberget. Og da de så den store sværm af landsknægte, som brølende og bandende styrtede gennem gaderne, nogle med dragne sværd, andre med lanser eller stridskøller, anså de det for klogest at give deres ringere antal den fordel, som en belejret altid har imod den belejrende, ved at trække sig tilbage i herberget, hvis vinduer i det nederste stokværk alle var forsynet med jernstænger.

Da tyskerne nåede herberget, havde skotterne lukket dørene og sat sig i forsvarsstand, så godt som omstændighederne tillod.

Landsknægtene udfordrede dem med høje råb og hånlige smædeord. De brølede, som om den, der kunne brøle højst, havde vundet en afgjort fordel. Disse vilde hyl lød langt ud over staden, og forfærdede alle fredelige borgere.

Skotterne blev dem ikke svar skyldig, og man måtte beundre den opfindsomhed, hvormed disse forbitrede soldater kunne fornærme hverandre med de mest krænkende beskyldninger imod deres forskellige nationer.

Omsider gik det fra ord over til handling, og da skotterne ikke var at formå til at møde deres fjender i åben mark, gik

landsknægtene angrebsvis til værks.

En tysk soldat stødte en lanse i døren og råbte rasende: "Ind til de skørtekvinder! Hug dem ned til den sidste mand!"

"Hug dem ned! Ind til dem!" råbte hele skaren, og en sværm af lanser rettedes mod døre og vinduer.

En heftig kamp begyndte. Tyskernes lange spyd havde fordelen, og mangen skotte blev hårdt såret i vinduerne. Mac-Ivors svende opgav derfor denne ulige kamp, stængede vinduerne i det nederste stokværk og fortsatte kampen fra de øverste vinduer. Bueskytterne hentede deres våben og bøsseskytterne deres bøsser, og nu måtte mangen tysker bide i græsset for de skotske pile og kugler. Men snart var de få pile og det ringe forråd af krudt og kugler bortskudt, som skotterne var i besiddelse af.

"Hent hagebøsserne!" råbte tyskerne.

"Hent krudt, vi vil sprænge alle de kæltringer i luften på en gang!"

"Stik dem! Dræb dem!"

"For Germanien! Fremad!"

"Flere pile! Kom med pile!" råbte skotterne.

"Hent sten!"

"Hent kogende vand fra køkkenet!"

"For Skotland! For Mac-Ivor!"

"Ned med de tyske hunde!"

Skotterne steg op på taget, brød tagsten af og kastede dem ned. En hagl af sten faldt over tyskerne og gjorde flere udygtige til kampen. Og for hver tysker, som faldt, istemmede de alle et jublende skrig.

Men da landsknægtene, som for et øjeblik havde ladet sig forbløffe af denne regn, i det næste styrtede frem og slæbte alle de bænke hen for døren, som skotterne nylig havde benyttet til deres drikkesag, for over denne forhøjning at storme vinduerne i det øverste stokværk, standsede skotterne for at iagttage, hvad hensigten var med denne forholdsregel.

Under denne standsning, da skrig og brøl på en gang ophørte, lød bag tyskernes rækker en stærk stemme, som ikke var broder Martins ulig.

"Hent brænde fra bagerens! Stik ild på hytten! Lad os stege de skotske svin! Det vil blive et lækkert gilde!"

Denne djævelske plan greb endog de ophidsede soldater med forfærdelse. Ihvorvel friskarernes kompagnier den gang var vant til alle krigens rædsler, og huserede med ild og sværd i fjendtligt land, havde de dog en dunkel følelse af, at dette var et slagsmål med staldbrødre, og ingen erklæret krig. De tav alle.

I dette øjeblik lød et hvinende skrig fra herberget, og moer Skottes skreg af fuld hals: "Jesu! De brænder os inde! De brænder os inde!"

"Svinene grynter allerede!" råbte stemmen bag tyskerne. "De lugter stegepanden!"

Denne vittighed opvakte latter, og nu begyndte atter de vilde skrål: "Hent ild! Hent brande! Grisene grynter! Lad dem snart føle bålet! Kom med ild!"

En landsknægt kom løbende med en stor brand, overalt veg skaren til side for de gnister, som sprudede om ham. I den åbning, som derved opstod, så man broder Martin stå roligt med hænderne foldet over sin tykke mave, og ryggen støttet

mod genbohuset; men han forsvandt atter, da rækkerne bølgede sammen.

En tagsten traf landsknægten i hovedet, han styrtede til jorden og tabte branden af hånden. Skotterne jublede.

Men en anden sprang til, greb det brændende træstykke, svingede det i luften for atter at fremkalde den halvt udslukkede flamme, og da den røde lue blussede højt i vejret, bukkede han sig ned og stak branden ind under bænkene, som var stablet sammen foran døren.

En skotsk pil ramte ham i ryggen, og han blev liggende næsegrus foran dette bål, som endnu ikke var i brand. Hans landsmænd slæbte ham bort ved benene. Man bragte ham over på den anden side af gaden, og lagde ham på jorden. Broder Martin mumlede en kort bøn over ham og slog kors, mens hans øjne og hans tanker ikke veg fra kampen.

Skotterne vedblev at kaste med sten fra taget. En tæt, grågul røg begyndte at vælte frem af alle åbninger mellem de sammenhobede bænke, snart antog den et rødere skær, og luen slog højt i vejret; bålet var i brand, og flammen slikkede allerede døren til herberget med sin spidse tunge.

Tyskerne udstødte et hyl, som lignede vilde dyrs brøl. Skotterne besvarede det med eder i deres skotske mål. –

De tyske soldater lod Klavs Daa uhindret gå igennem sværmen, som hujede og skreg imod skotterne. Med en dansk adelsmand havde de jo intet at skaffe. Han nåede snart fra arkeliet til Skindergaden. Men det var vanskeligt at arbejde sig gennem den tætte menneskemasse, som fyldte gaden, og det varede nogen tid, inden han kunne trænge sig igennem til det skotske herberg.

Døre og vinduer var lukkede, landsknægtene havde allerede begyndt angrebet på huset, der var flydt blod, en landsknægt blev gennemboret af en skotsk pil få stridt fra ham, og han måtte snart opgive ethvert forsøg på at mægle mellem de to partier, der var lige forbitrede på hinanden.

I den dødeligste skræk for Anna, som befandt sig indelukket i dette hus, der måske kunne blive givet til pris for alle krigens rædsler, løb han til alle udgange og så til alle vinduer. Dørene var lukkede, ud af vinduerne skød og kastede man, fra taget regnede stenene ned, men ingen agtede hans råb eller hans tegn.

Da flammen slog højt i vejret fra det brændende bål foran døren, standsede kampen. Skotterne begyndte at tvivle om at kunne forsvare sig længere i huset, og tyskerne ventede på, at ilden skulle åbne dem den indgang til mord og blodsudgydelse, som hidtil var dem nægtet. De hvilede og lod elementet arbejde for dem. Men forfærdelige var de ansigter, flammerne beskinnede, det var udtrykket af blodgerrig uforsonlighed på den ene side og af fortvivlet mod på den anden.

Flammerne havde allerede angrebet døren og de tunge trækarnisser, der omgav den. Lidt efter brændte vinduet over døren, derpå gesimsen under taget, der ligeledes bestod af træ og gik bredt ud over vinduerne. Da stenene var aftaget og benyttet til kastevåben, greb ilden snart fat i de møre taglægter. I få øjeblikke stod den midterste del af herberget fra øverst til nederst i brand, og da det var en gammel bindingsværks bygning, som efter den tids skik indeholdt en stor mængde tømmer, var det øjensynligt, at det hele hus snart måtte stå i lys lue.

"Amen! Amen!" råbte tyskerne og jublede med høje brøl.

Døren svigtede, thi det ene hængsel gav efter, flammen oplyste køkkenet, og røgen steg indvendig fra op igennem skorstenen.

De blodgerrige tyskere trængte sig sammen, de længtes efter at komme ind for at myrde.

Klavs Daa arbejdede sig frem blandt de forreste. Man stødte ham tilbage, men han trængte sig atter frem, og nåede omsider bålet.

"For Germanien! Ned med de skotske hunde!"

"For Germanien!" råbte Klavs Daa, for at beholde den plads, han havde tilkæmpet sig.

"Leve den danske adelsmand!" råbte de tyskere, der stod ham nærmest.

En skotte kastede en sten efter ham fra taget; den ramte ikke ham, men slog en tysker ved siden af ham til jorden.

"Død over skotterne! Slå dem ihjel! Kast dem i ilden!" brølede landsknægtene og svingede kårderne.

Døren styrtede ind. Flammen havde åbnet sig en udvej, og da den derved bøjede sig i en anden retning, var det muligt at bestige det rygende bål, og over det bane sig vej ind i huset. Klavs Daa, som var blandt de forreste, sprang uden at betænke sig fra stykke til stykke over de glødende bænke og kom ind i køkkenet. Derfra nåede han den skrøbelige, gamle trappe, som allerede var omspændt af røg, og i få spring stod han i gangen til det øverste stokværk. Skotterne, som kendte ham, lagde ham ingen hindring i vejen.

Tyskerne stormede efter ham; men mange af dem var mindre behændige og blev trængt af dem, der fulgte efter dem, de gled

på de brændende træstykker og faldt i ilden, hvor de udstødte ynkelige skrig. Det var en hylen og brølen som af fordømte. Men da de kom ind i køkkenet, blev larmen endnu forfærdeligere. Skotterne havde samlet sig her i en tæt klynge. Med de dragne korte sværd styrtede de imod landsknægtene for at slå sig igennem, og tyskerne kæmpede for at drive dem tilbage i det brændende hus, som allerede var antændt på flere steder, og hvis tag nu overalt stod i lys lue. Våbenklirren, knitren og bragen af luerne, skrig af kæmpende og sårede blandedes på en forfærdelig måde mellem hverandre. –

Kannikken havde grebet Anna om livet. Han holdt hende for munden. Men hun skreg ikke.

I det samme lød et forfærdeligt råb uden for huset. Det var tyskerne, som angreb skotterne. Denne vilde brølen greb dem begge med forfærdelse.

Kannikken slap hende og sprang op. Et gentaget hyl rystede vinduerne. Han så ud gennem de små og tilstøvede ruder, som næppe var gennemsigtige. Gaden var opfyldt med soldater, som slog og stak efter skotterne i de nederste vinduer. Denne kamp afledte hans opmærksomhed fra genstanden for hans komme i dette hus. Den blodige og hårdnakkede strid, som efterhånden drog sig tilbage til det øverste stokværk, og forsvaret med tagstene i stedet for med kugler og pile, gjorde ham betænkelig for hans egen sikkerhed. Og da han omsider så, at landsknægtene stablede bænkene op og antændte dem, blegnede han og slog sig for panden.

Flammen slog højt i vejret, og røgen, som steg lige op foran vinduet og trængte ind igennem de utætte ruder, tvang ham til

at forlade det. Det rødlige skin af ilden oplyste værelset på en særegen måde.

"De sætter ild på huset," sagde han til Anna, som havde taget sin tilflugt til den fjerneste krog af værelset. Hun svarede ikke. Hun var mere død end levende af skræk.

Hun var knælet ned.

"De vilde bestier," sagde kannikken, da røgen allerede trængte ind i stuen til dem. "De brænder os inde! ... De hyler efter blod! De vil myrde os!"

Anna foldede hænderne og bad.

"Vi må dø!" udbrød kannikken forfærdet. "Der er ingen redning! Hører du? Vi må dø!"

"Hellere dø med ære end leve med skam," sagde Anna, hengiven i sin skæbne.

Henning Grib ilede atter til vinduet og så ud; men forskrækket vendte han om, thi en tunge af luerne spillede over ruderne. Han løb til døren og ville åbne den, men i sin angst brækkede han dolken, da han ville trække den ud af krampen, som han havde stukket den igennem, og beholdt fæstet i hånden. Han rev i døren, men den gav ikke efter. Fortvivlet løb han igennem fadeburet for at komme ud i gangen ad den samme vej, som han var kommet ind; men fadeburet kunne kun åbnes udvendig, han havde selv lukket sig inde, og nøglen nyttede ham ikke, om han end ikke havde forlagt den i skyndsomheden. Med forvildede og angstfulde træk kom han tilbage, thi fadeburet havde ingen vinduer, og der var ingen mulighed til flugt. Han løb fra den ene væg til den anden, som om han søgte en dør, hvor der ingen var. Omsider kastede han sig på sengen, udstødte stønnende suk og rev sig i håret.

"Dø! Dø! Brænde!" jamrede han. "O, det er grueligt! ... Nej, jeg vil ikke dø! Jeg vil ikke! ... *Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam!* ... Jeg vil ikke dø! ... *Libera me de sanguinibus, Deus!* ... Ha, hvor det flammer! Jesu! Maria! ... Bed, bed for mig! *De profundis clamo ad te, Dominie!* ... Ha! Der er ingen frelse! ... *Exaudi vocem meam!* ... O det er grueligt! ... *Ex omnibus angustiis libera me, Domine!* ... O, bed, bed højt!"

Anna knælede og bad stille, mens munken vred sig i afsindig fortvivlelse. Men hun ænsede ham ikke.

"Fader i Himmelen," bad hun, "frels *ham*, og lad mig forgå! Vend din nådes åsyn til *ham*, og lad mig dø!"

Kannikkens frygt gik efterhånden over til fortvivlelse. Også den har et slags mod. Ved Annas sidste ord fo'r han i vejret som en rasende, og lo højt.

"*Ham*! Og kun ham! Kan *jeg* ikke frelses og må *jeg* dø i denne røverkule, hvor du har lokket mig hen, så vil jeg ikke dø omsonst. Jeg vil hævne mig for min død! Se disse luer ... Vi kan ikke reddes! Denne røg vil kvæle os! Disse flammer vil stege os! ... Det er enden på din knibske skønhed! Snart skal du ikke være andet end en ukendelig og forbrændt klump. Snart! Men først hævn! Ha! Hævn! Hævn! Du skal dog dø førend jeg! Du skal dø, for hvad jeg har lidt for din skyld, du skal dø for min dødskvals skyld! Påkald nu dine helgener! Lad dem frelse dig, om de kan! ... Gud er døv for vore bønner! Der er ingen Gud! Alt er forbi med døden! Der er ingen evighed! Det er løgn og bedrag!"

Kannikken fo'r som afsindig op og ned ad gulvet i den lille stue. Hans blik svævede vildt fra den ene genstand til den anden, han søgte et redskab for sin hævn.

Anna lå endnu bestandig ligbleg på knæ foran vinduet, som flammerne slikkede; hun havde lukket øjnene, foldede hænderne, og bad andægtigt.

"Ha! Jeg kan kvæle dig!" udbrød Henning Grib. "Jeg kan kvæle dig med mine hænder!"

I vild fortvivlelse greb han Anna.

Hun udstødte et hvinende skrig. –

Aslak havde siddet i stump sløvhed på bænken. Den usædvanlige støj af kampen vækkede ham. Skotterne løb frem og tilbage med våben og sten. Til sidst kæmpede de kun fra taget, og da mange var i færd med at bære og kaste stene fra den ene til den anden for at føre dem op til loftet, tog han del i dette arbejde uden at forlade sin post og hjalp godt til med sine usædvanlige kræfter. Hvad der foregik, var ham ikke klart, thi deres mål forstod han ikke, og gangvinduet vendte ikke ud til gaden.

Men midt i dette arbejde, da røgen allerede havde gjort opholdet i gangen besværligt, lød Annas gennemtrængende stemme.

Aslak slap den store sten, han havde i hånden, og tog i døren. Men den var lukket. Et gentaget skrig lød fra kammeret. Uden at betænke sig løb han med al sin styrke imod døren. Hængslerne gav efter for dette voldsomme stød, og døren styrtede med et bulder ind i stuen.

Kannikken slap Anna, som sank i knæ; men da hun genkendte Aslak, sprang hun op og flygtede ud af døren med det skrig: "Hjælp! Han myrder mig!"

Anna løb igennem gangen og standsede først ved trappen, da et frygteligt hyl i det samme lød igennem huset, og røgen slog

hende i møde. Døren var brændt igennem, tyskerne stormede indgangen.

Kannikken fo'r op. Kærligheden til livet, som han allerede havde opgivet, vaktes atter hos den fortvivlede. Med et spring fo'r han hen imod døren, og ville flygte igennem gangen fra det brændende hus. Hellere ville han gå enhver fare i møde end indebrændes i uvirksomhed!

Aslak stod som tilintetgjort, da døren styrtede ind. Hans egen voldsomhed gjorde ham undselig. Men han havde set Anna i kannikkens arme, og hendes skrig: "Hjælp! Han myrder mig!" bragte ham atter til besindelse og gjorde ham rasende. Han fo'r op, og da Henning Grib i det samme ville følge Anna, greb han ham med heftighed i det lange hår og trak ham voldsomt tilbage i stuen. Fortvivlelsen gav kannikken mod og styrke; han sprang ind på kæmpen, og inden denne kunne besinde sig, havde Henning Grib taget hans dolk, arven efter Hans Faaborg, som han bar i bæltet, og nu var kampen lige, idet våbenet erstattede, hvad han manglede i styrke. Inden Elefanten vidste, at hans værge var i hans fjendes hånd, blinkede dolken i luften for hans øjne. –

Da Klavs Daa stormede ind i herberget, havde han et forspring for landsknægtene, som blev standset af skotterne, der alle samledes i køkkenet for at tilkæmpe sig en udgang af det brændende hus. Her begyndte en vild og hårdnakket kamp. Det øverste stokværk var forladt, thi taget brændte allerede på alle sider, og en kvælende røg omspændte trappen.

På det øverste trin sad Anna, hun havde atter draget regnklædet sammen over hovedet for ikke at se det forfærdelige, der omgav hende. Skrækken havde bedøvet hende,

hun hørte ikke, at Klavs Daa tiltalte hende. Angst for, at røgen skulle kvæle hende, greb han hende om livet, løftede hende op på armen, og bar hende ned på trappen.

Hun kom til sig selv ved denne bevægelse.

"O, dræb mig! Dræb mig!" jamrede hun med svag stemme.

"Anna! Kære Anna! Jeg skal frelse dig! Du skal ikke dø!"

"O, Klavs Daa!" udbrød hun med en henrykkelse, som ord ikke kan skildre. "Nu dør jeg lykkelig!"

Hendes arme slyngedes om hans hals, og afmægtigt hang hendes hoved mod hans skulder. Klavs Daa bar hende ned af trappen.

I køkkenet kæmpede soldaterne som tigre og hyæner. Klavs Daa så sig tvivlrådig om efter en udvej.

Elsebeth kom, bleg som en død, listende ned ad trappen med en bylt i hånden, som hun ville redde. Med den åndsnærværelse, som sjældent forlader fruentimmer af hendes håndteringer, sneg hun sig til en lille dør, som ingen havde ænset, og som bag trappen gik ud til det lille, med et lavt, næsten ødelagt risgærde indhegnede gårdsrum. Hun stødte krogen af og var frelst. Thi kampen førtes nu kun ved indgangen fra gaden.

Klavs Daa fulgte hende hurtigt. Elsebeth ville atter støde døren i for at dække sin flugt; men han sparkede den op og stod under åben himmel med sin byrde.

Den friske luft bragte den halvkvalte til sig selv igen. Hun forskrækkedes, da hun så sig i Klavs Daas arme. Han satte hende sagte ned.

"Vi er frelst, Anna, i det mindste ud af luerne. Men her er ikke blivende sted, hverken for dig eller for mig. Kom, vi må afsted."

"O, hvor skal jeg skjule eder for eders forfølgere!" sagde Anna, som ganske glemte sin egen fare.

"Kom, vi vil give os Gud i vold!"

"Lad os flygte til mester Gotfred af Ghemen, han er god og brav; når I beder derom, vil han ikke nægte eder tilflugt i denne nød."

En skotte kom løbende forbi, flere tyskere forfulgte ham, en lanse gennemborede ham, han faldt tæt ved Anna, og hans blod oversprøjtede hendes klæder.

Klavs Daa trak hende hurtigt med sig. Mellem døde og døende søgte de at nå Skovbogaden for at komme uden for ødelæggelsens kreds. Skotterne havde kæmpet sig igennem, de var kommet ud af herberget, de stred mod de mange gange overlegne landsknægte, som nedsablede dem for fode. De forsvarede sig tappert, og hvor man så en skotte bide i græsset, lå i almindelighed flere tyskere ved siden af ham.

I dette øjeblik lød et forfærdeligt bulder, som om jord og himmel forgik, og de kæmpende standsede uvilkårligt.

Den ene halvdel af det brændende tag styrtede bragende sammen, det rev en del af huset med sig, flammen steg højt imod himlen, og alt indhylledes i en tyk og kvælende røg.

Da den spredtes ad, stod Aslak og kannikken på et fremragende smalt stykke gulv, som var blevet stående ud af muren. Under dem var det knitrende bål. Luerne nåede dem næsten, og røgen skjulte dem af og til for tilskuerne. Kannikken havde med den venstre hånd grebet fat i krampen til fadebursdøren, som han endnu holdt sig ved, med den højre løftede han dolken mod Aslak, som stod yderst, nogle skridt fra ham, og blødte af et sår, Henning Grib allerede havde tilføjet

ham, før taget styrtede ind. Aslaks arm var truende hævet mod kannikken, men afstanden var for stor til, at han kunne nå ham, og han vaklede allerede.

Henning Grib turde ikke vende sin fjende ryggen for at flygte, hvor stor fare der end var for, at resten af det hældende hus skulle synke sammen; han ventede på, at Aslak skulle styrte i ilden. Han var bleg som et lig, og øjnene stod så stive, som de skulle træde ud af deres hulinger.

Kæmpen var dødeligt såret. Blodet løb ned af hans klæder. Han greb med hånden til hjertet, for at standse denne udstrømmende kilde, hans læber bevægedes, som den gang, da de uophørligt gentog englens navn, årerne svulmede i hans pande.

I et spring fo'r han ind på sin fjende, og greb ham om livet. Kannikken udstødte et skrig og borede dolken til hæftet i sin modstanders bryst. Men inden han kunne drage den igen, samlede Aslak hele sin styrke for sidste gang.

Dødsangsten gav kannikken overnaturlige kræfter, han holdt sig fast i karmen. Men med et voldsomt ryk bragte kæmpen den svage, vaklende bygning ud af ligevægten og karmen gav efter, tillige med den indstyrtende mur. Kannikken slap dørkrampen, og med armene slyngede om hverandre styrtede Henning Grib og Aslak i luerne, og blev i samme øjeblik skjult af den sidste rest af det sammenstyrtende herberg, som under en forfærdelig bragen væltede over dem og dannede et eneste stort knitrende og flammende bål.

Forfærdelsen lammede alle arme, og bandt alle tunger. Kampen var ophørt, og ville næppe være blevet fortsat af sig

selv. Klavs Daa nyttede øjeblikket, han greb den forfærdede Anna om hånden og trak hende bort med sig.

Han var næppe ude af sværmen, før en gennemtrængende stemme råbte: "Væk med skotterne! Slå skotterne ihjel!"

"Løb, løb!" råbte broder Martin overlydt. "Frels eder, skotter! Løb til Fiskertorvet! Løb til Sigbrit!"

Skotterne flygtede til alle sider.

"Hold mund, tyksak!" råbte en landsknægt til munken, og stødte til ham. "Er du for tyskerne, og hjælper de skotske hunde?"

"Ved du ikke vejen til Fiskertorvet, så kan du jo følge med strømmen," sagde Martin leende. "Men glad må du være, at du får plads til at røre dig, thi her er jo intet mere for eder at gøre."

Tyskerne forfulgte de flygtende, og snart var Martin den eneste foran det brændende hus. I afstand stod en skare borgere, som betragtede ødelæggelsen, men frygtede for at komme så nær, at de kunne blive indviklet i denne farlige sag.

Munken så med et smil på det rygende bål, som til dels var hans værk, og foldede hænderne over sin tykke bug.

Da borgerne i afstand så dette, foldede de også hænderne, de troede, at han bad for de sårede og døde, som lå rundt om brandstedet, og for dem, som var omkommet i luerne.

"Stands, vandrer!" sagde han spottende. "Her under hviler tvende vældige kæmper, ærlig og velbyrdig mand herr Henning Grib, kannik til Vor Frue i København, og den norske Elefant. Fred med deres aske. – Jeg gad dog vide, om moer Skottes og hendes kære ægtefælle har kunnet hytte sig for at blive svedne. Det skulle gøre mig ondt for dem, thi hos de folk havde jeg et

godt tilhold. Men hvor der handles, der spildes. Det kan ikke andet være." –

Han vendte sig om, gik nynnende gennem gaden, som var fuld af døde og døende, og tog den lige vej til klostret. –

Efter en kort samtale med subprioren steg han ned i bodskapellet.

Lampen brændte endnu på altret, Otto lå bestandig på det samme sted, foran den korsfæstedes billede; men hånden havde tabt sin kraft til at støtte den vaklende, som skælvede af feberkulde, og panden hvilede mod kanten af altret. En krukke med vand, som stod ved siden af ham, var lige så tør som hans brændende læber, der fremsagde lydløse bønner.

Martin lagde sin hånd på hans skulder.

Otto vendte hovedet langsomt, det næsten udslukte blik stirrede på ham uden at kende ham.

Gråbroderen greb ham om hånden, og trak ham op fra altertrinene. Otto vaklede.

"Hm! Jeg er bange for at han er for svag," mumlede Martin med en ligegyldig stemme. "Han er så slatten som en hundetunge."

"Stå på benene!" sagde han, "og dingl ikke som en drukken. Nå! Mand dig sammen! Nu er timen kommet!"

Disse ord, som han mere råbte end talte Otto ind i øret, bragte en uhyggelig glans i den forpintes matte blik.

"Kom, følg mig til den højærværdige!"

Broder Martin mere trak end ledsagede Otto til subpriorens celle, og han fulgte ham, som et dyr følger slagteren til slagterbænken.

"Højærværdige," sagde han, "vor broder beder ydmygt om nådig absolution, da han har endt sin bod."

Otto knælede uden for døren med foldede hænder. Subprioren lagde sine hænder på hans hoved.

"Timen er kommet," sagde han hurtigt og med dæmpet stemme, "da jeg kan løse dig af kirkens strenge bod. Herren har hørt vore bønner, han har valgt sit redskab, han vil åbenbare dig sin vilje, du vil kende den, når du skal efterkomme den; thi Guds vilje står i menneskets bryst i gerningens time. Tak Gud, min søn, for hans store nåde."

Derpå mumlede han halvhøjt: "*Deus qui errata corrigis ...*"

Resten af absolutionsformularen kom ikke uden for hans tænder. Først ved slutningen løftede han atter stemmen, og sagde højtideligt: "*Per Dominum nostrum!*"

"Amen!" sagde Martin med snøvlende stemme.

"Amen!" gentog Otto næppe hørligt.

"Gå, min søn, vor broder vil følge dig. Og vær lydig for fremtiden."

Subprioren slog korsets tegn over hans hoved og bryst. Den unge munk trykkede den højærværdiges hånd til sine læber. Tårerne løb over hans furede, indfaldne kinder. Martin rystede med hovedet og gjorde tegn til, at han ikke var rigtig ved sine sanser. Subprioren vendte sig fra dem.

Martin greb Otto i hånden og drog ham med sig. I porten slog han hætten over hans hoved og indhyllede også sig selv i den grå kappe. Dørvogteren åbnede porten med værdig langsomhed, og de stod på gaden. Otto fulgte i bedøvelse sin ledsager, han mærkede ikke den usædvanlige larm på gaderne af løbende og skrigende, der ilede afsted; hans svækkede sanser

modtog ikke noget indtryk. Martin holdt ham i hånden og drog ham med sig. Med hurtige skridt fulgte de to munke med strømmen, som gik mod Amagertorv, eller, som det almindeligere kaldtes, Fiskertorvet. –

Sigbrit sad i sit arbejdsværelse; hun blev forstyrret i toldregnskaberne af den larm, de tyske soldater gjorde, da de skrigende løb igennem gaderne. Underrettet om, hvad det var, sendte hun sin gamle hollandske pige til stadens byfoged, og befalede Kristoffer Diriksøn at varetage orden og ro blandt de fremmede krigsfolk, som gjorde en skammelig larm med råben, skrigen og slagsmål.

Men larmen blev desuagtet ved. Den rødlige lue og den svedne lugt fra det brændende hus vidnede om, at sagen blev alvorlig. Da kom endelig de flygtende skotter og samlede sig under hendes vinduer. Tyskerne forfulgte dem, kampen fornyedes, og sårede og døde lå rundt om på torvet, hvor skotterne forsvarede sig med fortvivlet mod.

Da denne fejde rygtedes på slottet, befol kongen, at man skulle standse de stridende og skaffe fred.

En kongelig herold, ledsaget af kongens drabanter til hest, red ind på torvet. Trompeterne blæste, og herolden proklamerede kongens nådigste vilje, at enhver, under livs straf, skulle holde fred og begive sig til sit herberg. Men uagtet denne befaling blev gentaget flere gange, brød ingen sig om at adlyde den, så lidt som byfogedens og bysvendenes mellemkomst kunne hjælpe. Herolden vendte tilbage til slottet og meldte kongen, at der ville andre midler til, hvis der skulle blive fred, thi ingen havde villet høre, hvad han udråbte, og de slog hverandre ihjel for fode.

"Ej, ej! Vil man ikke lyde, når jeg lader min vilje vide ved en kongelig herold?" udbrød kongen opbragt. "Jeg skal lære dem at slå hverandre ihjel, før de har set fjenden. Bring min hest! Vil de ikke adlyde min herold, så vil jeg se, om vi selv ikke skulle have bedre lykke. Guds dross! Jeg skal lære dem at gøre oprør i staden, de skurke! Jeg skal lære dem at fejdes i gaderne som røvere og stimænd på landevejene. Bring min hest. Bevæbner eder alle!"

Man gik bort for at adlyde kongens befalinger. Kongen blev alene.

Dronningen kom hurtigt ind i kammeret.

"Kristiern, hvor vil du hen?" udbrød hun åndeløs. "Bliv! For Gud i Himlen, bliv! Der er krig og oprør i staden! De myrder hverandre! De har sat ild på staden! Gå ikke! Jeg dør af angst!"

"Elisabeth," sagde kongen venligt, "det har ikke stort at sige, her skal snart være orden. Slip mig. Jeg *må* gå. Vær uden frygt for min skyld. Når de ser mig, vil de skælve for mig og standse."

"O, gå ikke, gå ikke! Nej, jeg slipper dig ikke!"

"Dronning af Danmark," sagde kongen med mild alvor, "glem ikke det kald, som Gud Herren har givet os. Hans nåde hviler over os. Hans hånd beskærmer os. Men ve det land, hvor kongen kender til frygt mere end til pligt, og ve den konge!"

Dronningens arm sank ned.

"Farvel, min hustru!" sagde kongen og kyssede hende på panden. "Farvel, Elisabeth!"

Derpå vendte han sig hurtigt om og forlod kammeret med ilsomme skridt.

Dronningen sank om på en stol og skjulte ansigtet i sine hænder. Men pludselig sprang hun op og ilede til vinduet.

Kongen red over vindebroen, ledsaget af rigens marsk, to af Rigsrådet og nogle hofsinder. I rask trav red de igennem Højbrostrædet til Fiskertorvet.

Da Elisabeth ikke kunne se dem længere, gik hun langsomt og bedrøvet tilbage til sit kammer. –

Det var lykkedes Klavs Daa at bringe Anna gennem sværmen til Gotfred af Ghemens hus på Fiskertorvet. Den gamle bogtrykker rystede med hovedet og så betænkeligt på det unge par, som kom til ham midt under denne tumult, da det var bedre for en pige, sagde han, at være i sit eget hus, under sin moders varetægt, end at strejfe om på gaderne med unge adelsmænd. Men da Anna havde fortalt anledningen til, at hun var kommet til staden, blev han formildet og kaldte hende et godt barn.

"Det er hun," sagde Klavs Daa, "og en ædel sjæl."

"Det var vel, unge herre, om I ville huske derpå til enhver tid, og om I aldrig havde glemt det," sagde bogtrykkeren.

Anna blev blussende rød. Men Klavs Daa sagde: "Mester Gotfred, I mener mig det ærligt, det ved jeg. Enhver anden ville jeg give et skarpt svar. Denne pige er mig så hellig, som hun var min søster, og ingen skal krænke eller bedrøve hende og lade mig høre derpå."

"Amen!" sagde bogtrykkeren. "I er eders faders ægte søn, ædle herre, I ligner ham så ganske. Tilgiv mig min frygt. Men I kan ikke skatte denne pige højere end jeg og endnu en, som hører mig til, og hvis tanker ikke vil vende sig fra hende," tilføjede han bevæget. "I må da ikke undre eder, at en fader ængstes for en søns skæbne, og at en mand, som kender verdens gang, er bange for dens skrøbelighed."

Klavs Daa så til Anna, han forstod ikke ret meningen af bogtrykkerens ord. Anna sukkede dybt. Det smertede hende, at den unge adelsmand skulle høre disse ord, og hun fattedes dog mod til at gendrive det håb, som den gamle bogtrykker udtalte for sin forelskede søn i Klavs Daas nærværelse, et håb, som hun aldrig havde givet den mindste næring.

"Men vi vil nu tænke på eders sikkerhed," sagde Gotfred af Ghemen, "thi der er mange i København, som gerne vil tjene kongens belønning ved at forråde eder til Hans Nåde. Uden for dette hus må I ikke komme, ja, jeg må endog indskrænke eder til bestemte værelser for eders frelses skyld."

"Jeg takker eder for eders velvilje, mester Gotfred. Men før jeg tænker på mig selv, har jeg en pligt at opfylde, som hviler på min ære. Den skotske kaptajn har givet mig fristed og frelst mig; før jeg ved ham i sikkerhed, tør jeg ikke sørge for mig selv. Han gik til arkeliet for at kræve bistand af øvrigheden til at standse oprøret, og jeg bad ham betænke sin sikkerhed til gavn for hans landsmænd. Jeg vil se, om han endnu er der, hvor jeg håber, at han er blevet og vil blive for det første. Men før det er gjort, har jeg ingen fred i min sjæl."

Bogtrykkeren gjorde mange indvendinger. Han ville sende bud ved pålidelige folk. Han ville gå selv, men Klavs Daa forkastede hans tilbud.

"Vil I låne mig en kappe og en hat, som er mindre kendelig end denne, vil jeg være eder tak skyldig," sagde han. "Jeg vil da snart have udrettet mit ærinde, og vender lige tilbage. På denne vej og i denne larm vil ingen ænse mig."

Gotfred af Ghemen hentede en lang kappe og en hue, som kunne trækkes ned i panden. Klavs Daa indhyllede sig, så at

ingen kunne kende ham, prøvede endnu en gang, om kården sad løs i skeden, for det tilfælde, at han skulle blive nødt til at forsvare sig, og forlod huset. Mens bogtrykkeren knurrede over de unge adelsmænds påståelighed, og alligevel roste Klavs Daa for hans trofasthed mod den skotske kaptajn, og mens Anna, som ikke hørte et ord af alt dette, uafladeligt bad for hans frelse, gik han ad en omvej for at undgå stimlen, og nåede arkeliet.

Mac-Ivor var blevet i våbenhuset. Øvrigheden havde udtrykkelig forlangt det samme som Klavs Daa, da oprøret straks var vokset til en sådan højde, at man måtte lade det udrase; thi man havde ikke mandskab til at kue de forbitrede udlændinge. Klavs Daa meddelte ham, hvad han vidste og havde set, og den skotske høvding rasede af forbitrelse over at erfare, at så mange skotter havde måttet bide i græsset, mens han havde siddet i denne tvungne uvirksomhed. Klavs Daa erindrede ham om, at han kunne vise dem et større gode ved at træde frem efter kampen og bringe orden igen i kompagniet, end ved enkelt at lade sig dræbe til ingen nytte i et pøbelopløb. Han forlangte gentaget af ham, at han skulle blive i arkelihuset, og gjorde det så indtrængende og vedholdende, at han omsider erholdt Mac-Ivors ord derfor. Klavs Daa lovede, at han ville gøre sit muligste for at standse myrderiet, hvor han kom hen, og frelse hans landsmænd, så vidt det stod til ham.

Men det var ingen let sag, thi de tyske soldater løb over alt om og gennemsøgte husene, og hvor de fandt en skotte, slog de ham uden nåde ihjel. Men vildest rasede ødelæggelsen på Fiskertorvet.

Denne fejde havde lokket en del af stadens indvånere på gaderne, og man så især mange simple folk, lastdragere og sådanne, som indfinder sig ved opløb. Disse tog del i skrigene, og brølede snart for Skotland og snart for Tyskland.

Ole Skaaning stod blandt denne klynge med øjnene hæftede på Sigbrits gård, mens hans hånd af og til famlede efter dolken, som for at overbevise sig om, at han endnu havde den. Han havde længe søgt at ophidse gemytterne.

"For Skotland!" sagde han ærgerlig. "For Tyskland! Hvad kommer alt dette os ved? Har vi da selv intet at skråle over? Hvem skaffer os alle ulykker på halsen? Hvem mønter os klippinger og snyder fattigfolk for deres sure skillinger med told og afgift? Det er Sigbrit, den forbandede heks! Vil I vræle noget, der er mening i, så skrig: Ad Helvede til med den hollandske heks! Ned med Sigbrit! Det er løsenet!"

Banden brølede: "Ned med Sigbrit! Slå den hollandske heks ihjel! Brænd huset, ligesom det skotske herberg! Hvad skal den heks med et stenhus! Galgen er god nok til hende!"

Og nu var der ikke mange tilbage på torvet, som ikke brølede, enten på skotsk eller på tysk eller på dansk.

Men Sigbrits hus styrtede ikke sammen for dette brøl, som fordum Jerichos mure for basunernes lyd. Ingen skred til nogen voldsomhed, og skrigene blev efterhånden svagere. Sigbrits gård lå mægtig i sin livløse storhed, og denne tillukkede stenmasse så ud som en uindtagelig fæstning, der foragter al anden bevogtning, fordi den er overflødig.

Ole Skaaning havde spildt alle sine ophidsende ord.

"O, var de skotter, eller endda kun tyskere!" sagde han. "Men med disse er intet at fange an. Om de end var som høns i blår,

de tør dog ikke udstrække en finger for at hjælpe sig frie. De hunde!"

Et hvinende skrig trængte igennem alle de vilde råb. Det var en fruentimmerstemme.

"Der er hun! Grib hende!" råbte mange stemmer.

"Grib hende! Det er heksen!"

"Ned med den hollandske heks! Det er mutter Sigbrit! Slå hende ihjel!"

Sværmen bølgede hen imod Sigbrits gård fra Helliggejstes hus.

Som et lyn fo'r Ole Skaaning over torvet, han kastede alt til side og gik strømmen i møde, der veg til siderne for ham, som om den var stødt på en klippe.

Et gammelt fruentimmer, indhyllet i et regnklæde, stødtes fra den ene til den anden. Hun skreg og jamrede og udstødte ynkelige skrig på dansk og hollandsk.

"Det er heksen! Slå hende ihjel!" lød det rundt om hende, og mange hænder løftedes for at sønderrive hende.

"Lad mig! Lad mig!" råbte Ole Skaaning med en forfærdelig stemme. "Væk, folk! Af vejen, og lad mig komme frem! Her er manden!"

Det lykkedes ham at trænge igennem. Han greb fruentimmeret og løftede hende fra jorden, hvor hun var segnet om for det første slag.

"Slip," brølede han med vildhed, "hun hører *mig* til. *Jeg* skal nok besørge hende. *Jeg* vil!"

"Lad ham! Lad ham! Han vil handle for jer alle!" råbte en stemme ud af klyngen. "Lad ham beholde hende!"

"Tak, Martin," mumlede Ole Skaaning. "Dig kan man stole på. Ja, *jeg* for eder alle!"

"Lad ham have hende," gentog mængden hvinende.

Ole Skaaning bar hende hen til Sigbrits port, han knugede hende i sine arme, som om han var bange for, at hun skulle undslippe ham.

"Her hører du hjemme," sagde han, "her har du gjort al din nedrighed, her skal du også slagtes, på din egen dørtærskel, for alt det onde, du har gjort mig og andre. Nu er din sidste stund kommet, Sigbrit! Du forbandede heks."

Han drog dolken, og ville gennembore hende. Porten åbnedes foran ham. Sigbrit stod i den halvåbne dør. Forbavset så han op, det sortnede for hans øjne, han troede, det var en øjenforblændelse af hendes berygtede heksekunster, og så sig om til alle sider.

Ved en række af stadens bysvende var han afskåret fra den hujende og brølende sværm, som nys havde omgivet ham i tætte rækker, og nu stod i en ærbødig afstand fra retfærdighedens håndlangere. Han rev klædet til side, ... det var Drutchen, Sigbrits gamle hollandske pige, som han holdt i sine arme. Bedøvet af alt dette, slap han hende, og udstødte et stønnende suk. –

Kristoffer Diriksøn havde næppe modtaget Sigbrits befaling, før han skyndte sig at afsende nogle af bysvendene for at dæmpe oprøret, og andre for at vogte om Sigbrits eget kostbare liv; thi han håbede, at han derved ville bringe sig i stor gunst hos Sigbrit og hos kongen. Bysvendene fulgte Drutchen i hælene. Men på vejen blev hun skilt fra dem i vrimlen, hvor hun blev kendt på sit hollandske mål og anfaldet af pøbelen, som tog

hende for hendes herskab. Næppe havde Ole Skaaning, hvem hævnsygen forblindede, bemægtiget sig hende og bragt hende til Sigbrits port, før bysvendene åndeløse arbejdede sig gennem mængden og indtraf der og slog en kreds uden om ham. Sigbrit havde fra det lille vindue ved porten set den fare, hendes pige svævede i; så snart hun troede sig sikker ved bysvendenes bevogtning, ilede hun selv til porten, og åbnede den. –

Hun havde hørt pøblens råb imod hende, men hendes modige karakter foragtede den alt for meget til at ænse dens vrede. Hun vidste, at der er et stort skridt fra ord til handling mod en mægtig person, som i lang tid har været frygtet, og i det bevægede liv, hun tidligere havde levet, havde krig og kamp ikke været hende fremmed, thi hun stammede jo fra borgerkrigens rette hjem.

"Kom ind, mand," sagde hun med rolig og frygtløs stemme, "kom ind og tag min tak for, at du har frelst Drutchen. Jeg har set, hvor snildt du vidste at narre de vilde bestier deres bytte fra. Det var et listigt stykke, min ven! Kom ind."

Ole Skaaning stod som forstemt med dolken i hånden.

"Ej, er det dig!" sagde Sigbrit, som havde betragtet ham nøjere. "Knap havde jeg troet, at jeg nogensinde skulle have haft dig noget at takke i mine dage. Forsvoren ting sker snarest. Men det skal være tilgivet og glemt, hvad jeg før har haft imod dig; thi hvad du nu har gjort mig, det er en tjeneste, som opvejer mange skalkestykker. Og det skal du ikke have gjort uden len. Kom til mig i morgen, og du skal ikke fortryde din gang, om Sigbrit ellers kan tjene dig."

Drutchen var kommet sig af sin skræk. Sigbrit tog hende ved hånden og drog hende ind med sig, hvorpå hun lukkede porten

og skød slåen for.

Ole Skaaning vendte sig om og stak kniven i skeden. Han så skamfuld og slukøret til jorden.

"Jeg vil forsværge at bruge dolk mere i mit liv," sagde han med forsagt stemme. "Jeg duer ikke mere til dette arbejde. Jeg tror næsten, at siden jeg har lært at kende den pige, duer jeg ikke til andet end til at gå i kloster og synge salmer ... om jeg ikke vidste, at jeg der kom blandt de argeste skalke."

Han forsvandt i vrimlen. –

Mens dette foregik uden for Sigbrits port, havde kampen raset uafbrudt på torvet. Da kongen kom ridende med sit følge, blev der vel en øjeblikkelig standsning nærmest omkring ham, men gemytterne var alt for ophidsede, til at nogens, selv ikke den mest frygtedes, nærværelse kunne standse myrdelysten.

Kongen påbød stilhed og fred; men ingen hørte hans befaling. Marsken og rigsråderne stræbte at tale de ophidsede til rette; men det var forgæves. Kredsen omkring kongen og hans følge blev bestandig snævrere, og i denne vilde støj kunne ingen enkelt menneskelig stemme trænge igennem.

Klavs Daa havde også stræbt at stifte fred, og af iver for at frelse de brave skotter havde han glemt sin egen fare, og havde vovet sig ind i den tætteste klynge.

Pludselig befandt han sig mellem ryttere midt på torvet. Han så op og forbavsedes. Ved siden af ham holdt Peder Galle, som betragtede ham stivt og opmærksomt. Denne unge adelsmand var i kongens følge. Og da han vendte sig om, var kongens hest tæt ved hans side. Han kunne hverken komme frem eller tilbage, thi overalt var sværmen uigennemtrængelig. Trods ærefrygten for kongens person og for hans vrede, kunne de

nærmeste ikke trænge de andre tilbage, men blev selv trængt sammen om ham og hans følge, så at de stod sammenpakkede i en tæt klynge.

Lige ved Klavs Daa stod en lille, tyk gråbroder, som holdt en munk af samme orden i kappen for ikke at blive skilt fra ham. Men Klavs Daa skænkede dem kun liden opmærksomhed, thi det var ham om at gøre at benytte øjeblikket til at give Peder Galle et tegn.

Hofsinden havde kendt ham, trods den borgerlige hue og kappen, som indhyllede ham, og han havde samme hensigt.

Gråtiggeren stødte sin medbroder foran sig tæt hen imod kongens hest. Han famlede ubemærket under klæderne og fremtog en dolk, som han holdt skjult i det vide ærme af munkekutten. Derpå greb han forsigtigt sin staldbroders nedhængende hånd, trykkede ham dolken mellem fingrene og klemte dem sammen, indtil han mærkede, at han holdt den.

Otto modtog halvt ubevidst, hvad man gav ham. Denne tummel havde aldeles bedøvet den svækkede, alt løb i et for ham, han følte sig som i et forfærdeligt kaos, benene vaklede under ham, de vilde brøl rystede hans svage nerver, og han støttede ryggen mod Peder Galles hest for ikke at segne omkuld.

Martin hviskede ham i øret: "Tiden er kommet! Du er kaldet! *Der* er din faders morder! Hævn din moders død! Hævn din slægts tilintetgørelse!"

Otto hævede hovedet og betragtede kongen med et vildt blik. Han mumlede halvhøjt, men ingen kunne høre, hvad han sagde. Hans ansigtstræk var fortrukne.

Peder Galle ville fjerne disse ubelejlige gæster for at tale til Klavs Daa.

"Vogt eder for hestene!" sagde han. "Gå bort! Flyt eder! Hvad vil munke her? Og hvad mumler I der i skægget?"

"Ædle herre!" sagde Martin med sit venligste smil, "det er en afsindig fra vort kloster. Han er undløbet, men jeg tænker at få ham tilbage med lempe, thi vold ville kun gøre ham rent rasende, og man må lokke for sindssvage som for børn."

"Se at få ham bort," sagde hofsinden medlidende. "Han er bedre ethvert andet sted, stakkel, end her."

"Jeg gør mit muligste, ædle herre," svarede Martin venligt og nikkede til Peder Galle. "Blot han ingen spilopper gør mig, inden jeg får ham bort. Han er bindegal."

Hofsinden bøjede sig ned. "Er I afsindig?" hviskede han til Klavs Daa. "Hvad vil I her?"

"Hos Gotfred af Ghemen!" hviskede Klavs Daa hurtigt ud af kappen. "I aften!"

Peder Galle nikkede. Klavs Daa vendte sig om for at komme ud af vrimlen. Det var umuligt. Han trak kappen tættere sammen.

"Dine forældres sjæle finder ingen fred," hviskede Martin. "Stød til!"

Den unge munk løftede skulderen og lod den atter synke. Han trak et dybt suk, og en gysen gennemfo'r ham.

"Vanartige søn! Usle redskab for Guds dom!" hviskede Martin. "Forbandede! Stød til!"

Otto løftede hurtigt dolken. Klavs Daa havde set denne bevægelse. Hurtigt greb han munkens hånd, da den næsten havde nået kongen, og dolken faldt til jorden. Denne bevægelse

drog kappen fra hans ansigt. Kongen vendte sig om, han så denne mand ved siden af sig, med hånden løftet imod ham.

"Ha, Klavs Daa!" udbrød kongen forbitret, og greb til sværdet. "Guds dross! Det vover I!"

Klavs Daa slap munkens hånd. Kongen drejede sig om i sadlen til den anden side.

Peder Galle vendte hurtigt sin hest ved dette udråb. Den afmægtige og vaklende Otto styrtede omkuld, da han mistede denne støtte, som han havde hældet sig til. Han gled under hesten, som satte sin hov på hans bryst. En strøm af blod flød ud af hans mund, og han blev liggende livløs under hestene. Ingen havde lagt mærke til hans fald.

Martin sneg sig bort, Klavs Daa fulgte ham hurtigt. Idet kongen ville drage sværdet mod Klavs Daa, som han havde set ved siden af sig med opløftet hånd – ihvorvel det dunkelt foresvævede ham, at han havde set to hænder, – følte han sig grebet om benet fra den anden side. Han vendte sig hurtigt om i sadlen. At han i dette øjeblik formodede et anfald på sit liv, er ingenlunde usandsynligt.

En skotte var kommet løbende fra Købmagergade, forfulgt af nogle tyskere. Da han fik øje på rytterne og genkendte kongen, tog han sin tilflugt til ham. Sværmen, der omgav kongens følge, veg til side. Den forfulgte greb i dødsangsten kongens ben, og anråbte ham om at frelse hans liv. Forfølgeren nåede ham. Kongen udstrakte hånden imod landsknægten og befalede ham at skåne den skotske soldat, som krøb ind under kongens hest for at skjule sig.

"For Germanien!" brølede landsknægten og svingede lansen. "Død over skotterne!"

"Guds dross! Kongen af Danmark befaler dig at spare denne mand," råbte kongen højt.

"Død over skotterne!" skreg landsknægten, idet han stødte ind under kongens hest.

Skotten faldt gennemboret over Ottos lig. Landsknægten løb skrigende videre for at forfølge skotter.

Kongens øjne lynede, han blev ligbleg af forbitrelse. Hurtigt så han til den anden side. Klavs Daa var forsvundet.

Derpå vendte han sig til marsken.

"Mogens Gjøe, vi vil ikke længere være til spot for disse frække skurke. De vil ikke høre os! Ha! Kunne jeg nå dem alle med et hug, der skulle ikke blive en tilbage. Disse landsknægte er værre end de vilde dyr i ørkenen. Men den, som gjorde mig det spil og foragtede mit bud, ham skal du skaffe til veje, at han kan få, hvad han har fortjent, og det inden sol står op."

Kongen vendte sin hest. Den dræbte skotte og gråbroderen lå midt på torvet. Kongen lod sine øjne dvæle på disse lig, og udbrød: "Ha! Der ligger en dolk! ... Hvor kom munken fra? Hvorledes kom han af dage?"

"Eders Nådes højmægtighed," sagde Peder Galle. "Det er en sindssvag munk, som er undløbet fra sit kloster. Den, som skulle bringe ham tilbage, har vist nok taget flugten af skræk over skottens drab. Hvorledes han er kommet af dage, så jeg ikke."

"Jeg skulle mene, at jeg så en, som sigtede på os, ved siden af mig," sagde kongen barsk. "Var der *munke* med i spillet? Ha! Der var to hænder, forekom det mig, men den, som sidst løftede hånden, det var den forræder, Klavs Daa, det vil jeg dø på, thi jeg så ham selv."

"Nådigste herre, jeg så ingen, som lignede ham," sagde hofsinden.

"Og om I havde set ham ti gange, havde I dog lukket øjnene. Har ingen andre haft sine øjne åbne? – Vi er vel farne," vedblev kongen vred. "De går os tæt på livet med dolke, og vi er omgivet af fredløse forrædere; men ingen kan høre eller se, om det end er høj lys dag."

"Mogens Gjøe, I vil sørge for at der i morgen er fred i staden mellem disse fordømte slyngler. Hæng dem i galgen, vil de ikke lystre. Skotterne skal have fred, hvor de har fjælet dem. Og I vil sørge for, at der bliver søgt tilbørligt i alle huse efter Klavs Daa. Thi nu ved jeg med vished, at han er her, og I gør bedst i at skaffe ham til veje. Guds dross! Det gør I bedst i for eders eget vels skyld, om I vil lyde mit råd."

"Jeg vidste ingen tid, at det tilkom rigens marsk at søge i borgernes huse efter adelsmænd, som skulle stævnes ved deres værneting, om de har forbrudt sig, og gives lejde for at forsvare deres sag for rigens råd, som skal dømme dem," sagde den djærve Mogens Gjøe.

Kongen så vredt til marsken. Men han tav, thi hvad der var hændet ham med skotten, havde gjort ham betænkelig. Han drejede sin hest og red tilbage til slottet. Adelsmændene fulgte ham i tavshed.

Myrderiet i gaderne var efterhånden ophørt, da man ingen flere skotter traf. De få, der var undgået landsknægtenes forfølgelse, holdt sig skjulte. Men når det lykkedes tyskerne at opspore en enkelt skotte, dræbte de ham uden barmhjertighed, og lige til sent på dagen hørte man af og til skrig og drab i gaderne.

Hen imod aften sneg Peder Galle sig til Gotfred af Ghemens hus. Han meddelte Klavs Daa kongens heftige ytringer og hans mistanke om, at han havde villet myrde ham. Klavs Daa bevidnede sin uskyldighed, han havde, sagde han, vristet dolken fra munken, men hvor *han* var blevet af, havde han ikke set, da han mest havde opmærksomheden henvendt på kongen og blot søgte at komme bort. Da man næste dag måtte befrygte en streng husundersøgelse, hvortil kongen vel nok fandt nogen, som var mindre nøjeregnende end Mogens Gjøe, rådede Peder Galle til en hurtig flugt, og Gotfred af Ghemen delte denne mening, dels for at bringe Klavs Daa uden for al fare, og dels fordi han anså det for urigtigt at huse nogen imod kongens vilje. Han gik selv til stranden, og det lykkedes den rige og ansete borger at forhyre en fisker til at sejle til Skåne med adelsmanden endnu samme nat. Peder Galle aftalte med ham, at han skulle begive sig højt op i landet under et andet navn, og til bestemt tid og sted skulle han da få underretning om alt, hvad der kunne være ham af vigtighed at erfare. Han ville også tage sig af den skotske kaptajn og indestod med sin ære for hans sikkerhed, lige så godt og bedre end Klavs Daa under nuværende omstændigheder kunne gøre det.

Da alt dette var ordnet, begav Klavs Daa sig ud af porten, kort før den skulle lukkes, og gik til stranden, hvor fiskeren skulle vente ham. Ene og forladt, som han var, fredløs og flygtende, gik mange alvorlige tanker igennem hans hoved på denne korte vandring. Og dog glemte han ikke i forbigående at sende et taknemmeligt blik og en venlig tanke til Annas vindue med oprigtig bedrøvelse over, at han ikke kunne tage afsked med hende, som han dog oprindelig skyldte sin redning. Thi uden

den kappe, hun bragte ham, havde han ikke undgået at dele skæbne med de stakkels forfulgte skotter.

Fiskeren ventede ham efter aftale ved Sankt Anna kapel. Båden var sejlfærdig, vinden gunstig. Klavs Daa steg om bord, sejlet blev hejset, bølgerne skvulpede om forstavnen. Man skimtede endnu enkelte lys fra staden, snart var det sidste forsvundet, og lyset fra Annas lille kvistkammer var det, som ledsagede ham længst. Nu var også denne sidste stjerne blegnet i afstanden. Tavs og forstemt sejlede Klavs Daa i den mørke, skyfulde vinternat ud på Øresundets vover. –

Den næste morgen tidlig var alt roligt i staden. Den landsknægt, som ikke havde adlydt kongens befaling, men havde dræbt skotten under hans hest, var udfundet af profossen om natten. Hans lig lå om morgenen midt på torvet, det afhuggede hoved lå ved siden af, og en tingstav var plantet derhos; han var blevet henrettet om natten. Tillige lod kongen streng befaling udgå til de fremmede kaptajner og gjorde dem ansvarlige for, hvad brøde deres soldater begik.

Tyskerne skulede den næste dag omkring, thi overalt udtalte vreden sig imod dem, og stærke skarvagter gik gennem gaderne for at overholde orden. Borgerne gik af vejen for dem og så til dem som til manddrabere. De mærkede nok, at de havde hele stadens befolkning imod sig. Dette og kongens strenghed havde gjort dem bange. Den dyriske vildhed var veget for skamfuldhed og frygt.

Man samlede de faldnes lig og kastede dem i en eneste stor grav på kirkegården. Og skotter og tyskere, som havde myrdet hverandre, hvilede nu fredeligt ved hverandres side. Og dermed var det sidste spor af den skotske fejde udslettet. –

Og det skotske herberg? I mange år var det en grusbunke og en brandtomt. Senere blev pladsen ryddet, og man fandt da flere benrade af mennesker, som var omkommet ved branden, blandt disse skelettet af en mand af overnaturlig størrelse. Det var den trofaste norske kæmpe. På pladsen blev bygget en latinsk *Triviale*-skole [Note 7)], som længe stod i god anseelse, og hvis tolv ældste disciple blev kaldte *Davidici*, fordi de varede på sangen ved den kongelige gudstjeneste, hvorfor de erholdt månedskost fra proviantgården tillige med matroserne. Men dette var først mangfoldige år efter. –

Om værten i herberget og hans hæderlige hustru, Elsebeth, hørte man siden ikke tale, enten de nu var omkommet i fejden, eller de var draget andetsteds hen og havde nedsat sig. Men troligst er det, at de har vidst at hytte sig, thi ukrudt forgår ikke så let.

21. Flugten

Fjorten dage efter at Klavs Daa var sejlet over Øresund til Skåne, ville det ikke have været muligt at foretage denne rejse, i det mindste ikke uden livsfare; thi vinteren var atter begyndt med usædvanlig strenghed, uagtet det allerede var i slutningen af februar, og Sundet var tildækket med is. Sneen lå højt imellem bakkerne og gjorde vejene ufremkommelige, og alle vande var tilfrosne.

Men Klavs Daa var allerede lykkelig og vel indtruffet under et antaget navn, hos sin ven, herr Ivar Bjelke, der ejede en gård i det nordlige Skåne som den gang endnu var en dansk provins.

Peder Galle tilskrev ham efter løfte, og underrettede ham om sagernes gang i hovedstaden, hvorover han kun lidet skulle glæde sig, da kongens vrede imod ham endnu bestandig var lige uformindsket.

Han meddelte ham også den nyhed, at herr Ivar Lunge var ynkeligt omkommet ved at gå i land, nær ved Hans Knaps hus, da han kom tilbage fra Skåne og fandt havnen tilfrossen. Han og skipperen havde forsøgt at nå land ved at lægge brædder over isen, men de var begge sluppet igennem og druknede. Således var nu begge de modstandere kommet af dage, som en gang gav anledning til så megen omtale og misundelse; men han prisede Jørgen Tengnagel lykkeligere end Ivar Lunge, da han var faldet i hæderlig kamp. Peder Galle sluttede med det ønske at måtte være den rige Ivar Lunges arving; dette ønskede han dog mere for sine mange kreditorers skyld end for sin egen.

På samme tid indløb et brev fra herr Ivar Bjelkes søster, som i nogen tid havde været i besøg hos Gundel Griis. I meget sørgmodige udtryk tilskrev hun ham, at den stivsindede gamle herr Jokum Griis fuldt og fast havde besluttet at gifte sin datter med den smukke, rige, giftesyge ridder Thorbjørn Grubbe, som allerede havde begravet tre koner. Gundel var utrøstelig derover, hun græd og klagede nat og dag; men tårer og klager udrettede kun lidet, og fandt man ikke på andre råd, ville hun snart blive tvunget til ridder Grubbe, som hun afskyede. Hundrede gange hellere ville hun gå i kloster, ihvorvel dette for evigt måtte skille hende fra Klavs Daa, hvem hendes hjerte hang ved. Kunne Ivar Bjelke skaffe underretning til ham om disse sørgelige begivenheder, gjorde han en god gerning; thi selv kunne de ikke finde på råd dertil, da de hverken vidste, hvor han for tiden var, eller turde tilskrive nogen, af frygt for, at den gamle ridder skulle erfare det. Om otte dage ville han rejse til Thorbjørn Grubbe for at gøre aftale med ham om trolovelsen og se hans gård, hvor Gundel skulle bo. Og når han kom tilbage fra denne rejse, som i det højeste kunne vare otte dage til, ville han bringe bejleren med og holde Jaord. Thi han ville ikke udsætte en kær datter for at skulle leve uden beskyttelse, alene med sin moder på en forladt gård, når han og hans fleste svende til foråret måtte drage bort for at støde til kongens hær mod de oprørske svenske. Og da hans gård kun lå kort fra den svenske grænse, var den mere udsat for plyndring end nogen anden. Men hos Thorbjørn Grubbe ville hun være i god sikkerhed, thi han boede afsides fra krigens skueplads, og det var heller ikke sandsynligt, at han, så hurtigt efter bryllupped, ville drage i krigen og lade sin unge hustru blive alene hjemme.

Det var en let sag at skaffe denne underretning til Klavs Daa; men det var vanskeligt at finde på råd til at afværge den ulykke, som brevet bebudede.

Klavs Daa ville flyve til ridder Griis' gård, og sætte himmel og jord i bevægelse for at formå den gamle ridder til at forandre sin tyranniske beslutning. Ville han end ikke give *ham* sin datter, skulle han dog lade hende være fri efter hendes tilbøjelighed, og ikke tvinge hende til nogen anden. Og lod han sig ikke sige, ville han med magt udfri Gundel af hans vold. Han ville opsøge Thorbjørn Grubbe og æske ham til kamp på liv og død.

Men Ivar Bjelke forkastede alle disse fantastiske planer. – "Hvad vi skal tænke på, det er, hvad der kan udføres med sikkerhed," sagde han. "Sådanne galskaber kunne ikkun hjælpe os af dynen og i halmen. Her må andre midler til. Thi Thorbjørn Grubbe er ikke en sådan dåre, at han giver sig i tvekamp før brylluppet med den, som vil tage bruden fra ham, og ridder Griis har velsagtens en god, dyb kælder på sin borg, hvor han kan gemme en ubuden bejler, som vil bruge vold i en vel forsvaret gård; aller helst I er i kongens unåde og er en fredløs mand for enhver, som vil gribe eder. Og at ingen ridder anser eder for en god bejler nu for tiden, det kan man egentlig ikke fortænke ham i."

"Men vil I da, at jeg skal sidde med hænderne i skødet, mens Thorbjørn Grubbe tager den pige fra mig, som jeg elsker højere end mit liv?" sagde Klavs Daa heftigt.

"Det har jeg ikke sagt," vedblev Ivar Bjelke roligt. "Men hvad I hidtil har foreslået, duer til intet. Det går heller ikke så nemt at tage en datter bort af hendes faders hus, og ville vi løbe blindt i

fælden, så kom vi til at bøde med skindet til ingen nytte. Men lad os sove derpå, thi nat giver råd, og når det er gjort, vil vi se at finde på udvej. Vi har otte dage, til herr Griis drager fra gården, og otte, til han kommer tilbage igen. Det skulle være til evig skam for en elsker og hans ven, om de behøvede halvt så lang tid til at sætte en fader og en forhadt bejler en lang næse."

Ivar Bjelke ville ikke høre de mange betragtninger, Klavs Daa gerne ville anstille over: men, og hvis, og når. Han blev ved sin beslutning at ville sove derpå, inden de talte videre om den sag, og Klavs Daa måtte finde sig i at gå til sengs og tilbringe en søvnløs nat med forgæves at grunde på et middel til at afværge denne ulykke, som *måtte* forebygges, om det ikke skulle koste hans og hans elskedes liv.

Den følgende dag havde Klavs Daa en lang samtale med Ivar Bjelke i hans lønkammer. De skrev breve og sendte dem med bud til forskellige kanter af landet. Og nogle dage efter at buddene var kommet tilbage med svar, steg Ivar Bjelke til hest og red bort tillige med en svend.

Dagen efter forlod Klavs Daa gården alene. Svendene, som åbnede portene for ham, lagde mærke til, at han tog en anden vej end den almindelige landevej. De mente, at ville han ride nord på og vove sig ind i de store skove, havde det været klogere at tage en svend med; thi der var langt fra sikkert, da der både var røvere og ulve og bjørne, som kunne gøre en enkelt mand nok af det, og desuden spøgeri.

Den gamle ridder Griis var draget med nogle af sine svende til Thorbjørn Grubbes gård. Om fire dage ventedes han tilbage, og da ville han føre svigersønnen med sig.

I dagligstuen sad Gundel og Thora Bjelke i den ene store vinduesfordybning, beskæftigede med deres håndarbejder, men endnu mere med deres hviskende samtale; Gundel var bedrøvet, hun græd stille, så at tårerne trillede i hendes skød. Thora stræbte at trøste og berolige hende. Af og til skottede Gundel ængsteligt til sin moder og hendes søster, fru Marthe, som sad noget fra ved et bord, der, som sædvanlig, var opfyldt af bøger, papirer og astronomiske tegninger. Derfra fløj hendes blik til vinduet, og hun stirrede bedrøvet ud på den blanke, isdækkede flade af en tilfrossen sø, som i nogen afstand fra gården strakte sig langt ud i horisonten, mellem høje bakker på den ene side og tætte fyrreskove på den anden. De snedækkede højder og mørkegrønne nåletræer stred med søen om forrangen i skønhed på denne solklare formiddag, hvor alt glimrede af frosne diamanter.

En livlig ild brændte i kaminen, dørene stod åbne til et stort, rundt tårnkammer, som blev kaldet Runddel-stuen, og hvor, efter den tids skik, alle husets damer havde deres sengekammer. Igennem dette så man ind i en liden stue inden for runddelen, hvor fru Anne Arvidsdatters søster, fru Marthe, boede med sin lille datter Marie.

Fru Marthe var enke efter en adelsmand, som var faldet i krigen i Norge, da Herluf Hyttefad gjorde oprør, og hun var for tiden med sin lille datter i besøg hos søsteren.

"Det var et uheld, at Ivar Bjelke just skulle komme hertil, efter at din mand var rejst," sagde fru Marthe til sin søster. "Det lader til at kede ham at tilbringe tiden med alle os fruentimmer, uden mandfolkeselskab; han er så alvorlig, og han holder vel næppe

ud de fire dage, til han kommer igen, ihvorvel han siger, at han har vigtige anliggender at tale med ham om."

Gundel dukkede hovedet næsten ned i sytøjet. Thora Bjelke kunne ikke bare sig for at trække lidt på smilebåndet.

"Han kan jo læse og tage sig noget nyttigt for," sagde fru Anne. "Men det lader ikke til at være de unge adelsmænds lyst nu om stunder, og er vel ej heller i hans smag. De færdes helst i mark og skov, med jagt og riden. Heste går dem over alt. Han har bragt en med, som han endelig vil, at herr Jokum skal købe, den øver han hver dag i forskellige kunster. Så går tiden."

Samtalen gik i stå.

Lidt efter sagde fru Marthe: "Der har været et rædsomt oprør i København, af de skotske og tyske soldater. Alle helgene! De har slagtet hverandre som umælende dyr. Og gaderne har flydt med blod."

"Det undrer mig ikke," sagde fru Anne, "thi stjernerne har forlængst forudsagt særdeles begivenheder med krig og blodsudgydelse. Når man kan tyde planeternes tegn, vil man ikke let blive forrasket af begivenhederne."

"Man siger, at kongens liv skal have været i fare derved. Der kommer ikke mange vejfarende nu til dags, da vejene er blevet så ufremkommelige, og breve er endnu sjældnere. Men så meget vil man dog vide, efter hvad munken her på gården har hørt af en mand, som kom langvejs fra, at der skal have været et anslag mod Hans Nåde på samme tid, og at man også har villet myrde Sigbrit."

"Det var vel ikke meget til skade, om man gjorde det; thi hun er en ond og arglistig kvind."

"Man skal dog ikke ihjelslå," sagde den fromme fru Marthe.

"Det skal være en dansk adelsmand, som har draget dolken mod kongen, og hverken en skotte eller en tysker. Han hedder Hans Daa, tror jeg, og er en søn af den gamle lensmand på Gurre."

"Hans Daa? Ja, jeg tror også, at han hed således. Han slægter ikke fra arten, hans fader har i mange år været en uven af herr Jokum. Da vi var i København, var der idelige optøjer med ham. Niels Henningsøn kunne fortælle adskilligt derom, hvis han var her."

"Hvis Niels Stud ikke har forandret sig meget fra gamle dage, står han just ikke aller mest til troende," sagde fru Marthe.

Gundel, som havde hørt denne samtale med blussende kinder, løftede hovedet og sendte sin moster et taknemmeligt blik.

"Men ham har dog vist nok Niels Stud haft ret i at tale ilde om," vedblev fru Marthe; "thi at en adelsmand vil blive en stimand og drage dolken mod sin retmæssige kejste og kårede konge, det er en stor misgerning, som fortjener den største straf. Desværre er han flygtet."

"Nej," udbrød Gundel, "nej! Det har Klavs Daa aldrig gjort, så sandt Gud er til!"

"Barn, hvem taler *du* om? Han hedder Hans, som har villet myrde kongen. Og hvad ved du derom? Hvorfor tager du dig det så nær? Og hvad græder du for?"

Gundel svarede ikke, hun fløđ hen i tårer.

Fru Anne Arvidsdatter så op fra sine papirer, og rystede misbilligende med hovedet.

"Han kom undertiden til os i København," sagde hun; "men her ovre er vi Gud ske tak blevet fri for ham. Herr Jokum vil ikke

høre hans navn nævne."

"Så …" sagde fru Marthe langtrukkent.

Gundel rejste sig og forlod stuen. –

Da fru Marthe nogen tid efter kom ind i runddel-stuen, lå Gundel på knæ i det nederste vindue, hen imod døren til det lille kammer, og læste og græd ret bitterligt, som en håndskreven krønike beretter, fra hvilken vi har disse begivenheder, og som vi nøjagtigt har fulgt.

Da hun så sin moster træde ind, rejste hun sig op. Fru Marthe gik hen til hende, tog hende venligt i hånden, og sagde: "Gud velsigne dig, mit kære barn, du har en god gerning for hånden."

Gundel drog et dybt suk af et ængstet bryst og tørrede øjnene.

"Gud give at den var god," hviskede hun med sagte og rystende stemme. "Gud give, I havde ret, at den var god."

Fru Marthe betragtede hende alvorligt og sagde: "Visselig er det godt, at man med tårer kan gøre sine bønner til Gud. Tror du ikke også det?"

"Ja, det er nu så," sagde Gundel og støttede sig ved sengen. Fru Marthe slap hendes hånd og ville gå ind i sit eget kammer.

"Min allerkæreste moster," sagde Gundel, "om end alle mine forlader mig, så vend I ikke eders trofaste, kærlige hjerte fra mig. Lad mig stole på, at I altid vil bevare det sind for mig, som I nu har, og at dog en af mine vil tænke venligt på mig."

"Mit kære barn," sagde fru Marthe rørt, "hvi fører du sådan tale til mig? – Jeg tror ikke, at du vil gøre en skælm af dig, thi der har end ingen været i slægten, som således har opført sig, at vi skulle vende vore hjerter fra dem."

"Ak, ja! Jeg siger kun så," sagde Gundel, og græd atter bitterligt.

"Bring dit sind i rolighed, kæreste Gundel. Og græd ikke. Det går således med alle unge piger, som skal giftes, de er bedrøvede og dog glade, de fælder tårer og det er en sød smerte. Thi er ægtestand ikke en lykkestand?"

"Ak, kære moster!" sukkede Gundel skælvende. Men i det samme kom fru Anne Arvidsdatter ind i runddel-stuen, og kaldte sin søster ind til sig i det lille kammer, da hun ville tale i enrum med hende.

Gundel knugede hænderne mod brystet, som om hun således kunne hæmme hjertets voldsomme slag. Fru Marthes lille, femårige datter, Marie, kom løbende ind i stuen. Gundel tog hende i sine arme, satte hende op på bordet og kælede for hende.

"Hvorfor græder du?" sagde barnet.

"Ak, det vil du nok en gang få at vide, når du bliver stor," sagde Gundel bevæget.

"Du skal ikke græde, så bliver jeg også bedrøvet. Moder siger, at jeg skal være glad og artig, så skal jeg få lov til at være med, når du skal stå brud, og danse på din bryllupsdag."

Gundel tog barnet af bordet, og satte det hurtigt ned på gulvet. Den lille Marie så på hende med store øjne.

Døren fra forstuen gik op, og Ivar Bjelke trådte ind. Han gik hen til sin søster og talte et par ord til hende, hvorpå hun rejste sig og gik ud af stuen.

Derpå vendte han sig til Gundel og sagde højt: "Kunne I ikke have lyst til at se den hest, som jeg vil sælge til eders herr fader?

Jeg har redet den således, at den kan blive god for eder at ride. Den står just nu nede på borggården."

Gundel nikkede med hovedet. Svare kunne hun ikke. Ivar Bjelke gav hende sin arm og førte hende ud af stuen.

I forstuen sad gårdens kvindelige tyender ved deres forskellige arbejder. Ivar Bjelke vendte sig til fru Marthes jomfru, som sad nærmest, og sagde til hende: "Kom og følg mig!" Og da Gundel kom forbi den gamle Lucie, som i mange år havde tjent hendes moder og passet og plejet hende i hendes barndom, sagde hun til hende: "Moder, vil I også følge mig, da vil jeg takke eder."

De stod begge op fra deres gerning, jomfruen slap rokken og Lucie karten, og de fulgte efter hende.

Da de kom ned i borggården, stod hesten for en slæde, som holdt i porten under hvælvingen. Ivar Bjelke løftede Gundel ind i slæden. Hun kunne næppe stå på sine ben og var ikke i stand til at undvære hans hjælp. Han bad jomfruen og den gamle Lucie at sidde hos, selv steg han bag på slæden, kastede sin kappe om Gundel, greb tømme og pisk og kørte rask ud af borggården, over broen og hen ad søen til.

Ved porten stod munken, som besørgede gudstjenesten på gården, og nogle af svendene; de troede, at de kørte en lysttur i det smukke vejr, bukkede med huerne i hånden, og ønskede god fornøjelse.

Da den gamle pige så, han kørte hen ad søen til og piskede stærkt på hesten, skreg hun højt og råbte: "Ak, hvor vil I hen? Kæreste Gundelille, tænk på min frue! Får hun at vide, at I drager alene bort, så bliver hun forfærdelig vred."

Ivar Bjelke drog sin dolk og satte hende den for brystet, thi endnu ville det være let for svendene at indhente dem, hvis de fattede mistanke.

"Tier I ikke stille," sagde han, "så skal I aldrig råbe mere! Ti!"

Og nu gik det i fuldt firspring ned mod søen, på hvis blanke flade Gundels smukke øjne nys havde hvilet med angerfulde tårer. –

Den lille Marie var krøbet op i vinduet, hvorfra man havde udsigt til vejen ned imod søen. Slæden havde forladt gården, den havde gjort et sving uden om graven for at nå vejen, og kørte nu i flyvende fart ned mod søen, da barnet opdagede den.

Hun klappede i hænderne og råbte: "Moder! Moder! Kom og se! Skynd dig, og kom og se!"

Fru Marthe ilede til vinduet.

Da hun kendte Gundel i slæden, og så at de kørte så hurtigt, slog hun hænderne sammen og råbte forskrækket: "Alle helgene! Vist nok fører han hende bort! Jesu! Maria!"

Fru Anne Arvidsdatter hørte disse udråb og blev højlig forskrækket, hun troede, at barnet var kommet for nær til vinduet og var styrtet ud. Hun løb ud af det lille kammer og spurgte ængsteligt, hvad der var på færde.

Marthe pegede ud af vinduet, og sagde: "Ak! Herr Ivar fører din datter bort!"

Fru Anne Arvidsdatter og hendes søster løb hurtigt ud på trappen, som om de endnu kunne standse de flygtende. Men da den gamle frue kom til det nederste trin, segnede hun afmægtig om.

Da hun kom til sig selv igen, kunne hun næppe tale for angst og gråd. Hun råbte højt af smerte, og da hun omsider kunne

samle sine tanker, bad hun sin søster at sætte sig i en slæde og drage efter Gundel.

Folkene, som var kommet til, fik travlt med at bringe alt i stand, og snart var en slæde forspændt. Fru Marthe kyssede den lille Marie, – der græd og jamrede for sin kære Gundel, som den fremmede mand havde stjålet, – derpå kastede hun en pels om sig, steg i slæden, og kørte hurtigt bort ad den samme vej, ledsaget af nogle af svendene til hest.

Næppe var slæden forsvundet, før Thora Bjelke kom løbende fra sit kammer for at erfare, hvad al denne tummel havde at betyde. Hun blev forskrækket, da hun så fru Anne Arvidsdatter, som havde sat sig på trappetrinet, thi hendes ben kunne næppe bære hende af sorg og bedrøvelse. Thora gik hen til hende og beklagede, at hendes broder havde gjort hende så højligen imod, hun sagde, at hun vidste intet deraf og var ikke i hans anslag.

Fru Anne Arvidsdatter vendte sig fortørnet imod hende og sagde: "Far I væk, I onde ånd! Jeg vil dø på, at det er eder, som har anstiftet alt dette. Gud straffe både eder og eders broder! Og har I været på råd med ham om at frarøve mig mit kære barn, så drag nu efter ham, at ingen spot og skam må ske hende."

Thora Bjelke lod sig ikke dette sige to gange, hun begærede, at hendes slæde hurtigt skulle komme, og drog derpå efter de flygtende, den vej, hun vel vidste at de var taget.

Fru Anne Arvidsdatter gik tilbage til sit kammer og fældede bitre tårer over sit ulydige barn. Og hvad skulle hun svare sin ægtefælle, når han krævede sin datter af hende, til hvis varetægt han havde betroet hende!

Der var stor sorg på gården, thi Gundel havde været afholdt af alle for sin sjældne blidhed og sit elskværdige sind. Og ihvorvel alting gik sin sædvanlige gang og ingen af de daglige sysler blev forsømt, stod dog bekymringen præget på alle ansigter, og enhver forrettede sin gerning tyst og stille. –

Gundel fældede bitre tårer, mens slæden i flyvende fart nærmede sig søen.

"Giv eder tilfreds, snart skal vi være sikre, uden for al fare og vel beskyttede," sagde Ivar Bjelke.

"Det er ikke for faren, at jeg græder," sagde Gundel. "Men i denne stund er der såre meget, som tynger mit bryst, og som vel er værd, at jeg græder derover."

Ivar Bjelke svarede ikke, han drev på hesten, som med et spring fo'r ud på den frosne sø. En klar, klingende lyd ledsagede denne hurtige fart over isen, som nogle steder havde brede revner, hvor vandet af den sagte, gyngende bevægelse i den store flade, der tildækkede det, sprøjtede i vejret og bebudede åbningen, endnu inden man så den. Men den øvede hest sprang hurtig og let over revnerne og drog slæden efter sig. Moster Marthes jomfru og den gamle Lucie skreg hver gang højt, Gundel lukkede øjnene og tav.

Da de var kommet over søen, som vel var en mil lang, og havde et godt forspring for dem, som kunne tænke på at indhente dem ad den almindelige vej, drejede Ivar Bjelke til siden, hvor en tyk granskov bredte sine mørkegrønne nåle over snetæppet.

Ved udkanten af skoven kom pludselig en skare ryttere dem i møde.

"Frygt ikke," sagde Ivar Bjelke, "det er venner, som beskytter vor flugt. De har hele tiden fulgt os inde i skoven for at være os til undsætning, når det skulle behøves; nu kan de ledsage os nærmere, og nu vil det også mere gøres behov."

Slæden holdt. Ivar Bjelke steg af og bad jomfruen og den gamle pige at stige ud med ham.

En rytter kom jagende foran de andre, han sprang af hesten og knælede ved siden af slæden.

Efter en kort, men hjertelig samtale var slæden atter i fart med de tre fruentimmer. Klavs Daa sad bag på og styrede hesten, Ivar Bjelke red foran i samtale med rytternes anfører. Nogle og fyrre ryttere omgav slæden til alle sider, og nu gik det i uformindsket fart, det hurtigste hesten orkede at løbe.

Mens Klavs Daa af og til hviskede et kærligt ord til sin bedrøvede brud, talte Ivar Bjelke med sin ledsager om den vej, de skulle vælge med mest sikkerhed. Thi på den tid, da enhver adelsmand havde et stort antal svende og jernklædte ryttere, var en sådan bortførelse en sag, som let kunne føre til en alvorlig fejde.

"Vi vil ride skoven igennem, og ikke hvile før vi når til enden," sagde Ivar Bjelke.

"Nej, jeg mener, at vi først skal bede, når vi vel er over grænsen igen og i Sveriges land," sagde hans ledsager. "Thi sandt at sige skøtter jeg ikke stort om at træffes med mine ryttere i dansk land, al den stund det dog ikke skal se ud som en krigserklæring. Og jeg har også indrettet det på, at vi kunne bede i den første svenske lensgård, og der bliver vi ventet. Har I valgt mig til at hjælpe eder, må I også give eder i min vold, til I er i sikkerhed."

"En lykke var det, at vort brev traf eder, herr Gustav Eriksøn. Havde I ikke været så nær ved grænsen, og havde I ikke kunnet hjælpe os, da havde jeg ikke vidst, hvor jeg skulle låne så mange ryttere fra til sikkerhed, uden at enhver hund i landet skulle komme til at halse bagefter os. Men nu mener jeg, at vi skulle slippe bort, uden at nogen ved, hvorledes det er sket, eller hvor vi er blevet af."

"Jeg havde intet at forsømme dermed," sagde Gustav Eriksøn, "thi nu, det er midtvinters, ligger jeg ledig med mine svende."

"Da har I ikke været ledige i sommer, det måtte kongens tropper bekende, da de mødtes med eder ved Dufvenæs. Jeg hører, at I har været ærkebispen en hård hals, så ung I er, i hans fejde med Sten Sture, og at I har afslået den forstærkning, som kongen sendte Gustav Trolle, så at der var flere døde end levende tilbage på valpladsen."

"Et sted skal man tjene sine sporer," sagde Gustav Eriksøn, "og en nar er det, der opsætter det længere end han har nødig. Jeg tænker, at jeg til sommeren kan få en fane at føre, og skulle skæbnen stille eder imod mig i slaget, vil jeg se at fortjene lovtale, ihvorvel det måske vil falde mig vanskeligere end ved Dufvenæs."

"I har lært at smigre i felten," sagde Ivar Bjelke. "Af mange danske ved jeg, at I dertil kan slå som en mand, og Klavs Daa har sagt mig, at I er en øvet lutspiller. En mand, som kan slå mændene til rette tid, og smigre og spille for kvinderne, han kan nå højt i vore dage, og I er stærkt på vejen dertil, thi I har allerede erhvervet eder et ry, som ikke mange mænd har på eders alder."

"Lad nu nogen komme og sige mig, at en dansk ikke kan have en honningtunge, jeg skal nævne ham eder som et eksempel," sagde Gustav Eriksøn leende.

Mens de således talte, fo'r hestene i strakt trav gennem skoven og hen ad de snedækkede veje. Omsider nåede de grænsen mellem Danmark og Sverige, og kort efter standsede de ved en lensgård. Der drog de ind med slæden, og svendene omringede imidlertid gården, så at ingen slap ud eller ind.

Her var både skræddere og skindere til stede, som Gustav Eriksøn havde bestilt hid, for at de kunne gøre klæder til Gundel Griis og til fruentimmerne, som var med hende.

Thi hun var draget med sit bare hoved ud af sin moders hus, ligesom hun gik og stod, og han havde forudset, at det ville blive nødvendigt at forsyne hende til at rejse videre, da det ikke let var muligt at forberede flugten således, at hun kunne have alt med sig, hvad hun behøvede.

Gundel takkede Gustav for det store bevis på hans venskab for Klavs Daa, som han havde givet ved at låne dem folk til at beskytte deres flugt, og ved selv at lede den, og for den omhu, han havde vist hende ved at sørge for hendes fornødenheder. Det adspredte hendes sind noget at måtte beskæftige sig med disse nødvendige tilberedelser.

Mens de endnu var i lensgården, kom en slæde dertil, ledsaget af nogle bevæbnede svende til hest. Det var Gundels moster, fru Marthe, som begærede at tale med hende.

Rytterne ville ikke tillade nogen at komme ind i gården, og der blev talt meget frem og tilbage, inden hun kunne formå nogen af dem til at gå ind og melde hendes begæring for dem, som havde udsat dem.

Gustav Eriksøn nægtede, at hun måtte komme ind; men da Klavs Daa hørte, at Gundels moster holdt uden for porten, og så de tårer, Gundel stræbte at holde tilbage, blev han bevæget og talte for Gustav og for Ivar Bjelke, så at de endelig gav lov til, at hendes slæde måtte komme ind i gården; men svendene måtte blive uden for hos rytterne, som vogtede på dem.

Fru Marthe stod bedrøvet ud af slæden og trådte ind i forstuen, hvor fire svende med lange, ladte hagebøsser stod for døren, som hun gik ind igennem.

Da hun kom ind og endelig fik sin søsterdatter at se, som sad alene i stuen, med hænderne for øjnene, i en sørgmodig stilling, brast hun i heftig gråd, og bad hende at betænke den tort og sorg, hun gjorde sin moder, som sad hjemme og græd og klagede sig ynkeligt. Hun formanede hende til, at hun skulle vende tilbage igen med hende til sin moder, som havde lovet at ville forlade hende alt, hvad hun havde forbrudt imod hende.

Gundel tav bedrøvet.

Fru Marthe, som håbede, at hendes ord skulle finde indgang hos hende, fornyede sine bønner og formaninger. Hun sagde, at hvis hun ikke efterkom hendes begæring, men fremturede i så højligt at bedrøve sin moder, ville hun blive årsag til hendes død.

"Vend tilbage med mig, mit kære barn," sagde hun, "og alt skal blive forladt. Husk at der står: du skal ære din fader og din moder, på det at det må gå dig vel."

"Ak, vist nok kan ingen ære sin fader og sin moder mere end jeg," svarede Gundel. "Og så længe man kun forlangte af mig, at jeg skulle frasige mig al lykke i denne verden, har jeg adlydt, som det sømmer sig en datter. Men nu, da de forlanger, at jeg

skal ægte en anden end den, jeg har givet min tro, og begå en stor synd, der vil gøre ham ulykkelig, som jeg elsker mere end mig selv, så har jeg måttet søge en udgang af denne elendighed. Gud ved, at jeg har gjort det med et tungt hjerte. Men kvinden skal forlade sin moder og sin fader, og følge med sin husbond."

"Kæreste Gundel, vi vil ikke strides om sådanne sandheder, som hver for sig har hævd. Vend tilbage med mig, og alt vil blive eder tilgivet."

"Og ved I det så vist, kære moster? Ja, dersom I kan forsikre mig, at min moder og min fader vil bevilge, at vi må få hinanden til eje, så vil jeg følge eder tilbage igen."

Gundel betragtede hende vist. Fru Marthe slog øjnene mod gulvet.

"Nej, det kan jeg ikke tilsige dig. Og ihvorvel jeg vil anse det for en stor ulykke, om jeg ikke skulle få dig tilbage med mig, så vil jeg ikke forpante mit ord for noget, som jeg ikke kan svare dig for. Men herr Ivar Bjelke kan jo selv tale med din fader derom, og det kan vel nok være, at han vil synes ham en bejler, som han ikke vil nægte din hånd for at befordre dit livs lytte."

"Ak, det er ikke Ivar Bjelke, jeg har givet min tro," sagde Gundel, "det er Klavs Daa, som jeg har kåret til min ledsager i dette liv, om jeg ikke skal vandre det alene. Og den tro vil jeg holde ham til mit sidste åndedræt."

"Klavs Daa?" udbrød fru Marthe forskrækket. "Klavs Daa? Han, som nylig har villet dræbe ..."

"Tal ikke ud, kære moster, det er en skændig bagtalelse, det har han aldrig gjort!"

"Men han, som din fader hader af gammelt nag, der aldrig vil blive glemt. Det er jo dog vist, om andet ikke er det, at han er en

søn af din faders uven. Ikke sandt?"

Gundel tav nogle øjeblikke. Derpå sagde hun bedrøvet og sagte: "Dersom min fader elsker sit had højere end sin datter … så beholder han det … og mister hende …"

"Ak, han vil aldrig give sit minde til denne forening. Aldrig!"

"Ja, så er den første forvildelse så god som den sidste," sagde Gundel, og græd bitterligen.

Klavs Daa trådte ind i stuen, og henvendte ordet til fru Marthe.

"Det gør mig ondt, at jeg nødes til at skynde på eders rejse," sagde han. "Som sagerne står, kan vi ikke opholde os længe, og det kan lidet nytte at tale om, hvad der ikke mere kan ændres. Tro mig, jeg har vel betænkt, hvad det vil sige at føre en datter fra hendes faders hus, når man selv ikke har fredet tag over hovedet. Men fattigdom og møje er ikke det værste onde i denne verden, og det er bedre at være landflygtig i kærlighed og trofasthed, end at være rig og fornem i mismod og had. Thi i kærlighed er en stor lykke. Vend tilbage til Gundels hjem, stræb at forsone hende med hendes slægt, og Gud vil lønne eder derfor; men tal ikke mere om at forandre, hvad der er sket, thi det kan ikke omgøres, og hende får I ikke med eder."

Gundel trådte hen til Klavs Daa og lagde sin hånd i hans, til bekræftelse.

"Hav barmhjertighed med mig i min hjertens angst," sagde fru Marthe bønligt. "Vis mig ikke bort således. Lad mig dvæle hos hende de få øjeblikke, det endnu vil være mig muligt at se hende."

Gundel omfavnede hende med våde øjne.

Mens de således talte sammen, ankom den tredje slæde med Ivar Bjelkes søster. Da han så, at det var hende, gav han befaling til, at porten skulle åbnes for hende, og hun blev ført ind i stuen til de andre.

Fru Marthe bebrejdede hende med bitterhed, at hun havde forrådt gæstevenskabet i det hus, der havde modtaget hende med venlighed. Men Thora forsvarede sig og sagde, at hendes venskab for Gundel var større end hendes begreb om gæstevenskab, og hun ville med en god samvittighed gøre det samme en anden gang.

Da fru Marthe spurgte Thora, om hun ikke nok ville blive hos hendes søsterdatter, og ønskede at vide, hvor de drog hen, svarede Klavs Daa, at herr Ivar Bjelke allerede havde lovet Gundel, at hans søster skulle blive hos hende.

Hvor de drog hen, ville han ikke sige; men det var hans bestemmelse at bringe Gundel i sikkerhed et sted, hvor ingen skulle kunne tage hende bort igen. Selv ville han drage i fremmed krigstjeneste imens, og forvente bedre dage, indtil det kunne lykkes dem at få hendes faders samtykke til, at de måtte komme sammen.

"Ak, det vil aldrig lykkes eder, om I så ventede i hundrede år," sagde fru Marthe. "Det samtykke får I ej, det er vist nok."

"Hvis det er så, som I siger, da vil jeg heller ikke vente derefter, thi det ville kun være at spilde vor egen lykke, uden at gavne andre. Er eders fru søsters mand så hård og ubøjelig, da kunne vi lige så gerne holde bryllup straks."

Gundel brast atter i en heftig gråd.

"Kære Gundel, endnu kan I vende tilbage til eders faders gård, hvor I vil få tilgivelse for eders omvendelses skyld. Hvad

jeg kan byde eder i dette liv, er en usikker lod, al den stund min skæbne kan føre til mange omskiftelser. Det er kun lidet lysteligt at gå i fremmede lande og at leve langt fra alle sine kære. Jeg giver eder af et godt hjerte den tro igen, som I gav mig; thi da I skænkede mig den, var jeg i bedre kår end nu for tiden. Men I må selv vælge i denne stund mellem eders fader og mig. Og vil I følge mig og døje onde og gode dage med mig, da må I høre mig til; thi som tingene nu står, ser I nok, at der er intet at vente efter, da vi dog ikke vil få den velsignelse, som vi helst ønskede, og som Gud ved det har været vor mening, at vi ville afvente."

Fru Marthe så bønligt til Gundel. Men at bede hende turde hun ikke vove.

Gundel gik tvært over gulvet til Klavs Daa og rakte ham sin hånd.

"Den tro, jeg gav eder, den gav jeg eder ikke for bedre eller slettere kår, men jeg gav eder den for eders egen skyld. Og for eders og min skyld vil jeg holde den til min sidste stund med trofast kærlighed."

"Derfor lønne eder Gud evindelig!" sagde Klavs Daa bevæget, og trykkede hendes hånd til sit bryst.

Fru Marthe tog Gundel i sine arme og kyssede hende. Derpå vendte hun sig bedrøvet om for at gå.

Gundel tog et stort stykke mønt ud af sin silkepung, og rakte hende det.

"Kære moster!" sagde hun med bævende stemme, "giv min moder dette. Det er det eneste, jeg har fået med fra mine fædres hus."

Thora Bjelke, som så, hvor meget denne afsked smertede Gundel, trængte fru Marthe, at hun skulle tage bort. Under grædende tårer omfavnedes de og skiltes ad. De bad alle fru Marthe, at hun skulle mægle i denne sag og mage det så, at forældrene gav deres samtykke. Hun lovede at gøre, hvad der stod i hendes magt.

Og med et sorrigfuldt hjerte steg fru Marthe i slæden og kørte tilbage til Gundels forladte hjem, ledsaget af de svende, der havde fulgt hende fra gården. –

Den næste morgen ved ottesangstid drog de flygtende fra lensgården, thi nu turde de ikke tøve længere, af frygt for at efterretningen om denne bortførelse kunne have nået herr Jokum Griis og Gundels bestemte brudgom, og at de kunne have forenet sig om at sætte efter dem med alle deres svende, ind over grænsen, som de endnu var tæt ved. Klæderne var nu også færdige, og der var ingen grund til at udsætte deres afrejse længere.

Gundel og Thora steg i den ene slæde, som Klavs Daa kørte, og fru Marthes jomfru og den gamle Lucie i den anden. Rytterne sluttede sig til dem, og nu gik det atter afsted, så hurtigt som hestene kunne love. Gustav Eriksøn og Ivar Bjelke ville ikke forlade dem, før de vidste dem i sikkerhed.

Deres første plan havde været at drage til en befæstet gård, som tilhørte en af Gustav Eriksøns frænder, hvor Gundel kunne være i sikkerhed og afvente bedre dage. Men fru Marthes overbevisning om, at ridder Griis ville være ubøjelig, havde forandret denne plan og det blev nu bestemt, at de straks skulle lade sig vie i Sverige, og derpå, jo før jo hellere, se at nå en søhavn, hvorfra de med det første åbne vande, som snart kunne

ventes, da vinden allerede havde vendt sig og blæste stærkt fra sønden, kunne sejle til Pommern, hvor de ville blive, indtil de igen havde prøvet en forsoning med deres forældre og kunne tage bestemmelse om deres fremtid.

Uagtet Gundel, da hun gik fra sin faders hus, var overbevist om, at hun ingensinde ville gifte sig uden hans samtykke, og kun flygtede for at unddrage sig den forhadte Thorbjørn Grubbe og for at kunne afvente bedre dage i dyb ensomhed, havde forholdet nu forandret sig således, at hun ikke vidste at indvende noget imod den plan, som Klavs Daa og hans trofaste venner havde lagt. Og med et bedrøvet hjerte gav hun sit samtykke til, at denne forening, som hun en gang havde troet, at hun skulle gå i møde under glæde og velsignelse, blev indviet, hvor de fandt det bedst.

Men uagtet de henvendte sig flere steder, fandtes ingen gejstlig villig til at vie dem til hinanden. Der havde nylig fundet en bortførelse sted af en adelsmands datter i det nordlige Sverige; hun var i slægt med rigsforstanderen, han havde udvirket et forbud af bisperne, at ingen måtte vie hende og lyse velsignelsen over hende. Ihvorvel de gejstlige gerne troede, at dette par ikke var rigsforstanderens slægt, og antog de to adelsmænds ord for fuldkommen troværdigt, turde de dog ikke foretage en handling, som kunne tomme dem dyrt at stå, i fald der om kortere eller længere tid, skulle blive efterspørgsel om dette giftermål. Thi at en ung dame og en adelsmand kom, ledsaget af tvende venner og halvhundrede ryttere for at holde bryllup, det tydede på, at det ikke måtte være med hendes forældres og værgers samtykke, at de foretog dette skridt, som disses samtykke behøvedes til, hvis alt skulle gå til med rette.

Efter at de havde fået den samme besked hos flere gejstlige, som de henvendte sig til, sank modet hos dem alle, og forholdet begyndte at blive mere pinligt. De indså nu, at om de end rejste det ganske land rundt, ville de over alt møde den samme modstand, og hvad der ikke var lykkedes dem i Sverige, *det* ville endnu mindre lykkes dem i deres eget land. Thi på samme tid, som lovløsheden var stor i landet, og gejstligheden deltog heri, så godt som nogen anden, herskede der dog i denne stands *indbyrdes* forhold en streng disciplin.

Gundel søgte at skjule sin ængstelse, men når ingen bemærkede det, græd hun stille. Thora Bjelke skændte på præster og bisper og ønskede ondt over alle hårdhjertede forældre. Det var tydeligt, at denne begivenhed, der var forekommet hende så romantisk, da planen til flugten blev lagt, nu forekom hende højst prosaisk og kedsommelig, da virkeligheden med alle sine følger skulle bekæmpes.

Ivar Bjelke var af sin søsters mening, ihvorvel han tav dermed, og Gustav Eriksøn vidste intet råd. Da han drog over grænsen med sine ryttere for at hjælpe Klavs Daa til at bortføre sin brud, havde han indrettet alt på, at hun skulle finde et sikkert tilflugtssted, hvor hun i sikkerhed kunne afvente bedre dage. Men således at flakke om som eventyrere, til fabel for alle abbeder og munke, og i bestandig frygt for, at man dog en gang måtte komme dem på spor og tilintetgøre frugten af så mange anstrengelser, det var ham højligt imod. Det udsatte desuden hans egen stilling, hvis rigsforstanderen skulle få det at vide, uden at gavne hans venner.

Klavs Daa følte alt dette, fuldt vel så dybt som nogen anden. Hans blik hvilede ofte tungsindigt på Gundel, og i dybe tanker

sad han bag på slæden, som fortsatte denne planløse flugt.

Ved det næste bedested, da de sædvanlige forsigtighedsregler var truffet for at afværge overfald, og de alle sad tavse og tankefulde omkring ilden og varmede de forfrosne lemmer, brød Klavs Daa den trykkende tavshed.

"Det er en hård skæbne, der forfølger mig og alt, hvad der knytter sig til mig," sagde han. "Vi har nu prøvet nok for at vide, at den ikke lader sig tvinge. Det ville være dårligt at stampe mod bråden, men det ville være syndigt at drage en uskyldig med i de tunge omskiftelser, som endnu kunne være mig bestemte. Hvad jeg siger nu, har jeg modent overvejet, det er ikke tanker som flyvegriller, men jeg har prøvet dem i mit hjerte, og jeg vil udføre dem, som det sømmer sig en mand."

Gundel betragtede ham ængstelig, de andre med nysgerrighed.

"Vi kan ikke længere flakke således om, vi er hverken skovmænd eller tatere. Og helgene skal bevare mig for at tragte efter en forening, som vel er mit højeste ønske på denne jord, men kun når den kan ske således, at hun ikke behøver at rødme derover, der har vandret ren som en engel, til hun kendte mig. Der er nu kun to ting tilbage, som vi kan gøre med ære, jeg vil lade Gundel vælge imellem dem, og det siger jeg, at, hvad hun end vælger, så vil jeg min livstid sige og mene, at det, hun har valgt, er det rette."

Klavs Daa trak vejret dybt, og vedblev: "Gundel kan drage tilbage til sit fædrehus, og søge forsoning med sine egne. Den vil ikke blive hende nægtet, thi så hårdt kan ingen faders hjerte være, at han skulle lukke sin dør for en kærlig datter. Og jeg vil håbe til Gud, at ridder Griis vil lære af, hvad her er sket, at man

ikke skal anvende tvang til det, som mest af alt bør være frivilligt."

Gundel betragtede ham kærligt. "Eller?" sagde hun spørgende, da han tav.

"Eller jeg vil bringe hende til min moder på Gurre," sagde Klavs Daa. "Jeg vil sige til hende: Jeg ved vel, at der har været kiv mellem to fædre; men barns lykke er vel mere værd end en gammel strid mellem ærlige mænd. Denne pige har skænket mig sit hjerte og sin tro, jeg har taget hende fra hendes faders hus og fra hendes moders arme. Jeg beder om plads for hende ved eders arne, om den plads, som den vilde ikke nægter den forfulgte, når han kommer til ham i ørkenen, var det end hans dødsfjende, som bad derom. Jeg beder eder at modtage eders fjendes datter, og unde hende fristed og tid til at forlige sig med sine egne, som forfølger hende, fordi hun elsker den, der er kød af eders kød og ben af eders ben. Og indtil dette er nået, vil jeg vandre fredløs om til straf, og først vende tilbage, når I siger mig, at eders hjerter er stemt til mildhed og forsoning. Hvad jeg nu beder om, det er det, som ingen ærlig riddersmand kan nægte, om hans had end var nok så stort."

"Min moder er fromheden og mildheden selv," vedblev han, "og hun har stor magt over min fader. Han kan vel være streng og ubøjelig, men han er en sand riddersmand, ædel og højmodig, og end er ingen blevet skuffet, som har nærmet sig ham med tillid. Jeg håber til Gud, at det skal lykkes mig at forsone ham, og bringe ham til at føle, at det er den bedste hævn, at forlade. Og da vil eders fader vel heller ikke stå tilbage for ham, thi sådanne mænd kan lige så vel kappes i det gode, som i det stivsindede."

De så alle på hverandre og talte ikke. Men Gundel tog Klavs Daas hånd og sagde: "I har vel ikke nogen sinde tvivlet om, at jeg ikke vil forlade eder; lad os drage til Gurre med god fortrøstning. Har eders moder en kærlig søn – det skal visselig ikke være min skyld, om hun ikke også skal have en kærlig datter. I har haft min skæbne i eders hånd, og hvad I havde villet, det havde jeg fulgt i blinde ... Jeg takker eder, Klavs Daa, for det, I har gjort imod mig; thi nu kan jeg endnu håbe, at jeg kan vinde fred med mine, og få den velsignelse, som jeg ikke kan savne, når jeg skal være lykkelig."

Klavs Daa kyssede bevæget hendes hånd og holdt den en stund inden i sine. Da han slap den, trykkede han den kærligt, og Gundel gengældte det med et håndtryk, der var fuldt vel så talende som noget ord. –

Det lille selskab lignede et skib, som længe har været tumlet om på havet uden at lystre roret, og er blevet kastet snart i den ene retning, snart i den anden. Når det atter sejler til et bestemt mål og kløver bølgerne med sin køl, besjæler mod og håb den hele besætning, der nys var forsagt og modløs. De havde nu en plan at følge, og en plan, som alle billigede. Det blev aftalt, at Gustav Eriksøn skulle ledsage dem med sine ryttere til grænsen af Skåne, derfra skulle de under forklædning se at nå kysten snarest muligt. Begunstigede af den strenge frost, som havde slået bro over Øresundet, ville de fare over isen til Sjælland, hvilket kunne iværksættes lettere, end om sundet havde været åbent. Når Klavs Daa hemmeligt havde bragt Gundel til Gurre, skulle han holde sig skjult der eller i omegnen, indtil han kunne komme med et skib fra Ørekrog til den pommerske kyst eller til Lybæk, og det ville ikke falde vanskeligt, thi der fandtes altid

skippere, som sejlede den vej, da handelen straks om foråret begyndte at blive livlig, og der altid lå skibe indefrosne, som med længsel ventede på at komme hjem.

Og om end også alt dette ikke ganske var uden fare, så havde man ikke andet valg, og derfor syntes det måske bedre, end om man kunne have vraget imellem flere udveje.

Ved grænsen af Skåne tog Gustav Eriksøn en hjertelig afsked med sine venner, og modtog deres tak for den store tjeneste, han havde vist dem. Og da han drog hjem igen med sine ryttere, syntes både han og de andre, at der åbnede sig et savn, som det ikke ville blive let at udfylde. –

Ivar Bjelke og hans søster fulgte de rejsende langs med kysten til Helsingborg, som de nåede lykkeligt, uden at være blevet standset af noget uheld. Der hyrede de to slæder, som skulle føre dem til Sjælland, og da de ikke sparede belønningen, lykkedes det dem at formå bønderne, som ejede dem, til at age uden ophold, hvilket disse var så meget mere tilbøjelige til, som de frygtede vejrforandring, og sundet let kunne gå op, mens de var undervejs, eller inden de kunne komme tilbage igen til deres hjemstavn.

Det var en klar vinterdag, solen strålede i al sin pragt over den store frosne flade, langt borte skimtede man de små, lave huse i Ørekrog (det nuværende Helsingør), og bag dem de store mørke skove, som strakte sig til Gurre og langt der forbi.

Tæt nord for staden væltede Kattegattet sine mørkegrå bølger, så langt øjet kunne række til højre, og den snehvide, rolige, jævne og tilsyneladende sikre ismark, der strakte sig til venstre ned i sundet så langt man kunne øjne, stod i en skarp

modsætning til det mørke, urolige og farefulde dyb, som var tæt ved.

Ivar Bjelke så ud over havet og sagde: "Det er et godt varsel, at I forlader den mørke og urolige sø, som vi hidtil har haft for øje, for at gå over den venlige, blanke isflade. Og der flyver tre krager, og de drager til højre, også det betyder lykke. Alle helgene give, at det må gå i opfyldelse, så vist som vi ønsker det af ganske hjerte."

"Amen!" sagde Klavs Daa.

Gundel talte ikke, hun omfavnede og kyssede Thora Bjelke, og trykkede hende heftigt til sit bryst. Det var den sidste, hun forlod, af sine barndomsvenner. Med hende forlod hun en fortid, og begyndte et nyt liv, under nye og ængstende forhold.

Klavs Daa hjalp hende i slæden, og pakkede hende omhyggeligt ind til denne kolde fart. Ved siden af hende sad fru Marthes jomfru. Selv tog han plads i den forreste slæde med den gamle Lucie for at vise vej og prøve isens fasthed, i tilfælde af, at de skulle møde vanskelige steder. Kuskene smældede med piskene, hestene satte i trav, Ivar Bjelke og hans søster vinkede ad de bortdragende, og slæderne fo'r hen over Øresund, hurtigere end snekken skærer igennem bølgerne for en gunstig vind.

22. Gurre Slot

Det er en underlig fart, over et svælgende dyb, der vælter sine bølger ustandset fort under et dække af nogle tommer frossent vand, som en solstråle kan bringe til at forsvinde, eller en stormvind kan tilintetgøre. Og denne solstråle skinnede i sin fulde glans, og denne stormvind strøg hen over den blanke, glatte isørk og piskede sne i ansigterne på de rejsende. Af og til forenede sig med vindens hylen en buldrende lyd, der lød som en brølen fra afgrunden under dem, og da fulgte ofte en knagen i den vej, de kørte på, og isen skød store revner til siderne, så at vandet piblede frem og blødede sneen i den nærmeste omkreds, hvorved det blev kendeligt, hvor mange sådanne revner der efterhånden dannedes, og hvor langt de strakte sig.

Kuskene blev betænkelige derover, de vidste, hvad det havde at betyde, og de piskede på hestene for at nå land så snart som muligt.

De rejsende tav alle. Gundel havde foldet sine hænder til andægtig bøn. Klavs Daas årvågne blik spejdede rundt om for at iagttage, om noget forbud skulle ses på en overhængende fare, og derfra faldt hans øjne til den slæde bag ved, der indeholdt alt, hvad der var ham kærest på denne jord.

De nåede lykkeligt den sjællandske kyst, da solen var nær sin nedgang. For at undgå at blive bemærkede, lod Klavs Daa kuskene køre i land neden for Ørekrog, og nu kunne de, ad til dels ubanede veje, nå hans barndoms hjem, som lå i skoven, en mil fra Ørekrog og omtrent lige så langt fra det gamle Esrom kloster.

Men han turde ikke vise sig åbenlyst på Gurre slot. De kørte derfor til et bondehus en halv mil derfra, og her fandt de husly. Klavs Daa foregav, at han skulle have en sammenkomst med abbeden på klostret, men havde forfejlet vejen. Nu ville han til fods begive sig derhen og selv melde sin ankomst, imidlertid skulle fruentimmerne blive i huset og afvente, hvad besked han ville sende dem om deres videre rejse.

Kuskene blev skikket tilbage igen, da de foretrak ufortøvet at benytte det vindstille, der var indtrådt hen imod aften og den måneklare nat til at slippe over sundet, som måske allerede i morgen ville være vanskeligt at passere. Med en rigelig belønning og de bedste ønsker for en lykkelig hjemrejse drog de tilbage ad den vej, de var kommet, og Klavs Daa så dem gerne køre bort, for at disse vidner om deres rejse kunne være af vejen.

Da Gundel og hendes ledsagerinder var kommet til sæde i bondens tarvelige stue, begav Klavs Daa sig alene på vejen, med løfte, at han inden natten skulle lade høre fra sig. Gundels inderligste bønner ledsagede ham.

Aftenskumringen var endnu ikke til ende, da han nåede Gurre slot. Den brede slotsgrav var tilfrossen, og han kunne komme over uden at kalde på den gamle portner, som ellers kunne være tvær nok til at vægre sig ved at lade vindebroen gå ned for en ubekendt. Inden for graven var en stor banke, midt på den stod en høj og bred ringmur med et tårn i hvert af dens fire hjørner, og midt på den plads, som denne ringmur indhegnede, Gurre, et tårnslot (eller frit stående *donjon*) af ringe omfang, fire lofter højt, og stærkt befæstet. I ringmurens fire tårne, som alle fire var flere lofter høje, var ridder Olufs to

hundrede svende indkvarteret. I hovedbygningen boede ridderen selv med sin hustru, fru Hylleborg, og deres tjenestefolk.

Til lykke for Klavs Daa stødte han straks på en terne, som overtog den vanskelige forretning at bringe den besked til borgfruen, uden at nogen mærkede det, at en fremmed, som havde et budskab at bringe hende, bad om en samtale i enrum.

Pigen førte ham ind i et kammer, indtil hun havde indhentet sin frues befaling.

Fru Hylleborgs hjerte bankede ved denne efterretning, hendes første tanke gjaldt hendes landflygtige søn, og hun ilede den fremmede i møde med frygt og længsel. Trods forklædningen kendte hun ham, og hun kunne næppe oppebie at de blev alene, før hun sluttede ham i sine arme.

Men hendes glæde over gensynet gik over til bedrøvelse ved at erfare de mislige omstændigheder, som ledsagede hans hjemkomst. Og blandt disse stod det selskab, han førte med sig i hendes ægtefælles uvens datter, øverst; thi dette forhold fandt hun langt farligere at ordne end kongens unåde, idet hun følte sig overbevist om, at hvor vred kongen end var, så kunne man handle med ham derom, da her ikke var talen om nogen drabssag. Og om hendes husbond endog skulle give endnu fire tusinde mark i bøde for at få sagen fuldstændig forligt, ville han ikke blive nogen fattig mand for det. Men en gammel mands had er vokset med ham og har fået hævd, og derimod er det svært at stride.

Fru Hylleborg var en af de kvinder, som med et ømt og kærligt hjerte forbandt en høj grad af mod og fasthed. Hun tvivlede ikke let om nogen sag, og havde snilde og kløgt til altid

at udfinde den side, hvorfra den skulle tages. Hun udspurgte sin søn hurtigt om de nærmere omstændigheder, han åbnede sit hjerte for hende og meddelte hende alt, hvad der angik ham og Gundel. Og fru Hylleborg havde snart lagt sin plan. Hun gik straks ind til ridder Oluf og sagde ham, at hun havde fået bud, at nogle kære gæster ville komme til dem, de var i nærheden og begærede, at der måtte blive sendt dem heste i møde. Og da ridderen havde tilladt, at nogle svende måtte sidde op og tage håndheste med, sendte hun sin søn tilbage til de ventende, og bad ham at føre sin brud til slottet, men ikke hurtigere, end at hun kunne få tid til at forberede sin husbond på disse uformodede begivenheder.

Mens Klavs Daa drog tilbage til den med angst ventende Gundel for at afhente hende, nyttede fru Hylleborg tiden så vel, at den gamle ridder snart var under rettet om sønnens tilbagekomst for at søge tilflugt hos dem, indtil han kunne forlige sin sag eller slippe bort af landet. Thi han ville ikke rømme, for han havde tilbudt sig, mod sikkert lejde, at lade sin sag undersøge for Rådet. Den gamle ridder fandt dette hæderligt og sig værdigt. Og dette lettede den bekymrede moder overgangen til den vanskeligere del, at hans søn hjemførte Jokum Griis' datter som sin brud.

Ridder Oluf blev forfærdelig opbragt herover; men fru Hylleborg forstod at skaffe forsoningen indgang, efter at lensmanden havde buldret ud og skaffet sin vrede afløb i en strøm af ord om længst forløbne tiders stridigheder, så at han, som var en godmodig mand og en god kristen, til sidst indså, at han ikke burde stå tilbage for en hedning, som vist ville give den flygtende beskyttelse, der bad om det ved hans arne. Og da

fru Hylleborg antydede, at dette var en hævn over Jokum Griis, som *han* ikke kunne nå at gøre gengæld, men hvorved han måtte føle sig overvunden, fandt denne betragtning indgang hos den gamle lensmand, så at der ikke manglede meget i, at han længtes lige så oprigtigt efter at se Jokum Griis' datter, som efter sin egen søn. Og hvad der også bidrog hertil, var den omstændighed, at han var vred på Thorbjørn Grubbe, der havde haft en slægtning af Oluf Daa til ægte, og efter sigende havde behandlet hende slet, så at hun tog sin død derover. At hans søn nu tog hans brud fra ham, fandt han at være en styrelse af Forsynet, som ville hævne ved en af slægten på en følelig måde, hvad herr Thorbjørn havde forbrudt imod den hensovede.

Vi vil ikke videre omtale de optrin, som fandt sted, da Klavs Daa inden nattens frembrud førte Gundel og hendes terner, som så trofast havde fulgt hende, til Gurre slot. Fru Hylleborg modtog Gundel med venlighed, herr Oluf med ridderlig højmodighed, og to dage var ikke forløbet, før hun ganske havde vundet de gamle ved den ynde, der ledsagede alt, hvad hun foretog sig, og ved den finhed i følelsen, som lod hende gætte ethvert ønske, endnu inden det var ytret, så at de begge var næsten lige så indtaget af hende som Klavs Daa.

Ridder Oluf skrev straks brev til sine gamle venner, Mogens Gjøe og Ove Bilde, og betroede dem, at hans søn var kommet til Gurre i den hensigt at begære lejde for sig, så at hans sag kunne blive lovligt undersøgt af Rådet og hans uskyldighed godtgjort. Han bad dem at bringe denne sag i rigtighed på bedste måde og snarest muligt; thi lykkedes det ikke, måtte han benytte første åbne vande til at frelse sig udenlands indtil bedre tider. Han skrev også til den gamle ridder Stud, hvem han havde indbudt

til jagt og pølsegilde, og gjorde den nysgerrige, gamle sladrer, som under nærværende omstændigheder ville være en besværlig og farlig gæst, en undskyldning for, at han opsatte gildet til en belejligere årstid, hvorom han nærmere skulle underrette ham, da vinteren nu var lovlig streng, både til rejsen og jagen. Og nu sendte han en pålidelig svend til København med brevene.

Den gamle Niels Stud kunne ikke få i sit hoved, at Oluf Daa skulle anse nogen årstid for at være for streng til at jage og spise pølser, og hans mistænksomhed bragte ham straks på den tanke, at her måtte stikke noget usædvanligt under dette afbud. Med den ligegyldigste mine af verden udfrittede han svenden på langs og på tværs om familiens befindende, og om alt, hvad den tog sig for, fra morgen til aften, og svenden kunne ikke undgå at forvikle sig i svarene på de mange forskellige spørgsmål, så at Niels Henningsøn snart havde fattet, at en fremmed var kommet til Gurre, – hvilket han ligefrem duttede svenden på, og denne heller ikke forstod at nægte tilstrækkeligt, – og at det måtte være Klavs Daa; thi for hvilket andet menneske på denne jord skulle Oluf Daa fornægte sine yndlingstilbøjeligheder, jagt og pølser.

Og hvor Niels Stud kom hen i følgende dage, spurgte han med deltagelse om efterretninger angående sin gamle vens forsvundne søn, og ledsagede dette spørgsmål med en mine, der noksom røbede, at han vidste noget om det, han så ivrigt efterforskede.

Mogens Gjøe beholdt svenden i nogle dage for at sende bud tilbage. Men hans brev var kun lidet trøsteligt. Kongen havde på det bestemteste nægtet Klavs Daa lejdebrev til at komme tilbage

og forsvare sig. Han agtede ikke, havde han sagt, at underhandle med sine bortløbne hofsinder, som om de var store mænd, der kunne sætte ham betingelser. Her behøvedes hverken forsvar eller undersøgelse, thi sagen lå klar for dagen. Klavs Daa havde brudt freden og draget værge på krohus, han havde sårgjort en kannik og slaget ruder ind hos en borger; dette var nok. Kannikken var siden den tid sporløst forsvundet, og der hvilede mistanke på Klavs Daa, som bevisligt havde været i trætte med ham, at han havde hemmeligt ombragt ham af hævn. At han måske havde været i et anslag mod kongens liv under den skotske fejde, manglede man bevis for, men det var højst sandsynligt. Marsken rådede til, at han hellere skulle gå udenlands og søge krigstjeneste, hvor den faldt, end betro sig til det usikre, ved at holde sig længere skjult indenlands.

Ove Bilde skrev omtrent det samme. Han tilføjede, at der var kommet klage til kongen over Klavs Daa fra ridder Jokum Griis i Skåne, som havde berettet, at hans datter var blevet ham voldeligt frarøvet af Ivar Bjelke og Klavs Daa, og at de havde betjent sig af svenske ryttere til dette skalkestykke, så at det var tydeligt, at de stod i ledtog med kongens fjender. Dertil havde ærkebispen, på Jokum Griis' klage, sendt et hyrdebrev til alle gejstlige og ladet dem forbyde under kirkens band at vie ridder Jokums datter til Klavs Daa. Alt dette havde igen bragt ham meget for orde i staden, hvilket var til hans skade. Og den gamle bisp troede ikke, at hans nuværende opholdssted var at foretrække for hvilket som helst andet uden for riget; thi det lod til, at man måske var Klavs Daa på spor, og siden i går havde han hørt flere tale om, at han ikke var langt borte, og at Niels Henningsøn vist nok måtte vide noget om, hvor han var. Men

erfor kongen eller Sigbrit dette rygte, kunne det blive farligt for ham.

Disse efterretninger nedslog ethvert håb om en mindelig forsoning, og flugten var nu det eneste, der var levnet Klavs Daa. Den gamle lensmand red selv til Ørekrog og traf aftale med en skipper, som havde overvintret der og rustede sig for hjemrejsen til Pommern, om at tage en rejsende med, som ville forsøge sin lykke i fremmede lande. Thi få dage efter, at Klavs Daa og Gundel var kommet til Gurre, var Øresundet frit for is, og de mørkegrå bølger væltede og skummede der, hvor de nys havde været bundet af frostens magt.

Og havde denne pommerske skipper ikke været der, ville det have været umuligt for Klavs Daa at slippe bort, da der var lagt beslag på alle skibe langs med kysten for at få de fremmede soldater overført til Skåne. Thi kongen rustede sig stærkt til toget mod de svenske, og ville selv begive sig til hæren snarest muligt for at begynde felttoget, som den vedholdende vinter allerede havde forsinket. Og kunne han ikke snart tage fat på arbejdet, måtte han frygte, at det rent ville gå overstyr, thi de fremmede krigsfolk gjorde ham mange bryderier, og han havde måttet betale gæld for dem og gøre store bekostninger for at holde dem tilbage.

Ridder Oluf gav sin søn tilsagn om, at han ville beholde Gundel på Gurre som sin datter, om end Jokum Griis forlangte hende af ham, og så længe hun selv ville blive, skulle hun være så sikker ved hans arne, som hun var i et kloster. Han selv måtte så trøstigt begive sig til fremmede lande, at tilkæmpe sig ære og berømmelse, for at vinde sin fred herhjemme, eller tjene så meget, at han kunne føre sin brud til sin borg udenlands. Og

indtil dette skete, ville hans fader betragte hende som et betroet klenodie, og svare til hende.

Det var sorrigfulde dage de tilbragte på Gurre med tilberedelserne til Klavs Daas rejse. Men over denne sorg og alle disse aftaler glemte han dog ikke at bede sin fader om, at han ville opsøge Mogens i København og atter tage ham i sin tjeneste, thi denne gamle tro svend ventede endnu bestandig hos Johan Spegelberg på, at Peder Galles ord skulle gå i opfyldelse, og hans unge herre vende tilbage for at modtage sine ejendele, som han uafladeligt pudsede og holdt i den bedste orden. Og i dette testamente, hvori Klavs Daa legerede venlige hilsner til alle dem, der havde vist ham hengivenhed, glemte han lige så lidt den trofaste Anna som Gotfred af Ghemen.

Den sidste dag var kommet. Klavs Daa skulle i mørkningen begive sig om bord, thi skipperen ville benytte natten, som lod til at blive stjerneklar, til at nå ned igennem Sundet, da vinden var gunstig, så at han inden daggry kunne være forbi Københavns slot og i rum sø.

Enhver, som ved, hvad en afsked er, ved også, med hvilke følelser familien samledes om middagsbordet. Gundel var ikke i stand til at tale for inderlig bedrøvelse. Fru Hylleborg ville aflede sorgen ved at tale om almindelige ting, og hun var derfor ualmindelig snaksom, indtil hun bemærkede, at hun var den eneste talende, da tav også hun. Klavs Daa havde så meget at sige dem alle, og dog var han stille og indesluttet, og den ellers djærve højttalende gamle ridder, som i sin alderdom på en gang var blevet tilgængelig for ungdommens følelser og tanker ved at leve iblandt sine børn i disse sorgens og ængstelsens dage, der

havde sluttet dem nærmere og tættere til hinanden, han følte sig usædvanlig blød og skammede sig over sin svaghed som noget, der var en gråhærdet riddersmand uværdigt.

Enhver bid sad dem fast i halsen, og ingensinde har et middagsmåltid mere lignet et gravøl end dette.

Da blev tavsheden brudt af en lang, udholdende tone fra tårnvagtens horn. Enhver greb med begærlighed denne udvortes anledning til at bryde den beængstende stilhed og fremsatte sine gisninger om, hvad dette kunne betyde.

"Jeg håber, at det ikke er Niels Henningsøn, som kommer alligevel for at kræve sine pølser," sagde ridder Oluf for at sige en spas. "Han er den mand, som det ikke er let at skræmme fra fadet, når han ved, hvor det står."

En svend meldte, at tårnvagten havde set tre ryttere komme ridende gennem skoven.

Lensmanden gav befaling at et lige så stort antal af svendene skulle væbne sig. Men de skulle ikke vise sig på ringmuren, thi ville rytterne drage forbi, så han det helst.

Og da svenden var borte, sank de atter hen i den samme tungsindige tavshed.

Noget efter meldte svenden atter, at rytterne holdt uden for graven. De begærede at indlades, de havde budskab til lensmanden fra Hans Nåde kongen.

Ridderen nikkede og gav befaling til, at anføreren skulle vises ind i kammeret nedenunder, så ville han straks komme for at høre hans budskab.

"Hans Nåde vil nok gøre mig den ære at tage halvdelen af mine svende med til toget i Sverige," sagde han. "Jeg har længe ventet, at det forslag skulle komme, thi han skraber sammen

fra alle kanter, og hvor han kan spare sin egen lomme, der gør han det."

"Hvo der kunne være så lykkelig at føre dem og bære fanen i slaget," sagde Klavs Daa med et suk. "Jeg ville foretrække at føre eders folk frem for alle andre, thi de er dygtige karle og vel øvede i krigsbrug."

Ridderen rejste sig for at gå ned til buddet. Svenden kom åndeløs styrtende ind i stuen.

"Strenge herr ridder," sagde han, "kongen! Hans Nåde er her! Han er allerede på trappen!"

"Kongen?" udbrød Oluf Daa forbavset.

"Kongen!" råbte fruentimmerne med rædsel, og alle sprang op fra bordet. Gundel havde grebet sin elskedes hånd.

"Ha! Kongen!" sagde Klavs Daa, og blodet fo'r ham til hovedet. Han kastede et smerteligt blik til Gundel.

Man hørte stemmer og klirrende sporer på trappen.

"Ind i tårnkammeret!" sagde ridder Oluf. "Hurtigt, min søn! Gud beskærme dig!"

Og han fulgte ilsomt svenden for at gå kongen i møde.

Værelset havde tre døre, kun den ene, som gik til trappen, var udgang; de to andre førte til tvende tårnkamre, som atter stod i forbindelse med hinanden; thi hvert stokværk på Gurre slot indeholdt, som vi endnu kan se af ruinerne, kun et stort og to små værelser.

Fru Hylleborg stødte sin søn ind i det ene tårnkammer og ville lukke døren. Men Gundel sprang op og ilede efter ham.

"Nej," sagde hun, og slyngede armene om ham, "jeg forlader ham ikke! De skal dræbe mig, før de river ham fra mig."

"Stille, for Gud i Himlen! Ikke en lyd!" sagde moderen og trykkede døren til efter dem. "Gud almægtigste, forbarme dig over os!"

Døren til trappen gik op, og kongen trådte ind. Ridder Oluf fulgte ham med hatten i hånden. Fru Hylleborg nejede dybt.

"Vel mødt, fru Hylleborg," sagde kongen og hilste hende. "Jeg overrasker eder, ligesom eders husbond. Mig havde I mindst ventet i denne stund, ikke sandt?"

"Eders Nådes komme til Gurre er en sjælden lykke ..."

"Som måske havde været eder belejligere i morgen ... eller hvis I havde vidst den forud."

Kongens betoning på det sidste ord, som godt kunne være tilfældig, ængstede den sorrigfulde moder. Hun kvalte et dybt suk, og sagde: "Vi er kun bekymrede for, at vi ikke kan modtage Eders Nåde, som det er eder værdigt."

"Vi er let at stille tilfreds," sagde kongen venligt og tog plads i lænestolen. "Så er vi da på Gurre igen," vedblev han til Oluf Daa. "Det gamle Gurre, som kong Valdemar yndede så meget. Og det fortjener det, for sin smukke beliggenhed. Ej sandt, han døde her på slottet?"

I kongens adfærd var ikke spor tilbage af erindringen om deres sidste sammenkomst og den hårde medfart, ridder Daa havde lidt ved at føres til København og afpresses en stor sum penge. Den gamle ridder derimod kunne ikke glemme kongens medfart, han var forstemt og ordknap.

"Jo, Eders Nåde."

"Mindes I, hvad år det var? Det er vel mesten to hundrede år."

"I året 1375, den otte og tyvende oktober, på apostlene Simons og Judas' dag."

"Kongen gjorde sit testamente her, tror jeg?"

"Ja, Eders Nåde."

"Han gav på sit yderste landets fornemme det gods tilbage, som han havde taget fra dem med god ret i hans velmagts dage, og Æbelholt kloster den jord, han havde lagt til Gurre. Det skulle han ikke have gjort. Men bisperne og adelsmændene har haft ham i klemmen, da han lå herude på sit yderste. Ved I ellers noget mærkeligt om Gurre i tidens løb?"

"Dronning Margrethe har levet her nogen tid, og kong Erik af Pommern har slået mønt her på slottet."

"Har her aldrig været statsfanger forvarede? Mig synes, slottet er vel skikket dertil."

"Ikke så vidt jeg ved."

"Her er dog god lejlighed. Jeg vil siden tage kældrene i øjesyn. Det er godt at vide, hvor man kan gemme forrædere, som der er nok af nu til dags."

Kongen trommede med fingrene på bordet, og så sig om i stuen. Fru Hylleborg kastede et ængsteligt blik til ham og foldede hænderne.

"I har svende nok her på Gurre."

"To hundrede, med ryttere og fodfolk."

"Slottet er stærkt og ikke let at berende, det har en sjælden beliggenhed. Man kan forsvare det med mindre."

"Jeg har tænkt at tilbyde Eders Nåde en del af mine svende til krigen i Sverige, om I nådigst vil modtage dem," sagde Oluf Daa, som anså det for klogt at gøre en dyd af nødvendighed for at stemme kongen mildere.

"I har altid været os en tro mand, Oluf Daa. Jeg vil tage de hundrede med mig, og når I bliver tilbage her med de andre

hundrede, så vil jeg råde fjenden til at regne, at det er besat med halvandet hundrede, thi I alene er så meget værd."

Men kongens smiger gled af på Oluf Daa, og han forandrede ikke en mine.

"Havde eders søn nu artet sig, så kunne han have taget del i krigen og ført eders mandskab," sagde kongen efter et ophold.

"Nådigste konge," sagde den sårede fader, "begreberne om art og vanart er forskellige. Men at han intet ønsker mere end at kunne tjene eder i krigen, det er vist. Og jeg har ydmygst bedet om sikkert lejde for ham, til at fremstille sig og vinde sin fred for Rådet ..."

"Men det har jeg afslået, thi vi behøver ikke at høre Rådet om alt, vi kan også nok selv have en mening iblandt."

"Eders Nådes højmægtighed," sagde fru Hylleborg og knælede for kongen, "skænk ham lejde, og lad ham ikke dømmes uhørt."

"Guds dross, vi dømmer ingen uhørt," svarede kongen og gav hende tegn til at stå op. "Vi dømte ikke Torben Oxe uhørt, ihvorvel vi vidste hans brøde så godt som han selv, og bedre end nogen anden. Nej, lejde får han ikke, det har jeg sagt; men hørt skal han blive, om han så vil komme straks."

"Nådigste konge ... han er udenrigs for tiden, ... thi han har frygtet de mange, som ... bagtalte ham for Eders Nåde," sagde fru Hylleborg hurtigt og ængsteligt.

"Får jeg ham indenrigs en gang, skal jeg nok tale med ham," sagde kongen barsk. "Jeg kender ham for denne gang. Der skal skarp lud til visse hoveder, og han er ikke let at tvætte ren."

Blodet fo'r den gamle ridder op i ansigtet.

"Nådigste herre," sagde han, "jeg har svaret en hård bøde for min søn til eder, og kunne vel derefter have grund til at vente, at han var tvættet, som I siger, og at hans brøde var afgjort og forglemt. Thi hvad havde jeg ellers for de mange penge."

"Ej, ej! Tror du, at jeg sælger retten her i landet for lumpne penge? Jeg husker nok, at du gav fire tusinde mark danske for den sag, da han var flygtet. Men hvo siger, at jeg ikke betaler dig de penge igen, når han kommer selv til stede, at han kan blive dømt? ... Eller giver en forskrivning for dem," tilføjede kongen, som fortrød, hvad han så rundhåndet havde talt. "Gud bedre det, pengene er givet ud til hobe til rigets fornødenheder, og vi har ondt ved at skaffe dem til at bestride, hvad der er hårdt nødvendigt, så at det ikke er os let at give noget tilbage igen, om vi nok så gerne ville det."

Oluf Daa tav. Fru Hylleborg pillede på sit forklæde og så bedrøvet ud. Kongen støttede hånden under kinden og stirrede hen for sig.

"Men vi glemmer at tale om dem, som er nær ved, for at tale om den, der er langt borte, som I siger. Jeg er til sinds at drage herfra i morgen over Ørekrog til Skåne for at gå til hæren i Sverige. Det er på tide at tage fat. Mandskabet er alt over Sundet og herremændene med deres svende, på få nær, som kommer bag efter. Jeg vil blive her i nat, og være eders gæst til i morgen, om I vil huse mig."

Fru Hylleborg søgte at fremkunstle et smil. Ridder Oluf bukkede dybt.

"Og end en gæst bringer jeg eder, som jeg mener vil være kærkommen. Min nådige frue vil være her på øjeblikket. Jeg red fra hende i skoven for at komme forud. Hun har fulgt mig på

vej, og det har været et anstrengende ridt, hun trænger vel til hvile. Og mine råder og drabanter kommer med, thi her er velsagtens et og andet at dømme og afgøre, og det er blevet skik, at råbe på Rådet ved hver lejlighed."

Om himlen var faldet ned, kunne fru Hylleborg ikke være blevet mere forskrækket, end hun blev ved at høre denne efterretning. Ridder Oluf bed sig i læben.

"Eders Nåde og eders nådige frue gøre os en stor ære," sagde han. "I kunne ikke være mere hjemme nogensteds, end i eders eget hus på Gurre. Jeg frygter kun, at lejligheden vil falde knap til så mange mennesker."

"Så vil vi gøre os magelige, thi hvad os angår, da har vi nok i disse værelser, som behager os vel," sagde kongen, og kastede kappen fra sig.

"Eders Nåde vil tillade mig, at vise eder de andre kamre i slottet," sagde ridderen. "Det kunne behage eder bedre andensteds."

"Nej, her vil jeg blive, om I tillader det, her er det mig hjemligt at være. Jeg foretrækker daglige stuer for stadsesale, og dem gives der jo desuden ingen af på Gurre."

Lensmanden bukkede. Kongen tav og syntes hensunken i tanker.

De bedrøvede forældre vekslede stjålne blikke. En lang og beængstende tavshed påfulgte. –

"Der er min nådige frue," udbrød kongen. "Jeg kan høre hornet lyde fra tårnet."

"Eders Nåde vil ikke gå ned og tage mod eders nådige frue?" sagde Oluf Daa, som gav sin hustru et sideblik om at nytte tiden.

"Jeg vil ikke berøve eder, herr lensmand, den ret at være værten her," sagde kongen; "I vil tage imod dronningen og føre hende hid."

Oluf Daa bukkede og gik, da hornet atter lød til tegn på, at vindebroen skulle sænkes.

Fru Hylleborg var i den dødeligste angst. Lykkedes det ikke at få kongen bort, om også kun for et øjeblik, så at Klavs Daa kunne forlade tårnkammeret, ville en opdagelse være uundgåelig.

"Eders højmægtighed vil tillade mig at bede om ... at I nådigst vil tage til takke, for et øjeblik, med værelserne underneden, ... for at jeg kan lade disse ordne og udfeje, til eders nådige frue kommer," sagde hun med skælvende stemme.

"Lad slige husmoderbekymringer ikke ængste eder," sagde kongen halvt spottende. "Og disse skåle og fade kan let tages bort, fordi jeg sidder her. Jeg skal ikke hindre det."

Fru Hylleborg slog øjnene til Himlen og anråbte om bistand fra oven. Nu vidste hun intet middel til at lette hendes søn flugten. Bedrøvet kaldte hun på ternerne, lod dem borttage middagsbordet og bringe stuen i orden. Kongen blev imidlertid siddende på stolen, og betragtede foranstaltningerne med et uhyggeligt smil.

Der lød støj af mange stemmer og trin på trappen. Fru Hylleborg var nær segnet omkuld, hun måtte støtte sig til en stoleryg, og var ikke i stand til at gå dronningen i møde.

Det var dronningen, med nogle af hendes jomfruer og kongens hofsinder, som trådte ind i slottet. Følget blev i de nederste værelser, kongens drabanter opstillede sig som sædvanlig ved indgangene.

Dronningen, ledsaget af Ove Bilde og Mogens Gjøe, blev af ridder Oluf ført op i det værelse, hvor kongen og fru Hylleborg var.

Elisabeth var bleg, og den lange ridetur havde øjensynlig anstrengt hende. Hendes ledsagere så begge alvorlige ud. På alle ansigter læste man, at denne rejse ikke var dem en lystrejse.

Mens kongen hilste på dronningen, som sagde nogle venlige ord til fru Hylleborg, tog marsken ridder Oluf afsides i vinduesfordybningen.

"Din søn er borte, vil jeg håbe?" hviskede han hurtigt.

Ridderen rystede med hovedet.

"Kongen formoder, at han er her. Han har gjort denne omvej for at fange ham, det tør jeg dø på. Han sagde til mig i skoven, et øjeblik før han red fra os, at han ville ride forud for at se, om der skulle være noget om, hvad Niels Stud havde ymtet om til Sigbrit, at I gjorde et kongeligt len til et tilhold for fredløse. Sæt ham for Guds skyld på en hest, og lad ham flygte, så stærkt den kan løbe."

"Han er hist inde," hviskede ridderen med et ængsteligt blik til tårnkammerdøren. "Der er ingen udgang."

Marsken blev forskrækket, og så bekymret på ham.

"Han står i Gud den almægtiges hånd," sagde Oluf Daa med hengivelse, og vendte sig langsomt fra ham.

"Ej sandt, her kan vi have det godt og vel, her vil vi overnatte," sagde kongen til dronningen. "I morgen drager vi til Ørekrog; men for i dag vil vi opslå vor bo i disse værelser, som er lyse og muntre."

Han rejste sig og gik hen imod tårnkammerdøren. "Og her er flere kamre, ser jeg, end storstuen."

Fru Hylleborg styrtede frem. "Nej, nej," udbrød hun forskrækket, "ikke den vej. Den er ... den ... den er lukket. Vil Eders Nåde se denne stue. Om I vil behage at gå herind."

Hun åbnede hurtigt døren til det andet lille tårnkammer, som stod i forbindelse med det, Klavs Daa og Gundel var indespærrede i.

"Vor værtinde vil selv have den fornøjelse at vise dig husets lejlighed," sagde kongen til dronningen, og satte sig atter, som om han var fast besluttet på, ikke at forlade stuen.

Marsken så bekymret til Oluf Daa. Den gamle ridder løftede ikke øjnene fra gulvet. Hans læber dirrede svagt.

Dronningen gik ind i kammeret med fru Hylleborg, og kom straks tilbage igen.

"Men dette kammer," sagde kongen, "jeg venter at det er det bedste, thi det bedste gemmer man i almindelighed til sidst. Lad os nu også undersøge *dette* kammer."

"Eders Nådes højmægtighed, dette kammer ..."

Fru Hylleborg standsede åndeløs.

"Nu, I gør mig nyfigen," sagde kongen. "Jeg tænkte nok, at *dette* var det mærkeligste. Så ville vi da selv løse gåden."

Og hurtigt rejste han sig op, gik til døren og tog hårdt i låsen. Den åbnede sig ikke, men et dæmpet skrig lød i det samme fra kammeret.

Kongen rykkede utålmodigt i låsen.

"Holdt, for alle helgenes skyld!" lød en stærk stemme. Og da kongen atter tog i døren, skreg Klavs Daa med en forfærdelig stemme: "Holdt! Rør ikke døren ... eller det gælder eders liv!"

"Ha! Man truer os! I vort eget slot!"

Fru Hylleborg styrtede forfærdet gennem det åbne tårnkammer og rev døren op, som forbandt de to små stuer.

De andre ilede efter hende, grebet af en uvilkårlig ængstelse. Kongen fulgte dem. –

I tårnkammeret havde Gundel og Klavs Daa kunnet høre ethvert ord, der blev talt i storstuen. Hvor farlig hans stilling var, indså de til fulde. At flygte gennem vinduet var umuligt fra den store højde, som måtte knuse den i springet, der ville vove forsøget.

"Vi vil dø sammen," udbrød Gundel med tårer og slyngede armene om ham.

"Min elskede," sagde Klavs Daa og knælede for hende. "Jeg takker dig for din store kærlighed. Al den lykke, jeg har haft i dette liv, den har du skænket mig. Farvel, min elskede Gundel!"

"Nej, vi skilles ikke ad," sagde Gundel fortvivlet, "vi skilles ikke ad før i døden."

"Kære Gundel, skal noget endnu hjælpe, så er det mod. Jeg vil åbne døren og fremstille mig for kongen ..."

"For Gud i Himlen, nej, jeg dør, om dette sker."

Gundel slyngede armene om ham.

Men da kongen nærmede sig døren, sprang hun hurtigt op, og i et nu havde hun stukket armen gennem den store jernkrampe, som den gang var på de fleste døre, og i belejringstilfælde tjente til at spærre indgangen ved hjælp af en bom eller bjælke, der blev skudt igennem bøjlen og hindrede dørens åbning.

Kongen rykkede i døren. Gundels arm lukkede for den. Men smerten aftvang hende et skrig.

Klavs Daa råbte for at afværge det skrækkelige. Døren kunne kun åbnes, ved at hendes arm blev knust.

Kongens gentagne forsøg på at åbne den bragte Klavs Daa til fortvivlelse.

"Ved alle helgene," gentog han, "det koster eder eders liv!"

Da fru Hylleborg rev døren op fra det lille tårnkammer, og de igennem denne vej trængte ind, mødte dem et syn, som rørte dem alle.

Gundel hang afmægtig ved den lukkede dør, hendes svage arm var stukket igennem den rustne jernkrampe, som havde efterladt striber, der så ud som blod på alabast. Bevidstheden havde forladt hende. Klavs Daa bar hende i sin venstre arm, med den højre holdt han fast i dørkrampen; men han kunne ikke trække Gundels arm ud igennem krampen, og med hvert ryk måtte han frygte, at dette fine lem skulle sønderknuses og splintres. Skrækken havde fordrejet hans træk, som var vilde og forfærdelige.

De stod alle som forstenede. Men dronningen løb hen til den unge pige, greb hendes arm, og trak den sagte og forsigtigt ud af bøjlen.

Klavs Daa knælede foran Gundel, som uden bevidsthed om alt, hvad der foregik med hende, sank ned mod hans skulder. Han greb hendes arm og følte sagte på den. Den var frelst. Han havde i dette øjeblik glemt kongen og den hele verden om ham. –

Dronningen understøttede Gundel og betragtede hende med kærlig beundring. Endog kongen var bevæget, han gjorde et skridt fremad. Dronningen så op på ham, og sagde: "Hvo skulle

sige, Kristiern, at denne svage pige er en helt, så stor som nogen, der endnu har levet?"

Kongen vendte sig om og gik hurtigt tilbage til storstuen uden at svare.

Ridder Oluf lagde hånden velsignende på Gundels pande og rakte sin søn den anden. Derpå åbnede han den dør, som nys havde haft et så kostbart lukke. Og da dette var gjort, og kongens vilje således var efterkommet, trådte han bag kongens stol og blev stående ubevægelig ved siden af marsken og Ove Bilde.

Klavs Daa lagde sagte Gundel i sin moders arme. Hun lå endnu bevidstløs, dronningen og fru Hylleborg søgte at bringe hende til live igen. Han fæstede et langt og kærligt blik på hende – og trådte derpå i døren til storstuen og fremstillede sig ærbødigt for kongen.

I nogle øjeblikke betragtede kongen ham stift og iagttog en dyb tavshed.

"Ej, Klavs Daa! Jeg hørte nys, at I var udenrigs," sagde han i en spottende tone. "Det har været en kort rejse. Det glæder os, at vi har været så heldige at træffe eder uformodet, så kan vi, inden vi rejser til Sverige, få ende på en sag, som har stået alt for længe hen, ihvorvel det ikke er vor skyld. – Det duer intet at opsætte. Vi vil straks tage eder i forhør, som I ønsker, for at ingen skal kunne sige med *rette*, at vi har dømt eder uhørt. Man har gjort mange og hårde anklager imod eder, hvad mener I dertil? Lad os nu høre, hvad I har at sige til jert forsvar, thi alt skal gå efter lov og ret."

"Har man påklaget mig uærlig brøde, da har man sagt, hvad usandt var, højmægtigste konge!" sagde Klavs Daa med fast,

men ærbødig stemme.

"De har sære og forskellige meninger her til lands om ærlig og uærlig brøde," sagde kongen spottende. "En højbåren adelsmand regner mesten alt for en ærlig brøde, selv det, som han lader en uselig bonde hænge for; men *så* siger han, at *det* var uærligt. – I har brudt min landefred, som vi er forpligtet til at holde strengt over, og I har draget værge på krohus, trods mit kongelige bud, at det skulle være en livssag, om det skete. Nå? Hvad siger I dertil?"

"Jeg har forsvaret en ærlig piges rygte mod en løgnersk bagtaler, og jeg har tugtet en falskner og bedrager, som stjal i terningspil; men jeg har ikke brugt våben imod nogen," sagde Klavs Daa med rolig værdighed. Han kunne ikke undgå sin skæbne mere, han ville gå den i møde, som det sømmer sig en brav adelsmand.

"Og I har sårgjort en kannik og slået ruder ind hos en borger, der er så brav en mand som nogen, der fører skjold og våben," sagde kongen med hårdhed.

"Jeg har kastet en tyv igennem vinduet, da han vægrede sig ved at gå igennem døren. Er han blevet såret, da er det sket mig uafvidende. Om ruderne har jeg forligt mig med værten, højmægtigste konge, og givet mere, end han forlangte."

"Og hvor skjulte I eder for min retfærdige straf? Hvem vovede at huse eder? Hvor var I?"

"I skotternes herberg. Men havde jeg vidst, at min fader havde måttet bøde, da havde jeg stillet mig straks, thi sagen var min, og ikke hans."

Kongen rynkede øjenbrynene. Oluf Daa rystede sagte med hovedet.

"Og hvi forlod I herberget?" spurgte kongen.

"Det blev stormet og afbrændt af landsknægtene."

"Men I havde intet at gøre på Fiskertorvet, og der var I, thi jeg selv så eder midt i oprøret. Hvi kom I der? Hvad ville I der?"

"Nådigste konge! Den skotske kaptajn havde givet mig fristed. Det var min pligt at skaffe ham fristed igen og sørge for hans frelse, før jeg tænkte på min egen."

"Men I var i ledtog med munke, I var i anslag med dem, som ville dræbe os! I løftede dolken mod eders konge!"

Han fæstede sine tilintetgørende øjne stift på Klavs Daa.

"Nej, det har min søn aldrig gjort!" udbrød den gamle ridder Oluf bag kongens stol. "Det er løgn og bagtalelse, det vil jeg dø på! Det har han aldrig gjort!"

"Hvad? Og vi har selv set ham!" råbte kongen opbragt og vendte sig til den gamle ridder.

"Højmægtigste konge," sagde Klavs Daa, "som jeg står her for eder, ved jeg vel, at min dom er afsagt. Men jeg er beredt til at dø uden syndsforladelse, thi hvad jeg siger er sandhed. Jeg stod hos en munk, som løftede en dolk imod Eders Nåde. Jeg greb hans hånd tæt ved eder, og han tabte dolken på jorden. I trængslen blev han borte, som han var sunken i jorden foran mig. Dette er alt, hvad jeg kan vidne derom, så sandt hjælpe mig Gud."

Kongen betragtede ham stift. Klavs Daa udholdt dette blik uden at slå øjnene ned.

"Og kannikken, som I bliver skyldt for at have ombragt? Ved I intet om ham?"

"Jeg så ham omkomme i luerne af det skotske herberg. Hvorledes han er kommet der, ved jeg ikke, men at han sloges i

det brændende hus med en anden og faldt i ilden, det så jeg, og mange har set det med mig, om de har kendt ham, og vil vidne om, hvad der er sket i denne hæslige fejde."

Kongen så stift hen for sig og tav.

Gundel var kommet til bevidsthed igen. Hendes øjne søgte straks Klavs Daa, og da hun ikke fandt ham, sprang hun op, rev sig ud af dronningens og fru Hylleborgs arme og fo'r igennem stuen for at ile efter ham.

I døren standsede hun, hun havde set Klavs Daa foran kongen, der med en barsk mine stirrede stift på gulvet, som om han i sine tanker søgte efter den hårdeste dom.

Angsten overvældede hende, hulkende sank hun på knæ for kongen og foldede hænderne.

Dronningen gik ind i storstuen og lagde sin hånd sagte og forsonende på kongens skulder. Hun ville tale, men kongen gav hende tegn at tie, og betragtede Gundel ufravendt.

"Denne pige er Jokum Griis' datter, som du har bortført af hendes faders hus. Og til denne skammelige handling har du sammenrottet dig med vore fjender og brugt oprørske tropper," sagde kongen. "Og du har vovet at ægte hende mod hendes faders vilje, som om der hverken var lov eller ret i landet, og du kunne gøre, hvad dig lystede?"

"Hun har fæstet mig sin tro, og jeg har ærligt bejlet til hende. Jeg har ventet i tålmod og håbet bedre tider. Men da man ville tvinge hende, imod hendes vilje, til at ægte Thorbjørn Grubbe, som hun afskyr, har jeg udfriet hende af denne vold. Og da jeg ikke kunne gøre dette alene, og tiden trængte hårdt, har jeg krævet bistand dertil af den, som var mig nærmest og som ville det, og han hjalp mig, som en ærlig mand den anden, uden

hensyn til parti. Med Eders Nådes fjender har jeg intet at skaffe, og jeg ønsker ikke noget hellere, end at møde dem med våben i hænderne. Og ægtet hende mod hendes faders vilje har jeg ikke; jeg har givet hende mine nærmeste frænder i vold og varetægt til bedre dage, og til vi kunne få det samtykke, som vi håbede på. Men disse dage kommer ikke mere, det ved jeg vel, og mine dage er talte. Hun vender da tilbage igen til sit hjem, så ren, som jeg tog hende derfra, og helgene vil beskytte hende fremdeles, thi renere uskyld findes ikke i Himlen, ... som der ikke findes mere ædel og trofast sjæl på jorden."

Klavs Daa tav bevæget. Gundels øjne strålede gennem tårerne. Endog den gamle marsk plirrede med øjnene. Kongens ansigt alene fortrak ikke en mine og forrådte ingen bevægelse.

Nogle øjeblikkes pinlige tavshed påfulgte. Dronningen søgte forgæves at møde kongens øjne, og hun betragtede ham med et bønfaldende blik.

Pludselig rejste kongen sig og gik tæt hen til Klavs Daa. Gundel udstødte et skrig og fo'r op, dronningen greb hende i armen.

Kongens alvorlige ansigt fortrak sig til et smil, som det ikke var let at sige, om det var spottende eller venligt.

"Klavs Daa," sagde han, "I har haft mange og virksomme fjender, men I har også haft trofaste venner. Jeg dømmer eder kvit at være for al eftertale. Men I skal vel vide, at de, som I skylder eders frelse, er ikke fornemme adelsmænd, det er en simpel pige, i hvem der bor en ædel og en jævn og ærlig borger. Havde ikke Anna udsagt, hvad hun vidste om eders sag, og Gotfred af Ghemen bekræftet det, så havde jeg ikke vidst, hvad jeg skulle tro om disse forviklinger. Nu hører jeg, at eders

udsagn er sandt, thi det stemmer med deres. Hun har klostergivet sig i Sankt Klara, og der har også min nådige frues Birgitte Bryske søgt den fred, som hun ikke kunne finde i verden. De gode sjæle finder altid hinanden, siger Elisabeth, og jeg tror, at hun har ret. Det er Birgitte Bryske, som har meddelt min frue, hvad Anna har fortalt hende om eder, og uden dette vidnesbyrd havde jeg måttet tro, hvad der var klaget for mig, og hvad der var mest sandsynlighed for. Men dronningen har ikke hvilet, før hun fik denne sag endt på en god måde. Og om hun end ikke vidste, at jeg drog hid for andet end for straffens skyld, så det dog *hende*, der har bragt *frelsen* til huset, – tak *hende* derfor."

Klavs Daa bøjede sig dybt for dronningen. Fru Hylleborg greb hendes hånd og kyssede den.

"Er du nu tilfreds, Elisabeth?" sagde han med ømhed.

Dronningen hældede sig til kongen og hviskede sagte: "Kristiern, jeg takker dig i mit eget navn, og i det håbs, som jeg bærer under mit hjerte. Gud vil være det nådigt og bevare det for den nådes skyld, som du har vist på min forbøn."

"Hvad siger du? Tør jeg tro det?" udbrød kongen glad, og slog armen om dronningen.

"Ja, du tør tro det, *nu* tvivler jeg ikke længere, *nu* føler jeg, at Gud har hørt mine bønner!"

"Min hustru!" sagde kongen kærligt og trykkede hende til sig. "Dig takker jeg for al lykke i verden." –

"Også til eder, jomfru, har jeg et ord at sige," vedblev kongen med mildt alvor, idet han vendte sig til Gundel, hvis øjne strålede af en salig glans, og ufravendt var fæstede på Klavs Daa.

"I har krav på erstatning for den angst, jeg har forårsaget eder, og ihvorvel I har lært mig at kende en heltinde, kunne denne kundskab let have været for dyrt betalt. Jeg ved ikke bedre at give eder end den mand, *der* står, som I selv har valgt og lidt for. Og dette vil vi afgøre nu, thi i morgen tager jeg ham med mig til hæren, at han kan føre sin faders svende og tjene sine sporer, og vise al verden, at han ikke står i forbund med vore fjender, som man falskeligt påklagede ham. – Det vil vi afgøre nu, thi vi vil ikke omsonst have taget bispen med os," tilføjede kongen, smilende over Gundels forvirring.

"I vil sige, at I ikke har eders faders samtykke," vedblev kongen. "Men jeg vil være eder i faders sted, og skal udgøre den sag bagefter med Jokum Griis. Jeg har et ord at tale med ham, når jeg kommer til Skåne, thi jeg har tænkt at gøre ham til min slotsherre på Københavns slot, og jeg vil betro det dyreste, jeg ejer, til hans varetægt. Jeg mener, at jeg ikke kan give dronningen i bedre og troere hænder. Hvad siger I, Oluf Daa?"

"Jokum Griis er min uven i mange lange år," sagde ridder Oluf, "men hvad ret er, skal stå ved magt alligevel. Han er så brav en ridder og så gæv en mand, som der findes i disse riger."

"Han skal være vor slotsherre på dit ord," sagde kongen. "Og nu, Ove Bilde, vil vi anbefale disse tvende til eders forbøn hos Gud den almægtige."

"Nådigste herre," sagde den gamle biskop smilende, "ærkebispen har gjort forbud, indtil de har vundet deres frænders samtykke til at få hinanden til eje. Og som en god kristen bør jeg lyde min foresatte, og kan ikke pådrage mig bandstrålen for den sag."

"Bandstrålen har en højere magt slået med lamhed og magtesløshed," sagde kongen. "I glemmer, at *den* magt, der er højere end paven selv, har kaldet ærkebispen fra jorden for at aflægge regnskab for, hvordan han har røgtet sit kald. Birger har slynget de stråler, han får magt over i sine dage, og er nu en død mand og en synder for Gud som vi andre. Stolen er ledig efter ham, og indtil kapitlet har valgt, skal intet band gælde, så sandt jeg er konge i disse riger. Jeg vil herefter tage en hånd i med, og kunne nok have lyst til selv at vælge hans eftermand. Jeg har før taget en nonne af Rind kloster og givet hende forlov at gifte sig, ihvorvel hun var indklædt og hvor meget der blev skreget derimod, og jeg skulle ikke kunne give en ærlig jomfru, som aldrig har været klostergiven, den samme lov? Ej, ej! Som jeg har sagt, så skal det blive. Det er mange år siden, at kong Valdemar bragte relikvier fra Rom til kirken nede i Gurre by, og siden den tid skete der mirakler der; men de er for længst ophørt. Nu vil *jeg* gøre mirakler der, at denne kirke kan komme til anseelse igen, i det mindste i taknemmelige hjerter. Og hvad der tjener til kirkens anseelse, min fader, vil I vel ikke modsætte eder."

Den gamle bisp smilede og tav. Kongen stod omringet af lutter lykkelige og taknemmelige, og den inderlige glæde, som strålede af alle øjne, afspejlede sig også i hans ansigt. Og rygtet om denne lykkelige udgang på alle disse for viklinger nåede snart kongens følge, og derfra drabanterne og svendene på slottet, så at der var glæde overalt. –

Mogens Gjøe meldte, at en af kongens drabanter bad om at måtte fremføre et andragende for Hans Nåde.

Ole Skaaning trådte ind, og hilste med hellebarden. Den forhenværende fangefoged knejsede stolt i sin nye værdighed, og der var intet tilbage af den frække pligtkarl, som i Hans Faaborgs tid hjalp ham med hans stalkestykker.

"Hvad er dit ærinde?" spurgte kongen.

"Højmægtigste konge, I har, på madam Sigbrits forbøn, gjort mig fra en stakkels fangefoged, som færdedes i mørket mellem lænker og bøjler, til en af eders egne drabanter, med sværd og hellebard. Og derfor takker jeg Eders Nåde i mit hjerte; thi jeg ved vel, at det er en slem hund, der ikke skønner på det brød, den æder og takkeløs mand gør aldrig tækkelig gerning. Og skulle jeg have blevet i den bestilling, da havde det desuden hverken blevet mig eller eder til gavn. Nu kunne det vel synes uskønsomt, at jeg ikke kan tjene eder længere alligevel, hvis I vil give mig forlov til at gå i anden tjeneste. Men handlede jeg anderledes, gjorde jeg mod min samvittighed, og jeg må derfor ydmygst bede om min orlov."

"Hvad er det for galmands tale?" sagde kongen fortørnet. "Mogens Gjøe, jag ham på døren, vi vil ikke se ham."

"Så takker jeg ydmygst, højmægtigste konge, ihvorvel jeg gerne ville have haft min orlov med lempe og ikke i vrede," sagde Ole Skaaning. "Jeg hører, at herr Klavs Daa har vundet sin fred igen og skal drage i krigen, og dertil står også min hu. Men nu har jeg med hånd og mund lovet en pige, som nu næsten er en helgen, og som I også kender, højmægtigste konge, at kunne jeg komme til det, så skulle jeg værne om herr Klavs Daa til min sidste blodsdråbe, og før lade mit liv, før jeg ville lade ham komme noget til. Og det kan jeg bedst gøre ved at gå i hans tjeneste og være hans væbner i krigen, thi der kan en mand

snarest komme i klemmen, der har man ikke tid til lang beden, og sværdet kan hastigt gøre ende på trætten. Imidlertid sidder hun hjemme i klostret og beder for ham, og tænker så vel også iblandt på Ole Skaaning derved. Vil herr Klavs Daa derfor tage mig i sin tjeneste, nu jeg er ledig igen, så skal han ikke fortryde det; thi det er sandt, hvad der står i ordsproget, at svendens troskab styrker herrens boskab, og det, som jeg har svoret *pigen*, det vil jeg holde *ham*. Men for i aften bliver det ved det gamle, Eders Nådes højmægtighed, thi jeg har vagten nede ved tårnet, og min tjeneste skal ikke blive forsømt eller min post ledig, før jeg bliver ordentligt afløst, det kan Eders Nåde forlade sig på."

Og dermed skred Ole Skaaning ud af døren efter at have aflagt en dyb militær hilsen for kongen og rigens marsk.

"Giv ham afsked i morgen," sagde kongen til Mogens Gjøe, "og skulle han nogensinde ville vende tilbage igen i vor tjeneste, så skal det stå ham åbent. I dag vil vi nu ikke mere plages med sådanne anliggender. Det er en sjælden lykke for en konge at få orlov til at være menneske; den vil jeg nyde i dag, da min hustru har bragt mig et budskab, som er mit hjerte til stor glæde, og vil blive disse riger til ære og lykke i tiden. I morgen skilles vi. Du, min Elisabeth, drager tilbage til København, og vi andre går til Skåne, at forsone Jokum Griis og lære svenskerne at lyde deres retmæssige konge. Og jeg håber til Gud, at begge dele skal lykkes os lige godt. Vore adelsmænd skal ikke kives for gamle fejder og dårlig strid, så længe der bestandig er nye fjender at slå, og dem har vi hidtil haft nok af. Men vil Gud, skal dette snart få en anden gænge, og vi skal lære dem, at tirrede de os længe, så blev det dem selv til liden både. Nu kommer hævnens dag, – og den skal blive blodig!" –

Ingen talte til kongen; thi nu var hans tanker atter henvendt på krig og ødelæggelse, og der havde kun behøvedes en ringe omstændighed, for at han skulle blive lige så heftig og vild, som nogensinde tilforn.

Om "Krøniker fra kong Kristian den Andens tid"

Forfatter: Carl Bernhard (*pseudonym for Andreas Nicolai de Saint-Aubain*) (1798-1865).
Første udgave: *Krøniker fra Kong Christian den Andens Tid*. J. H. Schubothes Boghandling, København 1846-1847.
Denne udgave er baseret på: *Krøniker fra Kong Kristian den Andens tid*. Fortælling af Carl Bernhard (A. N. de Saint-Aubain). Fjerde udgave. Forlagt af J. H. Schubothes Boghandel, København 1878.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter Vilhelm Rosenstand (1838-1915): *Christian II og Dyveke* (1885).

ISBN 978-87-7628-470-1
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-745-1 (Ølstykke 2021)

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:

En uregelmæssig bygning inden for en lav mur, som et gammelt træ hælder sine grene ud over: Denne bygning er nedrevet og ombygget i 1853.

Note 2:

Dyvekes ligsten: Der er efter at Carl Bernhard skrev denne roman fundet flere stumper af den pågældende sten, som godtgør, at der sandsynligvis er tale om en aldrig brugt ligsten, som Sigbrit havde ladet fremstille til sig selv. Historien om, hvordan den kom til Thimsgaard kendes ikke, men Knud Gyldenstjerne skulle have pålagt tyendet på gården at spytte på den, når de gik forbi – som Torben Oxes fætter og medanklagede i Dyveke-mordet, havde han ingen grund til at elske Sigbrit. *Red.*

Note 3:
Joabs grys: grys fra tysk "grüss", Joabs grys betegner falsk venlighed. *Red.*

Note 4:

Oneiros: I græsk mytologi åndeväsener, der skaber drømme.

Red.

Note 5:
Skultus: Kongens repræsentant , som tillige kunne optræde som anklager og dommer. *Red.*

Note 6:

Baglåd: Eller baglod, dvs. bagdel. Vendingen skal forstås som, at pågld. taler ilde om en, når man har vendt ryggen til. *Red.*

Note 7:

Triviale-skole: Latinskole, hvor der undervistes i trivium, dvs. grammatik, retorik og dialektik. Carl Bernhard har måske hentet historien i Ludvig Holbergs Danmarkshistorie, 3. afdeling, hvor det bl.a. hedder: "Paa det sted, hvor Kjøbenhavns Trivial-Skole blev siden bygget, boede da en Pastetbager, som holdt Vertshus for fremmede, og besynderligen for Skotter" – etc. *Red.*